

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Journal of Roi Et Rajabhat University

ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2563

Volume 14 No.1 January – April 2020

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
Humanities & Social Sciences

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/reru>

ISSN 1905-6036 (Print)

ISSN 2673-0731 (Online)

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Journal of Roi Et Rajabhat University

ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2563

Volume 14 No.1 January – April 2020

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการ ผลงานวิจัย บทความทางวิชาการ บทความทั่วไป บทวิจารณ์หนังสือ ที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาสังคม เป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ ของนักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา บัณฑิตศึกษา โดยมีขอบเขตเนื้อหา ในสาขาภาษาศาสตร์ ศาสนศาสตร์ บริหารธุรกิจ การจัดการทั่วไป การตลาด นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม ส่งเสริมการเกษตร สิ่งแวดล้อม ศิลปกรรม สารสนเทศศาสตร์ และสาขาที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมสหวิทยาการ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 3 ฉบับ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – เมษายน
ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม
ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม

ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์พิเศษ นายแพทย์สมพร โพธิ์นาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลย ภูมิพันธุ์
อาจารย์ ดร.ธนาภรณ์ พันทวี

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีสุนันท์ ประเสริฐสังข์

กองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.ปาริชา มารีเคน	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.พิศมัย ศรีอำไพ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สืบชาติ อันทะไชย	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พันธศักดิ์ พลสารมัย	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา กาวีระ	มหาวิทยาลัยพะเยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สุวรรณน้อย	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Professor Dr.William R. Barratt	Indiana State University
Professor Dr.Leslie B. Barratt	Indiana State University

สถานที่จัดพิมพ์

โรงพิมพ์ตักสิลาการพิมพ์ โทรศัพท์ 088 560 8139

กองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิภายในมหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมใจ ภูมิพันธุ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวธิดา ขาปัญญา	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตราภรณ์ วงศ์คำจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนีเพ็ญ พลเยี่ยม	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณธร วรรณธร	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
อาจารย์ ดร.มงคล เอกพันธ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

คณะกรรมการบริหารวารสาร

1. กรรมการฝ่ายเลขานุการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีสุนันท์ ประเสริฐสังข์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตราภรณ์ วงศ์คำจันทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สังธรรม พรทวีกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขอบฟ้า จันทรเจริญ
นางสาวอ้อมขวัญ ฤกษ์เกษม
นางสาวอ้อมขวัญ ฤกษ์เกษม
2. กรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์และสมาชิก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตราภรณ์ วงศ์คำจันทร์
อาจารย์ ดร.หทัย น้อยสมบัติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สังธรรม พรทวีกุล
นางสาวอ้อมขวัญ ฤกษ์เกษม
นางสาวชีวันต์ ศิลพันธ์
นางสาวพัฒนา สัจจาวาท
3. กรรมการฝ่ายข้อมูลและสารสนเทศ
อาจารย์ ดร.พิทักษ์ พลคชา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขอบฟ้า จันทรเจริญ
อาจารย์บัณฑิต ศิริเกษ
นายสุรินทร์ จันทรปุ้ม
นางสาวอ้อมขวัญ ฤกษ์เกษม
4. กรรมการฝ่ายกลั่นกรองบทความ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนีเพ็ญ พลเยี่ยม
อาจารย์ ดร.ทิพย์สุดา ปรีดาพันธ์
อาจารย์ ดร.มนชิตา ภูมิพยัคฆ์
อาจารย์ ดร.กัญญาวดี แสงงาม
5. กรรมการตรวจรูปแบบบทคัดย่อภาษาไทย ภาษาอังกฤษ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมใจ ภูมิพันธุ์
อาจารย์ ดร.เดือนเพ็ญ รัชทรัพย์
อาจารย์กิ่งดาว ดลเจิม
อาจารย์ยุทธจักร ลำจวนจิตร
อาจารย์ธภัทร สุวรรณโกตา
อาจารย์นุจิรา สุวรรณโท

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ

รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน อัครภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาธน์ เนื่องเฉลิม	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.จำลอง วงษ์ประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.กตัญญู แก้วหานาม	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุบิน ยุระรัช	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
รองศาสตราจารย์ ดร.สุพรรณิ เหลือบุญชู	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.จุฬามาศ จันทร์ศรีสุต	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
รองศาสตราจารย์วิรัตน์ พงษ์ศิริ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ จิวัฒนา	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รพีพรรณ พงษ์อินทร์วงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณีนุชา สุราช	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิกร ยาสมร	มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุรงค์ ธนสีลังกูร	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ ศิริสุทธิ	มหาวิทยาลัยนครพนม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ศรีพุทธรินทร์	มหาวิทยาลัยนครพนม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญหทัย ใจเปี่ยม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนรรฆ จรรย์ยานนท์	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารีรัตน์ ปานศุภวัชร	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สลักจิต นิลผาย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำภาศรี พอค้า	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรงค์ เลี้ยงพานิช	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมาน เอกพิมพ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เนตรชนก จันทร์สว่าง	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.ประยงค์ หัตถพรหม	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.ปรีญา ปรีพัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
อาจารย์ ดร.สิริรัตน์ นาคิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

หมายเหตุ บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารเป็นทัศนะ ลิขสิทธิ์ และความรับผิดชอบของผู้เขียนเจ้าของผลงาน

หน่วยงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

อาคารเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 (ชั้น 7)

เลขที่ 113 หมู่ 12 ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 45120

โทรศัพท์ 043 556 231 หรือ 043 556 001-8 ต่อ 1027

โทรสาร 043 556 231 หรือ 043 556 009

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/reru> Email: reru.journal101@gmail.com

บทบรรณาธิการ

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ฉบับปีที่ 14 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม – เมษายน 2563 จัดทำขึ้นโดยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด เพื่อเผยแพร่บทความจากวิทยานิพนธ์ บทความวิจัย บทความวิชาการ ของนักศึกษา คณาจารย์ นักวิชาการทั่วไป ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ซึ่งถือเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ แนวคิด ประสบการณ์และสร้างเครือข่ายเชิงวิชาการ และงานวิจัยสาขาต่าง ๆ

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดฉบับนี้ ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนสามารถผ่านการประเมินเป็นวารสารที่ได้รับการยอมรับในระดับชาติ ตามเกณฑ์คุณภาพของ TCI กลุ่ม 2 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กองบรรณาธิการวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีความยินดีรับบทความวิจัย (Research article) บทความทางวิชาการ (Academic article) บทความปริทัศน์ (Review article) และบทวิจารณ์หนังสือ (Book review) ที่ยังไม่เคยเผยแพร่ในวารสารฉบับอื่นมาก่อน ผู้สนใจสามารถดูรายละเอียดได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/reru>

กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณ คณะผู้เขียนและผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความทุกท่านที่ช่วยเสนอแนะแนวคิดให้กับผู้เขียนและกองบรรณาธิการอย่างดียิ่ง ซึ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานวิจัย และงานวิชาการทั้งระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับนานาชาติต่อไป

กองบรรณาธิการ

สารบัญ

บทความ

หน้า

บทความวิจัย

การพัฒนาสมรรถนะในการอ่านคำควบกล้ำด้วยการจัดการเรียนรู้ Active Learning รูปแบบ GWM
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมชนคำพิทยา สพป.ศก.1

จิราภรณ์ ทองพูล, ปกรณ์ชัย สุพัฒน์ เมธี วิสาพรหม และ จิตติมาภรณ์ สีหะวงษ์..... 3

การเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 3 เรื่องชีวิตกับสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

กุลธิดา จุ่มอั้งวะ, พัทธชัย วงษ์ชาลี และ กุลวดี สุวรรณไตรย์..... 15

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาจีนด้านทักษะการอ่านตัวพินอิน โดยใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้
ของอินเทอร์เน็ต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

วราภรณ์ จันทา, อรุณ ชูกระเดื่อง และ ณัฏฐชัย จันทุม..... 27

การพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

สุภาพร แสงสี, วาโร เฟื่องสวัสดิ์ และ เอกลักษณ์ เพียสา..... 39

การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ
รูปแบบวงจรลำดับเวลาของ เจมส์ แมคเคอร์แนน (James McKernan)

กุลธิดา พงษ์ไธสง และ ชวลิต ชูกำแหง..... 50

การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 26

ชุดิมา ถิตย์ประเสริฐ และ ธัชชัย จิตรนันท์..... 62

การพัฒนาการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพของกลุ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดร้อยเอ็ด

ลลิตา พิมพ์ทา..... 71

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศิลาลาด
จังหวัดศรีสะเกษ

อดิศักดิ์ ไชยศรีสุทธิ และ ประโยชน์ สังกสิน..... 84

แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ปริญญญา จันทะคาม และ ธัชชัย จิตรนันท์..... 98

สารบัญ (ต่อ)

บทความ

หน้า

บทความวิจัย

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

ล้ายวน ไหว้ และ ประสงค์ สายหงษ์..... 109

วงระนาดพ่ายฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์ ตำบลพิงพวย อำเภอศรีรัตน จังหวัดศรีสะเกษ

อนุวัฒน์ บุตรทองทิม และ เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี..... 122

การพัฒนาการคิดอย่างมีเหตุผลทางคณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการศึกษาชั้นเรียน และวิธีการแบบเปิด
สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยครูปากเซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

วิไลวัน เมกจอน และ ปิยาภรณ์ พุ่มแก้ว..... 136

ประสิทธิภาพระบบตรวจสอบการเข้าชั้นเรียนด้วยภาพใบหน้าโดยใช้เทคนิคแอลพีพี

สุวัฒน์ บรรลือ และ ชนิษฐา อินทะแสง..... 147

นวัตกรรมการบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าพักโรงแรมบูติกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

ปฐมพร ศรีมณี และ นันทนา อุ๋นเจริญ..... 159

สมรรถนะในการบริหารจัดการชั้นเรียนของนักศึกษาครูสังคมศึกษา

อธยา เม็ดไธสง..... 172

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการและทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อคุณภาพการบริการของอิเล็กทรอนิกส์
แอปพลิเคชันในสมาร์ตโฟนของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

อุดร อุประ และ สืบชาติ อันทะไชย 183

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน โดยใช้การจัดการ
เรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก

ปริยา โคตรสาส์, ถาดทอง ปานศุภวัชร และ อรุณรัตน์ คำแห่งพล..... 196

การพัฒนาคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลบางปะกอก 9

นิภารัตน์ อุ๋เงิน และ ชินโสณ วิสิฐนิกิจา..... 210

ปัจจัยที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่าย
การบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ วังหิน 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

สุปรานี สายช่วย, ปกรณ์ชัย สุพัฒน์, เมธี วิสาพรม และ จิตติมาภรณ์ สีหะวงษ์..... 221

สารบัญ (ต่อ)

บทความ

หน้า

บทความวิจัย

กลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิเชียนศักดิ์ ทิพสิงห์ และ วลัยนิภา ฉลากบาง..... 233

บทความวิชาการ..... 247

การสังเคราะห์ความรู้ด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามแนวคิดบูรณาการเนื้อหาและภาษา (CLIL)

สุจินดา คำเงิน, ลำไย สี่หามาศย์ และ เกศราพรรณ พันธุ์ศรีเกตุ คงเจริญ..... 249

การจัดวางความคิดทางการเมืองในเพลงชาตินิยมหลังรัฐประหาร 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557

ชิษณุพงศ์ อินทร์แก้ว และ เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี..... 261

ภาคผนวก..... 273

หลักเกณฑ์การเสนอบทความเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด..... 275

บทความวิจัย

การพัฒนาสมรรถนะในการอ่านคำควบกล้ำด้วยการจัดการเรียนรู้ Active Learning

รูปแบบ GWM ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมคำวิทยา สพป.ศก.1

Developing Capability of Thai Diphthong Reading with Active learning: GWM for Grade 4 Students, Khumkhamwittaya School, Sisaket Area Office 1

จิราภรณ์ ทองพูล¹, ปกรณ์ชัย สุพัฒน์², เมธี วิสาพรหม³ และ จิตติมาภรณ์ สีหะวงษ์⁴

Jiraporn tongpool¹, Pakornchai Supat², Methee Wisaprom³ and Jittimaporn Sihawong⁴

Received : 13 ส.ค. 2562

Revised : 28 ต.ค. 2562

Accepted : 29 ต.ค. 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาสมรรถนะในการอ่านควบกล้ำ ด้วยการจัดการเรียนรู้ Active Learning รูปแบบ GWM ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 11 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้คือคู่มือการจัดการเรียนรู้ Active Learning รูปแบบ GWM ที่การผ่านหาคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในรูปของการพรรณานาวิเคราะห์ตามความมุ่งหมายของการวิจัย ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการพัฒนาด้านความรู้ (Knowledge) พบว่า นักเรียนสามารถบอกคำควบกล้ำ บอกความหมายของคำควบกล้ำและสรุปใจความสำคัญของการอ่านทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองได้ดียิ่งขึ้นตามลำดับ นักเรียนสามารถจำแนกแยกแยะคำควบกล้ำแท้และไม่แท้ได้อย่างถูกต้อง ในการสร้าง Mind mapping นักเรียนสามารถสรุปเนื้อหาด้วยตนเองได้อย่างถูกต้อง คล่องแคล่วขึ้น มีเพียง 1 คน ที่ครูต้องคอยกระตุ้นและอธิบายเพิ่มเติมเพื่อให้สามารถเรียนรู้ได้ดีขึ้น
2. ผลการพัฒนาด้านทักษะ (Skill) พบว่า นักเรียนสามารถนำคำควบกล้ำมาเล่นในเกมต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ในชั่วโมงต่อไป นักเรียนเกิดการพัฒนาทักษะการอ่านคำควบกล้ำจากการใช้แบบฝึกทักษะที่มีความยากง่ายตามลำดับทำให้นักเรียนมีความมั่นใจในการอ่านคำควบกล้ำได้อย่างถูกต้องและรวดเร็วยิ่งขึ้น
3. ผลการพัฒนาเจตคติ (Attitude) พบว่า สามารถพัฒนาเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ในขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ด้วยเกม (Game) สามารถสร้างความกระตือรือร้น ความสนใจให้กับผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการทำกิจกรรม ทำงานอย่างตั้งใจและมีความมุ่งมั่นในการทำงาน มีน้ำใจต่อผู้อื่นและร่วมกิจกรรมได้อย่างมีความสุข

คำสำคัญ : สมรรถนะในการอ่าน , Active Learning, คำควบกล้ำ

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ อีเมล: jira0189@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

³ ดร. อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

⁴ ดร. อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

¹ Master Student Program in Educational Research and Evaluation, Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University, อีเมล: jira0189@gmail.com

² Assistant Professor Dr., Chairman of the Advisory Board in Educational Research and Evaluation, Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University.

³ Dr., Advisor of Educational Research and Evaluation, Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University.

⁴ Dr., Advisor of Educational Research and Evaluation, Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University.

Abstract

The aim of this research was to study capability development of grade 4 students in Thai diphthong reading through active learning using GWM (Game /Work sheet/Mind Mapping) activities. Action research methodology was employed in this qualitative study. The sample was 11 grade 4 students which were selected by purposive random sampling. An active learning: GWM manual which was certified for quality from experts was used in this study. Qualitative data were analyzed in the form of description according to the research objectives. Results were as follows:

1. Knowledge development capability, it was found that the students were able to indicate and explain the meaning of Thai diphthong, and were able to do better in concluding the main ideas of reading, both prose and poem. The students could also distinguish between the real and unreal diphthongs correctly. After mind mapping activity, it was found that most of the students were able to conclude the content correctly and fluently, except one student who needed encouragement and more explanation from the teacher.

2. Skill development capability, it was found that the students were able to play diphthong lesson games and connected the knowledge to the next lesson. They had improved their diphthong reading skills through practicing various difficulty levels of diphthong worksheets. These helped the students to read the diphthong confidently, correctly and rapidly.

3. Attitude development capability, it was found that starting a class with game warming could arouse the student attention to the lesson. It could enhance student enthusiasm and interests. Therefore, they would like to participate in class activities intently and committedly. Moreover, they were generous to others and involved happily in class activities.

Keywords : Reading Capability, Active learning, Thai diphthong

บทนำ

ภาษาเป็นวัฒนธรรมของมนุษย์และเป็นเครื่องมือสื่อความเข้าใจระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ชนชาติที่มีความเจริญเป็นปึกแผ่นมาช้านานย่อมมีภาษาของตนเอง มีการจัดระเบียบของการใช้ภาษาของตนเอง มีการจัดระเบียบในการใช้ภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ของตน มีการสืบทอดสู่คนรุ่นหลัง บางชาติมีระเบียบในการใช้ภาษาและถ่ายทอดความรู้สึนึกคิด เมื่อมนุษย์อยู่รวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ต้องมีระเบียบแบบแผนในการอยู่ร่วมกันให้เป็นปกติสุข จึงจำเป็นต้องมีระเบียบแบบแผนที่เรียกว่า จารีตประเพณี ซึ่งหมายถึง ระเบียบข้อบังคับ ขนบธรรมเนียม หมายถึง ระเบียบแบบแผน การใช้ภาษาถือเป็นขนบธรรมเนียมประการหนึ่ง ถ้าผู้ใดใช้ผิดแบบแผน ไม่ได้ถือว่าเป็นคนชั่วแต่อย่างใด แต่อาจจะแสดงให้เห็นว่า บุคคลเหล่านั้นเป็นบุคคลที่ขาดความรู้ (สุวรรณ ตังหิระรักษ์, 2556 : 1-2) กล่าวคือ ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ด้านวัฒนธรรม ประเพณี สุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์

และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 3) ด้วยความสำคัญดังกล่าว หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้ต้องมีประสิทธิภาพและเพื่อนำไปใช้ในชีวิตรจริง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 37)

ปัจจุบันนโยบายด้านการศึกษาของนายกรัฐมนตรีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ที่ว่า การอ่านเป็นวัฒนธรรม ในการแสวงหาความรู้ของประชากรทุกคน ซึ่งในปัจจุบันสังคมโลกเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และการแข่งขัน การอ่านจึงเป็นวิธีการที่จะช่วยให้ประชากรได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และแนวคิดใหม่ ๆ อันจะเป็นการพัฒนาตนเองและรู้จักปรับตัวให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ประเทศไทยตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าวและให้การส่งเสริมสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังมีหน่วยงานทุกภาคส่วนร่วมกันจัดกิจกรรมและรณรงค์ส่งเสริมการอ่าน กอปรกับรัฐบาลได้กำหนดนโยบายปฏิรูปการศึกษาทั้งในด้านคุณภาพประสิทธิภาพ มาตรฐานและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยมุ่งแก้ปัญหาเรื่องคุณภาพโอกาสและประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประเทศ โดยให้มีความเชื่อมโยงและส่งผลดีต่อการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2561 : 1) ซึ่งในปัจจุบันปัญหาการอ่านจึงเป็นปัญหาที่ควรแก้ไขอย่างเร่งด่วน และเป็นปัญหาที่พบมากในการเรียนการสอน ซึ่งมีสาเหตุ มาจากการที่นักเรียนขาดนิสัยรักการอ่านขณะเดียวกันประเทศไทยพยายามที่จะสนับสนุนและรณรงค์เพื่อส่งเสริมการอ่าน สร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อให้เยาวชนและประชาชนสนใจใฝ่หาความรู้โดยการอ่าน ทั้งนี้ครูผู้สอนเป็นส่วนสำคัญเป็นอันดับแรก ในการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดนิสัยรักการอ่าน โดยศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ไม่มุ่งเน้นให้นักเรียนท่องจำเนื้อหาที่ครูให้ความรู้เฉพาะในห้องเรียน (ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน์, 2556 : 1)

โรงเรียนชุมคำวิทยา (สำนักงานสลากกินแบ่งสงเคราะห์ 673) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 เป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีจำนวนนักเรียน ทั้งสิ้น 177 คน จากรายงานการประเมินการอ่านการเขียนของนักเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ในครั้งที่ 2 พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี จำนวน 5 คน ระดับพอใช้ จำนวน 4 คน และระดับปรับปรุง จำนวน 2 คน จากนักเรียนทั้งหมด 11 คน ซึ่งปัญหาที่พบในการอ่านคำในระดับชั้นเรียนคือ การอ่านคำควบกล้ำไม่ถูกต้อง ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาในการเรียนรู้ในระดับที่สูงต่อไปเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการจัดการเรียนรู้อุปกรณ์สาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนชุมคำวิทยา (สำนักงานสลากกินแบ่งสงเคราะห์ 673) จากเอกสารการประเมินการอ่านในภาคเรียนที่ 1/2561 ของโรงเรียนแล้ววิเคราะห์สภาพปัญหาในการอ่าน สอบถามความคิดเห็นจากเพื่อนครูที่สอนภาษาไทยถึงสาเหตุที่นักเรียนไม่สามารถอ่านได้ตามวัย ด้วยการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ กับประสบการณ์การสอนภาษาไทยของผู้วิจัยเอง จนได้ข้อสรุปว่า สาเหตุที่นักเรียนอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ตามวัยนั้น คุณครูส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่าเกิดจาก 1) ความแตกต่างในด้านของครอบครัว ฐานะทางครอบครัว การอาศัยอยู่กับบุคคลที่แตกต่างกัน เช่น หลายคนอยู่กับตา ยาย ตายายไม่สามารถที่จะช่วยเรื่องการเรียนได้เนื่องจาก สายตาไม่ดี และการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันก็ไม่เหมือนในสมัยก่อน เป็นต้น 2) ปัญหาการจัดการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องการสะกดคำต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มต้นเรียนภาษาไทย จึงทำให้ขาดความมั่นใจในการอ่าน อ่านสะกดคำและแจกลูกไม่เป็น 3) รูปแบบการสอนของครูที่เน้นการบรรยายมากกว่าการเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายและมีเจตคติที่ไม่ดีในการเรียนภาษาไทย ดังนั้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีนักเรียนร้อยละ 54 ยังมีปัญหาในการอ่านคำไม่ถูกต้องอยู่โดยเฉพาะการอ่านคำควบกล้ำ ถือว่าเป็นอุปสรรคในการอ่านในระดับต่อไปอยู่มาก และยังส่งผลต่อการเขียนคำให้ไม่ถูกต้องตามมา ทั้งนี้ ยังส่งผลต่อพฤติกรรมเรียนในกลุ่มสาระวิชาภาษาไทยด้วย จึงนับว่าเป็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไข พัฒนาให้นักเรียนมีการอ่านที่ดีขึ้น

จากความสำคัญดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการพัฒนาสมรรถนะเรื่องการอ่านคำควบกล้ำจำเป็นต้องริบดำเนินการพัฒนา และในการพัฒนาสมรรถนะนั้นให้เกิดขึ้นจำเป็นต้องใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับการแก้ปัญหา

การพัฒนาสมรรถนะเรื่องการอ่านจึงต้องอาศัยวิจัยเชิงปฏิบัติการที่เป็นรูปแบบหนึ่งของการวิจัย โดยมีขั้นตอนที่ชัดเจน เน้นผลที่ชัดเจนตามเป้าหมายตามรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการของกองการวิจัย (ภัทรพร เกษสังข์, 2559 : 28) ที่มีการปฏิบัติการตามขั้นตอนจึงเหมาะสมกับการพัฒนาสมรรถนะด้านการอ่านของผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาหลักสูตรการเรียนรู้กลุ่มสาระภาษาไทย ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรม ที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาทักษะการอ่านเรื่องคำควบกล้ำของนักเรียน ซึ่งในปัจจุบันมีนวัตกรรมอยู่หลายรูปแบบ ทั้งแบบวิธีการและเครื่องมือที่สามารถใช้ได้ในการพัฒนาทักษะการอ่านการเขียนคำให้ดีขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาการเรียนรู้แบบ Active Learning เพราะปัจจุบันจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนเป็นสิ่งที่ผู้สอนควรมีการออกแบบและวางแผนอย่างรอบคอบ เพราะผู้เรียนอยู่ในยุค Generation Z มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์กล้าแสดงออกเพราะเติบโตมากับความรู้รอบด้าน สามารถค้นหาข้อมูลบนโลกอินเทอร์เน็ตได้อย่างอิสระแต่มีโลกส่วนตัวสูง (สำนักกองทุนส่งเสริมสุขภาพ, 2557 : 10) จึงเป็นความท้าทายที่ครูผู้สอนจะต้องวางแผนการจัดการเรียนรู้ วิจารณ์ พานิช (2555 : 64) กล่าวว่า ผู้สอนในศตวรรษที่ 21 ควรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ครูเป็นศูนย์กลางบรรยาย เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้มากที่สุดเป็นการกระตุ้นผู้เรียนรักการเรียนรู้ สนุกกับการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ต่อไปตลอดชีวิต มีการเรียนรู้จากการกระทำมีการสะท้อนความคิดตนเองกับผู้อื่น ซึ่งวิธีการจัดการเรียนรู้นี้ดังกล่าว สอดคล้องกับการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ (นทลี พรธาดาวิทย์, 2559 : 17) ทั้งยังเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรคทางปัญญา (Constructivism) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมายและนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สถาพร พุทธิพิฏ, 2558 : 8) ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ในยุคศตวรรษที่ 21 ที่ใช้หลักการ Active Learning มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้หลากหลายเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยใช้รูปแบบการนำเข้าสู่บทเรียนด้วยเกม มาใช้ในกระบวนการสอนขั้นนำเข้าสู่บทเรียนเพื่อเร้าให้ผู้เรียนสนุกสนานก่อนที่จะเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ พัฒนาสมรรถนะในการอ่านด้วยแบบฝึกทักษะเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนบ่อย ๆ จนเกิดทักษะในการอ่านที่แม่นยำและถูกต้องตามหลักการอ่านและนำการใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบแผนผังความคิดมาช่วยในการสรุปเนื้อหาในแต่ละเรื่องเพื่อสร้างองค์ความรู้ที่ชัดเจนให้เกิดกับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น ซึ่งรูปแบบการสอนที่นำมาใช้ในการพัฒนาในครั้งนี้ นั้น มีการนำมาใช้อย่างได้ผล ดังผลการวิจัยของ ศิริลักษณ์ สัพโส (2553 : 90) ที่พบว่านักเรียนมีพัฒนาการด้านการอ่านและการเขียนดีขึ้นโดยเฉพาะเมื่อพิจารณาผลการอ่านและการเขียนหลังการฝึกทักษะการอ่านและการเขียนและการสอบการอ่านการเขียน พบว่าโดยรวมนักเรียนอ่านและเขียนถูกต้องในระดับดี อ่านคล่องแคล่วระดับดีมาก และเขียนคล่องแคล่วระดับดี และการใช้รูปแบบการสอนที่ใช้แผนผังความคิดที่เป็นหนึ่งในการสอนตามหลักการของ Active Learning มาใช้ในการแก้ปัญหาในขั้นตอนการสรุปเพื่อเพิ่มศักยภาพในการจำและสร้างความเข้าใจให้กับผู้เรียนยิ่งขึ้น ดังคำกล่าวของ อัจฉรา อินทร์น้อย (2555 : 3) ที่ว่าประโยชน์ของแผนผังความคิดต่อการเรียนการศึกษา คือแผนผังความคิดช่วยให้จำง่าย ไม่เครียดทำให้เราได้คะแนนดี มีประโยชน์ต่อสมาธิ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และยังมีประโยชน์ต่อการสื่อสารด้วย ทั้งนี้รูปแบบการสอนข้างต้น ผู้วิจัยได้ศึกษาและนำมาเป็นส่วนหนึ่งในรูปแบบการสอนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาสมรรถนะในการอ่านคำควบกล้ำของนักเรียนในครั้งนี้ ตามหลักการจัดการเรียนรู้ Active Learning รูปแบบ GWM (Game /Work sheet/Mind Mapping) ด้วยกระบวนการแก้ปัญหาตามขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการของกองการวิจัย ทั้งนี้เพราะการวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการศึกษาค้นคว้าวิธีการเพื่อแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบที่สอดคล้องกับสภาพการปฏิบัติงานและสะท้อนผลที่ได้ดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (ภัทรพร เกษสังข์, 2559 : 5) จึงเหมาะสมในการนำมาพัฒนาสมรรถนะการอ่านคำควบกล้ำทั้งในด้านความรู้ ทักษะและเจตคติของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญและมีความสนใจที่จะพัฒนาผู้เรียนด้วยกิจกรรมที่จัดการเรียนการสอนที่หลากหลายด้วยการจัดการเรียนการสอน Active Learning รูปแบบ GWM

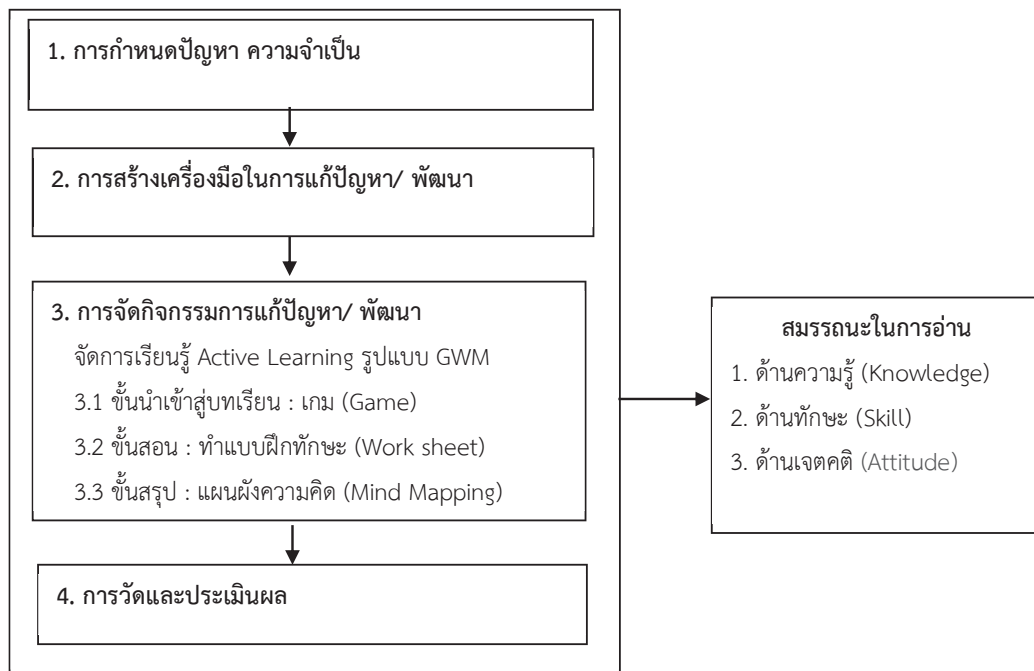
(Game/Work sheet/Mind Mapping) มาพัฒนาสมรรถนะในการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมคำวิทยา (สำนักงานสลากกินแบ่งสงเคราะห์ 673) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 เพื่อให้นักเรียน ได้พัฒนาทักษะการอ่านให้เหมาะสมกับวัยและมีสมรรถนะในการอ่านเรื่องคำควบกล้ำที่ดีขึ้นและสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการพัฒนาสมรรถนะในการอ่านคำควบกล้ำ ด้วยการจัดการเรียนรู้ Active Learning รูปแบบ GWM ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมคำวิทยา (สำนักงานสลากกินแบ่งสงเคราะห์ 673) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแสดงกรอบแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการวิจัยตามรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการของกองการวิจัย (ภัทรพร เกษสังข์, 2559: 28) ที่มีขั้นตอนการดำเนินการ 4 ขั้นตอน ที่นำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสมรรถนะในการอ่าน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ 2) ด้านทักษะ 3) ด้านเจตคติ ด้วยการจัดการเรียนรู้ Active Learning รูปแบบ GWM (Game/ Work Sheet/ Mind Mapping) โดยแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังภาพประกอบ 1 ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยที่ดำเนินการตามรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการของกองการวิจัย (ภัทรพร เกษสังข์, 2559 : 28) โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ Active Learning รูปแบบ GWM เพื่อพัฒนาสมรรถนะในการอ่านคำควบกล้ำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การกำหนดปัญหา ความจำเป็น ความต้องการในการพัฒนา ขั้นที่ 2 การสร้างเครื่องมือในการแก้ปัญหา ขั้นที่ 3 การจัดกิจกรรมการแก้ปัญหา/ พัฒนา ขั้นที่ 4 การวัดและประเมินผล

1. ขอบเขตการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหาในการวิจัยครั้งนี้ใช้การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning รูปแบบ GWM (Game/Work sheet/Mind Mapping) มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอ่านคำควบกล้ำ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งมีการพัฒนาสมรรถนะการอ่านในด้านความรู้ ทักษะและเจตคติ

1.2 ขอบเขตด้านเวลา

ขอบเขตระยะเวลาดำเนินการวิจัยตามแผนการจัดการเรียนรู้ Active Learning รูปแบบ GWM ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จัดกิจกรรมในช่วงโมงสอนซ่อมเสริม วันจันทร์ วันอังคาร และวันพฤหัสบดี เวลา 15.00-16.00 น. ของแต่ละสัปดาห์ ตั้งแต่วันที่ 28 เดือนมกราคม พ.ศ. 2562 ถึง วันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 รวมทั้งหมด 6 ชั่วโมง

1.3 ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนชุมคำวิทยา (สำนักงานสลากกินแบ่งสงเคราะห์ 673) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศรีสะเกษ เขต 1 จำนวน 11 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.1 คู่มือการพัฒนาสมรรถนะในการอ่านคำควบกล้ำ ด้วยการจัดการเรียนรู้ Active Learning รูปแบบ GWM (Game/Work sheet/ Mind Mapping) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมคำวิทยา (สำนักงานสลากกินแบ่งสงเคราะห์ 673) มีส่วนประกอบดังนี้ แผนการจัดการเรียนรู้ Active Learning รูปแบบ GWM (Game/Work sheet /Mind Mapping) จำนวน 6 แผนการเรียนรู้ แบบฝึกทักษะการอ่านคำควบกล้ำ รวม 3 เล่ม ใบงานสรุปความรู้ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา การใช้ภาษา ควบคู่กับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะเพื่อนำมาใช้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

2.2 เครื่องมือที่ใช้สะท้อนผลการปฏิบัติ ได้แก่ แบบบันทึกหลังสอน แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา การใช้ภาษาควบคู่กับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในความเหมาะสมแล้วแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

2.3 บันทึกวิดีโอเทป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

3.1 ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย โดยทำหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงเรียนชุมคำวิทยา (สำนักงานสลากกินแบ่งสงเคราะห์ 673)

3.2 ดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการขั้นที่ 1 ขั้นการกำหนดปัญหา ความจำเป็น ความต้องการในการพัฒนา เป็นการวิเคราะห์สภาพปัญหาจากเอกสาร และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และขั้นที่ 2 การสร้างเครื่องมือในการแก้ปัญหา เป็นการสร้างเครื่องมือในการแก้ปัญหาเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

3.3 จัดเตรียมเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นที่ 2 ได้แก่ คู่มือการพัฒนาสมรรถนะในการอ่านคำควบล้ำ ด้วยการจัดการเรียนรู้ Active Learning รูปแบบ GWM (Game/Work sheet/Mind Mapping) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่านได้ตรวจสอบ เพื่อปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3.4 ดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการขั้นที่ 3 การจัดกิจกรรมการแก้ปัญหา/พัฒนา พร้อมบันทึกวิดีโอเทปในระหว่างการจัดกิจกรรมการและบันทึกข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน โดยร่วมกับครูผู้ช่วย เพื่อสังเกตผลการพัฒนาสมรรถนะในการอ่านคำควบล้ำ ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 11 คน โดยจัดกิจกรรมในชั่วโมงซ่อมเสริม จำนวน 6 ชั่วโมง พร้อมกับสังเกตพฤติกรรมอย่างละเอียดจำนวน 6 ครั้ง จนได้ข้อมูลที่อึดตัว

3.5 ดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการขั้นที่ 4 ขั้นการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการพัฒนาให้ครอบคลุมทุกประเด็นเพื่อนำผลที่ได้มาสรุปตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย ซึ่งดำเนินการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 ครั้ง และสังเกตพฤติกรรมอย่างละเอียดทุกครั้ง เพื่อนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ข้อมูลบันทึกหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ Active Learning รูปแบบ GWM (Game/Work sheet /Mind Mapping) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในทุกด้านในทุกขั้นตอนในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation Validation Method) ด้านเวลาและด้านการสังเกต จัดประเด็นเนื้อหาตามความมุ่งหมายของการวิจัยและเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ในรูปของพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) จำแนกประเด็นเนื้อหาผลการดำเนินงานตามรูปแบบการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการและผลการพัฒนาตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผล

ผลการศึกษาการพัฒนาสมรรถนะในการอ่านคำควบล้ำ ด้วยการจัดการเรียนรู้ Active Learning รูปแบบ GWM (Game/Work Sheet/Mind Mapping) ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมคำวิทยา มีดังนี้

1. ผลการพัฒนาสมรรถนะในการอ่านคำควบล้ำ ด้วยการจัดการเรียนรู้ Active Learning รูปแบบ GWM (Game/ Work Sheet/ Mind Mapping) โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มี 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นการกำหนดปัญหา ความจำเป็น ความต้องการในการพัฒนา เป็นการวิเคราะห์สภาพปัญหาจากเอกสาร และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย พบว่านักเรียนมีปัญหาการอ่านคำควบล้ำคิดเป็นร้อยละ 54 ที่มีการอ่านคำควบล้ำไม่ถูกต้องและไม่ผ่านเกณฑ์ จึงทำให้ปัญหาการอ่านคำควบล้ำในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขพัฒนา 2) ขั้นการสร้างเครื่องมือในการแก้ปัญหา เป็นการสร้างเครื่องมือในการแก้ปัญหา เครื่องมือที่ได้ คือ คู่มือการพัฒนาสมรรถนะในการอ่านคำควบล้ำ ด้วยการจัดการเรียนรู้ Active Learning รูปแบบ GWM (Game /Work sheet /Mind Mapping) ที่ผ่านหาคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านแล้วปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปใช้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 3) ขั้นการจัดกิจกรรมการแก้ปัญหา/พัฒนา เป็นการนำคู่มือการพัฒนาสมรรถนะในการอ่านคำควบล้ำ ด้วยการจัดการเรียนรู้ Active Learning รูปแบบ GWM (Game/ Work sheet /Mind Mapping) มาดำเนินการสอนกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 11 คนตามที่กำหนดไว้ จำนวน 6 ชั่วโมง 4) ขั้นการวัดและประเมินผล เป็นการประเมินผลการจัดกิจกรรมการแก้ปัญหาให้ครอบคลุมทุกประเด็น พบว่านักเรียนที่ได้รับการพัฒนาสมรรถนะด้านการอ่านคำควบล้ำผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 และมีสมรรถนะในการอ่านคำควบล้ำ

ที่ดีขึ้นหลังการพัฒนา จากการจัดการเรียนรู้ Active Learning รูปแบบ GWM (Game / Work Sheet/ Mind Mapping) จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 90.90 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม ร้อยละ 36.36

2. ผลการประเมินการพัฒนาสมรรถนะในการอ่านคำควบล้ำ ด้วยการจัดการเรียนรู้ Active Learning รูปแบบ GWM (Game/ Work Sheet/ Mind Mapping) มีดังนี้

2.1 ผลการพัฒนาด้านความรู้ (Knowledge) พบว่าการจัดการเรียนรู้ Active Learning รูปแบบ GWM ทั้ง 6 ชั่วโมง พบว่านักเรียนสามารถบอกคำควบล้ำ บอกความหมายของคำควบล้ำและสามารถสรุปใจความสำคัญของการอ่านเรื่องราวทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองได้ดียิ่งขึ้นตามลำดับ ตลอดจนนักเรียนสามารถวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละครได้ด้วยการใช้เหตุผลที่เหมาะสมจากการตอบคำถามและเชื่อมโยงไปสู่การพิจารณาพฤติกรรมของตัวละครจากเรื่องราวที่ดีหรือไม่ดี ด้วยการใช้เหตุผลประกอบการพิจารณาได้เป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้แล้วนักเรียนยังสามารถจำแนกแยกแยะคำควบล้ำแท้และไม่แท้ได้อย่างถูกต้อง ในการสร้าง Mind mapping นักเรียนสามารถสรุปด้วยตนเองตามใบงานที่แจกให้ ขณะที่ทุกคนทำกิจกรรมสังเกตเห็นว่านักเรียนสามารถเขียนคำควบล้ำแท้ ไม่แท้ได้อย่างคล่องแคล่วรวดเร็วและถูกต้องเกือบทุกคน แต่ก็ยังพบว่า มีนักเรียนที่มีปัญหาเรื่องการอ่านคำควบล้ำแท้และไม่แท้ จำนวน 1 คน ที่ครูต้องคอยกระตุ้นและแนะนำให้กำลังใจและอธิบายเพิ่มเติมเพื่อให้นักเรียนสามารถฝึกฝนตนเองให้สามารถเรียนรู้ได้ดีขึ้น

2.2 ผลการพัฒนาด้านทักษะ (Skill) พบว่าการจัดการเรียนรู้ Active Learning รูปแบบ GWM ทั้ง 6 ชั่วโมง พบว่านักเรียนสามารถนำคำควบล้ำมาเล่นในเกมต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ในชั่วโมงต่อไป นักเรียนเกิดการพัฒนาด้านทักษะการอ่านคำควบล้ำ นักเรียนเกิดทักษะการอ่านที่ดีขึ้น นักเรียนสามารถอ่านได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว และมีท่าทางที่มั่นใจไม่มีแววตาที่กังวลในการอ่าน สามารถอ่านได้เสียงดังฟังชัดและออกเสียงได้อย่างถูกต้อง

2.3 ผลการพัฒนาด้านเจตคติ (Attitude) พบว่าการจัดการเรียนรู้ Active Learning รูปแบบ GWM ทั้ง 6 ชั่วโมง พบว่านักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน จากชั้นนำเข้าสู่บทเรียนด้วย เกม (Game) สามารถสร้างความกระตือรือร้น ความสนใจให้กับผู้เรียนได้เป็นอย่างดี และสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการทำกิจกรรม ทำงานอย่างตั้งใจและมีความมุ่งมั่นในการทำงาน นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ มีน้ำใจต่อผู้อื่นและร่วมกิจกรรมได้อย่างมีความสุข

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการพัฒนาสมรรถนะในการอ่านคำควบล้ำ ด้วยการจัดการเรียนรู้ Active Learning รูปแบบ GWM (Game /Work sheet /Mind Mapping) ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมคำวิทยา (สำนักงานสลากกินแบ่งสงเคราะห์ 673) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 อภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการทั้ง 4 ขั้นตอน พบว่านักเรียนมีสมรรถนะในการอ่านคำควบล้ำ ในด้านความรู้ นักเรียนสามารถบอกคำ บอกความหมายของคำ และสามารถสรุปใจความสำคัญของการอ่านเรื่องราวทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองได้ดียิ่งขึ้นตามลำดับ ในด้านทักษะ คือ นักเรียนสามารถนำคำควบล้ำมาเล่นในเกมต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ในชั่วโมงต่อไป นักเรียนเกิดการพัฒนาด้านทักษะการอ่านคำควบล้ำ มีทักษะการอ่านที่ดีขึ้น สามารถอ่านได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว อ่านออกเสียงดังฟังชัดและออกเสียงได้อย่างถูกต้อง และด้านเจตคติ คือ นักเรียนมีความกระตือรือร้น มีความสนใจเป็นอย่างดีในการทำกิจกรรม ทำงานอย่างตั้งใจและมีความมุ่งมั่นในการทำงาน ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ มีน้ำใจต่อผู้อื่นและร่วมกิจกรรมได้อย่างมีความสุข ทำให้นักเรียนที่ได้รับการพัฒนาสมรรถนะด้านการอ่านคำควบล้ำผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 และมีสมรรถนะในการอ่านคำควบล้ำที่ดีขึ้นหลังการพัฒนา จำนวน 10 คนคิดเป็นร้อยละ 90.90 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 36.36 ทั้งนี้ เนื่องจากผู้วิจัยได้นำกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการรูปแบบของกองการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะในการอ่านคำควบล้ำ ซึ่งมีขั้นตอนที่ระบุอย่างชัดเจน 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นการกำหนดปัญหา ความจำเป็นความต้องการในการพัฒนา 2) ขั้นการสร้างเครื่องมือในการแก้ปัญหา 3) ขั้นการจัดกิจกรรมการแก้ปัญหา/พัฒนา 4) ขั้นการวัดและประเมินผล มีความเหมาะสม

ในการนำมาใช้เพื่อพัฒนาหรือแก้ปัญหาที่ประสบจากการปฏิบัติงาน เพราะการวิจัยปฏิบัติการเป็นกระบวนการที่มุ่งปฏิบัติ การปรับเปลี่ยนพัฒนาให้นักเรียนมีผลการเรียนที่ดีขึ้นสอดคล้องกับแนวคิดของ วรณดี สุทธินรากร (2556 : 2) ให้ความหมาย วิจัยเชิงปฏิบัติการไว้ว่า เป็นการวิจัยที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติของกลุ่มคนที่ร่วมกันอธิบายปัญหา แก้ไขปัญหา และตรวจสอบความสำเร็จจากการแก้ไขปัญหามีการทดลองปรับปรุงแก้ไขปัญหาใหม่ในครั้งต่อ ๆ มาจนกว่าจะถึงจุดที่พอใจ สอดคล้องกับแนวคิดของ ภัทธพร เกษสังข์ (2559 : 5) ที่ว่าการศึกษาค้นคว้าหาวิธีการ เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ที่สอดคล้องกับสภาพการปฏิบัติงานไม่ว่าจะเป็นงานในหน่วยงาน องค์กร ชุมชน หรือ สถานศึกษา โดยนำไปทดลองปฏิบัติจริง พร้อมทั้งสังเกต และสะท้อนผลที่ได้ดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามวงจรพัฒนาจนสำเร็จเป็นไปตามที่ต้องการ ผลจากการใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการส่งผลการเรียนได้พัฒนาสมรรถนะในการอ่านคำควบกล้ำได้ดีขึ้นในครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริลักษณ์ สัพโส (2553 : 90) พบว่านักเรียนมีพัฒนาการด้านการอ่านและการเขียนดีขึ้นโดยเฉพาะเมื่อพิจารณาผลการอ่าน และการเขียนหลังการฝึกทักษะการอ่านและการเขียน และการทดสอบการอ่านการเขียน พบว่าโดยรวมนักเรียนอ่านและเขียน ถูกต้องในระดับดีอ่านคล่องแคล่วระดับดีมาก และเขียนคล่องแคล่วระดับดี ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้นำกระบวนการวิจัย ปฏิบัติการมาใช้ในการพัฒนา

2. การพัฒนาสมรรถนะในการอ่านคำควบกล้ำ ด้วยการจัดการเรียนรู้ Active Learning รูปแบบ GWM (Game/ Work Sheet/ Mind Mapping) อภิปรายผล ได้ดังนี้

2.1 การพัฒนาสมรรถนะในการอ่านคำควบกล้ำ ด้วยการจัดการเรียนรู้ Active Learning รูปแบบ GWM (Game/ Work sheet/ Mind Mapping) กิจกรรมชั้นนำเข้าสู่บทเรียนด้วยเกม เป็นการเน้นกิจกรรมที่นำมาใช้ในขั้นนำเข้าสู่บทเรียนด้วยความสนุกเร้าความสนใจให้เกิดการเรียนรู้และใช้แบบฝึกทักษะเป็นสื่อที่สำคัญในการสอนเนื้อหาเพราะมีขั้นตอนที่ชัดเจนโดยเฉพาะการสอนอ่านคำควบกล้ำ เกมเป็นกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียนในระดับประถมศึกษาซึ่งชอบในการแข่งขัน สนุกสนาน นักเรียนมีส่วนร่วมในการแข่งขัน การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมทำให้นักเรียนมีความสนใจกระตือรือร้น และสนุกสนาน จากการสังเกตนักเรียนชอบเล่นเกมที่มีวิธีการเล่นง่าย ไม่ยุ่งยาก ใช้เวลาน้อย รู้ผลการแข่งขันเร็ว เพราะเด็กวัยนี้มีสมาธิสั้น หากใช้เวลานานจะทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่าย และยังเป็นเกมที่ท้าทายความสามารถของเด็ก สร้างความสนใจให้กับนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริรัตน์ เกิดแก้ว (2560 : 49) ได้ศึกษาการพัฒนาบทเรียน “เกมการผสมคำภาษาไทย” เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านออกเขียนได้ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเขียนได้ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม และผลสัมฤทธิ์หลังเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 และนักเรียนมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ภาวินี กลิ่นโลกย์ (2553 : 66) ได้ศึกษา เรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกม เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านเกาะ สำนักงานเขตมีนบุรี ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกม พบว่าทำให้นักเรียน มีความสนใจ กระตือรือร้น และได้มีโอกาสสร้างประสบการณ์ให้กับตนเองเพื่อเรียนรู้ ทำให้นักเรียนสามารถปรับตัวได้ และอยากเรียนรู้ในบทเรียนสามารถจดจำเนื้อหาได้ดีขึ้น รวมไปถึงการพัฒนาทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน อีกด้วย 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่เรียนโดยการจัดกิจกรรม การเรียนรู้โดยใช้เกมมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80.83 ของคะแนนเต็ม และจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 87.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับ ณรงค์ กาญจนะ (2553 : 12) ที่ว่าการเล่นเกมนำมาเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียน และให้นักเรียน เข้าใจจุดมุ่งหมายของบทเรียนที่จะเรียนได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งโดยทั่วไปครูจะใช้เวลาสั้น ๆ เพียง 5-10 นาที ก่อนเริ่มการเรียนการสอน เนื้อหา มีอุปกรณ์ในการเล่นช่วยส่งเสริมให้ผู้เล่น มีความพร้อมที่จะเรียนด้วยความสนุกสนาน จดจำเนื้อหาได้อย่างแม่นยำ ยิ่งขึ้นเหมาะสำหรับการใช้ในกิจกรรมชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

2.2 การพัฒนาสมรรถนะในการอ่านคำควบกล้ำ ด้วยการจัดการเรียนรู้ Active Learning รูปแบบ GWM (Game/ Work sheet/ Mind Mapping) กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ ผลการพัฒนาสมรรถนะด้านความรู้ ด้านทักษะ

ด้านเจตคติ การฝึกทักษะในการอ่านคำควบกล้ำของผู้เรียนสำคัญมากจะต้องสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการอ่านที่ถูกต้อง และมีการฝึกฝนบ่อย ๆ ในการอ่านที่มีทั้งคำ ประโยค เนื้อเรื่องที่ป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง จึงจะสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการ พัฒนาทักษะในการอ่านที่ถูกต้องคล่องแคล่วและหลากหลาย สอดคล้องกับ พันทิภา ะเกิดเป็ง (2553 : 111) ได้ศึกษาผล การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่ม ร่วมมือประกอบแบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องการอ่านการเขียนคำควบกล้ำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่าผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือประกอบแบบฝึกทักษะการอ่านการเขียนคำควบกล้ำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.73/88.63 มีดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.8135 ซึ่งนักเรียนมีความก้าวหน้า ในการเรียนคิดเป็นร้อยละ 81.35 และมีความพึงพอใจต่อการเรียนสาระการเรียนรู้กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้และการวัดผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมากและทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับชั้นอื่น ๆ ได้สอดคล้องกับมุขิตา แก้วคำแสน (2553 : 65) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบฝึกทักษะ การอ่านและการเขียนสำหรับนักเรียนที่ความบกพร่องด้านการอ่านการเขียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนลองวิทยา จังหวัดแพร่ มีผลการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านการเขียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องด้านการอ่านการเขียน พบว่าแบบฝึกทักษะ การอ่านการเขียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องด้านการอ่านการเขียนมีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.87/89.06 โดยมีประสิทธิภาพสูง กว่าเกณฑ์ที่กำหนด ผลคะแนนด้านการอ่านการเขียนของนักเรียนที่มีความบกพร่องด้านการอ่านการเขียนหลังการใช้แบบฝึกทักษะ นักเรียนมีผลคะแนนด้านการอ่านการเขียนสูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกทักษะ และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้แบบ ฝึกทักษะการอ่านการเขียนอยู่ในระดับมากที่สุดสอดคล้องกับแนวคิดของ สุวิทย์ มูลคำ และสุนันทา สุนทรประเสริฐ (2550 : 53) ได้สรุปความสำคัญของแบบฝึกทักษะว่าแบบฝึกทักษะมีความสำคัญต่อผู้เรียนไม่น้อย ในการที่จะช่วยส่งเสริมสร้างทักษะให้กับ ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจได้เร็วขึ้น ชัดเจนขึ้น กว้างขวางขึ้น ทำให้การสอนของครูและการเรียนของนักเรียนประสบผลสำเร็จ อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 การพัฒนาสมรรถนะในการอ่านคำควบกล้ำ ด้วยการจัดการเรียนรู้ Active Learning รูปแบบ GWM กิจกรรม ขั้นสรุปด้วยแผนผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในเรื่องการสรุปองค์ความรู้เรื่องการอ่านคำควบกล้ำ การสรุปกิจกรรมด้วยแผนที่ความคิดทำให้นักเรียนเข้าใจตามเนื้อหามากยิ่งขึ้นด้วย สอดคล้องกับ สินธุ์ชัย ทิพกุล (2553 : 68) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการอ่านและการเขียนสะกดคำ โดยใช้แผนผังความคิด (Mind mapping) ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แผนผังความคิดเรื่องการอ่านและการเขียนสะกดคำชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1 ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.86/87.60 ดัชนีประสิทธิผล สอดคล้องกับ อัจฉรา อินทรน้อย (2555 : 77) ได้ศึกษาผลการสอนโดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบแผนที่ความคิดที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเศรษฐศาสตร์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบแผนที่ความคิด (Mind mapping) หลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับ โชติกา เปรมสิงห์ชัย (2559 : 678) ได้ศึกษา การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้แผนที่ความคิดกับการ เรียนปกติ พบว่านักเรียนที่เรียนด้านการอ่านจับใจความโดยใช้แผนที่ความคิด มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนทดลอง ไม่แตกต่างกันแต่หลังการทดลองนักเรียนที่เรียนด้วยการใช้แผนที่ความคิด มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการเรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับแนวคิดของ ธัญญา ผลอนันท์ (2541 : 1) ได้เสนอว่า Mind Map คือ เทคนิคการจดบันทึกที่พัฒนาขึ้นจากความรู้เรื่องสมองและความจำของมนุษย์ แผนที่ความคิดเป็นเครื่องมือที่ช่วยการเรียนรู้ รวบรวม บันทึก และสรุปความรู้ ความคิด โดยเริ่มจากความคิดหลักหรือหัวเรื่องแล้วแยกออกไปเป็นความคิดรอง และความคิด ย่อย ๆ อย่างเป็นระบบ เป็นการทำงานร่วมกันของสมองทั้งซีกซ้ายและซีกขวา ที่สามารถพัฒนาได้ทั้งด้านความรู้และด้านอารมณ์ด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ Active Learning รูปแบบ GWM นั้นครูผู้สอนต้องศึกษาและทำความเข้าใจในการจัดกิจกรรมเป็นอย่างดี ทั้งด้านเนื้อหาและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของผู้เรียน เพราะกิจกรรมประกอบไปด้วยขั้นนำเข้าสู่บทเรียนด้วยเกม ขั้นสอนด้วยการใช้แบบฝึกทักษะ และสรุปด้วยแผนผังความคิดที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดกิจกรรม ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครู ต้องเอาใจใส่และให้ความสำคัญกับทุกขั้นตอนในการจัดกิจกรรมและจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเวลา เพื่อให้การจัดกิจกรรมสามารถดำเนินได้อย่างต่อเนื่องและเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง

1.2 ในการจัดกิจกรรมในขั้นนำเข้าสู่บทเรียนด้วยเกม ครูควรพูดเน้นย้ำ เรื่องการเคารพกติกาในการทำงาน เป็นการฝึกระเบียบวินัยและความรับผิดชอบให้กับนักเรียน ในขั้นการฝึกทักษะการอ่านครูต้องดูแลผู้เรียนทุกคนอย่างใกล้ชิดสังเกตการอ่านคำของผู้เรียนและต้องคอยแนะนำผู้เรียนให้อ่านออกเสียงให้ถูกต้องตามอักขระ ตลอดจนในขั้นสรุป ครูต้องคอยแนะนำการเขียนคำที่ถูกต้องให้กับผู้เรียน

1.3 ครูต้องให้ความช่วยเหลือผู้เรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ ในส่วนของผู้เรียนที่ทำการกิจกรรมได้เร็วและถูกต้อง ครูควรเสริมแรงด้วยการชมเชย ปรบมือให้ รวมทั้งให้กำลังใจว่าควรปฏิบัติเช่นนี้ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ไปใช้ในการแก้ปัญหาอื่น ๆ ในชั้นเรียน เช่น การพัฒนาพฤติกรรมการคิดวิเคราะห์ การตีความ เป็นต้น

2.2 ควรนำไปใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ Active Learning รูปแบบ GWM ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน์. (2556). *จิตวิทยาการอ่าน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ชารอักษร.
- โชติกา เปรมสิงห์ชัย. (2559). *ก้าวสู่ทศวรรษที่ 2 : บูรณาการงานวิจัย ใช้องค์ความรู้ สู่ความยั่งยืน*. การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 3. 17 มิถุนายน 2559. นครราชสีมา: วิทยาลัยนครราชสีมา. 678-685.
- ณรงค์ กาญจนะ. (2553). *เทคนิคและทักษะการสอนเบื้องต้น*. สงขลา: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- ธัญญา ผลอนันท์. (2541). *ใช้หัวคิด*. กรุงเทพฯ: ดันอ้อ.
- นนทลี พรธาดาวิทย์. (2559). *การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning*. กรุงเทพฯ: ทริปเปิ้ลเอดูเคชั่น.
- พันทิภา ะเกิดเป้ง. (2553). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือประกอบแบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องการอ่านและการเขียนคำควบกล้ำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ภัทรพร เกษสังข์. (2559). *การวิจัยปฏิบัติการ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ภาวินี กลิ่นโลกย์. (2553). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านเกาะสำนักงานเขตมีนบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มุขิตา แก้วคำแสน. (2553). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านการเขียนสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาด้านการอ่านการเขียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนลองวิทยา จังหวัดแพร่. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชา การสอนภาษาไทย. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วรรณดี สุทธิธารกร. (2556). การวิจัยเชิงปฏิบัติการ: การวิจัยเพื่อเสริมภาพและการสรรค์สร้าง. กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- ศิริรัตน์ เกิดแก้ว. (2560). การพัฒนานวัตกรรม “เกมการผสมคำภาษาไทย” เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านออกเขียนได้. วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์, 19(2), 49-61.
- ศิริลักษณ์ สัพโส. (2553). การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนในช่วงชั้นที่ 1 โรงเรียนศิริราชวิทยาคาร จังหวัดสกลนคร โดยใช้วงจรวิจัยเชิงปฏิบัติการรูปแบบวงจรลำดับเวลา. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สถาพร พงษ์พิณกุล. (2558). เอกสารประกอบการฝึกอบรม “คุณภาพผู้เรียน.....เกิดจากกระบวนการเรียนรู้” คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยบูรพาวิทยาเขตสระแก้ว. สืบค้นเมื่อ 26 พฤศจิกายน 2561, จาก http://km.buu.ac.th/article/frontend/article_detail/141
- สินธุ์ชัย ทิพกุล. (2553). การพัฒนาความสามารถในการอ่านและการเขียนสะกดคำโดยใช้แผนผังความคิด (Mind mapping) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. การศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุวรรณา ตั้งทิษะรักษ์. (2556). ภาษาและวัฒนธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สุวิทย์ มูลคำ และ สุนันทา สุนทรประเสริฐ. (2550). ผลงานทางวิชาการสู่...การเลื่อนวิทยฐานะ. กรุงเทพฯ: อี เค บุคส์.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2561). สรุปผลการประชุมสัมมนาประสานแผนและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ การดำเนินงานพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักกองทุนส่งเสริมสุขภาพ. (2557). พ่อแม่เลี้ยงลูกอย่างไรในยุค Gen Z. สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2561, จาก <http://www.thaihealth.or.th/Content/25728-.html>
- อัจฉรา อินทร์น้อย. (2555). ผลการสอนโดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบแผนที่ความคิด ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม). รายงานการวิจัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

การเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่องชีวิตกับสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

Comparison of Science Process Skills and Learning Achievement of Grade 9 Students
on the Topic of Life and Environment and Natural Resources by Using the Principles of
Sufficiency Economy and Conventional methods

กุลธิดา จุ่มอั้งวะ¹, พิทักษ์ วงษ์ชาลี² และ กุลวดี สุวรรณไตรย์³

Kunthida Chum-ongwa¹, Phithak Wongchalee² and Kulwadee Suwannatrai³

Received : 17 ส.ค. 2562

Revised : 24 ต.ค. 2562

Accepted : 28 ต.ค. 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบ 1) ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนกุดบงพิทยาคาร จำนวน 2 ห้องเรียน ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม ใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม กลุ่มทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและกลุ่มควบคุมจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติเครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ 3) แบบทดสอบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ 4) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5) แบบประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที่ t-test ชนิด Independent ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์, หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, การสืบเสาะหาความรู้แบบ 5 ขั้น

Abstract

The purposes of this research included the following: 1) to compare the science process skills, 2) to compare the learning achievements, and 3) to compare the satisfaction of students who learn by using

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
อีเมล: koonoy-joom-19@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

³ ดร. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹ Master Student Master of Education Program in Science Teaching, Sakon Nakhon Rajabhat University,
Email: koonoy-joom-19@hotmail.com

² Assistant professor Dr., Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

³ Dr., Faculty of Science and Technology, Sakon Nakhon Rajabhat University

the principles of sufficiency economy and conventional methods. The sampling groups were 2 classes from grade 9 students who studied in the second semester of 2018 academic year at Kudbongpithayakan School. Cluster random sampling was used for dividing experimental and control groups. There are five assessment instruments used in this study: 1) the lesson plans of sufficiency economy principles, 2) the lesson plans of conventional methods, 3) the science process skill test, 4) the academic achievement's test, and 5) the satisfaction questionnaire with learning activity. The mean, standard deviation, and t-test for independent samples were used for data analysis. The results found that 1) the scores of science process skills were not statistically significant different between the experimental and the controlled groups. 2) the academic achievements of the experimental group was statistically significant higher than the controlled group at .05 level, and 3) the satisfaction of the experimental group was statistically significant higher than the controlled group at .05 level.

Keywords : Science process skills, Sufficiency economy, 5E's learning cycle

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 23 เน้นการจัดการศึกษาที่เน้นการบูรณาการความรู้ คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสมของระดับการศึกษา หลักสูตรแกนกลางสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระบุไว้ว่า สังคมโลกปัจจุบัน และอนาคต วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่ง เพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับทุกคนทั้งในชีวิตประจำวันและการทำงานอาชีพต่าง ๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 92) การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน วิทยาศาสตร์ในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ (ณัฐนา เมืองโคตร, 2560 : 209) ดังนั้นทักษะทางวิทยาศาสตร์นี้ว่ามีความสำคัญมาก เนื่องจากเป็นทักษะสำคัญที่แสดงถึงการมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองไปสู่กระบวนการคิด ที่ซับซ้อนมากขึ้น (สุวัฒน์ นิยมคำ, 2531: 261)

การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของโรงเรียนกุดบงพิทยาคาร ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Education Test: O-NET) ของโรงเรียนกุดบงพิทยาคาร ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2560 คะแนนเฉลี่ยระดับโรงเรียนเท่ากับ 32.24 ซึ่งน้อยกว่า คะแนนเฉลี่ยระดับสังกัด สพม. 21 ซึ่งเท่ากับ 32.47 และน้อยกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศซึ่งเท่ากับ 32.28 (โรงเรียนกุดบงพิทยาคาร, 2561 : 9) ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ ของโรงเรียนกุดบงพิทยาคาร จึงควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน สามารถช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน สร้างความสนใจให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ เกิดการเรียนรู้ในหลักการด้วยตนเอง และเกิดเป็นองค์ความรู้ที่ยาวนานคงทน (อุไรวรรณ ปานีสงค์, 2560: 143) การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน ยังช่วยให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนมากขึ้น และการลงมือปฏิบัติยังก่อให้เกิดการเรียนรู้กระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม (ภารดี กล่อมดี, 2561: 2004)

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดี ซึ่งต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติในทุกระดับ เพื่อให้เกิดความสมดุล พร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งในด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2555 : 56) การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับ

ครูอาจารย์ และผู้บริหารสถานศึกษา โดยพัฒนาระบบการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูกับนักเรียน กระตุ้นให้นักเรียนรักการเรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น และปลูกฝังคุณธรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2554 : 178) จากทฤษฎีการเสริมสร้างความรู้ (Constructivism) เชื่อว่า ประสบการณ์เดิมของนักเรียนเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเรียนรู้ โดยกระบวนการเรียนรู้ที่แท้จริงของนักเรียนไม่ได้เกิดจากการบอกเล่าของครู แต่เกิดจากการสืบค้น เสาะหา สำรวจ ตรวจสอบ และค้นคว้าด้วยวิธีต่าง ๆ จนสามารถสร้างเป็นองค์ความรู้ของนักเรียนเอง สามารถเก็บความรู้ที่ได้นั้นไว้นานได้อายาวนาน และสามารถนำความรู้ออกมาใช้ได้ สถานการณ์ต่าง ๆ ที่ต้องเผชิญ ซึ่งต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2554 : 13) การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ร่วมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ช่วยพัฒนาให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ตามหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทางด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดี ซึ่งจะส่งผลให้คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน (วิมาน วิชารีย์, 2560: 139-140) การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ (รัชมี พรหมไพสณฑ์, 2559: 125-126)

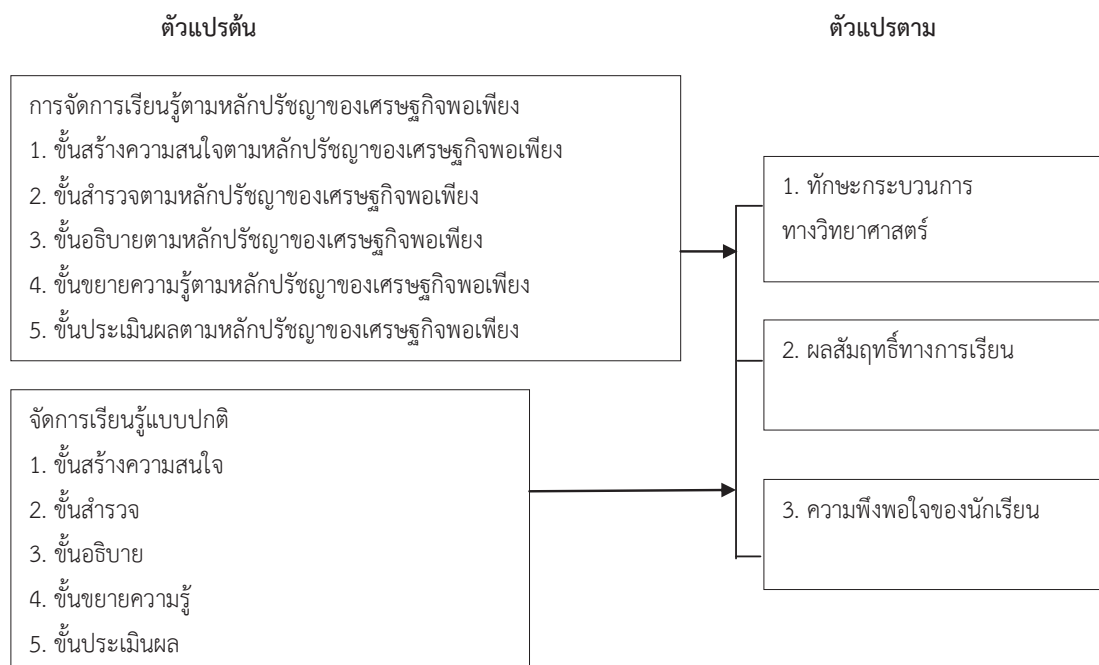
จากเหตุผลและความจำเป็นข้างต้นจะเห็นว่า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มีความสำคัญในการช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้ดีขึ้น โดยการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ร่วมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เปรียบเทียบ กับจัดการเรียนรู้แบบปกติ ซึ่งคือการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ว่าการจัดการเรียนรู้แบบใด สามารถพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้ดีที่สุด

วัตถุประสงค์

1. เปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนของนักเรียน ระหว่างการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ
2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียน ระหว่างการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ
3. เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนรู้ ระหว่างการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแสดงกรอบแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการเสริมสร้างความรู้ของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2554 : 13) และแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของคณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (2555 : 56) มาประยุกต์ใช้เป็นข้อต้นตัวแปรต้น 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) ด้านการจัดการเรียนรู้แบบปกติ และข้อต้นตัวแปรตาม 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ 2) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) ด้านความพึงพอใจของนักเรียน โดยแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังภาพประกอบ 1 ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกุดบงพิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย เขต 21 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 4 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน ห้องละ 30 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียน ที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 2 ห้องเรียน ทำการสุ่มตัวอย่าง 2 ครั้ง (Two Stage Sampling) โดยสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม โดยสุ่มครั้งที่ 1 เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่าง 2 ห้องเรียน จากนั้น สุ่มครั้งที่ 2 เพื่อเลือกวิธีสอน โดยกลุ่มทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และกลุ่มควบคุมใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

และแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างละ 6 แผน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2.1 แบบทดสอบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

2.2.2 แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

2.2.3 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แบบสอบถามเป็นมาตราวัดประมาณค่า (Rating Scale) ตามมาตราวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) ทำการประเมิน 5 ด้าน คือ ด้านเนื้อหาสาระ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียน ด้านการวัดประเมินผล และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ จำนวน 25 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 จัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล จากมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ไปยังโรงเรียน กุดบงพิทยาคาร ประสานงานกับผู้บริหารโรงเรียน เพื่อกำหนด วัน เวลา ในการทดลอง

3.2 ครูชี้แจงวิธีการเรียนรู้โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ให้นักเรียนเข้าใจ

3.3 ดำเนินการทดลองกับกลุ่มทดลองโดยผู้วิจัยเป็นคนสอนเอง พร้อมทั้งเก็บคะแนนระหว่างเรียน จากใบงาน และแบบทดสอบประจำแผน

3.4 ดำเนินการทดลองกับกลุ่มควบคุมโดยผู้วิจัยเป็นคนสอนเอง พร้อมทั้งเก็บคะแนนระหว่างเรียน จากใบงาน และแบบทดสอบประจำแผน

3.5 เมื่อสิ้นสุดการสอนครบทุกแผนแล้ว จึงทำการสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบชุดเดียวกันทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม และเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนเรียน

3.6 เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมการเรียนการสอนแล้ว จึงทำการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แบบสอบถามชุดเดียวกันทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

3.7 ผู้วิจัยนำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล และทำการสรุปผล และอภิปรายผลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 เปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนของนักเรียน ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยใช้สถิติการทดสอบ t-test ชนิด Independent samples

4.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียน ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยใช้สถิติการทดสอบ t-test ชนิด Independent samples

4.3 เปรียบเทียบคะแนนความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยใช้สถิติการทดสอบ t-test ชนิด Independent samples

สรุปผล

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน คือ ผลการวิจัย และสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิจัย

1.1 เปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนของนักเรียน ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม แสดงผลในตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนของนักเรียน ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย หลังเรียน	S.D.	t
กลุ่มควบคุม	30	40	30.63	3.02	1.01*
กลุ่มทดลอง	30	40	31.40	2.84	

*ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t .05$; $df 58$) = 2.00

จากตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนเท่ากับ 31.04 และนักเรียนกลุ่มควบคุมมีคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนเท่ากับ 30.63 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน ผลการวิเคราะห์ค่า t ปรากฏว่า ค่า t จากการคำนวณ มีค่า t เท่ากับ 1.01 เมื่อพิจารณาค่า t จากตารางค่าวิกฤตการแจกแจง t ที่ $df = 58$ มีค่าเท่ากับ 2.00 จะเห็นได้ว่า ค่า t คำนวณน้อยกว่าค่า t จากตาราง แสดงว่าคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียน ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม แสดงในตาราง 2 ดังนี้

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียน ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย หลังเรียน	S.D.	t
กลุ่มควบคุม	30	40	31.03	2.18	2.36**
กลุ่มทดลอง	30	40	32.53	2.70	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t .05$; $df 58$) = 2.00

จากตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เท่ากับ 32.53 และนักเรียนกลุ่มควบคุมมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากับ 31.03 ตามลำดับ จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน ผลการวิเคราะห์ค่า t ปรากฏว่า ค่า t จากการคำนวณ มีค่าเท่ากับ 2.36 เมื่อพิจารณาค่า t จากตารางค่าวิกฤตการแจกแจง t ที่ $df = 58$ มีค่าเท่ากับ 2.00 จะเห็นได้ว่าค่า t คำนวณมากกว่าค่า t จากตาราง แสดงว่านักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มควบคุม ดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มควบคุม

รายการประเมิน	คะแนนเฉลี่ย	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.33	0.45	มาก
2. ด้านบรรยากาศการเรียน	4.35	0.46	มาก
3. ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียน	4.36	0.47	มาก
4. ด้านการวัดประเมินผล	4.28	0.45	มาก
5. ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้	4.18	0.36	มาก
เฉลี่ยรวม	4.30	0.44	มาก

จากตาราง 3 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มควบคุม ได้ค่าเฉลี่ยรวม 4.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.44 ซึ่งความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน จากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้

อันดับที่ 1 คือ ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียน ซึ่งความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36

อันดับที่ 2 คือ ด้านบรรยากาศการเรียน ซึ่งความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35

อันดับที่ 3 คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33

อันดับที่ 4 คือ ด้านการวัดประเมินผล ซึ่งความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28

อันดับที่ 5 คือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ ซึ่งความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18

1.4 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มทดลอง ดังตาราง 4

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มทดลอง

รายการประเมิน	คะแนนเฉลี่ย	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.47	0.49	มาก
2. ด้านบรรยากาศการเรียน	4.47	0.49	มาก
3. ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียน	4.45	0.50	มาก
4. ด้านการวัดประเมินผล	4.39	0.49	มาก
5. ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้	4.79	0.38	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.51	0.47	มากที่สุด

จากตาราง 4 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มทดลอง ได้ค่าเฉลี่ยรวม 4.51 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.47 ซึ่งความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน จากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้

อันดับที่ 1 คือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ ซึ่งความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.79

อันดับที่ 2 คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านบรรยากาศการเรียน มีความพึงพอใจเท่ากัน ซึ่งอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47

อันดับที่ 3 คือ ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียน ซึ่งความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45

อันดับที่ 4 คือ ด้านการวัดประเมินผล ซึ่งความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39

1.5 เปรียบเทียบความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ ของนักเรียน ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม แสดงผลในตาราง 5 ดังนี้

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ ของนักเรียน ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนข้อ	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	S.D.	t
กลุ่มควบคุม	25	5	4.30	0.44	4.93**
กลุ่มทดลอง	25	5	4.51	0.47	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t_{.05}$; df 48) = 2.01

จากตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่านักเรียนกลุ่มทดลอง มีคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 และนักเรียนกลุ่มควบคุมมีคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 ตามลำดับ จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน ผลการวิเคราะห์ค่า t ปรากฏว่า ค่า t จากการคำนวณ มีค่าเท่ากับ 4.93 เมื่อพิจารณาค่า t จากตารางค่าวิกฤตการแจกแจง t ที่ $df = 48$ มีค่าเท่ากับ 2.01 จะเห็นได้ว่าค่า t คำนวณมากกว่าค่า t จากตารางแสดงว่า คะแนนความพึงพอใจของนักเรียน กลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. สรุปผลการวิจัย

2.1 ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนของนักเรียน ที่เรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับนักเรียนที่เรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียน ที่เรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ที่เรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่องชีวิตกับสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ สามารถสรุป และอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนของนักเรียน ทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ จัดกิจกรรมแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น เช่นเดียวกัน ซึ่งเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ปฏิบัติ โดยผ่านกิจกรรมการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่คล้ายคลึงกัน นักเรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เน้นให้นักเรียนได้ทำกิจกรรม การสำรวจ การทดลอง ได้ใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ผ่านกระบวนการกลุ่ม มีกิจกรรมที่หลากหลาย ที่ช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จึงส่งผลให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มเกิดองค์ความรู้ และมีการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เช่นเดียวกัน สอดคล้องกับทฤษฎีการเสริมสร้างความรู้ (Constructivism) ที่ระบุไว้ว่า กระบวนการเรียนรู้ที่แท้จริงของนักเรียนเกิดจากการสืบค้น เสาะหา สำรวจ ตรวจสอบ และค้นคว้าด้วยวิธีต่าง ๆ จนสามารถสร้างเป็นองค์ความรู้ของนักเรียนเอง สามารถเก็บความรู้ที่ได้นั้นไว้ในสมองได้อย่างยาวนาน และสามารถนำความรู้ออกมาใช้ได้

ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ต้องเผชิญ ซึ่งต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Process) สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2554 : 13) สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาเรียม วัฒนาศ (2559: 87-88) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการ ทางวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษา เรื่องระบบประสาท ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แผนผังรูปตัววี และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ พบว่าทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แผนผังรูปตัววี สูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ งานวิจัยของ อนุพร ทิพย์สิงห์ (2559 : 167) ได้พัฒนาการคิดวิเคราะห์ และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่องร่างกายของเรา โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ร่วมกับเทคนิคหมวกหกใบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภารดี กล่อมดี (2561: 45) ได้พัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานในระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 โดยใช้ชุดแบบฝึกทักษะร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E พบว่า คะแนนทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการกระตุ้นให้นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็น โดยยึดหลัก ความมีเหตุผล ความพอประมาณ และมีภูมิคุ้มกันที่ดี การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการทำงาน โดยยึดหลัก ความรู้คู่คุณธรรม ช่วยให้นักเรียนรู้จักการใช้เหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน สูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ บังอร ดวงอัน (2555 : 50-60) ได้พัฒนาหน่วยการ เรียนรู้แบบสหวิทยาการ เรื่องชีวิตพอเพียงตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ รูปแบบการสอนแบบบูรณาการ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 79.40 และจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์เป็นจำนวนร้อยละ 81.82 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 ผลการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 82.50 ซึ่งสูง กว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 สอดคล้องกับงานวิจัยของ เวิน รัชต์สินโส (2559 : 147-159) ได้พัฒนาแผน การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น ร่วมกับการใช้แผนผังมโนทัศน์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเปรียบเทียบ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จิตวิทยาาสตร์ คุณลักษณะตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น ร่วมกับการใช้แผนผังมโนทัศน์ตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงช่วยให้นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมาลี เชื้อชัย (2560 : 247-248) ได้เปรียบเทียบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น กับการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียน โดยการสอนแบบสืบเสาะ หาความรู้ 5 ขั้น หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ร่วมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ กิจกรรมสำรวจ ทดลอง ด้วยตนเอง และได้ร่วมกิจกรรมกลุ่ม ได้พัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ นักเรียนได้ช่วยเหลือพึ่งพากัน ช่วยกันตอบคำถามอย่างมีเหตุผล มีการสอดแทรก เรื่องการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันซึ่งนักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง ส่งผลให้ นักเรียนกลุ่มทดลอง มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม สอดคล้องกับการระบุไว้

ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2554 : 178) ว่าการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูอาจารย์ และผู้บริหารสถานศึกษา คือการเล็งเห็นความสำคัญและน้อมนำปรัชญา มาปฏิบัติให้เป็นตัวอย่างที่ดี ทั้งในด้านการดำเนินชีวิต และพัฒนาระบบการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูกับนักเรียน กระตุ้นให้นักเรียนรักการเรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น และปลูกฝังคุณธรรม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฤทัยรัตน์ ละอองรัตน์ (2557 : 79-90) ได้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และปฏิสัมพันธ์ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น พบว่าความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 อยู่ในระดับพึงพอใจมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชมี พรหมไพสณฑ์ (2559 : 112) ได้พัฒนาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 อยู่ในระดับพึงพอใจมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิมาณ วิชาวารี (2560 : 120) ได้พัฒนาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ร่วมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง ดิน หิน แร่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่าความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ขั้น ร่วมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง ดิน หิน แร่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 อยู่ในระดับพึงพอใจมาก

ข้อเสนอแนะ

จากการเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่องชีวิตกับสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

- 1.1 ผู้สอนควรศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ให้เข้าใจจุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้จากมาตรฐาน และตัวชี้วัดของหลักสูตร เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ได้ต่อไป
- 1.2 ในชั้นสร้างความสนใจครูควรเตรียมความพร้อม จัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์ จัดเตรียมสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม และเพียงพอแก่นักเรียน สร้างคำถามที่น่าสนใจ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และพยายามหาคำตอบ
- 1.3 ในชั้นสำรวจและค้นหา ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกคิด แก้ปัญหา กระตุ้นให้เกิดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน โดยมีครูเป็นผู้คอยให้คำปรึกษาและให้กำลังใจ ครูควรมีการแนะนำวิธีการ ขั้นตอน ที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนเข้าใจ และอธิบายถึงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้ชัดเจน รวมถึงแนะนำสิ่งถูกต้องในการทำกิจกรรม ให้นักเรียนรู้จักการใช้เหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นที่ผู้อื่น เพื่อให้นักเรียนได้มีคุณธรรม มีน้ำใจและช่วยเหลือกัน ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ และบรรลุจุดประสงค์
- 1.4 ในชั้นการอธิบาย และลงข้อสรุป ครูควรจัดให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอธิบายผลการทำกิจกรรม ความรู้ที่ได้รับ รับฟังปัญหาอุปสรรค ที่นักเรียนได้พบ ให้คำแนะนำในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป ครูควรกระตุ้นให้นักเรียนกล้าแสดงออก ให้มีการตั้งคำถาม ตอบคำถาม ครูเป็นผู้สังเกตและช่วยเสริมให้ความถูกต้องชัดเจนขึ้น ครูควรมีการชมเชยและให้กำลังใจ ในการนำเสนอผลงานของนักเรียน

1.6 ในชั้นขยายความรู้ ครูควรมีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากบทเรียนของนักเรียน ควรนำเสนอวิธีการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เพื่อปลูกฝังคุณธรรม การรู้จักใช้ชีวิตอย่างพอเพียง โดยมีเหตุผล พอประมาณ และมีภูมิคุ้มกันที่ดี รวมถึงการประยุกต์ใช้กับการเรียนวิชาอื่น

1.7 ในชั้นประเมิน ครูควรให้ความสำคัญ และปลูกฝังเรื่องความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความละเอียดรอบคอบ เรียบร้อย ของผลงานนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาและวิจัยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ร่วมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับทักษะด้านอื่นอีก เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น เพื่อพัฒนาความสามารถของนักเรียนในหลายด้าน

2.2 ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ร่วมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กับเนื้อหาสาระอื่น หรือนักเรียนระดับชั้นอื่น เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

2.3 ควรมีการศึกษาและวิจัยการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกับเทคนิคอื่น เช่น การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา เพื่อพัฒนานักเรียนด้วยรูปแบบการสอนที่หลากหลาย และสอดคล้องกับการเรียนในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2555). *เดชพระบารมีปกเกล้าฯ*. นครปฐม: รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977).

ณัฏฐา เมืองโคตร. (2560). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่องชีวิตพืช ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7E และการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 14(65), 209.

บงอร ดวงอัน. (2555). การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ เรื่อง ชีวิตพอเพียง ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบบูรณาการ. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 6(4), 50-60.

ภารดี กล่อมดี. (2561). ผลการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ชุดแบบฝึกทักษะร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E. *วารสาร Veridian E-journal Silpakorn University*, 11(1), 2004.

มาเรียม วัฒนาด. (2559). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แผนผังรูปตัววีและการจัดการเรียนรู้แบบปกติ*. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาชีววิทยาศาสตร์. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

- รัศมี พรหมไพสณฑ์. (2559). การพัฒนาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เรื่องสารในชีวิตประจำวัน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- โรงเรียนกุดบงพิทยาคาร. (2561). รายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (o-net) ปีการศึกษา 2560. นนทบุรี: โรงเรียนกุดบงพิทยาคาร.
- ฤทัยรัตน์ ละอองรัตน์. (2557). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และปฏิสัมพันธ์ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E). วารสารบัณฑิตวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, 5(1), 79-90.
- วิมาณ วิชาวารี. (2560). การพัฒนาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้แบบ 5Es ร่วมกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง ดิน หิน แร่ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เวิน ริทัศน์โส. (2559). การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ โดยจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น ร่วมกับ การใช้แผนผังมโนทัศน์ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 8(22), 147-159.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2554). คู่มือการใช้หลักสูตรวิทยาศาสตร์ชีวภาพ. กรุงเทพฯ: สกสศ. ลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). พระมหากษัตริย์นักพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขสู่ปวงประชา. กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง.
- สุมาลี เชื้อชัย. (2560). การเปรียบเทียบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) กับการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. วารสารวิจัยทางการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 12(1), 247-248.
- สุวัฒน์ นิยมคำ. (2531). ทฤษฎีและทางปฏิบัติในการสอนวิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ (เล่ม 2). กรุงเทพฯ: เจเนอรัลบุ๊กส์ เซนเตอร์.
- อนุพร ทิพย์สิงห์. (2559). การพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่องร่างกายของเรา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ร่วมกับเทคนิคหมวกหกใบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 8(22), 161-172.
- อุไรวรรณ ปานีสงค์. (2560). การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E เสริมด้วยเทคนิคการจัดแผนผังมโนทัศน์ เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 11(1), 143.

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาจีนด้านทักษะการอ่านตัวพินอิน โดยใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของฮันเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

The Development of Chinese Learning Activities in Pinyin Reading Skills by using Hunter's Learning Activities Model for Mathayomsuksa 2 Students

วรารณ จันดำ¹, อรัญ ชัยกระเดื่อง² และ ณัฏฐชัย จันทชุม³

Waraporn Jandum¹, Aran Suykduang² and Natthachai Chanthachum³

Received : 8 ก.ค. 2562

Revised : 2 ก.ย. 2562

Accepted : 4 ก.ย. 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้การอ่านตัวพินอินในภาษาจีนด้วยรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของฮันเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 2) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการอ่านตัวพินอินในภาษาจีนด้วยรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของฮันเตอร์ มีประสิทธิภาพ 75/75 และ 3) เปรียบเทียบทักษะการอ่านตัวพินอินในภาษาจีนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับเกณฑ์ร้อยละ 75 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเมืองสรวงวิทยา จำนวน 26 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 12 แผน 2) แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านตัวพินอินภาษาจีน และ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ Hotelling's T2

ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวทางการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยวิธีการสอน 3 ส่วน ได้แก่ (1) สอนเนื้อหา (2) แสดงแบบให้ดู และ (3) ตรวจสอบเพื่อความเข้าใจ โดยมี 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขึ้นกำหนดวัตถุประสงค์ (2) ขึ้นเตรียมความพร้อมเข้าสู่บทเรียน (3) ขึ้นมาตรฐานการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียน (4) ขึ้นการสอน (5) ขึ้นการปฏิบัติตามแบบโดยครูดูแลอย่างใกล้ชิด (6) ขึ้นสรุปบทเรียน และ (7) ขึ้นปฏิบัติตามล้าพัง 2) แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีประสิทธิภาพ 76.69/78.46 สูงกว่ามาตรฐาน 75/75 และ 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การอ่านตัวพินอิน, เทคนิคการสอนของฮันเตอร์, ทักษะการอ่านตัวพินอิน

Abstract

The objective of this research were to: 1) Study learning activities in Pinyin reading skills in Chinese language by using Hunter's Learning Activities Model for Mathayomsuksa 2 students 2) Develop learning

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อีเมล: warapornjandum26@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹ Master Student Program in Discipline Research and Evaluation, Faculty of Education, Rajabhat Maha sarakham University
Email: warapornjandum26@gmail.com

² Assistant professor, Subject Instructor Research and Evaluation, Faculty of Education, Rajabhat Maha sarakham University

³ Assistant professor, Subject Instructor Research and Evaluation, Faculty of Education, Rajabhat Maha sarakham University

activities of Pinyin reading skills in Chinese language by using Hunter's Learning Activities Model (it is effective as 75/75) and 3) Compare Pinyin reading skills in Chinese language and learning achievement in the Chinese subject with percentage 75%. The tools used in the study included: 1) 12 Lesson plans 2) Pinyin reading test and 3) Achievement tests in Pinyin reading skills. Statistics used in the study were percentage, mean, and standard deviation. The statistics that were used in the statistical hypothesis testing is Hotelling's T^2 .

The research results were : 1) Guidelines for organizing teaching and learning activities consisted 3 parts (teaching content, showing and examining for understanding) and 7 steps in teaching and learning activities (the process of determining the objectives , the preparation stage to enter the lesson, the standard of learning that needs to be given to the student, the teaching process, the implementation step by the teacher supervising closely, summary of lessons and procedures for acting alone. 2) Learning activities were appropriate at the highest level with efficiency 76.69 / 78.46, higher than the standard 75/75. 3) Pinyin reading skills and Chinese language learning achievement higher than the 75 percent criteria, with statistical significance at .05 level.

Keywords : Pinyin Reading, Hunter's Teaching Techniques, Pinyin reading skills

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายปฏิรูปการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศนอกจากยกระดับคุณภาพ ทั้งระบบความสัมพันธ์ ด้านคุณภาพการศึกษาและพัฒนาศักยภาพให้ผู้เรียนมีความเข้มแข็งแล้ว ภาษาจีนยังเป็นภาษาที่สองที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ภาษาหนึ่งที่มีผู้ใช้เป็นจำนวนมากรองลงมาเป็นอันดับสอง กระทรวงศึกษาธิการ จึงกำหนดนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอน ภาษาจีนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีความเข้มแข็งและมีคุณภาพได้มาตรฐานสากล โดยมุ่งเน้นการพัฒนาส่งเสริม สนับสนุนผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถและทักษะทางภาษาจีนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปใช้ในการสื่อสาร การศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ เป็นการเพิ่มความสามารถของคนไทยสู่เวทีโลก โดยให้หน่วยงานบุคลากรทุกภาคส่วนได้ตระหนักถึง ความสำคัญ และความจำเป็นที่จะต้องเร่งรัดปฏิรูปการสอนภาษาจีนและร่วมมือกันดำเนินงานพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีน ให้บรรลุเป้าหมาย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 1)

การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะภาษาจีนในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องเป็นไปตามมาตรฐานสาระ การเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ แต่ภาษาจีนเป็นเพียงวิชาเลือกสภาพจริงของการเรียนรู้ ไม่ต่อเนื่องเหมือนเช่นภาษาอังกฤษ ครูผู้สอนและสถานศึกษาส่วนใหญ่จึงประสบความยุ่งยากในการกำหนดขอบข่ายและสาระ การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับประสบการณ์ของผู้เรียน ซึ่งมีทั้งผู้เรียนที่มีประสบการณ์มาบ้างแล้ว หรือบางคนไม่เคยมีมาก่อน ครูจึงต้องการแนวทางที่ชัดเจนว่าขอบข่ายการเรียนรู้ภาษาจีนในแต่ละระดับชั้นควรมีมากหรือน้อยเพียงใด ปัญหาการเรียน การสอน โดยทั่วไปจะเน้นไปที่การท่องจำ อ่าน คัด และเขียนโดยไม่มีแรงจูงใจในการเรียนและการที่จะนำความรู้ไปใช้ ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งหนังสือ ตำราต่าง ๆ มีความล้าหลัง ทำให้ผู้เรียนขาดทักษะด้านการอ่านออกเสียง พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ไม่ถูกต้อง เพราะเหตุนี้จึงทำให้ผู้เรียนได้คะแนนไม่ผ่านเกณฑ์หรือต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และส่งผลให้ผู้เรียน ไม่สามารถสื่อสารภาษาจีนออกมาได้อย่างถูกต้อง ตัวอย่าง เช่นอักษร d และ t นักเรียนจะมีความสับสนกับภาษาอังกฤษ ซึ่งในทางภาษาอังกฤษ อักษร d = ด แต่ในภาษาจีนนั้นอักษร d = เตอ ซึ่งในภาษาจีนจะไม่มี ด แต่ผู้เรียนมักเข้าใจผิด และผู้เรียนมักเข้าใจว่า t = เตอ แต่ที่จริงแล้ว t = เทอ อักษร b และ p ผู้เรียนมักสับสนการใช้อักษรภาษาอังกฤษ ซึ่งที่จริงแล้วอักษร b = ปอ ส่วน p = พอ ซึ่งเสียง b ผู้เรียนมักออกเป็นเสียงบตัวอย่างเช่น 不bù ซึ่ง ปู่แปลว่า ไม่

แต่ผู้เรียนออกหู เสียงพยัญชนะ h คล้ายเสียง ฮ ในภาษาไทยแต่ไม่ใช่เสียงที่เดียวเพราะเสียง h ในภาษาจีนนั้นโคนลิ้นจะลึกกว่า ฮ ในภาษาไทย เช่น 喝 แปลว่า ดื่ม นั้นไม่ออกเสียง ฮ แต่ออก h ซึ่งสอดคล้องกับการการวิจัยของเรื่องความแตกต่างของ ตัวพินอิน h และ k ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (Yang, 2016 : 3-4) ปัญหา คือ นักเรียนออกเสียงตัว h ได้ถูกต้อง แต่ออกเสียง k ไม่ได้ ผู้วิจัยจึงหาวิธีการแก้ไข โดยการแสดงตัวอย่างวิธีการออกเสียงที่ใกล้ชิดตัวนักเรียนให้มากที่สุด คือ การอมน้ำ ในปากแล้วฝีกออกเสียง k ผลปรากฏว่านักเรียนสามารถออกเสียง k ได้อย่างถูกต้อง ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนกลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศโรงเรียนเมืองสรวงวิทยาพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 5 ที่ผู้วิจัยรับผิดชอบสอนนั้น มีปัญหาในด้านทักษะการอ่านออกเสียงภาษาจีน เนื่องจากผู้เรียนขาดความสนใจในด้านทักษะการอ่านออกเสียงภาษาจีน ผู้วิจัยจึงได้สังเกตเห็นว่ากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาจีนยังไม่น่าสนใจ ทำให้ผู้เรียนไม่มีแรงกระตุ้นในการเรียน ทำให้นักเรียน เกิดความรู้สึกละเลย และการจัดการเรียนการสอนขาดความน่าสนใจ ซึ่งการจัดการเรียนรู้ปัจจุบัน ไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียน มีส่วนร่วม ฉะนั้นจำเป็นต้องพัฒนาความสามารถด้านการอ่านของนักเรียน ให้สามารถอ่านได้ถูกต้องรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ โดยปัญหาเหล่านี้ ผู้ที่มีความสำคัญในการแก้ไข ข้อบกพร่องคือครู ดังที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระต่างประเทศ เพื่อให้มีการส่งเสริมการอ่านอย่างต่อเนื่อง เช่นภาษาจีน ซึ่งมีความ จำเป็นในการสื่อสารในปัจจุบันที่ได้ก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 42)

จากหลักการและสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยได้วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา พบว่าปัจจัยที่ส่งผลให้การเรียนรู้ ภาษาจีนไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หลายประการ ได้แก่ ผู้เรียนบางคนไม่ให้ความสำคัญของการเรียนภาษาจีน นอกจากจะแก้ปัญหาที่ตัวผู้เรียนแล้ว กลวิธีการสอนของผู้สอนนั้นมีความสำคัญยิ่งที่จะช่วยในการแก้ไขปัญหาคือการอ่านการเรียน การสอนแบบเดิมนั้นทำให้ผู้เรียนเกิดความน่าเบื่อและไม่สนใจในการเรียน และบางครั้งการสอนก็เกิดความสับสน ทำให้ การสอนของครูผู้สอนไม่ครอบคลุมทักษะการเรียนรู้ในแต่ละบทเรียน การที่ครูผู้สอนมีการวางแผนอย่างครอบคลุมและดูแล ติดตามผู้เรียนอย่างใกล้ชิด จะทำให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจและสนใจ เพราะมีครูผู้สอนคอยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด ในส่วนของการเรียนการสอนที่ครูผู้สอนได้มีการวางแผนไว้แล้วนั้นก็จะทำให้การเรียนการสอนเป็นไปตามลำดับ ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ไม่สับสนในการเรียน และเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ที่ครูผู้สอนได้อธิบาย เมื่อผู้เรียนเข้าใจวัตถุประสงค์และเกิดความสนใจแล้ว ผู้เรียนก็จะตั้งใจใฝ่รู้โดยไม่ต้องถูกบังคับ จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนดีขึ้น โดยมีวิธีการแก้ปัญหาหลายวิธี เช่น การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงภาษาจีน โดยการใช้รูปแบบกิจกรรมการสอนของฮันเตอร์ ซึ่งมี รูปแบบการสอนทั้งหมด 7 ขั้นตอน คือ (1) ขั้นการนำและเตรียมความพร้อม (2) ขั้นแจ้งหรือบอกวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และเป้าหมายของการเรียนรู้ (3) ขั้นเสนอเนื้อหาสาระใหม่และทักษะใหม่ (4) ขั้นเสนอรูปแบบเป็นการแสดงพฤติกรรมต่างๆ ให้ดู (5) ขั้นการตรวจสอบเพื่อความเข้าใจ (6) ขั้นการฝึกปฏิบัติโดยครูผู้สอนเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ (7) ขั้นการฝึกโดยอิสระ (วัชราน เล่าเรียนดี, 2547 : 44)

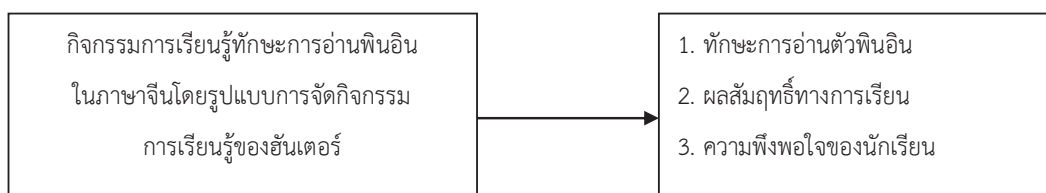
การใช้รูปแบบกิจกรรมการสอนตามแนวคิดของฮันเตอร์ ในการพัฒนารูปแบบการสอนของครู ประกอบด้วย พื้นฐานการพัฒนาการวางแผนการจัดการสอน 3 ด้าน ที่ครูต้องคำนึงถึง คือ (1) ด้านเนื้อหา ครูต้องพิจารณาเลือกให้เหมาะสม กับบริบทของผู้เรียน (2) พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนครูต้องพิจารณาเลือกกิจกรรมการเรียนที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้และได้ปฏิบัติจริง และ (3) พฤติกรรมสอนของครู โดยส่วนนี้เป็นส่วนที่สำคัญมากที่สุดที่จะส่งผลถึง ประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูจะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยคาดหวังว่า เมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนของฮันเตอร์ จะช่วยให้นักเรียนมีการพัฒนาทางการอ่าน เพื่อความเข้าใจมากขึ้น และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการเรียนวิชาภาษาจีนดีขึ้น เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อรายวิชา ภาษาจีนและสนใจเพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้การอ่านตัวพินอินภาษาจีน โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของอินเทอร์เน็ต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการอ่านตัวพินอินภาษาจีน โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของอินเทอร์เน็ต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ 75/75
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านตัวพินอินภาษาจีนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาจีน โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กับเกณฑ์ร้อยละ 75

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแสดงกรอบแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีรูปแบบกิจกรรมการสอนของฮันเตอร์ (1986, อ้างถึงใน วัชรรา เล่าเรียนดี (2547 : 90) มาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนทักษะการอ่านพินอินในภาษาจีน โดยตัวแปรต้น ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการอ่านพินอินในภาษาจีนโดยรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของอินเทอร์เน็ต และมีตัวแปรต้น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะการอ่านตัวพินอิน 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียน โดยแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังภาพประกอบ 1 ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงพัฒนา มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาภาษาและด้านการวัดและประเมินผลจำนวน 5 คน โดยเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานในการสอนวิชาภาษาจีน 5 ปีขึ้นไป และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท ปริญญาเอกหลักสูตรและการสอนวิชาภาษาจีน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคุณสมบัติดังนี้

1.1.1 เป็นครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ด้านการสอนวิชาภาษาจีนตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป

1.1.2 เป็นครูที่จบสาขาวิชาภาษาจีนมา โดยตรงมีวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาโทด้านวิชาภาษาจีน

1.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/4 โรงเรียนเมืองสรวงวิทยา จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 26 คน จากจำนวน 4 ห้องเรียน ได้มาด้วยวิธีสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยมีขั้นตอนการสุ่ม ดังนี้

1.2.1 ทำฉลาก 4 ใบ โดยเขียนหมายเลข 1-4 แล้วให้สุ่มมา 1 ใบ

1.2.2 ทำการสุ่มห้องเรียนว่า ห้องเรียนใดจะเป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง พบว่า สุ่มได้ห้องที่ 4

จำนวน 26 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

2.1 แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านตัวพินอินภาษาจีน มีวิธีการสร้าง ดังนี้

2.1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตามหลักสูตรภาษาต่างประเทศ

2.1.2 วิเคราะห์จุดประสงค์ และคาบเวลา ตามรายวิชาภาษาจีน

2.1.3 เขียนแบบวัดตามจุดประสงค์ให้สัมพันธ์กับเนื้อหาและจุดประสงค์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ

ความถูกต้องและเหมาะสมแล้วทำการปรับปรุงแก้ไข

2.1.4 นำแบบวัดไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ด้านภาษาและด้านการวัดและประเมินผลจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผลพบว่ามีค่าเป็น 1.0 ข้อ

2.1.5 นำแบบวัดไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเมืองสรวงวิทยาจังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อหาค่าพบว่าค่าความยาก (P) เท่ากับ 0.70 - 0.78 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) เข้าเกณฑ์ จำนวน 30 ข้อ ตั้งแต่ 0.46 - 0.90 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีวิธีการสร้างแบบทดสอบดังนี้

2.2.1 ศึกษาหลักสูตรและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังวิชาภาษาจีนให้ครอบคลุมเนื้อหาสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเมืองสรวงวิทยา

2.2.2 สร้างข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ให้ครอบคลุมเนื้อหาและผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

2.2.3 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุงตามคำแนะนำแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยใช้ดุลพินิจว่าข้อสอบ สอดคล้องจุดประสงค์แล้วนำมาคำนวณดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผลพบว่ามีค่าเป็น 1.00

2.2.4 นำแบบทดสอบที่ผ่านการตรวจสอบและแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเมืองสรวงวิทยา อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 1 ห้องเรียน แล้วนำมาหาคุณภาพ รายข้อโดยหาค่าความยากค่าอำนาจจำแนกแบบอิงเกณฑ์ มีค่าความยาก (P) เท่ากับ 0.44 - 0.78 และค่าอำนาจจำแนก (r) เข้าเกณฑ์ จำนวน 30 ข้อ ตั้งแต่ 0.36-0.75

2.2.5 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ Lovett ผลปรากฏว่าแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีคุณภาพ และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้

3.1 การศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1.1 ขอนหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล ต่อผู้บริหารโรงเรียน

3.1.2 ผู้วิจัยนัดเวลาและสถานที่กับกลุ่มเป้าหมายเพื่อทำการสัมภาษณ์

3.1.3 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายตามเวลาและสรุปผล

3.2 การสร้างและพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.2.1 ขอนหนังสือแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยและหนังสือขอความอนุเคราะห์ ในการทดลองเครื่องมือจาก คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

3.2.2 นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลเสนอต่อผู้บริหารโรงเรียนเมืองสรวงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 27 จังหวัดร้อยเอ็ด

3.2.3 ชี้แจงให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทราบถึงรูปแบบการเรียนการสอนที่เรียนโดยใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของฮันเตอร์ เพื่อที่จะปฏิบัติได้ถูกต้อง

3.2.4 ดำเนินการทดลองใช้แผนการจัดการจัดการเรียนรู้อ่านตัวพินอินด้านทักษะการอ่านตัวพินอินโดยใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของฮันเตอร์

3.3 การทดลองการใช้แผนการจัดการจัดการเรียนรู้อ่านตัวพินอินด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.3.1 ทดสอบหลังเรียนโดยการทดสอบวัดความสามารถในการอ่านตัวพินอิน

3.3.2 ทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ

3.3.3 ตรวจสอบให้คะแนนแบบทดสอบนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบสมมติฐาน โดยใช้วิธีทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณ ดังนี้

4.1 ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา โดยวิเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนรู้อ่านตัวพินอินด้านการพัฒนาการเรียนรู้อ่านตัวพินอินด้านทักษะการอ่านตัวพินอินในภาษาจีน โดยใช้รูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้อ่านตัวพินอินสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

4.2 ข้อมูลเชิงปริมาณ

4.2.1 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้อ่านตัวพินอินด้านการพัฒนาการเรียนรู้อ่านตัวพินอินด้านทักษะการอ่าน โดยใช้รูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้อ่านตัวพินอินสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2.2 หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้อ่านตัวพินอินด้านการพัฒนาการเรียนรู้อ่านตัวพินอินด้านทักษะการอ่านโดยใช้รูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้อ่านตัวพินอินสำหรับการหา E_1/E_2

4.2.3 วิเคราะห์คุณภาพแบบวัดทักษะการอ่านตัวพินอินและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ร้อยละ 75

4.2.4 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแผนการจัดการเรียนรู้อ่านตัวพินอินโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผล

1. ผลการวิเคราะห์การศึกษาแนวทางการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้อ่านตัวพินอิน

ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เกี่ยวกับแนวทางการสร้างกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้อ่านตัวพินอิน สรุปผล ได้ดังนี้

แนวทางการจัดการจัดการเรียนการสอนการอ่านตัวพินอินภาษาจีน โดยใช้รูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้อ่านตัวพินอินสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญได้แบ่งเนื้อหาขั้นตอนที่เป็นจุดเด่นดังนี้

1) สอนเนื้อหา (Input) 2) แสดงแบบให้ดู (Modeling) 3) ตรวจสอบเพื่อความเข้าใจ (Check for Understanding) โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนวัตถุประสงค์ (Objective) 2) ขั้นตอนเตรียมความพร้อมเข้าสู่บทเรียน (Standards) 3) ขั้นตอนมาตรฐานการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียน (Anticipatory Set) 4) ขั้นตอนการสอน (Teaching)

- 5) ขั้นการปฏิบัติตามแบบโดยครูดูแลอย่างใกล้ชิด (Guided Practice/Monitoring) 6) ขั้นสรุปบทเรียน (Closure)
7) ขั้นปฏิบัติตามลำพัง (Independent Practice)

2. ผลการพัฒนาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านตัวพินอินโดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของอินเทอร์เน็ต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	ผลการพิจารณา
แผนการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องบุคคล	4.80	0.45	มากที่สุด
แผนการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องสถานที่	5.00	0.00	มากที่สุด
แผนการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องร่างกาย	4.60	0.45	มากที่สุด
แผนการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องสัตว์	4.80	0.45	มากที่สุด
แผนการเรียนรู้ที่ 5 เรื่องอาหารและเครื่องดื่ม	5.00	0.00	มากที่สุด
แผนการเรียนรู้ที่ 6 เรื่องเวลา	4.60	0.45	มากที่สุด
รวม	4.80	0.14	มากที่สุด

จากตาราง 1 พบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านตัวพินอิน โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของอินเทอร์เน็ต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแผนการเรียนรู้ พบว่า แผนการเรียนรู้ที่ 5 เรื่องอาหารและเครื่องดื่ม มีความเหมาะสมสูงสุด และแผนการเรียนรู้ที่ 6 เรื่องเวลา มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยหาประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ลำดับ ที่	แผนการเรียนรู้						ผลรวมระหว่าง ภาค (36)	ผลคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ (30)
	1	2	3	4	5	6		
1	5	5	4	4	4	4	26	22
2	5	5	5	5	4	4	28	23
3	5	5	5	5	4	4	28	24
4	5	5	5	5	5	5	30	26
5	5	5	5	5	5	4	29	24
6	5	5	4	4	4	4	26	22
7	5	5	5	5	4	4	28	25
8	5	5	5	5	5	5	30	25
9	5	5	5	5	5	4	29	24
10	5	5	4	4	4	4	26	22

ตาราง 2 (ต่อ)

ลำดับ ที่	แผนการเรียนรู้						ผลรวมระหว่าง ภาค (36)	ผลคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ (30)
	1	2	3	4	5	6		
11	5	5	4	4	4	4	26	24
12	5	5	4	4	4	4	26	23
13	5	5	5	5	4	4	28	23
14	5	5	5	5	4	4	28	24
15	5	5	4	4	4	4	26	21
16	5	5	4	4	4	4	26	20
17	5	5	5	5	5	5	30	28
18	5	4	4	4	4	4	25	22
19	5	4	4	4	4	4	25	22
20	5	5	5	4	4	4	27	23
21	5	5	5	5	4	4	28	23
22	5	5	5	5	5	4	29	25
23	5	5	5	5	5	5	30	23
24	5	5	5	5	4	4	28	23
25	5	5	5	4	4	4	27	23
26	5	5	5	5	5	4	29	21
$\bar{X}$							27.61	23.26
คะแนนเฉลี่ยร้อยละ							76.69	77.53

จากตาราง 2 พบว่าแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะการอ่านตัวพินอินโดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนของฮันเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ 76.69/77.53 ซึ่งสูงกว่ามาตรฐาน 75/75

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการอ่านตัวพินอินกับเกณฑ์ร้อยละ 75

ตาราง 3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์หลังเรียนเรื่องทักษะการอ่านตัวพินอินกับเกณฑ์ร้อยละ 75

ตัวแปร	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนเกณฑ์	$\bar{X}$	S.D.	T^2
ทักษะ	26	30	22.50	27.30	2.44	
ผลสัมฤทธิ์	26	30	23.23	26.38	1.73	

จากตาราง 3 พบว่าค่าสถิติที่คำนวณได้มากกว่า 7.089 จึงปฏิเสธ H_0 นั่นคือความสามารถในการการอ่านตัวพินอินกับเกณฑ์ ร้อยละ 75 โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของอินเทอร์เน็ต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านตัวพินอินในภาษาจีนด้วยรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของอินเทอร์เน็ต

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความพึงพอใจ
1. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน			
1.1 ข้าพเจ้าชอบและพอใจที่ได้เรียนรู้ด้วยวิธีการสอนนี้	4.84	0.37	มากที่สุด
1.2 ข้าพเจ้าชอบและสนใจเวลาครูผู้สอนอธิบายให้เข้าใจอย่างละเอียด	4.77	0.42	มากที่สุด
1.3 ข้าพเจ้าพอใจในกิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาภาษาจีนที่หลากหลาย	4.73	0.45	มากที่สุด
1.4 ข้าพเจ้าพอใจในขั้นตอนการสอนที่ชัดเจนทำให้นักเรียนเข้าใจง่ายมากขึ้น	4.88	0.32	มากที่สุด
1.5 ข้าพเจ้าชอบที่ครูให้ความสนใจแก่นักเรียนอย่างทั่วถึงขณะทำกิจกรรม	4.96	0.19	มากที่สุด
1.6 ข้าพเจ้ายินดีที่มีเพื่อนในกลุ่มคอยแนะนำช่วยเหลือ เมื่อมีข้อสงสัยในการอ่านคำศัพท์ในห้องเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
1.7 ข้าพเจ้าชอบที่ครูให้นักเรียนได้แสดงความสามารถในการอ่านเป็นรายบุคคล	4.96	0.19	มากที่สุด
1.8 ข้าพเจ้าพอใจและชอบที่มีการทดสอบการเรียนการสอนอยู่เสมอ	4.96	0.19	มากที่สุด
1.9 ข้าพเจ้าชอบที่ครูจัดให้นักเรียนในกลุ่มมีความรักและสามัคคีกัน	4.88	0.32	มากที่สุด
1.10 ข้าพเจ้าพอใจและชอบที่ครูจัดสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ช่วยให้เข้าใจกับเนื้อหาที่เรียนในแต่ละครั้ง	4.80	0.40	มากที่สุด
1.11 ข้าพเจ้ารู้และเข้าใจหลักการอ่านตัวพินอินในภาษาจีนมากขึ้น	4.84	0.36	มากที่สุด
1.12 ข้าพเจ้าพอใจในการอ่านรูปประโยคในบทเรียน	4.88	0.32	มากที่สุด
รวม	4.87	0.09	มากที่สุด
2. ด้านสื่อการจัดการเรียนการสอน			
2.1 ข้าพเจ้าพอใจและชอบที่ครูจัดสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ช่วยให้เข้าใจกับเนื้อหาที่เรียนในแต่ละครั้ง	4.92	0.27	มากที่สุด
2.2 ข้าพเจ้าพอใจในความตั้งใจและสนใจในการทำแบบฝึกหัด	4.84	0.36	มากที่สุด
2.3 ข้าพเจ้าพอใจในการมีส่วนร่วมในการนำเสนอหน้าชั้นเรียน	4.88	0.32	มากที่สุด
2.4 ข้าพเจ้าพอใจที่สื่อการสอนช่วยให้เข้าใจการออกเสียง	4.92	0.27	มากที่สุด

ตาราง 4 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความพึงพอใจ
3. ด้านการวัดและประเมินผล			
3.1 ข้าพเจ้าพอใจกับคะแนนผลงานที่ตนเองและเพื่อนทำได้	4.84	0.36	มากที่สุด
3.2 ข้าพเจ้าพอใจที่ครูตรวจงานหรือแบบฝึกหัดด้วยความเอาใจใส่ และชี้ข้อบกพร่องให้ทราบ	4.80	0.40	มากที่สุด
3.3 ข้าพเจ้าพอใจและชอบเมื่อครูชมเชยและให้รางวัล	4.76	0.42	มากที่สุด
รวม	4.80	0.23	มากที่สุด
โดยรวม	4.87	0.10	

จากตาราง 4 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องทักษะการอ่านตัวพินอินโดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของอินเทอร์เน็ต โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านสื่อการเรียนการสอน รองลงมาคือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และต่ำสุดคือ ด้านการวัดและประเมินผล

อภิปรายผล

1. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการอ่านตัวพินอินภาษาจีนโดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญได้แบ่งเนื้อหาขั้นตอนที่เป็นจุดเด่นดังนี้

- 1) สอนเนื้อหา (Input) 2) แสดงแบบให้ดู (Modeling) 3) ตรวจสอบเพื่อความเข้าใจ (Check for Understanding) โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน 7 ขั้น ได้แก่ 1) ขั้นกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective) 2) ขั้นเตรียมความพร้อมเข้าสู่บทเรียน (Standards) 3) ขั้นมาตรฐานการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียน (Anticipatory Set) 4) ขั้นการสอน (Teaching) 5) ขั้นการปฏิบัติตามแบบโดยครูดูแลอย่างใกล้ชิด (Guided Practice/Monitoring) 6) ขั้นสรุปบทเรียน (Closure) 7) ขั้นปฏิบัติตามลำพัง (Independent Practice) สอดคล้องกับ นิजर จันทรดี (2558 : 138) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนรู้การอ่านภาษาจีน เพื่อความเข้าใจด้วยรูปแบบการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ของอินเทอร์เน็ต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพตามแนวคิดของอินเทอร์เน็ต มีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 7 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นเตรียมความพร้อมและเข้าสู่บทเรียนโดยที่ครูจะต้องช่วยให้นักเรียนรู้นักเรียนต้องเรียนอะไร และมุ่งเน้นเรื่องอะไรบ้าง 2) ขั้นแจ้งหรือบอกวัตถุประสงค์ของการเรียนโดยที่ครูแจ้งให้นักเรียนทราบว่า จะเรียนอะไร มีประโยชน์อย่างไรและนักเรียนต้องทำอะไรบ้าง 3) ขั้นนำเสนอเนื้อหาสาระใหม่ ทักษะใหม่โดยที่ครูจะสอนเนื้อหาสาระและทักษะโดยใช้กิจกรรมการสอนและการเรียนรู้ที่หลากหลาย 4) ขั้นเสนอรูปแบบพฤติกรรมต่าง ๆ ให้นักเรียนมองเห็นสิ่งที่เรียนที่เป็นกระบวนการที่ชัดเจนหรือผลลัพธ์ที่ต้องปฏิบัติให้ได้ 5) ขั้นตอนการตรวจสอบตรวจสอบความเข้าใจ โดยครูใช้คำถามที่หลากหลายเพื่อตรวจสอบให้แน่ใจว่านักเรียนพร้อมที่จะปฏิบัติตนเองได้ 6) ขั้นฝึกปฏิบัติ โดยครูคอยชี้แนะแนะนำเป็นการฝึกทักษะใหม่ ๆ ความรู้ หลักการใหม่ ที่เรียนโดยครูคอยช่วยเหลือแนะนำอย่างใกล้ชิด 7) ขั้นฝึกปฏิบัติโดยอิสระครูให้นักเรียนฝึกปฏิบัติโดยตนเองอย่างอิสระ

2. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านตัวพินอิน โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของอินเทอร์เน็ต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีทั้งหมด 6 แผนแต่ละแผนประกอบด้วย 1) สารระสำคัญ/ความคิดรวบยอด 2) มาตรฐานการเรียนรู้ 3) ตัวชี้วัด 4) จุดประสงค์การเรียนรู้ 5) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 6) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 7) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 8) สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ 9) ใบงาน 10) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 11) บันทึกผลหลังสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมเรื่องทักษะการอ่านตัวพินอิน โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของอินเทอร์เน็ต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ 76.69/78.46 ซึ่งสูงกว่ามาตรฐาน 75/75 สอดคล้องกับ นิจพร จันทรี (2557 : 59) ได้ศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนรู้การอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจด้วยรูปแบบการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ของอินเทอร์เน็ตชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของอินเทอร์เน็ตเท่ากับ 90.27/81.25 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับ กนกวรรณ ทับสรี (2559 : ก) ได้ศึกษาการพัฒนาการอ่านออกเสียงภาษาจีนโดยใช้เกมประกอบแบบฝึกทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเขียนสะกดคำมีประสิทธิภาพ 87.78/87.59 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 70/70

3. ทักษะการอ่านตัวพินอินและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาจีน โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของอินเทอร์เน็ต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ นิจพร จันทรี (2557 : 59) ได้ศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนรู้การอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจด้วยรูปแบบการจัดการกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ของอินเทอร์เน็ตชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจ ด้วยรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ของอินเทอร์เน็ต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีผลการเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องกับ (Hadfield, 1990) กล่าวไว้ว่า การทำกิจกรรมร่วมกัน หรือมีการแข่งขันกัน การแบ่งปันข้อมูลซึ่งกันและกัน และการได้รับข้อมูลป้อนกลับจากนักเรียนคนอื่น ๆ ในระหว่างการทำกิจกรรม การใช้วิธีสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนกลุ่มเก่งได้ช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่มกลาง และกลุ่มอ่อน ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาจีนดีขึ้นมากจนกระทั่งนักเรียนทั้งกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อนมีความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาจีนไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอในการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของอินเทอร์เน็ต มีคะแนนสูง ครูผู้สอนควมนำเอาวิธีการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของอินเทอร์เน็ตไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียน มีความสนใจและเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาจีนเพิ่มมากขึ้น

1.2 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนไม่เคยเรียน โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของอินเทอร์เน็ตมาก่อนผู้สอนควรมีการอธิบายหลักการว่า วิธีการเรียน ขั้นตอนการให้คะแนน จะทำให้นักเรียนเข้าใจในกิจกรรมการเรียนการสอนและร่วมมือกันเพื่อความสำเร็จในการเรียนรู้

1.3 ควรจะมีการจัดการเรียนการสอนแบบโดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของอินเทอร์เน็ตในระดับชั้นและวิชาอื่น ๆ ด้วยเพื่อเป็นการฝึกฝนให้นักเรียนมีระบบการคิดอย่างมีขั้นตอนเป็นนักแก้ปัญหาที่ดีและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของอินเทอร์เน็ต ในเนื้อหาบทเรียนอื่น รายวิชาอื่น ๆ และระดับชั้นอื่น ๆ อีก
- 2.2 ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเทคนิควิธีการสอนรูปแบบอื่นร่วมกับการสอนโดยใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของอินเทอร์เน็ตเป็นต้น
- 2.3 ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรอื่น ๆ เช่น เปรียบเทียบทักษะการจดจำคำศัพท์และเจตคติในการเรียน เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนให้มีความหลากหลายเกิดนวัตกรรมใหม่มาพัฒนาการเรียนการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ ทับสีรัก. (2559). *การพัฒนาการอ่านออกเสียงภาษาจีนโดยใช้เกมประกอบแบบฝึกทักษะ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). *กรมวิชาการหลักสูตรศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- นิจพร จันทรี. (2557). *การพัฒนาการจัดการเรียนรู้การอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจด้วยรูปแบบการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ของอินเทอร์เน็ต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นิจพร จันทรี. (2558). *การพัฒนาการจัดการเรียนรู้การอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจด้วยรูปแบบการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ของอินเทอร์เน็ต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6*. วารสารช่อพะยอม, 26(1), 133-143.
- วัชรรา เล่าเรียนดี. (2547). *เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้สำหรับครูมืออาชีพ*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Hadfiel, J. (1990). An collection of games and activities for low to midintermediate students of English: Intermediate communication games. Hong Kong: Thomus and Nelson and Sons.
- Yang, Y. (2016). The frequency of HSK vocabulary Level 1-3. Peking: Sinolingua.

การพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

Development of Indicator on Information, Media and Technology Skills of Lower
Secondary School Students in Schools under the Sakon Nakhon Primary Educational
Service Area Office 2

สุภาพร แสงสี¹, วาโร เฟิงสวัสดิ์² และ เอกลักษณ์ เพียสา³
Supaporn Sangsee¹, Waro Phengsawat² and Akkaluck Pheasa³

Received : 18 เม.ย. 2562

Revised : 24 มิ.ย. 2562

Accepted : 25 มิ.ย. 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 และตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี กับข้อมูลเชิงประจักษ์ การดำเนินการมี 2 ระยะ ประกอบด้วย ระยะที่ 1 การพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน และระยะที่ 2 การตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างตัวบ่งชี้เชิงสมมติฐานที่สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างครูผู้สอน จำนวน 350 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง .80-1.00 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .33 - .78 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .97 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติและโปรแกรมลิสรล

ผลการวิจัย พบว่า 1) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก 13 องค์ประกอบย่อย และ 66 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบหลักด้านทักษะด้านสารสนเทศ มี 3 องค์ประกอบย่อย 16 ตัวบ่งชี้ ทักษะด้านสื่อ มี 4 องค์ประกอบย่อย 20 ตัวบ่งชี้ และทักษะด้านเทคโนโลยี มี 6 องค์ประกอบย่อย 30 ตัวบ่งชี้ 2) โมเดลโครงสร้างทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าไค-สแควร์ (Chi-Square : χ^2) เท่ากับ 43.33 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 46 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (P-value) เท่ากับ .58 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ .98 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .96 และค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ .00

คำสำคัญ : การพัฒนาตัวบ่งชี้, ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี, นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร อีเมล: ning221@outlook.com

² รองศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

³ อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹ Master Student Program in Educational Administration and Development, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University, Email: ning221@outlook.com

² Associate Professor, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

³ Lecturer, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

Abstract

The proposes of this research were to develop the indicators on information, media and technology skills of lower secondary school students in schools under the Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 2 and examine the congruence of the structural model on indicators of information, media and technology skills with the empirical data. The study was conducted into 2 phases. The first phase was the development indicators on information, media and technology skills of lower secondary school students by analyzing relevant documents and researches and interviewing 5 experts. The second phase was congruence examination between the developed hypothetical indicators with empirical data. The samples consisted of 350 teachers those teach lower secondary level, Schools under the Sakon Nakhon Primary Education Service Area Office 1. The research tool employed was a 5-level rating scale questionnaires with IOC between .80 – 1.00, discrimination value between .33 – .78 and overall reliability value at .97. The collected data was analyzed by using SPSS and LISREL program.

The results of this study were as follows: 1) Information, media and technology skills of lower secondary school students comprised 3 main components, 13 sub-components and 66 indicators those can be classified into 16 indicators on Information skills, 20 indicators on media skills, and 30 indicators on technology skills. 2) The structural model on information, media and technology skills of lower secondary school students was related to the empirical data on chi-square = 43.33, degree of freedom (df) = 46, P-value = .58, Goodness of Fit Index (GFI) = .98, Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = .96 and Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = .00

Keywords : Indicator development, Information, Media and Technology Skills, lower secondary school students

บทนำ

ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีมีความสำคัญต่อเยาวชนไทย ซึ่งแนวคิด เดินหน้าส่งเสริมการเข้าถึง ICT ของเด็กไทย เตรียมพร้อมเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (ICT for 21st century learning) เป็นการแข่งขันแนวคิด การใช้การฝึกทักษะของเยาวชนไทยระดับประเทศ ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี โดยแบ่งการพัฒนาความรู้ ความสามารถออกเป็น 3 เป้าหมายคือ 1) ด้านสารสนเทศ (Information) มุ่งให้เยาวชนมีทักษะในการเข้าถึง และรู้แหล่งสารสนเทศได้อย่างรวดเร็ว ประเมินความน่าเชื่อถือของสารสนเทศและสามารถใช้อย่างสร้างสรรค์ 2) ด้านสารสนเทศ และการสื่อสาร (ICT) มุ่งให้เยาวชนมีทักษะการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีสื่อสารโดยเชื่อมโยงกับเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อเข้าถึง ฐานความรู้ในสังคมเศรษฐกิจดิจิทัลได้อย่างมีคุณภาพและคุณธรรม 3) ด้านสื่อ (Media) มุ่งให้เยาวชนมีทักษะในการเข้าถึง วิเคราะห์ ประเมิน และสร้างสารในรูปแบบของสื่อต่าง ๆ อาทิ มัลติมีเดียกราฟฟิต แอนิเมชัน เว็บไซต์ ฯลฯ ได้อย่างมีคุณภาพ (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (MICT), 2559 : 1-2)

หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดจุดหมายของหลักสูตรข้อที่ 2 ไว้ว่า เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานผู้เรียนจะต้องมีความรู้อันเป็นสากล และมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต รวมถึงยังกำหนดสมรรถนะ สำคัญของผู้เรียนไว้ว่าหลักสูตรจะต้องมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียน

มีความสามารถในการสื่อสารความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 5-7) การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีความแตกต่างจากศตวรรษที่ 20 มากด้วยความเจริญทางไอซีที โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ต นั้นมีความสำคัญอย่างมากกับการเรียนรู้ของนักเรียน เทคโนโลยีด้านการสื่อสารได้สร้างการเรียนรู้ได้ทุกที่ ไม่จำกัดอยู่ในห้องเรียน ทำให้การเรียนรู้สามารถผสมผสานกับประสบการณ์ของสังคมภายนอกได้มากขึ้น โดยนักเรียนต้องมีทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี เพื่อที่จะสามารถสืบค้นหาข้อมูลด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี มีความจำเป็นต่อการทำงาน การใช้ชีวิต และการเรียนรู้ อนุชานต์ ภาครพรต และณมน จีรังสุวรรณ (2557 : ก) กล่าวว่า ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี เป็นทักษะที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในด้านอื่น นั้นหมายความว่าถ้านักเรียนมีทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีที่ดีขึ้นแล้ว ย่อมจะส่งผลให้มีทักษะการเรียนรู้ในด้านอื่น ๆ ดียิ่งขึ้นด้วย

ผู้เรียนจึงควรมีทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีที่ดี เพื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ในปัจจุบันมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อและเทคโนโลยีมากมาย ผู้เรียนจึงต้องมีความสามารถในการแสดงทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและปฏิบัติงานได้หลากหลายโดยอาศัยความรู้ในหลายด้าน คือ ความรู้ด้านสารสนเทศ ความรู้เกี่ยวกับสื่อ ความรู้ด้านเทคโนโลยี จะเห็นได้ว่า ICT และทักษะทางด้านสื่อมีความสำคัญมาก เราต้องรู้ว่าสื่อในปัจจุบันนี้ที่ดีมีอะไรที่หลอกลวงก็เยอะ กึ่งดีกึ่งชั่วก็มีเยอะ เป็นมาตา ในสังคมนี้เต็มไปด้วย มาตา เด็กต้องมีทักษะความเข้าใจในข้อจำกัดของสื่อ (วิจารณ์ พานิช, 2556 : 15) ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของชาติ 2560 ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2560 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกระดับทุกประเภท โดยเฉพาะการเตรียมความพร้อมของประชากรวัยเรียนให้มีทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งหมายความว่าเรียนรู้เพื่อให้ได้วิชาแกนและแนวคิดสำคัญในศตวรรษที่ 21 ซึ่งต้องได้ทั้งสาระวิชาและได้ทักษะ 3 ด้าน คือทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี และทักษะชีวิตและอาชีพ เพื่อความสำเร็จทั้งด้านการงานและการดำเนินชีวิต (อัศรเดช นิละโยธิน, 2559 : 6) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี เป็นทักษะที่จำเป็นและสำคัญมากในการดำรงชีวิตของทุกคนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคแห่งเทคโนโลยี โดยเฉพาะนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่เป็นกลุ่มวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่มีปัญหามากในปัจจุบัน

ปัจจุบันปัญหาของวัยรุ่นในสังคมไทยรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมเมือง ประกอบกับวัยรุ่นเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการเจริญเติบโตมีความเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ ทำให้วัยรุ่นประสบปัญหามากมาย (ลักขณา พงษ์ภุมมา, 2560 : ออนไลน์) ปัญหาการใช้เทคโนโลยีก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งของวัยรุ่นไทย ซึ่งในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมโลกที่เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารแบบไร้ขีดจำกัด และช่องทางโซเชียลเน็ตเวิร์กที่ทำให้คนเข้าถึงข้อมูลได้ทุกที่ทุกเวลาที่ต้องการ วัยรุ่นในสังคมไทย จึงควรได้รับการเตรียมความพร้อมให้มี “ทักษะ” ติดตัวเพื่อนำไปใช้ต่อการดำรงชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 ถือเป็นความท้าทายที่สุดต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมโลกที่เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารแบบไร้ขีดจำกัด และช่องทางโซเชียลเน็ตเวิร์กที่ทำให้คนเข้าถึงข้อมูลได้ทุกที่ทุกเวลาที่ต้องการ ซึ่งการเตรียมความพร้อมเด็กให้มีความเท่าทันต่อเรื่องเหล่านี้ เป็นเรื่องที่ครู อาจารย์ แม้แต่พ่อแม่ ผู้ปกครองต้องไม่ละเลย

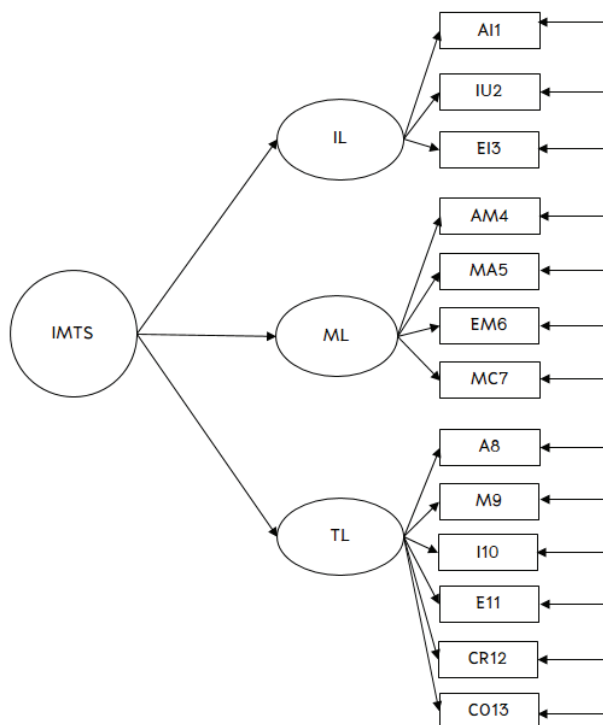
จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงขอเสนอการพัฒนาตัวบ่งชี้ ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งจะทำได้ครู หรือผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถพัฒนานักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ให้มีทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นและสำคัญมากในการเรียนรู้และดำรงชีวิตในปัจจุบัน โดยนำตัวบ่งชี้ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการวัดทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการสร้างเครื่องมือ หรือนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เด็กนักเรียนมีทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีที่ดีขึ้น ทำให้นักเรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมยุคดิจิทัล อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 กับข้อมูลเชิงประจักษ์

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี โดยใช้แนวคิดของ วิจารณ์ พานิช (2555 : 15-17) สุรศักดิ์ ปาเส (2556 : ออนไลน์) อนุชา โสมาบุตร (2556 : ออนไลน์) อุดลย์ วังศรีคุณ (2557 : 7) พรทิพย์ เย็นจะบก (2558 : 8-9) เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช (2559 : 216) ปาจริย ทองเสรี (2559 : 48-49) อัครเดช นิละโยธิน (2559 : 13-14) ศศิธร บัวทอง (2560 : 1589) ไสว พักขาว (2560 : ออนไลน์) และจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน แล้วนำมาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยซึ่งจะได้องค์ประกอบของทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี 3 องค์ประกอบหลัก 13 องค์ประกอบย่อย ดังภาพประกอบ 1 ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่ การวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัย การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และการวิจัยเชิงสำรวจ การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ประกอบด้วย การศึกษาแนวคิดทฤษฎีและวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น วิจารณ์ พานิช (2555 : 15-17) สุรศักดิ์ ปาเฮ (2556 : ออนไลน์) อนุชา โสมาบุตร (2556 : ออนไลน์) อุดุลย์ วังศรีคุณ (2557 : 7) พรทิพย์ เย็นจะบก (2558 : 8-9) เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช (2559 : 216) ปาจารย์ ทรงเสรี (2559 : 48-49) อัครเดช นิละโยธิน (2559 : 13-14) ศศิธร บัวทอง (2560 : 1589) ไสว พักขาว (2560 : ออนไลน์) การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน และการพัฒนาตัวบ่งชี้เชิงสมมติฐาน

ระยะที่ 2 การตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างตัวบ่งชี้เชิงสมมติฐานที่สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยการนำข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 มาสร้างแบบสอบถามแล้วนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์หาค่าประกอบ ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูที่สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 946 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูที่สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 350 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) รายข้อระหว่าง .80 - 1.00 ค่าอำนาจจำแนกรหว่าง .33 - .78 และค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .97

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ทำหนังสือราชการขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อเสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียนขอความอนุเคราะห์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากโรงเรียนที่มีครูเป็นกลุ่มตัวอย่าง และชี้แจงแนวทางขอความร่วมมือจากครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยจัดเตรียมเอกสารและแบบสอบถามให้พร้อม และเพียงพอต่อกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 350 ฉบับ

3.3 ผู้วิจัยยื่นหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้อำนวยการโรงเรียน ในโรงเรียนที่มีกลุ่มตัวอย่าง และนำเสนอแบบสอบถามด้วยตนเองสำหรับกลุ่มตัวอย่างใน 2 อำเภอ คือ อำเภอสว่างแดนดิน และอำเภอฟังโคน จำนวน 158 ฉบับ และส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางไปรษณีย์ซึ่งผู้วิจัยแนบซองโดยเจ้าหน้าที่ของเพื่อส่งคืนกลับมาพร้อมติดแสตมป์ให้เรียบร้อย โดยระบุเวลาให้ผู้ตอบส่งแบบสอบถามคืนภายใน 1 เดือนหรือเร็วที่สุดเท่าที่ผู้ตอบจะกรุณาสำหรับกลุ่มตัวอย่างใน 3 อำเภอ คือ อำเภอพรรณานิคม อำเภอวาริชภูมิ และอำเภอเจริญศิลป์ จำนวน 192 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งที่นำส่งแบบสอบถามด้วยตนเองและที่ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ทั้งหมดรวม 350 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3.4 นำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ได้แก่ วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างด้วยความถี่และร้อยละ วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแปรปรวนและความถี่ เพื่อดูลักษณะการแจกแจงของข้อมูล วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง

ตัวบ่งชี้ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของตัวบ่งชี้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น กับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติและโปรแกรมลิสเรล โดยผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

IMTS แทน ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี วัดจากองค์ประกอบย่อย 3 องค์ประกอบ คือ

1) IL แทน ทักษะด้านสารสนเทศ วัดจากองค์ประกอบย่อย 3 องค์ประกอบ คือ AI1 แทน ด้านการเข้าถึงสารสนเทศ IU2 แทน ด้านการใช้สารสนเทศ และ EI3 แทน ด้านการประเมินสารสนเทศ

2) MI แทน ทักษะด้านสื่อ วัดจากองค์ประกอบย่อย 4 องค์ประกอบ คือ AM4 แทน ด้านการเข้าถึงสื่อ MA5 แทน ด้านการวิเคราะห์สื่อ EM6 แทน ด้านการประเมินค่าสื่อ และ MC7 แทน ด้านการสร้างสรรค์สื่อ

3) TL แทน ทักษะด้านเทคโนโลยี วัดจากองค์ประกอบย่อย 6 องค์ประกอบ คือ A8 แทน ด้านการเข้าถึง M9 แทน ด้านการจัดการ I10 แทน ด้านการบูรณาการ E11 แทน ด้านการประเมินผล CR12 แทน ด้านการสร้างสรรค์ และ CO13 แทน ด้านการสื่อสาร

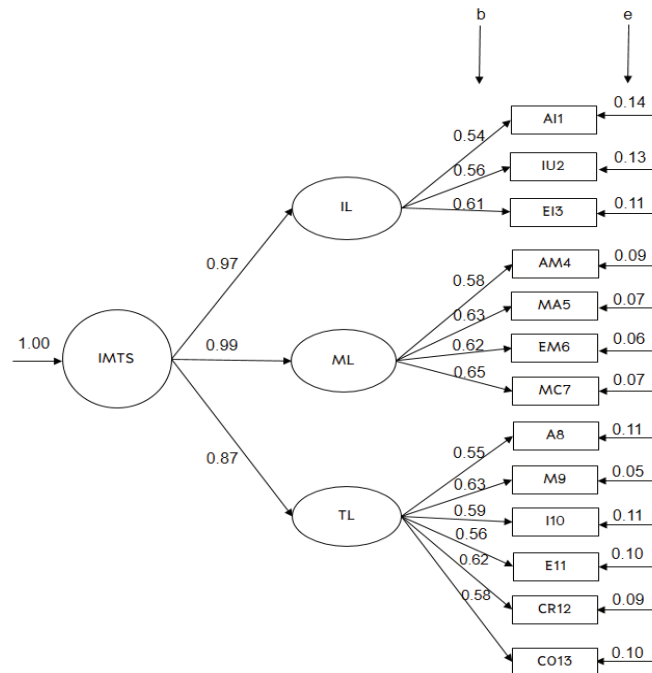
b แทน น้ำหนักองค์ประกอบ

e แทน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของตัวบ่งชี้

สรุปผล

1. ตัวบ่งชี้ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก 13 องค์ประกอบย่อย จำนวน 66 ตัวบ่งชี้ จำแนกเป็น 1) ทักษะด้านสารสนเทศ จำนวน 3 องค์ประกอบย่อย 16 ตัวบ่งชี้ 2) ทักษะด้านสื่อ จำนวน 4 องค์ประกอบย่อย 20 ตัวบ่งชี้ และ 3) ทักษะด้านเทคโนโลยี จำนวน 6 องค์ประกอบย่อย 30 ตัวบ่งชี้

2. ผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 กับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่าตัวบ่งชี้รวมหรือองค์ประกอบย่อยทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าไค-สแควร์ (Chi-Square : χ^2) เท่ากับ 43.33 ไม่มีนัยสำคัญ ค่า df เท่ากับ 46 เมื่อพิจารณา χ^2/df มีค่าเท่ากับ .94 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ คือ ต่ำกว่า 2 นอกจากนี้ ยังพบว่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .98 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ .96 และค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ .00 (Chi-square = 43.33 df = 46 ค่า P = .58 ค่า GFI = .98 ค่า AGFI = .96 ค่า RMSEA = .00) เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ดังภาพประกอบ 2

Chi - Square = 43.33, df = 46, P - value = 0.58466, RMSEA = 0.000

ภาพประกอบ 2 โมเดลโครงสร้างทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่าตัวบ่งชี้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทุกตัวมีค่าเฉลี่ย
ผ่านเกณฑ์ คือค่าเฉลี่ยเท่ากับหรือมากกว่า 3.00 จึงคัดสรรกำหนดไว้ในโมเดลโครงสร้างแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบ 3
องค์ประกอบ คือ ทักษะด้านสารสนเทศ (IL) ทักษะด้านสื่อ (ML) และทักษะด้านเทคโนโลยี (TL) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ
ของทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีของนักเรียนซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัยและสอดคล้องกับแนวคิด
หลักการ ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี รวมถึงผู้วิจัยได้ดำเนินการหลายขั้นตอน
เพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวกับทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี เช่น การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำข้อมูลมาร่างตัว
บ่งชี้และสร้างแบบสอบถาม จากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา
ผู้วิจัยวิเคราะห์หาความตรงเชิงเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC)
ระหว่าง .08 - 1.00 แล้วผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และค่าความเชื่อมั่น
(Reliability) ทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งปรากฏว่า
มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .33 - .78 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาทั้งฉบับเท่ากับ .97 จึงถือว่าตัวบ่งชี้ใช้ได้ทุกตัว นอกจากนี้
ผู้วิจัยยังได้ดำเนินการพัฒนาตัวบ่งชี้ตามขั้นตอนของ นางลักษณ์ วิรัชชัย (2551 : 8-15) 6 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการกำหนด
วัตถุประสงค์ของการพัฒนาตัวบ่งชี้ การนิยามตัวบ่งชี้ การรวบรวมข้อมูล การสร้างตัวบ่งชี้ การตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้
และการนำเสนอรายงาน

2. ผลการวิเคราะห์โมเดลตัวบ่งชี้ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่าโมเดลตัวบ่งชี้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์และมีนัยสำคัญทางสถิติทุกค่า ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของตัวบ่งชี้ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า ทั้ง 3 องค์ประกอบเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 เนื่องจากเป็นองค์ประกอบที่มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดย ทักษะด้านสารสนเทศ (IL) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .97 ทักษะด้านสื่อ (ML) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .99 และทักษะด้านเทคโนโลยี (TL) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .87 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นครูผู้สอน ได้ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบด้านสื่อเป็นอันดับแรก ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันเป็นยุคที่โลกได้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว กระแสการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้วิถีการดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะด้านสื่อ ซึ่งสื่อในปัจจุบันมีหลากหลายรูปแบบมีทั้งที่เป็นความจริงและที่หลอกลวง ซึ่งนักเรียนจำเป็นต้องมีทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี นอกเหนือจากการเรียนรู้ในสาระวิชาต่าง ๆ เพราะจะทำให้การดำรงชีวิตการเรียนรู้และทำงานในยุคปัจจุบันประสบผลสำเร็จ ซึ่งนักเรียนจะต้องพัฒนาทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี คือ ทักษะด้านสารสนเทศ ทักษะด้านสื่อ และทักษะด้านเทคโนโลยี จึงจะดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ประสบผลสำเร็จ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (2560 : 18) กล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัลกับการดำรงชีวิตในปัจจุบัน ว่านวัตกรรมและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลมีการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีอย่างฉับพลัน (Disruptive technology) ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ที่ต้องเผชิญกับเทคโนโลยีดิจิทัลในชีวิตประจำวันมากมาย ทั้งด้านการเรียนการสอนในสถานศึกษา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การเดินทาง การใช้ข้อมูลข่าวสารเพื่อการบริหารและการจัดการการทำงาน เทคโนโลยีสารสนเทศ จึงเกี่ยวข้องกับทุกเรื่องในชีวิตประจำวัน ดังนั้นเยาวชนรุ่นใหม่จึงควรเรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้รู้เท่าทันและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง สังคมและประเทศต่อไป ซึ่งเป็นบทบาทของการศึกษาที่ต้องพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีทักษะและความรู้ในเรื่องดังกล่าว

2.2 ตัวบ่งชี้ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ทั้ง 3 องค์ประกอบหลัก 13 องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ 66 ตัวบ่งชี้ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ตัวบ่งชี้ทั้ง 66 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกตัวบ่งชี้ ดังนั้น จึงสามารถเป็นตัวบ่งชี้ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้ที่พบว่า ตัวบ่งชี้ทั้ง 66 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factors Loading) เกิน .30 และมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าเป็นตัวบ่งชี้และองค์ประกอบย่อยที่สามารถวัดองค์ประกอบหลักได้ เนื่องจากตัวแปร มีความคลาดเคลื่อนน้อย โดยพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ในส่วนของสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) วันเพ็ญ นันทะศรี (2556 : 42) มีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. ตัวบ่งชี้ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือวัดระดับคุณภาพทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ได้เนื่องจากการพัฒนาตัวบ่งชี้ได้ผ่านกระบวนการวิจัยที่มีคุณภาพ ตั้งแต่กระบวนการวิเคราะห์สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ และการตรวจสอบรูปแบบเชิงยืนยัน เนื่องจากปัจจุบันเป็นยุคที่โลกได้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว กระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้วิถีการดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไป ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เน้นทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี นอกเหนือจาก

การเรียนรู้ในสาระวิชาต่าง ๆ เพื่อให้การดำรงชีวิตและทำงานในยุคปัจจุบันประสบผลสำเร็จ นักเรียนต้องพัฒนาทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีที่สำคัญ คือ ทักษะด้านสารสนเทศ ทักษะด้านสื่อ และทักษะด้านเทคโนโลยี จึงจะสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขและประสบผลสำเร็จในยุคปัจจุบันที่เป็นยุคแห่งเทคโนโลยี สอดคล้องกับ ประสาท เนืองเฉลิม (2558 : 140) กล่าวว่าผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี เนื่องจากยุคสมัยนี้ เกิดภาวะข้อมูลล้น (Overload Information) การรับรู้สารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ต้องอาศัยกระบวนการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้สัมผัส ค้นคว้า และสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้ สามารถเลือกบริโภคข้อมูลข่าวสารและการใช้ชีวิตได้ว่าสิ่งใดมีคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม ไม่ใช่เลือกเสพหรือบริโภคตามคำโฆษณาชวนเชื่อ หรือตามแฟชั่นนิยม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และพัฒนาตัวบ่งชี้ร่วมโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งพบว่า เป็นวิธีการที่สามารถพัฒนาตัวบ่งชี้ร่วมได้ดี ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำวิธีการพัฒนาตัวบ่งชี้ร่วมตามวิธีการนี้ไปใช้ในการพัฒนาตัวบ่งชี้ในเรื่องอื่น ๆ ต่อไปได้อย่างเป็นผลดี

1.2 ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบหลักที่สำคัญคือ

ทักษะด้านสื่อ (ML) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .99 ดังนั้นควรให้ความสำคัญกับทักษะ ด้านสื่อ ให้มากที่สุด นอกจากนี้ตัวบ่งชี้ทั้ง 66 ตัวบ่งชี้ของทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ที่สามารถแสดงพฤติกรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการได้ ดังนี้

1.2.1 ทักษะด้านสารสนเทศ (IL) ควรให้ความสำคัญกับตัวบ่งชี้ ดังนี้

ความสามารถในการใช้สารสนเทศใหม่ผนวกกับสารสนเทศที่มีอยู่ในการวางแผนสร้างผลงาน

2) ความสามารถในการวิเคราะห์สังเคราะห์แนวคิดหลักเพื่อสร้างแนวคิดใหม่ 3) การจัดการสารสนเทศต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล 4) ความสามารถในการสื่อสารหรือเผยแพร่ผลงานของตนเองต่อผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 5) การใช้สารสนเทศเพื่อพัฒนาผลงานของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2.2 ทักษะด้านสื่อ (ML) ควรให้ความสำคัญกับตัวบ่งชี้ ดังนี้

การปรับปรุงแก้ไขงานด้านการสร้างสรรค์สื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) การวิเคราะห์ถึงผลกระทบของสื่อในด้านต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง 3) ความสามารถในการแยกแยะองค์ประกอบของสื่อ 4) การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของสื่อประเภทต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม และ 5) ความสามารถในการนำผลการประเมินสื่อไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้รับสาร

1.2.3 ทักษะด้านเทคโนโลยี (TL) ควรให้ความสำคัญกับตัวบ่งชี้ ดังนี้

การใช้เทคโนโลยีออกแบบข้อมูลได้อย่างสร้างสรรค์ 2) การใช้เทคโนโลยีเพื่อนำข้อมูลที่จัดลำดับไว้มาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสม 3) การใช้เทคโนโลยีในการเชื่อมโยงข้อมูลเป็นองค์รวม 4) การใช้เทคโนโลยีในการประยุกต์ใช้ข้อมูลได้อย่างสร้างสรรค์ และ 5) การใช้เทคโนโลยีในการสร้างสรรค์ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นกรอบในการตรวจสอบพฤติกรรมที่แสดงถึงทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีของนักเรียนได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างแบบวัดทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีของนักเรียนเพื่อให้ครูผู้สอนใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนานักเรียนต่อไป

2.2 ควรนำตัวบ่งชี้ทั้ง 66 ตัวบ่งชี้ดังกล่าว ไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ แล้วศึกษาผลการใช้โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)

2.3 ควรศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะอื่น ๆ เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการคิด
สร้างสรรค์ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (MICT). (2559). *กระทรวงไอซีทีพัฒนา ATCI และสพฐ.เดินทางส่งเสริมการเข้าถึง ICT ของเด็กไทย เตรียมพร้อมเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ไอเดียเวิร์คส์ คอมมิวนิเคชั่นส์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ณัฐกานต์ ภาคพรต และณมน จีรังสุวรรณ. (2557). การเปรียบเทียบทักษะด้านสารสนเทศสื่อและไอซีที สำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการประเมินตามสภาพจริง กับความคาดหวัง. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*,
9(2), 35-45.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2551). *การพัฒนาตัวบ่งชี้การประเมิน*. การประชุมวิชาการ เปิดขอบฟ้าคุณธรรมจริยธรรม ครั้งที่ 1.
29 สิงหาคม 2551. โรงแรมแอมบาสเดอร์. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม.
- เบญจวรรณ ถนอมขยธวัช. (2559). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21: ความท้าทายในการพัฒนานักศึกษา 21st Century Skills:
A Challenge for Student Development. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้*,
3(2), 208-222.
- ประสาธน์ เนื่องเฉลิม. (2558). แนวการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 21st Century Learning in Science.
วารสารพัฒนาการเรียนการสอนมหาวิทยาลัยรังสิต, 9(1), 136-154.
- ปาจริย์ ทรงเสรี. (2559). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรทิพย์ เย็นจะบก. (2558). *เด็กไทยรู้เท่าทันสื่อ ฉลาดรู้...ฉลาดเลือก*. กรุงเทพฯ: องค์การส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ.
- ลักษณ์ พงษ์ภุมมา. (2560). *ปัญหาของวัยรุ่นในสังคมไทย*. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2561,
จาก <http://164.115.41.60/knowledge/?p=436>
- วันเพ็ญ นันทะศรี. (2556). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*,
8(23), 42.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). *การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล. ส. เจริญการพิมพ์.
- ศศิธร บัวทอง. (2560). *การวัดและประเมินทักษะการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21*. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร
สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 10(2), 1856-1867.
- ไสว พิกขาว. (2560). *ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century skills)*. สืบค้นเมื่อ 18 พฤศจิกายน 2560,
จาก www.e-manage.mju.ac.th/openFile.aspx?id=Mjl5Mzc3

- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2556). ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Learning Skills). สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2561, จาก <https://www.slideshare.net/taxiboat/21-23558246>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: พรินทวนกราฟฟิคจำกัด.
- อัครเดช นิละโยธิน. (2559). ตัวบ่งชี้ทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับการศึกษาระดับพื้นฐาน: การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง. ดุษฎีนิพนธ์ ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- อดุลย์ วงศ์ศรีคุณ. (2557). การศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21: ผลผลิตและแนวทางการพัฒนา. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 8(1), 1-17.
- อนุชา โสมาบุตร. (2556). ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี สำหรับการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21. สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2560, จาก <https://teacherweekly.wordpress.com/2013/09/25/information-media-and-technology-skills/>

การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการรูปแบบวงจรลำดับเวลาของ เจมส์ แมคเคอร์แนน (James McKernan)

The Development of Critical Thinking by Using James McKernan's Time Cycle Process
of the Action Research Model for Matthayomsueksa 5 Students

กุลธิดา พงษ์ไธสง¹ และ ขวลิต ชูกำแหง²

Kunthida Phungthaisong¹ and Chowwalit Chookhampaeng²

Received : 2 เม.ย. 2562

Revised : 24 มิ.ย. 2562

Accepted : 25 มิ.ย. 2562

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาระดับและเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียน โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ รูปแบบวงจรลำดับเวลาของ James McKernan แบ่งเป็น 2 วงรอบ กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนนาฏพิทยาคม จำนวน 29 คน ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินระดับความคิดแบบมีวิจารณญาณ แบบสังเกตพฤติกรรม และทำการวิเคราะห์ข้อมูล เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า 1) การคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน วงจรที่ 1 นั้น มีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 จำนวน 22 คน แต่นักเรียนยังขาดความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ และวงจรที่ 2 เมื่อเน้นกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนเกิดความร่วมมือและร่วมกันทำแบบฝึกทักษะ และ 2) นักเรียนมีความคิดอย่างมีวิจารณญาณ หลังเรียนสูงขึ้นทุกคน

คำสำคัญ : วิจัยปฏิบัติการรูปแบบวงจรลำดับเวลา, การคิดอย่างมีวิจารณญาณ, การพัฒนาการคิด

Abstract

This research aimed to develop the critical thinking level of Matthayomsueksa 5 students and to compare their critical thinking before and after learning by using James McKernan's time cycle process in the action research model. They were acted in two cycles. The target group consisted of 29 Matthayomsueksa 5 students of Naphoopittayakhom School selected by using the purposive sampling technique. Research instruments were lesson plans, Critical Thinking assessment, Observation form, and Achievement test. The data were analyzed both quantitative and qualitative. The results were as follows: 1) Critical Thinking level of the students in the first time cycle; twenty two students could pass a 70-percent criteria but they lacked understanding in learning process. Then the second time cycle was focus on group activities; students cooperated and did the critical thinking skill exercises together.

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อีเมล: Tanwika_9087@hotmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master Student Program in Education Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Mahasarakham University,
Email: Tanwika_9087@hotmail.com

² Associate Professor ,Ph.D. Professor Faculty of Education Mahasarakham University

And 2) All students have been developed the Critical Thinking, the scores of the learning achievement posttest was higher than pretest.

Keywords : Cycle Process of the Action Research Model, Critical thinking, Development of Thinking.

บทนำ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นทักษะการคิดที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตในสังคมที่ต้องอาศัยความรู้ การรวบรวมข้อมูลจากประสบการณ์ต่าง ๆ ควรได้รับตั้งแต่เริ่มต้นจะเป็นการช่วยพัฒนาศักยภาพทางการคิดที่เด็กมีอยู่ ภายในตนให้ก้าวสูงสุด (Nickerson, 1984) ดังนั้น หากฝึกให้เด็กมีทักษะในด้านการคิดและเชื่อมโยงจะสามารถช่วยพัฒนาศักยภาพของการคิดที่มีอยู่ภายในตนให้ก้าวสู่ขีดสูงสุดได้ (ทิตินา แชมมณี และคณะ, 2542 : 14) และหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยยังมุ่งเน้นการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้จากสิ่งที่อ่าน เพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 21)

จากสภาพการณ์ของเด็กและเยาวชน ปี พ.ศ. 2556-2557 เด็กไทยมากถึง 1 ใน 3 เป็นผู้ขาดทักษะที่ช่วยในการนำความรู้มาเชื่อมโยงกับทัศนคติ โดยผ่านการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ และไม่สามารถตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม (สถาบันรามจิตติ, 2559 : 78) จากปี พ.ศ. 2559 -2561 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ในด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดพิจารณาอย่างมีเหตุผลมีผลของนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำมากกว่าร้อยละ 50 ซึ่งประเมินผลจากการผลกรสอบ NT และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนนาฏพิทยาคม พบว่า ผลการประเมินมาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความคิดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์มีวิจารณญาณมีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และผู้เรียนมีทักษะการคิดสร้างสรรค์และจินตนาการมีระดับคุณภาพพอใช้ (โรงเรียนนาฏพิทยาคม, 2561 : 42-45)

ดังนั้น การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นหน้าที่ของครูในการพัฒนาให้นักเรียนเป็นผู้มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างต่อเนื่องผ่าน 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ความสามารถในการอ้างอิง (Inference) 2) การนิรนัย (Deduction) 3) การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น (Recognition of Assumption) 4) การตีความ (Interpretation) และ 5) การประเมินข้อโต้แย้ง (Evaluation of argument) เพราะในชีวิตประจำวัน จำเป็นต้องคิดและตัดสินใจอยู่ตลอดเวลา การตัดสินใจที่เกิดจากการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ย่อมเป็นการตัดสินใจที่มีคุณภาพมากกว่าการตัดสินใจที่ขาดข้อมูลเหตุผล (Watson & Glaser, 1964) โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการรูปแบบวงจรลำดับเวลาของ James McKernan ที่ยึดเอาระยะเวลาในการปฏิบัติงานและกิจกรรมเป็นหลัก มี 8 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การระบุปัญหา ขั้นที่ 2 การประเมินระดับคิดอย่างมีวิจารณญาณ ขั้นที่ 3 การกำหนดสมมติฐาน ขั้นที่ 4 การพัฒนาแผนปฏิบัติ ขั้นที่ 5 การลงมือปฏิบัติตามแผนที่กำหนด ขั้นที่ 6 การประเมินผล ขั้นที่ 7 การสะท้อนผลการปฏิบัติ และขั้นที่ 8 การตัดสินใจปฏิบัติการในวงรอบปฏิบัติการต่อไป (McKernan, 1996 : 20-25)

จากที่กล่าวมาข้างต้น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ควรได้รับการพัฒนาให้มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่สูงขึ้น และเป็นแนวทางให้ครูนำกระบวนการวิจัยปฏิบัติการรูปแบบวงจรลำดับเวลาของ James McKernan ไปใช้เพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหามาตรับจากการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

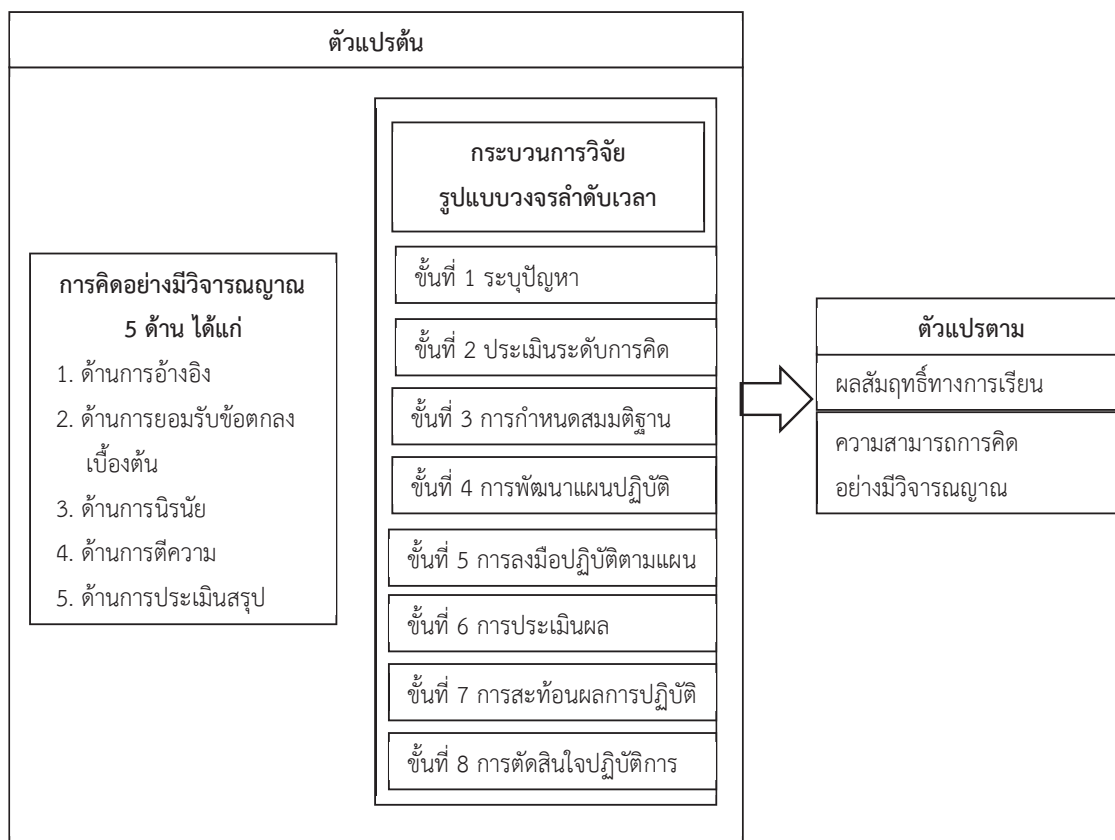
วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาระดับการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากการใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการวงจรลำดับเวลา ตามแนวคิดของ James McKernan

2. เพื่อเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียนจากการใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการวงจรรำดับเวลาตามแนวคิดของ James McKernan

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแสดงกรอบแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการคิดอย่างมีวิจารณญาณของ Watson and Glaser (1964) มาประยุกต์ใช้เป็นตัวแปรต้น จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการอ้างอิง 2) ด้านการยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น 3) ด้านการนิรนัย 4) ด้านการตีความ และ 5) ด้านการประเมินสรุปอ้างอิงข้อโต้แย้ง และใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการรูปแบบวงจรรำดับเวลาของ McKernan (1996 : 27-34) มี 8 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การระบุปัญหา ขั้นที่ 2 การประเมินระดับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ขั้นที่ 3 การกำหนดสมมติฐาน ขั้นที่ 4 การพัฒนาแผนปฏิบัติ ขั้นที่ 5 การลงมือปฏิบัติตามแผนที่กำหนด ขั้นที่ 6 การประเมินผล ขั้นที่ 7 การสะท้อนผลการปฏิบัติ และขั้นที่ 8 การตัดสินใจปฏิบัติการในรอบปฏิบัติการต่อไป โดยตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังภาพประกอบ 1 ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเลือกนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนนาฏพิทยาคม จังหวัดมหาสารคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 29 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น (Identifying and controlling variables) คือ

2.2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการรูปแบบวงจรลำดับเวลาของ James McKernan

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2.2 ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 4 ชนิด ประกอบด้วย

3.1 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีจำนวน 1 ชุด โดยมีขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพจากการศึกษา ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลการสร้างแบบทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามแนวคิดของ Watson and Glaser จากเอกสารและ ตำรา ที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยร่างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ แล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ แก้ไข และเสนอแนะ นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาตรวจสอบ หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency : IOC) คัดเลือกเฉพาะข้อคำถาม ที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50- 1.00 ขึ้นไป ผลปรากฏว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.66-1.00 หลังจากนั้น นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ไม่ใช่ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 29 คน แล้วนำมาหาค่าค่าอำนาจจำแนก (B-Index) โดยใช้วิธีของ Brennan เกณฑ์ค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.20-0.80 และค่าความยาก (P) มีค่าความยากตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ปรากฏว่า แบบทดสอบมีค่าความยาก (p) ตั้งแต่ 0.23-0.77, ค่าอำนาจจำแนก (B) ตั้งแต่ 0.21-0.80 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92

3.2 แผนการจัดการเรียนรู้ มีจำนวน 7 แผน โดยผู้วิจัยการศึกษาคุณภาพ และหนังสือ หลักสูตรและงานวิจัย เกี่ยวกับการคิดอย่าง มีวิจารณญาณ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดขอบข่ายการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้การคิด อย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งแบ่งการจัดการเรียนรู้ออกเป็น 3 หน่วย 7 แผน รวมทั้งสิ้น 14 ชั่วโมง นำแผนการจัดการเรียนรู้ การคิดอย่างมีวิจารณญาณที่สร้างขึ้น นำเสนอที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม พิจารณารูปแบบ ข้อคำถาม ความครอบคลุม ความเที่ยงตรงของเนื้อหา การใช้ภาษาและรูปแบบการพิมพ์ แล้วปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ นำแผน การจัดการเรียนรู้การคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ปรับแก้แล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบ ความเหมาะสมเชิงเนื้อหา โดยใช้เกณฑ์การประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ โดยพิจารณาให้คะแนนตามเกณฑ์ 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง เหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง เหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

นำผลคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ซึ่งเกณฑ์คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ ตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไปถือว่าแผนการจัดกิจกรรมผ่านเกณฑ์ ซึ่งผลการประเมินอยู่ในระดับเหมาะสมมาก

3.3 แบบประเมินระดับการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน โดยการศึกษาเอกสาร ตำรา เกี่ยวกับรูปแบบ และเทคนิคการสร้างแบบประเมินในลักษณะ การคิดอย่างมีวิจารณญาณแล้วสร้างแบบประเมินโดยใช้หลักการประเมิน แบบ Rubric Score เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ผลงานหรือกระบวนการที่เกิดจากความพยายามของนักเรียน แล้วนำแบบประเมินที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม ซึ่งผลการประเมิน อยู่ในระดับเหมาะสมมาก

3.4 แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน โดยการศึกษาเอกสาร ตำรา เกี่ยวกับรูปแบบ และเทคนิค การสร้างแบบสังเกตพฤติกรรม ได้มาสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ร่วมกับผู้ร่วมวิจัย โดยประเมินพฤติกรรม การเรียน ของนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยผู้วิจัยร่วมประเมินกับผู้ร่วมวิจัยเป็นโดยใช้วิธีสังเกต ในขณะที่ดำเนินการสอน แล้วลงคะแนน ให้ตรงกับพฤติกรรมที่เป็นจริงของนักเรียน นำแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณา ความถูกต้องเหมาะสมและนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ รูปแบบวงจรลำดับเวลาของ James McKernan โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง Watson and Glaser ซึ่งดำเนินการตามวงจรปฏิบัติการ 2 วงจรปฏิบัติการโดยแต่ละวงจรมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

วงจรปฏิบัติการที่ 1

ขั้นที่ 1 ระบุปัญหา โดยผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลและสำรวจข้อมูลจากผลการประเมินตามมาตรฐานการศึกษาชาติ และผลสอบ NT พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ยังมีทักษะด้านการคิดในระดับไม่น่าพอใจแล้วดำเนินการโดยเชิญผู้ร่วมวิจัยทั้ง 3 คน ปรึกษาหารือในการกำหนด ปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อหาทางแก้ไขและพัฒนา

ขั้นที่ 2 ประเมินความต้องการ เพื่อศึกษาสภาพความเป็นจริง โดยใช้รูปแบบการประเมินความต้องการจำเป็น รายบุคคลซึ่ง คือ ขั้นแรกระบุความต้องการจำเป็นโดยรวมประเมินความต้องการเรียนรู้การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อให้นักเรียน ได้ฝึกทักษะกระบวนการคิดในด้านต่าง ๆ และเพื่อเป็นแนวทางในการเรียนรู้ในการคิด ขั้นที่สองวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น โดยการวิเคราะห์หาสาเหตุที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งได้ข้อสรุปในการประเมินการคิด อย่างมีวิจารณญาณ 5 ด้าน

ขั้นที่ 3 กำหนดแนวคิดในการแก้ปัญหา โดยผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยร่วมกันกำหนดแนวคิดในการพัฒนาการคิด อย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนการประเมินความต้องการจำเป็นกรอบในการกำหนดแนวคิด ในการแก้ปัญหาโดยกำหนดสมมติฐาน คือ การฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้นักเรียนได้มีทักษะกระบวนการในการฝึกคิด โดยใช้แบบฝึกกิจกรรมและแบบประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ขั้นที่ 4 พัฒนาแผนปฏิบัติการ สร้างเครื่องมือที่จะใช้พัฒนาตามแผนปฏิบัติการ โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักเกณฑ์ในการสร้างเครื่องมือ แล้วลงมือสร้างเครื่องมือ โดยในวงจรปฏิบัติการที่ 1 การจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง Watson and Glaser แบ่งออกเป็น 4 แผน เวลา 8 ชั่วโมง นำเครื่องมือที่ได้ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อแนะนำและแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับโครงสร้าง หลักการ แนวคิด ทฤษฎี ของเครื่องมือและตรวจสอบความเหมาะสมในการพัฒนาการคิดอย่างมี วิจารณญาณทั้ง 5 ด้าน

ขั้นที่ 5 ปฏิบัติตามแผน ดำเนินการสอนตามกิจกรรมแผนการสอนแต่ละแผน ในระหว่างการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน จะดำเนินการประเมินพฤติกรรม การเรียนของนักเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด เมื่อสิ้นสุดกระบวนการจัด

การเรียนการสอนครบตามแผน ดำเนินการประเมินผลความก้าวหน้าเพื่อตรวจสอบพัฒนาการ ความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยใช้แบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ขั้นที่ 6 ประเมินผลการปฏิบัติ การจัดกิจกรรมภายหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากการใช้แนวทางตามแบบ Watson and Glaser เพื่อประเมินปัญหาในแต่ละแผนว่ามีปัญหาใดบ้างที่เกิดขึ้นขณะจัดกิจกรรมการเรียน

ขั้นที่ 7 การสะท้อนผลการปฏิบัติการ ตามแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาระดับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียน

ขั้นที่ 8 การตัดสินใจ การนำข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นไปร่วมกันหาทางปรับปรุงแก้ไขให้การจัดการเรียนการสอนหลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณครั้งต่อไป

วงจรปฏิบัติการที่ 2

ขั้นที่ 1 การระบุปัญหา โดยผู้วิจัยศึกษาและสำรวจข้อมูลจากผลการประเมินจากวงจรปฏิบัติการที่ 1

ขั้นที่ 2 การประเมินความต้องการ ดำเนินการประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อศึกษา สภาพความเป็นจริง โดยใช้รูปแบบการประเมินความต้องการจำเป็นรายบุคคล ซึ่งมี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นแรกระบุความต้องการจำเป็นโดยรวม ประเมินความต้องการเรียนรูการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อให้ให้นักเรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิดในด้านต่าง ๆ และเพื่อเป็นแนวทางในการเรียนรู้ในการคิด ขั้นที่สองวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ได้ร่วมวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นกับผู้ร่วมศึกษา โดยการวิเคราะห์หาสาเหตุที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งได้ข้อสรุปในการประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 5 ด้าน และขั้นที่สามกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหา ร่วมศึกษารายละเอียดแนวทางต่าง ๆ ที่จะนำมาแก้ไขการจัดการเรียนรู้ในด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ขั้นที่ 3 กำหนดแนวคิดในการแก้ปัญหา กำหนดแนวคิดในการแก้ปัญหาผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยร่วมกัน กำหนดกรอบในการกำหนดแนวคิดในการแก้ปัญหาโดยกำหนดสมมติฐาน คือ การฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ให้นักเรียนได้มีทักษะกระบวนการในการฝึกคิด โดยใช้แบบฝึก

ขั้นที่ 4 พัฒนาแผนปฏิบัติการ สร้างเครื่องมือที่จะใช้พัฒนาตามแผนปฏิบัติการ โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักเกณฑ์ในการสร้างเครื่องมือ แล้วลงมือสร้างเครื่องมือ ในวงจรปฏิบัติการที่ 2 การจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง Watson and Glaser แบ่งออกเป็น 3 แผน เวลา 6 ชั่วโมง นำเครื่องมือที่ได้ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อแนะนำและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้าง หลักการ แนวคิด ทฤษฎี ของเครื่องมือและตรวจสอบความเหมาะสมในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณทั้ง 5 ด้าน

ขั้นที่ 5 ปฏิบัติตามแผน ดำเนินการสอนตามกิจกรรมแผนการสอนแต่ละแผน ในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้วิจัยดำเนินการประเมินพฤติกรรมนักเรียนในด้านความสนใจ ความเข้าใจ และพัฒนาการด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้เครื่องมือที่กำหนดขึ้น เมื่อสิ้นสุดกระบวนการ จัดการเรียนการสอนครบตามแผน ดำเนินการประเมินผลความก้าวหน้าเพื่อตรวจสอบพัฒนาการ ความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยใช้แบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ขั้นที่ 6 ประเมินผลการปฏิบัติ การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาระดับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ใช้เกณฑ์การตัดสินเกณฑ์ระดับคุณภาพ (Rubrics) ได้สรุปและวิเคราะห์ผลภายหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากการใช้แนวทางตามแบบ Watson and Glaser โดยการวิเคราะห์ผลการทดสอบเก็บคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน

ขั้นที่ 7 การสะท้อนผลการปฏิบัติการ ตามแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาระดับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนจากการทดสอบโดยใช้สถิติอนุพัราเมตริก

ขั้นที่ 8 การตัดสินใจ การนำข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นไปร่วมกันหาทางปรับปรุงแก้ไขในการจัดการเรียนการสอน หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณครั้งต่อไป

5 การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาวิเคราะห์เนื้อหา แล้วเขียนบรรยายสรุปข้อค้นพบต่าง ๆ จากนั้นประมวลสรุปผลในรอบสุดท้ายของวงจร เพื่อดูการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน และการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งกำหนดกรอบในการนำเสนอข้อค้นพบในการศึกษาในประเด็นต่อไปนี้

5.1.1 การประเมินผลจากผลการทำแบบฝึกทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ให้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70

5.1.2 การสังเกตพฤติกรรมการสนทนาพูดคุยในกลุ่ม ความเข้าใจในสถานการณ์ และการสรุปผลของข้อคำถามในแต่ละแบบฝึกทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ให้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70

5.1.3 การเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียน ตามแนวทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามแนวคิดของ Watson and Glaser โดยผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Means) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สรุปผล

จากการวิจัยปฏิบัติการรูปแบบวงจรลำดับเวลามาพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากการใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการวงรอบลำดับเวลา ตามแนวคิดของ James McKernan

วงจรปฏิบัติการที่ 1 นักเรียนบางส่วนสามารถเรียบเรียงการคิด พร้อมทั้งยกตัวอย่างและให้เหตุผลที่สมเหตุสมผล อีกทั้งยังสรุปประเด็นเกี่ยวกับข้อเท็จจริงของเรื่องสั้น และนำไปเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ใหม่ ๆ และสามารถให้ความหมายหรือบอกลักษณะการตั้งสมมติฐานได้อย่างมีเหตุผล ส่วนนักเรียนบางส่วนยังบอกความหมาย ยกตัวอย่าง และให้เหตุผลยังไม่สมบูรณ์ดีเท่าที่ควร ยังไม่สามารถบอกแหล่งที่มาของข้อมูลที่ยังไม่เป็นเหตุเป็นผลเท่าที่ควรเพียงแต่ตอบสั้น ๆ ตามความคิดของตนเอง

วงจรปฏิบัติการที่ 2 นักเรียนสามารถระบุประเด็นปัญหาได้และสามารถให้เหตุผลประกอบในการตัดสินใจ มีความมั่นใจในการตอบคำถามยิ่งขึ้น สามารถให้ความหมายหรือบอกลักษณะการตั้งสมมติฐานได้อย่างมีเหตุผล อีกทั้งยังเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ใหม่ ๆ รวมทั้งสามารถแสดงความคิดเห็นและการรวบรวมข้อมูลได้ โดยให้เหตุผลประกอบในการตัดสินใจ

ภายหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้การคิดอย่างมีวิจารณญาณตามแนวทางตามแบบ Watson and Glaser พบว่า นักเรียนให้ความร่วมมือและปรึกษาหารือกันในการทำแบบฝึกเสริมทักษะเป็นอย่างดี โดยมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณและประเมินพฤติกรรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณร้อยละ 70 ดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณและประเมินพฤติกรรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ผลการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	N	นักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ (ร้อยละ70)	
		วงจรปฏิบัติการที่ 1	วงจรปฏิบัติการที่ 2
1. ผลการประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	29	26	26
2. ผลการประเมินพฤติกรรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	29	22	24

จากตาราง 1 ผลการประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และประเมินพฤติกรรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า

วงจรปฏิบัติการที่ 1 มีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 26 คน และไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 3 คน ส่วนผลการประเมินพฤติกรรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ พบว่า มีนักเรียนผ่านเกณฑ์พฤติกรรมในขณะที่ทำกิจกรรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 22 คน และมีนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 7 คน

วงจรปฏิบัติการที่ 2 มีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ร้อยละ 70 จำนวน 26 คน และมีนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 3 คน ส่วนผลการประเมินพฤติกรรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ พบว่า มีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 24 คน ผ่านเกณฑ์พฤติกรรมในขณะที่ทำกิจกรรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ร้อยละ 70 และมีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 5 คน

2. ผลการเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

จากการใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการวอร์มลำดับเวลา ตามแนวคิดของ James McKernan ในการเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ผลการเปรียบเทียบการคิด อย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	คะแนนความคิดวิจารย์ญาณ ก่อนเรียน (40 คะแนน)	คะแนนความคิดวิจารย์ญาณ หลังเรียน (40 คะแนน)
1. คะแนนที่ได้ของนักเรียนทั้งหมด	821	971
2. ค่าเฉลี่ย	20.53	24.28
3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	2.39	2.43
4. ร้อยละ	70.78	83.71

จากตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ก่อนเรียนได้คะแนนรวม 821 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 20.53 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.39 คิดเป็นร้อยละ 70.78 ส่วนคะแนนหลังเรียนได้คะแนนรวม 971 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 24.48 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.43 คิดเป็นร้อยละ 83.71 แสดงว่า ภายหลังจากการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ นักเรียนมีความคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงขึ้น

อภิปรายผล

จากการวิจัยการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการรูปแบบวงจรลำดับเวลาของ James McKernan พบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการรูปแบบวงจรลำดับเวลาของ James McKernan จากการนำแผนการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินแผนการจัดการจัดการเรียนรู้ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ พบว่าผลการประเมินอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับรูปแบบวงจรลำดับเวลาของ James McKernan) ที่มีลักษณะเด่น คือ เน้นกระบวนการที่เริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์สภาพปัญหาต่าง ๆ โดยดำเนินเป็นขั้นตอนต่อ ๆ ไปแต่ละขั้นจะมีความต่อเนื่อง เป็นลูกโซ่ตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 ถึงขั้นตอนที่ 8 อีกทั้งแนวคิดของ Watson and Glaser ที่มีลักษณะเด่นคือ เน้นการวิเคราะห์สถานการณ์อย่างเป็นขั้นตอนดังแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การตัดสินใจปัญหา แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ธรรมชาติพลัง และลักษณะของภาษา แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การตีความ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง การใช้เหตุผลเชิงตรรกศาสตร์ โดยการกำหนดประเด็นปัญหา และให้นักเรียนหาคำตอบที่สมเหตุสมผล โดยใช้การอ้างอิงอย่างเป็นขั้นตอนดังแนวคิดของ ยาใจ พงษ์บริบูรณ์ (2549 : 84) ได้กล่าวว่า การวิจัยปฏิบัติการเป็นกระบวนการศึกษาที่เน้นระบบของกลุ่มเพื่อทำความเข้าใจต่อปัญหาหรือข้อสงสัยที่กำลังเผชิญอยู่ และให้แนวทางการปฏิบัติ หรือวิธีการแก้ไขปรับปรุงที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ในการปฏิบัติงานกระบวนการที่ผู้วิจัยได้เลือกกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งที่เห็นว่าเหมาะสม แล้วนำผลมาปรับปรุงปฏิบัติการเพื่อนำไปทดลองใหม่ จนกว่าจะได้ผลเป็นที่พอใจ ทำให้ผลสรุปมาจากการปฏิบัติจริงและได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงพัฒนาและนำผลไปใช้ได้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง การแปลความเพลง และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 เรื่อง การตัดสินใจเหตุการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริพร กั้นผากกลาง (2561 : 101-103) พบว่าการใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ ที่มีกระบวนการและขั้นตอนในการปฏิบัติการที่เหมาะสม ทำให้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งทางด้านบวกและด้านทางลบที่เป็นทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ตรงจุดพร้อมเกิดการสะท้อนผลการปฏิบัติการไปยังผู้เรียนเพื่อวางแผนในการดำเนินการใหม่ในการปฏิบัติครั้งต่อไป

ภายหลังจากการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน ตามแผนการจัดการเรียนรู้การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ตามการใช้แนวทางตามแบบ Watson and Glaser พบว่า มีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ร้อยละ 70 จำนวน 26 คน และมีนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ร้อยละ 70 จำนวน 3 คน เนื่องจากนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ ยังไม่เข้าใจกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องในการเรียนรู้ตามแนวทางของ Watson and Glaser อีกทั้งยังขาดความละเอียดลออในการคิด และไม่สามารถจัดหมวดหมู่ของข้อมูลต่าง ๆ จึงไม่สามารถระบุประเด็นปัญหา และหาวิธีการต่าง ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาได้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณี รัตนวิจิตร (2543 : 80) ได้ทำการศึกษาผลของการฝึกการคิด วิจารณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนท่าวานานนวิทย์วิทยา อำเภอนวนน้อย จังหวัดขอนแก่น ปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกการคิดวิจารณ์การคิดวิจารณ์สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2540 : 55-59) ได้กล่าวว่าเมื่อผู้เรียนได้รับการฝึกให้คิดบ่อย ๆ ย่อมทำให้เกิดกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้และพฤติกรรมในขณะที่ทำกิจกรรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากการใช้แนวทางตามแบบ Watson and Glaser พบว่า มีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 22 คน ผ่านเกณฑ์พฤติกรรมในขณะที่ทำกิจกรรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ร้อยละ 70 และมีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 7 คน ที่ไม่ผ่านเกณฑ์พฤติกรรมในขณะที่ทำกิจกรรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ร้อยละ 70 เนื่องจากนักเรียนยังขาดความสนใจในการร่วมกิจกรรม อีกทั้งยังไม่คอยให้ความสนใจนักในขณะที่เพื่อนนำเสนอคำตอบในขณะที่ทำกิจกรรมกลุ่ม และนักเรียนบางคนยังขาดความมั่นใจในการตอบคำถามและแสดงความคิดเห็น

2. เพื่อเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากการใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการวอร์ลด์ตามแนวคิดของ James McKernan พบว่านักเรียนทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางเรียน ก่อนเรียนได้คะแนนรวม 821 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 20.53 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.39 คิดเป็นร้อยละ 70.73 ส่วนคะแนนหลังเรียนได้คะแนนรวม 971 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 24.48 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.43 คิดเป็นร้อยละ 83.71 แสดงว่า ภายหลังจากการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ พบว่า นักเรียนมีความคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาร์ศรี ธาณี (2554 : 145-146) ได้ศึกษาการปฏิบัติการเพื่อฝึกทักษะการอ่านและการเขียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านดอน จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกทักษะการอ่านและเขียนวิชาภาษาไทย พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องงานวิจัยของ ทรงลักษณ์ แฉวโง้ง (2551 : 101-102) ที่ได้ศึกษาถึงการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนทักษะการอ่านในใจและการเขียนตามรูปแบบสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยสูงขึ้น จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ความรอบรู้สูงขึ้นกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ดังที่ ดาวเรือง ชิงโพธิ์ (2551 : 151-153) ได้ศึกษาถึงการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้อ่านภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบธรรมชาติ การสอนอ่าน ผลการศึกษาพบว่านักเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะทางภาษาตามจุดประสงค์การเรียนรู้ รวมทั้งได้รับความรู้ในกลุ่มวิชาต่าง ๆ ที่ได้นำเนื้อหา มาบูรณาการกับเนื้อหาวิชาภาษาไทย นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์รับรู้สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาผลการใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการวอร์ลด์ตามแนวคิดของ James McKernan ตามขั้นตอนทั้ง 8 ขั้นตอน คือ ระบุปัญหา ประเมินความต้องการจำเป็น กำหนดแนวคิดที่เป็นสมมติฐานในการแก้ปัญหา พัฒนาแผนปฏิบัติ ลงมือปฏิบัติ ตามแผนปฏิบัติการ ประเมินผลการปฏิบัติ สะท้อนผล อธิบาย ทำความเข้าใจตัดสินใจดำเนินการในรอบต่อไป ซึ่งใช้ร่วมกับ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนคือ ขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุป โดยใช้แบบฝึกเป็นสื่อในการจัดกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะและเกิดการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งจากการใช้แบบฝึก ทำให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้มากขึ้น โดยเฉพาะการได้ฝึกทักษะในด้าน ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล ด้านการตั้งสมมติฐาน ด้านการระบุประเด็นปัญหาด้านการรวบรวมข้อมูล และด้านการประเมินผลที่อาจเป็นทักษะที่สามารถนำไปพัฒนาใช้ได้ในอนาคต การได้ฝึกทักษะพัฒนาการคิดอยู่บ่อย ๆ นักเรียนอาจมีวิธีการคิดวิเคราะห์ประเด็นปัญหาหรือสถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ โดยระบบการคิดของตนเองเป็นวิธีคิดอยู่ในระดับหนึ่ง ซึ่งจากการใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการวอร์ลด์ตามแนวคิดของ James McKernan ที่เน้นกระบวนการที่เริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์สภาพการณ์ปัญหาต่าง ๆ ที่ต้องปรับปรุงแก้ไขร่วมกับผู้ร่วมศึกษาซึ่งเน้นบุคลากรในโรงเรียนที่ทำการวิจัยซึ่งรู้สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นอย่างดี สามารถดำเนินการวิจัยที่จะทำการพัฒนาไปทีละขั้นตอนอย่างต่อเนื่องได้เป็นอย่างดีส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพปัญหาที่ต้องการจะแก้ไขได้ชัดเจน แต่ละขั้นมีความต่อเนื่อง เป็นลูกโซ่มีความเกี่ยวข้องกันตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 ถึงขั้นตอนที่ 8 ดังนี้ คือ ระบุปัญหา ประเมินความต้องการจำเป็น กำหนดแนวคิดที่เป็นสมมติฐานในการแก้ปัญหา พัฒนาแผนปฏิบัติ ลงมือปฏิบัติ ตามแผนปฏิบัติการ ประเมินผลการปฏิบัติ สะท้อนผล อธิบาย ทำความเข้าใจตัดสินใจดำเนินการในรอบต่อไป ทำให้ผลการวิจัยดำเนินไปด้วยดีนักเรียนมีพัฒนาการด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 เนื้อหาในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับการเรียนการสอนด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการรูปแบบวงจรลำดับเวลาของ James McKernan ควรเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของนักเรียน ไม่ยาวเกินไป มีความหลากหลาย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

1.2 ผู้วิจัยจะต้องตรวจสอบข้อมูลของกลุ่มเป้าหมายให้ละเอียด เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ละความสามารถจริง ๆ คือ ได้คนเก่ง คนปานกลาง และคนอ่อน ที่มีความสามารถแตกต่างกันชัดเจน ครูผู้สอนควรให้ความสำคัญของความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนได้แสดงออกถึงวิธีคิดในการวิเคราะห์ของตนเองให้มากและสามารถอธิบายวิธีคิดในการวิเคราะห์ได้อย่างกว้างขวาง ไม่จำกัดเฉพาะแต่วิธีคิดของผู้เรียนที่เรียนเก่งเท่านั้นแต่ต้องให้โอกาสผู้เรียนทุกคนได้แสดงความคิดเห็น

1.3 ในการเรียนการสอนตามแนวคิด Watson and Glaser เป็นเรื่องที่ละเอียด ครูผู้สอนควรยืดหยุ่นเรื่องระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมในแต่ละขั้นตอน ในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม เนื่องจากใช้เวลาในการทำกิจกรรมมาก ทำให้บางครั้ง นักเรียนทำแบบฝึกไม่ทันเวลา

1.4 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้นผู้สอนควรพูดคุยหรือให้ข้อเสนอแก่ผู้ร่วมวิจัยและผู้เรียน ให้เกิดความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการจัดกิจกรรมการส่งเสริมเรียนรู้ เพื่อจะได้ปฏิบัติถูกต้องและไม่เกิดข้อผิดพลาด เพราะเป็นการจัดกิจกรรมที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเน้นให้นักเรียนมีความร่วมมือกันในการคิดวิเคราะห์ให้มากเนื่องจากการคิดวิเคราะห์เพียงผู้เดียวจะทำได้แนวคิดที่ไม่กว้างและไม่หลากหลายวิธี แต่การคิดวิเคราะห์โดยผู้เรียนได้ช่วยกันคิดจะทำให้เกิดแนวคิดที่กว้างและหลากหลายและยังช่วยให้ผู้เรียนคนอื่น ๆ ได้เรียนรู้แนวคิดในการคิดวิเคราะห์จากกันและกันมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้วยรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อพัฒนาและเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน ในระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อให้นักเรียนฝึกทักษะการคิดคิดขั้นสูงอื่น ๆ ขึ้น

2.3 ควรศึกษาสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับการพัฒนาผู้เรียน โดยนำมาใช้ในการประกอบการทำแผนจัดการเรียนรู้ ควรพิจารณาความเหมาะสมกับวัยและความต้องการของผู้เรียน เพื่อสร้างแรงกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการคิดในกระบวนการตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดกระบวนการรูปแบบการวิจัยดังกล่าว

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ดาวเรือง ชิงโพธิ์. (2551). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบธรรมนุญ การสอนอ่าน*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทรงลักษณ์ แก้วโสง. (2551). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนทักษะการอ่านจับใจความสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ทิตนา แคมมณี. (2540). *การคิดและการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิด*. กรุงเทพฯ: โครงการพัฒนาการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี.
- ทิตนา แคมมณี และคณะ. (2542). *ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี.
- มารศรี ธานี. (2554). *การปฏิบัติการเพื่อฝึกทักษะการอ่านและการเขียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ยาใจ พงษ์บริบูรณ์. (2549). การวิจัยเชิงปฏิบัติการ. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 17(2), 11–15.
- โรงเรียนนาฏพิทยาคม. (2561). *รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีการศึกษา 2561*. มหาสารคาม: ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนนาฏพิทยาคม.
- ศิริพร กันฝากกลาง. (2561). *การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สถาบันรามจิตติ. (2559). *สมุดข้อมูลรายงานตัวบ่งชี้/รายจังหวัด*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรุณี รัตนวิจิตร. (2543). ผลของการฝึกการคิดวิจารณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนท่านางแก้ววิทยายน อำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- McKernan, J. (1996). *Curriculum Action Research*. London: Kogan Page Limited.
- Nickerson, R. (1984). Kinds of Thinking Taught in Current Programs. *Educational Leadership*, 42(1), 26–36.
- Watson, G. and Glaser, E.M. (1964). *Watson-Glaser Critical Thinking Appraisal Manual*. New York: Harcourt, Brace and World.

การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

Developing Guidelines to Manage Activities for the Development of Learners in Schools under the Secondary Educational Service Area Office 26

ชุตินา ถิตย์ประเสริฐ¹ และ ธัชชัย จิตรนันท์²

Chutima Thaitprasert¹ and Tatchai Chitnan²

Received : 28 ส.ค. 2561

Revised : 28 ก.พ. 2562

Accepted : 27 มี.ค. 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และ 3) พัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 7 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 13 คน และครูผู้สอน จำนวน 296 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัด แบบสอบถาม และแบบประเมินความเหมาะสม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาพบว่า มี 6 องค์ประกอบ 21 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์และการกำหนดเป้าหมายมี 3 ตัวชี้วัด 2) การจัดให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ ความสนใจ ความถนัด และความสามารถของผู้เรียนมี 4 ตัวชี้วัด 3) ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการมีครูเป็นที่ปรึกษา 4 ตัวชี้วัด 4) การปลูกฝังและส่งเสริมจิตสำนึกในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม 3 ตัวชี้วัด 5) การยึดหลักการมีส่วนร่วม 5 ตัวชี้วัด 6) การประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมมี 2 ตัวชี้วัด
2. สภาพปัจจุบันของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยรวมอยู่ในระดับน้อย สภาพพึงประสงค์ขององค์ประกอบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด
3. แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ประกอบด้วย 6 แนวทาง ได้แก่ 1) การกำหนดเป้าหมาย 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) บทบาทของครู 4) การปลูกฝังจิตอาสา 5) การมีส่วนร่วม และ 6) การประเมินผล

คำสำคัญ : การจัดกิจกรรมพัฒนา, แนวทางการจัดกิจกรรม, การพัฒนา

Abstract

This research aimed : 1) to study the components and indicators of managing activities for the development of learners, 2) to study the current state and desired state of managing activities for the development of learners, and 3) to develop guidelines to manage activities for the development

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อีเมล: mijinojung@hotmail.com

² อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master Student Program in Educational Administration, Faculty of Education, Mahasarakham University,
Email: mijinojung@hotmail.com

² Lecturer of Faculty of Education, Mahasarakham University

of learners. The target group consisted of 7 school directors, 13 deputy directors and 296 teachers. The instruments used in this research were an assessment of components and indicators form, a questionnaire, and an assessment of appropriateness form. Statistics employed for data analysis were mean and standard deviation. The results were as follows:

1. The components and indicators of managing activities for development of learners in schools revealed that there were 6 components and 21 indicators. They were: 1) setting objectives and goals with 3 indicators, 2) arranging activities to suit age, maturity, interest, aptitude and ability of learners with 4 indicators, 3) being active learners and teachers as consultants with 4 indicators, 4) cultivating and encouraging conscious mind for social dedication with 3 indicators, 5) adhering to the principles of participation with 5 indicators, and 6) evaluating the practice of activities with 2 indicators.

2. The current state of managing activities for the development of learners in schools under the secondary educational service area office 26, overall was rated at a low level while the desired state was rated at a high level.

3. The guidelines to manage activities for the development of learners in schools under the secondary educational service area office 26, there were 6 guidelines. These were: 1) setting goals, 2) managing learning activities, 3) defining roles of a teacher, 4) cultivating voluntary mind, and 5) evaluation.

Keywords : Managing Development activities, Guidelines for activity management, Development

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ได้กำหนดไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ดังมาตรา 22 มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ จัดเนื้อหาสาระและทักษะ กระบวนการคิดการจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดี และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถ จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการจากประเภทต่าง ๆ จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษา โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคน มีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัด ของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ ประกอบกับ

มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและเทคโนโลยี ก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันของบุคคล ทำให้เกิดความยุ่งยากซับซ้อนมากยิ่งขึ้นจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิต ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี มีความสุขบนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงและยั่งยืนดังหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดไว้ว่า มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี คนเก่ง และอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข บนพื้นฐานของความเป็นไทยนั้น สาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มแล้ว หลักสูตรยังได้กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ในโครงสร้างด้วย โดยมุ่งส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนเพิ่มเติมจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง ค้นพบความสามารถ ความถนัดของตนเอง เพื่อการพัฒนาให้เต็มศักยภาพ เห็นคุณค่าในการประกอบสัมมาชีพ ให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย ศีลธรรมจริยธรรม รู้จักบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ การบำเพ็ญประโยชน์ให้ชุมชน สังคม ประเทศชาติและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกส่วนในสังคมทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553 : 5)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติ ให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึก ในความเป็นพลเมืองไทย พลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขมีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษา การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิตโดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อ ว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ การพัฒนาที่สำคัญ คือ การพัฒนาที่สมดุลอย่างเป็นองค์รวมทุกด้าน เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีพื้นฐานทางจริยศาสตร์ ความเป็นคนดีทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องสร้างองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษา และพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเป็นการบูรณาการองค์ความรู้ ทักษะ และการเจตคติที่เกิดจากการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียนมาปฏิบัติ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551 : 4)

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมุ่งให้ผู้ได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมมีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข กิจกรรมแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ประกอบด้วยกิจกรรม 3 ลักษณะ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 16) คือ 1) กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้จักสิ่งแวดล้อมสามารถคิดตัดสินใจคิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน 2) กิจกรรมนักเรียนเป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบการทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปัน เอื้ออาทร และสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และตามแผนประเมิน และปรับปรุงงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับบุคลิกภาพของผู้เรียนและบริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่นกิจกรรมนักเรียนประกอบด้วยกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักเรียนศึกษาวิชาทหาร และกิจกรรม ชุมนุม ชมรม 3) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่นตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร

เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความตั้งใจ ความเสียสละต่อสังคมและการมีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรม อาสาพัฒนาต่าง ๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 20-21)

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดอย่างเป็นกระบวนการด้วยรูปแบบที่หลากหลายเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนั้น การมีตัวแบบหรือแนวทางที่ีจะช่วยให้อุ้รสามารถจัดกิจกรรมได้อย่างหลากหลายและหลักสตรการศึษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดว่ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่จัดอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วยรูปแบบกระบวนการวิธีการที่หลากหลาย ให้อุ้เรียนได้รับประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง มีความหมายและมีคุณค่า ในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกายจิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม มุ่งสร้างเสริมเจตคติ คุณค่าชีวิต ปลุกฝึงคุณธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้อุ้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง สร้างจิตสำนึกในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมปรับตัวและปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข โดยได้รวมกิจกรรม 3 ประเภท ไว้ด้วยกัน คือ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมฝึกระเบียบวินัยซึ่งได้แก่ ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ฯลฯ และกิจกรรมตามความถนัด ความสนใจ กิจกรรมทั้งหมดนี้มีความสำคัญมากต่อผู้เรียน เช่น กิจกรรมแนะแนว จะช่วยแก้ไขป้องกันปัญหาต่าง ๆ ของผู้เรียน กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด ฯลฯ ทำให้เกิดการพัฒนาคูณธรรมจริยธรรมมีระเบียบวินัยมีความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองดีของประเทศส่วนกิจกรรมตามความถนัดความสนใจจะช่วยส่งเสริมพัฒนาบุคลิกภาพ และสร้างอุปนิสัยของผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553 : 6)

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนับเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในปีการศึกษา 2545 ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของทุกสถานศึกษาที่จะต้อง จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์การเรียนรู้ให้กว้างขวางหลากหลาย ทั้งด้านวิชาการ และด้านอาชีพ ส่งเสริมพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ช่วยให้นักเรียนมีโอกาสพัฒนาความเป็นผู้นำ ผู้ตาม รู้จักเคารพนับถือผู้อื่น และตนเอง มีสุขภาพดี มีความสุข มีทักษะในการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย มีจิตใจที่มั่นคง สร้างสัมพันธภาพอันดีกับคนในวัยเดียวกัน และต่างวัยนำไปสู่การดำรงชีวิตในสังคมประชาธิปไตยที่ส่งเสริมให้เคารพสิทธิเสรีภาพ มีระเบียบวินัย รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ สุจริต ขยันอดทน และเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีความสำคัญที่สุดที่จะทำให้งานด้านนี้ดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยการร่วมมือกับบุคลากรในโรงเรียน ได้แก่ กรรมการสถานศึกษา หัวหน้าหมวด หัวหน้างาน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ครูที่ปรึกษากิจกรรม และผู้เรียน สนับสนุนและส่งเสริมงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ร่วมกันกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์เป้าหมาย จัดทำเป็นแผนงาน และโครงการบริหารงานด้านนี้ให้ชัดเจน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 7)

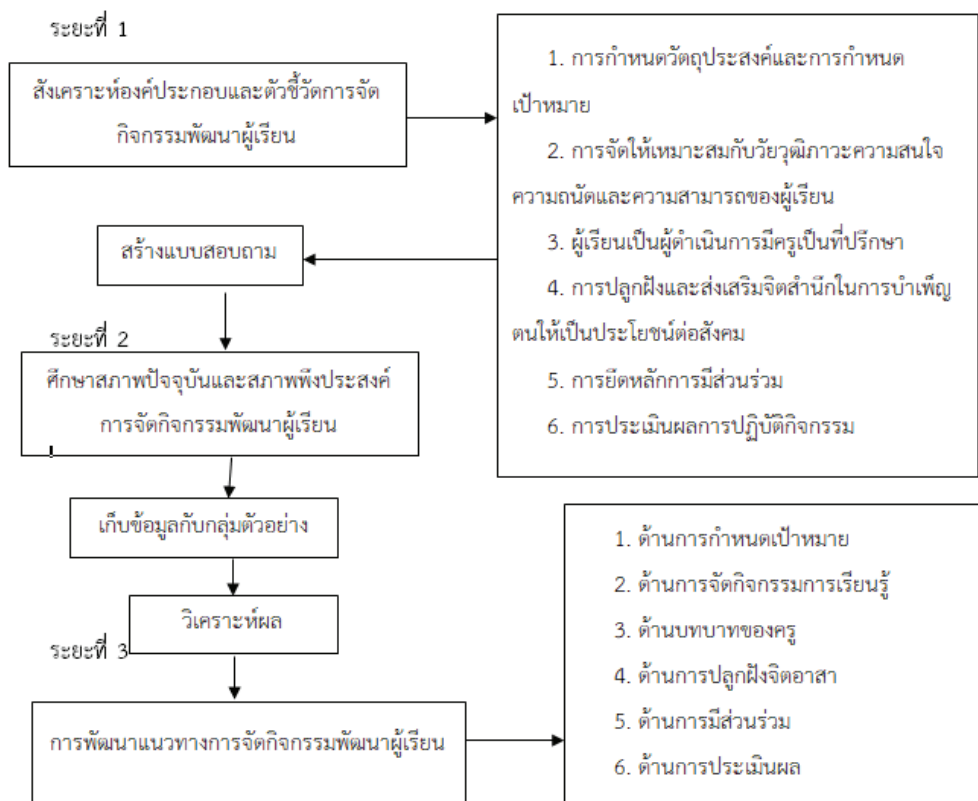
นอกจากนี้จากผลการศึกษาประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26, 2557 : 35) ได้อ้างว่าครูขาดความชัดเจนในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในการจัดกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียนและกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ครูให้ความสำคัญกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนน้อยมาก สถานศึกษาบางแห่งครูขาดความสามารถในการนำแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไปใช้สอนหรือประยุกต์แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาหรือบริบทของสถานศึกษา ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ครูผู้สอนส่วนใหญ่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรและไม่สามารถบูรณาการกับกลุ่มสาระอื่น ๆ ได้จากปัญหาและความต้องการดังกล่าว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยครูให้สามารถ จัดกิจกรรมได้ดีขึ้น เพราะการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดอย่างเป็นกระบวนการ ด้วยการพัฒนาที่หลากหลายเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนั้นการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ดีขึ้นชัดเจนขึ้นจะช่วยให้ครูสามารถจัดกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อเป็นแนวทาง ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้ตีมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับสภาพปัญหาและบริบทของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ให้ครูได้นำไปปรับใช้ในการจัดกิจกรรมตามบริบทของแต่ละโรงเรียนได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26
3. เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ของ สุขพัชรา ชัมเจริญ (2545 : 121-12) และ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551 : 75-78) โดยมีตัวแปรต้น คือ 1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์และการกำหนดเป้าหมาย 2) การจัดให้เหมาะสมกับวัยวุฒิภาวะความสนใจความถนัดและความสามารถของผู้เรียน 3) ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการมีครูเป็นที่ปรึกษา 4) การปลูกฝังและส่งเสริมจิตสำนึกในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม 5) การยึดหลักการมีส่วนร่วม 6) การประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม และ 2. สภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ส่วนตัวแปรตาม คือ แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 26 ผู้วิจัยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 35 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 61 คน ครูผู้สอนในสถานศึกษาจำนวน 1,788 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 7 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 13 คน และครูผู้สอนในสถานศึกษาจำนวน 296 คน โดยเทียบจำนวนจากตารางของ Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 35) การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการแบ่งแบบชั้นภูมิ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด

2.2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับสถานศึกษา มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยรวมของสภาพปัจจุบันมีค่าเท่ากับ .99 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยรวมของสภาพพึงประสงค์เท่ากับ .97

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 การศึกษาขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
3. ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 มีขั้นตอนดังนี้

1. นำองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่ได้จากระยะที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสอบถามเพื่อถามสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26
2. เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 316 คน
3. วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน สภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 มีขั้นตอนดังนี้

1. นำผลการวิจัยที่ได้จากระยะที่ 2 มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความต้องการ
2. ศึกษา Best Practices หน่วยงานที่มีวิธีที่ดีในการพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในสถานศึกษา 3 แห่ง
3. ร่างแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับสถานศึกษา
4. ประเมินแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับสถานศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การจัดทำข้อมูล

4.1.1 การตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบประเมินองค์ประกอบ และตัวชี้วัดการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาที่ได้รับคืน

4.1.2 ตรวจสอบการให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้

4.1.3 บันทึกข้อมูลนำไปวิเคราะห์วิธีการทางสถิติ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.2.1 วิเคราะห์ข้อมูลของแบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับสถานศึกษา โดยคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2.2 วิเคราะห์คะแนนจากแบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับสถานศึกษา โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์แปลความหมาย

4.2.3 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์โดยการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปเป็นใจความสำคัญ

สรุปผล

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับสถานศึกษา พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก มี 6 องค์ประกอบ 21 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์และการกำหนดเป้าหมายมี 3 ตัวชี้วัด 2) การจัดให้เหมาะสมกับวัยวุฒิ ภาวะความสนใจ ความถนัด และความสามารถของผู้เรียนมี 4 ตัวชี้วัด 3) ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการมีครูเป็นที่ปรึกษา 4 ตัวชี้วัด 4) การปลูกฝังและส่งเสริมจิตสำนึกในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม 3 ตัวชี้วัด 5) การยึดหลักการมีส่วนร่วม 5 ตัวชี้วัด 6) การประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมมี 2 ตัวชี้วัด

2. สภาพปัจจุบันของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยรวมอยู่ในระดับน้อย สภาพพึงประสงค์ของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ประกอบด้วย 6 แนวทาง ได้แก่ 1) ด้านการกำหนดเป้าหมาย 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านบทบาทของครู 4) ด้านการปลูกฝังจิตอาสา 5) ด้านการมีส่วนร่วม 6) ด้านการประเมินผล เพื่อให้โรงเรียน ใช้เป็นวิธีการในการดำเนินงานของโรงเรียนเพื่อนำไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ให้มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่ดีขึ้น

อภิปรายผล

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 มี 6 องค์ประกอบ 21 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์และการกำหนดเป้าหมาย 2) การจัดให้เหมาะสมกับวัยวุฒิ ภาวะความสนใจ ความถนัดและความสามารถของผู้เรียน 3) ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการ มีครูเป็นที่ปรึกษา 4) การปลูกฝังและส่งเสริมจิตสำนึกในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม 5) การยึดหลักการมีส่วนร่วม 6) การประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนั้นอาจเนื่องจากได้นำองค์ประกอบแต่ละด้านมาทำแบบประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบและตัวชี้วัดโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน เป็นผู้ประเมินความสอดคล้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยธีรเดช ภูทองชัย (2553 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยผลการศึกษาพบว่า การดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. สภาพปัจจุบันของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยรวมอยู่ในระดับน้อย สภาพพึงประสงค์ของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนั้น เนื่องจากการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพบปัญหาต่าง ๆ แตกต่างกันได้แก่ การปลูกฝัง และส่งเสริมจิตสำนึกในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม การยึดหลักการมีส่วนร่วม การประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม การกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดเป้าหมาย การจัดให้เหมาะสมกับวัยวุฒิภาวะความสนใจความถนัดและความสามารถของผู้เรียน และผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการ มีครูเป็นที่ปรึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิฑิตพร ทองมูล (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต เขต 1 ผลการศึกษาสรุปได้ว่า มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อยู่ในระดับน้อย สภาพพึงประสงค์ของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยมีผู้บริหาร หัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ครูที่ปรึกษา และนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบปัญหาต่าง ๆ ได้แก่ การมีส่วนร่วม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไม่มีความสำคัญ นำไปใช้ในกิจกรรมอื่น ๆ การวัดและประเมินผล การนิเทศติดตาม ครูผู้สอน นักเรียนไม่สามารถเลือกชุมนุมได้ตรงตามความถนัดของตน

3. แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ประกอบด้วย 6 แนวทาง ได้แก่ 1) ด้านการกำหนดเป้าหมาย 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านบทบาทของครู 4) ด้านการปลูกฝังจิตอาสา 5) ด้านการมีส่วนร่วม 6) ด้านการประเมินผล มีความเหมาะสมโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เป็นเช่นนั้นอาจเนื่องจากเป็นวิธีการในการดำเนินงานของโรงเรียนเพื่อนำไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จ ซึ่งมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน กิจกรรมมีความเหมาะสมกับผู้เรียน มีการบูรณาการวิชาการกับชีวิตจริง เป็นกิจกรรมที่ปลูกฝังและส่งเสริมจิตสำนึกในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมให้สอดคล้องกับท้องถิ่น ทุกคนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และมีการประเมินผลอย่างหลากหลาย จึงทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้อง มนต์ชัย มั่นวสิน (2552 : ก) ได้ศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครปฐม พบว่า แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครปฐม คือ ด้านการกำหนดเป้าหมาย ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านครู ด้านการจัดกิจกรรม และด้านการประเมินผลกิจกรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ควรวางแผนการจัดกิจกรรมลูกเสือร่วมกัน กำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการสอน มีการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติตามสภาพจริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอในการนำไปใช้

1.1 จากผลศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ควรดำเนินการใช้คู่มือเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้ตามความเหมาะสม

1.2 จากผลการศึกษา สภาพพึงประสงค์ของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับองค์ประกอบ พึงประสงค์มากที่สุด คือ การกำหนดวัตถุประสงค์และการกำหนดเป้าหมาย ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา และครู ควรดำเนินการใช้คู่มือเป็นแนวทางในการดูแล กำกับ ติดตาม นิเทศ และพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำงานวิจัยนี้ไปนำเสนอให้สถานศึกษาอื่น ได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2.2 ควรศึกษาวิจัยบทบาทการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษา เขต 26

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

จิตพิร ทองมูล. (2551). *การศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดงกต เขต 1*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ธีรเดช ภูทองชัย. (2553). *การดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการจัดการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

มนต์ชัย มั่นวสิน. (2552). *การศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. (2557). *รายงานผลนิเทศการศึกษาและผลการพัฒนาคุณภาพ ปีงบประมาณ 2557*. มหาสารคาม: สารคามการพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สุพพัชรา ชิมเจริญ. (2545). *การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน*. กรุงเทพฯ: ประสานมิตร.

การพัฒนาการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพของกลุ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดร้อยเอ็ด Development of Cost Accounting for Occupations of Organic Agricultural Products in Roi Et

ลลิตา พิมพ์¹
Lalita Pimta¹

Received : 5 เม.ย. 2562
Revised : 29 ส.ค. 2562
Accepted : 29 ส.ค. 2562

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหา แนวทางแก้ไข และความต้องการพัฒนาด้านการจัดทำบัญชีและเพื่อประเมินผลการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพของกลุ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 39 กลุ่มอาชีพ ผู้ทำบัญชีกลุ่ม 69 คน การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสนทนากลุ่ม การอบรม การทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรม และทดลองการฝึกปฏิบัติจริงเป็นระยะเวลา 1 เดือน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาสภาพปัญหา พบว่า เกษตรกรขาดองค์ความรู้เรื่องการจัดทำบัญชี การคำนวณต้นทุน ขาดบุคคลในการจัดทำบัญชี และไม่มีระบบบัญชีที่เป็นมาตรฐาน โดยมีความต้องการในการพัฒนา คือ ต้องการอบรมด้านการบัญชี การคำนวณต้นทุน การกำหนดราคาขาย การลงทุน และสอนทำบัญชีในกลุ่มอาชีพ

การทดสอบความรู้ความเข้าใจการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพก่อนการฝึกอบรมโดยรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.43) และหลังการฝึกอบรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.67) และจากการทดลองนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ กลุ่มอาชีพโดยส่วนใหญ่สามารถบันทึกบัญชีราย-รับรายจ่าย และคำนวณต้นทุนประกอบอาชีพได้อย่างถูกต้อง โดยผู้ทำบัญชีกลุ่มสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.08)

คำสำคัญ : การพัฒนาการจัดทำบัญชี, บัญชีต้นทุน, ต้นทุนประกอบอาชีพ

Abstract

This research article aims to study the problems, solutions, and requirements for the development of accounting and to evaluate the application of knowledge in the development of cost accounting for occupations of organic agricultural products in Roi Et province. Subjects of this study were 39 occupational groups and 69 participants who were responsible for accounting of the group. Data were collected using focus group, knowledge training, pre-test and post-test, and practical training for a month. The research instrument was questionnaires. Content analysis method, percentage, mean, standard deviation were used in data analysis. The results of the study revealed that the farmers lacked of accounting knowledge, cost calculation, bookkeeper and no standard accounting system. The needs for development were training in accounting, cost calculation, pricing for sales, investment and bookkeeping for occupational groups.

¹ อาจารย์สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อีเมล: lalitapimta@hotmail.com

¹ Subject Accounting Faculty of Business Administration And Accountancy, Roi Et Rajabhat University,
Email: lalitapimta@hotmail.com

The scores of knowledge and understanding of cost accounting for the occupational group before the overall training was at a low level (average 2.43) and after the overall training was at a high level (average 3.67). After applying knowledge to develop cost accounting for the occupational group, most of them were able to record income, expenses in accounting and calculate occupational costs correctly. The sample group could overall apply knowledge to develop the cost accounting for occupation at a high level (average 4.08).

Keywords : Accounting Development, Cost Accounting, Occupation Cost

บทนำ

สังคมไทยมีรากฐานมาจากสังคมเกษตรกรรม คนไทยโดยส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพเกษตรกรรมซึ่งเป็นรากฐานของเศรษฐกิจ เป็นแหล่งสร้างอาชีพ สร้างแรงงาน และสร้างรายได้ให้กับคนในสังคมและประเทศ แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มเกษตรกรไทยซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศกับประสบปัญหาความยากจนที่ฝังรากลึกและเรื้อรังมายาวนาน มีรายได้ไม่แน่นอน และมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ปัญหาของความยากจนมาจากสาเหตุสำคัญสองประการ คือ สาเหตุจากปัจจัยภายในตัวบุคคล และสาเหตุจากปัจจัยภายนอกตัวบุคคล โดยปัญหาภายในตัวบุคคลที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาด้านต้นทุนการผลิต การขาดความรู้ความสามารถในการดำเนินงานและการวางแผนจัดการที่ดี และปัญหาที่เกิดจากวิถีชีวิตที่ไม่เหมาะสม เช่น การใช้ยาฆ่าแมลงเพื่อ ยับยั้งโรคพืช และอื่น ๆ (Saranchit, 2015 : 12) และจากการสำรวจของสำนักงานสถิติเกี่ยวกับภาวะการเป็นหนี้ของครัวเรือนในปี พ.ศ. 2560 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น คือ จำนวนครัวเรือนที่เป็นหนี้ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 49.1 ในปี 2558 เป็น 50.7 ในปี 2560 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการก่อหนี้เพื่อใช้ในครัวเรือน (ร้อยละ 76.9) และหนี้เพื่อใช้ในการลงทุน และอื่น ๆ (ร้อยละ 23.1) คือ ใช้ทำการเกษตร ใช้ทำธุรกิจ และหนี้อื่น ๆ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2561 : 3)

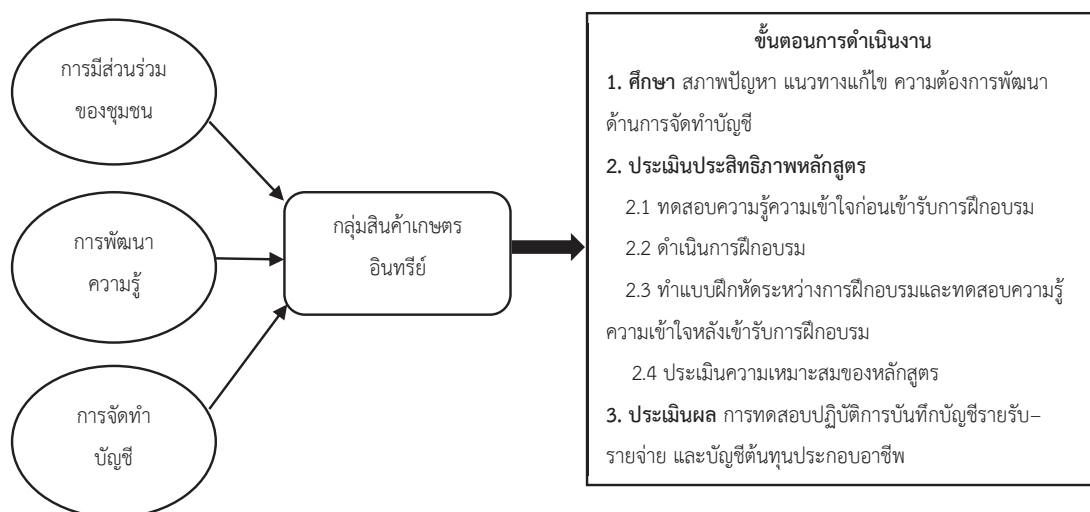
ในปัจจุบันการพัฒนาภาคการเกษตรตามแผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) มีการรอบแนวคิดและทิศทางการพัฒนาภาคการเกษตรโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเกษตรกรให้เป็นศูนย์กลางการพัฒนาอย่างสมดุล มีการรวมกลุ่มเป็นสถาบันเกษตรกรในชุมชนต่าง ๆ เพื่อผลักดันให้สามารถดำเนินงานในรูปของธุรกิจเกษตรที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ นอกจากนี้ รัฐบาลและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีนโยบายกำหนดให้การพัฒนาเกษตรกรอินทรีย์ของประเทศเป็นงานสำคัญที่จะต้องดำเนินการอย่างเร่งรัดและต่อเนื่องเพราะเกษตรกรอินทรีย์เป็นทางเลือกที่มีศักยภาพในการพัฒนาเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน มีความมั่นคงด้านอาหารและความปลอดภัยต่อสุขภาพ ไม่ทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับกระแสความต้องการผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ของผู้บริโภคที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังนั้นเพื่อให้เกิดการพัฒนาเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน การบันทึกบัญชีรายรับ-รายจ่าย จึงถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้เกษตรกรสามารถติดตามและวางแผนการใช้จ่าย ควบคุมต้นทุนการผลิต ตลอดจนทราบถึงรายจ่ายไม่จำเป็นต่าง ๆ ที่สามารถลดลงเพื่อให้มีเงินออมที่เพิ่มขึ้นและเพิ่มความสามารถในการชำระหนี้ที่มีอยู่ของเกษตรกรได้ (พิมพ์รัก พุ่มเจริญ, 2559 : 1) ผู้วิจัยจึงสนใจและเห็นความจำเป็นที่ต้องมีการศึกษาวิจัยเพื่อการพัฒนาการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพให้กับเกษตรกร ของกลุ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนการใช้จ่าย ควบคุมต้นทุนการผลิต และการบริหารจัดการด้านอื่น ๆ ส่งผลให้เกิดความสมดุลระหว่างรายรับ-รายจ่าย ธุรกิจชุมชนอยู่คู่กับชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา แนวทางแก้ไข และความต้องการพัฒนาด้านการจัดทำบัญชี การคำนวณต้นทุน การกำหนดราคาขาย
2. เพื่อประเมินผลการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพของกลุ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดร้อยเอ็ด

กรอบแนวคิด

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การวิเคราะห์สภาพปัญหา แนวทางแก้ไข และความต้องการพัฒนา ด้านการจัดทำบัญชี การอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกกลุ่ม และการฝึกปฏิบัติจริงสำหรับผู้ทำบัญชีกลุ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ ในจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบไปด้วยทฤษฎีเกี่ยวกับ การจัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย และการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ ซึ่งจะเป็นกระบวนการเสริมสร้างแนวคิดด้านบัญชีให้แก่สมาชิกกลุ่ม เป็นการสร้างกลุ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแสดงกรอบแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการจัดการความรู้ด้านการบัญชีและการเงิน การพัฒนาศักยภาพการจัดทำบัญชี และการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมการจัดทำบัญชีโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนของ วรลักษณ์ วรรณโล, สุชาติ ลีตระกูล, วัฒนา ยืนยง และชูศรี สุวรรณ (2558 : 74) และแนวคิดของ กริณยา ยี่สุนแซม (2561 : 17) และแนวคิดการพัฒนาอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชีของ วรุธ ปลั่งจิตร, สักกรินทร์ อยู่ผ่อง, อัครรัตน์ พูลกระจำง และ จิระศักดิ์ วิตตะ (2561 : 140-143) มาประยุกต์ใช้เป็น ดังภาพประกอบ 1 ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยการพัฒนาการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพของกลุ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์

ในกรอบแนวความคิดการวิจัยการพัฒนาการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพของกลุ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ ในจังหวัดร้อยเอ็ด ได้มีแนวคิดที่ว่ากลุ่มอาชีพหรือกิจกรรมในชุมชนจะมีความเข้มแข็งได้นั้นต้องมีความรู้ด้านบัญชีที่เพียงพอ และเหมาะสม มีความสามารถในการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ สามารถควบคุมรายรับ รายจ่ายของกลุ่มได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น นักวิจัยจึงมีแนวคิดในการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพของกลุ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ ในจังหวัดร้อยเอ็ด การบันทึกบัญชีรายรับ-รายจ่ายจากการประกอบอาชีพ คำนวณต้นทุนจากการประกอบอาชีพ คำนวณ กำไร-ขาดทุน (สุทธิ) จำแนกประเภทต้นทุน คำนวณการกำหนดราคาขายและคำนวณจุดคุ้มทุนได้อย่างถูกต้อง

ตามหลักการบัญชี โดยนักวิจัยเริ่มจากการเข้าศึกษาบริบทชุมชนเพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาและสภาพการณ์ในด้านต่าง ๆ พร้อมกับการระดมสมองแบบมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันกับสมาชิกกลุ่ม เมื่อกลุ่มได้เห็นปัญหาและตระหนักถึงความสำคัญของการจัดทำบัญชี จึงได้มีความต้องการพัฒนาความรู้ด้านการจัดทำบัญชี โดยต้องการที่จะเรียนรู้และฝึกปฏิบัติการจัดทำบัญชีที่ถูกต้องตามหลักการบัญชี และหากกลุ่มสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปปฏิบัติได้จริงก็จะทำให้กลุ่มทราบถึงสถานะทางการเงินของกลุ่มได้อย่างถูกต้อง และนำผลลัพธ์ที่ได้ไปวางแผนประกอบการตัดสินใจในการบริหารงานกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ กลุ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดร้อยเอ็ด 39 กลุ่มอาชีพ สมาชิก 120 คน ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าว 30 กลุ่ม (สมาชิกกลุ่ม 90 คน) กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก 3 กลุ่ม (สมาชิกกลุ่ม 12 คน) กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผลไม้ 4 กลุ่ม (สมาชิกกลุ่ม 12 คน) และกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสมุนไพร 2 กลุ่ม (สมาชิกกลุ่ม 6 คน)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดร้อยเอ็ด 39 กลุ่มอาชีพ โดยคัดเลือกตัวแทนกลุ่มแบบเจาะจง คือ ผู้รับผิดชอบทำบัญชีกลุ่ม จำนวน 69 คน ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าว 30 กลุ่ม ๆ ละ 2 คน (รวม 60 คน) กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก 3 กลุ่ม ๆ ละ 1 คน (รวม 3 คน) กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผลไม้ 4 กลุ่ม ๆ ละ 1 คน (รวม 4 คน) และกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสมุนไพร 2 กลุ่ม ๆ ละ 1 คน (รวม 2 คน)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือวิจัยหลักที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

- 2.1.1 สันทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การจัดเวทีการประชุมกลุ่มย่อย ตามหัวข้อที่กำหนดให้เพื่อสำรวจสภาพปัญหา แนวทางแก้ไข และความต้องการพัฒนาด้านการจัดทำบัญชี การคำนวณต้นทุน การกำหนดราคาขาย
- 2.1.2 แบบสอบถามทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรม และความพึงพอใจต่อการดำเนินกิจกรรมตามโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ
- 2.1.3 แบบสอบถามการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ
- 2.1.4 สมุดบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพให้กลุ่มอาชีพนำไปฝึกปฏิบัติจริง
- โดยแบบสอบถามใช้ระดับการวัดค่าความเห็นด้วย/ความพึงพอใจ 5 ระดับของมาตรวัดประมาณค่าแบบ Rating Scale ตามมาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert's Scale) (พิชิต ฤทธิจรูญ, 2553 : 67) ดังนี้

ระดับการวัดค่า

- 5 หมายถึง เห็นด้วยที่สุด หรือพึงพอใจที่สุด
- 4 หมายถึง เห็นด้วย หรือพอใจ
- 3 หมายถึง เฉยๆ หรือปานกลาง
- 2 หมายถึง เห็นด้วยระดับน้อย หรือพึงพอใจระดับน้อย
- 1 หมายถึง เห็นด้วยระดับน้อยที่สุด หรือพึงพอใจน้อยที่สุด

การแปลผลเป็นดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.50–5.00 พึงพอใจระดับมากที่สุด/เห็นด้วยระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.50–4.49 พึงพอใจระดับมาก/เห็นด้วยระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.50–3.49 พึงพอใจระดับปานกลาง/เห็นด้วยระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.50–2.49 พึงพอใจระดับน้อย/เห็นด้วยระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.49 พึงพอใจระดับน้อยที่สุด/เห็นด้วยระดับน้อยที่สุด

2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.2.1 การสร้างแบบสอบถาม การสร้างข้อคำถามอาศัยข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม แล้วนำมาสร้างคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ สิ่งที่ต้องการทราบ ได้แก่ สภาพปัญหา แนวทางแก้ไข และความต้องการพัฒนาด้านการจัดทำบัญชี การคำนวณต้นทุน การกำหนดราคาขาย การทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรมและความพึงพอใจต่อการดำเนินกิจกรรมตามโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ และการประเมินผลการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ

2.2.2 การทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ได้พิจารณาความเหมาะสมของข้อคำถามแต่ละข้อมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และตรงกับสิ่งที่ต้องการวัดหรือไม่ และมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุง แก้ไขอย่างไร หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่มีการปรับปรุงแก้ไขเป็นที่เรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) แจกให้กับผู้รับผิดชอบทำบัญชี จำนวน 30 ชุด ผลการทดลองใช้แบบสอบถามจะนำไปทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability test) โดยวัดความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) จากการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคแบบสอบถามการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ เท่ากับ 0.887 ซึ่งเกิน 0.7 จึงถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ดังนั้นแบบสอบถามนี้สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาครั้งนี้ได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) โดยให้ผู้รับผิดชอบทำบัญชีของกลุ่มอาชีพจำนวน 39 กลุ่มอาชีพ 69 คน มีส่วนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ โดยผู้วิจัยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลจากสนทนากลุ่ม เวทีการประชุมกลุ่มย่อย สำนวณสภาพปัญหา แนวทางแก้ไข และความต้องการพัฒนาด้านการจัดทำบัญชี การคำนวณต้นทุน การกำหนดราคาขาย โดยหลังจากที่ได้ทราบถึงข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้นำมาทำการวิเคราะห์และออกแบบกิจกรรมให้ตรงกับความต้องการในการพัฒนา โดยจัดอบรมหลักสูตรระยะสั้นเชิงปฏิบัติการ “การพัฒนาการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพของกลุ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดร้อยเอ็ด” ถอดความรู้จากกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และใช้แบบสอบถามทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรม และความพึงพอใจต่อการดำเนินกิจกรรมตามโครงการ ทดลองให้เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปประยุกต์ใช้จริงในกลุ่มอาชีพและอาชีพของตนเอง โดยมีระยะเวลาทดลองการฝึกปฏิบัติจริง ระยะเวลา 1 เดือน คือ ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ – มีนาคม 2562 หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องของการบันทึกบัญชีตามสมุดบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ ที่แจกให้กับกลุ่มอาชีพนำไปฝึกปฏิบัติจริง และใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินผลในการพัฒนาการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การศึกษาสภาพปัญหา แนวทางแก้ไข และความต้องการพัฒนาด้านการจัดทำบัญชี การคำนวณต้นทุน การกำหนดราคาขาย ใช้เครื่องมือการวิจัย คือ สนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การจัดเวทีการประชุมกลุ่มย่อย โดยการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และร้อยละ (Percentage) มาวิเคราะห์และถอดบทเรียนในประเด็นต่าง ๆ เพื่อออกแบบกิจกรรมให้ตรงกับความต้องการในการพัฒนาการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพของกลุ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดร้อยเอ็ด

4.2 ทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรม และความพึงพอใจต่อการดำเนินกิจกรรมตามโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ ใช้เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์

ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ หาค่าเฉลี่ย (Mean) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

4.3 การประเมินผลการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพของกลุ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดร้อยเอ็ด ใช้เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ หาค่าเฉลี่ย (Mean) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และการตรวจสอบความถูกต้องของการบันทึกบัญชีตามสมุดบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ

สรุปผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหา แนวทางแก้ไข และความต้องการพัฒนาด้านการจัดทำบัญชี การคำนวณต้นทุน การกำหนดราคาขายของเกษตรกรกลุ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดร้อยเอ็ด

1.1 ผลการศึกษาสภาพปัญหา ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มเกษตรกรออกเป็น 39 กลุ่มอาชีพ โดยมีผู้รับผิดชอบทำบัญชีกลุ่มจำนวน 69 คน เพื่อร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหา แนวทางแก้ไข และความต้องการพัฒนาด้านการจัดทำบัญชีการคำนวณต้นทุน การกำหนดราคาขาย พบว่า ผู้รับผิดชอบทำบัญชีกลุ่ม ได้ระบุสภาพปัญหา แนวทางแก้ไข และความต้องการในการพัฒนาที่สำคัญ 5 หัวข้อใหญ่ 39 ข้อเสนอ สรุปแยกตามประเด็นได้ดังนี้

1.1.1 สภาพปัญหา พบว่า กลุ่มเกษตรกรโดยส่วนใหญ่ ขาดองค์ความรู้ในเรื่องการจัดทำบัญชี การคำนวณต้นทุน ขาดบุคคลในการจัดทำบัญชี และไม่มีระบบบัญชีที่เป็นมาตรฐาน

1.1.2 แนวทางในการแก้ไขปัญหาคือ ควรมีการฝึกอบรมการจัดทำบัญชี การคำนวณต้นทุน และกำหนดราคาขาย โดยตัวบุคคล สมาชิกกลุ่ม และเกษตรกรต้องเรียนรู้เพิ่มเติมและเข้าร่วมการอบรมเพื่อการพัฒนาความรู้ด้านการจัดทำบัญชี ซึ่งควรเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนการทำบัญชีครัวเรือนอย่างง่ายและการทำบัญชีในโปรแกรม Excel

1.1.3 ความต้องการในการพัฒนา คือ ต้องการอบรมด้านการบัญชี การคำนวณต้นทุน การกำหนดราคาขาย การลงทุน และสอนทำบัญชีในกลุ่มอาชีพ โดยหาที่ปรึกษาหรือนักบัญชีมาช่วยในการแนะนำการจัดทำบัญชี การคำนวณต้นทุน และการประกอบอาชีพ และต้องการเรียนรู้ระบบการจัดทำบัญชีตามหลักการบัญชีที่ถูกต้อง

ตาราง 1 สรุปสภาพปัญหา แนวทางแก้ไข และความต้องการพัฒนาด้านการจัดทำบัญชี การคำนวณต้นทุน การกำหนดราคาขายของเกษตรกรกลุ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดร้อยเอ็ด

ประเด็น การพิจารณา	สภาพปัญหา	แนวทางแก้ไข	ความต้องการ ในการพัฒนา	จำนวน	ร้อยละ
ด้านการจัดทำ บัญชีการคำนวณ ต้นทุน การกำหนด ราคาขาย	1. ไม่ได้ซื้อวัตถุดิบ ร่วมกัน จึงไม่มี การจัดทำบัญชี ต้นทุน	1. ร่วมซื้อ ร่วมขาย และร่วมกันทำบัญชี รับ-จ่าย และคำนวณ ต้นทุน	1. ให้ความรู้เรื่องการจัดทำ บัญชีรายรับ-รายจ่าย จากการประกอบอาชีพ และคำนวณต้นทุน กำหนด ราคาขายที่เหมาะสม	2	5.13
	2. ขาดความรู้ ในเรื่องการจัดทำบัญชี	2. ควรมีการฝึกอบรม ทำบัญชี การคำนวณ ต้นทุน และกำหนด ราคาขาย	2. อบรมด้านการจัดทำบัญชี คำนวณต้นทุน การกำหนด ราคาขาย การลงทุน และสอนทำบัญชีในกลุ่ม อาชีพต่าง ๆ	17	43.59

ตาราง 1 (ต่อ)

ประเด็นการพิจารณา	สภาพปัญหา	แนวทางแก้ไข	ความต้องการในการพัฒนา	จำนวน	ร้อยละ
	3. ขาดองค์ความรู้ในการคำนวณต้นทุนการทำบัญชีการลงทุนในธุรกิจ	3. สอนการทำบัญชีครัวเรือนอย่างง่ายและทำบัญชีใน Excel อย่างง่าย	3. ต้องการพัฒนาอบรมการคำนวณต้นทุนและทำบัญชีให้กลุ่มอาชีพ	6	15.38
	4. ขาดผู้มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน และระบบบัญชีไม่เป็นมาตรฐาน	4. บุคคล สมาชิกกลุ่มและเกษตรกรต้องเรียนรู้เพิ่มเติมและเข้าร่วมการอบรมเพื่อการพัฒนาความรู้ด้านการจัดทำบัญชี	4. หาที่ปรึกษาหรือนักบัญชีมาช่วยในการแนะนำการจัดทำบัญชี คำนวณต้นทุนและการประกอบอาชีพ และต้องการเรียนรู้ระบบการจัดทำบัญชีตามหลักการบัญชีที่ถูกต้อง	13	33.33
	5. ไม่มีวินัยในการเก็บเอกสารข้อมูลทางบัญชีและไม่มีการจัดทำบัญชีอย่างต่อเนื่อง	5. หาหน่วยงานที่รับผิดชอบและส่งเสริมการเรียนรู้ในระบบจัดการด้านการเงิน และระบบบัญชี	5. มีหน่วยงานส่งเสริมให้มีผู้ทำบัญชีประจำกลุ่ม มีการจัดอบรมและออกไปรับรองให้กับบุคคลที่ผ่านการอบรมด้วย	1	2.57
รวม				39	100.00

ภาพประกอบ 2 สันทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

2. การทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพและความพึงพอใจต่อการดำเนินกิจกรรมตามโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาการจัดทำบัญชีของกลุ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ ในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีการประเมินผลก่อนและหลังการฝึกอบรม ดังตาราง 2

ตาราง 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพของกลุ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดร้อยเอ็ด
ก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรม

รายการ	ผู้ทำบัญชีกลุ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดร้อยเอ็ด					
	ก่อนการฝึกอบรม N = 69			หลังการฝึกอบรม N = 69		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำบัญชี	2.45	1.09	น้อย	3.60	0.98	มาก
2. ท่านมีความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับการคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์สินค้าและการวิเคราะห์ต้นทุน	2.41	1.10	น้อย	3.73	0.79	มาก
รวม	2.43	1.10	น้อย	3.67	0.86	มาก

จากตาราง 2 พบว่าผู้ทำบัญชีกลุ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดร้อยเอ็ด มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพก่อนการฝึกอบรมโดยรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.43) หลังการฝึกอบรม มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.67)

โดยมีความพึงพอใจต่อการดำเนินกิจกรรมตามโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพของกลุ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดร้อยเอ็ด ดังตาราง 3

ตาราง 3 ความพึงพอใจต่อการดำเนินกิจกรรมโดยรวมตามโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพของกลุ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดร้อยเอ็ด

รายการประเมิน		ผู้ทำบัญชีกลุ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ ในจังหวัดร้อยเอ็ด		
		N = 69		ระดับความพึงพอใจ
		$\bar{X}$	S.D.	
1	เนื้อหาในการอบรมเชิงปฏิบัติการ องค์กรความรู้เพียงพอและเหมาะสม สามารถเรียนรู้ได้ง่าย	3.97	0.76	มาก
2	ช่วยส่งเสริมให้เกิดแรงจูงใจในการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายและบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ	4.12	0.67	มาก
3	ความเหมาะสมของระยะเวลาในการฝึกอบรม ถ่ายทอดองค์ความรู้ และการทดลองฝึกปฏิบัติการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายและบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ	3.99	0.69	มาก

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการประเมิน		ผู้ทำบัญชีกลุ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ ในจังหวัดร้อยเอ็ด		
		N = 69		ระดับความพึงพอใจ
		$\bar{X}$	S.D.	
4	คู่มือสมุดบัญชีรายรับ-รายจ่าย สมุดบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ และเอกสารประกอบการอบรมมีความเพียงพอและเหมาะสม	4.17	0.64	มาก
5	การถ่ายทอดองค์ความรู้และตอบข้อคำถามของวิทยากร มีความชัดเจน	4.32	0.58	มาก
6	การอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้ ทำให้ได้องค์ความรู้ทางด้านบัญชี และการติดตามหลักการบัญชีทั่วไป	4.01	0.74	มาก
รวม		4.10	0.68	มาก

จากตาราง 3 พบว่า ผู้ทำบัญชีกลุ่มมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.10) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การถ่ายทอดองค์ความรู้ และตอบข้อคำถามของวิทยากรมีความชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 4.32) คู่มือสมุดบัญชีรายรับ-รายจ่าย สมุดบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ และเอกสารประกอบการอบรมมีความเพียงพอและเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.17) ช่วยส่งเสริมให้เกิดแรงจูงใจในการจัดทำบัญชี รายรับ-รายจ่าย และบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ (ค่าเฉลี่ย 4.12) ตามลำดับ

3. ผลการศึกษาการประเมินผลการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ในการพัฒนาการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ ภายหลังการเข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพของกลุ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ ในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 39 กลุ่มอาชีพ โดยแยกผลการประเมินเป็น 2 ส่วน คือ 1) การประเมินผลความถูกต้องของการ บันทึกบัญชีตามคู่มือสมุดบัญชีรายรับ-รายจ่าย สมุดบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ จำนวน 39 กลุ่มอาชีพ 2) การประเมินผล การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ภายหลังการเข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ ของกลุ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดร้อยเอ็ดของผู้ทำบัญชีกลุ่ม จำนวน 69 คน แสดงได้ดังตาราง 4 และตาราง 5

ตาราง 4 ผลการตรวจสอบการบันทึกบัญชีตามคู่มือสมุดบัญชีรายรับ-รายจ่าย สมุดบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ

รายการ		กลุ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดร้อยเอ็ด		
		N = 39		
		ถูกต้อง	ไม่ถูกต้อง	ร้อยละ
1	การบันทึกบัญชีรายรับ - รายจ่ายจากการประกอบอาชีพ	32	7	82.05
2	การคำนวณต้นทุนจากการประกอบอาชีพ	32	7	82.05
3	การคำนวณ กำไร-ขาดทุน (สุทธิ)	32	7	82.05
4	การจำแนกประเภทต้นทุนตามโครงสร้างต้นทุนผลิตภัณฑ์			
	4.1 การจำแนกวัตถุดิบทางตรง	39	-	100.00

ตาราง 4 (ต่อ)

รายการ		กลุ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดร้อยเอ็ด		
		N = 39		
		ถูกต้อง	ไม่ถูกต้อง	ร้อยละ
	4.2 การจำแนกค่าแรงงานทางตรง	39	-	100.00
	4.3 การจำแนกค่าใช้จ่ายการผลิต	32	7	82.05
	4.4 การจำแนกต้นทุนผันแปร	35	4	89.74
	4.5 การจำแนกต้นทุนคงที่	35	4	89.74
5	การคำนวณการกำหนดราคาขาย	24	15	61.54
6	การคำนวณจุดคุ้มทุน	24	15	61.54

จากตาราง 4 พบว่า การบันทึกบัญชีตามคู่มือสมุดบัญชีรายรับ-รายจ่าย สมุดบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยส่วนใหญ่สามารถบันทึกบัญชีรายรับ-รายจ่ายจากการประกอบอาชีพได้ และนำข้อมูลในบัญชีรายรับ-รายจ่ายจากการประกอบอาชีพ ไปคำนวณหาต้นทุนจากการประกอบอาชีพ ค่ารวมหากำไรขาด-ทุน (สุทธิ) จากการประกอบอาชีพได้ถูกต้อง (คิดเป็นร้อยละ 82.05)

และเมื่อให้ผู้ทำบัญชีนำข้อมูลที่บันทึกไว้ในสมุดรายรับ-รายจ่ายจากการประกอบอาชีพมาจำแนกประเภทต้นทุนตามโครงสร้างต้นทุนผลิตภัณฑ์ สามารถจำแนกวัตถุดิบทางตรง และค่าแรงงานทางตรงได้ถูกต้อง (คิดเป็นร้อยละ 100.00) ส่วนการจำแนกค่าใช้จ่ายการผลิตบางกลุ่มยังคิดค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์/เครื่องจักรไม่ถูกต้อง และเมื่อให้จำแนกต้นทุนตามพฤติกรรมต้นทุน คือ ต้นทุนผันแปรและต้นทุนคงที่ โดยส่วนใหญ่ทำได้ถูกต้อง (คิดเป็นร้อยละ 89.74) ส่วนการคำนวณการกำหนดราคาขายและการคำนวณจุดคุ้มทุนคำนวณได้ถูกต้องบางกลุ่มอาชีพเท่านั้น (คิดเป็นร้อยละ 61.54)

ตาราง 5 ผลการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ภายหลังการเข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพของกลุ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดร้อยเอ็ด

รายการ		ผู้ทำบัญชีกลุ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ ในจังหวัดร้อยเอ็ด		
		N = 69		ระดับ ความคิดเห็น
		$\bar{X}$	S.D.	
1	ท่านสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานในกลุ่มอาชีพและจากการประกอบอาชีพของตนเองได้	4.12	0.63	มาก
2	ท่านสามารถจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพของกลุ่มอาชีพและตนเองได้	4.04	0.67	มาก
3	ท่านสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมในครั้งนี้ไปถ่ายทอดให้กับบุคคลในครอบครัวหรือสมาชิกกลุ่มได้	4.00	0.66	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

รายการ		ผู้ทำบัญชีกลุ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ ในจังหวัดร้อยเอ็ด		
		N = 69		ระดับ ความคิดเห็น
		$\bar{X}$	S.D.	
4	ท่านนำความรู้ที่ได้รับไปจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และต้นทุนประกอบอาชีพอย่างสม่ำเสมอ	4.17	0.62	มาก
รวม		4.08	0.65	มาก

จากตาราง 5 พบว่าผู้ทำบัญชีกลุ่มสามารถนำความรู้ที่ได้รับภายหลังการเข้าร่วมโครงการฯ ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.08) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ นำความรู้ที่ได้รับไปจัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย และต้นทุนประกอบอาชีพอย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 4.17) สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานในกลุ่มอาชีพ และการประกอบอาชีพของตนเองได้ (ค่าเฉลี่ย 4.12) และสามารถจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพของกลุ่มอาชีพและตนเองได้ (ค่าเฉลี่ย 4.04) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการศึกษสามารถสรุปและอภิปรายผลการศึกษา มีประเด็นที่สำคัญนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการศึกษาสำรวจสภาพปัญหา แนวทางแก้ไข และความต้องการพัฒนาด้านการจัดทำบัญชี การคำนวณต้นทุน การกำหนดราคาขาย ของกลุ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดร้อยเอ็ด แยกได้เป็นดังนี้

1.1 ผลการศึกษาสภาพปัญหาด้านการจัดทำบัญชี การคำนวณต้นทุน และการกำหนดราคาขาย พบว่าเกษตรกรขาดองค์ความรู้ในเรื่องการจัดทำบัญชี การคำนวณต้นทุน ขาดบุคคลในการจัดทำบัญชี และไม่มีระบบบัญชีที่เป็นมาตรฐาน ซึ่งสอดคล้องกับ ชลดา เหมะธลิน, นฤมล ชินวงศ์ และยุทธนา จันทร์ปิตุ (2561 : 55-56) ที่ได้ศึกษาปัญหาในการจัดทำบัญชี วิสาหกิจชุมชนของกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP ประเภทจักสานในจังหวัดอุดรธานี พบว่าการบันทึกบัญชียังไม่เป็นระบบ และขาดความรู้ความเข้าใจในการบันทึกบัญชี รวมทั้งการบันทึกบัญชีไม่ครบถ้วนทุกรายการ และสอดคล้องกับ ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และ อุทิศ สังขรัตน์ (2556 : 47-49) ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตกลุ่มทะเลสาบสงขลา ปัญหาอุปสรรคที่กลุ่มวิสาหกิจนี้พบคือ สมาชิกในกลุ่มไม่มีความรู้เรื่องการทำบัญชีรายรับ รายจ่าย การทำบัญชีปัจจุบันใช้วิธีการคิดแบบชาวบ้านไม่ค่อยทันสมัย จึงอยากได้รับการพัฒนาการจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบ และทันสมัย

1.2 แนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านการจัดทำบัญชี การคำนวณต้นทุน และการกำหนดราคาขาย พบว่าควรมีการฝึกอบรมการจัดทำบัญชี การคำนวณต้นทุน และกำหนดราคาขาย โดยตัวบุคคล สมาชิกกลุ่ม และเกษตรกรต้องเรียนรู้เพิ่มเติมและเข้าร่วมการอบรมเพื่อการพัฒนาความรู้ด้านการจัดทำบัญชี ซึ่งควรเป็นหลักสูตรการเรียนการสอน การทำบัญชีครัวเรือนอย่างง่ายและการทำบัญชีในโปรแกรม Excel อย่างง่าย ซึ่งสอดคล้องกับ เพ็ญญา หวังที่ซอบ (2561 : 80) ที่ได้ศึกษาการวิเคราะห์ต้นทุนและระบบบัญชีต้นทุนผลิตภัณฑ์ชุมชน กรณีศึกษา : กลุ่มจักสานหวาย บ้านวัดนาค ตำบลปากกราน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ให้ข้อเสนอแนะ คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีการจัดอบรมเรื่องการวิเคราะห์ต้นทุน การจำแนกต้นทุน การวางระบบบัญชีต้นทุน และการจัดทำบัญชีแก่กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชน

1.3 ความต้องการในการพัฒนาด้านการจัดทำบัญชี การคำนวณต้นทุน การกำหนดราคาขาย พบว่าเกษตรกรต้องการอบรมด้านการจัดทำบัญชี การคำนวณต้นทุน การกำหนดราคาขาย การลงทุน และสอนทำบัญชีในกลุ่มอาชีพ โดยหาที่ปรึกษาหรือนักบัญชีมาช่วยในการแนะนำการจัดทำบัญชี คำนวณต้นทุน และการประกอบอาชีพ และต้องการเรียนรู้ระบบการจัดทำบัญชีตามหลักการทางด้านบัญชีที่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับ ชลกกน โฆษิตคณิน, ชนิดาภา ดีสุขอนันต์ และ วรเทพ ตรีวิจิตร (2560 : 2,138) ที่ได้ศึกษาปัญหา อุปสรรคและแนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครปฐม ที่ให้แนวทางในการแก้ไขปัญหาไว้ คือ ภาครัฐควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่เข้ามาอธิบายให้วิสาหกิจชุมชนเห็นความสำคัญของการจัดทำบัญชี และเกิดความรู้สึกรู้สีกต้องการจะทำบัญชี และภาครัฐและวิสาหกิจชุมชนต้นแบบที่มีความชำนาญด้านการจัดทำบัญชี วิสาหกิจชุมชน ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

2. การทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรม พบว่า ก่อนการฝึกอบรม เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ซึ่งหลังการฝึกอบรม มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ พิมพ์พิศา วรณจิตร และปวีณา กองจันทร์ (2560 : 1,938-1,939) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ในจังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ผู้เกี่ยวข้องควรพิจารณาทบทวนการส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มออมทรัพย์ ให้ผู้ทำบัญชีได้รับประสบการณ์การทำบัญชีที่ถูกต้อง ได้รับการอบรมเชิงปฏิบัติการและได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอย่างเต็มที่ จะช่วยให้ผู้ทำบัญชีกลุ่มออมทรัพย์สามารถจัดทำบัญชีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลการศึกษาการประเมินผลการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ ภายหลังการเข้าร่วมโครงการฯ พบว่า ผู้ทำบัญชีกลุ่มสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ วรลักษณ์ วรณโล, สุชาติ ลีตระกูล, วัฒนา ยืนยง และชูศรี สุวรรณ (2558 : 69) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมการจัดทำบัญชีธุรกิจชุมชนขนาดเล็ก โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนใน จังหวัดเชียงราย พบว่าการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม รายงานที่จัดทำสามารถออกแบบและรายงานได้อย่างถูกต้องและครบถ้วนสอดคล้องตามความต้องการของผู้ใช้งาน และสอดคล้องกับ กิรณา ยี่สุนแซม (2561 : 14) ที่ได้ศึกษาการจัดการความรู้ด้านการบัญชีและการเงินโดยการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มจัดการขยะ ตำบลลิ้มเหนือ อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าหลังจากมีการนำระบบบัญชีมาฝึกปฏิบัติจริง ส่งผลให้กลุ่มบันทึกบัญชีและจัดทำงบการเงินได้อย่างถูกต้อง โดยมีคะแนนเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 71

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลกลุ่มอาชีพหรือธุรกิจชุมชน เช่น พัฒนาชุมชน ธกส. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด ควรกำหนดเป็นนโยบายที่ให้กลุ่มอาชีพหรือธุรกิจชุมชนมีการฝึกอบรมการจัดทำบัญชี และกลุ่มอาชีพควรจัดให้มีผู้ทำบัญชีที่มีความรู้ความสามารถจัดทำบัญชีอย่างต่อเนื่อง

1.2 นำหลักสูตรฝึกอบรมนี้ไปเขียนโปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป หรือโปรแกรมบัญชี Excel อย่างง่ายให้กับกลุ่มอาชีพหรือธุรกิจชุมชนได้ใช้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 นักวิจัยหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพสำหรับกลุ่มอาชีพหรือธุรกิจชุมชนรูปแบบอื่น ๆ เพื่อให้มีความเหมาะสมต่อการคิดต้นทุนประกอบอาชีพตามโครงสร้างต้นทุนของธุรกิจและกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลให้กลุ่มอาชีพสามารถรับรู้ต้นทุน กำไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพได้อย่างถูกต้องและสามารถนำข้อมูลต้นทุนไปวางแผนการบริหารงานของกลุ่มอาชีพได้

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ
สำหรับการจัดทำโปรแกรมบัญชีสำเร็จรูปหรือโปรแกรมบัญชี Excel อย่างง่ายที่เหมาะสมกับบริบททำบัญชีของกลุ่มอาชีพ
ในชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- ภิรดา ยี่สุนแซม. (2561). การจัดการความรู้ด้านการบัญชีและการเงินโดยการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่ม
จัดการขยะ ตำบลลิ้มเหนือ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*, 7(1), 14-27.
- ชลกนก โฆษิตคณิน, ชนิดาภา ตีสุขอนแก่น และ วรเทพ ตริวิจิตร. (2560). ปัญหา อุปสรรคและแนวทางการพัฒนาการจัดทำ
บัญชีวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครปฐม. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 10(3), 2,138-2,151.
- ชลลดา เหมะธูลิน, นฤมล ชินวงศ์ และยุทธนา จันทร์ปิตุ. (2561). ปัญหาในการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มผู้ผลิต
ผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP ประเภทจักสานในจังหวัดอุดรธานี. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*, 8(1), 51-57.
- ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังขรัตน์. (2556). *แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขต
ลุ่มทะเลสาบสงขลา*. รายงานการวิจัย ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2562, จาก <http://fs.libarts.psu.ac.th/research/abstract/54->
- พิชิต ฤทธิ์เจริญ. (2553). *หลักการวัดและประเมินผล*. กรุงเทพฯ: แฮสออฟเคอร์มิสท์.
- พิมพ์รัก พุ่มเจริญ. (2559). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของเกษตรกรและแนวทาง
ในการส่งเสริมให้เกษตรกรมีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายที่เหมาะสม*. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2562,
จาก http://ethesisarchive.library.tu.ac.th /thesis/2016/TU_2016_5802030790_5209_4099.pdf
- พิมพ์พิศา วรณจิตร และปวีณา กองจันทร์. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของกลุ่มออมทรัพย์
เพื่อการผลิตในจังหวัดมหาสารคาม. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 10(1), 1,926-1,942.
- เพ็ญภา หวังที่ชอบ. (2561). การวิเคราะห์ต้นทุนและระบบบัญชีต้นทุนผลิตภัณฑ์ชุมชน กรณีศึกษา : กลุ่มจักสานหวาย
บ้านวัดนาค ตำบลปากกราน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิทยาการจัดการ
ปริทัศน์*, 20(1), 74-81.
- วรลักษณ์ วรณโล, สุชาติ ลีตระกูล, วัฒนา ยืนยง และชูศรี สุวรรณ. (2558). การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมการจัดทำ
บัญชีธุรกิจชุมชนขนาดเล็ก โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดเชียงราย. *วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ*,
8(พิเศษ), 68-84.
- วรวิธ ปลื้มจิตร, สักกรินทร์ อยู่พ่อง, อัครรัตน์ พูลกระจำง และ จิระศักดิ์ วิตตะ. (2561). การพัฒนาอาสาสมัครเกษตร
ด้านบัญชีเพื่อพัฒนาทักษะการถ่ายทอดความรู้. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 11(1),
137-152.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2561). *สรุปผลที่สำคัญ การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม
ของครัวเรือน พ.ศ. 2560*. กรุงเทพฯ: กองสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- Saranchit, T. (2015). Problem of Poverty in Thailand [in Thai]. *EAU Heritage Journal: Social Science and
Humanity*, 5(2), 12-21.

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศิลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ

Problems and Obstacles in Implementing of the Promotion of Supplementary Occupations Project under Her Royal Initiatives in Silalad District, Srisaket Province

อดิศักดิ์ ไชยศรีสุทธิ¹ และ ประโยชน์ สงกลิ่น²
Adisak Chaisrisuth¹ and Prayote Songklin²

Received : 9 ก.ย. 2562

Revised : 24 ต.ค. 2562

Accepted : 28 ต.ค. 2562

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศิลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ และศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 3 กลุ่ม จำนวน 20 คน ประกอบด้วย 1) สมาชิกโครงการ จำนวน 10 คน 2) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานประจำโครงการ จำนวน 4 คน และ 3) เจ้าหน้าที่ในองค์กรที่เกี่ยวข้อง จำนวน 6 คน งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและอุปสรรค ด้านบุคลากรพบว่าขาดแคลนกำลังคนปฏิบัติงาน มีการหมุนเวียนบุคลากรอยู่บ่อยครั้ง ด้านงบประมาณไม่มีงบประมาณที่เพียงพอ ต้องอาศัยงบประมาณจากหน่วยงานราชการอื่น ด้านวัสดุอุปกรณ์ไม่มีวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอ และโครงการไม่มียานพาหนะของตนเอง ด้านระบบงานมีการปฏิบัติงานที่เป็นระบบแต่ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ด้านบุคลากรไม่ควรมีการเปลี่ยนแปลงหัวหน้าชุดปฏิบัติการบ่อยครั้ง ควรเพิ่มกำลังพลให้สอดคล้องกับพื้นที่รับผิดชอบและมีความรู้ตรงกับงาน ด้านงบประมาณควรจัดทำแผนงานเสนอความต้องการงบประมาณในปีถัดไปและแจ้งให้ทราบในช่วงเวลาที่เหมาะสม ด้านวัสดุอุปกรณ์ควรมีการวางแผนบริหารจัดการเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ล่วงหน้าและให้สอดคล้องกับช่วงเวลาเสนอของบประมาณประจำปี ด้านระบบงานเจ้าหน้าที่ของโครงการควรสร้างความสัมพันธ์อันดี เพื่อลดปัญหาช่องว่างด้านการช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น

ความสำคัญ : ปัญหาและอุปสรรค, การดำเนินงาน, โครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

Abstract

This research aimed to examine problems and obstacles in implementing of the Promotion of Supplementary Occupations Project under Her Royal Initiatives in Silalad district, Srisaket province and study guidelines for solving the problems and obstacles. The research was conducted by collecting data from 3 groups of stakeholders with 20 participants; including 1) 10 project members, 2) 4 project staffs, and 3) 6 staffs from the related organizations. This research was a qualitative research with guided

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการเมืองการปกครอง วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อีเมล: adisak.8541@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master Student Program in Politics and Governments, College of Politics and Governance, Mahasarakham University,
Email: adisak.8541@gmail.com

² Associate Professor Dr. Collage of Politic and Governance, Mahasarakham University

interview. The results of the study showed that in human resource aspects, there were problems and obstacles of inadequate human resources with high turnover rate. In budgeting aspect, the research indicated that there was insufficient budget and needed the supporting budget from other government organizations. According to the material aspect, the research found that the project could not provide enough materials and did not have its own vehicles. For the project system aspect, although the project has proper operation system, it lacks of integration between other related agencies. Guidelines for solving problems and obstacles in human resource aspect, the project should not rotate operating heads too often and should provide enough qualified staffs for responsible areas. In budget aspect, they should prepare the budget plan for the next year and inform in proper period of time. In material aspect, they should provide a material management plan in congruence with the annual budgeting. In system aspect, the project staffs should create good relationship with other agencies in order to reduce the gap of cooperation.

Keywords : Problems and Obstacles, Implementing, Promotion Project of Supplementary Occupations under Royal Initiative

บทนำ

พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในอดีตประชาชนเคยมีปัญหาความขัดแย้งทางความคิดและอุดมการณ์ เกิดการต่อสู้ระหว่างคนไทยด้วยกันเองเป็นเวลานาน รัฐบาลต้องจัดกำลังพลเร่ร่อนตำรวจ และทหารเข้าปฏิบัติงานเพื่อรักษาความมั่นคงภายในประเทศ ต้องสูญเสียชีวิตทั้งเจ้าหน้าที่และประชาชนจำนวนมากรวมทั้งสูญเสียทรัพยากรของประเทศอย่างมากมายนับเป็นมหาศาล ประกอบกับประชาชนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือต้องประสบปัญหาความยากจน ขาดการพัฒนาในพื้นที่ห่างไกล ประชาชนจึงขาดคุณภาพชีวิตที่ดีมาเป็นเวลานาน (ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง กองทัพภาคที่ 2, 2561 : 7)

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงห่วงใยถึงฐานะความเป็นอยู่ของราษฎรทรงมีพระราชประสงค์ จะให้มีฐานะพอมีพอกิน เพื่อที่จะไม่ต้องอดมื้อทำลายป่าและร่วมกันวางแผนดูแลรักษาป่า เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2526 ได้เสด็จฯ เยี่ยมราษฎรบ้านกุดนาขาม ทรงปลูกต้นไม้และชักชวนให้ราษฎรปลูกต้นไม้เพิ่มเติม ทรงมีพระเมตตาให้ราษฎรที่ยากจนขาดแคลนที่ทำกิน จำนวน 21 ครอบครัว ช่วยกันดูแลรักษาป่า โดยพระราชทานเงินเดือน ๆ ละ 1,500 บาท เป็นเวลา 3 ปี ในระหว่างนั้นได้ทรงจัดครูมาช่วยฝึกสอนอาชีพต่าง ๆ ตามที่ราษฎรถนัด ทรงมีพระราชดำริที่จะให้บ้านกุดนาขาม เป็นหมู่บ้านตัวอย่าง มีพระราชประสงค์ให้ทุกคนในหมู่บ้านได้มีอาชีพเสริมภายหลังจากที่เสร็จสิ้นฤดูทำนา ต่อมาทรงมีพระเมตตาให้จัดตั้งศูนย์ศิลปาชีพขึ้นเป็นแห่งแรก ที่บ้านกุดนาขาม ตำบลเจริญศิลป์ อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร (ปัจจุบันได้แบ่งการปกครองออกเป็นอำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร) ซึ่งถือเป็นศูนย์แม่บทของศูนย์ศิลปาชีพเป็นศูนย์กลางของโครงการศิลปาชีพในพื้นที่ภาคอีสานตอนบน ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยพระองค์ได้มีพระราชดำรัสอันเป็นที่มาของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ดังนี้

“ข้าพเจ้าได้ตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ทรงนำของพระราชทานไปช่วยเหลือราษฎร มักจะเป็นเครื่องอุปโภคบริโภค แล้วก็รับสั่งกับข้าพเจ้าว่าการช่วยเหลือแบบนี้เป็นการช่วยเหลือเฉพาะหน้า ซึ่งช่วยเขาไม่ได้จริง ๆ ไม่เพียงพอ ทรงคิดว่าทำอย่างไรจึงจะช่วยเหลือชาวบ้านเป็นระยะยาวคือ ทำให้เขามีความหวังที่จะอยู่ดีกินดีขึ้น ลูกหลานได้เข้าโรงเรียนได้เรียนหนังสือ ซึ่งในเรื่องนี้รัฐบาลได้พยายามส่งเสริมอยู่แล้ว เขาเพิ่มจำนวน

โรงเรียนขึ้นอย่างสม่ำเสมอ แต่ชาวบ้านชาวไร่บอกว่า เขาส่งให้ลูกไปเรียนหนังสือ ไปเข้าโรงเรียนไม่ได้เพราะต้องอาศัย อยู่เป็นกำลังช่วยกันทำมาหากิน ดังนั้น จะพบเด็กที่อยู่ในวัยเรียนและไม่ได้เรียนหนังสืออีกมาก ส่วนมากก็จบ ป.4 ซึ่งก็น่าเป็นห่วง ด้วยเหตุนี้ ข้าพเจ้าจึงเริ่มคิดหาอาชีพเสริมให้แก่ครอบครัวชาวนาชาวไร่ และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ก็ทรงหาแหล่งน้ำ ให้การทำไร่ ทำนา ของเขาเป็นผลต่อประเทศชาติ ต่อบ้านเมือง ทรงพระราชดำเนินไปตามไร่ของเขาต่าง ๆ ทรงคิดว่าเป็นการให้กำลังใจ และที่ทรงให้ข้าพเจ้าดูแลพวกครอบครัว ก็เลยเป็นที่เกิดของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ” (ศูนย์ประสานงานโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง กองทัพอากาศที่ 2, 2561 : 9)

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงมีความห่วงใย ความเป็นอยู่ ของราษฎรบริเวณชายแดนและทหารกองหนุน ที่อาสาสมัครดูแลความปลอดภัยบริเวณชายแดน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเงินจำนวน 500,000 บาท เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2540 ให้เป็นกองทุนเริ่มแรก สำหรับการดำเนินงานโครงการ พัฒนาพื้นที่ เพื่อเป็นแหล่งผลิตอาหารที่ บ้านบ่อเหมืองน้อย ตำบลแสงภา อำเภอนาหว้า จังหวัดเลย ต่อมาพระองค์ท่าน ได้เสด็จฯ เยี่ยมราษฎรบ้านผไทรวมพล ตำบลหนองแขว อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2540 ทรงมีพระราชดำริให้ กองทัพอากาศที่ 2 หาแนวทางช่วยเหลือในเรื่องอาชีพและรายได้ ในพื้นที่หมู่บ้านใดที่มีความเหมาะสม น่าจะเป็นแหล่งผลิตอาหาร ก็ให้ส่งเสริมให้ราษฎรใช้แนวทางทฤษฎีใหม่เป็นหลักในการประกอบอาชีพ โครงการแหล่งผลิต อาหารในพื้นที่รับผิดชอบของกองทัพอากาศที่ 2 จึงได้เกิดขึ้นหลายพื้นที่ เช่น โครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อเป็นแหล่งผลิตอาหาร บ้านผไทรวมพล อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ โครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อเป็นแหล่งผลิตอาหาร บ้านนักรบไทย อำเภอสว่างวีรวงศ์ จังหวัดอุบลราชธานี และโครงการแหล่งผลิตอาหาร บ้านคกจั่ว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เป็นต้น (ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง กองทัพอากาศที่ 2 (2561 : 10))

กองทัพอากาศที่ 2 เป็นอีกหน่วยงานหนึ่ง ซึ่งได้รับมอบหมายจากกองทัพบก ให้ปฏิบัติงานด้านการช่วยเหลือและพัฒนา ประเทศ และอีกทั้งยังมีการสนับสนุนการดำเนินงานในโครงการศิลปาชีพฯ แต่ด้วยการปฏิบัติงานในโครงการศิลปาชีพฯ ได้ขยายขอบเขตและพื้นที่ปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น แต่การจัดกำลังพลเข้าไปช่วยเหลือดูแลจัดการบริหารโครงการศิลปาชีพฯ ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการกำหนดนโยบายและวางแผนการปฏิบัติงานให้แก่กำลังพลและจะต้องมีการคัดเลือก กำลังพลที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาอย่างแท้จริง เพราะหากหัวหน้าโครงการและกำลังพลเข้าไป ปฏิบัติงานในพื้นที่ ไม่เข้าใจปัญหาและสาเหตุของการพัฒนาอย่างแท้จริงแล้ว อาจก่อให้เกิดความเสียหายและขัดแย้งในพื้นที่ได้ เช่นเดียวกับ โครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ ที่ได้จัดตั้งขึ้นจัดตั้งขึ้น ตามพระราชเสาวนีย์ของ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 ในวโรกาสทรงเสด็จฯ เยี่ยมราษฎร บ้านสงยาง ตำบลกุง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ และกองทัพอากาศที่ 2 ได้มอบหมายให้ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริและความมั่นคงเขตพื้นที่ กองพลทหารราบที่ 6 เป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งได้มอบหมายให้กองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 เป็นหน่วยจัดกำลังพลเข้าปฏิบัติงานประจำโครงการฯ

ซึ่งโครงการฯ ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ราษฎรในพื้นที่ ได้มีอาชีพเสริมภายหลังเสร็จสิ้นฤดูกาล ทำนา ไม่ละทิ้งถิ่นฐานตนเอง เข้าไปรับจ้างตามเมืองใหญ่ ส่งเสริมให้มีความรู้ความสามารถในอาชีพที่ตนถนัด เป็นการยกระดับ รายได้ของราษฎรให้เพิ่มสูงขึ้น และช่วยเหลือตนเองได้และทำให้ราษฎรมีส่วนช่วยในการอนุรักษ์สืบทอดประเพณีวัฒนธรรม ท้องถิ่นลงบนผลิตภัณฑ์ ถ่ายทอดให้กับอนุชนรุ่นหลังรวมทั้งประชาชนทั่วไปได้ศึกษาและถ่ายทอดต่อไป และยังเป็นการส่งเสริม การท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่น แต่ปัญหาที่พบของโครงการฯ ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2544 คือ เดิมไม่มีอาคารสำนักงาน เพื่อการปฏิบัติงาน ซึ่งได้ใช้พื้นที่ด้านข้างทางทิศเหนือ ของที่ว่าการอำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นที่ตั้งของโครงการฯ นี้ เป็นพื้นที่ที่เป็นรอยต่อระหว่าง 5 อำเภอ ใน 3 จังหวัด คือ ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอนนทบุรีและอำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร และ ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอรามัญ จังหวัดปทุมธานี และทิศตะวันตก ติดต่อกับ

อำเภอโพธารน จังหวัดร้อยเอ็ด มีแค่อาคารเล็กๆ ใช้เป็นอาคารสำนักงานในการติดต่อประสานงาน และหอประชุมเก่าของที่ว่าการอำเภอศีลาลาด เป็นพื้นที่สำหรับการผลิตผ้าไหมและการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นทั้งสถานที่ฝึกอบรมและถ่ายทอดความรู้สู่สมาชิกและประชาชนในพื้นที่ และไม่มีวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย ในส่วนวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่แล้วก็มีการชำรุดมากและไม่เพียงพอในการส่งเสริมสนับสนุนให้กับสมาชิกมีอาชีพเสริมและมีรายได้เพิ่ม ซึ่งวัสดุอุปกรณ์ที่สำคัญในการเริ่มต้นในการพัฒนาอาชีพของสมาชิก อีกทั้งยังไม่มียางงบประมาณสนับสนุนในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์เพิ่มเติมหรือทดแทนวัสดุอุปกรณ์อันเก่าที่ชำรุด และการออกปฏิบัติงานในพื้นที่ต่างๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบของโครงการฯ ซึ่งพื้นที่รับผิดชอบครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด 5 อำเภอ ของจังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย อำเภอศีลาลาด อำเภอรามัน อำเภอขุขันธ์ อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ และอำเภอเมืองจันทร์ และมีระยะทางในการเดินทางไกล กับที่ตั้งของโครงการฯ จึงจำเป็นจะต้องใช้ยานพาหนะในการออกปฏิบัติงาน ซึ่งการใช้ยานพาหนะนั้นจะไม่ใช่น้ำมันของทางราชการแต่อย่างใด เป็นการใช้ยานพาหนะส่วนตัวของกำลังพลในการออกปฏิบัติงาน แต่ในส่วนของการน้ำมันของยานพาหนะนั้นจะมีหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนคือศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคงเขตพื้นที่ กองพลทหารราบที่ 6 ให้การสนับสนุนเป็นรายเดือน จากพื้นที่การปฏิบัติงานที่ได้กล่าวมานั้นถือว่าพื้นที่ห่างไกลและมีความกว้างพอสมควรในการออกปฏิบัติงานจึงส่งผลให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เข้าดูแลสมาชิกและประชาชนในพื้นที่ไม่ทั่วถึงและไม่ปฏิบัติงานได้เต็มที่และไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร อีกทั้งยังมีกำลังพลที่ไม่เพียงพอต่อพื้นที่รับผิดชอบอีกด้วย ส่วนในการปฏิบัติงานด้านอื่น ๆ จะไม่มีงบประมาณในการดำเนินการ จะต้องเป็นการประสานงานขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากส่วนราชการต่าง ๆ แต่กว่าจะได้งบประมาณก็ใช้เวลาในการดำเนินการส่งผลให้มีความล่าช้าทำให้การปฏิบัติงานไม่สำเร็จและลุล่วงตามวัตถุประสงค์และเพื่อพัฒนาโครงการฯ ในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนาอาชีพการส่งเสริมเพิ่มรายได้ รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกของโครงการฯ การจัดอบรม การศึกษาดูงานนอกพื้นที่

อย่างไรก็ตามการดำเนินโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศีลาลาด จังหวัดศรีสะเกษยังมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศีลาลาด จังหวัดศรีสะเกษอยู่หลายประการ ผู้วิจัยได้ตระหนักในความสำคัญของปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศีลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ เพราะปัญหาและอุปสรรคต่างๆ จะส่งผลกระทบต่อพัฒนาและประสิทธิภาพในการดำเนินโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศีลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศีลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศีลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ และศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศีลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยจะสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานของโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศีลาลาด จังหวัดศรีสะเกษอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศีลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศีลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ

กรอบแนวคิด

การวิจัยเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจาก พระราชดำริ อำเภอสีลาสาท จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิด 4'M (ธงชัย สันติวงษ์ (2543 : 7-8) ในการวิจัยซึ่งมีทั้งหมด 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านบุคลากร
2. ด้านงบประมาณ
3. ด้านวัสดุอุปกรณ์
4. ด้านระบบงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับ “ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจาก พระราชดำริ อำเภอสีลาสาท จังหวัดศรีสะเกษ” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอสีลาสาท จังหวัดศรีสะเกษ และเพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอสีลาสาท จังหวัดศรีสะเกษ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้สัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ สมาชิกโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอสีลาสาท จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 10 คน เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานประจำโครงการฯ โดยเลือกแบบเจาะจงจากบัญชีรายชื่อกำลังพลที่ปฏิบัติหน้าที่ จำนวน 4 คน และเจ้าหน้าที่ในองค์กรที่เกี่ยวข้อง จำนวน 6 คน มีรายละเอียดดังนี้

1.1 สมาชิกโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอสีลาสาท จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 10 คน โดยเลือกแบบเจาะจงจากกลุ่มอาชีพ ได้แก่ สมาชิกกลุ่มอาชีพทอผ้าไหม จำนวน 5 คน สมาชิกกลุ่มอาชีพเลี้ยงเป็ดจำนวน 2 คน สมาชิกผู้ป่วยในพระบรมราชานุเคราะห์ จำนวน 1 คน สมาชิกราษฎรยากจน จำนวน 1 คน และสมาชิกวาดภาพ จำนวน 1 คน

1.2 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานประจำโครงการฯ โดยเลือกแบบเจาะจงจากบัญชีรายชื่อกำลังพลที่ปฏิบัติหน้าที่ จำนวน 4 คน ได้แก่ หัวหน้าชุดปฏิบัติการ จำนวน 1 คน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ จำนวน 3 คน

1.3 เจ้าหน้าที่ในองค์กรที่เกี่ยวข้อง จำนวน 6 คน โดยเลือกแบบเจาะจงจากกลุ่มงานที่มีภาระงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย เกษตรอำเภอ จำนวน 1 คน พัฒนาการอำเภอ จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติศรีสะเกษ จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 1 คน และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) จำนวน 3 ชุด ประกอบด้วย ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์สมาชิกโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอสีลาสาท จังหวัดศรีสะเกษ ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานประจำโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอสีลาสาท จังหวัดศรีสะเกษ และชุดที่ 3 แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ในองค์กรที่เกี่ยวข้องแต่ละชุดประกอบด้วย 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วยสมาชิกโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอสีลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานประจำโครงการฯ และเจ้าหน้าที่ในองค์กรที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอสีลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านระบบงาน

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอสีลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านระบบงาน

2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

2.2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2.2.2 นำผลจากการศึกษาตามข้อ 1 มาสร้างแบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 3 ตอน โดยพิจารณาถึงรายละเอียดให้ครอบคลุมความมุ่งหมายและสมมติฐานการวิจัย

2.2.3 นำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความเหมาะสมและแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.1 ขออนุญาตการจากวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อนำส่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.2 ผู้วิจัยนัดหมายกับผู้ให้สัมภาษณ์ล่วงหน้าและดำเนินการจนแล้วเสร็จภายในเวลา 2 เดือน

3.3 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหาจากการสัมภาษณ์ และนำข้อมูลที่ได้รับมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ จัดหมวดหมู่ และนำเสนอในเชิงพรรณนา

4.2 การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ผู้วิจัยได้มีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า เมื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และจดบันทึกมาแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องและความเชื่อถือได้ของข้อมูล ว่าจะสามารถตอบปัญหาของการศึกษาได้อย่างครบถ้วน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล ซึ่งจะทำให้การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้นั้นถูกต้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงและตอบปัญหาการวิจัย โดยการตรวจสอบแหล่งข้อมูลพิจารณาในแหล่งบุคคล หมายถึง ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ ในการศึกษาในครั้งนี้ได้ใช้การตรวจสอบจากแหล่งบุคคลมากที่สุด โดยการสอบถามข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างหลายกลุ่ม ในคำถามเดียวกัน และจากกลุ่มตัวอย่างคนเดียวกันจากแหล่งบุคคลหลาย ๆ คน เพื่อเป็นการยืนยันในข้อมูลที่ได้รับว่ามีความถูกต้องกันหรือไม่

สรุปผล

ปัจจุบันโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกิตติลาต จังหวัดศรีสะเกษ มีพื้นที่รับผิดชอบครอบคลุมทั้งหมด 5 อำเภอ ของจังหวัดศรีสะเกษ ดังนี้ อำเภอกิตติลาต อำเภอราษีไศล อำเภอบึงบูรพ์ อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ และอำเภอเมืองจันทร์ มีสมาชิกรวมทั้งสิ้น จำนวน 176 คน ปัจจุบัน กองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 เป็นหน่วยรับผิดชอบ มีกำลังพลในการปฏิบัติงานโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกิตติลาต จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 5 นาย ในการติดตามงานประสานงานและอำนวยความสะดวกให้กับดูแลรายงานผล ซึ่งผู้ศึกษาสามารถสรุปผลการศึกษได้โดยมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกิตติลาต จังหวัดศรีสะเกษ และแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกิตติลาต จังหวัดศรีสะเกษ รายละเอียดดังนี้

1. สรุปผลในเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกิตติลาต จังหวัดศรีสะเกษ ดังนี้

1.1 สรุปผลจากการศึกษาสมาชิกโครงการฯ สรุปผลทั้ง 4 ด้าน รายละเอียดดังนี้

1.1.1 ด้านบุคลากร พบว่าโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกิตติลาต

จังหวัดศรีสะเกษ ขาดแคลนกำลังพลในการปฏิบัติงานเมื่อเทียบกับพื้นที่ที่รับผิดชอบแล้ว และบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่นั้น ไม่มีความรู้และทักษะในการทำงานด้านต่าง ๆ ตามเนื้อหาของงานในหน้าที่นั้น ๆ อีกทั้งยังมีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่บ่อยครั้ง ซึ่งส่งผลถึงการดำเนินงานที่ไม่ต่อเนื่องในการปฏิบัติงานที่มีศักยภาพและมีประสิทธิภาพในการพัฒนาโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกิตติลาต จังหวัดศรีสะเกษ ให้มีความก้าวหน้าและยั่งยืนต่อไป

1.1.2 ด้านงบประมาณ พบว่าโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกิตติลาต

จังหวัดศรีสะเกษ ไม่มีงบประมาณที่เพียงพอต่อการดำเนินงาน ต้องอาศัยการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานราชการอื่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ ให้สามารถพัฒนาศักยภาพและดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องยั่งยืน

1.1.3 ด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่าโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกิตติลาต

จังหวัดศรีสะเกษ ไม่มีวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอในการส่งเสริมอาชีพและดูแลสมาชิกของโครงการฯ รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการพัฒนาโครงการฯ เช่น เครื่องตัดหญ้าและโต๊ะประจำสำนักงาน ฯลฯ รวมถึงไม่มียานพาหนะประจำโครงการฯ เพื่อใช้ในการออกปฏิบัติงานตามพื้นที่ต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกิตติลาต จังหวัดศรีสะเกษ ได้ใช้ยานพาหนะส่วนตัวของบุคลากรในการออกปฏิบัติงานในพื้นที่ต่าง ๆ

1.1.4 ด้านระบบงาน พบว่าโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกิตติลาต

จังหวัดศรีสะเกษ มีระบบงานในการดำเนินงานที่เป็นระบบเป็นไปตามขั้นตอนและสายการบังคับบัญชา มีการรายงานการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา และการไม่มีความต่อเนื่องในการเข้าดูแลสมาชิก ซึ่งสาเหตุมาจากยานพาหนะในการเข้าพื้นที่ปฏิบัติงาน

1.2 สรุปผลจากการศึกษาเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานประจำโครงการฯ สรุปผลทั้ง 4 ด้าน รายละเอียดดังนี้

1.2.1 ด้านบุคลากร พบว่าโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกิตติลาต

จังหวัดศรีสะเกษ ขาดแคลนกำลังพลในการปฏิบัติงานเมื่อเทียบกับพื้นที่ที่รับผิดชอบแล้ว และยังมีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่บ่อยครั้ง ซึ่งส่งผลถึงการดำเนินงานที่ไม่ต่อเนื่องในการปฏิบัติงานที่มีศักยภาพและมีประสิทธิภาพในการพัฒนาโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกิตติลาต จังหวัดศรีสะเกษ ให้มีความก้าวหน้าและยั่งยืนต่อไป

1.2.2 ด้านงบประมาณ พบว่าโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศิลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ งบประมาณไม่เพียงพอ ต้องอาศัยการสนับสนุนงบประมาณจากส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการฯ ให้สามารถพัฒนาศักยภาพและดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง

1.2.3 ด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่าโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศิลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ ไม่มีวัสดุอุปกรณ์เพียงพอในการส่งเสริมอาชีพของเกษตรกรที่ดูแลและสมาชิกโครงการฯ รวมทั้งยังไม่มียานพาหนะในการออกปฏิบัติงานตามพื้นที่ต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพของโครงการฯ

1.2.4 ด้านระบบงาน พบว่าโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศิลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ ไม่มีการสรุปประชุมประจำเดือนในส่วนของผู้บริหารที่ปฏิบัติงาน จึงส่งผลให้ไม่มีการถ่ายทอดข่าวสารอย่างต่อเนื่อง ในส่วนการดูแลสมาชิกและการรายงานการปฏิบัติงานมีความอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา

1.3 สรุปผลจากการศึกษาเจ้าหน้าที่ในองค์กรที่เกี่ยวข้อง สรุปผลทั้ง 4 ด้าน รายละเอียดดังนี้

1.3.1 ด้านบุคลากร พบว่าโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศิลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ มีกำลังพลไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานและยังมีการสับเปลี่ยนบุคลากรบ่อยครั้ง จึงทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน กำลังพลไม่มีความรู้เกี่ยวกับงานด้านศิลปาชีพฯ จะส่งผลต่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับสมาชิกไม่ดีพอ

1.3.2 ด้านงบประมาณ พบว่าโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศิลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ มีงบประมาณในการสนับสนุนไม่เพียงพอต่อการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพของโครงการฯ และพัฒนาอาชีพของสมาชิกฯ รวมทั้งความล่าช้าและไม่เพียงพอของงบประมาณของหน่วยงานสนับสนุนงบประมาณในพื้นที่

1.3.3 ด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่าโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศิลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ ไม่มีวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการส่งเสริมอาชีพของสมาชิกที่ดูแล มีการขาดแคลนไม่เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน ในส่วนวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่แล้วก็มีความเก่า มีอายุการใช้งานมานานแล้วไม่ทันสมัยและขาดประสิทธิภาพ และในการพัฒนาสถานที่ต้องอาศัยการยืมของชาวบ้านและส่วนราชการอื่น ๆ เพื่อพัฒนาพื้นที่ให้มีความก้าวหน้า

1.3.4 ด้านระบบงาน พบว่าโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศิลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ การปฏิบัติงานเป็นระบบ ตามลำดับขั้นตอน ตามสายการบังคับบัญชา การส่งการรวดเร็วกระทัดรัด การประสานงานดีเยี่ยม และการติดต่อขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ มีลายลักษณ์อักษรชัดเจน แต่ระบบงานยังขาดการบูรณาการที่ชัดเจนระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. สรุปผลในเรื่องแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศิลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ ดังนี้

2.1 สรุปผลจากการศึกษาสมาชิกโครงการฯ สรุปผลทั้ง 4 ด้าน รายละเอียดดังนี้

2.1.1 ด้านบุคลากร พบว่าโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศิลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ ปัจจุบันมีบุคลากรปฏิบัติงานน้อยเกินไปไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน ต้องการให้เพิ่มบุคลากรในการดำเนินงาน จะได้ดูแลสมาชิกได้ทั่วถึง และที่สำคัญไม่ควรสับเปลี่ยนหมุนเวียนบุคลากรบ่อยจนเกินไป เพราะทำให้การทำงานไม่ต่อเนื่อง และศักยภาพของแต่ละคนทำงานต่างกัน และควรมีการจัดบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่นั้นให้มีความรู้และทักษะให้ตรงกับงานที่กระทำ ให้เป็นไปตามการทำงานในด้านต่าง ๆ ตามเนื้อหาของงานในหน้าที่นั้นๆ เพื่อการดำเนินงานในที่ที่มีศักยภาพ และมีประสิทธิภาพในการพัฒนาโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศิลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ ให้มีความก้าวหน้าและยั่งยืนต่อไป

2.1.2 ด้านงบประมาณ พบว่าโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศิลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ ต้องมีการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานโครงการฯ เพิ่มเติมให้มากกว่าเดิม เพื่อการดูแลสมาชิกอย่างต่อเนื่องและพัฒนาศักยภาพของสมาชิกของโครงการฯ ให้ทั่วถึง

2.1.3 ด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่าโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศิลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ หากมีงบประมาณสนับสนุนโครงการฯ เพิ่มเติม ก็สามารถจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ประจำสำนักงานได้ รวมทั้งยานพาหนะในการการเข้าพื้นที่ปฏิบัติงานและวัสดุอุปกรณ์ในการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกของโครงการฯ

2.1.4 ด้านระบบงาน พบว่าโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศิลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ ระบบการทำงานเป็นระบบเรียบร้อยดี แต่ให้เพิ่มการบูรณาการที่ชัดเจนกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และให้ดำเนินการตรวจเยี่ยมสมาชิกของโครงการฯ อย่างต่อเนื่องและเพิ่มมากขึ้น

2.2 สรุปผลจากการศึกษาเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานประจำโครงการฯ สรุปผลทั้ง 4 ด้าน รายละเอียดดังนี้

2.2.1 ด้านบุคลากร พบว่าโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศิลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ ต้องการให้เพิ่มจำนวนบุคลากรในการปฏิบัติงาน และไม่ควรมีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่บ่อยครั้งเกินไป เพราะจะทำให้การดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง

2.2.2 ด้านงบประมาณ พบว่าโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศิลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ มีความต้องการงบประมาณเพิ่มเติมไม่ว่าจะเป็นหน่วยบังคับบัญชา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการฯ ให้สามารถพัฒนาศักยภาพคุณภาพและดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง

2.2.3 ด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่าโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศิลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ มีความต้องการให้จัดงบประมาณเพิ่มขึ้น เพื่อที่จะดำเนินการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ขาดแคลน

2.2.4 ด้านระบบงาน พบว่าโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศิลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ ควรให้มีการสรุปประชุมประจำเดือนระดับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ เพื่อการถ่ายทอดข่าวสารให้มีความต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา

2.3 สรุปผลจากการศึกษาเจ้าหน้าที่ในองค์กรที่เกี่ยวข้อง สรุปผลทั้ง 4 ด้าน รายละเอียดดังนี้

2.3.1 ด้านบุคลากร พบว่าโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศิลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ ไม่ควรมีการสับเปลี่ยนหัวหน้าชุดปฏิบัติการบ่อยครั้ง ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน ควรเพิ่มอัตรากำลังพลในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับพื้นที่รับผิดชอบ และควรจัดกำลังพลให้มีความรู้ตรงกับงานด้านต่าง ๆ รวมทั้งเกี่ยวกับงานด้านศิลปาชีพฯ ด้วย

2.3.2 ด้านงบประมาณ พบว่าโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศิลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ ถ้าต้องการงบประมาณสนับสนุนจากภายนอก โครงการควรจัดทำแผนงานความต้องการและรายละเอียดงบประมาณ ที่จะดำเนินงานในปีถัดไปให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบล่วงหน้าภายในไตรมาสที่ 3 เพื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้บรรจุเข้าแผนงานการดำเนินงาน เพื่อเสนอขอรับงบประมาณสนับสนุนต่อไปและต้องขอรับการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมจากหน่วยงานของรัฐ และจากสำนักงานคณะกรรมการประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ซึ่งต้องดำเนินการตามความจำเป็นสำคัญเร่งด่วนของโครงการเป็นอันดับแรก รวมทั้งยังให้หน่วยงานของรัฐเข้ามาดูแลส่งเสริมมากกว่าเดิม

2.3.3 ด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่าโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศิลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ ถ้าต้องการวัสดุอุปกรณ์เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ควรเสนอแผนงาน ต้องการที่จะดำเนินงานในปีถัดไปให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบล่วงหน้าภายในไตรมาสที่ 3 เพื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้บรรจุเข้า

แผนงานการดำเนินงานเพื่อเสนอขอรับงบประมาณสนับสนุนต่อไป วัสดุอุปกรณ์เก่าควรซ่อมบำรุงและจัดหาวัสดุที่ทันสมัย และมีความจำเป็นลำดับแรกโดยอาศัยฟังฟังเครือข่าย ถ้ามีงบประมาณมากก็สามารถจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ได้

2.3.4 ด้านระบบงาน พบว่าโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกีฬาสด จังหวัดศรีสะเกษ ให้ดำรงความเป็นมิตร การติดต่อสื่อสารประสานงานที่ดี ความสัมพันธ์อันดีกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานภายนอก ซึ่งมีความสำคัญช่วยให้ภารกิจบางส่วนได้รับการช่วยเหลือและประสานงานได้อย่างคล่องตัวขึ้น ให้พัฒนาระบบงานสร้างภาคี เครือข่ายแบบบูรณาการประสานงานให้มีประสิทธิภาพ เพื่อลดปัญหาช่องว่างการช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกีฬาสด จังหวัดศรีสะเกษ และแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกีฬาสด จังหวัดศรีสะเกษ จากการสอบถามสมาชิก เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการประจำโครงการฯ และเจ้าหน้าที่ในองค์กรที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมาอภิปรายผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เรื่องปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกีฬาสด จังหวัดศรีสะเกษ สรุปผลปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการฯ ทั้ง 4 ด้าน เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านแล้ว ดังต่อไปนี้

1.1 ด้านบุคลากร พบว่าโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกีฬาสด จังหวัดศรีสะเกษ ขาดแคลนกำลังพลในการปฏิบัติงาน และยังมีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่บ่อยครั้ง ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การดำเนินงานที่ไม่ต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน ที่มีศักยภาพและมีประสิทธิภาพในการพัฒนาโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกีฬาสด จังหวัดศรีสะเกษ สอดคล้องกับการศึกษาของ วีระวัตร ไวยานวัตติ (2544 : 68) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามผังเมืองรวมเมืองอุดรธานี พบว่า บุคลากรที่ทำหน้าที่ในการควบคุมและติดตาม ผลการใช้ที่ดินในเขตผังเมืองรวม โดยเฉพาะยังไม่มีความหน่วยงานที่ทำหน้าที่รับผิดชอบอยู่ในปัจจุบัน มีภาระงานประจำมากอยู่แล้ว และไม่มีบุคลากรเพียงพอจะทำหน้าที่นี้โดยเฉพาะ นอกจากนี้แล้วบุคลากรในหน่วยงานต่าง ๆ เหล่านี้ อาจต้องมีการโยกย้าย หน้าที่ไปตามวาระ ดังนั้นการดำเนินงานในด้านการควบคุมและการติดตามผลจึง ไม่มีความต่อเนื่อง และสอดคล้องกับการศึกษาของ ประสิทธิ์ ไชยเวช (2550 : 69) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ตามมาตรการด้านการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ของสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าปัญหาด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ เป็นปัญหามาก กล่าวคือบุคลากรมีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอต่อภาระหน้าที่ งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรน้อย

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า บุคลากรเป็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการฯ ถ้าขาดแคลนกำลังพลในการปฏิบัติงาน และยังมีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่บ่อยครั้ง ก็จะทำให้การดำเนินงานที่ไม่ต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน ทำให้โครงการฯ ไม่มีที่มีศักยภาพและไม่มีความมีประสิทธิภาพในการพัฒนาโครงการ

1.2 ด้านงบประมาณ พบว่าโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกีฬาสด จังหวัดศรีสะเกษ ไม่มีงบประมาณที่เพียงพอต่อการดำเนินงาน ต้องอาศัยการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานราชการอื่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการฯ ให้สามารถพัฒนาศักยภาพและดำเนินการ ได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับการศึกษาของ กิ่งกาญจน์ บุญประสิทธิ์ (2545 : 46) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเพิ่มงาน ด้านการฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง พบว่าด้านงบประมาณ ไม่เพียงพอต่อการฝึกและอบรม วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการฝึกอบรมไม่เพียงพอกับจำนวนเด็กและเยาวชน ขาดแคลนสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นสำหรับเด็ก เช่น เสื้อผ้า ของใช้ส่วนตัว

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า งบประมาณเป็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการ ถ้าไม่มีงบประมาณที่เพียงพอต่อการดำเนินงาน ก็จะไม่สามารถดำเนินโครงการฯ ให้เกิดการพัฒนามีประสิทธิภาพและยั่งยืนได้

1.3 ด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่าโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศิลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ ไม่มีวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอในการส่งเสริมอาชีพและดูแลสมาชิกของโครงการฯ รวมถึงไม่มียานพาหนะประจำโครงการฯ เพื่อใช้ในการออกปฏิบัติงานตามพื้นที่ต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศิลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ ได้ใช้ยานพาหนะส่วนตัวของบุคลากรในการออกปฏิบัติงานในพื้นที่ต่างๆ ในส่วนวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่แล้วก็มีความเก่า มีอายุการใช้งานมานานแล้วไม่ทันสมัยและขาดประสิทธิภาพ และในการพัฒนาสถานที่ต้องอาศัยการยืมของชาวบ้าน และส่วนราชการอื่น ๆ เพื่อพัฒนาพื้นที่ให้มีความก้าวหน้า สอดคล้องกับการศึกษาของ ชัยวัฒน์ สวัสดิเวช (2553 : 98) ได้ศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางพัฒนาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จังหวัดภูเก็ต พบว่าด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และเครื่องจักร โดยภาพรวมแล้ว งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีปัญหาและอุปสรรคในด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และเครื่องจักรหลายประการ เช่น มีจำนวนไม่เพียงพอกับความต้องการ ขาดงบประมาณในการจัดซื้อ ตลอดจนมีปัญหาทางด้านการซ่อมบำรุงดูแลวัสดุอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานตลอดเวลา แต่อย่างไรก็ตามงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ก็ยังสามารถออกปฏิบัติงานให้การช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยได้ทันทั่วถึง แต่ก็อาจมีความล่าช้าอยู่บ้าง เพราะเกิดปัญหาด้านคุณภาพของเครื่องมือ ทำให้ไม่สามารถช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้เร็วพอ กล่าวคือ คุณภาพในการให้บริการของงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดภูเก็ต จะได้นั้นต้องอาศัยด้านวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือและเครื่องจักรด้วยเช่นกัน และสอดคล้องกับการศึกษาของ วนิดา รัตนะ (2551 : 82) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์เครือข่ายเพื่อแก้ไขปัญหาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น หรือ Clinic Center ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา พบว่าด้านทรัพยากรงบประมาณ สถานที่ วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมืออำนวยความสะดวกมีไม่เพียงพอ ขาดความเหมาะสมของการจัดสรรงบประมาณ การกระจายงบประมาณไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า วัสดุอุปกรณ์เป็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการฯ ถ้าไม่มีวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอ รวมถึงไม่มียานพาหนะประจำโครงการฯ และวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่แล้วก็มีความเก่า ไม่ทันสมัยและขาดประสิทธิภาพ ก็ไม่สามารถพัฒนาพื้นที่ให้มีความก้าวหน้าได้

1.4 ด้านระบบงาน พบว่าโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศิลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ มีการปฏิบัติงานที่เป็นระบบ ตามลำดับขั้นตอนตามสายการบังคับบัญชา การสั่งการรวดเร็ว การประสานงานดีเยี่ยม และการติดต่อขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ มีลายลักษณ์อักษรชัดเจน แต่ระบบงานยังขาดการบูรณาการที่ชัดเจนระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ระบบงานเป็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการฯ ถ้าไม่มีการปฏิบัติงานที่เป็นระบบ เป็นไปตามลำดับขั้นตอนตามสายการบังคับบัญชาแล้ว ก็จะทำให้งานไม่ดำเนินไปได้อย่างสะดวกและรวดเร็วที่จะส่งผลต่อการประสานงานดีเยี่ยม ทำให้เกิดการขาดการติดต่อขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ดี ทำให้โครงการฯ ไม่มีศักยภาพและไม่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาโครงการ

2. เรื่องแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศิลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านดังต่อไปนี้

2.1 ด้านงบประมาณ พบว่าโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริอำเภอศิลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ หากต้องการงบประมาณสนับสนุนจากภายนอก โครงการควรจัดทำแผนงานความต้องการและรายละเอียดงบประมาณที่จะดำเนินงานในปัดไปให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบล่วงหน้าภายในไตรมาสที่ 3 เพื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้บรรจุเข้าแผนงานการดำเนินงานเพื่อเสนอขอรับงบประมาณสนับสนุนต่อไปและต้องขอรับการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติม

จากหน่วยงานของรัฐและจากสำนักงานคณะกรรมการประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ซึ่งต้องดำเนินการตามความจำเป็นสำคัญเร่งด่วนของโครงการเป็นอันดับแรก รวมทั้งยังให้หน่วยงานของรัฐเข้ามาดูแลส่งเสริมมากกว่าเดิม สอดคล้องกับการศึกษาของ วนิดา รัตนะ (2551 : 83) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์เครือข่ายเพื่อแก้ไขปัญห และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น หรือ Clinic Center ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา พบว่าด้านทรัพยากร การจัดสรรงบประมาณ สถานที วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมืออำนวยความสะดวกให้เพียงพอและสะดวกต่อการปฏิบัติงาน การจัดสรรงบประมาณควรกระจายงบประมาณไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า งบประมาณจึงเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหและอุปสรรคในการดำเนินโครงการฯ ถ้ามีการเพิ่มเติมหรือสนับสนุนงบประมาณเพิ่มมากขึ้น ก็จะส่งผลให้การดำเนินโครงการฯ พัฒนาได้อย่างเป็นระบบ และอย่างยั่งยืนต่อไป

2.2 ด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่าโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศีลาแลด จังหวัดศรีสะเกษ หากต้องการวัสดุอุปกรณ์เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ควรเสนอแผนงานความต้องการที่จะดำเนินงานในปีถัดไปให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบล่วงหน้าภายในไตรมาสที่ 3 เพื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้บรรจุเข้าแผนงานการดำเนินงานเพื่อเสนอขอรับงบประมาณสนับสนุนต่อไป วัสดุอุปกรณ์เก่าควรซ่อมบำรุงและจัดหาวัสดุที่ทันสมัยและมีความจำเป็นลำดับแรกโดยอาศัยฟังเครือข่าย ถ้ามีงบประมาณมากก็สามารถจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ วนิดา รัตนะ (2551 : 83) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์เครือข่ายเพื่อแก้ไขปัญหและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น หรือ Clinic Center ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา พบว่าด้านทรัพยากร การจัดสรรงบประมาณ สถานที วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมืออำนวยความสะดวกให้เพียงพอและสะดวกต่อการปฏิบัติงาน การจัดสรรงบประมาณควรมีการกระจายงบประมาณไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า วัสดุอุปกรณ์ จึงเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหและอุปสรรคในการดำเนินโครงการฯ ถ้าหากมีการเพิ่มเติมหรือสนับสนุนงบประมาณเพิ่มมากขึ้น ก็จะส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมของโครงการฯ มีความต่อเนื่องและสมบูรณ์ เพื่อพัฒนาได้อย่างสมบูรณ์

2.3 ด้านบุคลากร พบว่าโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศีลาแลด จังหวัดศรีสะเกษ ไม่ควรมีการสับเปลี่ยนหัวหน้าชุดปฏิบัติการบ่อยครั้ง ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน ควรเพิ่มอัตรากำลังพลในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับพื้นที่รับผิดชอบและควรจัดกำลังพลให้มีความรู้ตรงกับงานด้านต่าง ๆ รวมทั้งเกี่ยวกับงานด้านศิลปาชีพฯ ด้วยสอดคล้องกับการศึกษาของ วนิดา รัตนะ (2551: 83) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์เครือข่ายเพื่อแก้ไขปัญหและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น หรือ Clinic Center ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา พบว่าด้านบุคลากร ควรสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและเพิ่มบุคลากรในการปฏิบัติงาน

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า บุคลากร จึงเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหและอุปสรรคในการดำเนินโครงการฯ ถ้าหากไม่มีการสับเปลี่ยนหัวหน้าชุดปฏิบัติการบ่อยครั้ง และควรมีการเพิ่มอัตรากำลังพลในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับพื้นที่รับผิดชอบ และควรจัดกำลังพลให้มีความรู้ตรงกับงานด้านต่าง ๆ รวมทั้งเกี่ยวกับงานด้านศิลปาชีพฯ

2.4 ด้านระบบงาน พบว่าโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอศีลาแลด จังหวัดศรีสะเกษ ให้ดำรงความเป็นมิตร การติดต่อสื่อสารประสานงานที่ดี ความสัมพันธ์อันดีกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานภายนอก ซึ่งมีความสำคัญช่วยให้ภารกิจบางส่วนได้รับการช่วยเหลือและประสานงานได้อย่างคล่องตัวขึ้น ให้พัฒนาระบบงาน สร้างภาคีเครือข่ายแบบบูรณาการ ประสานงานให้มีประสิทธิภาพ เพื่อลดปัญหาช่องว่างการช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าระบบงานจึงเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการฯ ถ้าหากมีการดำรงความเป็นมิตร การติดต่อสื่อสารประสานงานที่ดี ความสัมพันธ์อันดีกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานภายนอก และให้พัฒนาระบบงานสร้างภาคีเครือข่ายแบบบูรณาการประสานงานให้มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ด้านบุคลากร โครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกิตลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ ควรมีการเพิ่มจำนวนบุคลากรให้เพียงพอต่อพื้นที่การปฏิบัติงานและควรกำหนดระยะเวลาเป็นวาระในการเข้าปฏิบัติงานของบุคลากร เร่งพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ ทั้งการพัฒนาความรู้ รวมถึงการอบรมเพิ่มพูนทักษะให้สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกด้วย

1.2 ด้านงบประมาณ โครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกิตลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ ควรจัดทำแผนงาน/โครงการฯ เพื่อเสนอความต้องการงบประมาณให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกปี และให้กำหนดความจำเป็นสำคัญเร่งด่วนของแผนงาน/โครงการฯ นั้น ๆ ด้วย

1.3 ด้านวัสดุอุปกรณ์ โครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกิตลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ ควรดำเนินการขอรับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมโดยรอบของสำนักงานเป็นลำดับแรก เพื่อแสดงออกถึงภาพลักษณ์และความสง่างามขององค์กร

1.4 ด้านระบบงานโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกิตลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ ควรให้ดำรงความสัมพันธ์อันดีกับส่วนราชการในพื้นที่และนอกพื้นที่ เพื่อการประสานงานได้อย่างราบรื่นและคล่องตัวขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์และความร่วมมือของสมาชิกและส่วนราชการ กับการพัฒนาความเจริญเติบโตของโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกิตลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ

2.2 ควรมีการศึกษาบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรที่ส่งผลต่อการพัฒนาโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกิตลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ

2.3 ควรมีการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการเขียนแผนงาน/โครงการฯ เสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณ เพื่อพัฒนาโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกิตลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ

2.4 ควรมีการศึกษาแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างส่วนราชการ และเครือข่ายในระดับต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาและดำเนินโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกิตลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ

เอกสารอ้างอิง

- กึ่งกาญจน์ บุญประสิทธิ์. (2545). ปัญหาและอุปสรรคในการเพิ่มงานด้านการฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง. ปัญหาพิเศษ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชัยวัฒน์ สวัสดิเวช. (2553). ปัญหา อุปสรรค และแนวทางพัฒนาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จังหวัดภูเก็ต. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา. ภูเก็ต: มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2543). หลักการจัดการ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

- ประสิทธิ์ ไชยเวช. (2550). ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามมาตรการด้านการช่วยเหลือผู้ประสบอัคคีภัย
ของสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานโยบายสาธารณะ. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วนิดา รัตนะ. (2551). ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์เครือข่ายเพื่อแก้ไขปัญหาและส่งเสริมการมีส่วนร่วม
ในการพัฒนาท้องถิ่น หรือ Clinic Center ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา. รายงานการศึกษาอิสระ
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วีระวัตร ไททยานุวัตติ. (2544). ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามผังเมืองรวมเมืองอุดรธานี. สารนิพนธ์
สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง กองทัพอากาศที่ 2. (2561). คู่มือการปฏิบัติงานโครงการ
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทภ.2 และ กอ.รมน.ภาค 2. ฉบับแก้ไข. นครราชสีมา: ค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา.

แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

The Guideline of the Learning Resource Development by Community Participatory Approach for Schools under the Office of Mahasarakham Primary Education Service Area 1

ปริญญ์ ชันตะคาม¹ และ รัชชัย จิตรนนท์²

Parinya Chantakham¹ and Tatchai Chitnan²

Received : 9 ก.ค. 2561

Revised : 21 ต.ค. 2562

Accepted : 22 ต.ค. 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ ของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน 3) เสนอแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการ ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 342 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบและตัวชี้วัด แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ 1) องค์ประกอบของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนมี 12 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.1) การสำรวจแหล่งเรียนรู้ 1.2) การวางแผน 1.3) การปฏิบัติตาม 1.4) การส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ 1.5) การตรวจสอบ 1.6) การนิเทศติดตามและประเมินผล 1.7) การปรับปรุง 1.8) การมีส่วนร่วมในการวางแผน 1.9) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 1.10) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 1.11) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และ 1.12) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 2) สภาพปัจจุบันของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย สภาพพึงประสงค์ของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน มี 3 แนวทาง ได้แก่ 3.1) การดำเนินงานร่วมกับชุมชน 3.2) การดำเนินงานเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ 3.3) การดำเนินการแบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, แหล่งเรียนรู้, การมีส่วนร่วมของชุมชน

Abstract

The research aimed to: 1) study the components and indicators of the learning resource development by community participatory approach, 2) study the current and desired states of learning resource development by community participatory approach, and 3) present the guideline of learning resource development by community participatory approach. The sample group consisted of 342 participants

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อีเมล: fufuku@hotmail.com

² อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master Student Program in Educational Administration, Faculty of Education, Mahasarakham University,
Email: fufuku@hotmail.com

² Lecturer in Faculty of Education, Mahasarakham University

including; directors or deputy directors, teachers and school boards in schools under the Office of Mahasarakham Primary Education Service Area 1. The instruments used in this research were a component and indicator evaluation form, and a questionnaire to study the current and desired states.

The results were as follows: 1) the components of the learning resource development by community participatory approach revealed that there were 12 components: 1.1) surveying learning resources, 1.2) planning, 1.3) implementing, 1.4) encouraging the use of learning resources, 1.5) auditing, 1.6) supervising, monitoring and evaluation, 1.7) improving, 1.8) participation in planning, 1.9) participation in decision making, 1.10) participation in implementing, 1.11) participation in monitoring and evaluation, and 1.12) participation in receiving benefit. 2) The current state in learning resource development by community participatory approach, was rated at a low level and the desired state in learning resource by community participatory approach, was rated at a high level. 3) The guideline of learning resource development by community participatory approach consisted of 3 components: 3.1) working with community, 3.2) working with the learning resources, and 3.3) working with participation of the stake holders.

Keywords : Development guidelines, Learning resources, Community participation.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ได้กำหนดไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกายจิตใจสติปัญญาความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ดังมาตรา 22 มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดเนื้อหาสาระทักษะกระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหา การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็นทำเป็นรักการอ่าน และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดี และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้ง สามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอน และผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการจากประเภทต่าง ๆ จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา ทุกสถานที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ และนอกจากนี้ มาตรา 25 ยังได้กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชนพิพิธภัณฑ์ หอศิลป์สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์อุทยานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีศูนย์การศึกษา และนันทนาการแหล่งเรียนรู้อื่นอย่างเพียงพอ และมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ได้กำหนดการจัดแหล่งการเรียนรู้ให้มีความพอเพียง เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานควรจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ศูนย์การเรียนรู้ระบบสารสนเทศการเรียนรู้ และเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน เพื่อการศึกษาค้นคว้าและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ ระหว่างสถานศึกษาท้องถิ่นชุมชน สังคมโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 134-136)

การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อให้ประชาชนได้เรียนรู้ตลอดชีวิต โดยสังคมมีส่วนร่วม และต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการปฏิรูปการศึกษา และมีการกระจายอำนาจการศึกษา จากกระทรวง และส่วนกลางไปยังสถานศึกษาให้มากที่สุด อีกทั้งหลักการมีส่วนร่วมยังเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้อง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการบริหารการตัดสินใจ และร่วมจัดการศึกษาหลักการคืนอำนาจการศึกษาให้ประชาชน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 4) นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 8 ได้กำหนดการจัดการศึกษาโดยยึดหลักการให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตามมาตรา 29 โดยกำหนดให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคลรอบครัวชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ข้อมูลข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การพัฒนาระหว่างชุมชน ให้มีความสอดคล้องกับกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา 2553 ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยให้สถานศึกษายึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษา ผู้เรียน ชุมชนสถานประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนโดยการส่งเสริมสนับสนุน และกำกับดูแลของหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้สถานศึกษามีความคล่องตัวในการพัฒนา จึงให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล และมาตรา 38 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 กำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาซึ่งประกอบด้วยผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กร ชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์ หรือผู้แทนองค์กรศาสนา และผู้ทรงคุณวุฒิ

สถานศึกษาเป็นสถาบันที่มีความใกล้ชิดกับชุมชน จึงมีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการที่จะพัฒนาคนในสังคมให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ปัจจัยที่ส่งผลให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จมีหลายปัจจัย ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งคือ ระบบการบริหารการศึกษาของสถานศึกษาและผู้บริหาร ในการกำหนดนโยบายและตัดสินใจในระดับสถานศึกษา ภายใต้เงื่อนไขของทรัพยากรการบริหาร คน เงิน และวัสดุ ที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อให้การบริหารอย่างมีส่วนร่วมในแต่ละองค์การศึกษาดำเนินการอย่างเรียบร้อยราบรื่น บรรลุวัตถุประสงค์ตามแนวปฏิบัติในการบริหาร ผู้บริหารต้องเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงานจัดการศึกษา โดยเน้นที่ชุมชน เพราะถือว่าเป็นส่วนที่จะต้องรับผิดชอบ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาเยาวชนให้มีคุณภาพ เพื่อปรับปรุง แก้ไข พัฒนา สังคมชุมชนอยู่ร่วมกันด้วยความสุขอย่างยั่งยืน การมีส่วนร่วมของชุมชน ประชาชน ผู้ปกครอง ผู้นำท้องถิ่น และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถร่วมกันส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชน หาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ร่วมกัน

การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมเป็นเรื่องที่มีความจำเป็น และสำคัญกับทุกภาคส่วนในการพัฒนาองค์กร การพัฒนารูปแบบใหม่เน้นการให้ประชาชนเข้ามามีบทบาท ส่วนร่วมในการพัฒนามากขึ้น ฉลาด จันทรมบัติ (2554 : 159) ได้สรุปไว้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน คือ การสร้างความรู้สึกร่วมกันของประชาชน อาจเกิดขึ้นได้ในหลายกรณี การมองทางแก้ปัญหาโดยการให้แสดงความคิดเห็น ได้แย้งกันอย่างเปิดเผยจริงใจ และตรงไปตรงมาเป็นทางออกหนึ่ง แม้จะมีความยากลำบาก และเสี่ยงต่อการขัดแย้ง แต่หากทำแล้วสามารถสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ก็ควรทำ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาทั้งหลาย จึงเป็นสิ่งจำเป็น และมีความสำคัญยิ่ง

จากผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาพุทธศักราช 2557 โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) รอบสามในบทสรุป สำหรับผู้บริหารของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาสถานศึกษาว่า สถานศึกษาควรพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ควรจัดหาหรือจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ มีการจัดทำทะเบียน

แหล่งเรียนรู้จัดทำป้ายนิเทศ เพื่อเป็นแหล่งแสวงหาความรู้ และบริการชุมชน ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ได้ยึดแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 172-175) ซึ่งมีนโยบายส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญและการพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้โดยประสานความร่วมมือกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ท้องถิ่น ครอบครัวยุวชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานหรือสถาบันอื่นในการส่งเสริม และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ร่วมกัน ผู้วิจัยพบว่าแหล่งเรียนรู้ มีไม่พอเพียง ขาดคุณภาพ ขาดงบประมาณ ขาดแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น จึงส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาและเท่าที่มีข้อมูลพบว่า ยังไม่ค่อยมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการศึกษา เรื่องแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ ของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของ กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 172-175) และ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 157-160) โดยมีตัวแปรต้น คือ 1) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ จำนวน 7 ด้าน ได้แก่ 1) การสำรวจ 2) การวางแผน 3) การปฏิบัติตามแผน 4) การส่งเสริมใช้แหล่งเรียนรู้ 5) การตรวจสอบ 6) การนิเทศติดตามและประเมินผล และ 7) การปรับปรุง 2. การมีส่วนร่วมของชุมชน จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) มีส่วนร่วมในการวางแผน 2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล 5) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 2. แหล่งเรียนรู้ จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ 1) แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา 2) แหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา ส่วนตัวแปรตาม คือ แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผู้วิจัยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน

ระยะที่ 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการในสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 195 คน ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 1,486 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 1,407 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการ ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 342 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดของ กลุ่มตัวอย่าง โดยเทียบจำนวนจากตารางของ Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 154) การเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการแบ่งแบบชั้นภูมิ

ระยะที่ 3 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนที่มี Best Practices จำนวน 3 โรงเรียน และจากนั้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ประเมินคู่มือแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ระยะที่ 1 ใช้แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด

ระยะที่ 2 ใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพพึงประสงค์การพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับสถานศึกษา มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยรวมของสภาพปัจจุบัน เท่ากับ .96 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยรวมของสภาพพึงประสงค์ เท่ากับ .96

ระยะที่ 3 ใช้แบบประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับสถานศึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบ และตัวชี้วัดการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีขั้นตอนดังนี้

- 1) ศึกษาเอกสารตำรางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) สنجเคราะห์องค์ประกอบ และตัวชี้วัดการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
- 3) ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพพึงประสงค์การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีขั้นตอนดังนี้

1) นำองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่ได้จากระยะที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์การพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

2) เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการ หรือรองผู้อำนวยการครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 342 คน

3) วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์การพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ระยะที่ 3 นำเสนอแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษา Best Practices หน่วยงานที่มีวิธีที่ดีในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในสถานศึกษา 3 แห่ง โดยวิธีสัมภาษณ์

2) นำเสนอแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับสถานศึกษา

3) ประเมินคู่มือแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับสถานศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลของแบบประเมินองค์ประกอบ และตัวชี้วัดการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับสถานศึกษา โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับสถานศึกษา โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลจากผลการประเมินคู่มือ จากผู้ทรงคุณวุฒิใช้ค่าเฉลี่ยข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อสรุปเป็นใจความสำคัญ

สรุปผล

1. องค์ประกอบของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนมี 12 องค์ประกอบ 29 ตัวชี้วัด ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การสำรวจแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน มี 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) มีการสำรวจแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน 2) มีการสำรวจแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน 3) มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ องค์ประกอบที่ 2 การวางแผนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน มี 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 2) มีการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 3) มีการวางแผนวิธีการดำเนินงานในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 3 การปฏิบัติตามแผนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน มี 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) มีการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ 2) แผนสามารถยืดหยุ่นปรับตามสถานการณ์ได้ องค์ประกอบที่ 4 การส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ มี 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) มีการส่งเสริมให้ครู นักเรียนและชุมชนแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ 2) มีการประชาสัมพันธ์แหล่งเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 5 การตรวจสอบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน มี 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) มีการวัดและประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ 2) มีการรายงานผลการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้ให้ทราบอย่างทั่วถึง องค์ประกอบที่ 6 การนิเทศติดตามและประเมินผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน มี 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) มีการนิเทศแหล่งเรียนรู้ 2) มีการนิเทศผู้ใช้แหล่งเรียนรู้ 3) มีการสะท้อนผลการใช้แหล่งเรียนรู้ 4) มีการสังเกตการณ์การใช้แหล่งเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 7 การปรับปรุงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน มี 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) มีการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ให้ดีขึ้น 2) มีการจัดตั้งและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 8 การมีส่วนร่วมในการวางแผน มี 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการคิดวางแผน 2) มีการยอมรับการวางแผนของเสียส่วนใหญ่ องค์ประกอบที่ 9 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มี 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกัน 2) การมีส่วนร่วมกำหนดความต้องการ 3) การมีส่วนร่วมจัดลำดับความสำคัญ องค์ประกอบที่ 10 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ มี 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผน 2) มีส่วนร่วมในการประสานงาน องค์ประกอบที่ 11 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล มี 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) มีส่วนร่วมในการกำกับติดตาม 2) มีส่วนร่วมในการประเมินผล และองค์ประกอบที่ 12 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มี 2 ตัวชี้วัด 1) มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ทางบวก 2) มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ทางลบ

2. สภาพปัจจุบันขององค์ประกอบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.33$, S.D. = 0.68)

สภาพพึงประสงค์ขององค์ประกอบ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.45)

3. แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วย 3 แนวทาง ได้แก่ 1) การดำเนินงานร่วมกับชุมชน ประกอบด้วย 1.1) การสำรวจแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สถานศึกษาเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยสถานศึกษาสำรวจแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น มีการจัดบันทึกข้อมูลไว้เป็นรูปเล่ม และรูปแบบออนไลน์ เพื่อเป็นสารสนเทศ ทุกหน่วยงานสามารถสืบค้นได้ง่าย 1.2) การวางแผนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล การระบุปัญหา และการวางแผนในการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งด้านเป้าหมาย วัตถุประสงค์วิธีดำเนินงาน ระยะเวลาผู้รับผิดชอบ และทรัพยากรที่ต้องการ และ 1.3) การปฏิบัติตามแผนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นการนำแผนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ได้กำหนดไว้แล้วไปสู่การปฏิบัติ ได้แก่ การปรับปรุง พื้นฟู เพิ่มเติม แหล่งเรียนรู้เดิมให้สมบูรณ์ขึ้น 2) การดำเนินงานเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย 2.1) การส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชนโดยประชาสัมพันธ์แหล่งเรียนรู้ที่ร่วมกันจัดสร้างขึ้นให้นักเรียน ชุมชน ได้รับทราบ ได้ใช้แหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาความรู้ 2.2) การตรวจสอบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์หาข้อมูล เพื่อวัดและประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ มีการรายงานผลการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้ให้ทราบอย่างทั่วถึง 2.3) การนิเทศติดตามและประเมินผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน ซึ่งใช้เครื่องมือแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็น และผลของการใช้แหล่งเรียนรู้ในการวัดและประเมินผล เทียบกับเกณฑ์และวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ เพื่อติดตามหาข้อเท็จจริง และ 2.4) การปรับปรุงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน เมื่อพบปัญหาอุปสรรคต้องนำปัญหาเหล่านั้นมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น 3) การดำเนินการแบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย 3.1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน สถานศึกษามีการเชิญผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งในโรงเรียน ในชุมชน และท้องถิ่น มาร่วมประชุมเพื่อวางแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 3.2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น ร่วมตัดสินใจในการจัดลำดับความสำคัญของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 3.3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ สถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น ร่วมกันปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ แผนที่ตั้งไว้ โดยให้การช่วยเหลือ ร่วมมือ และประสานงานเพื่อให้เกิดผลสำเร็จ 3.4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล สถานศึกษาร่วมมือกับชุมชน และท้องถิ่นร่วมกันติดตามผลการดำเนินงาน และประเมินผลการดำเนินงานระหว่างการทำงาน และหลังการทำงาน และ 3.5) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ สถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่นยอมรับได้ทั้งผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้น ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

อภิปรายผล

1. องค์ประกอบของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน มี 12 องค์ประกอบ 29 ตัวชี้วัด ดังนี้

1) การสำรวจแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน 2) การวางแผนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน 3) การปฏิบัติตามแผนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน 4) การส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ 5) การตรวจสอบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน 6) การนิเทศติดตามและประเมินผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน 7) การปรับปรุงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน 8) การมีส่วนร่วมในการวางแผน 9) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 10) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 11) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล 12) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิชัย นุชเนื่อง (2550: 142) ได้ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบการมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ การส่งเสริมให้ชุมชนร่วมพัฒนาโรงเรียน การรับรู้และร่วมดำเนินการพัฒนาโรงเรียน ความรู้ความสามารถ ต่อหน้าที่ ความสามารถในการปฏิบัติตนต่อส่วนรวม ความสามารถในการเข้าร่วมดำเนินงานความภาคภูมิใจความศรัทธา และประโยชน์ตอบแทนที่ควรจะได้รับ

2. สภาพปัจจุบันในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ การปรับปรุงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง การนิเทศติดตามและประเมินผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การตรวจสอบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน การส่งเสริมใช้แหล่งเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล การปฏิบัติตามแผนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน การวางแผนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน และการสำรวจแหล่งเรียนรู้ โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน อยู่ในระดับน้อย แต่ไม่สอดคล้องกับการวิจัย นิคม อินตะวงศ์ (2555 : 201) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ สมาน ชิตรัมย์ (2555 : 183) ได้ศึกษาปัญหา และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในอำเภอนนทบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

บุรีรัมย์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับชุมชน ด้านการกำหนดทิศทางการศึกษา พันธกิจ เป้าหมาย ด้านหลักสูตรการสอน ด้านการบริหารจัดการเกี่ยวกับอาคารสถานที่ ด้านการพัฒนาและบริหารบุคลากร ด้านการจัดสรรงบประมาณและพัสดุ ด้านโครงสร้างการบริหารและส่งเสริมการปฏิบัติงานครู ด้านการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการส่งเสริมความรู้และประสบการณ์ ด้านการจัดทำเกณฑ์ มาตรฐานต่าง ๆ ในโรงเรียน

สภาพพึงประสงค์ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยการสำรวจแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน การวางแผนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การปฏิบัติตามแผนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการส่งเสริมใช้แหล่งเรียนรู้ การตรวจสอบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับมากที่สุด และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การนิเทศติดตาม และประเมินผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน การปรับปรุงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน และการมีส่วนร่วมในการวางแผนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความตระหนักถึง การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 39 ที่กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ วิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารทั่วไป โดยการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เป็นหนึ่งในงานบริหารทั้ง 4 ส่วนนี้ ซึ่งสอดคล้องกับ จิราพร ธรรมเจริญ (2553 : 187) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพพึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีการวางแผนการดำเนินงาน การนิเทศติดตามผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ และการปรับปรุงพัฒนาแหล่งเรียนรู้

3. แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยใช้แนวคิดที่ได้จากการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ โดยใช้หลักการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมเป็นตัวขับเคลื่อน เพื่อให้โรงเรียนนำไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ให้มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่ดีขึ้น ผลการประเมินแนวทาง พบว่ามีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีแนวทางปฏิบัติดังนี้ 1) การดำเนินงานร่วมกับชุมชน ประกอบด้วย 1.1) การสำรวจแหล่งเรียนรู้ โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน สถานศึกษาเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยสถานศึกษาสำรวจแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น มีการจัดบันทึกข้อมูลไว้เป็นรูปเล่ม และรูปแบบออนไลน์ เพื่อเป็นสารสนเทศ ทุกหน่วยงานสามารถสืบค้นได้ง่าย 1.2) การวางแผนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล การระบุปัญหา และการวางแผนในการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน ทั้งด้านเป้าหมาย วัตถุประสงค์วิธีดำเนินงาน ระยะเวลาผู้รับผิดชอบ และทรัพยากรที่ต้องการ และ 1.3) การปฏิบัติตามแผนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน เป็นการนำแผนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชนที่ได้กำหนดไว้แล้วไปสู่การปฏิบัติ ได้แก่ การปรับปรุง พื้นฟู เพิ่มเติม แหล่งเรียนรู้เดิมให้สมบูรณ์ขึ้น 2) การดำเนินงานเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย 2.1) การส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชนโดยประชาสัมพันธ์แหล่งเรียนรู้ที่ร่วมกันจัดสร้างขึ้น ให้นักเรียน ชุมชน ได้รับทราบ ได้ใช้แหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาความรู้ 2.2) การตรวจสอบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์หาข้อมูล เพื่อวัดและประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ มีการรายงานผลการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้ให้ทราบอย่างทั่วถึง 2.3) การนิเทศติดตามและประเมินผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน ซึ่งใช้เครื่องมือแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็น และผลของการใช้แหล่งเรียนรู้ในการวัดและประเมินผล เทียบกับเกณฑ์ และวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ เพื่อติดตามหาข้อเท็จจริง และ 2.4) การปรับปรุงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน เมื่อพบปัญหาอุปสรรคต้องนำปัญหาเหล่านั้นมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น 3) การดำเนินการ

แบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 3.1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน สถานศึกษามีการเชิญผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งในโรงเรียน ในชุมชน และท้องถิ่นมาร่วมประชุมเพื่อวางแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 3.2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น ร่วมตัดสินใจในการจัดลำดับความสำคัญของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 3.3) การมีส่วนร่วม ในการดำเนินการ สถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่นร่วมกันปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ แผนที่ตั้งไว้ โดยให้การช่วยเหลือ ร่วมมือ และประสานงานเพื่อให้เกิดผลสำเร็จ 3.4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล สถานศึกษาร่วมมือกับชุมชน และท้องถิ่นร่วมกันติดตามผลการดำเนินงาน และประเมินผลการดำเนินงานระหว่างการทำงาน และหลังการดำเนินงาน และ 3.5) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ สถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่นยอมรับได้ทั้งผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้น ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รุสดีย์ ดอหะ (2556 : 184) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในการบริหาร การจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษา ในโรงเรียนของรัฐที่จัดการศึกษาอิสลามแบบเข้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา นราธิวาส เขต 1 พบว่าแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในด้านการบริหารงานวิชาการนั้น สถานศึกษาควรมีการจัดประชุมหารือกับคณะกรรมการสถานศึกษา ในด้านการบริหารงานงบประมาณ ให้คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การใช้งบประมาณ ในด้านการบริหารงานบุคคล คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีส่วนร่วมในการผลักดัน สรรหา และพัฒนา บุคลากร ในด้านการบริหารงานทั่วไป คณะกรรมการสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ การบริหารงานต่าง ๆ ของโรงเรียน ตลอดจนจัดแหล่งเรียนรู้ของชุมชนที่เหมาะสมสำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้สถานศึกษามีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยการให้ความร่วมมือ กับชุมชน เพื่อให้ส่งผลที่ดีต่อการพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูและสถานศึกษาให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ บุคลากรทุกคนมีความเกี่ยวข้อง และเชื่อมโยงกัน ซึ่งการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยใช้ชุมชนมีส่วนร่วมจะสามารถเป็นตัวกลาง สำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและชุมชนได้ จึงจำเป็นต้องพัฒนา เพื่อให้โรงเรียน และชุมชน มีส่วนร่วม สามัคคีกัน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

1.2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพพึงประสงค์ของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดสำหรับองค์ประกอบ ที่พึงประสงค์มากที่สุดคือ การสำรวจแหล่งเรียนรู้อยู่โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากร ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนควรกำหนด และวางแผนแนวนโยบายตลอดจนดำเนินการตามโครงการต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนา กระบวนการศึกษา และองค์ประกอบอื่น ๆ อีกทั้ง 12 องค์ประกอบ เพื่อให้เกิดการพัฒนาและเกิดการมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น ๆ ขึ้นไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยบทบาทการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมระหว่างภาคส่วนอื่น ทั้งสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 1 และนอกเขต รวมทั้งภาครัฐและเอกชน

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัย ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นต้นแบบ หรือประสบความสำเร็จในด้านการพัฒนา

2.3 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อระดมความคิดเห็นจากชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างโรงเรียน เพื่อเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยชุมชนมีส่วนร่วม ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จิราพร ธรรมเจริญ. (2553). *รูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ฉลาด จันทรสมบัติ. (2554). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นิคม อินต๊ะวงศ์. (2555). *การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 8)*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- รุสดีย์ ดอหะ. (2556). *การบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในการบริหารการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐที่จัดการศึกษาอิสลามแบบเข้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สมาน ชิดรัมย์. (2555). *ปัญหาและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนในอำเภอนอภี่ สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- อภิชัย นุชเนื่อง. (2550). *รูปแบบการมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ดุษฎีนิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

The Developing Program for Teacher's Potential Promoting in Learning Management on Analytical Thinking in School Educational Service Area Office 26

ลำยวน ไวท่า¹ และ ประสงค์ สายหงษ์²

Lamyuan Waitham¹ and Prasong Saihong²

Received : 7 ส.ค. 2562

Revised : 9 ต.ค. 2562

Accepted : 15 ต.ค. 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีจำนวน 276 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์กำหนดกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 15 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบประเมิน แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) ผลการวิจัยพบว่า

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ประกอบด้วย 2 ตอน คือ 1.1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา จากนักวิชาการต่าง ๆ ผู้วิจัยสรุปได้ว่ามี 4 องค์ประกอบ 12 ตัวชี้วัด มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 1.2 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 2. ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา พบว่า โปรแกรมพัฒนา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้ของโปรแกรมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนาโปรแกรม, การเสริมสร้างสมรรถนะครู, การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์

Abstract

The purposes of the research were (1) to study current conditions and desirable conditions of Learning Management on Analytical Thinking in School Educational Service Area Office 26, and (2) to develop the Program for Teacher's Potential Promoting in Learning Management on Analytical Thinking in School Educational

¹ นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อีเมล: dlit06@ses26.ac.th

² อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master Student Master of Education Program in Educational Administration and Development, Mahasarakham University,

Email: dlit06@ses26.ac.th

² Lecturer in Faculty of Education, Mahasarakham University

Service Area Office 26. The sampling were 276 personnel by determining the sample from the define criteria of 15 percent. The instruments were as follow; 1) evaluation forms 2) questionnaire 3) interview forms. Statistics used for data analysis are percentage, mean, standard deviation and Modified Priority Need Index. The results are as follow:

1. The study current conditions and desirable conditions about Teacher's Potential in Learning Management on Analytical Thinking in School Educational Service Area Office 26. The study comprises 2 volumes; 1) There were 4 elements and 12 indicators in teachers' development program on Teacher's Potential Promoting in Learning Management on Analytical Thinking in School. In overall, they were suitable at the highest level. 2) the study current conditions and desirable conditions about Teacher's Potential Promoting in Learning Management on Analytical Thinking in School. It was at a moderate level in overall. And adverse conditions that were at the highest level.

2. The results of Developing Program for Teacher's Potential Promoting in Learning Management on Analytical Thinking in School. Were 5 categories and suitability of program was at the highest level, and the possibility of program was at the highest level.

Keywords : The developing program, Teacher's potential promoting, Learning management on analytical thinking.

บทนำ

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เป็นหนทางสู่การพัฒนาผู้เรียน (The Only Way to Improve Outcomes is to Improve Instruction) โดยเริ่มจากการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถมีทักษะในการจัดการเรียนรู้ สามารถจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Barber, 2009 : 339) แต่ในสภาพการเรียนรู้ที่ผ่านมา ยังพบปัญหาที่เกิดมาจากปัจจัยด้านสมรรถนะเกือบทุกด้าน ซึ่งมีทั้งที่เกี่ยวกับตัวผู้เรียนและครูผู้สอน ส่วนปัญหาที่พบมากสำหรับครูที่เห็นได้เด่นชัดที่สุด คือ การจัดการเรียนรู้ที่ยังไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสังเกตได้จากผู้เรียนยังขาดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและคิดวิเคราะห์ไม่เป็น ไม่สามารถสื่อสารหรือแก้ปัญหาได้ทันเวลาที่ (วรลักษณ์ คำหว่าง และคณะ, 2559: 198-201) จึงควรมีการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียนระดับมัธยม (ปริดา กลั่นแก้ว, 2552 : 86) โดยจะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาจากอดีตถึงปัจจุบันของประเทศไทยนั้น ได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารการศึกษาและมีการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาสู่ระดับสากล ซึ่งจากการจัดอันดับตามรายงานของ World Economic Forum ในปี พ.ศ. 2559-2560 ระบุว่าประเทศไทยมีอันดับคุณภาพทางการศึกษาอยู่ในอันดับที่ 67 จาก 138 ประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559 : 25) และจากผลการวิเคราะห์คะแนน Program for International Student Assessment (PISA) ในปี 2015 พบว่า นักเรียนไทยมีผลการประเมินเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ย และอยู่ในกลุ่มล่างหรือเป็นกลุ่มที่มีผลการประเมินต่ำทุกวิชา โดยตัวชี้วัดนี้จะประเมินถึง คุณภาพของคนและความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศนั้น ๆ ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการประเมิน เพื่อพัฒนาประเทศให้เป็นสากล และก้าวทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จึงพยายามพัฒนาค้นด้วยระบบการศึกษา แต่ความพยายามนั้นยังไม่ประสบผลสำเร็จ โดยมูลเหตุที่สำคัญมาจากปัญหาด้านระบบการเรียนการสอน หลักสูตร ครูผู้สอน โอกาสการเข้าถึงการศึกษา รวมไปถึงคุณภาพของนักเรียนไทย จึงถือได้ว่าการปฏิรูปวิธีการเรียนการสอน และปฏิรูปครู จึงถือเป็นหัวใจสำคัญของระบบการศึกษา (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2560 : 148) ดังนั้น ครูผู้สอนจึงถือเป็นบุคคลสำคัญในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางการเรียน และถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ให้พร้อมที่จะออกไปสู่สังคมที่มีการแข่งขันสูงและเนื่องจากสภาพสังคม

ที่มีความเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเปลี่ยนไป และต้องมีการพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติที่เป็นสิ่งทำให้เกิดสมรรถนะของครูผู้สอน แต่การที่ครูผู้สอนจะมีสมรรถนะที่สูงได้นั้น ครูจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนเกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดี จนเกิดความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ (บุริม โอทกานนท์ และคณะ, 2550: 42)

การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน โดยเฉพาะการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ได้ถูกกำหนดในตัวบ่งชี้ของมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานในมาตรฐานที่ 1 ด้านคุณภาพผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561 : 12-13) ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในบริบทโลก ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะสำคัญของผู้เรียนในทุกระดับ ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ และการคิดเชิงวิพากษ์ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ และทักษะการคิดแก้ปัญหา และได้กล่าวถึงทักษะการคิดวิเคราะห์ไว้ว่าเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้ทั้งในและนอกชั้นเรียน ควรมีกลไกสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน และครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าว (Palgrave, 2014 : 1-3) ทักษะเหล่านี้จึงเป็นสิ่งที่ควรเกิดขึ้นอย่างยั่งยืนในกระบวนการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน เนื่องจากการคิดวิเคราะห์เป็นทักษะพื้นฐานสำคัญที่จะส่งผลให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดด้านอื่น ๆ ที่สูงขึ้น ซึ่งจะช่วยให้รู้ข้อเท็จจริง รู้เหตุผลเบื้องต้นของสิ่งที่เกิด เข้าใจความเป็นมาของเหตุการณ์ เพื่อที่จะนำมาตัดสินใจแก้ปัญหาหรือตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ได้ถูกต้อง (มนตรี วงษ์สะพาน, 2556 : 125-139) และยังถือเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการพัฒนาสติปัญญาของเด็กและเยาวชน เพื่อจะเติบโต เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2551 : 53) ดังนั้น การปฏิรูปการศึกษาจะต้องปรับรูปแบบของกระบวนการเรียนรู้ ต้องมีการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาครู รูปแบบ และวิธีการในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งปัญญาและการเรียนรู้ โดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ปัญหาและต่อสู้อชีวิต โดยครูผู้สอนจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากผู้ชี้นำหรือผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากทุกสื่อและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียนเพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปสร้างสรรค์ความรู้ของตนเอง (พยัค สุวรรณนิตย์, 2552 : 13-15)

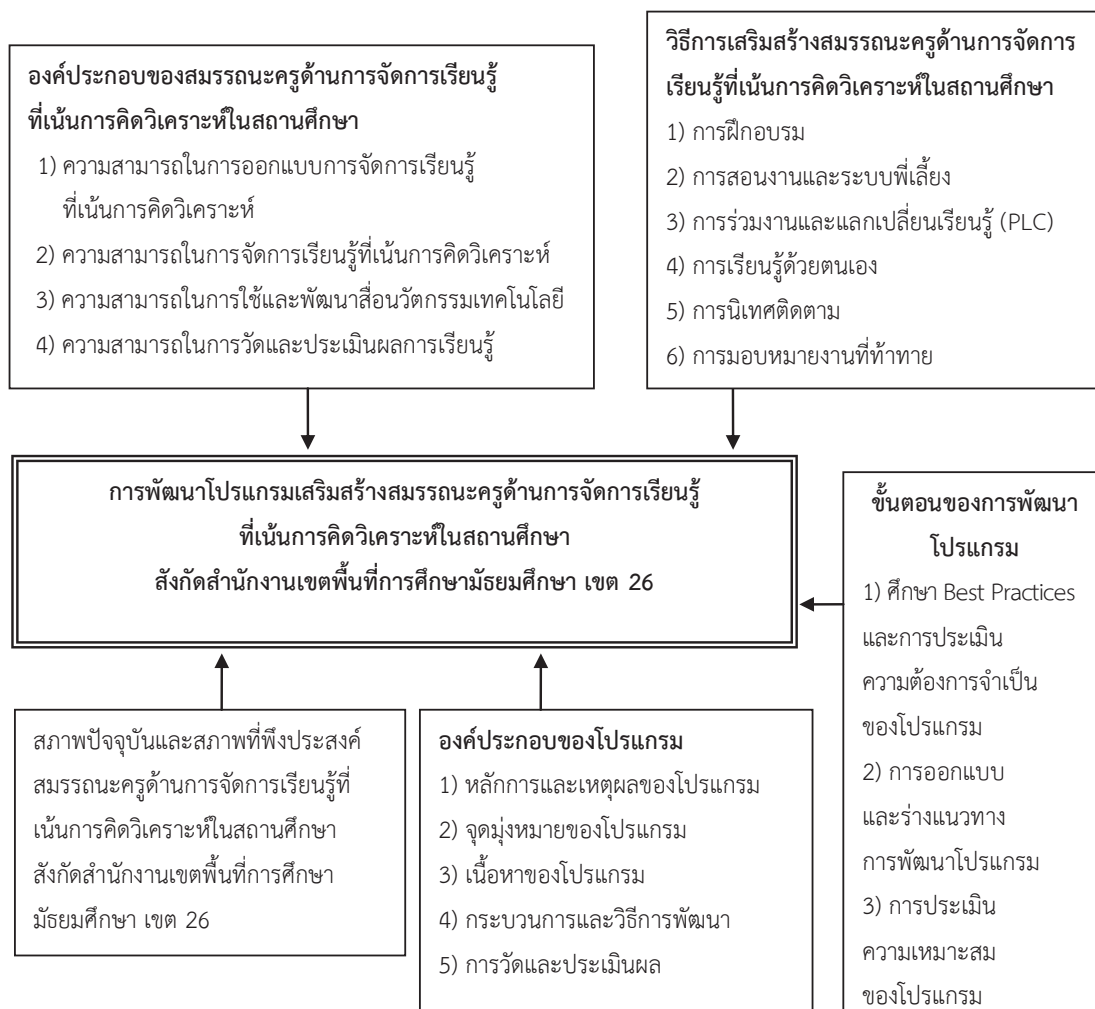
นอกจากนั้นในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ยังต้องจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม มีสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย สามารถเลือกใช้ได้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาครูในสถานศึกษา จึงได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพต่อผู้เรียนอย่างสูงสุด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแสดงกรอบแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ของ Mager (1975: 2-15) และแนวคิดของ ชัยอนันต์ แก่นดี และคณะ (2559 : 112-126) มาประยุกต์ใช้เป็น ข้อต้นตัวแปรต้น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ 2) ด้านความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ 3) ด้านความสามารถในการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี และ 4) ด้านความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังภาพประกอบ 1 ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิด/ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยเบื้องต้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

จำนวน 1,839 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนทั้งหมดจำนวน 276 คน โดยมีขั้นตอนการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์กำหนดกลุ่มตัวตัวอย่างร้อยละ 15 (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 103) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 276 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) ดังนี้ ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้สัดส่วนตามจำนวนประชากร จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาเป็น 4 ขนาด คือ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 66 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 21 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 29 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 160 คน โดยมีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากเป็นโรงเรียนจำแนกตามขนาดของโรงเรียน และการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบร้อยละจากจำนวนประชากรในแต่ละโรงเรียนที่จับสลากได้ โดยโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง เก็บร้อยละ 50 ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษเก็บร้อยละ 25

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ และตัวชี้วัดของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ เป็นแบบประเมินความเหมาะสมแบบมาตราส่วน (Rating Scale) 5 ระดับ

2.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Congruence) หรือดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม ค่า IOC ตั้งแต่ 0.60-1.00 แล้วนำแบบสอบถามไปทดลอง (Try Out) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นทำการหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach'Alpha Coefficient) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.85 และแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.87

2.3 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

2.4 แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา ซึ่งเป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วน (Rating Scale) 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ตามความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์สมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบ และตัวชี้วัดของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา ซึ่งได้ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องพร้อมทั้งมีการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ และให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด จำนวน 5 คน ตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา โดยการนำองค์ประกอบ และตัวชี้วัดที่ได้มาสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วยระดับความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแบบสอบถามแบบเลือกตอบเกี่ยวกับวิธีเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ จากนั้นเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 26 จำนวน 276 คน รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์และร้อยละ ของวิธีเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ยกร่างโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น

(PNI_{modified}) และผลที่ได้นำไปศึกษาในโรงเรียนที่เป็น Best Practice เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษาโดยการศึกษาค้นคว้าวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์นำไปสัมภาษณ์ผู้บริหาร และแบบสังเกตนำไปใช้ในการสังเกตการดำเนินงานของสถานศึกษา แล้วนำผลการศึกษาจากโรงเรียน Best Practice มาสังเคราะห์ผลการศึกษาและร่างโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษาขึ้น ตอนที่ 2 ประเมินโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา โดยมีแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมโดยผู้วิจัยใช้วิธีการ focus group จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ร่วมประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ค่าระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Need Assessment) โดยนำข้อมูลผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในระยที่ 2 มาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index : PNI_{modified}) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น

4.4 การวิเคราะห์ผลการศึกษาแนวปฏิบัติวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษาที่เป็นเลิศ (Best Practice) โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

4.5 การวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผล

ผลการศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 มี 2 ระยะ คือ

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอเป็น 2 ตอน ดังนี้

1.1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 จากนั้นพิจารณาการต่าง ๆ ผู้วิจัยสรุปได้ว่ามี 4 องค์ประกอบ 12 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ มี 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ผู้เรียนและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน 2) การกำหนดผลการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ 3) ออกแบบกิจกรรมและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ และ 4) การเขียนแผนการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ องค์ประกอบที่ 2 ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ มี 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ 2) รูปแบบและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ และ 3) ทักษะในการสื่อสารในชั้นเรียน องค์ประกอบที่ 3 ความสามารถในการใช้และพัฒนาสื่อวัตกรรมเทคโนโลยี มี 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การใช้เทคโนโลยีในการออกแบบและจัดการเรียนรู้ และ 2) ใช้เทคโนโลยีในการผลิตสื่อการเรียนรู้และพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ และองค์ประกอบที่ 4 ความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มี 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลาย 2) การสร้าง

และใช้เครื่องมือวัดและประเมินผล ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ และ 3) การนำผลการประเมินการเรียนรู้ไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ดังตาราง 1

ตาราง 1 ตารางแสดงองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา

องค์ประกอบ	ความเหมาะสม		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์	4.80	0.45	มากที่สุด
1.1 การวิเคราะห์ผู้เรียนและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน	4.80	0.45	มากที่สุด
1.2 การกำหนดผลการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์	4.40	0.55	มาก
1.3 ออกแบบกิจกรรมและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์	4.40	0.55	มาก
1.4 การเขียนแผนการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์	4.60	0.55	มากที่สุด
2. ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์	4.60	0.55	มากที่สุด
2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์	5.00	0.00	มากที่สุด
2.2 รูปแบบและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์	4.60	0.55	มากที่สุด
2.3 ทักษะการสื่อสารในชั้นเรียน	4.60	0.55	มากที่สุด
3. ความสามารถในการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี	4.40	0.55	มาก
3.1 การใช้เทคโนโลยีในการออกแบบและจัดการเรียนรู้	4.20	0.45	มาก
3.2 การใช้เทคโนโลยีในการผลิตสื่อการเรียนรู้และพัฒนานวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนรู้	4.20	0.45	มาก
4. ความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.60	0.55	มากที่สุด
4.1 การออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลาย	5.00	0.00	มากที่สุด
4.2 การสร้างและใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้	4.60	0.55	มากที่สุด
4.3 การนำผลการประเมินการเรียนรู้ไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้	4.40	0.55	มาก
โดยรวม	4.60	0.53	มากที่สุด

จากตาราง 1 ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X} = 4.60$ ซึ่งองค์ประกอบที่ 3 ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คิดเป็น $\bar{X} = 4.80$ และความเหมาะสมของตัวชี้วัดของสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 26 ทุกของตัวชี้วัดมีความเหมาะสมโดยรวมระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X} = 4.57$

1.2 สภาพปัจจุบันของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 26 มีระดับการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X} = 3.40$ เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ ความสามารถในการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีและความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน และความสามารถ

ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามลำดับ สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 มีระดับการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X} = 4.65$ เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ความสามารถในการใช้และพัฒนาสื่อวัตกรรมเทคโนโลยี ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ และความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.50$) และลำดับความต้องการ จำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความสามารถในการวัด และประเมินผลการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.390$) ความสามารถในการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี ($PNI_{modified} = 0.383$) ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ ($PNI_{modified} = 0.353$) และความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ ($PNI_{modified} = 0.345$) ตามลำดับ

2. โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 องค์ประกอบของโปรแกรม ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผลของโปรแกรม ประกอบด้วย แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง สภาพปัจจุบัน สภาพปัญหาและความสำคัญของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ 2) จุดมุ่งหมายของโปรแกรม ประกอบด้วย เป้าหมายที่ต้องการให้บรรลุผลในการใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการ จัด การเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ 3) เนื้อหาของโปรแกรม ประกอบด้วย 4 Module ได้แก่ Module 1 ความสามารถในการออกแบบ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ Module 2 ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ Module 3 ความสามารถในการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี Module 4 ความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 4) กระบวนการและวิธีการพัฒนา ประกอบด้วย 4.1 กระบวนการเริ่มจากการประเมินก่อนการพัฒนา การพัฒนา และประเมิน หลังการพัฒนา 4.2 วิธีการพัฒนา ประกอบด้วย การฝึกอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (PLC) การสอนงานและระบบพี่เลี้ยง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การนิเทศติดตาม และการสัมมนาและศึกษาดูงาน 5) การวัดและการประเมินผลความเหมาะสม ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษา มัธยมศึกษา เขต 26 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.70$) และความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้าง สมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.75$)

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่องโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาอ้างอิงและสนับสนุนได้ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ผู้วิจัยแบ่งการอภิปรายผลเป็น 2 ตอน ดังนี้

1.1 การสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 จากนักวิชาการต่าง ๆ ผู้วิจัยสรุปได้ว่ามี 4 องค์ประกอบ 12 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ มี 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ผู้เรียนและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน 2) การกำหนดผลการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ 3) ออกแบบกิจกรรม และวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ และ 4) การเขียนแผนการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ องค์ประกอบที่ 2 ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ มี 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์

2) รูปแบบและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ และ 3) ทักษะในการสื่อสารในชั้นเรียน องค์ประกอบที่ 3 ความสามารถในการใช้และพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนรู้นวัตกรรมเทคโนโลยี มี 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การใช้เทคโนโลยีในการออกแบบและจัดการเรียนรู้ และ 2) ใช้เทคโนโลยีในการผลิตสื่อการเรียนรู้และพัฒนานวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนรู้ และองค์ประกอบที่ 4 ความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มี 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลาย 2) การสร้างและใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ และ 3) การนำผลการประเมินการเรียนรู้ไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ โดยนำมาสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบและตัวชี้วัด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ครุสภา (2556 : 20) ที่ได้กำหนดสมรรถนะและประสบการณ์วิชาชีพของครูเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ โดยครูต้องมีความรอบรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนและกลยุทธ์การสอน เพื่อให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ได้และต้องเข้าใจหลักการ แนวคิด แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ การออกแบบและเลือกรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์และแก้ปัญหาได้ รวมถึงการประยุกต์ใช้และประเมินสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ที่จะสามารถนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลจริง ผลการนำองค์ประกอบและตัวชี้วัดเสนอผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ เกี่ยวกับสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ เพื่อพิจารณาประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมซึ่งมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.53) โดยความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.45) และความเหมาะสมของตัวชี้วัดของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ทุกตัวชี้วัดมีความเหมาะสม โดยรวมระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.43) ถ้าดูรายละเอียดจะเห็นว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ ที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาคนในสังคมไทย และจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนสู่ศตวรรษที่ 21 จึงเกิดการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีความเหมาะสม ชัดเจน ทั้งเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด เพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนที่ส่งเสริมศักยภาพด้านการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนในแต่ละระดับ โดย ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคณะ (2557 : 201-211) ได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่และสิ่งประดิษฐ์ใหม่โดยการใช้กระบวนการทางปัญญา (กระบวนการคิด) กระบวนการทางสังคม (กระบวนการกลุ่ม) โดยผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต้องจัดให้สอดคล้องกับความสนใจความสามารถ และความถนัดเน้นการบูรณาการความรู้ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย โดยแหล่งความรู้ที่สามารถพัฒนาปัญญาได้อย่างหลากหลาย คือ พหุปัญญา และยังสอดคล้องกับงานวิจัย Hamdan, Najib and Ting (2010 : 610-616) ที่ทำการวิจัยเรื่องการทดสอบสมรรถนะการสอนของครูชาวมาเลเซียในโรงเรียน และพบว่า สมรรถนะการสอนของครูโดยรวม และด้านการให้ความสำคัญกับนักเรียนอยู่ในระดับมาก และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญวรัตน์ เหมือนสร้อย, เหมิน วิงควานิซ รัมภาภรณ์, พนิต เข้มทอง และ ปานเทพ ลามเกษร (2559 : 58-67) ได้ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และเทคโนโลยีโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยรังสิต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยมุ่งศึกษาระดับการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน ผลการวิจัยพบว่าระดับการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้

การงานอาชีพและเทคโนโลยีโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยรังสิต ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านครูผู้สอน 2) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 3) ด้านสื่อ/แหล่งการเรียนรู้ และ 4) ด้านการวัดและประเมิน โดยมีการจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากและมากที่สุด

1.2 สภาพปัจจุบันของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 มีระดับการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$, S.D. = 0.74) เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ ความสามารถในการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี และความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน และความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามลำดับ สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 มีระดับการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.48) เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ความสามารถในการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ และความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.390$) ความสามารถในการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี ($PNI_{modified} = 0.383$) ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ ($PNI_{modified} = 0.353$) และความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ ($PNI_{modified} = 0.345$) ตามลำดับ จากองค์ประกอบที่ผู้วิจัยทำการศึกษาอาจเป็นผลมาจากหลักสูตรที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจะเห็นได้ว่าเมื่อยุคสมัยเปลี่ยน หลักสูตรที่ใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียนย่อมถูกปรับเปลี่ยนไป ทั้งหลักสูตรเก่าที่ถูกพัฒนา และหลักสูตรใหม่ที่สร้างขึ้น และยังมีปัจจัยอื่น ๆ อีกมากมาย สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อผู้ปฏิบัติงานโดยตรง โดยเฉพาะครูผู้สอน เมื่อครูเกิดความสับสน ไม่เข้าใจ และยังมีการยึดติดกับวิธีการสอนเดิม ๆ ทำให้ยากที่จะนำไปสู่กระบวนการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสัมฤทธิ์ผล ดังนั้นการพัฒนาครูจึงถือเป็นหัวใจของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดด้านอื่น ๆ และเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพรรณี อวรณ์ (2557 : 71-80) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ด้านการคิดวิเคราะห์ พบว่าผลการศึกษาปัญหาและความต้องการในการพัฒนาครู ในการจัดการเรียนรู้ด้านการคิดวิเคราะห์ของครูแต่ละคน ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากครูมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการเรียนรู้ด้านการคิดวิเคราะห์ และทักษะในการจัดการเรียนรู้ด้านการคิดวิเคราะห์ไม่มากนัก และครูเคยเข้ารับการอบรมการจัดการเรียนรู้ด้านการคิดวิเคราะห์ แต่ไม่เคยลงมือเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และจัดการเรียนรู้ด้านการคิดวิเคราะห์อย่างจริงจัง ครูทุกคนมีความต้องการที่จะจัดการเรียนรู้ด้านการคิดวิเคราะห์ โดยต้องการให้มีการจัดประชุมปฏิบัติการเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และจัดการเรียนรู้ด้านการคิดวิเคราะห์ได้ มีการสนับสนุนด้านเอกสาร บุคลากร มีการนิเทศติดตาม ให้ความช่วยเหลือ และฝึกปฏิบัติงานสามารถจัดการเรียนรู้ด้านการคิดวิเคราะห์ได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรัตน์ ขวัญบาง (2557 : 1164-1179) ที่ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ด้านการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ และเพื่อพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ พบว่าองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ เป็นไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกันอยู่ในระดับมากที่สุด การศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 องค์ประกอบของโปรแกรม ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผลของโปรแกรม ประกอบด้วย

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง สภาพปัจจุบัน สภาพปัญหา และความสำคัญของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์

2) จุดมุ่งหมายของโปรแกรม ประกอบด้วย เป้าหมายที่ต้องการให้บรรลุผลในการใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ 3) เนื้อหาของโปรแกรม ประกอบด้วย 4 Module ได้แก่ Module 1 ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ Module 2 ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ Module 3 ความสามารถในการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี Module 4 ความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

4) กระบวนการและวิธีการพัฒนา ประกอบด้วย 4.1 กระบวนการเริ่มจากการประเมินก่อนการพัฒนา การพัฒนา และประเมินหลังการพัฒนา 4.2 วิธีการพัฒนา ประกอบด้วย การฝึกอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (PLC) การสอนงานและระบบพี่เลี้ยง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การนิเทศติดตาม และการสัมมนาและศึกษาดูงาน 5) การวัดและการประเมินผลความเหมาะสมของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 26 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X} = 4.70$ และความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 26 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X} = 4.75$

โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์นี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาครู ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองเกี่ยวกับกระบวนการคิดวิเคราะห์ที่เป็นพื้นฐานของการคิดอื่น ๆ และยังส่งผลต่อการมีผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kruger (2005 : 785-815) ที่ได้ศึกษาพัฒนาการคิดของนักเรียนจากการจัดกิจกรรมภายในห้องเรียนว่าจะสามารถเพิ่มระดับความสามารถในการคิดหรือไม่ และการจัดกิจกรรมภายในห้องเรียน อาจจะเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้หรือแรงกระตุ้นให้นักเรียนมีทักษะการคิดหรือไม่ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่กำลังเรียนในระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมที่อยู่ชานเมือง ของประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนที่ครูเป็นผู้อธิบายและเป็นผู้ควบคุมการจัดการในชั้นเรียนทั้งหมดนั้น ไม่ได้พัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียนให้สูงขึ้น แม้กระทั่งการอธิบายของผู้สอนก็ไม่ได้ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการคิดได้ดีขึ้น

โดยการศึกษาแล้วพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนโดยให้โอกาสและให้อิสระผู้เรียนในห้องเรียนมีประสิทธิภาพในการพัฒนากระบวนการคิดมากกว่า เนื่องจากผู้เรียนมีอิสระในการแสดงออกทางด้านความคิดและการกระทำ สอดคล้องกับ ขวลิต พาระแพน (2560 : 243-255) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูโดยประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการออกแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน จากผู้ให้ข้อมูล จำนวน 5 คน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบดังนี้ 1) ศึกษาปัญหา/ความต้องการผู้เรียน 2) กำหนดวัตถุประสงค์ 3) กำหนดเนื้อหา/สาระ 4) กำหนดยุทธศาสตร์วิธีการสอน 5) กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อ 6) กำหนดวิธีวัดผลการเรียนรู้และประเมินผล 7) นำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุง จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญระดับความเหมาะสมของโปรแกรม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาด้านความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเป็นไปได้รวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความสมเหตุสมผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับ วิเชียร สมชาย (2561 : 35-43) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน มีส่วนประกอบของโปรแกรมนี้นี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เป้าหมาย 4) เนื้อหา 5) วิธีการพัฒนา 6) สื่อและเครื่องมือ และ 7) การวัดและประเมินผล โดยมีเนื้อหาการพัฒนาประกอบด้วย 3 โมดูล วิธีการพัฒนา ประกอบด้วย 4 ส่วน โดยมีความเหมาะสมและด้านความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า โปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 มีความเหมาะสมสำหรับการพัฒนาครู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ฉะนั้นหน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้เข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนา และต้องมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาครูตามโปรแกรมการพัฒนา อีกทั้งยังต้องจัดสรรเวลาในการเข้าร่วมพัฒนาตามโปรแกรมให้สอดคล้องกับคู่มือการใช้โปรแกรมการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยจะต้องคำนึงถึงความต่อเนื่อง และจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามโปรแกรม ดังนั้นจึงควรได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารการศึกษาให้ครูได้รับการพัฒนาตนเองในหลาย ๆ รูปแบบ เช่น การเข้ารับการฝึกอบรม การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้หรือการศึกษาดูงาน เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการนำเอาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ไปใช้ในการพัฒนาครูในสถานศึกษาจริง ส่งเสริมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยเฉพาะความสามารถด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งจากผลการวิจัยแล้วมีสภาพปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และมีลำดับความต้องการจำเป็นมากที่สุด พร้อมทั้งมีการประเมินโปรแกรมเพื่อพัฒนาโปรแกรมในการพัฒนาครูให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- คุรุสภา. (2556). *สมรรถนะและประสบการณ์วิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษาตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ*. สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2562, จาก <https://weebcahe.googleusercontent.com>
- ชลิต พาระแพน. (2560). *การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูโดยประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการออกแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชัยอนันต์ แก่นดี และคณะ. (2559). *การจัดการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะทางวิชาชีพตามแนวทางทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2562, จาก www.secondary11.go.th
- ธัญวรัตน์ เหมือนสร้อย, เมธิณี วงศ์วานิช รัชมกการณ, พนิต เข้มทอง และปานเทพ ลากเพชร. (2559). *สภาพการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนสวนกุหลาบ วิทยาลัยรังสิต*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การพัฒนาการสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุริม โอทกานนท์ และคณะ. (2550). *กระแสของการเปลี่ยนแปลง (Wide of Change)*. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2562, จาก www.oknation.com
- ประพันธ์ศิริ สุสรัง. (2551). *การพัฒนาการคิด*. กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิคพรินต์.
- ปรีดา กลั่นแก้ว. (2552). *รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียนระดับมัธยมของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- พยัค สุวรรณนิตย์. (2552). *การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์*. *วารสารวิชาการ*, 12(1), 13-15.

- ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคณะ. (2557). *คิดวิเคราะห์: สอนและสร้างได้อย่างไร*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนตรี วงษ์สะพาน. (2556). การบวนการคิดวิเคราะห์. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 13(2), 125-139.
- วรลักษณ์ คำหวาง และคณะ. (2559). การศึกษาสภาพทักษะครูในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในจังหวัดพิษณุโลก. *วารสาร The 38th National Graduate Research Conference*, 3(1), 198-201.
- วิเชียร สมชาย. (2561). *การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2560). *สรุปข้อมูลเบื้องต้น PISA 2015*. กรุงเทพฯ: ซีซีเอสพับลิเคชั่น.
- สุดารัตน์ ขวัญบาง. (2557). *โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุดรธานี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุพรรณี อารณ. (2557). *การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ด้านการคิดวิเคราะห์โรงเรียนผาน้ำทิพย์วิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27*. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพนธ์*, 9(2), 71-80.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ*. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2562, จาก <http://bet.obec.go.th/index/wp-content/uploads/2018/08/nn3.pdf>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). *รวมกฎหมายสภาครูและบุคลากรทางการศึกษาสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สกสค.
- Barber, J.P. (2009). *Integration of Learning : Meaning Making for Undergraduates Through Connection, Application, and Synthesis*. Dissertation, Ph.D. (philosophy). Michigan : University of Michigan. Retrieved June 4, 2010.
- Kruger, R.A. (2005). *Focus Groups : A Practical Guide for Applied Research*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Hamdan, A.R., Najib M.G., and Ting L.H.L. (2010). *Teaching Competency Testing Among Malaysian School Teachers*. *European Journal of School Sciences*. 12(4), 610-616.
- Mager, R.F. (1975). *Preparing Instructional Objective*. California: Fearon.
- Palgrave, M. (2014). *Palgrave study skills*. Retrieved January 23, 2019, from <http://www.palgrave.com/skills4study/studyskills/thinking/critical.asp>.

วงระนาดพาทยฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์ ตำบลพิงพวย อำเภอศรีรัตน จังหวัดศรีสะเกษ

Ranat Phat Gong Ensemble of Wat Pho Phra Ong, Phing Phuai Subdistrict,
Si Rattana District, Si Sa Ket Provinceอนุวัฒน์ บุตรทองทิพย์¹ และ เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี²Anuwat Bootthongtim¹ and Chalremsak Pikulsri²

Received : 26 ก.ค. 2562

Revised : 14 ก.ย. 2562

Accepted : 23 ก.ย. 2562

บทคัดย่อ

บทความวิจัย เรื่อง วงระนาดพาทยฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์ ตำบลพิงพวย อำเภอศรีรัตน จังหวัดศรีสะเกษ เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง วงระนาดพาทยฆ้อง ในจังหวัดศรีสะเกษ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทางดนตรี และบทบาทหน้าที่ของวงระนาดพาทยฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์ ตำบลพิงพวย อำเภอศรีรัตน จังหวัดศรีสะเกษ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และดนตรีวิทยาจากการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลจากภาคสนาม ทั้งการสังเกตและสัมภาษณ์ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ มีผลการวิจัย ดังนี้

ด้านลักษณะทางดนตรี เครื่องดนตรีแต่ละชนิดมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับวงปี่พาทย์ของไทย แต่มีรูปแบบการประสมวงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ โดยนักดนตรีที่บรรเลงเครื่องดนตรีแต่ละชนิดจะหันหน้าล้อมกันเป็นวง โดยมีฆ้องวงใหญ่เป็นศูนย์กลาง เพื่อช่วยในการฟังเสียงเครื่องดนตรีแต่ละชนิดได้อย่างชัดเจน

ด้านบทบาทการรับใช้สังคม พบว่า วงระนาดพาทยฆ้องมีบทบาทต่อชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ตามบริบททางสังคม ซึ่งในปัจจุบันยังคงบรรเลงเพื่อรับใช้วิถีชีวิตผู้คนในสังคม โดยเฉพาะในเขตพื้นที่อำเภอศรีรัตนและพื้นที่ใกล้เคียงเนื่องจากวิถีชีวิตของผู้คนในพื้นที่ดังกล่าวยังคงให้ความสำคัญและผูกพันกับบทบาทของเสียงดนตรีในพิธีกรรม

คำสำคัญ : วงระนาดพาทยฆ้อง, วงปี่พาทย์พื้นบ้าน, วงระนาดพาทยฆ้องวัดโพธิ์พระองค์

Abstract

This article “Ranat Phat Gong Ensemble of Wat Pho Phra Ong, Phing Phuai Subdistrict, Si Rattana District, Si Sa Ket Province” is part of a thesis on “Ranat Phat Gong Ensemble in Si Sa Ket Province.” This article aims to study the music characteristics and roles of the Ranat Phat Gong ensemble of Wat Pho Phra Ong at Phing Phuai Subdistrict, Si Rattana District, Si Sa Ket Province. The study was conducted through qualitative methodology and musicology. Data derived from related literature reviews, documents, and a field study including observation and interview. The study findings were as follows.

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
อีเมล: anuvat_tle@hotmail.com

² รองศาสตราจารย์, คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹ Master Student Master of Fine and Applied Arts Program in Music, Faculty of Fine and Applied Arts, Khon Kaen University,
Email: anuvat_tle@hotmail.com

² Assoc. Professor, Faculty of Fine and Applied Arts, Khon Kaen University

For music characteristics, it was found that each musical instrument in the Ranat Phat Gong ensemble of Wat Pho Phra Ong was similar to those in the Thai Piphat ensemble. The difference was the unique ensemble itself. That was the musicians sat in a circle with the Gong Wong Yai in the center. In this way, the musicians were able to hear each music sound clearly.

For social services, it was found that the Ranat Phat Gong ensemble of Wat Pho Phra Ong has played an important role in the community since the past. Its role has varied from place to place depending on social contexts. Up to the present time, the Ranat Phat Gong has been played to serve the community livelihood, especially at Si Rattana District and in neighboring provinces. This was due to the fact that the local people conserved and related the role of ritual music to their way of life.

Keywords : Ranat Phat Gong Ensemble, Folk Piphat Ensemble, Ranat Phat Gong Ensemble of Wat Pho Phra Ong

บทนำ

พื้นที่อีสานใต้ เป็นดินแดนที่มีการผสมผสานทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมเขมร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่ร่วมกันอย่างหลากหลาย ทั้งไทย เขมร ส่วย ไทยอีสาน และไทยโคราช เป็นต้น โดยส่วนใหญ่วัฒนธรรมประเพณีของคนทั้งสองเชื้อชาติก็มีความคล้ายคลึงกันอยู่แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านดนตรีที่ส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลและมีลักษณะการบรรเลงแบบเขมร จึงทำให้ปรากฏพบวงดนตรีประเภทเครื่องเคาะมีบทบาทสำคัญในพื้นที่อีสานใต้ ซึ่งเครื่องดนตรีหรือรูปแบบการประสมวงดนตรีต่าง ๆ ของพื้นที่อีสานใต้ ก็ได้รับอิทธิพลจากเขมรเช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นวงกันตรึม ซึ่งเป็นดนตรีบรรเลงที่มีความไพเราะของชาวอีสานใต้ที่มีเชื้อสายเขมร นอกจากนี้ยังมีวงพิณพาทย์และวงมโหรีด้วย ซึ่งชาวบ้านแต่ละกลุ่มก็จะบรรเลงดนตรีเหล่านั้นกันเพื่อความสนุกสนานครื้นเครง และใช้ประกอบการละเล่น การแสดง พิธีกรรมต่าง ๆ เช่น ลำผีฟ้า ที่ใช้แคนเป่าในการรักษาโรค และงานศพแบบอีสานใต้ที่ช่วงตมโหม่งบรรเลง ซึ่งวงดนตรีที่กล่าวมานั้น นับเป็นลักษณะเด่นของดนตรีพื้นบ้านอีสานใต้ที่แตกต่างจากภาคอื่น ๆ

วงปี่พาทย์ เป็นรูปแบบของการประสมวงดนตรีของเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีและเครื่องเป่า ได้แก่ ระนาดฆ้องวง และปี่ เป็นต้น การบรรเลงวงปี่พาทย์ ปี่จะทำหน้าที่เป็นประธานของวง ส่วนฆ้องวงใหญ่จะทำหน้าที่บรรเลงทำนองหลักของเพลง ในขณะที่เครื่องดนตรีชนิดอื่น ๆ จะทำหน้าที่แปรทำนองลูกฆ้องให้เป็นทางเฉพาะของเครื่องดนตรีนั้น ๆ วงดนตรีชนิดนี้นับได้ว่ามีความผูกพันกับวิถีชีวิตของชาวไทยเป็นอย่างมาก เฉลิมศักดิ์ พิฤศศรี (2542 : 70) รูปแบบการประสมวงในลักษณะวงปี่พาทย์นั้นปรากฏอยู่ทั่วไปในหลายพื้นที่ของประเทศไทย แต่มีลักษณะของการบรรเลงที่แตกต่างกันไป สำหรับพื้นที่อีสานใต้ มีลักษณะการบรรเลงและบทเพลง ที่คล้ายคลึงกันกับเขมร เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศกัมพูชา

วงระนาดพาทย์ฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์ มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน ไม่มีเอกสารที่บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร มีลักษณะเป็นเรื่องเล่าจากผู้อาวุโสที่สุดของวงและสมาชิกปัจจุบันของวง ซึ่งประวัติความเป็นมาของวงระนาดพาทย์ฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ช่วงระยะเวลา คือ ระยะเวลา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2435 เป็นยุคที่เริ่มก่อตั้งวงระนาดพาทย์ฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์ นายแหม (ไม่ทราบนามสกุล) พร้อมกับนายสิน คำเหลื่อ และนายพล ชูใจ ทั้งสามคนนี้ถือว่า เป็นหลักในการสืบทอดวงปี่พาทย์จากครูของพวกเขา และได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ ให้แก่ผู้คนที่สนใจในยุคสมัยนั้น ทำให้พวกเขามีลูกศิษย์มากมาย และสืบทอดมาเรื่อย ๆ ต่อมาเมื่อนายแหมได้เสียชีวิตลง สมาชิกในวงจึงแต่งตั้งให้นายสิน คำเหลื่อ เป็นผู้ดูแลแทน ช่วงระยะเวลานี้ถือว่า เป็นยุคที่รุ่งเรืองที่สุดของวงปี่พาทย์วัดโพธิ์พระองค์ โดยจะสังเกตได้จาก

จำนวนของสมาชิกในวงนั้นมีเพิ่มขึ้นหลายคน ซึ่งสามารถบรรเลงวงขนาดใหญ่ได้ ระยะที่สอง พ.ศ. 2489-2553 วงระนาดพาทย์ฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์ ประสบปัญหาการขาดแคลนนักดนตรีเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้คนในหมู่บ้านต่างพากันย้ายถิ่นฐานที่อยู่อาศัย อีกทั้งช่วงระยะเวลานั้นวงดนตรีลูกทุ่ง และวงดนตรีสมัยใหม่ มีบทบาทเพิ่มขึ้นในสังคม จึงทำให้ความต้องการว่าจ้างวงดนตรีปี่พาทย์ ลดน้อยลงไป ระยะที่สาม ตั้งแต่ พ.ศ. 2554 นายพล ชูใจ, นายศก ศรีกะชา และ นายสุคร คำเหลือ ได้มีการฟื้นฟูวงระนาดพาทย์ฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์ขึ้นอีกครั้ง โดยมีการชักชวนเยาวชนรุ่นใหม่มาฝึกหัด จึงทำให้วงปี่พาทย์ยังคงเป็นวงดนตรีที่ยังคงอยู่เพื่อรับใช้วิถีชีวิตผู้คนในสังคม และปฏิบัติสืบเนื่องต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

จากประวัติความเป็นมา ลักษณะของบทเพลง และรูปแบบการประสมวงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ที่โดดเด่นของวงระนาดพาทย์ฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์ ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เลือกเขียนบทความวิจัยเรื่อง “วงระนาดพาทย์ฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์ ตำบลพิงพวย อำเภอศรีรัตนัง จังหวัดศรีสะเกษ”

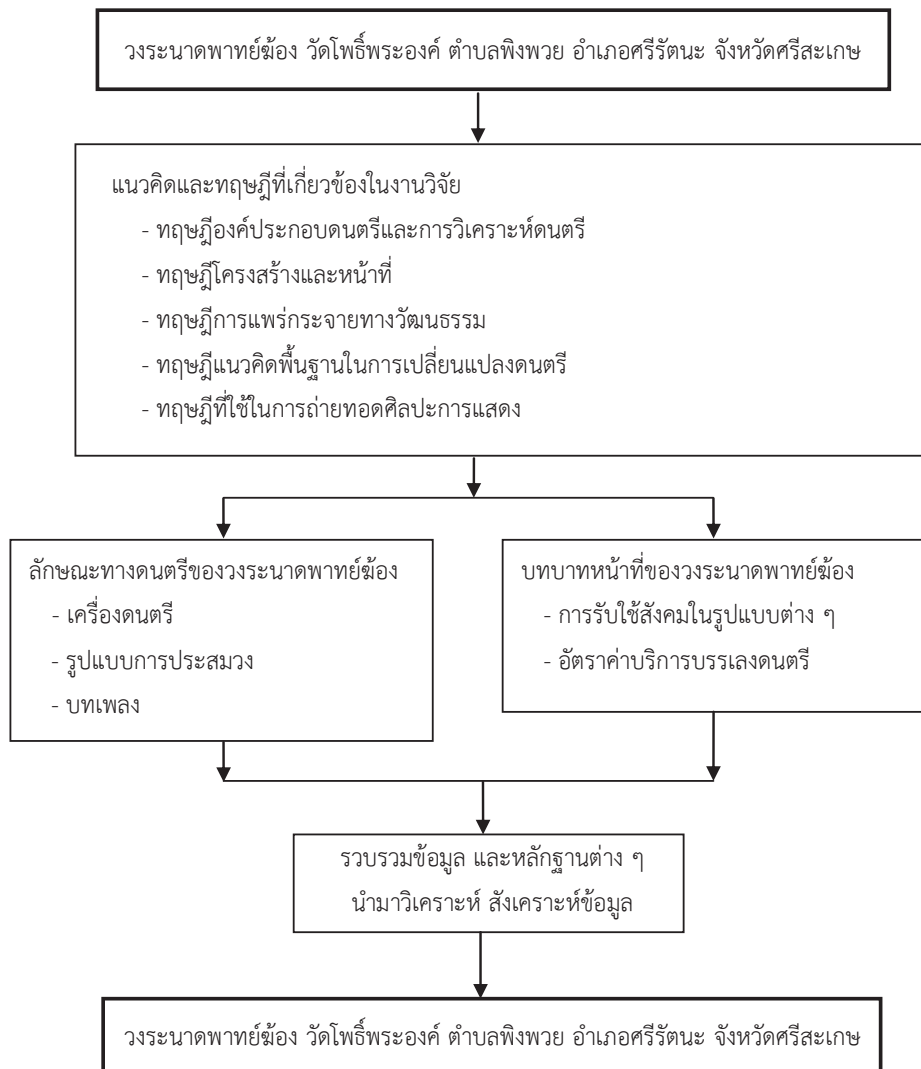
วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาลักษณะทางดนตรีของวงระนาดพาทย์ฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์
2. เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของวงระนาดพาทย์ฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์

กรอบแนวคิด

การศึกษางานวิจัยเรื่อง วงระนาดพาทย์ฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์ ตำบลพิงพวย อำเภอศรีรัตนัง จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยออกเป็น 2 ประเด็นหลัก เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ด้านลักษณะทางดนตรีของวงระนาดพาทย์ฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์
2. ด้านบทบาทหน้าที่ของวงระนาดพาทย์ฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษางานวิจัยเรื่อง วาระนาตพาทย์ฆ้อง ตำบลพิงพวย อำเภอสรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการศึกษา โดยใช้วิธีการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา โดยจะเน้นศึกษาจากกลุ่มประชากรที่เกี่ยวข้อง ประกอบไปด้วย กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยเลือกมาเป็นผู้ให้ข้อมูล ซึ่งจะเลือกจากกลุ่มบุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ โดยใช้กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มศึกษา ได้แก่

1.1 ผู้รู้ ได้แก่ นักวิชาการ ปราชญ์ชาวบ้าน หรือผู้มีความรู้ทางด้านดนตรีปี่พาทย์พื้นบ้าน

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หิรัญ จักรเสน
- ดร.บพิตร เค้าหัน
- ดร.ธนวัฒน์ บุตรทองทิม

1.2 ผู้ปฏิบัติ ได้แก่ นักดนตรีวงระนาดพาทยฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์

- นายศก ศรีกะชา บรรเลงปี่ใน
- นายสุคร คำเหลือ บรรเลงตะโพน, กลองทัด
- นายสุริยา สะเป็น บรรเลงฆ้องวงใหญ่
- นายวิรุฬห์ การพงษ์ บรรเลงระนาดเอก
- นายกิตติชัย พันธุ์เป็น บรรเลงระนาดเอกเหล็ก
- นายเปี่ยมศักดิ์ นรชาติ บรรเลงระนาดเอกเหล็ก, ฉิ่ง

1.3 ผู้ให้ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวงระนาดพาทยฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์

- นายปิยวิทย์ เบ็ญมาศ
- นายเจษฎากร ชูชื่นชูชัยทรัพย์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสำรวจภาคสนาม

2.2 แบบสังเกต แบ่งออกเป็น 2 ชนิด ประกอบด้วย

2.2.1 สังเกต แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation)

2.2.2 สังเกต แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation)

2.3 แบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ชนิด ประกอบด้วย

2.3.1 แบบสัมภาษณ์ ที่มีโครงสร้าง (Structured Interviews)

2.3.2 แบบสัมภาษณ์ ที่ไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interviews)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในลักษณะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เพื่อที่จะสามารถตอบคำถามเกี่ยวกับการวิจัยได้ตามที่กำหนดไว้ โดยมีวิธีการเก็บข้อมูล 2 ลักษณะ ดังนี้

3.1 การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร

เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร จากหน่วยงานราชการ บทความ หนังสือ วิทยานิพนธ์ อินเทอร์เน็ต และห้องสมุด

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

3.2.1 สสำรวจภาคสนาม เป็นการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น โดยมีขอบเขตการสำรวจด้านนิเวศวิทยา ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ของบ้านศรีแก้ว ตำบลพิงพวย อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ และได้ไปสำรวจสถานที่ที่ใช้ในการเรียนการสอนของวงระนาดพาทยฆ้อง ซึ่งใช้โบสถ์ของวัดโพธิ์พระองค์ ตำบลพิงพวย อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ

3.2.2 แบบสังเกต แบ่งออกเป็น 2 ชนิด ประกอบด้วย แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม เป็นการสังเกตที่ผู้วิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ เช่น ผู้วิจัยได้ไปต่อเพลงในระดับพื้นฐานของวงระนาดพาทยฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์ เพื่อให้ได้รู้จักกลวิธีการสอน และลักษณะการบรรเลง สำหรับแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นการสังเกตกิจกรรมหรือพิธีกรรมนั้นอยู่ห่าง ๆ ในฐานะผู้สังเกตและผู้ฟังดนตรี เช่น งานฉลองกฐิน งานศพ และการสังเกตการณ์เรียนการสอนของวงระนาดพาทยฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์ ซึ่งผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยวิธีการจดบันทึก ถ่ายภาพ บันทึกเสียง และบันทึกวิดีโอ

3.2.3 แบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ชนิด ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ ที่มีโครงสร้าง ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถามไว้อย่างแน่นอน เพื่อสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เพื่อจัดหมวดหมู่ข้อมูลและวิเคราะห์ ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ประกอบไปด้วย ประวัติความเป็นมาของวงระนาดพาทยฆ้องในอดีต ประวัตินักดนตรี ปัญหาและอุปสรรคของวงระนาดพาทยฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์ แบบสัมภาษณ์ในลักษณะนี้นิยมใช้สัมภาษณ์ในกลุ่มนักดนตรี และผู้ที่เกี่ยวข้อง สำหรับแบบสัมภาษณ์

ที่ไม่มีโครงสร้าง ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามที่ได้ข้อมูลกว้างและหลากหลาย โดยไม่จำกัดคำตอบ และครอบคลุมประเด็นตั้งแต่ประวัติความเป็นมา บทบาท ความสำคัญ และสภาพปัจจุบัน แบบสัมภาษณ์ในลักษณะนี้นิยมใช้สัมภาษณ์นักวิชาการหรือกลุ่มผู้รู้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร บทความ งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ ซึ่งข้อมูลที่ได้มามีทั้งเป็นเอกสาร ภาพถ่าย และวิดีโอ นอกจากข้อมูลในส่วนที่เป็นเอกสารแล้ว ข้อมูลหลักที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งได้มาจากการออกภาคสนาม โดยวิธีการสัมภาษณ์ สังเกตการณ์ และรวบรวมข้อมูลจากนักดนตรี และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เชื่อมโยงข้อมูลและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

4.1 ศึกษาลักษณะทางดนตรี ซึ่งประกอบไปด้วย เสียง จังหวะ ทำนอง พื้นผิวของเสียง สีสัมผัสของเสียง และคีตลักษณ์ ของวงระนาดพาทยฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์

4.2 ศึกษาบทบาทหน้าที่ของวงระนาดพาทยฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์

ผลการวิจัย

บทความวิจัยเรื่องวงระนาดพาทยฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์ ตำบลพิ่งพวย อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยทำการศึกษาข้อมูลในลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ บทความ และการลงพื้นที่ภาคสนาม เพื่อนำมาตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง 2 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาลักษณะทางดนตรีของวงระนาดพาทยฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์ 2) เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของวงระนาดพาทยฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์ โดยการนำเสนอผลการวิจัย ได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น ดังนี้

1. ลักษณะทางดนตรีของวงระนาดพาทยฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์

1.1 เครื่องดนตรี

วงระนาดพาทยฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์ เป็นวงดนตรีที่ไม่มีการบรรเลงประเภทเดี่ยว จะเน้นรูปแบบการประสมวงเป็นหลัก ซึ่งในอดีตนั้นสามารถบรรเลงเป็นวงขนาดใหญ่ได้ หรือที่เรียกกันว่าวงปี่พาทย์เครื่องใหญ่ แต่ในปัจจุบันไม่สามารถบรรเลงวงปี่พาทย์เครื่องใหญ่ได้ เนื่องจากจำนวนนักดนตรีไม่เพียงพอ ซึ่งในปัจจุบันวงระนาดพาทยฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์ มีเครื่องดนตรี ดังนี้

ระเนียด (ระนาดเอก)

กวางวง (ฆ้องวงใหญ่)

ระเนียดแตก (ระนาดเอกเหล็ก)

สไลย์ (ปี่ใน)

ฉิ่ง

สก็วล (กลองทัด)

ตะโพน

1.2 รูปแบบการประสมวง

วงระนาดพาทย์ฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์ ในอดีตเคยเป็นวงพี่พาทย์ที่มีขนาดใหญ่ หรือนักดนตรีเรียกว่าวงพี่พาทย์เครื่องใหญ่ ซึ่งประกอบไปด้วยเครื่องดนตรี ดังนี้ ระนาดเอก, ระนาดเอกเหล็ก, ระนาดทุ้ม, ระนาดทุ้มเหล็ก, ฆ้องวงใหญ่, ฆ้องวงเล็ก, ตะโพน, กลองทัด, ปี่ใน, ปี่นอก, ฉิ่ง และฉาบ เนื่องจากในยุคสมัยนั้นได้มีการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพทางเศรษฐกิจ จึงทำให้จำนวนนักดนตรีเริ่มลดลงไปเรื่อย ๆ ไม่เพียงพอสำหรับบรรเลงวงพี่พาทย์เครื่องใหญ่ได้ อีกทั้งวงพี่พาทย์เครื่องใหญ่นั้นมีค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างสูง ทำให้ผู้ว่าจ้างลดการว่าจ้างงานน้อยลง ปัจจุบันจึงจำเป็นต้องลดจำนวนเครื่องดนตรีเหลือเพียงเครื่องดนตรีหลักไว้ คือ ระนาดเอก, ระนาดเอกเหล็ก, ฆ้องวงใหญ่, ตะโพน, กลองทัด, ปี่ใน, และฉิ่ง

รูปแบบการประสมวงของวงระนาดพาทยฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์ จะแตกต่างจากวงปี่พาทย์ของที่อื่น เนื่องจากลักษณะการนั่งบรรเลงของนักดนตรีนั้น ไม่ได้หันเครื่องดนตรีไปด้านหน้าของวง หรือหันผู้ชมแต่อย่างใด ซึ่งนักดนตรีที่บรรเลงเครื่องดนตรีแต่ละชนิด จะหันหน้าล้อมกันเป็นวง โดยมีฆ้องวงใหญ่เป็นศูนย์กลาง เพื่อช่วยในการฟังเสียงเครื่องดนตรีแต่ละชนิดได้อย่างชัดเจน ซึ่งการนั่งในลักษณะนี้แสดงให้เห็นว่าคนที่จะบรรเลงฆ้องวงใหญ่ จะต้องเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกในวง เพราะจะต้องแม่นยำเพลง และสามารถควบคุมจังหวะของวงได้

รูปแบบการจัดวงของวงระนาดพาทยฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์ รูปแบบที่ 1

รูปแบบการจัดวงของวงระนาดพาทยฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์ รูปแบบที่ 2

1.3 บทเพลง

วงระนาดพาทยฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์ มีกระบวนการการต่อเพลงอย่างไม่เป็นแบบแผนมากนัก ไม่ใช้ระบบการจดบันทึกโน้ตเพลงเพื่อเตือนความจำ แต่จะเป็นการต่อเพลงแบบมุขปาฐะ คือ ครูเล่นให้ฟัง แล้วให้ลูกศิษย์ดูและเล่นตาม (สุริยา สะเป็น, 2561 : สัมภาษณ์) ซึ่งบทเพลงที่ใช้บรรเลง สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1.3.1 เพลงชุดโหมโรง เป็นเพลงที่ใช้บรรเลงก่อนการบรรเลงทุกครั้ง ไม่ว่าจะเป็นงานมงคล หรืออวมงคล ต้องบรรเลงเพลงชุดโหมโรงนี้ก่อนเสมอ แล้วจึงบรรเลงเพลงอื่น ๆ ซึ่งเพลงชุดโหมโรงจะไม่มีแบ่งเป็นโหมโรงเช้า กลางวัน และเย็น จะเรียกเพลงชุดนี้ว่าเพลงชุดโหมโรง ใช้บรรเลงทั้งช่วงเช้า กลางวัน และเย็น ซึ่งประกอบไปด้วยเพลง ดังนี้

1. เพลงตระ	4. เพลงเสมอ	7. เพลงกราวนอก (เพลงแห่)
2. เพลงรว	5. เพลงรวครึ่งท่อน	8. เพลงกลม
3. เพลงเข้าม่าน	6. เพลงเชิด	9. เพลงกราวใน

ตัวอย่างโน้ต เพลงกราวนอก (เพลงแห่)

----	- ร - ม	- ช - ล	ท ล ร ท	-- ท ท	-- ท ท	-- ท ร	ท ร ท ท
ท ล ท ท	ท ช ล ท	ร ท ล ช	ร ช ล ท	ท ล ท ท	ท ช ล ท	ร ท ล ช	ร ช ล ท
ล ท ร ม	ช ม ร ท	ร ท ล ช	ท ช ล ท	ล ท ร ม	ช ม ร ท	ร ท ล ช	ท ช ล ท
ร ท ล ช	ร ช ล ช	ร ท ล ช	ร ช ล ท	รื ท ล ช	ร ช ล ช	ร ท ล ช	ร ช ล ท
ท ท ล ท	รื ท ล ท	ร ท ล ท	รื ท ล ท	ล ท ช ล	ช ท ช ล	ช ม ช ล	ช ท ช ล
ช ม ช ล	ช ท ช ล	ท ล ท ช	ช ล ท ล	ร ม ร ท	ล ท ร ม	ร ช ล ช	ช ล ท ล
ล ล ร ม	ร ม ช ล	ท ล ท ช	ท ท ร ล	-- ร ม	ร ด ท ล	-- ช ม	ช ล ท ล
-- ช ม	ช ท ล ล	ร ท ล ช	ล ท ล ล	- ช ล ล	ร ม ช ล	ช ท ล ช	ล ท ร ล
ท ช ท ล	ท ม ช ล	ช ท ล ช	ล ช ม ร	- ช ล ล	ร ม ช ล	ช ท ล ช	ล ท ร ล
ท ช ท ล	ร ม ช ล	ช ท ล ช	ล ช ม ร	ท ร ม ช	ล ช ม ร	รื ท ล ช	ล ช ม ร
ท ร ม ช	ล ช ม ร	รื ท ล ช	ล ช ม ร	ท ร ม ร	ล ช ม ช	ช ช ม ช	ล ช ม ช
ช ท ร ม	ร ม ช ม	รื ท ล ท	ช ล ช ม	ช ท ร ม	ร ม ช ม	รื ท ล ท	ช ล ช ม
ช ท ร ม	ร ม ช ม	ช ท ร ม	ร ม ช ม	ช ท ร ม	ร ม ช -	ล - ร ม	ร ช ช ช
ล ล ร ม	ร ด ท ล	ล ล ช ม	ช ล ท ล	-- ช ม	ล ท ล ล	ร ท ล ช	ล ท ล ล
ท ม ช ม	ท ล ช ล	ท ม ช ม	ท ล ช ท	ท ม ช ม	ท ล ช ล	ท ม ช ม	ท ล ช ท
ช ล ช ม	ช ล ช ท	ช ล ช ม	ช ล ช ท	ช ล ช ท	ช ล ช ท	ช ล ร ร	ช ช ล ท
ร ม ร ท	- ล - -	ช ช ท ท	ล ท ร ล	ท ล ช ม	ช ร ม ช	- ช - ท	- ล - ท
ร ม ช ล	ร ท ล ช	ช ช ร ม	ช ท ล -	ช - ช ฟ	- ล - ช	- - ช ฟ	ช ล ช ช
ด ล ช ฟ	ช ล ช ช	ช ม ม ม	ช ล - ช	ช ม ม ม	ช ล - ช	ม ล ช ม	ช ล - ช
ม ล ช ม	ช ล - ช	รื ท ล ช	ร ช ล ช	ร ท ล ช	ร ช ล ท	รื ท ล ช	ร ช ล ช
ร ท ล ช	ร ช ล ท	ท ท ท ช	- ล - -	ท ท ท ช	ล ท ร ท	- - ท ท	ท - ท ท
- - ท ท	ท - ท ท						

จากตารางโน้ตดังกล่าว สามารถสรุปผลการวิเคราะห์เพลงกราวนอก (เพลงแห่)

- ใช้บันไดเสียง ชลท-รม (เพียงอย่างเดียว)
- โครงสร้างทำนอง ใช้รูปแบบสโตรฟิก (Strophic Form)
- ใช้อัตราจังหวะสองชั้น
- ดึงตีเฉพาะเสียงฉิ่งตลอดทั้งเพลง
- ใช้เฉพาะกลองทัด ไม่ใช้ตะโพน ตัวอย่างดังนี้

ฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉิ่ง
กลองทัด	----	--- ตั้	- ตั้ - -	- ตั้ - ตั้	----	--- ตั้	- ตั้ - -	- ตั้ - ตั้

1.3.2 เพลงเบ็ดเตล็ด ใช้บรรเลงประกอบหลังจากเพลงชุดโหมโรงบรรเลงเสร็จสิ้น จะบรรเลงไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะเสร็จสิ้นพิธีกรรม หรือตามที่คณะเจ้าภาพเห็นสมควร ซึ่งจะไม่นิยมใช้ตะโพนและกลองทัด จะนิยมใช้เฉพาะฉิ่งและฉาบเท่านั้น ซึ่งเพลงเบ็ดเตล็ด ประกอบไปด้วย

1. เพลงกาดำ	5. เพลงสาวขอนแก่น	9. เพลงอมตрук
2. เพลงชักใบ	6. เพลงบางปะกง	10. เพลงแก้วน้ำ
3. เพลงนวนอนงค์	7. เพลงดาวบ้านนา	11. เพลงพายเรือ
4. เพลงใจนาง	8. เพลงลอยกระทง	12. เพลงผึ่งฉิ่ง

ตัวอย่างโน้ต เพลงผึ่งฉิ่ง

ท่อน 1

- - ซ ม	ซ ร ม -	ซ - ท ม	- ร - -	ท - ล -	ซ - ล ท	- ต - ร	ต ม - ร	A
- - ร ซ	ร ร ร ร	- - ม ม	- ร - -	ท - ล -	ซ - ล ท	ร ม ร ท	ร ท ล ซ	
ล ม ซ ล	ซ ฟ ม ร	ฟ ม ร ท	ร ม ร -	ซ - ร ม	ร ม ซ -	ล - ท ล	ซ ม ซ ล	B
ซ ล ท ล	ซ ล ท -	ร ม ร ท	ร ม ร -	ซ - ร ม	ร ม ซ -	ล - ท -	ร ท ล ซ	

ท่อน 2

ฟ ม ร -	ซ - ล ท	- ล - ท	- - ซ -	ล - ท -	ซ - ล ท	- ล - ท	- - ซ -	C
ล - ท ล	ซ ล ท -	ร - ม ร	- ท - ล	- - ร ม	ร ม ซ -	ล - ท ล	ร ท ล ซ	
ล ม ซ ล	ซ ฟ ม ร	ฟ ม ร ท	ร ม ร -	ซ - ร ม	ร ม ซ -	ล - ท ล	ซ ม ซ ล	B
ซ ล ท ล	ซ ล ท -	ร ม ร ท	ร ม ร -	ซ - ร ม	ร ม ซ -	ล - ท -	ร ท ล ซ	

ทำนองจบ

- - ซ ม	ซ ร ม -	ซ - ท ม	- ร - -	ท - ล -	ซ - ล ท	- ต - ร	ต ม - ร	D
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---

จากตารางโน้ตดังกล่าว สามารถสรุปผลการวิเคราะห์เพลงผึ่งฉิ่ง

- ใช้บันไดเสียง ซลท-ร (เพียงออกลาง)
- โครงสร้างทำนอง ใช้รูปแบบรอนโด (Rondo Form) คือ AB, CB, D
- ใช้อัตราจังหวะสองชั้น
- ใช้เฉพาะตะโพน ไม่ใช้กลองทัด ตัวอย่างดังนี้

ฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
ตะโพน	----	- - ท ต	- ท - ต	ท ต - ท	----	- - ท ต	- ท - ต	ท ต - ท

ท = เท่ง ต = ตึง

1.3.3 เพลงสำหรับพระฉัน เป็นเพลงที่ใช้บรรเลงในขณะที่พระฉันภัตราหารเท่านั้น ไม่สามารถนำเพลงชุดนี้ไปบรรเลงในอิริยาบถอื่น ๆ ได้ เพลงพระฉันนี้จะใช้เฉพาะฉิ่งเท่านั้น จะไม่ใช่ตะโพนและกลองทัด เข้ามาร่วมบรรเลง เนื่องจากจะทำให้เสียงดังอีกที่ทักทริกโครม ซึ่งเพลงสำหรับพระฉัน ประกอบไปด้วย

1. เพลงกล่อม
2. เพลงกล่อมแหบ
3. เพลงไทรย้อย

ตัวอย่างโน้ต เพลงกล่อม

เกริ่นนำ

--- ซ	--- ซ	-- ซ ม	ซ ร ม ซ	- ซ - ล	ท ล รื ท	- ท - ท	ล ซ ล ท
-------	-------	--------	---------	---------	----------	---------	---------

A

เนื้อเพลง

รื	ล ซ ล ท	ล ท รื มื	ท มื รื ท	รื ท รื ซ	ล ท ซ ล	ท ล ซ ม	ร ม ซ ล
มื รื ท							
ซ ท ล ซ	ท ล ซ ม	ซ ม ร ท	ล ท ร ม	ร ท ร ม	ร ม ซ -	ล - ท -	ซ - ล ท
รื มื รื ท	ท ท ล -	ซ - ท ท	ล ท รื ล	ท ล ซ ม	ซ ร ม ซ	- ซ - ล	ซ ม ซ ล
ท ม ท ล	ซ ม ล ซ	ม ล ซ ม	ซ ร ม ซ	ม ล ซ ม	ซ ม ร ท	ท ล รื ท	ล ซ ล ท

B

รอบที่ 2 ของเนื้อเพลง จะเปลี่ยน 3 ห้องสุดท้าย เพื่อเป็นทำนองลงจบ ดังนี้

- ร - ท	--- ล	ซ ท ล ซ
---------	-------	---------

จากตารางโน้ตดังกล่าว สามารถสรุปผลการวิเคราะห์เพลงกล่อม

- ใช้บันไดเสียง ซลท-ร ม (เพียงออล่าง)
- โครงสร้างทำนอง ใช้รูปแบบไบนารี (Binary Form) คือ A B
- ใช้อัตราจังหวะสองชั้น
- ไม่มีจังหวะหน้าทับ เนื่องจากใช้ฉิ่งเป็นเครื่องประกอบจังหวะเพียงชนิดเดียว

จากการวิเคราะห์บทเพลงทั้ง 3 เพลง คือ เพลงกราวนอก (เพลงแห่) เพลงฉิ่งฉิ่ง และเพลงกล่อม ซึ่งแต่ละบทเพลงเป็นเพลงคนละประเภท และมีบริบทในการบรรเลงที่แตกต่างกันออกไป ปรากฏพบว่า บทเพลงทั้ง 3 เพลงที่กล่าวมานั้น มีลักษณะที่คล้ายกันคือ จะใช้บันไดเสียง ซลท-ร ม (เพียงออล่าง) และมีอัตราจังหวะสองชั้นตลอดทั้งเพลง ซึ่งจะแตกต่างกันคือลักษณะโครงสร้างของเพลง และจังหวะหน้าทับ พบว่า บางบทเพลงไม่มีจังหวะหน้าทับ เนื่องจากใช้ฉิ่งเป็นเครื่องประกอบจังหวะเพียงชนิดเดียว

2. บทบาทหน้าที่ของวงระนาดพาทย์ฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์

2.1 การรับใช้สังคม

วงระนาดพาทย์ฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์ เป็นวงดนตรีปี่พาทย์ที่ยังคงบรรเลงเพื่อรับใช้วิถีชีวิตผู้คนในสังคม ปฏิบัติสืบเนื่องต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะในเขตพื้นที่อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ และพื้นที่ใกล้เคียง เนื่องจากวิถีชีวิตของผู้คนในเขตพื้นที่ดังกล่าวยังคงให้ความสำคัญและผูกพันกับบทบาทของเสียงดนตรีในพิธีกรรม สามารถแบ่งประเภทงานบรรเลงของวงระนาดพาทย์ฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์ ได้ดังนี้ งานพิธีมงคล ได้แก่ งานทำบุญฉลองอัฐิ งานฉลองกฐิน งานบวชนาค งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น งานอวมงคล ได้แก่ งานศพ งานพิธีกรรมต่าง ๆ ได้แก่ งานทรงเจ้า งานแก้บน และงานพิธีบวงสรวงเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อของผู้ว่าจ้าง เป็นต้น

2.2 อัตราค่าบริการบรรเลงดนตรี

อัตราค่าบริการบรรเลงดนตรีของวงระนาดพาทย์ฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์ ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ประเภทของวงที่บรรเลง ลักษณะงานที่ทำการบรรเลง และระยะทางการเดินทาง ซึ่งเฉลี่ยราคาต่องานประมาณ 3,500-5,000 บาท ไม่รวมค่าเดินทาง โดยสมัยก่อนค่าจ้างรับงานบรรเลงของวงระนาดพาทย์ฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์ ราคาประมาณ 10-20 บาท ต่องาน นักดนตรีก็จะได้ค่าจ้างประมาณ 2-3 บาท ต่องาน แต่เมื่อเวลาผ่านไป เนื่องด้วยความเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคม อัตราค่าจ้างการรับงานวงปี่พาทย์จึงปรับเปลี่ยนขึ้นตามลำดับ เพื่อให้สอดคล้องกับค่าครองชีพ

ในยุคสมัยนั้น ๆ ในปัจจุบันค่าจ้างของนักดนตรีต่อครั้งนั้น นักดนตรีทุกคนจะได้ค่าจ้างที่เท่ากันทั้งหมด แต่จะมีบางครั้งที่ได้ไม่เท่ากัน คือคนที่บรรเลงเครื่องประกอบจังหวะจะได้ค่าจ้างน้อยกว่าคนอื่น เนื่องจากเป็นนักดนตรีฝึกหัด ซึ่งสามารถสรุปราคามาตรฐานของการรับงานบรรเลงของวงระนาดพาทยฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์ ดังตารางต่อไปนี้

2.3.1 งานพิธีมงคล ราคาประมาณ 3,500 บาท สามารถจำแนกได้ ดังนี้

นักดนตรี	ราคา ต่องาน
ผู้บรรเลงระนาดเอก	500 บาท
ผู้บรรเลงระนาดเอกเหล็ก	500 บาท
ผู้บรรเลงฆ้องวงใหญ่	500 บาท
ผู้บรรเลงปี่ใน	500 บาท
ผู้บรรเลงเครื่องหนัง	500 บาท
ผู้บรรเลงเครื่องประกอบจังหวะ	400 บาท

2.3.2 งานอวมงคล ราคาประมาณ 5,000 บาท สามารถจำแนกได้ ดังนี้

นักดนตรี	ราคา ต่องาน
ผู้บรรเลงระนาดเอก	600 บาท
ผู้บรรเลงระนาดเอกเหล็ก	600 บาท
ผู้บรรเลงฆ้องวงใหญ่	600 บาท
ผู้บรรเลงปี่ใน	600 บาท
ผู้บรรเลงเครื่องหนัง	600 บาท
ผู้บรรเลงเครื่องประกอบจังหวะ	400 บาท

2.3.3 งานพิธีกรรมต่าง ๆ ราคาประมาณ 5,000 บาท สามารถจำแนกได้ ดังนี้

นักดนตรี	ราคา ต่องาน
ผู้บรรเลงระนาดเอก	600 บาท
ผู้บรรเลงระนาดเอกเหล็ก	600 บาท
ผู้บรรเลงฆ้องวงใหญ่	600 บาท
ผู้บรรเลงปี่ใน	600 บาท
ผู้บรรเลงเครื่องหนัง	600 บาท
ผู้บรรเลงเครื่องประกอบจังหวะ	400 บาท

สรุปผล

ประวัติความเป็นมาของวงระนาดพาทยฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์ แบ่งออกได้เป็น 3 ช่วงระยะเวลา ระยะแรก พ.ศ. 2435 เป็นยุคที่เริ่มก่อตั้งวงระนาดพาทยฆ้อง ช่วงระยะเวลานี้ถือได้ว่าเป็นยุคที่เจริญรุ่งเรือง โดยนักดนตรีในสมัยนั้นบรรเลงดนตรีเป็นอาชีพหลัก ระยะที่สอง ตั้งแต่ พ.ศ. 2489-พ.ศ. 2553 เป็นยุคที่ประสบปัญหาการขาดแคลนนักดนตรี สาเหตุจาก

การอพยพย้ายถิ่นฐานที่อยู่อาศัยของประชากร อีกทั้งช่วงระยะเวลานั้นวงดนตรีลูกทุ่ง และวงดนตรีสมัยใหม่ เข้ามามีบทบาทเพิ่มขึ้นในสังคม จึงทำให้ความต้องการว่าจ้างวงปีพาทย์ลดน้อยลงไป และในระยะที่สาม ตั้งแต่ พ.ศ. 2554 เป็นยุคที่มีการฟื้นฟูวงระนาดพาทยฆ้องขึ้นอีกครั้ง โดยมีการชักชวนเยาวชนรุ่นใหม่มาฝึกหัด จึงทำให้วงปีพาทย์ยังคงเป็นวงดนตรีที่ยังคงอยู่เพื่อรับใช้วิถีชีวิตผู้คนในสังคม และปฏิบัติสืบเนื่องต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

รูปแบบการประสมวง มีรูปแบบการประสมวงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ โดยนักดนตรีที่บรรเลงเครื่องดนตรีแต่ละชนิดจะหันหน้าล้อมกันเป็นวง โดยมีฆ้องวงใหญ่เป็นศูนย์กลาง เพื่อช่วยในการฟังเสียงเครื่องดนตรีแต่ละชนิดได้อย่างชัดเจน ลักษณะการจัดรูปแบบวงในลักษณะนี้ อาจจะไม่เคยพบในการจัดวงปีพาทย์ แต่จะสังเกตได้จากวงกันตรึม วงมะมั่วด เป็นต้นที่ใช้หลักการเดียวกัน คือ เพื่อให้คนดนตรีในวงได้ฟังเสียง และฟังจังหวะซึ่งกันและกัน สำหรับลักษณะของบทเพลงแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ประกอบด้วย เพลงชุดโหมโรง เพลงสำหรับพระฉัน และเพลงเบ็ดเตล็ด ซึ่งบทเพลงแต่ละประเภทยังมีบริบทในการบรรเลงที่แตกต่างกันไป เพลงชุดโหมโรงจะเป็นเพลงที่ใช้บรรเลงเป็นลำดับแรกในการบรรเลงเสมอ เพลงสำหรับพระฉันก็จะบรรเลงในเวลาพระฉันเท่านั้น ส่วนเพลงเบ็ดเตล็ดก็จะใช้บรรเลงต่อเพลงชุดโหมโรง เล่นไปเรื่อย ๆ ตามความเหมาะสม ซึ่งก่อนที่จะเริ่มทำการบรรเลงในแต่ละครั้งจะต้องทำพิธีไหว้ครูเสมอ เพื่อที่จะบอกกล่าวและระลึกถึงครูบาอาจารย์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการบรรเลงดนตรีในครั้งนั้น ๆ ด้วย

สำหรับมาตรฐานราคาการรับงานบรรเลงของวงระนาดพาทยฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์ เฉลี่ยราคาต่องานประมาณ 3,500-5,000 บาท ตามประเภทของงานบรรเลง ซึ่งการรับงานบรรเลงในแต่ละครั้ง วงดนตรีจะต้องนำเงินแบ่งมาบำรุงเครื่องดนตรีให้กับวัดโพธิ์พระองค์ ครั้งละ 200-300 บาท เนื่องจากเครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลงในแต่ละครั้งนั้น ส่วนใหญ่เป็นเครื่องดนตรีของวัด ซึ่งเงินส่วนที่เหลือหลังจากแบ่งให้คนดนตรีทุกคนครบแล้ว จะเก็บไว้เป็นส่วนกลางของวง เพื่อเก็บไว้ซ่อมแซมเครื่องดนตรีที่ชำรุด

อภิปรายผล

วงระนาดพาทยฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์ เป็นวงดนตรีที่มีการก่อตั้งที่ยาวนาน และมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ช่วงยุคที่เริ่มก่อตั้งวงระนาดพาทยฆ้อง ช่วงระยะเวลานี้ถือได้ว่าเป็นยุคที่เจริญรุ่งเรืองมาก เนื่องจากนักดนตรีในสมัยนั้นบรรเลงดนตรีเป็นอาชีพหลักมาโดยตลอด ต่อมาได้มีการอพยพย้ายถิ่นฐานที่อยู่อาศัยของประชากร จึงประสบปัญหาการขาดแคลนนักดนตรี อีกทั้งช่วงระยะเวลานั้นวงดนตรีลูกทุ่ง และวงดนตรีสมัยใหม่ เข้ามามีบทบาทเพิ่มมากขึ้นในสังคม ทำให้ความต้องการว่าจ้างวงปีพาทย์ลดน้อยลงไป ใน พ.ศ.2554 เป็นยุคที่มีการฟื้นฟูวงระนาดพาทยฆ้องขึ้นอีกครั้ง โดยมีนายศก ศรีรักษา หัวหน้าวงคนปัจจุบัน ได้ชักชวนเยาวชนรุ่นใหม่มาฝึกหัด จึงทำให้วงปีพาทย์ยังคงเป็นวงดนตรีที่ยังคงอยู่เพื่อรับใช้วิถีชีวิตผู้คนในสังคม และปฏิบัติสืบเนื่องต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับ เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี (2560 : 4) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ การเปลี่ยนแปลงทางดนตรีว่า เมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนไปกระบวนการเรียนรู้ ทัศนคติความเชื่อและบทบาทที่เป็นสภาพที่เคยดำรงอยู่ในอดีตถูกตัดลดขั้นตอน ปรับประยุกต์เพื่อให้เหมาะสมกับกาลเวลา เป็นสาเหตุทำให้ดนตรีจำต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย

สำหรับกลวิธีการบรรเลงของวงระนาดพาทยฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์ มีลักษณะการบรรเลงแบบเรียบง่าย โดยมีฆ้องจะทำท่อนองหลัก ส่วนเครื่องดนตรีประเภทตาเนินทำนอง ซึ่งประกอบไปด้วย ระนาดเอก ระนาดเอกเหล็ก และปี่ จะดำเนินทำนองไปตามทำนองหลัก ไม่ได้แปรทำนองหรือใส่เม็ดพรายมากนัก สอดคล้องกับแนวคิดของ เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี (2560 : 70) ได้กล่าวไว้ในวารสารดนตรีรังสิตว่า ในดนตรีลาวเดิมเครื่องดนตรีประเภทที่ใช้ทำทำนองถือเป็นหนึ่งเครื่องดนตรีที่มีบทบาทสำคัญของวงพิณพาทย ในอดีตกลวิธีการบรรเลงของดนตรีแต่ละเครื่องใช้วิธีการบรรเลงแบบเรียบง่าย เนื่องจากโดยธรรมชาติของดนตรีลาวเดิม มีลักษณะเป็นดนตรีที่สะท้อนความไพเราะของเสียงผ่านลักษณะของวง แนวคิดเช่นนี้ปรากฏในวงพิณพืดของกัมพูชาเช่นเดียวกัน

วงระนาดพาทยฆ้อง วัดโพธิ์พระองค์ เป็นวงดนตรีปี่พาทย์ที่ยังคงบรรเลงเพื่อรับใช้วิถีชีวิตผู้คนในสังคมทั้งงานพิธีมงคล งานอวมงคล และงานพิธีกรรมต่าง ๆ ปฏิบัติสืบเนื่องต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากวิถีชีวิตของผู้คนในปัจจุบันยังคงให้ความสำคัญและผูกพันกับบทบาทของเสียงดนตรีในพิธีกรรม ซึ่งจุดมุ่งหมายในการบรรเลงไม่ได้บรรเลงเพื่อให้เกิดความไพเราะ แต่ใช้สำหรับประกอบในพิธีกรรม เพื่อให้เกิดความครึกครื้น ซึ่งสอดคล้องกับ สงัด ภูเขาทอง (2532 : 226) กล่าวไว้ว่า วงปี่พาทย์เป็นวงดนตรีที่ใช้สำหรับประกอบเพื่อให้เกิดความครึกครื้นตามงานและพิธีกรรมต่าง ๆ มากกว่าที่จะบรรเลงเพื่อให้เกิดความไพเราะ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 หน่วยงานรัฐหรือองค์กรเอกชนควรให้การสนับสนุน ส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีอีสานใต้ เพราะหากไม่มีการสืบทอดอย่างเป็นระบบ วัฒนธรรมเหล่านี้อาจสูญหายไป

1.2 สถาบันการศึกษาสามารถนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ศึกษาวัฒนธรรมดนตรีและการเปลี่ยนแปลงของดนตรีในภูมิภาคอีสานใต้ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจดนตรีอีสานใต้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวัฒนธรรมหรือดนตรีพื้นบ้านวงอื่น ๆ ในเขตพื้นที่อีสานใต้ และบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อนำมาเปรียบเทียบลักษณะต่าง ๆ ได้

2.2 ควรศึกษาดนตรีในเขตพื้นที่อีสานใต้ กับภูมิภาคอื่น ๆ และนำมาเปรียบเทียบ เพื่อให้เห็นความแตกต่างและความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน

เอกสารอ้างอิง

เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. (2542). *สังคตินิยมว่าด้วยดนตรีไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. (2560). *การเปลี่ยนแปลงทางดนตรี*. ขอนแก่น: โครงการตำราบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. (2560). ดนตรีลาวเดิมยุคจินตนาการใหม่ตั้งแต่ปีคริสต์ศักราช 1986. *วารสารดนตรีรังสิต มหาวิทยาลัยรังสิต*. 12(2), 59-74 .

สงัด ภูเขาทอง. (2532). *การดนตรีไทยและทางเข้าสู่ดนตรีไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.

สุริยา สะเป็น. (29 พฤศจิกายน 2561). *สัมภาษณ์*. นักดนตรี วงระนาดพาทยฆ้อง.

การพัฒนาการคิดอย่างมีเหตุผลทางคณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการศึกษาชั้นเรียน และวิธีการแบบเปิดสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยครูปากเซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

The Development of Mathematical Reasoning Thinking by Lesson Study Process and
Open Approach in Pakse Teacher Training College's Demonstration School, Lao PDR

วิไลวัน เมกจอน¹ และ ปิยาภรณ์ พุ่มแก้ว²

Vilayvanh Mekchone¹ and Piyaporn Phumkeaw²

Received : 18 ส.ค. 2562

Revised : 3 ต.ค. 2562

Accepted : 4 ต.ค. 2562

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลทางคณิตศาสตร์ก่อนเรียน
และหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมสาธิตวิทยาลัยครูปากเซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการศึกษาชั้นเรียน และวิธีการแบบเปิด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561-2562 โรงเรียนมัธยมสาธิตวิทยาลัยครูปากเซ นครปากเซ แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 28 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย
1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการศึกษาชั้นเรียน และวิธีการแบบเปิด จำนวน 12 แผน 2) แบบวัดความสามารถ
ในการคิดอย่างมีเหตุผลทางคณิตศาสตร์ แบบอัตนัยจำนวน 10 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่ายตั้งแต่ .35 - .75 ค่าอำนาจจำแนก
ตั้งแต่ .20 - .80 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .88 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน และสถิติทดสอบที ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ
ศึกษาชั้นเรียน และวิธีการแบบเปิดมีความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลทางคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านการหาคำตอบในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยอาศัยข้อมูล หลักการ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
เท่ากับ 3.94 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.49 2) ด้านการแสดงแนวคิดในการแก้ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ
4.01 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.54 3) ด้านความสามารถในการอธิบาย และการตรวจสอบแนวคิดอย่างสมเหตุ
สมผล มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.02 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.56

คำสำคัญ : กระบวนการศึกษาชั้นเรียน, วิธีการแบบเปิด, การคิดอย่างมีเหตุผลทางคณิตศาสตร์

Abstract

The purposes of this study are to compare mathematical reasoning thinking before and after
students' learning at Pakse Teacher Training College's Demonstration School, Lao PDR by using Lesson
Study process and Open Approach. 28 Matthayomsueksa 1 students second semester of Pakse Teacher

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
อีเมล: vilayvanh16@hotmail.com

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

¹ Master Student Master of Education Program in Curriculum and Instructional Development, Ubon Ratchathani Rajabhat
University, Email: vilayvanh16@hotmail.com

² Lecturer in Curriculum and Instructional Development, Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University

Training College's Demonstration School, Lao PDR are used as sample group through cluster sampling. The research tools consist of 1) 12 Lesson plans by using Lesson Study and Open Approach. 2) The subjective test for mathematical reasoning Thinking, 10 items, those attained the standard requirement: P (.35 to .75), the discrimination (.20 to 80), and the reliability value was .88. The statistics used for data analysis was mean, percentage, standard deviation, and t-test. The research revealed that Matthayomsueksa 1 students of Pakse Teacher Training College's Demonstration School, Lao PDR had developed their reasoning thinking on mathematics, their learning ability were higher at the significant level of .05 which consists of 1) The finding the answer on particular matter based on principle information $\bar{X} = 3.94$, S.D = 0.49 2) The conceptual performance in problem solving $\bar{X} = 4.01$ ส่วน S.D = 0.54 3) Ability in explanations and reasonable examination $\bar{X} = 4.02$ S.D = 0.56

Keywords : Lesson Study Process, Open Approach, Mathematical Reasoning Thinking

บทนำ

วิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในปี 2573 และยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาและกีฬาระยะ 10 ปี (2559-2568) เป็นแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาที่กำหนดในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน มุ่งเน้นการนำพาประเทศชาติให้พ้นจากสถานะภาพประเทศด้อยพัฒนาในปี 2563 ซึ่งสอดคล้องกับการกำหนดวิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ และกีฬาที่ได้กำหนดสร้างแผนพัฒนาแผนการศึกษาและกีฬา 5 ปี (2559-2563) (กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา สปป ลาว, 2558 : 9) วิธีการดำเนินการปฏิรูประบบการศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้ได้ตามคาคาหมายที่กำหนดไว้สำหรับการศึกษายสามัญต้องยกระดับเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษารอบด้าน มีโครงสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมเพื่อช่วยให้มั่นใจถึงมาตรฐานกับความรู้ทั่วไป และสร้างเงื่อนไขในการพัฒนาความรู้ทักษะของนักเรียนเพิ่มความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลเป็นจริง ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ธรรมชาติและสังคมศาสตร์มีความสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ และกีฬา สปป ลาว, 2551 : 32) หนึ่งในกรปฏิรูประบบการศึกษาแห่งชาติคือวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ที่ต้องปรับเปลี่ยนมายึดผู้เรียนเป็นสำคัญเน้นให้ผู้เรียนได้รู้จักคิด มีทักษะและมีวิธีการแก้ปัญหาอย่างสมเหตุสมผลสิ่งเหล่านี้ต้องได้รับการปลูกฝังและพัฒนาจากพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ เพราะวิชาคณิตศาสตร์มีความสำคัญต่อการพัฒนาการคิดของมนุษย์ทำให้ผู้เรียนมีทักษะ มีแนวคิดสร้างสรรค์ และมีความสามารถในการแก้ปัญหาทั้งในการเรียน และชีวิตจริง (กระทรวงศึกษาธิการ และกีฬา สปป ลาว, 2551 : 20-21)

วิชาคณิตศาสตร์มีความสำคัญต่อการพัฒนาความคิดของมนุษย์เป็นอย่างมากทำให้ มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผลเป็นระบบ มีระเบียบ มีแบบแผน สามารถคิดวิเคราะห์ปัญหา และสถานการณ์ตัวอย่างถ่วงรอบคอบ ทำให้สามารถคาดการณ์ วางแผนตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม (สำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา, 2548 : 1) คณิตศาสตร์เป็นสาระการเรียนรู้ที่มีลักษณะซับซ้อนเป็นนามธรรม มีความสำคัญและสัมพันธ์กับกิจกรรมในชีวิตประจำวันอย่างมาก เป็นพื้นฐานสำหรับการค้นคว้าวิจัยทุกประเภทจะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เศรษฐกิจ และสังคม ความเจริญในวิทยาการต้องอาศัยหลักการทางคณิตศาสตร์เพราะเป็นกระบวนการพัฒนาความคิดของผู้เรียน ช่วยฝึกให้นักเรียนคิดเป็นขั้นตอนอย่างละเอียดถี่ถ้วน ฝึกการใช้เหตุผล เพื่อประกอบการตัดสินใจ การจัดให้นักเรียนได้เรียนรู้คณิตศาสตร์อย่างมีความหมาย เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยความเข้าใจ มุ่งเน้นการฝึกให้นักเรียนมีทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ พัฒนาการคิดอย่างมีเหตุผล รู้จักการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และสามารถแสดงความคิดเห็นหรืออธิบายสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล (นภาพร วรเนตรสุตาพิทย์ และคณะ, 2552 : 76)

จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ใน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในวิชาคณิตศาสตร์อยู่ระดับต่ำมาก มีทักษะในการแก้โจทย์ปัญหาในชีวิตประจำวัน เกี่ยวกับการบวกและการลบ รู้การเปรียบเทียบ เส้นขนานกันและตั้งฉากกัน การแปลงหน่วยการวัดต่าง ๆ ได้เพียง 23% นอกจากนี้ยังพบว่า ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาในชีวิตประจำวันที่มีหลายขั้นตอน การจำแนกอธิบายรูปเรขาคณิต ในวิชาคณิตศาสตร์ เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนในระดับที่สูงขึ้น นักเรียนมีความรู้พื้นฐานคณิตศาสตร์ หลังจากเรียนจบ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 วิชาคณิตศาสตร์ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน นักเรียนมีทักษะดังกล่าวเพียง 3% เท่านั้น กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา สปป. ลาว (2558: 16) จากการสังเกตการเรียนการสอนในระยะเวลาของโรงเรียนประถมสาธิตวิทยาลัยครูปากเซ เห็นว่า นักเรียนมีความสนใจต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์น้อย เวลาเรียนนักเรียนไม่มีความสามารถในการแก้ปัญหา และไม่ค่อย แสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย นักเรียนจะเรียนแบบท่องจำ ทำให้นักเรียนไม่สามารถแก้ปัญหาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันได้ เมื่อจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 วิชาคณิตศาสตร์มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ สาเหตุเนื่องมาจากนักเรียน ส่วนใหญ่มีทักษะการคิดคำนวณและทักษะการคิดอย่างมีเหตุผลอยู่ในระดับที่ต้องได้รับการพัฒนา (โรงเรียนประถมสาธิต วิทยาลัยครูปากเซ, 2561 : 1)

การคิดอย่างมีเหตุผลเป็นการคิดที่อ้างอิงหลักฐานเพื่อนำมาสนับสนุนที่ได้ข้อสรุปที่ถูกต้องและอธิบายได้ การคิด อย่างมีเหตุผลของนักเรียนสามารถพัฒนาได้โดยการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองเปิดโอกาสให้ นักเรียนได้แสดงหาความรู้ด้วยตนเองโดยกระบวนการที่เหมาะสม ดังนั้นเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล ของนักเรียน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำแนวคิดของ “วิธีการแบบเปิด” (Open Approach) ใช้ในการพัฒนาผู้เรียนโดยอย่างมี ประสิทธิภาพ (สุเมธทา สิงห์ชา, 2557 : 46) จากผลการวิจัยการสำรวจความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนในชั้นเรียนโดยวิธีการแบบเปิดโรงเรียนประถมสาธิตวิทยาลัยครูปากเซ เป็นวิธีการสอนที่มีขั้นตอนอย่างชัดเจน และสำคัญคือการนำเสนอสถานการณ์ปัญหาปลายเปิดที่เป็นสถานการณ์ปัญหาจากโลกจริง และมีความหมายต่อนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียนรู้ และพร้อมที่จะลงมือแก้ปัญหาที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน โดยในแต่ละขั้นตอน ของวิธีการแบบเปิดได้สร้างเงื่อนไขให้นักเรียนได้แสดงออกความสามารถอย่างหลากหลาย (คำหล้า คำเมืองคุณ, 2560 : 133) การจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบเปิดทำให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล ได้ตามขั้นตอนการคิดอย่างมี เหตุผล คือ การรวบรวมข้อมูล การจำแนกข้อมูล การพิจารณา และการอธิบายอย่างมีเหตุผล โดยนักเรียนสามารถอธิบาย ความเกี่ยวข้องกับระหว่างเรื่องที่อ้างกับข้อสรุป ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล สามารถอธิบายให้ผู้อื่น ยอมรับ เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และยอมรับความคิดเห็นของคนอื่นในการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน มีความสามารถ ในการคิดอย่างมีเหตุผลไปในทางที่ดีขึ้น (วันวิไล ทองคำ, 2561 : 97) นอกจากนี้แผนการเรียนรู้ที่เป็นลักษณะของการดึงเอา กระบวนการคิดของนักเรียนและส่งเสริมให้มีการพัฒนาการให้เหตุผลได้เป็นอย่างดีด้วยกระบวนการศึกษาชั้นเรียน (Lesson study) ที่จะนำแผนการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลในวิธีการแบบเปิด (สุเมธทา สิงห์ชา, 2557 : 3) วิธีการแบบเปิดเน้นการใช้จากสถานการณ์ใกล้ตัวของนักเรียนมาบูรณาการกับแนวคิดเพื่อแก้ไข ปัญหาอย่างเหมาะสมโดยเปิดโอกาสให้ นักเรียนได้มีการแสดงวิจิตได้อย่างหลากหลายวิธี ซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนมีการ พัฒนามตามระดับความสามารถของตนเองได้ (Inprasitha, 2011: 1-17) วิธีการแบบเปิดนี้มีขั้นตอนการสอนอยู่ 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การนำเสนอปัญหาปลายเปิด (2) การเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนผ่านการแก้ปัญหา (3) การสรุปโดยเชื่อมโยง แนวคิดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่เกิดขึ้น และ (4) การอภิปรายและเปรียบเทียบร่วมกันทั้งชั้นเรียนการบูรณาการวิธีการ แบบเปิดในฐานะที่เป็นแนวทางการสอนเข้าไปในกระบวนการศึกษาชั้นเรียนจะปรากฏในขั้นตอนที่ 2 ของการศึกษาชั้นเรียนคือ ขั้นตอนการร่วมสังเกตชั้นเรียน (Do) การนำวิธีการแบบเปิดเข้ามาในขั้นตอนของการศึกษาชั้นเรียนคณิตศาสตร์ โดยการยึด แนวคิดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนเป็นหลัก ในการดำเนินการแต่ละขั้นตอนของการศึกษาชั้นเรียน ซึ่งการได้มาซึ่งแนวคิด

ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนนั้นเกิดจากการใช้วิธีการแบบเปิดในขั้นตอนของการสอน ที่มีที่มการศึกษาชั้นเรียนเพื่อที่จะทำการสังเกต และรวบรวมแนวคิดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนและนำไปใช้ในขั้นตอนการสะท้อนผล (สตรีกูตา, 2557: 12)

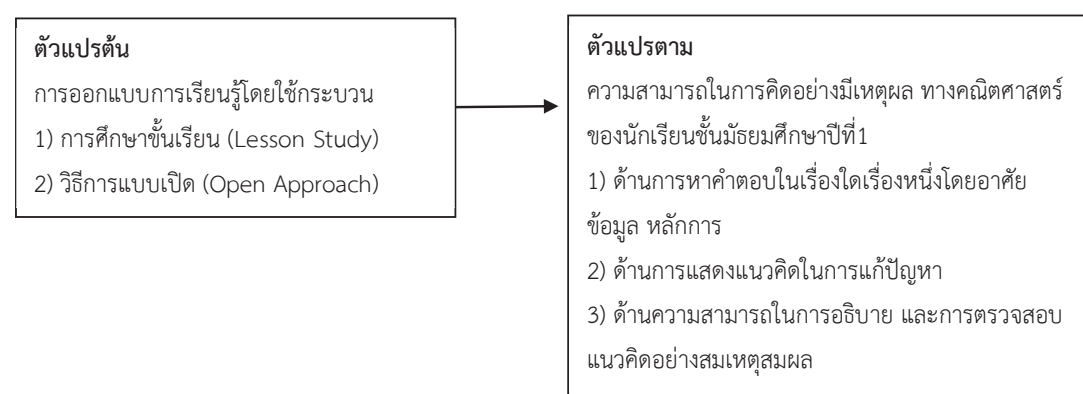
จากการศึกษาประเด็นที่สำคัญดังกล่าวในเบื้องต้นจึงทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะนำกระบวนการศึกษาชั้นเรียนและการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิดมาใช้ในการเรียนการสอนให้นักเรียนมี ทักษะความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่คิดว่ามีความเหมาะสมที่จะใช้ในการพัฒนาการคิดอย่างมีเหตุผลของนักเรียน เมื่อนักเรียนพบคำตอบหรือปัญหาทำให้นักเรียนสามารถคิดหาเหตุผลมาแก้ปัญหาหรือสามารถตอบคำถามได้อย่างสมเหตุสมผล และนำเสนอข้อถ้อย หรืออธิบายให้ผู้เรียนยอมรับได้อย่างน่าเชื่อถือ ซึ่งส่งผลให้นักเรียนที่มีความคิดรอบคอบ สามารถแก้ปัญหา แก้ไขสถานการณ์จริงได้อย่างมีเหตุผลได้อย่างถูกต้องที่เป็นระบบที่ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถแก้ไขปัญหาได้ดัดแปลงเหตุผลและพร้อมที่จะก้าวไปสู่สังคมในยุคศตวรรษที่ 21 พร้อมทั้งจะเรียนรู้สิ่งที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุผล เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลทางคณิตศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมสาธิตวิทยาลัยครูปากเซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการศึกษาชั้นเรียน และวิธีการแบบเปิด

แนวคิด

ในการวิจัยการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนในชั้นเรียนโดยใช้กระบวนการศึกษาชั้นเรียน (Lesson study) และวิธีการแบบเปิด (Open Approach) ตามกรอบแนวคิดของไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (Inprasitha, 2011 : 56-59) มาประยุกต์ใช้เป็น ชื่อตัวแปรต้น 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการการออกแบบการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) 2) ด้านวิธีการแบบเปิด (Open Approach) และตัวแปรตามความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 ได้แก่ 1) ด้านการหาคำตอบในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยอาศัยข้อมูล หลักการ 2) ด้านการแสดงแนวคิดในการแก้ปัญหา 3) ด้านความสามารถในการอธิบาย และการตรวจสอบแนวคิดอย่างสมเหตุสมผล โดยแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังภาพประกอบ 1 ดังนี้

ภาพประกอบ 1 แสดงกรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561-2562 โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น นครปากเซ แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 1477 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561-2562 โรงเรียนมัธยมสาธิตวิทยาลัยครูปากเซ นครปากเซ แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว จำนวน 28 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล วิธีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการศึกษาชั้นเรียน และวิธีการแบบเปิด วิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการสถาบันค้นคว้าวิทยาศาสตร์การศึกษา 2553 มีทั้งหมด 12 แผน ใช้เวลา 12 ชั่วโมง

2.2 แบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นข้อสอบแบบอัตนัย จำนวน 10 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561-2562 ใช้เวลาในการเก็บรวบรวม 4 สัปดาห์ รวมทั้งการทดสอบด้วย โดยเก็บข้อมูลตามลำดับดังนี้

3.1 ทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลทางคณิตศาสตร์ก่อนเรียนจำนวน 10 ข้อ

3.2 จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้แผนการจัดการเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด วิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 12 ครั้ง ครึ่งละ 1 ชั่วโมง

3.3 ทดสอบหลังเรียนด้วยแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลทางคณิตศาสตร์หลังใช้แผนการจัดการเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด วิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวนจำนวน 10 ข้อ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลทางคณิตศาสตร์ โดยใช้กระบวนการศึกษาชั้นเรียน และวิธีแบบเปิดสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 หาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลแต่ละข้อ โดยใช้สูตรของ เรียกว่า ดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม หรือ IOC

4.2 หาค่าความยากง่ายของแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล โดยการคำนวณจากสูตร P_E

4.3 การหาค่าอำนาจจำแนกเพื่อวิเคราะห์ข้อสอบรายข้อโดยใช้การคำนวณจากสูตร D

4.4 การหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลโดยใช้การคำนวณจากสูตร

สัมประสิทธิ์ แอลฟา (α – Coefficient) ด้วยวิธีการของ ครอนบาค (Cronbach)

4.5 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลทางคณิตศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ t-test

สรุปผล

1. ผลการประเมินความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการศึกษาชั้นเรียน และวิธีการแบบเปิด

ตาราง 1 ผลการประเมินความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลทางคณิตศาสตร์

ประเด็นการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.
การหาคำตอบในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยอาศัยข้อมูล หลักการ	3.94	0.49
การแสดงแนวคิดในการแก้ปัญหา	4.01	0.54
ความสามารถในการอธิบาย และการตรวจสอบแนวคิดอย่างสมเหตุสมผล	4.02	0.56

จากตาราง 1 สรุปผลการประเมินความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการศึกษาชั้นเรียน และวิธีการแบบเปิด ด้าน ความสามารถในการหาคำตอบในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยอาศัยข้อมูล หลักการ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.94 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.49 ด้านความสามารถในการแสดงแนวคิดในการแก้ปัญหา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.01 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.54 ด้านความสามารถในการอธิบาย และการตรวจสอบแนวคิดอย่างสมเหตุสมผล มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.02 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.56

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลทางคณิตศาสตร์ก่อนเรียน และหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการศึกษาชั้นเรียน และวิธีการแบบเปิด

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลทางคณิตศาสตร์ก่อนเรียน และหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการศึกษาชั้นเรียน และวิธีการแบบเปิด

คะแนน	N	K	$\bar{X}$	S.D.	t
ก่อนเรียน	28	20	9.00	2.43	18.92*
หลังเรียน	28	20	15.00	1.76	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการศึกษาชั้นเรียน และวิธีการแบบเปิดก่อนเรียน มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 9.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 2.43 และคะแนนหลังเรียน มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 15.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.76 แสดงว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการศึกษาชั้นเรียน

และวิธีการแบบเปิด กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการคิดอย่างมีเหตุผลทางคณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยครูปากเซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ผู้วิจัยมีประเด็นที่ค้นพบที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการศึกษาชั้นเรียน และวิธีการแบบเปิดวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการสถาบันค้นคว้าวิทยาศาสตร์การศึกษา 2553 ที่ผู้วิจัยเป็นแนวทางในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ชั้นเรียนคณิตศาสตร์ ซึ่งมีทั้งหมด 12 แผน ใช้เวลาทั้งหมด 12 ชั่วโมง ได้สร้างให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษาในคาบนั้น ๆ ทำให้ได้ข้อมูลผลงานจากการทำใบกิจกรรมของนักเรียนในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ มีการวิเคราะห์เนื้อหา และกำหนดจุดประสงค์ที่ต้องการวัด และประเมินอย่างชัดเจนตามกระบวนการศึกษาชั้นเรียน และวิธีการแบบเปิดซึ่งครูได้ร่วมกันพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดวิธีการสอนแบบเปิด มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดอย่างมีเหตุผลทางคณิตศาสตร์ กิจกรรมการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการคิดของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมณชา สิงห์ชา (2557 : 3) กล่าวไว้ว่าแผนการเรียนรู้ที่เป็นลักษณะของการดึงเอากระบวนการคิดของนักเรียนออกมาทำให้สามารถศึกษากระบวนการคิดของนักเรียนแต่ละคน และส่งเสริมให้มีการพัฒนาด้านการให้เหตุผลของนักเรียนได้เป็นอย่างดีอีกด้วย กระบวนการศึกษาชั้นเรียน (Lesson study) ที่จะนำแผนการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริม และพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลในวิธีการแบบเปิด เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้ปัญหาปลายเปิด (Open-ended-Problems) ซึ่งเป็นปัญหาคณิตศาสตร์ที่มีคำตอบหรือมีแนวทางในการแก้ปัญหาได้อย่างหลากหลายวิธีที่นักเรียนสามารถหาเหตุผลมาประกอบหรืออ้าง เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในคำตอบที่ได้ คำตอบที่น่าเชื่อถือ Inprasitha (2011: 30) ได้ให้ความหมายของวิธีการสอนแบบเปิดว่าเป็นกระบวนการจัดกิจกรรมหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ให้มีลักษณะที่เป็นปัญหาแบบเปิดกระตุ้นให้นักเรียนได้คิด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วณัญญา เจริญดี (2555 : 80-82) ได้สรุปผลการวิจัยว่าแผนการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นการพัฒนาทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการแบบเปิด นักเรียนมีทักษะการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องการประยุกต์ของสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ก่อน และหลังเรียนไม่แตกต่างกัน

2. ผลการประเมินความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการศึกษาชั้นเรียน และวิธีการแบบเปิดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนนำเสนอการอภิปรายผลรายองค์ประกอบดังนี้

2.1 ด้านการหาคำตอบในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยอาศัยข้อมูล หลักการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการศึกษาชั้นเรียน และวิธีการแบบเปิด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.94 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.49 ซึ่งการหาคำตอบในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยอาศัยข้อมูล หลักการ ผู้วิจัยให้นักเรียนได้ตระหนักถึงการหาคำตอบหรือผลลัพธ์ที่ได้ จากปัญหาปลายเปิด ว่าได้ข้อมูลจากโจทย์กำหนดให้อย่างไร ซึ่งปัญหาปลายเปิดนั้นสามารถมีแนวทางการแก้ปัญหาหรือคำตอบที่หลากหลาย ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันวิไล ทองคำ (2561 : 97-98) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับการคิดอย่างมีเหตุผลทางคณิตศาสตร์ โดยใช้วิธีการแบบเปิด (Open Approach) สำหรับโรงเรียนสาธิตชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประถมสาธิต วิทยาลัยครูปากเซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้สรุปไว้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบเปิด ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลได้ตามขั้นตอนการคิดอย่างมีเหตุผล

คือ การรวบรวมข้อมูล การจำแนกข้อมูล การพิจารณาความก้าวหน้าเชื่อถือ การใช้เหตุผล และการอธิบายอย่างมีเหตุผล โดยนักเรียนสามารถรวบรวมข้อมูลที่ต้องอธิบายเหตุผล จำแนกข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงข้อคิดเห็น และนำมาพิจารณาความเชื่อถือ จนเกิดการใช้เหตุผล แล้วสามารถอธิบาย หรือบอกความเกี่ยวข้องระหว่างเรื่องที่อ้างกับข้อสรุป ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล สามารถอธิบายให้ผู้อื่นยอมรับ หรือเชื่อถือได้ และยังส่งผลให้นักเรียนมีการพิจารณารอบคอบยิ่งขึ้น ก่อนการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง เกิดจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น ในการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน กล่าวคือ กล้าแสดงออกยิ่งขึ้น มีความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลไปในทางที่ดี

2.2 ผลการประเมินความสามารถการคิดอย่างมีเหตุผลทางคณิตศาสตร์ ด้านการแสดงแนวคิดในการแก้ปัญหา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการศึกษาชั้นเรียน และวิธีการแบบเปิด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.01 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.54 ขั้นตอนในการวางแผนแก้ปัญหา นักเรียนได้เรียนรู้การแก้ปัญหา ด้วยตนเอง และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่าง ข้อมูลหรือสิ่งที่โจทย์กำหนดให้ ซึ่งปัญหาปลายเปิดนั้นช่วยกระตุ้นให้นักเรียน ได้นำความรู้ประสบการณ์ที่มีอยู่มาแก้ปัญหาได้อย่างอิสระ ซึ่งนักเรียนอาจมีการแก้ปัญหาที่หลากหลายแนวทาง ใช้รูปภาพ แทนปัญหา ซึ่งทำให้การแก้ปัญหาของนักเรียนมีความถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากขึ้น และจากผลการทำแบบวัดความสามารถ ในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ นักเรียนส่วนใหญ่เขียนแนวทางแก้ปัญหา แสดงการเชื่อมโยงข้อมูลหรือเงื่อนไขกับโจทย์ อาจเนื่องมาจากนักเรียนยังไม่คุ้นเคยกับปัญหาปลายเปิด ที่ต้องใช้ประสบการณ์ของตนเองในการวางแผนแก้ปัญหาที่มี หลายแนวทางซึ่งสอดคล้องกับ Inprasitha (2011: 4-5) ได้กล่าวว่า การสอนโดยใช้วิธีการแบบเปิดในชั้นวางแผนหาแนวทาง ในการแก้ปัญหา นักเรียนต้องพยายามค้นพบแนวทางการแก้ปัญหาของตนเอง โดยอาศัยประสบการณ์ของตนเอง ผู้มีหน้าที่ ชี้แนะให้นักเรียนได้อภิปรายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ ระหว่างแนวทางการหาคำตอบที่หลากหลาย สามารถนำไปพัฒนาความรู้ ในระดับสูงต่อไป เช่นเดียวกับกับงานวิจัยของ พัทธยากร บุสยา (2559 : 136) ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ วิธีการแบบที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหา และความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้ อาจจะเป็นเพราะว่าวิธีการสอนแบบเปิด เป็นวิธีการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้แก้ปัญหา (Problem solving) ด้วยตนเอง ของนักเรียน ทำให้นักเรียนสามารถคิดได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งนักเรียนสามารถคิดแนวคิดได้อย่างหลากหลายโดยไม่จำกัดวิธี ทำให้นักเรียนได้คิดอย่างอิสระ เมื่อนักเรียนถูกตั้งศักยภาพของตนเองออกมาใช้ ทำให้ส่งผลต่อความสามารถในการแก้โจทย์ ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เพราะนักเรียนไม่ถูกจำกัดแนวคิดในการหาคำตอบ ทำให้เกิดความคิดได้อย่างหลากหลายจึงทำให้นักเรียนใช้วิธีการสอนแบบมีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ มากกว่านักเรียนที่ใช้วิธีการสอนแบบปกติ เช่นเดียวกับกับงานวิจัยของ คำหล้า คำเมืองคุณ (2560 : 133-135) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสามารถในการแก้ปัญหา ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนในชั้นเรียน โดยใช้วิธีการแบบเปิดในโรงเรียนประถมสาธิต วิทยาลัยครูปากเซ สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ผลการสังเกตชั้นเรียนของทีมวิจัย เมื่อพิจารณาการสำรวจทั้งหมดในชั้นเรียน โดยวิธีการแบบเปิดที่บูรณาการร่วมกับการศึกษาชั้นเรียนตามแนวคิดของ Inprasitha (2011) จาก 4 ขั้นตอนพบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนเกิดขึ้นอย่างหลากหลาย มีลักษณะเฉพาะและมีความพิเศษไปตามแต่ละขั้น ของวิธีการแบบเปิด ซึ่งผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์การจัดการเรียนการสอน ที่มุ่งเน้นพัฒนาความสามารถ ในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนสามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนารูปแบบหรือวิธีการทำงานสำหรับครู และนักวิจัย สามารถเรียนรู้ทักษะในการสังเกตแนวคิดพฤติกรรม ลักษณะท่าทางในระหว่างการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถ ในการแก้ปัญหา ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนให้สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ตติมา ทิพย์จินดาชัยกุล (2557: 85-87) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดที่มีต่อความสามารถ ในการแก้ปัญหา และความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่องทักษะ กระบวนการทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่าความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนได้รับการจัดกิจกรรม

การเรียนรู้ โดยใช้วิธีการแบบเปิดเรื่องทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์สูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีการแบบเปิดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งได้สอดคล้องกับกับงานวิจัยของ Ulep (2008 : 130-138) ทำการวิจัยเรื่องการส่งเสริมการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ในชั้นเรียนที่ใช้สถานการณ์ปัญหาปลายเปิดมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์ปัญหาปลายเปิดดำเนินการวิจัยโดยครูฟิลิปินส์ที่เป็นสมาชิกของกลุ่มการศึกษาชั้นเรียนที่ใช้สถานการณ์ปัญหาปลายเปิด ได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนในการแสดงแนวคิดและการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ ได้แก่ การกำหนดชนิดของสถานการณ์ปัญหา ลักษณะของสถานการณ์ปัญหา และการคาดการณ์แนวคิดของนักเรียนที่น่าจะเป็นไปได้ ผลการวิจัยพบว่า 1) หลังจากที่ได้ผู้เรียนนั้นได้เผชิญกับสถานการณ์ปัญหาแล้ว ผู้เรียนสามารถแก้สถานการณ์ปัญหาและอธิบายแนวคิดในการแก้ปัญหาให้ครูผู้สอนฟังได้ 2) การใช้สถานการณ์ปัญหาปลายเปิดสามารถส่งเสริมกระบวนการคิดและการสื่อสารของผู้เรียนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ได้

2.3 ผลการประเมินความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลทางคณิตศาสตร์ด้านความสามารถในการอธิบายและการตรวจสอบแนวคิดอย่างสมเหตุสมผลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการศึกษาชั้นเรียน และวิธีการแบบเปิด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.02 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.56 สมจิต อินทรชาติ (2553 : 82-84) ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคิดอย่างมีเหตุผลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 โดยสรุป ความถนัดด้านเหตุผล ความรู้พื้นฐานเดิมบรรยากาศในชั้นเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความสนใจเรียน และพฤติกรรมการสอนของครูมีผลโดยตรงต่อการคิดอย่างมีเหตุผล ดังนั้น ครูผู้สอนสามารถนำรูปแบบนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การสอนให้ผู้เรียนเกิดความคิดอย่างมีเหตุผลอีกต่อไป เช่นเดียวกับ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2551 : 45) ได้กล่าวไว้ว่า การคิดอย่างมีเหตุผลจึงเป็นหัวใจสำคัญของการสอนคณิตศาสตร์ นอกจากนี้ยังมีการวิจัยจำนวนมากที่ยืนยันว่าการสอนให้นักเรียนเรียนด้วยความเข้าใจอย่างมีเหตุผล ดีกว่าการสอนแบบให้จดจำ การสอน คณิตศาสตร์อย่างเป็นเหตุเป็นผล จะทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์สามารถจดจำได้ดี

กล่าวโดยสรุป ความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียน สามารถพัฒนาได้โดยการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกทักษะการคิด การใช้สถานการณ์ปัญหากระตุ้น เปิดโอกาสให้เกิดการซักถาม และการแสดงความคิดเห็น ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการแบบเปิด การส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล จะช่วยให้ผู้เรียนมีแนวทางในการแก้ปัญหาได้อย่างหลากหลายวิธี นักเรียนสามารถหาเหตุผลมาประกอบหรืออ้างอิงเพื่อให้ได้คำตอบที่น่าเชื่อถือ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนได้รับการพัฒนาพื้นฐานทางทักษะทางคณิตศาสตร์ตามระดับความสามารถของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

- 1.1 ควรเลือกสื่อการเรียนการสอนที่นำมาใช้อุปกรณ์ที่หลากหลายน่าสนใจ และเป็นสิ่งที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้
- 1.2 ผู้สอนควรจัดห้องเรียนและสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ เนื่องจากเป็นการเรียนโดยการแบ่งกลุ่ม ดังนั้นควรจัดห้องเรียนให้สามารถเคลื่อนย้ายจัดกลุ่มได้ตลอดเวลา
- 1.3 ควรฝึกให้ผู้เรียน เรียนรู้ทักษะการให้เหตุผล ด้วยตนเอง หรือปรึกษากันภายในกลุ่มข้อสรุปร่วมกัน ครูเป็นเพียงผู้คอยให้คำแนะนำมากกว่าจะเป็นผู้บอกความรู้ให้แก่ผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรนำแบบวิธีการสอนแบบเปิดไปศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรอื่น เช่น ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์

2.2 ควรนำรูปแบบการสอนด้วยกระบวนการศึกษาชั้นเรียน และวิธีการแบบเปิด ไปใช้กับการเรียนการสอน วิชาอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรเพื่อให้แน่ใจว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด ส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ควรมีการศึกษาและเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอน วิชาคณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการศึกษา ชั้นเรียน และวิธีการสอนแบบเปิดกับวิธีสอนแบบอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ และกีฬา สปป ลาว. (2551). *แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูประบบการศึกษาแห่งชาติ 2549- 2558*.

นครหลวงเวียงจันทน์: โรงพิมพ์ศรีสวาท.

กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา สปป ลาว. (2558). *วิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในปี 2573 และยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาและกีฬาระยะ 10 ปี*. นครหลวงเวียงจันทน์:

กระทรวงศึกษาธิการ และกีฬา สปป ลาว.

คำหล้า คำเมืองคุณ. (2560). *ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนในชั้นเรียนโดยใช้วิธีการแบบเปิด ในโรงเรียนสาธิต วิทยาลัยครูปากเซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ตติมา ทิพย์จินดาชัยกุล. (2557). *ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด (Open Approach) ที่มีต่อความสามารถ ในการแก้ปัญหาและความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่องทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชามัธยมศึกษา. มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นภาพร วรเนตรสุดาพิทย์ และคณะ. (2552). การศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) และวิธีแบบเปิด (Open Approach): กรณีศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับประถม ศึกษาศาสตรมหาวิทยาลัยขอนแก่น. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 32(4), 76–80.

พัทธยากร บุสสุยา. (2559). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหา และความคิด สร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา การสอนคณิตศาสตร์. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

โรงเรียนประถมสาธิต วิทยาลัยครูปากเซ. (2561). *บทรายงานประจำปี 2560-2561*. วิทยาลัยครูปากเซ สปป ลาว: โรงเรียน ประถมสาธิต วิทยาลัยครูปากเซ.

วนัญญา เสงีตติ. (2555). *การพัฒนาทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ โดยใช้วิธีการแบบเปิดสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรอุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

วันวิไล ทองคำ. (2561). *การจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับการคิดอย่างมีเหตุผลทางคณิตศาสตร์ โดยใช้วิธีการแบบเปิด (Open Approach) สำหรับโรงเรียนสาธิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประถมสาธิต วิทยาลัยครูปากเซ สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. นครหลวงเวียงจันทน์: มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2551). *ทักษะ/กระบวนการทางคณิตศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ส.เจริญการพิมพ์.

- สดใส ศรีฤตา. (2557). *การใช้การประเมินระหว่างสอนของครูเพื่อปรับการจัดการเรียนรู้ ในชั้นเรียนที่ใช้การศึกษาชั้นเรียน และวิธีการแบบเปิด*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมจิต อินทรชาติ. (2553). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคิดอย่างมีเหตุผลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดสำนักเขตพื้นที่ การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุนณา สิงห์ชา. (2557). *ความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ วิธีการแบบเปิด (Open Approach)*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา. (2548). *บูรณาการตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- Inprasitha, M. (2011). *One Feature of Adaptive Lesson Study in Thailand: Designing a Learning Unit*. Journal of Science and Mathematics Education in Southeast Asia, 34(1), 47–66.
- Ulep, S. (2008). *Promoting mathematical Communication in the classroom through solving Open-ended Problems*. APEC khon kaen International Symposium Innovation of Mathematics Teaching and Learning through Lesson study III, 25-29 August 2008, 130-138.

ประสิทธิภาพระบบตรวจสอบการเข้าชั้นเรียนด้วยภาพใบหน้าโดยใช้เทคนิคแอลบีพี

The efficiency of a class attendance monitoring system with face recognition by using LBP technique

สุวัฒน์ บรรลือ¹ และ ขนิษฐา อินทะแสง²

Suwat Banlue¹ and Khanittha Inthasaeng²

Received : 17 ส.ค. 2562

Revised : 27 ก.ย. 2562

Accepted : 4 ต.ค. 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบตรวจสอบการเข้าชั้นเรียนด้วยภาพใบหน้า 2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพระบบตรวจสอบการเข้าชั้นเรียนด้วยภาพใบหน้า และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบตรวจสอบการเข้าชั้นเรียนด้วยภาพใบหน้า ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา คอมพิวเตอร์และการรู้เท่าทันในยุคดิจิทัล ในภาคเรียนที่ 2/2561 จำนวน 98 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ระบบตรวจสอบการเข้าชั้นเรียนด้วยภาพใบหน้า และแบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบตรวจสอบการเข้าชั้นเรียนด้วยภาพใบหน้า สถิติการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และไคสแคว

ผลการวิจัยพบว่า 1) โปรแกรมเว็บแอปพลิเคชันพัฒนาด้วย PHP และ OpenCV ระบบฐานข้อมูลใช้ MySQL โปรแกรมประกอบด้วย 2 โปรแกรมย่อย คือ โปรแกรมสร้างฐานข้อมูลภาพใบหน้าของนักศึกษา และโปรแกรมตรวจสอบการเข้าชั้นเรียนด้วยภาพใบหน้า 2) ประสิทธิภาพการตรวจสอบการเข้าชั้นเรียนด้วยภาพใบหน้าที่เหมาะสม คือ 0.30 ซึ่งมีค่าประสิทธิภาพดีที่สุด คือ 0.00 3) ความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบตรวจสอบการเข้าชั้นเรียนด้วยภาพใบหน้า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 (ระดับมาก) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.16

คำสำคัญ : ประมวลผลภาพ, การตรวจจับใบหน้า, การรู้จำใบหน้า

Abstract

The purposes of this research were 1) to design and develop a class attendance monitoring system with face recognition, 2) to study the efficiency of this developed class attendance monitoring system, and 3) to explore the users' satisfaction of this developed class attendance monitoring system. The samples were 98 students who were enrolled in the "Computer and Digital Literacy" class in the semester 2/2018 at Ubon Ratchathani Rajabhat University. The research instruments were the developed class attendance monitoring system with face recognition and a user satisfaction assessment form. Statistics for data analysis included mean, standard deviation, and Chi-square.

The results of the research were as follows: 1) The web application program was developed with PHP and OpenCV. The database system was MySQL. The developed program was consisted of

¹ คณะวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี อีเมล: suwat@ubru.ac.th

² คณะวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

¹ Faculty of Computer Science, Ubon Ratchathani Rajabhat University, Email: suwat@ubru.ac.th

² Faculty of Computer Science, Ubon Ratchathani Rajabhat University

2 sub-programs. One program was to construct a student face image database and the other was to monitor class attendance through face images. 2) The appropriate efficiency of the developed class attendance monitoring system with face recognition was 0.30, which showed the best efficiency of 0.00. 3) The users' satisfaction of the developed class attendance monitoring system was at 4.06 (high level) (S.D. = 0.16).

Keywords : Image processing, face detection, face recognition

บทนำ

สถาบันการศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีบุคลากรและนักศึกษาอยู่เป็นจำนวนมากโดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา การระบุตัวบุคคลจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อนำมายืนยันการมีตัวตนจริงของนักศึกษาในสถาบันการศึกษานั้น ๆ โดยระบบระบุตัวบุคคลที่มีการนำมาใช้ส่วนใหญ่เป็นบัตรบุคลากรหรือบัตรนักศึกษาที่ประกอบด้วย ชื่อ-นามสกุล, รหัสบัตร, รหัสบาร์โค้ด (วิวัฒน์ ทวีทรัพย์, 2555 :1) การระบุตัวบุคคลโดยใช้บัตรแบบนี้ได้ถูกนำมาใช้ในงานต่าง ๆ ในระหว่างการศึกษาในสถาบัน เช่น การเข้าชั้นเรียน การติดต่อการลงทะเบียนเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา การเข้าห้องสอบ การยืมหรือคืนหนังสือห้องสมุด เป็นต้น แม้ว่าบัตรนักศึกษาจะสามารถใช้ระบุตัวตนของนักศึกษาได้ แต่ขั้นตอนการตรวจสอบถูกต้องในทางปฏิบัติอาจเกิดความผิดพลาดได้และไม่ยืดหยุ่นเพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตรวจสอบการเข้าชั้นเรียน หรือเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก การตรวจสอบจากอาจารย์หรือผู้ควบคุมอาจทำได้ไม่ทั่วถึง และอาจไม่สามารถจดจำนักศึกษาได้หมดทุกคนทำให้เกิดปัญหาในการตรวจสอบ เช่น การลืมบัตรของนักศึกษา การแอบอ้างใช้บัตรของเพื่อนนักศึกษาที่ไม่ได้เข้าชั้นเรียนหรือเข้าร่วมกิจกรรมมาใช้ เพื่อให้มีการตรวจเช็คเข้าเรียนหรือเข้าร่วมกิจกรรม ทำให้อาจารย์หรือผู้ควบคุมดูแลเกิดความสับสนในการตรวจสอบการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาในแต่ละคน ซึ่งในขั้นตอนนี้อาจทำให้เสียเวลาในการทำกิจกรรมนั้น ๆ หรือสร้างความรู้สึกไม่ดีให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรม

การเรียนการสอนในแต่ละคาบเรียนนั้นผู้สอนมีการตรวจสอบการเข้าชั้นเรียนของนักศึกษา ซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งในชั้นเรียน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการเรียนและเพื่อตรวจสอบนับเวลาเรียนของนักศึกษา ตามข้อบังคับการจัดการศึกษาของสถาบัน การตรวจสอบการเข้าเรียนแบบเดิมนั้น ผู้สอนประจำรายวิชาจะเรียกชื่อนักศึกษาแต่ละคน และให้นักศึกษาตอบรับ วิธีการดังกล่าวนี้ทำให้เสียเวลาการสอนไป การตรวจสอบการเข้าเรียนในกรณีที่ในห้องมีนักศึกษาจำนวนมากหรือทำให้ นักศึกษามีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อการเรียนวิชานั้น และในบางครั้งอาจเกิดความผิดพลาดในการตรวจสอบการเข้าชั้นเรียนได้ เช่น ผู้สอนลืมเรียกชื่อการเข้าเรียน นักศึกษาไม่ได้ยินเมื่อถูกเรียกชื่อ การเรียกชื่อข้าม เป็นต้น

ปัจจุบันเทคโนโลยีการถ่ายภาพนิ่งหรือวิดีโอพัฒนาไปอย่างมาก การถ่ายภาพเป็นเรื่องง่ายสำหรับทุกคนกล้องถ่ายภาพสามารถหาได้ง่ายและมีมาพร้อมกับโทรศัพท์มือถือเกือบทุกรุ่นทุกยี่ห้อ หรือมีอุปกรณ์ถ่ายภาพราคาถูกแต่ประสิทธิภาพสูง ในท้องตลาด ดังนั้นถ้าใช้ภาพถ่ายหรือวิดีโอที่บันทึกไว้ในระหว่างการทำกิจกรรมนั้น ๆ หรือในระหว่างการเรียนการสอนในชั้นเรียน มาตรวจสอบและบันทึกผลการร่วมกิจกรรม หรือการเช็คชื่อเข้าชั้นเรียนของนักศึกษาในระบบฐานข้อมูลทะเบียนการเรียนของสถาบันได้ทันที จะช่วยลดความซ้ำซ้อนการทำงานของบุคลากรกับดูแลกิจกรรมนั้น ๆ และทำให้การทำกิจกรรมไม่ถูกขัดจังหวะ โดยการเช็คชื่อแบบเดิม ผู้ร่วมกิจกรรมมีความรู้สึกต่อการร่วมกิจกรรม และเป็นการพัฒนาให้นักศึกษามีสำนึกจิตอาสา ต่อกันสาธารณะมากขึ้น ใบหน้าเป็นหนึ่งในลักษณะทางกายภาพของมนุษย์ที่ง่ายต่อการใช้สำหรับการตรวจสอบระบุตัวบุคคล เนื่องจากสามารถมองเห็นได้ง่าย ปลอมแปลงได้ยาก และอุปกรณ์เสริมที่จำเป็นต้องใช้ในระบบมีเพียงอย่างเดียวคือกล้องถ่ายภาพ ดังนั้นการรู้จำใบหน้าที่เป็นวิธีการที่มีประโยชน์และสามารถประยุกต์ใช้ได้กับการรักษาความปลอดภัย ระบบกล้องวงจรปิด การตรวจสอบและระบุตัวบุคคล นอกจากนี้ยังสามารถประยุกต์ใช้กับวัตถุประสงค์อื่น ๆ ได้อย่างหลากหลาย (Jafri & Arabnia, 2009 : 41-68)

เทคนิคการรู้จำใบหน้า (Face recognition) เป็นเทคนิคส่วนหนึ่งของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial intelligence) มีประสิทธิภาพในการจดจำใบหน้าของบุคคล โดยทำการจดจำลักษณะใบหน้าของบุคคลโดยนำข้อมูลรูปภาพมาทำการหาคุณลักษณะ (Feature) บนใบหน้าแล้วบันทึกข้อมูลลงฐานข้อมูล จากนั้นทำการระบุตัวตนโดยการคำนวณเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างข้อมูลใบหน้าปัจจุบันกับข้อมูลใบหน้าของบุคคลที่บันทึกไว้ในฐานข้อมูล ในปัจจุบันมีการนำเทคนิคการรู้จำใบหน้าไปประยุกต์ใช้กับงานที่เกี่ยวข้องกับการยืนยันตัวตนอย่างแพร่หลาย ยกตัวอย่างเช่น งานตรวจสอบการเข้าทำงานของพนักงาน (Roshan, 2013 : 41) งานตรวจสอบหาบุคคลต้องสงสัย และงานรักษาความปลอดภัย (Liying & Yue, 2008 : 44-47) เป็นต้น ข้อดีของการยืนยันตัวตนด้วยเทคนิคการรู้จำใบหน้าเมื่อเปรียบเทียบกับกรยืนยันตัวตนด้วยวิธีการสแกนลายนิ้วมือ (Taxila, 2009 : 164) การยืนยันตัวตนด้วย RFID (Arulogun, 2013 : 1-9) หรือการสแกน QR code (Masalha & Nael, 2014 : 76) คือ การใช้เวลาสำหรับยืนยันตัวตนที่รวดเร็วไม่เป็นการกีดขวางผู้ทำการยืนยันตัวตนและสามารถทำการยืนยันตัวตนได้หลายคนในเวลาเดียวกัน จากข้อดีดังกล่าวจึงมีการนำเอาเทคนิคการรู้จำใบหน้า LBP มาประยุกต์ใช้ในระบบตรวจสอบนักศึกษาเข้าชั้นเรียนด้วยเช่นกัน

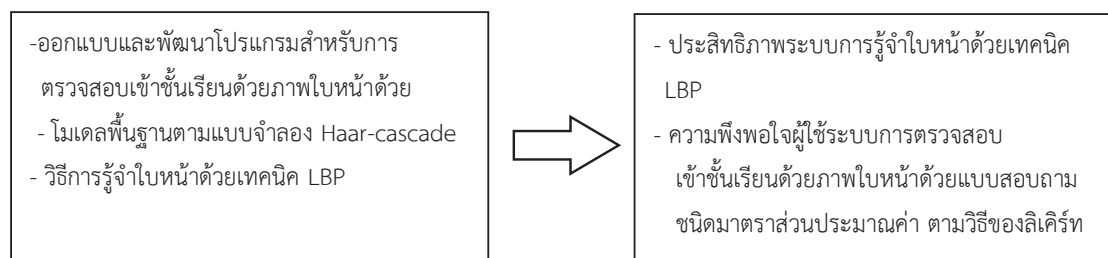
ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงนำเสนอแนวคิดการออกแบบและพัฒนาระบบตรวจสอบการเข้าชั้นเรียนด้วยภาพใบหน้าด้วยเทคนิค LBP เพื่อช่วยให้การบันทึกการเข้าชั้นเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น วัตถุประสงค์หลักของระบบตรวจสอบการเข้าชั้นเรียนด้วยภาพใบหน้า คือเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้สอนหรือผู้ควบคุมกิจกรรม และเพื่อเพิ่มความถูกต้องของการบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนมากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบการตรวจสอบเข้าชั้นเรียนด้วยภาพใบหน้า
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพระบบการตรวจสอบเข้าชั้นเรียนด้วยภาพใบหน้า
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบการตรวจสอบเข้าชั้นเรียนด้วยภาพใบหน้า

กรอบแนวคิด

ในการวิจัย ประสิทธิภาพระบบตรวจสอบการเข้าชั้นเรียนด้วยภาพใบหน้าโดยใช้เทคนิคแอลบีพี มีกรอบแนวคิดหลักการทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิจัย คือวิธีการตรวจสอบภาพใบหน้าด้วยโมเดลพื้นฐานตามแบบจำลอง Haar-cascade (Viola & Jones, 2001: 1-9) และวิธีการรู้จำใบหน้าด้วยเทคนิค LBP (Ahonen, Haddid & Pietikainen, 2006) เพื่อสร้างระบบการค้นคืนภาพใบหน้าโดยใช้เทคนิคแอลบีพี ซึ่งเป็นตัวแปรต้น ได้ตัวแปรตาม คือ 1) ประสิทธิภาพระบบตรวจสอบการเข้าชั้นเรียนด้วยภาพใบหน้าโดยใช้เทคนิคแอลบีพี และ 2) ผลประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบด้วยแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert, 1967 : 90-95) ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 9042113 คอมพิวเตอร์และการรู้เท่าทันในยุคดิจิทัล ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 98 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง กลุ่มตัวอย่างทุกคนมีทักษะพื้นฐานการใช้อินเทอร์เน็ต ออฟไลน์ภาพและการใช้กล้องถ่ายรูปบนโทรศัพท์มือถือได้เป็นอย่างดี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ระบบตรวจสอบการเข้าชั้นเรียนด้วยภาพใบหน้าโดยเทคนิค LBP พัฒนาขึ้นโดยนักวิจัยเป็นโปรแกรมแบบเว็บแอปพลิเคชัน พัฒนาด้วยโปรแกรมภาษา PHP โมดูลจัดการภาพแบบรหัสเปิด OpenCV และระบบฐานข้อมูล MySQL โปรแกรมมีคุณสมบัติพื้นฐานดังนี้ จัดการข้อมูลนักศึกษา ข้อมูลภาพใบหน้านักศึกษา ข้อมูลกิจกรรมนักศึกษา และข้อมูลการเข้าชั้นเรียน สร้างฐานข้อมูลภาพใบหน้านักศึกษา ประมวลผลการรู้จำภาพใบหน้านักศึกษา และการค้นคืนภาพใบหน้านักศึกษา

2.2 แบบประเมินผลความพึงพอใจของนักศึกษาต่อระบบการตรวจสอบการเข้าชั้นเรียนด้วยภาพใบหน้า โดยการใช้แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ส่วน คือส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของ ลิเคิร์ท (Likert, 1967 : 90-95) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open ended question) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม 5 ระดับ ดังนี้

- 5 คะแนน หมายถึง ผู้ใช้มีความพึงพอใจต่อระบบ มากที่สุด
- 4 คะแนน หมายถึง ผู้ใช้มีความพึงพอใจต่อระบบ มาก
- 3 คะแนน หมายถึง ผู้ใช้มีความพึงพอใจต่อระบบ ปานกลาง
- 2 คะแนน หมายถึง ผู้ใช้มีความพึงพอใจต่อระบบ น้อย
- 1 คะแนน หมายถึง ผู้ใช้มีความพึงพอใจต่อระบบ น้อยที่สุด

3. การวิเคราะห์และออกแบบระบบ

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ได้นำวิธีการตรวจสอบภาพใบหน้าด้วยโมเดลพื้นฐานตามแบบจำลอง Haar-cascade (Viola & Jones, 2001: 1-9) และวิธีการรู้จำใบหน้าด้วยเทคนิค LBP (Ahonen, Haddid & Pietikainen, 2006) เพื่อสร้างระบบการค้นคืนภาพใบหน้าที่สามารถใช้งานได้อย่างง่ายและมีประสิทธิภาพ มีขั้นตอนหลัก ๆ ดังนี้

3.1 ออกแบบและพัฒนาโปรแกรมสำหรับบันทึกกิจกรรมในชั้นเรียน ประกอบด้วย ข้อมูลนักศึกษา ข้อมูลภาพใบหน้า ข้อมูลกิจกรรมในชั้นเรียน และข้อมูลการเข้าร่วมกิจกรรมชั้นเรียนของนักศึกษา

3.2 การเตรียมฐานข้อมูลภาพใบหน้านักศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาคอมพิวเตอร์และการรู้เท่าทันในยุคดิจิทัล ในภาคเรียนที่ 2/2561 จำนวน 98 คน ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1) ให้นักศึกษาแต่ละคนทำการถ่ายภาพใบหน้าของตัวเองด้วยกล้องบนโทรศัพท์มือถือ โดยภาพใบหน้านักศึกษาแต่ละคนนั้นมีจำนวนอย่างน้อย 5 ภาพ ประกอบด้วย ภาพหน้าตรง ภาพหน้าด้านซ้าย ภาพหน้าด้านขวา ภาพก้มหน้า และภาพหน้าเงา ซึ่งเป็นการถ่ายภาพในเวลาใกล้เคียงกันโดยใช้แสงธรรมชาติภายในห้องเรียน มีขนาดความละเอียดของภาพที่เท่ากัน โดยแต่ละภาพมีป้ายชื่อกำกับ (Label) เป็นรหัสประจำตัว

2) ให้นักศึกษาแต่ละคนอัปโหลดภาพใบหน้าเข้าสู่ระบบ เพื่อใช้สำหรับเป็นฐานข้อมูลภาพใบหน้านักศึกษา โดยใช้โปรแกรมภาษา PHP ไลบรารี OpenCV และ โมเดล HAAR-Cascades สำหรับการหาภาพใบหน้า (Face Detection)

3) เมื่อได้ภาพใบหน้าของนักศึกษาครบทุกคนแล้วนำภาพใบหน้าทุกไฟล์มาทำการสอน (Training) โดยใช้เทคนิค LBP สำหรับการเรียนรู้ใบหน้าและสร้างป้ายชื่อ ผลลัพธ์ที่ได้ในขั้นตอนนี้คือ

- (1) ไฟล์โมเดลภาพใบหน้าของนักศึกษาทุกคนจำนวน 1 ไฟล์ (HAAR-Cascades XML)
- (2) ไฟล์ภาพใบหน้าของนักศึกษาทุกคนบันทึกไว้ในไฟล์เดอร์ภาพใบหน้าของนักศึกษาแต่ละคน และ
- (3) ไฟล์รูปภาพต้นฉบับของนักศึกษาทุกคนบันทึกไว้ในไฟล์เดอร์ภาพต้นฉบับของนักศึกษาแต่ละคน

3.3 การค้นคืนภาพใบหน้า ทำการออกแบบโปรแกรมเว็บแอปพลิเคชัน เพื่ออัพโหลดภาพนักศึกษาเข้าไปในระบบเพื่อตรวจสอบการเข้าชั้นในแต่ละครั้ง มีขั้นตอนดังนี้

1) ผู้สอนหรือนักศึกษายถ่ายภาพในชั้นเรียนที่เห็นใบหน้านักศึกษาที่เข้าเรียน ซึ่งอาจจะเป็นภาพคนเดียวหรือหลายคนในภาพเดียวกัน

2) อัพโหลดภาพที่ได้เข้าสู่ระบบ

3) โปรแกรมค้นหาภาพใบหน้าโดยใช้โปรแกรมภาษา PHP ไลบรารี OpenCV และโมเดล HAAR-Cascades

4) นำภาพใบหน้าที่ได้ไปเปรียบเทียบกับข้อมูลภาพใบหน้าในฐานข้อมูล (HAAR-Cascades XML)

ด้วยเทคนิค LBP ถ้าพบข้อมูลจะได้ป้ายกำกับชื่อ (Label) เป็นรหัสนักศึกษาแล้วนำรหัสนักศึกษามาตรวจสอบกับทะเบียนการเรียนและบันทึกผลการเข้าชั้นเรียน

3.4 ประเมินประสิทธิภาพการทำงานของระบบ โดยการวัดค่าความมั่นใจ (Confidence) หรือค่าประสิทธิภาพจากการตรวจสอบภาพใบหน้าที่ต้องของภาพที่นำเข้าไปตรวจสอบกับภาพใบหน้าในฐานข้อมูลโดยใช้เทคนิค LBP ให้ผลลัพธ์ที่ถูกต้องในระดับใดตามค่าประสิทธิภาพที่แสดงออกมาจากการค้นคืน โดยกำหนดค่าประสิทธิภาพดีที่สุด คือ 0.00 หมายถึงเป็นภาพที่ค้นพบในฐานข้อมูลแล้วได้ค่าความเหมือนกับภาพที่นำเข้าไปค้นคืนมากที่สุด ในการวิจัยครั้งนี้พิจารณาค่าประสิทธิภาพระหว่าง 1.00 ถึง 0.00 โดยมีค่าลดลงทีละ 0.05

เทคนิค LBP แบ่งการทำงานเป็น 2 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการประมวลผลก่อนและขั้นตอนทดสอบ สำหรับขั้นตอนการประมวลผลก่อน เริ่มจากการแปลงชุดภาพข้อมูลสำหรับการรู้จำแต่ละเฟรมเป็นค่า LBP ด้วยสมการที่ (1)

$$LBP(x_c, y_c) = \sum_{p=0}^{P-1} 2^p f(i_p - i_c) \quad (1)$$

เมื่อ (XC,YC) แทนตำแหน่งพิกเซลที่สนใจ มีค่าเท่ากับ i_c, i_p แทนค่าในพิกเซลรอบข้างพิกเซลที่สนใจ (XP,YP) มีจำนวนทั้งหมด P จุด โดยหาตำแหน่งของพิกเซลรอบข้างที่มีรัศมีเท่ากับ R ได้ด้วยสมการที่ (2)

$$\begin{aligned} x_p &= x_c + R \cos \frac{2\pi p}{P} \\ y_p &= y_c - R \sin \frac{2\pi p}{P} \end{aligned} \quad (2)$$

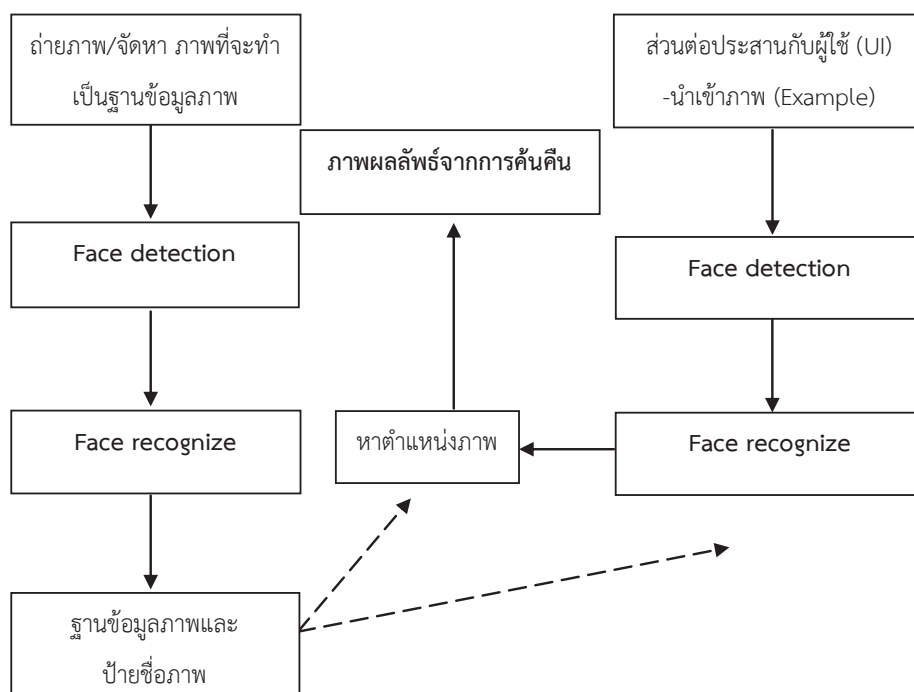
และ $f(x)$ แทนฟังก์ชันดังแสดงในสมการที่ (3)

$$f(x) = \begin{cases} 0, & x \geq 0 \\ 1, & x < 0 \end{cases} \quad (3)$$

จากนั้นทำการแบ่งรูปภาพเป็นส่วน ๆ โดยแต่ละส่วนมีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัสที่ขนาดเท่ากันแล้วจึงคำนวณค่าฮิสโตแกรมของแต่ละพื้นที่ที่แบ่งไว้ สำหรับขั้นตอนการทดสอบในเทคนิค LBP กระทำโดยนำภาพที่จะทดสอบมาคำนวณค่า LBP แล้วแบ่งรูปภาพเป็นส่วน ๆ พร้อมคำนวณค่าฮิสโตแกรมของแต่ละพื้นที่ที่แบ่งไว้ จากนั้นคำนวณหาไคสแคว (Chi-square) ระหว่างภาพค้นหา (Un-know data) กับภาพในฐานข้อมูล (Training data) แล้วแสดงผลลัพธ์ออกมาเป็นค่าประสิทธิภาพของการค้นคืนภาพ

สรุปผล

1. ออกแบบและพัฒนาโปรแกรมสำหรับบันทึกกิจกรรมในชั้นเรียน ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ การสร้างฐานข้อมูลภาพ และโปรแกรมส่วนของผู้ใช้ระบบ ดังแสดงในภาพประกอบ 1

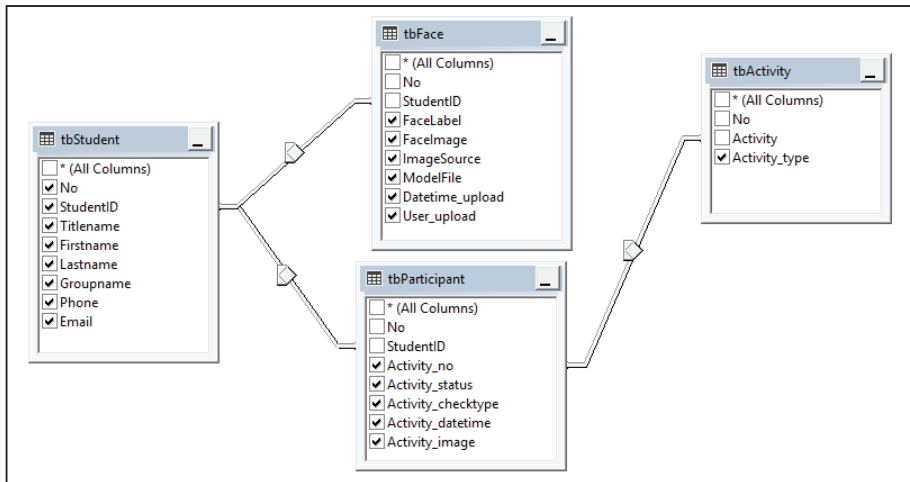
ภาพประกอบ 1 โปรแกรมสำหรับบันทึกกิจกรรมในชั้นเรียนและรูปแบบการค้นคืนภาพ

จากภาพประกอบ 1 โปรแกรมส่วนงานสร้างฐานข้อมูล ทำหน้าที่ในการสร้างฐานข้อมูลด้วยวิธีพื้นฐานของการจำลองรูปแบบ Haar-cascade ร่วมกับ LBP ซึ่งในขั้นตอนนี้จะได้ป้ายชื่อกำกับภาพใบหน้าของนักศึกษาในฐานข้อมูลในรูปแบบไฟล์โมเดลภาพใบหน้านักศึกษาแต่ละคน และไฟล์โมเดลภาพใบหน้าของนักศึกษาทุกคน และเมื่อต้องการตรวจสอบการเข้าชั้นเรียนของนักศึกษา จะทำการนำภาพเข้าระบบและใช้วิธีพื้นฐานของการจำลองรูปแบบ Haar-cascade ร่วมกับ LBP เพื่อหาภาพใบหน้าแล้วนำไปเปรียบเทียบกับค่าในฐานข้อมูลจะได้ตำแหน่งที่ต้องการค้นหาแล้วแสดงผลออกมาทางจอภาพเป็นภาพในฐานข้อมูลและค่าประสิทธิภาพการค้นคืน

2. ฐานข้อมูลภาพใบหน้าและการค้นคืนภาพใบหน้า ได้ฐานข้อมูลใบหน้านักศึกษา ที่บันทึกไว้ในระบบและไฟล์โมเดลสำหรับการค้นคืนภาพ โปรแกรมสำหรับบันทึกภาพในฐานข้อมูลและโปรแกรมสำหรับการค้นหาภาพใบหน้า พัฒนาขึ้น

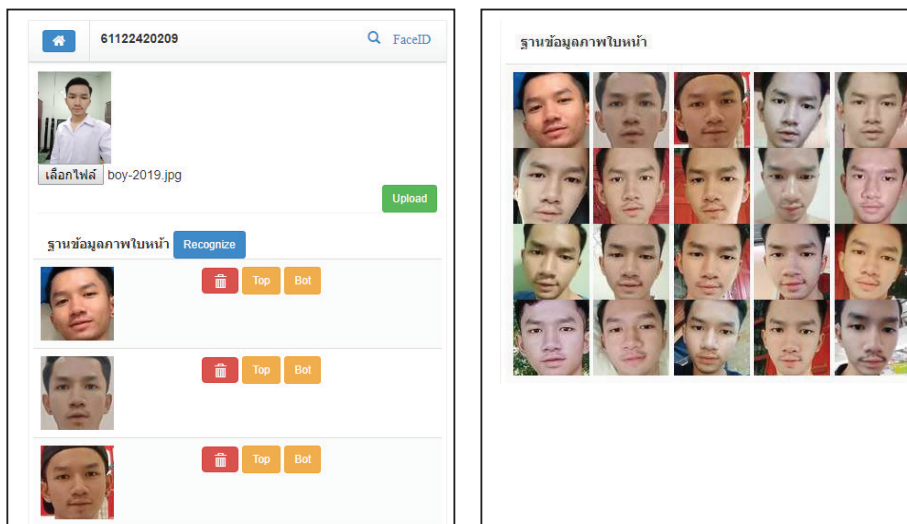
ในรูปแบบเว็บแอปพลิเคชัน เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาโปรแกรมคือ วิธีการพื้นฐาน HARR ใช้สำหรับการตรวจสอบภาพใบหน้า (Face Detection) LBP ใช้สำหรับการรู้จำภาพใบหน้า OpenCV และ PHP เป็นเครื่องมือสำหรับการพัฒนาโปรแกรม เพื่อบันทึกภาพใบหน้าลงในฐานข้อมูลและการค้นหาภาพใบหน้าในฐานข้อมูล ดังแสดงในภาพประกอบ 2 ภาพประกอบ 3 และภาพประกอบ 4 ตามลำดับ

2.1 ฐานข้อมูล ใช้ระบบการจัดการฐานข้อมูล MySQL เป็นเครื่องมือในการสร้างฐานข้อมูล ได้ตารางฐานข้อมูลดังแสดงในภาพประกอบ 2

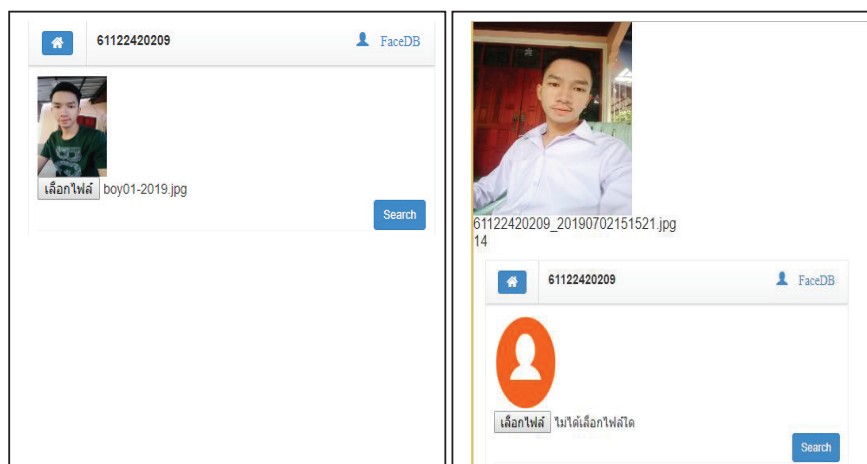

ภาพประกอบ 2 แสดงตารางข้อมูลและความสัมพันธ์ของข้อมูล

2.2 โปรแกรมสำหรับอัปโหลดภาพนักศึกษาเพื่อบันทึกในฐานข้อมูลและการค้นคืนภาพใบหน้า พัฒนาขึ้นในรูปแบบเว็บแอปพลิเคชัน ดังแสดงในภาพประกอบ 3 และ ภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 3 แสดงการบันทึกข้อมูลภาพใบหน้า

ภาพประกอบ 4 แสดงการค้นคืนภาพ

3. ผลการประเมินประสิทธิภาพการทำงานของระบบ โดยการใช้ภาพใบหน้านักศึกษาเพื่อค้นคืนภาพใบหน้า
 ในฐานะข้อมูลแล้วแสดงผลค้นคืนออกมา เพื่อเป็นการทดสอบระบบที่ผู้วิจัยได้ให้นักศึกษา กลุ่มตัวอย่างจำนวน 98 คน ทำการบันทึก
 ภาพใบหน้าในการเข้าชั้นเรียน เพื่อตรวจสอบการทำงานของระบบตรวจสอบใบหน้ากับฐานข้อมูลและการประมวลผล
 การเข้าชั้นเรียน พบว่าระบบสามารถตรวจสอบใบหน้าได้อย่างถูกต้องและให้ผลลัพธ์ของการสรุปผลการเข้าชั้นเรียนได้
 อย่างถูกต้อง ซึ่งในการค้นคืนภาพแต่ละครั้งของการทดสอบมีผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องคือ ค่าประสิทธิภาพ หรือค่าความมั่นใจ
 (Confidence) จำนวนภาพที่ค้นคืนได้ จำนวนภาพที่ถูกต้องหรือภาพเป้าหมาย และจำนวนภาพคนอื่นหรือภาพไม่ถูกต้อง
 ผลการประเมินประสิทธิภาพการทำงานของระบบได้ค่าประสิทธิภาพที่เหมาะสมสำหรับการค้นคืนคือ 0.30 ซึ่งค่าประสิทธิภาพ
 ดีที่สุดคือ 0.00 ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ผลประสิทธิภาพการทำงานของระบบ

ค่าประสิทธิภาพ	ภาพที่ค้นคืนได้	ภาพเป้าหมาย	ภาพคนอื่น
0.00	1	1	0
0.05	1	1	0
0.10	1	1	0
0.15	1	1	0
0.20	1	1	0
0.25	1	1	0
0.30*	1	1	0
0.35	2	2	0
0.40	2	2	0
0.45	3	2	1
0.50	4	2	2

ตาราง 1 (ต่อ)

ค่าประสิทธิภาพ	ภาพที่ค้นคืนได้	ภาพเป้าหมาย	ภาพคนอื่น
0.55	5	2	3
0.60	5	2	3
0.65	6	2	4
0.70	6	3	3
0.75	7	2	5
0.80	7	3	4
0.85	8	2	6
0.90	8	1	7
0.95	9	2	7
1.00	9	2	7

จากข้อมูลตาราง 1 เมื่อได้ค่าประสิทธิภาพการค้นคืนภาพด้วยเทคนิค LBP จากค่า 1.00 ถึง 0.00 ลดลงทีละ 0.05 พบว่า เมื่อค่าประสิทธิภาพที่ 0.45 ผลการค้นคืนได้ภาพจากฐานข้อมูลทีใกล้เคียงกับภาพที่นำเข้าไปค้นหาจำนวน 3 ภาพ แบ่งเป็นภาพของนักศึกษาที่ค้นคืนจำนวน 2 ภาพ และภาพของนักศึกษาคนอื่นจำนวน 1 ภาพ ซึ่งยังไม่มีความต้องการ เมื่อค่าประสิทธิภาพที่ 0.40 และ 0.35 ผลการค้นคืนได้ภาพจากฐานข้อมูลทีใกล้เคียงกับภาพที่นำเข้าไปค้นหาจำนวน 2 ภาพ เป็นภาพของนักศึกษาที่ค้นคืนทั้ง 2 ภาพ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ต้องการ เมื่อค่าประสิทธิภาพที่ 0.30 ผลการค้นคืนได้ภาพจากฐานข้อมูลทีใกล้เคียงกับภาพที่นำเข้าไปค้นหาจำนวน 1 ภาพ และเป็นภาพของนักศึกษาที่ต้องการค้นคืน ซึ่งเป็นข้อมูลที่ต้องการ และเมื่อค่าประสิทธิภาพที่ 0.25 0.20 0.15 0.10 0.05 และ 0.00 ผลการค้นคืนได้ภาพจากฐานข้อมูลทีใกล้เคียงกับภาพที่นำเข้าไปค้นหาจำนวน 1 ภาพและเป็นภาพของนักศึกษาที่ต้องการค้นคืน ซึ่งเป็นข้อมูลที่ต้องการ จึงสรุปได้ว่าค่าประสิทธิภาพที่เหมาะสมสำหรับการค้นคืนภาพใบหน้าด้วยเทคนิค LBP คือ 0.30 ซึ่งเป็นค่าประสิทธิภาพที่มีค่ามากที่สุดที่ได้ผลการค้นคืนที่ต้องการและได้ผลลัพธ์ออกมาภาพเดียว ดังนั้นเมื่อทำการค้นคืนภาพใบหน้าแล้วผลการค้นคืนภาพใบหน้าได้ค่าประสิทธิภาพระหว่าง 0.00 - 0.30 แสดงว่าค้นพบภาพใบหน้านักศึกษาที่ต้องการในฐานข้อมูล

4. ผลประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบ การประเมินระบบจะให้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 98 คน ตอบแบบสอบถามที่มีการกำหนดระดับของความพึงพอใจในหัวข้อการประเมินเป็น 1 (น้อยที่สุด) ถึง 5 (มากที่สุด) ผลการประเมินแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ผลการความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบตรวจสอบการเข้าชั้นเรียนด้วยภาพใบหน้า

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความพึงพอใจ
1.ความดึงดูดใจของผู้ใช้	4.23	0.54	มาก
2. ความง่าย (User Friendly) ของการใช้งานของระบบ	4.05	0.23	มาก
3. ความถูกต้องของระบบ	3.96	0.62	มาก
4. ความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลในระบบ	4.15	0.57	มาก

ตาราง 2 (ต่อ)

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความพึงพอใจ
5. ความรวดเร็วในการตอบสนองของระบบ	3.92	0.47	มาก
6. การนำระบบมาใช้ประโยชน์	4.03	0.71	มาก
รวม	4.06	0.16	มาก

ผลความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบตรวจสอบการร่วมกิจกรรมด้วยภาพใบหน้า โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจของผู้ใช้อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.16 เรียงลำดับจากมากไปน้อยในสามลำดับแรกพบว่า ความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบตรวจสอบการร่วมกิจกรรมด้วยภาพใบหน้า เรื่อง ความดึงดูดใจของผู้ใช้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 (ระดับมาก) รองลงมาคือ ความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลในระบบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 (ระดับมาก) และลำดับสุดท้ายคือ เรื่องความง่าย (User Friendly) ของการใช้งานของระบบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 (ระดับมาก)

อภิปรายผล

1. การออกแบบและพัฒนาโปรแกรมสำหรับการตรวจสอบเข้าชั้นเรียนด้วยภาพใบหน้า จำเป็นที่จะต้องออกแบบและพัฒนาให้สอดคล้องกับระบบฐานข้อมูลของมหาวิทยาลัยที่มีใช้กันอยู่แล้ว คือ ระบบทะเบียนการเรียนนักศึกษาของมหาวิทยาลัย ประกอบด้วยข้อมูลนักศึกษา ข้อมูลการลงทะเบียนเรียน ข้อมูลการเข้าชั้นเรียน ซึ่งสามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ประโยชน์ได้ทันทีโดยไม่ต้องนำเข้าข้อมูลใหม่ แต่เพื่อให้สามารถรองรับระบบการตรวจสอบเข้าชั้นเรียนด้วยภาพใบหน้าได้ จะต้องออกแบบฐานข้อมูลให้สามารถจัดเก็บภาพใบหน้านักศึกษาได้ทั้งที่เป็นภาพใบหน้าในรูปแบบไฟล์ (System file) และรูปแบบฐานข้อมูล (Image type) รวมทั้งการจัดเก็บไฟล์มัลติมีเดียภาพใบหน้านักศึกษาทุกคนไว้ เพื่อให้สามารถนำไปใช้งานในด้านอื่น ๆ อีกต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับหลักการออกแบบระบบฐานข้อมูลในสถานศึกษา ในส่วนของการออกแบบส่วนสำหรับผู้ใช้งานนั้นเป็นแบบ เว็บแอปพลิเคชันทำให้ผู้ใช้งานสามารถใช้งานได้ง่าย เนื่องจากมีความสามารถในการใช้เว็บแอปพลิเคชันอื่น ๆ อยู่แล้ว และเมื่อทำการปรับโปรแกรมก็สามารถปรับปรุงได้ทันทีที่จุดเดียว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phankokkrud and Jaturawat (2015 : 162-166) กล่าวถึงการทดสอบประสิทธิภาพ ของการส่งสัญญาณข้อมูลสำหรับการตรวจจับและระบุตัวตน โดยใช้ Haar cascades ในการตรวจจับใบหน้า ซึ่งได้ทดลองไว้ว่าสามารถตรวจจับใบหน้าในสภาพแวดล้อมที่มีแสงน้อยได้จากข้อมูลในงานวิจัยดังกล่าวทำให้ทราบว่า Haar cascade สามารถตรวจจับใบหน้าได้แม้กระทั่งในสถานที่ ที่มีแสงน้อย และเหมาะที่นำมาประยุกต์ใช้ ในงานวิจัยนี้ นอกจากนี้นงานวิจัยดังกล่าวได้พัฒนาระบบที่ใช้ในการยืนยันตัวตน ผ่านระบบเว็บแอปพลิเคชันซึ่งสะดวกและสามารถนำไปใช้ในห้องเรียนต่าง ๆ ได้ง่าย เพียงแต่ระบบที่พัฒนาจำเป็นต้องมีการเชื่อมต่อกับเครือข่ายตลอดเวลา เพื่อยืนยันตัวตนจึงมีข้อจำกัดในการนำไปใช้งานภายในห้องเรียนที่สัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่ครอบคลุม และได้ทำการทดสอบประสิทธิภาพการระบุตัวตน จากการทดลองพบว่า LBPH recognition ให้ค่าความแม่นยำที่มากที่สุด โดยในงานวิจัยได้ทำการทดสอบประสิทธิภาพในมุมมองที่เกี่ยวข้องกับจำนวนรูปภาพ และการปรับค่าพารามิเตอร์ที่เหมาะสมในการรู้จำและระบุตัวตนเพิ่มเติม

2. ประสิทธิภาพการทำงานของระบบ การใช้วิธีการและเทคนิคการตรวจสอบภาพใบหน้านักศึกษาโดยใช้ HAAR และ LBP ร่วมกับ OpenCV และ PHP นั้นเป็นการผสมผสานเทคโนโลยีการตรวจสอบภาพใบหน้า การรู้จำภาพใบหน้า ไบโอมิตรีคอมพิวเตอรวิชั่นแบบรหัสเปิดและโปรแกรมภาษาคอมพิวเตอร์ PHP ที่เป็นแบบรหัสเปิด ทำให้การประมวลผลภาพผ่านระบบเว็บสามารถทำงานได้ง่ายขึ้น ผลลัพธ์ประสิทธิภาพในการทำงานนั้นได้ค่าคะแนนประสิทธิภาพที่เหมาะสม 0.30

โดยมีค่าประสิทธิภาพระหว่าง 0.00–0.30 ที่ให้ผลลัพธ์ที่ถูกต้องและอยู่ในเกณฑ์ที่ใช้งานได้จริงด้วยเทคนิคและวิธีการที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากการประมวลผลภาพใบหน้านั้นอาจมีความจำเป็นต้องใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เฉพาะสำหรับการประมวลผลภาพ รวมทั้งอาจติดตั้งเครื่องมือสำหรับการประมวลผลภาพที่ห้องเรียนแต่ละห้องที่จัดการเรียนการสอนด้วย แต่ด้วยวิธีการแบบนี้ทำให้ลดค่าใช้จ่ายได้ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานอื่น ๆ ได้ต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรียงศักดิ์ ตรีประพัฒน์ ภัคภัทร นาอูตม และ ไพเชียนต์ คงไชย (2561 : 92) การพัฒนาระบบตรวจสอบนักศึกษาเข้าเรียนด้วยวิธีการรู้จำใบหน้าที่มีความถูกต้องสูง และมีระบบกลไกที่ทำให้นักศึกษาสามารถตรวจสอบได้ง่าย โดยพบว่า LBPH recognition มีความถูกต้องในการระบุตัวตนสูงถึง 94.21 เปอร์เซนต์ นอกจากนี้ยังได้พัฒนาวิธีการแสดงผลการตรวจสอบแบบเรียลไทม์บนเว็บแอปพลิเคชันเพื่อให้นักศึกษาสามารถตรวจสอบและแจ้งแก้ไขในกรณีที่มีผลการตรวจสอบผิดพลาด

3. ความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบการตรวจสอบเข้าชั้นเรียนด้วยภาพใบหน้าอยู่ในระดับดีมากนั้น คงเนื่องมาจากการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นระบบการจัดการศึกษาทางเลือก ให้ผู้เรียนมีความอยากเรียนด้วยความตั้งใจของผู้เรียน มิใช่เป็นการบังคับให้มาเรียน ควรให้นักศึกษาเข้าเรียนด้วยความสมัครใจ การตรวจสอบรายชื่อเข้าชั้นเรียนหรือเข้าร่วมกิจกรรมแบบอ่านรายชื่อทีละคนเสมือนเป็นการบังคับให้ร่วมทำกิจกรรมนั้น ๆ ซึ่งต่างจากการตรวจสอบการเข้าชั้นเรียนหรือเข้าร่วมกิจกรรมแบบใช้ภาพนำมาตรวจสอบภายหลังนั้น ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้สึกที่ดีต่อกิจกรรมนั้น ๆ และรวมทั้งไม่เสียเวลาในการเรียกรายชื่อทีละคน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฏฐณ บินโหรน (2556 : 59) การพัฒนาต้นแบบระบบบันทึกเวลาปฏิบัติงานโดยใช้โทรศัพท์มือถือ ใช้เทคนิคในการพัฒนาประกอบด้วย การใช้จีพีเอสในการระบุสถานที่ในการบันทึกเวลา โดยอาศัยความสามารถของเว็บบริการทางภูมิศาสตร์กูเกิล การตรวจสอบบุคคลโดยใช้ภาพใบหน้า โดยอาศัยความสามารถของเว็บบริการตรวจสอบใบหน้าไอคิวเอนจินส์และคูอาบา พบว่าความพึงพอใจด้านการใช้งานอยู่ในระดับดีมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวม คือ 4.53 โดยประเด็นข้อคำถามที่มีระดับคะแนนสูงสุดคือระบบใช้งานง่ายและไม่ซับซ้อน มีระดับคะแนน 4.80

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

การวิจัยในครั้งนี้เป็นดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนใช้ในการตรวจสอบรายชื่อนักศึกษาเข้าชั้นเรียน ในการเตรียมการนำไปใช้งานจริง ควรพิจารณาในประเด็นต่อไปนี้

1.1 การจัดเตรียมฐานข้อมูลภาพใบหน้านักศึกษาควรให้นักศึกษาใช้กล้องถ่ายรูปถ่ายรูปใบหน้านักศึกษาในชั้นเรียนปกติที่เรียนจริงเพื่อให้ภาพที่บันทึกในฐานข้อมูลมีความใกล้เคียงกับภาพที่จะนำไปตรวจสอบในภายหลังมากที่สุด เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุดเมื่อทำการตรวจสอบการเข้าชั้นเรียน

1.2 การตรวจสอบการเข้าชั้นเรียนโดยผู้สอนให้ผู้สอนถ่ายภาพที่มีนักศึกษาหลายคนในภาพเดียวกันในชั้นเรียนเพื่อลดเวลาการอัปโหลดภาพนักศึกษาทีละคน หรือทำการติดตั้งกล้องเพื่อถ่ายภาพนักศึกษาที่เดินเข้าชั้นเรียนอัตโนมัติแล้วอัปโหลดภาพเข้าระบบตรวจสอบเข้าชั้นเรียน

1.3 การตรวจสอบภาพใบหน้านักศึกษาแต่ละคนโดยการให้อัปโหลดภาพนักศึกษาเพื่อนำไปตรวจสอบที่เวิร์กสเตชัน ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ค่อนข้างใช้เวลานานในการประมวลผล ดังนั้นเพื่อลดเวลาการประมวลผลควรให้มีระบบคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์ที่สามารถประมวลผลภาพใบหน้าได้อย่างรวดเร็ว เพื่อให้สามารถทำงานได้เร็วขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การทำการวิจัยครั้งต่อไปควรพิจารณาในประเด็นการใช้ภาพวิดีโอจากระบบกล้องวงจรปิดของสถาบันการศึกษาแทนภาพถ่ายที่ต้องอัปโหลดเข้าไปในระบบ เพื่อให้ระบบสามารถทำงานได้ดียิ่งขึ้น และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการตรวจสอบรายชื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในสถาบันการศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ ตรีประพิณ ภัคภัทร นาอุดม และไพชยนต์ คงไชย. (2561). การพัฒนาระบบตรวจสอบนักศึกษาเข้าเรียนด้วยวิธีการรู้จำใบหน้า (Attendance monitoring system with face recognition technologies). *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 20(2), 92.
- ณัฏฐณ บินโหรน. (2556). *การพัฒนาระบบบันทึกเวลาปฏิบัติงานโดยใช้โทรศัพท์สมาร์ตโฟน*. วิทยานิพนธ์ วิทยาการสารสนเทศมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- วิวัฒน์ ทวีทรัพย์. (2555). *การพัฒนาระบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรม*. วิทยานิพนธ์ วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Ahonen, T., Hadid, A. and Pietikäinen M. (2006). Face Description with Local Binary Patterns: Application to Face Recognition. *IEEE Transactions on Pattern Analysis & Machine Intelligence*, 28(12), 2037-2041.
- Arulogun, O.T., et al. (2013). RFID-based Students Attendance Management System. *Journal of Scientific & Engineering Research*, 4(2), 1-9.
- Jafri, R. and Arabnia, H.R. (2009). A survey of face recognition techniques. *Journal of Information Processing Systems*, 5(2), 41-68.
- Likert, R. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale. In Reading in fishbein, M (Ed.), *Attitude Theory and Measurement*. New York: wiley & Son.
- Liyang, L. and Yue, H. (2008). The Study of Entrance Guard & Check on Work Attendance System Based on Face Recognition. In *Computer Science and Information Technology*, 2008. ICCSIT'08. International Conference. 44-47.
- Masalha, F. and Nael H. (2014). A Students Attendance System Using QR Code. *International Journal of Advanced Computer Science and Applications*, 5(3), 76.
- Phankokkrud, M. and Jaturawat P. (2015). An Evaluation of Technical Study and Performance for Real-Time Face Detection Using Web Real-Time Communication. In *International Conference on Computer, Communication and Control Technology*, 2015. (I4CT 2015) International Conference. 162-166.
- Roshan, J. G., et al. (2013). Smart Attendance using Real Time Face Recognition (SMART-FR). Department of Electronic and Computer Engineering, Sri Lanka Institute of Information Technology (SLIIT), Malabe, Sri Lanka.
- Taxila, P. (2009). Development of Academic Attendance Monitoring System using Fingerprint Identification. *International Journal of Computer Science and Network Security (IJCNS)*, 9(5), 164.
- Viola, P. and Jones, M. (2001). "Rapid object detection using a Boosted cascade of simple features, *Proceedings of the 2001 IEEE Computer Society Conference on Computer Vision and Pattern Recognition*, (1), 1-9.

นวัตกรรมบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าพักโรงแรมบูติกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ของประเทศไทย

Service Innovation Towards Customers 'Decision for Staying in Boutique Hotels in the Northeast of Thailand

ปฐมพร ศรีมณี¹ และ นันทนา อุ่นเจริญ²

Pathomporn Srimanee¹ and Nantana Ooncharoen²

Received : 3 ธ.ค. 2561

Revised : 3 ต.ค. 2562

Accepted : 4 ต.ค. 2562

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษานวัตกรรมบริการของโรงแรมบูติกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย และ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยนวัตกรรมบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าพักโรงแรมบูติกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย วิธีการดำเนินงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามสะดวกจากผู้ใช้บริการที่มาใช้บริการโรงแรมบูติกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย จำนวน 400 คน จาก 20 โรงแรม และใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Correlation Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นต่อนวัตกรรมบริการของโรงแรมบูติกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) นวัตกรรมบริการด้านนวัตกรรมการผลิตที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าพักโรงแรมบูติกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจำนวน 3 ปัจจัย คือปัจจัยด้านการสร้างความหลากหลาย ปัจจัยด้านการนำเสนอสินค้าและบริการของโรงแรม และการปรับปรุงการบริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นวัตกรรมบริการด้านนวัตกรรมกระบวนการที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าพักโรงแรมบูติกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านการปรับปรุงขั้นตอนการทำงาน และปัจจัยด้านการปฏิบัติสนับสนุนสินค้าและบริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : นวัตกรรมบริการ, นวัตกรรมผลิต, นวัตกรรมกระบวนการ

Abstract

This research aims 1) to study the service innovation of hotels in Northeast of Thailand and 2) to determine the important factors of service innovation affecting on costumers' making decision to stay in hotels in this region. Technically, research was carried out by using quantitative questionnaire. This tool was applied with 400 costumer samples from 20 boutique hotels to consequently acquire the general information. Statistically, values of averaged percentage and standard deviation, Multiple Correlation Analysis and Multiple Regression Analysis were used in order to investigate hypothesis in this research.

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อีเมล: mpgov888@gmail.com

² อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master Student Program in Tourism and Hotel Management, Faculty of Tourism and Hotel Management, Mahasarakham University, Email: mpgov888@gmail.com

² Lecturer of Tourism and Hotel Management, Faculty of Tourism and Hotel Management, Mahasarakham University.

The results found that: 1) the customers have opinions on service Innovation of the boutique hotels in the northeastern region as a whole and the aspect is at a high level. 2) Service innovation on production innovation, which affects the decision to stay in boutique hotels in the northeastern region, are 3 factors, namely, creating diversity, affecting the presentation of hotel products, and services and service improvements with statistical significance at the level of 0.05. Service innovation on process innovation, which affects the decision to stay in boutique hotels in the northeast region, are 2 factors, namely, improving work processes, and product support and service operation with statistical significance at the level of 0.05

Keywords : Service Innovation, production innovation, process innovation

บทนำ

ธุรกิจโรงแรมเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวโดยตรง การประกอบธุรกิจโรงแรมเป็นธุรกิจบริการมีความแตกต่างกับการประกอบธุรกิจในภาคอุตสาหกรรมการผลิต กล่าวคือ สินค้าของธุรกิจบริการเป็นสินค้าที่ไม่สามารถจับต้องได้ สิ่งที่มีผู้บริโภคได้รับการซื้อบริการ คือ ประสบการณ์ ซึ่งผู้ซื้อไม่สามารถที่จะจับหรือตรวจสอบสินค้าก่อนตัดสินใจซื้อการผลิตและการบริโภคเกิดขึ้นพร้อมกันไม่สามารถแยกจากกันได้ นอกจากนี้งานบริการยังมีลักษณะที่หมดสิ้นได้ตามเวลา เช่นห้องพักโรงแรมจะต้องพร้อมให้บริการ และจะสูญเสียโอกาสในการสร้างรายได้ก็ต่อเมื่อไม่มีผู้มารับบริการ เป็นต้น จากแนวโน้มการคาดหวังในการเดินทางของนักท่องเที่ยวยุคใหม่ ที่เปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่ต้องการประสบการณ์ที่แตกต่าง และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวมากขึ้น ซึ่งโรงแรมระบบเครือข่ายมาตรฐานเดียวกันทุกแห่งทั่วโลก ไม่สามารถตอบสนองความต้องการดังกล่าวของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ได้ จึงเกิดช่องว่างทางการตลาดที่เอื้ออำนวยให้ผู้ประกอบการที่มีทุนไม่มาก รวมทั้งผู้ประกอบการหน้าใหม่สามารถพัฒนาที่พักขนาดเล็ก โดยเน้นการออกแบบและตกแต่งที่มีลักษณะเฉพาะตัว มีความโดดเด่นแตกต่างจากคู่แข่ง รวมทั้งการให้บริการด้วยความเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด สร้างบรรยากาศที่อบอุ่นใจแก่ผู้ที่มาพัก ที่พักรูปแบบดังกล่าวนิยมเรียกกันทั่วไปว่า "โรงแรมบูติค" (อิตยา พัฒนภักดี, 2558 : 2)

ภาพรวมธุรกิจโรงแรมบูติคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยังคงได้รับผลดีจากการเติบโตของจังหวัดตามหัวเมืองเศรษฐกิจเขตการค้าชายแดน ศูนย์กลางการคมนาคม และแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ทำให้มีนักท่องเที่ยวทั้งไทย และต่างชาติ รวมถึงผู้ประกอบการที่เข้ามาค้าขายลงทุนเพิ่มมากขึ้น อาทิ จังหวัดนครราชสีมา ขอนแก่น อุดรธานี อุบลราชธานี และหนองคาย เป็นต้น จึงทำให้โรงแรมบูติคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือปัจจุบันมีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวเดินทางมากขึ้นทำให้เกิดการขยายตัวของนักท่องเที่ยว (ชัยวิช โสวเจริญสุข, 2557 : 1-2) เกิดการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อที่จะให้เกิดความแตกต่างของธุรกิจ ทั้งทางด้านการบริการภาพลักษณ์ อุปกรณ์เสริมและลักษณะสถาปัตยกรรมของโรงแรม อย่างไรก็ตาม นวัตกรรมด้านการบริการนั้นมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในเชิงกลยุทธ์ของธุรกิจโรงแรม เพื่อเป็นข้อได้เปรียบทางการแข่งขัน และทำให้ธุรกิจดำเนินต่อไปได้อย่างมีจุดยืนที่ชัดเจนในตลาดของธุรกิจโรงแรม การรวมกลุ่มกันสร้างพันธมิตรทางการตลาดเพื่อนำเสนอจุดเด่นของแต่ละพื้นที่ ถือเป็นแนวความคิดใหม่ที่มีความน่าสนใจในกลุ่มโรงแรมบูติคที่มีการแข่งขันสูง

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษานวัตกรรมบริการ ของโรงแรมบูติคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าพัก เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้สนใจประกอบการธุรกิจโรงแรมบูติคที่ต้องการที่จะพัฒนาโรงแรมบูติคของตนเอง ได้นำไปใช้ในการบริหารจัดการโรงแรม รวมถึงผู้ประกอบการใหม่สามารถนำฐานข้อมูลไปใช้ประโยชน์ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาวัตรกรรมการบริการของโรงแรมบูติคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยวัตรกรรมการบริการมีผลต่อการตัดสินใจเข้าพักโรงแรมบูติคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

กรอบแนวคิด

การวิจัยเรื่อง วัตรกรรมการบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าพักโรงแรมบูติคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดในงานวิจัยดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล ดังนี้ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ภูมิภานา

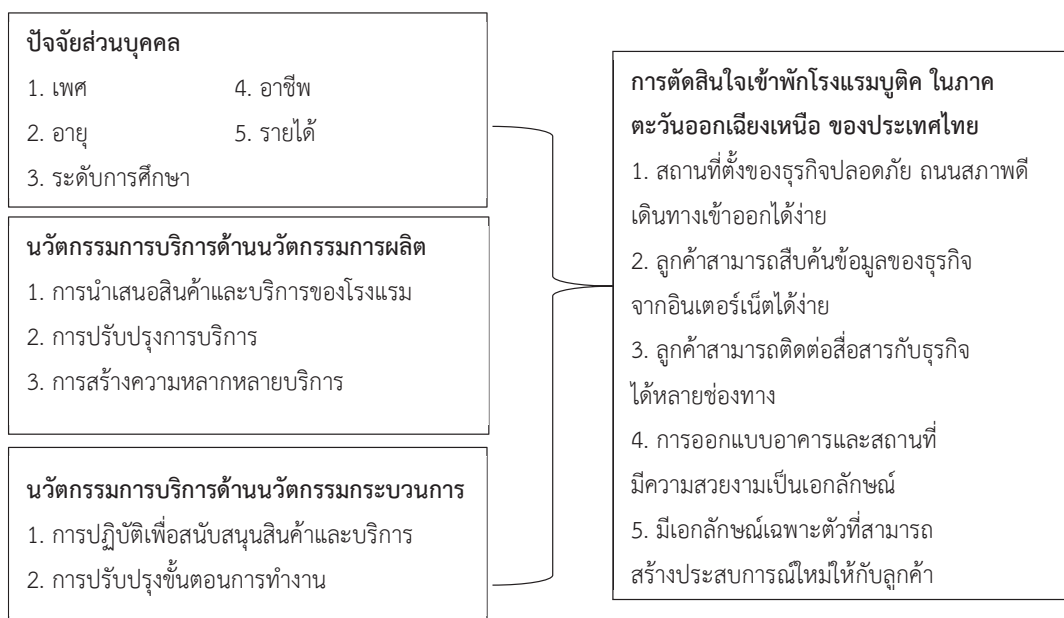
ตัวแปรต้นดังนี้

1. ด้านวัตรกรรมการผลิต ประกอบด้วย
 - 1.1 การนำเสนอสินค้าและบริการใหม่
 - 1.2 การปรับปรุงการบริการ
 - 1.3 การสร้างความหลากหลายบริการ
2. ด้านวัตรกรรมกระบวนการ ประกอบด้วย
 - 2.1 การปฏิบัติเพื่อสนับสนุนสินค้าและบริการ
 - 2.2 การปรับปรุงขั้นตอนการทำงาน

ตัวแปรตามด้านการตัดสินใจดังนี้

1. สถานที่ตั้งของธุรกิจปลอดภัย ถนนสภาพดี เดินทางเข้าออกได้ง่าย
2. ลูกค้าสามารถสืบค้นข้อมูลของธุรกิจจากอินเทอร์เน็ตได้ง่าย
3. ลูกค้าสามารถติดต่อสื่อสารกับธุรกิจได้หลายช่องทาง
4. การออกแบบอาคารและสถานที่ มีความสวยงามเป็นเอกลักษณ์
5. มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่สามารถสร้างประสบการณ์ใหม่ให้กับลูกค้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับวัตรกรรม : ความหมาย ประเภท และความสำคัญต่อการเป็น ผู้ประกอบการ ของ สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์, พัทธ์พจ วัฒนสินธุ์, อัจฉรา จันทน์ฉาย และ ประกอบ คุปรัตน์ (2553 : 49-65) มาประยุกต์ใช้เป็นตัวแปรต้นด้านวัตรกรรมการผลิต 3 ด้าน ได้แก่ 1) การนำเสนอสินค้าและบริการใหม่ 2) การปรับปรุงการบริการ 3) การสร้างความหลากหลายบริการ และตัวแปรต้นด้านวัตรกรรมกระบวนการ 2 ด้าน ได้แก่ 1) การปฏิบัติเพื่อสนับสนุนสินค้าและบริการ 2) การปรับปรุงขั้นตอนการทำงาน โดยแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังภาพประกอบ 1 ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยนวัตกรรมบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าพักโรงแรมบูติก
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร (Populations) ที่ใช้ในการวิจัย คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาใช้บริการโรงแรมบูติกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2560 จำนวน 9,885,647 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2561 : 1)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) เนื่องจากประชากรมีขนาดใหญ่และไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนั้นขนาดตัวอย่างสามารถคำนวณได้จากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ Cochran (1953 : 75-76) โดยกำหนดความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 และเพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตอบกลับมาที่สมบูรณ์และเพียงพอต่อการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามจำนวน 400 ฉบับ โดยวิธีโควต้าจาก 20 โรงแรม ได้โรงแรมละ 20 คน อย่างละเท่า ๆ กัน โดยแต่ละโรงแรมจะแบ่งการเก็บข้อมูลอย่างละ 20 คน จากผู้เข้าพักโรงแรมบูติกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งโรงแรมที่ทำการสุ่มเก็บแบบสอบถามจะต้องผ่านคุณสมบัติดังแสดงในตาราง 1 ซึ่งพบว่า มีโรงแรมดังต่อไปนี้ 1) เวลาเวียน รีสอร์ท 2) โรงแรมยู เขาใหญ่ 3) มอนทาน่า คอทสโวล์ รีสอร์ท 4) Santosha Health & Lifestyle Resort 5) My Ozone Khao Yai 6) ฮ.นกยูง ตาโต รีสอร์ท 7) Organic Cooliving Farmhouse 8) ศศิมา มูนไลฟ์ วิลล่า 9) OMG Hotel 10) The Terminal Hotel 11) Little Box Hotel 12) Anchan Laguna Hotel 13) At Sakon Hotel 14) ภูนาคำรีสอร์ท 15) โรงแรมวรายุติค 16) เป็นตาฮักรีสอร์ท 17) Sukwan Boutique Home 18) The rice Hotel ร้อยเอ็ด 19) Le Park 23 Boutique Resort 20) The Chic 101 Hotel

ตาราง 1 รายละเอียดคุณสมบัติโรงแรมบูติก

คุณสมบัติโรงแรมบูติก	รายละเอียด
เอกลักษณ์ด้านรูปแบบตัวอาคาร เอกลักษณ์ภายใน	รูปแบบตัวอาคาร การตกแต่งภายใน โครงสร้างสถาปัตยกรรมที่แตกต่างโดดเด่น ไม่ซ้ำใคร การจัดรูปแบบของโรงแรมที่แตกต่าง อุปกรณ์ภายในมีการตกแต่ง แตกต่างจากโรงแรมทั่วไปไม่มีเอกลักษณ์ เช่น รูปแบบผ้าปูเตียงที่ไม่ใช่สีขาว อาจเป็นผ้าขาวม้า ผ้าทอมือ
บริการที่โดดเด่นแตกต่าง	ให้ความเป็นส่วนตัวแก่ผู้เข้ารับบริการ บริการเข้าถึงลูกค้ามากกว่าโรงแรมทั่วไป ให้ความเป็นกันเองกับลูกค้า ให้ความสำคัญของลูกค้า
ทันสมัย	การออกแบบที่แตกต่าง และมีความหรูหรา
รูปแบบตกแต่งห้องพัก	ห้องพักที่แตกต่างจากที่อื่น มีแสงไฟการประดับห้องพักที่เป็นจุดเด่น เครื่องใช้ ของตกแต่งที่ทำจากฝีมือมนุษย์
รูปแบบสิ่งอำนวยความสะดวก	มีอ่างอาบน้ำ มีโต๊ะเป่าผม มีกระดิกน้ำร้อน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ซึ่งได้สร้างตามความมุ่งหมายและกรอบแนวความคิดของการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 6 ข้อ ครอบคลุมข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ภูมิภาค เน้น ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 นวัตกรรมบริการของโรงแรมบูติกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใช้มาตราวัด 5 ระดับ หรือ Five-Likert Scales คือระดับการให้คะแนนความสำคัญน้อยที่สุดไปจนถึงมากที่สุด โดยมีหัวข้อดังนี้ (สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์, พัทธพงศ์ วัฒนสินธุ์, อัจฉรา จันทร์ฉาย และประกอบ คุปรัตน์ (2553 : 49-65)

1. นวัตกรรมด้านการผลิต ประกอบด้วย

- 1.1 การนำเสนอสินค้าและบริการของโรงแรม
- 1.2 การปรับปรุงการบริการ
- 1.3 การสร้างความหลากหลาย

2. นวัตกรรมด้านกระบวนการ ประกอบด้วย

- 2.1 การปฏิบัติเพื่อสนับสนุนสินค้าและบริการ
- 2.2 การปรับปรุงขั้นตอนการทำงาน

ตอนที่ 3 การตัดสินใจเข้าพักโรงแรมบูติก ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในประเทศไทย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ประกอบด้วย

1. สถานที่ตั้งของธุรกิจปลอดภัย ถนนสภาพดี เดินทางเข้าออกได้ง่าย มีป้ายบอกทางที่ชัดเจน
2. ลูกค้าสามารถสืบค้นข้อมูลของธุรกิจจากอินเทอร์เน็ตได้ง่าย
3. ลูกค้าสามารถติดต่อสื่อสารกับธุรกิจได้หลายช่องทาง ทำให้เกิดความสะดวกสบาย
4. การออกแบบอาคารและสถานที่ มีความสวยงามเป็นเอกลักษณ์ ดึงดูดให้ลูกค้าอยากมาใช้บริการ

5. ลูกค้าเชื่อมั่นว่าธุรกิจสามารถส่งมอบการบริการใหม่ ๆ ที่มีคุณภาพโดดเด่น มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่สามารถสร้างประสบการณ์ใหม่ให้กับลูกค้าอย่างสม่ำเสมอเมื่อมาใช้บริการ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการเข้าใช้บริการโรงแรมบูติค ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำแบบสอบถามตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง โดยขอหนังสือราชการจากคณะกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคามเพื่อขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และดำเนินการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยแจกแบบสอบถามในวันที่ 3 มกราคม - 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 ได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และถูกต้องกลับคืนมา จำนวน 400 ฉบับ คิดเป็น 100.00% ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการโรงแรมบูติคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามรายชื่อและที่อยู่ของโรงแรมที่ได้กำหนดไว้ หลังจากนั้นจึงได้ดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ในการตอบแบบสอบถามอีกครั้งหนึ่งก่อนทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทำ Data Screening และทำการตรวจสอบผลความน่าเชื่อถือและความสอดคล้องของข้อคำถามรายข้อของแบบสอบถาม คือ ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.86

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามดังนี้ ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ตอนที่ 2 วิเคราะห์นวัตกรรมโรงแรมบูติคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และตอนที่ 3 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าพักโรงแรมบูติคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้สถิติอนุมาน ได้แก่ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Correlation Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยนวัตกรรมบริการของโรงแรมบูติคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

ตาราง 2 นวัตกรรมบริการของโรงแรมบูติคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ด้านนวัตกรรมการผลิตจากกลุ่มลูกค้าที่มาใช้บริการ

นวัตกรรมบริการของโรงแรม	เฉลี่ย — $\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. นวัตกรรมผลิต (Production innovation)			
การนำเสนอสินค้าและบริการของโรงแรม (Product and service presentation : PP)			
1. ธุรกิจมีการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการบริการของธุรกิจอย่างละเอียด ครบถ้วน ให้กับลูกค้าผู้มาใช้บริการ (PP1)	4.68	0.53	มากที่สุด
2. ธุรกิจมีการแจ้งโปรโมชั่นใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มการตัดสินใจให้กับลูกค้า (PP2)	4.64	0.51	มากที่สุด
3. ธุรกิจมีเว็บไซต์ หรือแฟนเพจ ให้ข้อมูลข่าวสารของธุรกิจ เพื่อเพิ่มความสะดวกด้านข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ตให้ลูกค้า (PP3)	4.32	0.65	มาก
4. ธุรกิจมีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกเรื่องการชำระเงินออนไลน์ หรือการควบคุมการทำงานของอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์ แอร์ ไฟ ผ่านทางโทรศัพท์มือถือ (PP4)	3.87	0.88	มาก
5. ธุรกิจมีการนำเสนอบริการใหม่ ๆ กับลูกค้า ผ่านช่องทางที่เข้าถึงได้ง่าย เช่นการค้นหาผ่าน Search Engine (PP5)	4.48	0.64	มาก
รวม	4.40	0.64	มาก

นวัตกรรมบริการของโรงแรม	เฉลี่ย — $\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
การปรับปรุงการบริการ (Service improvement: SI)			
1. ธุรกิจมีการพัฒนาบริการที่ทันสมัย บริการให้สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าอย่างรวดเร็ว (SI1)	4.16	0.79	มาก
2. ธุรกิจมีการออกแบบบรรยากาศภายในอาคารให้ลูกค้าสัมผัสได้ถึงประสบการณ์ใหม่ ๆ อย่างสม่ำเสมอ (SI2)	4.18	0.69	มาก
3. ธุรกิจมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความทันสมัยสำหรับบริการลูกค้าอย่างเพียงพอ (SI3)	4.09	0.95	มาก
4. ธุรกิจใส่ใจรายละเอียดของลูกค้า นำข้อมูลหรือข้อเสนอแนะด้านการบริการจากลูกค้ามาปรับปรุงการบริการเพื่อสร้างความประทับใจให้กับลูกค้า (SI4)	4.15	0.88	มาก
รวม	4.15	0.83	มาก
การสร้างความหลากหลาย (Creating diversity : CD)			
1. ธุรกิจมีบริการที่หลากหลายรูปแบบ รวมไปถึงการบริการอื่น ๆ ที่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างเพียงพอ สร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า (CD1)	4.39	0.60	มาก
2. ธุรกิจมีรูปแบบห้องพักหลายรูปแบบให้ลูกค้าได้เลือกใช้บริการได้ตามความต้องการ (CD2)	4.38	0.69	มาก
3. ธุรกิจมีการออกแบบตกแต่งภายใน โดยใช้วัสดุที่มีความแตกต่างกัน (CD3)	4.29	0.68	มาก
4. ธุรกิจส่งเสริมการบริการที่ไม่ซ้ำกันในแต่ละครั้ง ทำให้ลูกค้าเกิดความประทับใจ และได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ เมื่อมารับบริการอย่างต่อเนื่อง (CD4)	4.18	0.75	มาก
รวม	4.31	0.68	มาก
2. นวัตกรรมกระบวนการ (Process innovation)			
การปฏิบัติเพื่อสนับสนุนสินค้าและบริการ (Practices to support products and services:SP)			
1. ธุรกิจมีช่องที่ระลึกมอบให้ลูกค้าที่มาใช้บริการ เพื่อสร้างความจดจำที่ดีให้กับลูกค้า (SP1)	4.23	0.76	มาก
2. พนักงานมีความรู้ความเข้าใจในเส้นทางโดยรอบ และเส้นทางที่เชื่อมโยงไปยังสถานที่สำคัญต่าง ๆ สามารถแนะนำ ให้ข้อมูลกับลูกค้าได้ (SP2)	4.27	0.66	มาก
3. ธุรกิจมอบสิทธิพิเศษสำหรับลูกค้าเดิมที่มาใช้บริการ เพื่อดึงดูดให้ลูกค้ากลับมาใช้บริการซ้ำหรือเกิดการบอกต่อ (SP3)	4.37	0.75	มาก
4. เมื่อเกิดปัญหาธุรกิจสามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และตรงตามความต้องการของลูกค้า (SP4)	4.39	0.67	มาก
รวม	4.32	0.71	มาก
การปรับปรุงขั้นตอนการทำงาน (Workflow improvements: WI)			
1. ธุรกิจมีการส่งมอบการบริการให้กับลูกค้าได้รวดเร็ว ไม่ให้ลูกค้ารอนาน (WI1)	4.46	0.63	มาก
2. ลูกค้าสามารถติดต่อสื่อสารกับธุรกิจได้หลากหลายช่องทาง ทำให้มีความสะดวกและรวดเร็ว (WI2)	4.37	0.65	มาก
3. ธุรกิจมีการโปรโมทสินค้า หรือบริการของธุรกิจ ตามสื่อประชาสัมพันธ์ และอินเทอร์เน็ต ทำให้ง่ายต่อการเข้าถึง (WI3)	4.51	0.63	มากที่สุด
4. ธุรกิจมีการติดตาม แจ้งโปรโมชั่น ข่าวสารประชาสัมพันธ์ ให้ลูกค้าตามช่องทางติดต่อที่ลูกค้าแจ้งไว้อย่างต่อเนื่อง (WI4)	4.51	0.65	มากที่สุด
5. ธุรกิจมีขั้นตอนการทำงานที่เป็นระบบ ทำให้การให้บริการลูกค้ามีประสิทธิภาพมากขึ้น (WI5)	4.55	0.57	มากที่สุด
รวม	4.48	0.63	มาก

จากตาราง 2 พบว่า การวิเคราะห์ข้อมูลนวัตกรรมการบริการของโรงแรมบูติกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยจากกลุ่มลูกค้าที่มาใช้บริการ จากแบบสอบถาม พบว่านวัตกรรมการบริการมีผลต่อการตัดสินใจเข้าพักโรงแรมบูติกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

ด้านการนำเสนอสินค้าและบริการของโรงแรมมีผลต่อการตัดสินใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$) โดยพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงสุด คือ ธุรกิจมีการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการบริการของธุรกิจอย่างละเอียดครบถ้วนให้กับลูกค้าผู้มาใช้บริการ ($\bar{X} = 4.68$) รองลงมา คือ ธุรกิจมีการแจ้งโปรโมชั่นใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มการตัดสินใจให้กับลูกค้า ($\bar{X} = 4.64$)

ด้านการปรับปรุงการบริการ มีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) โดยพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงสุด คือ ธุรกิจมีการออกแบบบรรยากาศภายในอาคารให้ลูกค้าสัมผัสได้ถึงประสบการณ์ใหม่ๆ อย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.18$) รองลงมา คือ ธุรกิจมีการพัฒนาบริการที่ทันสมัย บริการให้สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าอย่างรวดเร็ว ($\bar{X} = 4.16$)

ด้านการสร้างความหลากหลาย มีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$) โดยพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงสุด คือ ธุรกิจมีบริการที่หลากหลายรูปแบบ รวมไปถึงการบริการอื่น ๆ ที่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างเพียงพอ สร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า ($\bar{X} = 4.39$) รองลงมา คือ ธุรกิจมีรูปแบบห้องพักหลายรูปแบบให้ลูกค้าได้เลือกใช้บริการได้ตามความต้องการ ($\bar{X} = 4.37$)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนวัตกรรมการบริการของโรงแรมบูติกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ด้านนวัตกรรมกระบวนการ จากกลุ่มลูกค้าที่มาใช้บริการ มีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

ด้านการปฏิบัติเพื่อสนับสนุนสินค้าและบริการ มีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$) โดยพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงสุด คือ เมื่อเกิดปัญหาธุรกิจสามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และตรงตามความต้องการของลูกค้า ($\bar{X} = 4.39$) รองลงมา คือ ธุรกิจมอบสิทธิพิเศษสำหรับลูกค้าเดิมที่มาใช้บริการ เพื่อดึงดูดให้ลูกค้ากลับมาใช้บริการซ้ำหรือเกิดการบอกต่อ ($\bar{X} = 4.37$)

ด้านการปรับปรุงขั้นตอนการทำงาน มีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($= 4.48$) โดยพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงสุด คือ ธุรกิจมีขั้นตอนการทำงานที่เป็นระบบ ทำให้การให้บริการลูกค้ามีประสิทธิภาพมากขึ้น ($\bar{X} = 4.55$) รองลงมา คือ ธุรกิจมีการโปรโมชั่นสินค้า หรือบริการของธุรกิจ ตามสื่อประชาสัมพันธ์ และอินเทอร์เน็ต ทำให้ง่ายต่อการเข้าถึง และธุรกิจมีการติดตาม แจ้งโปรโมชั่น ข่าวสารประชาสัมพันธ์ ให้ลูกค้าตามช่องทางติดต่อที่ลูกค้าแจ้งไว้อย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.51$)

2. ผลการวิจัยปัจจัยนวัตกรรมการบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าพักโรงแรมบูติกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์เชิงพหุคูณของปัจจัยด้านนวัตกรรมที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าพักโรงแรมบูติกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย จากกลุ่มลูกค้าที่มาใช้บริการ

ตัวแปรอิสระ (สมรรถนะวิชาชีพ)	ตัวแปรตาม (ลักษณะบุคลิกภาพ)		Standardized Coefficients	t	p
	B	SE.B	Beta		
Constant	-.057	.117		-.491	.624
นวัตกรรมกระบวนการ	.406	.035	.381	11.525	.000**
นวัตกรรมการผลิต	.620	.036	.574	17.341	.000**

Note: Two-Tail Probability $p < .05$.

จากตาราง 3 พบว่า นวัตกรรมการผลิตและนวัตกรรมกระบวนการต่างมีความสัมพันธ์เชิงบวก และมีผลกระทบต่อการตัดสินใจเข้าพักโรงแรมบูติก ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย จากกลุ่มลูกค้าที่มาใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ การนำเสนอสินค้าและบริการของโรงแรม การปรับปรุงการบริการ และการสร้างความหลากหลาย กับการตัดสินใจเข้าพักโรงแรมบูติกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ปรากฏผลสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

$$DS = 0.647 + 0.311 \text{ ด้านนำเสนอสินค้า}$$

$$DS = 0.647 + 0.176 \text{ การปรับปรุง}$$

$$DS = 0.647 + 0.387 \text{ สร้างความหลากหลาย}$$

โดยสมการที่ได้นี้สามารถพยากรณ์ค่าการตัดสินใจเข้าพักโรงแรมบูติกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = 0.000$) และค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ปรับปรุง ($\text{Adj } R^2$) เท่ากับ 0.648

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์เชิงพหุคูณของปัจจัยด้านนวัตกรรมการผลิต ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าพักโรงแรมบูติกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย จากกลุ่มลูกค้าที่มาใช้บริการ

นวัตกรรมการผลิต	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	.647	.159		4.070	.000**
ด้านนำเสนอสินค้า	.311	.046	.262	6.679	.000**
การปรับปรุง	.176	.024	.252	7.335	.000**
สร้างความหลากหลาย	.387	.036	.451	10.613	.000**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 4 พบว่า ปัจจัยด้านนวัตกรรมการผลิตมีผลต่อการตัดสินใจเข้าพักโรงแรมบูติกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยจากกลุ่มลูกค้าที่มาใช้บริการ มีจำนวน 3 ปัจจัย โดยเรียงลำดับจากค่าสัมประสิทธิ์ของการถดถอย (Beta Coefficient) จากมากไปน้อย คือ ปัจจัยด้านการสร้างความหลากหลาย ปัจจัยด้านการนำเสนอสินค้าและบริการของโรงแรม และการปรับปรุงการบริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สำหรับการปฏิบัติเพื่อสนับสนุนสินค้าและบริการ และการปรับปรุงขั้นตอนการทำงาน กับการตัดสินใจเข้าพักโรงแรมบูติกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ปรากฏผลสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

$$DS = 0.283 + 0.175 \text{ การสนับสนุนสินค้า}$$

$$DS = 0.283 + 0.753 \text{ การปรับปรุงขั้นตอน}$$

โดยสมการที่ได้สามารถพยากรณ์ค่าการตัดสินใจเข้าพัก โรงแรมบูติกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = 0.000$) และค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ปรับปรุง ($\text{Adj } R^2$) เท่ากับ 0.799

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์เชิงพหุคูณของปัจจัยด้านนวัตกรรมกระบวนการที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าพักโรงแรมบูติกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย จากกลุ่มลูกค้าที่มาใช้บริการ

นวัตกรรมกระบวนการ	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	.283	.108		2.632	.009**
การปฏิบัติเพื่อสนับสนุนสินค้าและบริการสนับสนุนสินค้า	.175	.025	.186	6.874	.000**
การปรับปรุงขั้นตอนการทำงาน	.753	.026	.777	28.699	.000**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 5 พบว่า ปัจจัยด้านนวัตกรรมกระบวนการที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าพักโรงแรมบูติกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย จากกลุ่มลูกค้าที่มาใช้บริการ มีจำนวน 2 ปัจจัย โดยเรียงลำดับจากค่าสัมประสิทธิ์ของการถดถอย (Beta Coefficient) จากมากไปน้อย คือ ปัจจัยด้านการปรับปรุงขั้นตอนการทำงาน และปัจจัยด้านการปฏิบัติสนับสนุนสินค้าและบริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

จากการผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ 1) ผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นต่อนวัตกรรมบริการของโรงแรมบูติกในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ในระดับมาก เนื่องจากนวัตกรรมบริการ เป็นการพัฒนาความคิด ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงรูปแบบและประสิทธิภาพการบริการใหม่ ๆ ให้ดีขึ้นทั้งในเชิงผลลัพธ์ (สินค้าประเภทบริการ) และกระบวนการ (วิธีการให้บริการ) ที่คุ้มค่า คุ้มค่า มีประสิทธิภาพและแปลกใหม่ แตกต่างจากคู่แข่ง เพื่อตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจเหนือความคาดหมายของลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย เช่น การเปลี่ยนแปลงแนวคิดการบริการ ช่องทางปฏิสัมพันธ์กับลูกค้า ระบบการส่งมอบบริการหรือแนวคิดเชิงเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่นำมาสู่การเกิดและ/หรือเปลี่ยนแปลงหน้าที่ต่าง ๆ ในการบริการ (service functions) ที่แปลกใหม่สำหรับองค์กรในธุรกิจบริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chen (2011 : 70) ที่กล่าวว่า นวัตกรรมบริการมีความสัมพันธ์เชิงบวก

และส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ นวัตกรรมบริการมีความจำเป็นสำหรับความสำเร็จและการดำรงอยู่ของธุรกิจ (Mumford, Hunter, Eubanks, Bedell & Murphy 2007 : 414) ในฐานะกลยุทธ์ที่จะทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จและได้รับผลลัพธ์ที่คุ้มค่า (Ooncharoen & Ussahawanitchakit, 2011 : 93-94) เพราะการนำเสนอการบริการที่ดีเป็นภาพลักษณ์ของธุรกิจที่จะทำให้ลูกค้ายอมรับและรู้สึกพึงพอใจส่งผลต่อการบอกต่อและกลับมาใช้บริการซ้ำอีก ในธุรกิจโรงแรมบูติกนวัตกรรมบริการเป็นเครื่องมือสร้างความได้เปรียบเหนือคู่แข่ง จากการบริหารจัดการและนำเสนอการบริการที่แปลกใหม่ ที่มีคุณภาพการบริการดึงดูดความสนใจของลูกค้าให้มาใช้บริการและสร้างความประทับใจเหนือความคาดหมาย ดังนั้น ในธุรกิจโรงแรมบูติก นวัตกรรมบริการจึงมีความสำคัญและจำเป็นต้องสร้างให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างผลการดำเนินงานที่ดีของธุรกิจ

2. นวัตกรรมบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าพักโรงแรมบูติกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

2.1 นวัตกรรมบริการด้านนวัตกรรมการผลิตที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าพักโรงแรมบูติกในภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือของผู้ใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ประกอบไปด้วย 3 ด้านย่อย คือ

2.1.1 ด้านการสร้างความหลากหลาย เช่น ธุรกิจมีบริการที่หลากหลายรูปแบบ รวมไปถึงการบริการอื่น ๆ ที่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างเพียงพอ สร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า ธุรกิจมีรูปแบบห้องพักหลายรูปแบบให้ลูกค้าได้เลือกใช้บริการได้ตามความต้องการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจินต์ สุขะพงษ์ (2554 : 24-25) พบว่า ธุรกิจโรงแรมบูติกมีการออกแบบที่ทันสมัย ประกอบกับการบริการที่เป็นเอกลักษณ์ สร้างบรรยากาศการให้บริการที่เป็นกันเอง สามารถสื่อถึงความเป็นตัวตนของธุรกิจ ลูกค้าพร้อมที่จะใช้บริการเพื่อแลกกับการประสบการณ์ที่ประทับใจในการเข้าพัก

2.1.2 ด้านการนำเสนอสินค้าและบริการของโรงแรม เช่น ธุรกิจมีการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการบริการของธุรกิจอย่างละเอียดครบถ้วนให้กับลูกค้าผู้มาใช้บริการ ธุรกิจมีการแจ้งโปรโมชั่นใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มการตัดสินใจให้กับลูกค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ Choi and Chu (2000 : 93) พบว่า ลูกค้าที่จะเข้าพักมักจะมีการวัดความพึงพอใจในเรื่องของความคุ้มค่าด้านราคา และสอดคล้องกับคุณภาพของห้องพักแต่ละประเภท และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดใจ ขอสริมศรี (2550 : 94) พบว่า ผู้บริหารต้องกำหนดราคาให้สอดคล้องกับคุณภาพการให้บริการ หากราคาที่กำหนดมีความเหมาะสม จะส่งผลให้กลุ่มลูกค้าเกิดความพึงพอใจในการทำใหธุรกิจสามารถดำรงอยู่รอดในการแข่งขัน และสามารถเติบโตอย่างยั่งยืนทัดเทียมคู่แข่ง

2.1.3 ด้านการปรับปรุงการบริการ เช่น ธุรกิจมีการออกแบบบรรยากาศภายในอาคารให้ลูกค้าสัมผัสได้ถึงประสบการณ์ใหม่ ๆ อย่างสม่ำเสมอ ธุรกิจมีการพัฒนาบริการที่ทันสมัย บริการให้สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุวัฒน์ วัฒนสมบูรณ์ชัย (2555 : 57-58) กล่าวถึง กลยุทธ์ด้านบุคคลหรือพนักงานว่า ผู้ใช้บริการให้ความสำคัญกับด้านอ้อยอัยและมารยาทของพนักงานมากที่สุด เนื่องจากธุรกิจประเภทโรงแรม เป็นธุรกิจประเภทบริการ พนักงานจึงเป็นผู้พบกับผู้ใช้บริการ การสร้างความประทับใจจะเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความพึงพอใจและกลับมาใช้บริการ นอกจากนี้ยังต้องมีการบริการที่รวดเร็ว ถูกต้อง หากมีการพัฒนากลยุทธ์นี้ได้อย่างต่อเนื่อง จะสามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันได้

2.2 นวัตกรรมบริการด้านนวัตกรรมกระบวนการซึ่งมีผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจเข้าพักโรงแรมบูติก

ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ของผู้ใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ประกอบไปด้วย 2 ด้านย่อย คือ

2.2.1 ด้านการปรับปรุงขั้นตอนการทำงาน เช่น ธุรกิจมีขั้นตอนการทำงานที่เป็นระบบ ทำให้การให้บริการลูกค้ามีประสิทธิภาพมากขึ้น ลูกค้าสามารถติดต่อสื่อสารกับธุรกิจได้หลากหลายช่องทาง ทำให้มีความสะดวกและรวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ อิศยา พัฒนภักดี (2558 : 107) พบว่า ผู้บริหารธุรกิจโรงแรมบูติกส่วนใหญ่ตัดสินใจเลือกใช้การตลาดออนไลน์ ที่สามารถเข้าถึงลูกค้ายุคใหม่ที่นิยมใช้เทคโนโลยีเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต เช่น การโฆษณารูปแบบการบริการที่ปรากฏอยู่บนเว็บไซต์ตัวกลาง เนื่องจากการสำรองห้องพักผ่านระบบอินเทอร์เน็ต สามารถประหยัดค่าใช้จ่ายในการตลาดได้อย่างคุ้มค่า

2.2.2 ด้านการปฏิบัติเพื่อสนับสนุนสินค้าและบริการ เช่น เมื่อเกิดปัญหาธุรกิจสามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว และตรงตามความต้องการของลูกค้าธุรกิจมอบสิทธิพิเศษสำหรับลูกค้าเดิมที่มาใช้บริการ เพื่อดึงดูดให้ลูกค้ากลับมาใช้

บริการซ้ำหรือเกิดการบอกต่อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อิศยา พัฒนภักดี (2558 : 108) กล่าวว่ากลยุทธ์ทางการตลาดที่สำคัญในการดำเนินธุรกิจโรงแรมบูติคให้ประสบความสำเร็จ ควรจะมีกลยุทธ์สร้างความแตกต่างให้กับสินค้า หรือบริการของตนเอง เน้นสร้างจุดขายด้วยอารมณ์สินค้าหรือบริการนั้นจะต้องใส่ความรู้สึกเข้าไปในสินค้าเพื่อสร้างประสบการณ์ที่ดีของลูกค้า พร้อมทั้งตอบสนองรูปแบบการดำเนินชีวิตให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนมีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า โดยใช้กลยุทธ์การบริหารความสัมพันธ์ลูกค้า และมีการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายตลอดจนการมีพันธมิตรในธุรกิจให้มาก เพื่อขยายตลาดให้เติบโตและเพิ่มจำนวนลูกค้าให้เข้าไปใช้บริการให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากผลการวิจัยทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวกับการตัดสินใจเข้าพัก ของผู้ใช้บริการโรงแรมบูติค ซึ่งจากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้ประกอบการสามารถนำไปประยุกต์ใช้หรือนำไปเป็นข้อมูลสนับสนุนในการวางแผน เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์และสร้างรายได้เปรียบในแข่งขันสำหรับการให้บริการต่าง ๆ ที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้ดีขึ้น อีกทั้งยังสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการ เพื่อให้เกิดความพึงพอใจและกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเพิ่มเติมเกี่ยวกับนวัตกรรมบริการ ควรทำการศึกษาและวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มควบคู่ไปกับแบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาเพิ่มเติมว่าปัจจัยใดที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าพักของผู้ใช้บริการโรงแรมบูติค เพื่อที่จะสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์และใช้ในการวางแผนกลยุทธ์เพื่อช่วยในการรักษาลูกค้ารวมถึงขยายฐานลูกค้าใหม่ต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2561). *สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศ รายจังหวัด ปี 2561 (Domestic Tourism Statistics (Classify by region and province 2018))*: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2561, จาก https://www.mots.go.th/more_news.php?cid=509&filename=index
- ชัยวัช โขวเจริญสุข. (2557). *ธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: สำนักวิจัยธุรกิจ สายงานบริหารความเสี่ยง*. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2561, จาก https://www.lhbank.co.th/Files/economic/economic_20161207093242.pdf
- ภาณุวัฒน์ วัฒนสมบูรณ์ชัย. (2555). *กลยุทธ์ทางการตลาดของโรงแรมขนาดกลาง ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก*.
- วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารเชิงกลยุทธ์. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์, พัทธพงศ์ วัฒนสินธุ์, อัจฉรา จันทรฉาย และประกอบ คุปรัตน์. (2553). นวัตกรรม : ความหมาย ประเภท และความสำคัญต่อการเป็นผู้ประกอบการ. *วารสารบริหารธุรกิจ*, 33(128), 49-65.
- สุจินต์ สุขพงษ์. (2554). การจัดการตลาดบริการสำหรับโรงแรมบูติคในเขตกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษากลุ่มโรงแรมเจ้าสำอาง. *วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์*, 11(1), 21-25.
- สุดใจ ขอสเสริมศรี. (2550). การจัดการต้นทุนธุรกิจสปา: กรณีศึกษา โรงแรม/รีสอร์ท สปา และเดย์สปาในภาคใต้. *วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 13(1), 75-96.
- อิสยา พัฒนภักดี. (2558). *ปัจจัยและกระบวนการบริหารจัดการที่มีอิทธิพลต่อระดับความสำเร็จในการประกอบธุรกิจโรงแรมบูติคในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม การบริการและการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

- Chen, Wen-Jung. (2011). Innovation in hotel services: Culture and personality. *International Journal of Hospitality Management*, 30(1), 64-72.
- Choi, T. Y., and Chu, R. (2000). Levels of satisfaction among Asian and Western travelers. *International Journal of Quality & Reliability Management*, 17(2), 116-132.
- Cochran, W.G. (1953). *Sampling Techniques*. New York: John Wiley & Sons. Inc.
- Mumford, M. D., Hunter, S. T., Eubanks, D. L., Bedell, K. E., and Murphy, S. T. (2007). Developing leaders for creative efforts: A domain-based approach to leadership development. *Human Resource Management Review*, 17(4), 402-417.
- Ooncharoen, N., and Usshawanitchakit, P. (2011). Service innovation strategy of hotel businesses in Thailand: An inductive approach. *International Journal of Strategic Management and International Academy of Business and Economy*, 11(3), 84-95.

สมรรถนะในการบริหารจัดการชั้นเรียนของนักศึกษาครูสังคมศึกษา

Competencies in Classroom Management of Social Studies Student Teachers

อรรยา เม็ดไธสง¹

Attaya Merdthaisong¹

Received : 4 ส.ค. 2562

Revised : 1 ต.ค. 2562

Accepted : 4 ต.ค. 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะในการบริหารจัดการชั้นเรียนของนักศึกษาครูสังคมศึกษา และเปรียบเทียบสมรรถนะในการบริหารจัดการชั้นเรียนของนักศึกษาครูสังคมศึกษา จำแนกตามเพศ และผลการเรียน กลุ่มเป้าหมายคือนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด จำนวน 117 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย แบบวัดสมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียน และข้อคำถามปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเบื้องต้น ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะการบริหารจัดการในห้องเรียน จำแนกตามเพศ โดยใช้ Independent Sample t-test และจำแนกตามระดับผลการเรียน โดยใช้ One-way ANOVA

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาครูสังคมศึกษามีสมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียน ทั้ง 5 ด้านประกอบด้วย การมีภาวะผู้นำ การจัดการในชั้นเรียน การสื่อสารอย่างมีคุณภาพ การสานประโยชน์ และการใช้นวัตกรรม โดยภาพรวมมีสมรรถนะอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่า นักศึกษาครูมีสมรรถนะทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.80- 4.27 เมื่อเปรียบเทียบสมรรถนะในการบริหารจัดการชั้นเรียนของนักศึกษาครูสังคมศึกษา จำแนกตามเพศพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีสมรรถนะในการบริหารจัดการชั้นเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะในการบริหารจัดการชั้นเรียนของนักศึกษาครูสังคมศึกษาที่มีระดับผลการเรียนต่างกัน พบว่ามีสมรรถนะในการบริหารจัดการชั้นเรียนไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : สมรรถนะ, การบริหารจัดการชั้นเรียน, นักศึกษาครูสังคมศึกษา

Abstract

The research purposes were to study competencies in classroom management of social studies student teachers and compare competencies in classroom management of social studies student teachers categorizing in gender and GPA. The sample group was 117 fourth year students in social studies, faculty of education, Roi Et Rajabhat University who enrolled in the 2nd semester of academic year 2018. They were chosen by purposive sampling method. Research instrument included a measure of classroom management competency form and open-ended questions. Basic statistics used in data analysis were means and standard deviation. To compare competencies in classroom management of student teachers by gender and GPA, Independent sample t-test and one-way ANOVA were employed, respectively.

¹ อาจารย์ ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อีเมล: Attayamerd@gmail.com

¹ Lecturer of Social Studies Program, Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University, Email: Attayamerd@gmail.com

The research findings revealed that social studies student teachers showed overall competencies of classroom management in 5 aspects at a high level including; leadership, classroom management, effective communication, contribution of service, and make use of the innovation. Considering as an aspect, students showed high competency in each aspect with the average scores of 3.80- 4.27. Comparing competencies in classroom management of students by gender, it was found that students with different gender were different in competencies statistically significant at .05 level. However, the comparison of competencies in classroom management of social studies student teachers who earned different GPA, it was showed that there was no difference in classroom management competencies.

Keywords : Competencies, Classroom Management, Social Studies Student Teachers

บทนำ

การบริหารจัดการชั้นเรียน เป็นวิธีการดำเนินการให้ชั้นเรียนได้อยู่ในสภาพความพร้อมที่จะดำเนินการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างแท้จริง เนื่องด้วยชั้นเรียนเป็นแหล่งการเรียนรู้พื้นฐานในรายวิชาต่าง ๆ ทั้งด้านวิชาการและทักษะที่พึงได้รับ โดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบาย การปฏิรูปการศึกษา ในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) โดยมีวิสัยทัศน์ให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีความสุขภายใน ปี 2561 จะต้องมีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยกำหนดจุดเน้นและแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนไปสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษาและระดับชั้นเรียน ซึ่งจะช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 49) ครู หรือผู้สอนเป็นบุคคลที่มีความสำคัญมากที่สุดในการบวนการจัดการศึกษา เพราะเนื้อแท้ของการจัดการศึกษาคือกิจกรรมการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นระหว่างครูกับผู้เรียน การที่ครูจะเป็นบุคคลที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพได้ ครูต้องเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องโดยปรับบทบาทใหม่เป็น 2 บทบาท คือ 1) ครูในฐานะผู้ปฏิบัติการสอนเป็นหลัก 2) ครูในฐานะนักวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ซึ่งเป็นบทบาทเสริมโดยการสอนและการวิจัยไม่ใช่สิ่งที่แปลกแยกจากกัน ดังที่ครูเคยเป็น (ญาณภัทร สีหะมงคล, 2552 : 82) ครูจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตร วิธีการเรียนการสอน การจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้ อยากรเรียน การพัฒนาพฤติกรรมผู้เรียนการเพิ่มสัมฤทธิ์ผลการเรียนและการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2544 : 79)

ในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการห้องเรียน ทั้งการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย การจัดบรรยากาศในการเรียน การใช้อุปกรณ์หรือสื่อทันสมัย การประสานกับผู้ปกครองและชุมชน หากครูผู้สอนมีมาตรฐานวิชาชีพ ผลผลิตที่ผลิตออกมาจะมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ครูยังมีส่วนที่พัฒนาคนเพื่อพัฒนาสังคม หากครูไม่สามารถบริหารจัดการได้จะพบกับความล้มเหลวในการจัดการภายในห้องเรียน ดังนั้น ผู้สอนจึงต้องมีความสามารถในการเรื่องดังกล่าว คือสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผลที่เกิดแก่ผู้เรียน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการแสวงหาความรู้ตามสภาพความแตกต่างของบุคคล ในการทำงานของนักเรียนได้ร่วมกันปรึกษา ตัดสินใจ ปฏิบัติงานร่วมกัน นอกจากความสามารถด้านการสอนของครูแล้ว ครูผู้สอนต้องสามารถจัดการให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขในชั้นเรียน เช่น การจัดสภาพห้องเรียนให้มีสิ่งแวดล้อมที่ดี การจัดมุมความรู้ในชั้นเรียน การจัดกลุ่มการเรียน การสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้เรียน การดูแลภายในห้องเรียน การจัดสื่อการสอน การเตรียมความพร้อมก่อนเข้าห้องสอน จะเห็นได้ว่าการที่ผู้เรียนประสบความสำเร็จด้านการเรียนรู้ต้องมีปัจจัยหลายด้านที่ผู้สอนพึงมี เช่น การสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นกับนักเรียน เพื่อให้ส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน การสอนของครูต้องรู้จักนำวิธีการ นวัตกรรมใหม่ ๆ เข้ามาประกอบการเรียนการสอน ประกอบกับมุ่งให้ผู้เรียนสนใจพัฒนาตนเอง โดยการเรียนรู้จากนวัตกรรมและเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร ผ่านการออกแบบ

ในชั้นเรียนของครูผู้สอน (เบญญพร มหาพิรุณ, 2541 : 75) มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาซึ่งเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ และคุณภาพที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดในการประกอบวิชาชีพครู ตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 โดยผู้ประกอบวิชาชีพต้องนำมาตรฐานวิชาชีพเป็นหลักเกณฑ์ในการประกอบวิชาชีพครูสภา มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาได้กำหนดไว้ 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านความรู้และประสบการณ์ มาตรฐานด้านการปฏิบัติงาน และมาตรฐานด้านการปฏิบัติตน โดยมาตรฐานความรู้และประสบการณ์ประกอบด้วย ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้จิตวิทยา สำหรับครู การวัดและประเมินผลทางการศึกษา การบริหารจัดการชั้นเรียน การวิจัยทางการศึกษา และความเป็นครู โดยการวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาด้านมาตรฐานด้านความรู้และประสบการณ์ เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายเป็นนักศึกษาครูที่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 4 ซึ่งมีประสบการณ์ในการสังเกตการสอนและมีความรู้เกี่ยวกับการจัดชั้นเรียนในรายวิชาการจัดชั้นเรียนและสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรกำหนด ทั้งนี้หลักเกณฑ์ในการประกอบวิชาชีพครูสภา มีมาตรฐานความรู้ด้านการจัดการชั้นเรียน ครูผู้สอนจะต้องมีสมรรถนะ 5 ด้านคือ การมีภาวะผู้นำ การจัดการในชั้นเรียน การสื่อสารอย่างมีคุณภาพ การสานประโยชน์ การใช้นวัตกรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548 : 41-43)

คณะครุศาสตร์เป็นหน่วยผลิตครูที่นำมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษามาเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับคุณลักษณะและคุณภาพ ยึดหลักเกณฑ์ในการประกอบวิชาชีพของครูสภาที่กำหนด มีการจัดการเรียนการสอนทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติตามมาตรฐานรายวิชาที่ครูสภากำหนด มีการจัดการเรียนการสอนตลอดหลักสูตร 5 ปี นักศึกษาครูมีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในชั้นปีที่ 4 จำนวน 90 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 1 และ 2 ส่วนในชั้นปีที่ 5 มีการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ใน 2 ภาคเรียน ตลอดปีการศึกษา แสดงให้เห็นว่านักศึกษาครูต้องนำความรู้ในรายวิชาตามมาตรฐานที่กำหนดจากภาคทฤษฎีมาใช้ในการลงปฏิบัติในสภาพจริงในการจัดการชั้นเรียนในเรื่องการสอน การสร้างบรรยากาศในห้องเรียนและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่พบในห้องเรียน เพื่อนำไปพัฒนาผู้เรียนให้สมบูรณ์ทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมในการดำรงชีวิตและความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข โดยสอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่กล่าวไว้นั้น โดยนักศึกษาสาขาสังคมศึกษาได้เรียนในรายวิชาการจัดชั้นเรียนและสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้สังคมศึกษาในชั้นปีที่ 4 ก่อนออกฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในชั้นปีที่ 5 ผลจากการสังเกตการสอนในชั้นเรียน นิเทศติดตามพบว่า นักศึกษาครูส่วนใหญ่ยังไม่สามารถนำองค์ความรู้ในการบริหารจัดการชั้นเรียน ในด้านทักษะความสามารถการสื่อสารในชั้นเรียน การนำสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาเข้าไปช่วยในการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ ครบตามคุณลักษณะที่กำหนด

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาสมรรถนะในการบริหารจัดการชั้นเรียนของนักศึกษาครูสังคมศึกษา เพื่อทำให้ทราบถึงความพร้อมและนำไปสู่การพัฒนา นักศึกษาครูสาขาวิชาสังคมศึกษาในการไปปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาในชั้นปีที่ 5 และแสดงถึงความสามารถในการจัดการชั้นเรียนของนักศึกษาครู ทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการมีภาวะผู้นำ ด้านการจัดการในชั้นเรียน ด้านการสื่อสารอย่างมีคุณภาพ ด้านการสานประโยชน์ และการใช้นวัตกรรม ของนักศึกษาครูสังคมศึกษา

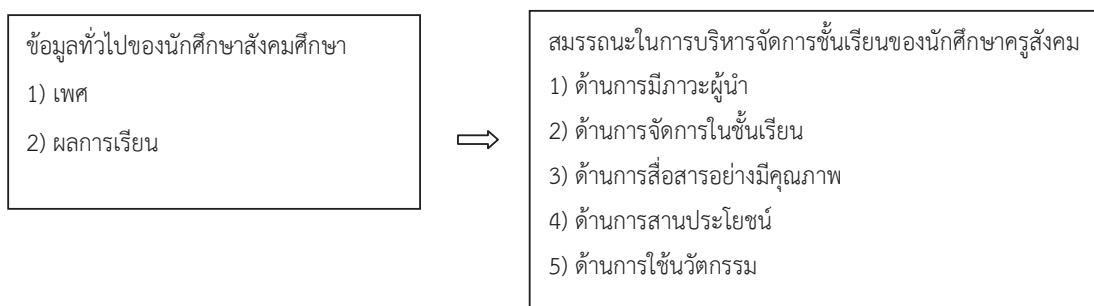
วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะในการบริหารจัดการชั้นเรียนของนักศึกษาครูสังคมศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะในการบริหารจัดการชั้นเรียนของนักศึกษาครูสังคมศึกษา จำแนกตามเพศ

และผลการเรียน

กรอบแนวคิด

การศึกษาสมรรถนะในการบริหารจัดการชั้นเรียนของนักศึกษาครูสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยผู้วิจัยแสดงกรอบแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะของครูตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2548 : 41-43) และแนวคิดของ จารุวรรณ เพียรบุญ (2554 : 7-8) มาประยุกต์ใช้เป็น สมรรถนะในการบริหารจัดการชั้นเรียนของนักศึกษาครูสังกัดมหาวิทยาลัยจำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีภาวะผู้นำ 2) ด้านการจัดการในชั้นเรียน 3) ด้านการสื่อสารอย่างมีคุณภาพ 4) ด้านการสานประโยชน์ 5) ด้านการใช้นวัตกรรม และข้อต้นตัวแปรต้นคือข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาสังกัดมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย 2 ด้าน ได้แก่ 1) เพศ 2) ผลการเรียนโดยแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังภาพประกอบ 1 ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายคือนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ จำนวน 117 คนที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โดยผู้วิจัยเลือก กลุ่มตัวอย่างโดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยประกอบด้วย แบบวัดสมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียนและข้อคำถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการชั้นเรียน ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ของนักศึกษาครูสาขาศึกษาศาสตร์ชั้นปีที่ 4 โดยมีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบ (Check List) ได้แก่ เพศ ระดับผลการเรียน

ส่วนที่ 2 แบบวัดสมรรถนะในการบริหารจัดการชั้นเรียนโดยข้อคำถามมีลักษณะ แบบประมาณค่า (Rating Scale) เพื่อแสดงถึงความสามารถในการปฏิบัติ แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวนด้านละ 5 ข้อ ประกอบด้วย การมีภาวะผู้นำ การจัดการชั้นเรียนการสื่อสารอย่างมีคุณภาพการสานประโยชน์ และการใช้นวัตกรรม

2.1 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้ดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของเครื่องมือดังนี้

2.1.1 นำแบบวัดสมรรถนะในการบริหารจัดการชั้นเรียนโดยปรับปรุงแบบสอบถามจาก จารุวรรณ เพียรบุญ (2554 : 108-112) แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ระบวนการ และการวัดผลประเมินผล เพื่อตรวจสอบคุณภาพและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC : Index of Item Objective Congruence) ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.50-0.80

สามารถวิเคราะห์ความเหมาะสมตามสูตรดังนี้
$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$
 จากนั้นนำมาแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนเก็บข้อมูล

2.1.2 นำแบบสอบถามสมรรถนะในการบริหารจัดการชั้นเรียนที่แก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองสอบถามกับนักศึกษาครูที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายจำนวน 15 คน โดยเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ในคณะครุศาสตร์ เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) มีค่าเท่ากับ 0.89

2.1.3 นำเครื่องมือที่ได้รับการแก้ไขและทดลองเพื่อหาคุณภาพแล้วเก็บข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนในรายวิชาการจัดชั้นเรียนและสิ่งแวดล้อม เพื่อการเรียนรู้สังคมศึกษาตลอดทั้งภาคการศึกษา จำนวน 16 สัปดาห์ โดยมีนักศึกษาลงทะเบียนเรียนจำนวน 117 คน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยชี้แจงจุดประสงค์การวิจัยและแจ้งนักศึกษาให้ทราบก่อนการเก็บข้อมูล

3.2 หลังจากจัดการเรียนการสอนครบในภาคการศึกษาแล้ว ในช่วงสัปดาห์สุดท้ายผู้สอนแจกแบบสอบถามสมรรถนะในการบริหารจัดการชั้นเรียนแก่นักศึกษาที่เรียนในรายวิชาการจัดชั้นเรียนและสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้สังคมศึกษา จำนวน 117 คน

3.3 ผู้วิจัยตรวจสอบความเรียบร้อยของแบบสอบถามก่อนรวบรวมเพื่อนำมาวิเคราะห์ผล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูสังคมศึกษามีรายละเอียด ดังนี้

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์หาค่าความถี่และร้อยละ (Percentage)

4.2 ข้อมูลที่เกี่ยวกับสมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยแยกเป็นรายด้านโดยรวม รายข้อ นำเสนอเป็นรูปแบบตารางประกอบการแปลความหมายค่าเฉลี่ย 5 ระดับ โดยพิจารณาตามเกณฑ์การให้คะแนนของ บุญชม ศรีสะอาด (2545 : 103)

4.3 วิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะการบริหารจัดการในห้องเรียน จำแนกตามเพศ โดยใช้ t-test แบบ Independent Sample Test ซึ่งใช้การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับค่าเฉลี่ยของประชากรกลุ่มเดียว ของ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543: 240) และจำแนกตามระดับผลการเรียนซึ่งมีตัวแปรอิสระ 3 กลุ่มขึ้นไป โดยใช้ One-way ANOVA

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการบริหารจัดการชั้นเรียน

สรุปผล

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะในการบริหารจัดการชั้นเรียนของนักศึกษาครูสังคมศึกษา และเปรียบเทียบสมรรถนะในการบริหารจัดการชั้นเรียนของนักศึกษาครูสังคมศึกษา จำแนกตามเพศ และผลการเรียน โดยสามารถนำผลจากการวิจัยมาเสนอข้อมูลดังนี้

ศึกษาสมรรถนะในการบริหารจัดการชั้นเรียนของนักศึกษาครูสังคมศึกษา นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 68.40 รองลงมาคือเพศชายคิดเป็นร้อยละ 31.60 ตามลำดับ นักศึกษาส่วนใหญ่มีระดับผลการเรียนเฉลี่ย 3.01-3.50 คิดเป็นร้อยละ 64.10 รองลงมา คือ ระดับ 3.51-4.00 และ 2.51- 3.00 คิดเป็นร้อยละ 26.50 และ 9.40 ตามลำดับ การศึกษาสมรรถนะในการบริหารจัดการชั้นเรียนของนักศึกษาครูสังคมศึกษาประกอบด้วย 5 ด้านคือ ด้านการมีภาวะผู้นำ ด้านการจัดการชั้นเรียน ด้านการสื่อสารอย่างมีคุณภาพ ด้านการสานประโยชน์ และด้านการใช้นวัตกรรม ในภาพรวมมีสมรรถนะอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.00$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษาครูมีสมรรถนะทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ($\bar{x} = 3.80- 4.27$) สรุปได้ผลดังนี้

ด้านภาวะผู้นำภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักศึกษาครูมีความสามารถที่จะทำให้นักเรียนปฏิบัติงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ และเต็มใจ ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 3.95$) รองลงมา คือ มีความสามารถที่จะฝึกให้นักเรียนตระหนักรู้ตนเองต้องมีความรับผิดชอบ และมีความสามารถที่จะเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการเลือกกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{x} = 3.94$ และ 3.75) ซึ่งอยู่ในระดับมาก

ด้านการจัดชั้นเรียน โดยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.27$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าครูมีความสามารถในการสร้างข้อตกลงให้นักเรียนได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกันในชั้นเรียน ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.46$) รองลงมา คือ มีความสามารถในการจัดปಾಯินเทศเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ สร้างนิสัยใฝ่รู้แก่ผู้เรียน และมีความสามารถในการจัดห้องเรียนให้มีความปลอดภัย สะอาด ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ($\bar{x} = 4.36$ และ 4.33) ซึ่งอยู่ในระดับมาก ด้านการสื่อสารอย่างมีคุณภาพภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักศึกษาครูมีความสามารถในการใช้ถ้อยคำสนทนาให้เหมาะสมกับเวลา โอกาส หลีกเลี่ยงคำพูดที่ทำให้อับอาย สะเทือนจิตใจแก่ผู้เรียน ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.46$) รองลงมา คือ มีความสามารถในการมอบหมายงานให้ผู้เรียนด้วยคำสั่งที่รัดกุม ชัดเจนและผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้อย่างลุล่วง และสามารถให้คำพูด หรือการสื่อสารต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชั้นเรียน ($\bar{x} = 4.21$ และ 4.14)

1.4 ด้านการสานประโยชน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.10$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักศึกษาครูสามารถช่วยเหลือ เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนได้อย่างเต็มใจ และมีความสามารถในการขยายความคิด กระจายความรู้เพื่อพัฒนาชุมชน และทำงานร่วมกับชุมชนได้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.39$) รองลงมาคือ มีความสามารถในการให้คำปรึกษา โดยสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจให้แก่ผู้เรียน ($\bar{x} = 4.26$) ซึ่งอยู่ในระดับมาก ในขณะที่นักศึกษาครูสามารถติดตาม ดูแลให้การช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนในเรื่องการเรียน ($\bar{x} = 3.41$) อยู่ในระดับปานกลาง

1.5 ด้านการใช้นวัตกรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.91$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักศึกษาครูสามารถเลือกใช้อุปกรณ์ เครื่องมือการสอนที่ทันสมัยได้เหมาะสมกับบทเรียนและช่วงวัยของผู้เรียน ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.07$) รองลงมา นักศึกษาครูสามารถนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการทดสอบ ประเมินผลของผู้เรียนได้และสามารถมอบหมายงานให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูล และติดตามผลการดำเนินงานผ่านทางสื่อเทคโนโลยีได้ ($\bar{x} = 4.03$) ซึ่งอยู่ในระดับมาก ในขณะที่นักศึกษาครูสามารถใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือผลิตสื่อการสอน เช่น บทเรียนมัลติมีเดีย การเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (E-learning) เป็นต้น ($\bar{x} = 3.44$) อยู่ในระดับปานกลาง

2. เปรียบเทียบสมรรถนะในการบริหารจัดการชั้นเรียนของนักศึกษาครูสังคมศึกษา จำแนกตามเพศ และผลการเรียน

ใช้การทดสอบ t-test เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะในการบริหารจัดการชั้นเรียนของนักศึกษาครูสังคมศึกษา จำแนกตามเพศ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีสมรรถนะในการบริหารจัดการชั้นเรียนที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเพศหญิงมีสมรรถนะในการบริหารจัดการชั้นเรียนมากกว่าเพศชาย ($\bar{x} = 4.12$ และ 3.88 ตามลำดับ)

อีกทั้งเมื่อใช้การทดสอบ One-way ANOVA กับนักศึกษาครูสังคมศึกษาพบว่า นักศึกษาที่มีระดับผลการเรียนต่างกันมีสมรรถนะในการบริหารจัดการชั้นเรียนไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นของนักศึกษาครูต่อการบริหารจัดการชั้นเรียนที่นักศึกษาเสนอแนะเพิ่มเติมประกอบด้วย 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกายภาพ 2) ด้านจิตวิทยา ตามรายละเอียดดังนี้

1. ด้านกายภาพ การจัดการเรียนรู้หรือการบริหารจัดการชั้นเรียนควรมีปัจจัย หรือสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ การจัดสิ่งแวดล้อมภายในชั้นเรียนให้มีบรรยากาศที่ดีและเหมาะสมกับผู้เรียน เช่น การจัดโต๊ะเก้าอี้ที่เหมาะสมกับเนื้อหา หรือวิธีการสอนแต่ละครั้งห้องเรียนต้องมีความยืดหยุ่น ปรับให้เหมาะสมกับสถานการณ์การเรียนการสอน รวมถึงสื่อการสอนที่เอื้อประโยชน์ในการเรียนรู้ ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจอยากเรียนรู้ โดยการจัดมุมพัฒนาการต่าง ๆ

2. ด้านจิตวิทยา การบริหารจัดการชั้นเรียนจะได้ประสิทธิภาพนั้น ผู้สอนต้องกำหนดกติกาในการกำกับดูแลชั้นเรียนและสนับสนุนให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก โดยภายในห้องเรียนมีบรรยากาศที่ส่งเสริมประชาธิปไตย ครูควรลดบทบาทที่ตนเองเป็นผู้นำและตัดสิน แต่ควรเป็นผู้กำกับและดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น มีอิสระทางความคิด ส่งเสริมการคิดและจินตนาการการแก้ปัญหาพร้อมกันรวมถึงครูผู้สอนควรมีบุคลิกภาพที่ดีและมีความมั่นใจ ควบคู่ไปกับการแสดงอาการต่าง ๆ เพื่อสื่อสารกับผู้เรียนในลักษณะต่าง ๆ เพราะบุคลิกภาพของครูมีผลกับความรู้สึกทางลบและบวกของนักเรียนโดยตรง ซึ่งส่งผลทั้งทางบวกกับพฤติกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการชั้นเรียน

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยสมรรถนะในการบริหารจัดการชั้นเรียนของนักศึกษาครูสังคมศึกษา สามารถนำมาอภิปรายผลจากข้อค้นพบในการศึกษาได้ดังนี้

1. สมรรถนะการบริการจัดการชั้นเรียนของนักศึกษาครูสังคมศึกษา ด้านภาวะผู้นำภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักศึกษาครูมีความสามารถที่จะทำให้นักเรียนปฏิบัติงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ และเต็มใจ รองลงมา คือ มีความสามารถที่จะฝึกให้นักเรียนตระหนักว่าตนเองต้องมีความรับผิดชอบ และมีความสามารถที่จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการเลือกกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งอยู่ในระดับมากในทุกด้าน สอดคล้องกับ จารุวรรณเพียรบุญ (2554 : 78) ศึกษาและเปรียบเทียบสมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียนของครู สังกัดยานนาวา กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 ด้าน โดนภาพรวมสมรรถนะอยู่ระดับมากและเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ามีสมรรถนะอยู่ในระดับมากทุกด้าน

1.1 ด้านภาวะผู้นำ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักศึกษาครูมีความสามารถที่จะทำให้นักเรียนปฏิบัติงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ และเต็มใจ ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ มีความสามารถที่จะฝึกให้นักเรียนตระหนักว่าตนเองต้องมีความรับผิดชอบ และมีความสามารถที่จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการเลือกกิจกรรมการเรียนการสอน กับ มนูญ วงศ์อารี (2540 : 35) กล่าวว่า การเป็นผู้นำคือเป็นคนที่มีความรับผิดชอบสูง มีเหตุผล มีวุฒิภาวะและมีจิตใจมุ่งมั่นในการปฏิบัติตน และ เจริญ อังควันวิทย์ (2549 : 121-125) ได้ทำการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำของครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำของครูมีค่าร้อยละสูงที่สุดในแต่ละด้านมีดังนี้ 1) ด้านการปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ 2) ด้านการตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน 3) ด้านความมุ่งมั่นเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ เป็นต้น

1.2 ด้านการจัดชั้นเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักศึกษาครูมีความสามารถในการสร้างข้อตกลงให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกันในชั้นเรียน รองลงมา คือ มีความสามารถในการจัดป้ายนิเทศเพื่อส่งเสริม สนับสนุนการเรียนรู้ สร้างนิสัยใฝ่รู้แก่ผู้เรียน และมีความสามารถในการจัดห้องเรียนให้มีความปลอดภัย สะอาด และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน สอดคล้องกับ ยุติ ยางสวย (2550 : 41) กล่าวว่าสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนให้มีการจัดชั้นเรียนที่ดีต้องมีการจัดที่นั่ง จัดมุมความรู้ การสร้างกฎระเบียบที่ปฏิบัติร่วมกันในชั้นเรียน อีกทั้งผู้สอนต้องมีการพัฒนาแผนการสอนอยู่เสมอเพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี และ วชิราภรณ์ คำคล้าย (2551: 20-21) ได้ทำการวิจัยการศึกษาการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 พบว่าด้านการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้านการสอนเป็นไปอย่างเป็นระบบ ด้านการจัดกิจกรรมให้นักเรียนประสบความสำเร็จด้านการมีวินัยในชั้นเรียนและด้านการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ภาพรวมอยู่ในระดับดี

1.3 ด้านการสื่อสารอย่างมีคุณภาพ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักศึกษาครูมีความสามารถในการใช้ถ้อยคำสนทนาให้เหมาะกับเวลา โอกาส หลีกเลี่ยงคำพูดที่ทำให้อับอาย สะเทือนจิตใจแก่ผู้เรียน ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ มีความสามารถในการมอบหมายงานให้ผู้เรียนด้วยคำสั่งที่รัดกุม ชัดเจนและผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้อย่างลุล่วง และสามารถใช้คำพูด หรือการสื่อสาร เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชั้นเรียน สอดคล้องกับ Kolb (1995 : 419)

กล่าวว่า การสื่อสารเป็นการแปรความหมายด้านข้อมูลสื่อสารและเชิงสัญลักษณ์ หมายถึงด้านคำพูดและความรู้สึก โดยผู้ส่งสารแปรเจตนาพฤติกรรมให้ผู้รับสารเข้าใจระหว่างกัน และ พรชชา หงส์ภักดี (2544 : 79) ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลนครพนม สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดนครพนมพบว่า ผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้นอนุบาลมีความพึงพอใจต่อครูผู้สอนด้านมนุษยสัมพันธ์ เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอันดับแรกที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การติดต่อกับผู้ปกครอง และความสามารถในการใช้คำพูดให้เหมาะสมกับสถานการณ์

1.4 ด้านการสานประโยชน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักศึกษาครูมีความสามารถช่วยเหลือ เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนได้อย่างเต็มใจ และมีความสามารถในการขยายความคิด กระจายความรู้เพื่อพัฒนาชุมชน และทำงานร่วมกับชุมชนได้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ มีความสามารถในการให้คำปรึกษาโดยสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจให้แก่ผู้เรียน ซึ่งอยู่ในระดับมาก ในขณะที่นักศึกษาครูสามารถติดตาม ดูแลให้การช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนในเรื่องการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ พาภูมิยะห์ แวสะมาแอ (2552 : 9) กล่าวว่า ครูจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน กลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่มีความใกล้ชิดครู สถานศึกษา และครูต้องเกี่ยวข้องด้วยตลอดเวลา ชุมชนจะมีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา หากครูสร้างความประทับใจให้กับชุมชน ประกอบด้วย ความสละ การยินยอม ความอดทนสร้างผลงาน ขยายความคิด สร้างความรัก เป็นต้น และสอดคล้องกับ ชมแข พงษ์เจริญ (2542 : 78-79) ศึกษาการมีส่วนร่วมและความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีการปฏิบัติตามระเบียบวินัยของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี พบว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองส่วนใหญ่มีการเข้าร่วมประชุมทุกครั้ง ที่โรงเรียนจัดขึ้นเป็นผลจากการพูดคุยทำความเข้าใจที่ดีระหว่างครูและผู้ปกครองและโรงเรียน

1.5 ด้านการใช้นวัตกรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักศึกษาครูมีความสามารถเลือกใช้อุปกรณ์ เครื่องมือการสอนที่ทันสมัยได้เหมาะสมกับบทเรียนและช่วงวัยของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ นักศึกษาครูมีความสามารถนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการทดสอบ ประเมินผลของผู้เรียนได้และสามารถมอบหมายงานให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลและติดตามผลการดำเนินงานผ่านทางสื่อเทคโนโลยีได้ ซึ่งอยู่ในระดับมาก ในขณะที่นักศึกษาครูมีความสามารถใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือผลิตสื่อการสอน เช่น บทเรียนมัลติมีเดีย การเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (E-learning) เป็นอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ ธัญญา นุชาหาญ (2545 : 21) กล่าวถึงการพัฒนานวัตกรรมที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนของครู คือ การพัฒนาสื่อให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้สอน การเลือกสื่ออย่างมีประสิทธิภาพและหลากหลาย ให้เหมาะสมกับผู้เรียน สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ตลอดจนความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมถึงติดตามประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. เปรียบเทียบสมรรถนะในการบริหารจัดการชั้นเรียนของนักศึกษาครูสังกัดมหาวิทยาลัย จำแนกตามเพศและระดับผลการเรียน

2.1 จากการเปรียบเทียบสมรรถนะในการบริหารจัดการชั้นเรียนของนักศึกษาครูสังกัดมหาวิทยาลัย จำแนกตามเพศชายและเพศหญิง พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีสมรรถนะในการบริหารจัดการชั้นเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ มะห์ดี มะดีอรอาแว (2551 : 135) ศึกษาสมรรถนะตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี พบว่า ครูผู้สอนที่มีเพศต่างกันมีสมรรถนะตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.001 เนื่องจากเพศชายและเพศหญิงมีความรอบคอบและมีความคิดสร้างสรรค์ในการจัดการชั้นเรียนต่างกัน ทั้งนี้ อุทัย ทิรัญโต (2524 : 35) อธิบายว่าผู้หญิงและผู้ชายมีแนวโน้มทางจิตวิทยาแตกต่างกัน ผู้หญิงมักยึดระเบียบวินัย ในขณะที่ผู้ชายมักจะสนใจการทำงานให้ประสบความสำเร็จ ทำให้ส่งผลต่อการวางแผนและประสิทธิภาพในการจัดชั้นเรียนด้วย

2.2 จากการเปรียบเทียบสมรรถนะในการบริหารจัดการชั้นเรียนของนักศึกษาครูสังกัดมหาวิทยาลัย ที่มีระดับผลการเรียนต่างกันมีสมรรถนะในการบริหารจัดการชั้นเรียนไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากระดับผลการเรียนไม่ได้เป็นตัววัด

ความสามารถในการออกแบบ การคิดสร้างสรรค์และการสื่อสาร การแก้ปัญหาในชั้นเรียนรวมถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นความสามารถเฉพาะบุคคลในการวางแผนรับมือและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าซึ่งสอดคล้องกับ ปรียา จันทรสิทธิเวช (2548 : 204) กล่าวว่า การบริหารจัดการชั้นเรียน คือ กลยุทธ์เฉพาะบุคคลที่นำมาเพื่อใช้จัดระบบในห้องเรียน ประกอบด้วย การบริหาร บริการ จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ผลการเรียนรู้จึงไม่สามารถบ่งบอกได้ว่าผู้สอนที่มีผลการเรียนในระดับดีจะมีความสามารถในการจัดชั้นเรียนที่ดีไปด้วย

2.3 ความคิดเห็นของนักศึกษาครูต่อการบริหารจัดการชั้นเรียน

ด้านกายภาพ การจัดการเรียนรู้หรือการบริหารจัดการชั้นเรียนควรมีปัจจัยหรือสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ การจัดสิ่งแวดล้อมภายในชั้นเรียนให้มีบรรยากาศที่ดีและเหมาะสมกับผู้เรียน เช่น การจัดโต๊ะเก้าอี้ที่เหมาะสมกับเนื้อหา หรือวิธีการสอนแต่ละครั้ง ห้องเรียนต้องมีความยืดหยุ่น ปรับให้เหมาะสมกับสถานการณ์การเรียนการสอน สอดคล้องกับ อารณ ใจเที่ยง (2546 : 40) ที่กล่าวว่า ภายในชั้นเรียนต้องมีการสอนที่เอื้อประโยชน์ในการเรียนรู้ ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียน มีความสนใจอยากเรียนรู้ เช่น มุมหนังสือ มุมเสริมพัฒนาการตามวัย รวมไปถึงการมีสื่อนวัตกรรมที่เสริมสร้างการเรียนรู้ โดยอาจเป็นสื่อที่ครูและนักเรียนร่วมกันสร้าง ให้นักเรียนได้เห็นถึงคุณค่าและรักษาอุปกรณ์ต่าง ๆ ภายในห้องเรียนร่วมกัน

ด้านจิตวิทยา การบริหารจัดการชั้นเรียนจะได้ประสิทธิภาพนั้นผู้สอนต้องมีการกำหนดกติกาในการกำกับ ดูแลชั้นเรียน และสนับสนุนให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก โดยภายในห้องเรียนมีบรรยากาศที่ส่งเสริมประชาธิปไตย ครูควรลดบทบาท ที่ตนเองเป็นผู้นำและตัดสิน แต่ควรเป็นผู้กำกับและดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น มีอิสระทางความคิด ส่งเสริมการคิดและจินตนาการการแก้ปัญหาร่วมกัน สอดคล้องกับ วชิราภรณ์ คำคล้าย (2551 : 25) ครูผู้สอนควรมีบุคลิกภาพที่ดีและมีความมั่นใจควบคู่ไปกับการแสดงอาการต่าง ๆ เพื่อสื่อสารกับผู้เรียนในลักษณะต่าง ๆ เพราะบุคลิกภาพของครูมีผลกับความรู้สึกลบ และบวกของนักเรียนโดยตรงซึ่งส่งผลกับพฤติกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการชั้นเรียนด้วย สอดคล้องกับ อรพันธุ์ ประสิทธิ์รัตน์ (2533 : 59-60) พบว่าครูผู้สอนต้องมีทักษะการสื่อสาร การถ่ายทอด และพัฒนาทักษะการคิดเพื่อนำไปสู่การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยครูเป็นผู้จัดบรรยากาศในการทำหาคำตอบให้นักเรียน มีพฤติกรรมอยากเรียนรู้และกล้าแสดงออกในความคิดของตนเอง ซึ่งจำเป็นในการบริหารจัดการชั้นเรียน เพื่อนำไปสู่ส่งเสริมด้านทักษะ การคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา ส่งผลกับพฤติกรรมในทางที่ดีในการใช้ชีวิตของผู้เรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 คณะครุศาสตร์ควรวางแผนพัฒนานักศึกษาครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการชั้นเรียนของนักศึกษาให้ตรงตาม สมรรถนะที่คุรุสภากำหนด

1.2 ครูผู้สอนนักศึกษาครูควรกำหนดทิศทางในการพัฒนาสมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียนให้สอดคล้องกับ สภาพจริงและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนปัจจุบัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการชั้นเรียน เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนา ให้ชั้นเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาสมรรถนะที่ใช้ในปัจจุบันตามมาตรฐานคุรุสภาและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). *ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ พ.ศ. 2548*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน : ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จารุวรรณ เพียรบุญ. (2554). *การศึกษาสมรรถนะการบริหารจัดการห้องเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เจริญ อังควนิทย์. (2549). *การพัฒนาภาวะผู้นำของครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชมแข พงษ์เจริญ. (2542). *การศึกษาการมีส่วนร่วมและความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อการปฏิบัติตามระเบียบของนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ญาณภัทร สีหะมงคล. (2552). *การวิจัยและพัฒนา*. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2562, จาก <http://www.learners.in.th/ask/yannapat>
- ธัญญา นุชาหาญ. (2545). *แนวโน้มความต้องการในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้พื้นฐานอาชีพ และเทคโนโลยีในโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรอุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เบญญพร มหาพิรุณ. (2541). *แนวโน้มการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาระดับอุดมศึกษาในปี พ.ศ.2545*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรอุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีเทคนิคการศึกษา. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ปรียา จันทรลธิเวช. (2548). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น*. สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- พรรษา หงส์ศักดิ์. (2544). *ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลนครพนมสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครพนม*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พภูมิษฐ์ แวสะมาเอ. (2552). *การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการอิสลามโดยใช้ชุดแบบฝึก ทักษะภาษาไทย สำหรับเด็กมุสลิม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนจริยอิสลาม ศึกษาอนุสรณ์อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี*. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- มณูญ วงศ์อารี. (2540). *ค่านิยมการบริหารสำหรับพัฒนาองค์การของไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- มะห์ดี มะดีราแว. (2551). *สมรรถนะครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพของครูในโรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ยุวดี ยางสาย. (2550). *การศึกษาสมรรถนะด้านการบริหารจัดการในห้องเรียนของครูอาชีวศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี*. สารนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วชิราภรณ์ คำคล้าย. (2551). *ศึกษาการจัดการชั้นเรียนของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2544). *การพัฒนาการเรียนการสอนทางการอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรพันธุ์ ประสิทธิ์รัตน์. (2533). *รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2546). *หลักการสอน*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรี้นติ้ง เฮาส์.
- อุทัย หิรัญโต. (2524). *หลักการบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการและทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อคุณภาพการบริการ
ของอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ทโฟนของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)
ในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

Service Marketing Mix Factors and Consumer Attitudes towards Service Quality in
Electronic Applications on Smartphones of Siam Commercial Bank Public Company
Limited in Mueang Udon Thani District Udon Thani Province

อุดร อุประ¹ และ สิบชาติ อันทะไชย²
Udon Upara¹ and Subchat Untachai²

Received : 20 ส.ค. 2562
Revised : 10 ก.ย. 2562
Accepted : 12 ก.ย. 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณภาพการบริการของอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ทโฟนธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี 2) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อคุณภาพการบริการด้านอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ทโฟน ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณด้วยการใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือลูกค้าที่มาใช้บริการธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี จำนวน 420 คน โดยผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน คือการสุ่มตัวอย่างแบบกำหนดโควตา และการสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยความสะดวก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณภาพการบริการด้านอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ทโฟน อยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อคุณภาพการบริการ พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการให้บริการ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านพนักงาน และทัศนคติของผู้บริโภค ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับการบริการ สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพการบริการของแอปพลิเคชันในสมาร์ทโฟน ได้ร้อยละ 54.2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.740

คำสำคัญ : ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ, ทัศนคติผู้บริโภค, คุณภาพการบริการ

Abstract

This research has two objectives: 1) To study the quality of electronic application services on smartphones for Siam Commercial Bank Public Company Limited's consumers in Mueang District, Udon Thani Province, 2) To study the mix factors in marketing and consumers' attitude towards quality of

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี อีเมล: udonupara@hotmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

¹ Master Student Master of Business Administration Program in Management, Udonthani Rajabhat University,

Email: udonupara@hotmail.com

² Associate Professor, Lecturer in Udonthani Rajabhat University

electronic application services on smartphones for Siam Commercial Bank Public Company Limited's consumers in Mueang District, Udon Thani Province with the application of quantitative research based on questionnaire. The research samplings of 420 are consumers receiving services from the Siam Commercial Banks in Mueang District, Udon Thani Province. The researcher used the two-step surveys, they were quota and convenience sampling techniques. The statistics were based on frequency percentage, percentage, average, standard deviation, and multiple regression analysis.

The findings are as follows: 1) the study on the quality of electronic application services on smartphones found that the opinions on the quality of the services are in high level. 2) the study on the market mix factors and consumers' attitude towards the quality electronic application services on smartphones found that the market mix factors of product, price, service outlets, marketing promotion, personnel, and consumers' attitude on the understanding of the services could predict the quality of the application services on smartphones at 54.2 percent with statistical significance at the level of 0.05 and multiple correlation coefficient equal 0.740.

Keywords : Service Marketing Mix Factors, Consumer Attitudes, Service Quality

บทนำ

ในปัจจุบันนี้การปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศไทยกำลังก้าวไปสู่แบบจำลองใหม่ “ประเทศไทย 4.0” ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยรัฐบาลได้ขยายโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงหรือโครงการเน็ตประชารัฐ เพื่อสร้างความเข้มแข็งจากภายใน สร้างโอกาส สร้างรายได้ต่อยอดการใช้ประโยชน์ทั้งการศึกษา เศรษฐกิจ สาธารณสุข และสังคม ผลักดันให้ประเทศไทยก้าวสู่ศูนย์กลางการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตของภูมิภาคที่เรียกว่า ASEAN Digital Hub โดยมีการขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy) เป็นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่อเพิ่มผลผลิตและผลงาน โดยใช้เวลาน้อยลงแต่สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการต่าง ๆ เพื่อให้สามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันเป็นยุคของการใช้งานอุปกรณ์อัจฉริยะต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสมาร์ทโฟนหรือแท็บเล็ต ประกอบกับการติดต่อสื่อสารระหว่างกันผ่านทางเครือข่ายไร้สายความเร็วสูงซึ่งกำลังจะก้าวผ่านจากระบบ 4G เป็น 5G ที่ใช้งานได้ง่ายขึ้นและมีความเร็วมากขึ้นนั้น ล้วนแต่เป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลได้เป็นอย่างดี และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่กล่าวมานี้ ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะเทคโนโลยีเครือข่ายทางอินเทอร์เน็ตที่มีการพัฒนาอย่างหลายรูปแบบ มีเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ครอบคลุมพื้นที่ให้บริการ รวมทั้งอัตราการเติบโตของจำนวนผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้นด้วย เทคโนโลยีสารสนเทศจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการช่วยอำนวยความสะดวกสบายในการดำเนินชีวิตประจำวันให้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะเศรษฐกิจในด้านการเงินและการธนาคาร มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการตรวจสอบบัญชี การฝาก ถอน โอนเงิน หรือการชำระสินค้าและบริการ ตลอดจนการทำธุรกรรมทางการค้าผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ประเภทต่าง ๆ และการทำธุรกรรมออนไลน์ก็ได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น

ในอนาคตการเงินของโลกจะเข้าสู่ระบบดิจิทัลอย่างแท้จริงโดยใช้วิธี โอนถ่ายข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมากกว่าการใช้วิธีการเดิม มีรูปแบบของการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก เพื่อความได้เปรียบในเชิงธุรกิจของการใช้เทคโนโลยีในการแข่งขันด้านการตลาด เป็นการตลาดด้วยธุรกรรมสมัยใหม่ ช่วยด้านความเร็ว ความสะดวก ประหยัด ทั่วถึง และค่าใช้จ่าย รวมถึงการลดต้นทุนในการให้บริการ ซึ่งผู้ใช้บริการได้รับความพอใจอีกด้วย ทั้งนี้ธนาคารพาณิชย์ (Commercial Bank) ซึ่งเป็นสถาบันการเงินที่มีบทบาทสำคัญในระบบการเงินและเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากทำหน้าที่

เป็นตัวกลางในการระดมเงินทุนจากผู้ที่มีเงินทุน ไปยังผู้ที่ขาดแคลนเงินทุน มีการแข่งขันค่อนข้างสูง จึงได้นำเอาเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำธุรกิจ เพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านธุรกิจในด้านต่าง ๆ ตัวอย่างการบริการแบบอิเล็กทรอนิกส์ เช่น การให้บริการสมัครใช้บริการต่าง ๆ ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตแทนการต้องเดินทางไปสมัครด้วยตนเอง การบริการสั่งซื้อสินค้าจากร้านค้าต่าง ๆ ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตแทนการต้องเดินทางไปซื้อสินค้าเอง และโดยเฉพาะธุรกิจธนาคารที่มีแนวโน้มการแข่งขันทางการตลาดค่อนข้างสูง ธนาคารแต่ละแห่งจำเป็นต้องพัฒนาธุรกิจให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา จะเห็นได้จากการทำธุรกรรมทางการเงินในรูปแบบดิจิทัล (Digital) มาช่วยในการทำงาน ธนาคารหลายแห่งได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานค่อนข้างมาก ยกตัวอย่างเช่น การโอนเงิน จากเดิมที่ต้องไปที่ธนาคารหรือตู้กดเงินอัตโนมัติแต่ตอนนี้สามารถโอนเงินได้ผ่านระบบออนไลน์ทั้งในคอมพิวเตอร์และบนสมาร์ตโฟน ไปจนถึงการใช้จ่ายบัตรเครดิต การชำระค่าบริการต่าง ๆ ด้วยสมาร์ตโฟน รวมถึงการกดเงินสดจากตู้กดเงินอัตโนมัติโดยไม่ต้องใช้บัตร โดยการดาวน์โหลดแอปพลิเคชันของธนาคารที่ถูกค่าเป็นลูกค้าอยู่ ลงในสมาร์ตโฟนสามารถทำธุรกรรมทางการเงินได้ เป็นการประหยัดทั้งเวลาและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นลูกค้าจะต้องมีความรู้และความเข้าใจในระบบการทำงานของแอปพลิเคชันของทางธนาคารนั้น ๆ ด้วย ถึงจะเกิดประโยชน์สูงสุดในการใช้งานต่อตัวลูกค้าเอง (วรรณพร หวลมานพ, 2558 : 23) ซึ่งการปรับเปลี่ยนการทำธุรกรรมในลักษณะนี้จะได้รับความพึงพอใจจากลูกค้ามากหรือน้อยต้องประกอบไปด้วยคุณภาพการบริการที่ดี และปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อคุณภาพการบริการ

เนื่องจากการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีนั้นจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และช่วยลดค่าใช้จ่ายโดยรวมขององค์กรได้ (จิวิรัส อินทร์บำรุง, 2553 : 49) ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์จึงมีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจยุคใหม่ และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ การพัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศให้เป็นไปตามความต้องการ ตลอดจนการมีมาตรฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารที่มีความมั่นคงปลอดภัยและน่าเชื่อถือ จึงเป็นสิ่งสำคัญควบคู่ไปกับการเจริญเติบโตของระบบอิเล็กทรอนิกส์ แต่จากการเติบโตของการใช้งานระบบอิเล็กทรอนิกส์ บางส่วนยังคงมีปัญหาเกิดขึ้นจากการใช้งาน การบริการจึงถือเป็นส่วนหนึ่งที่จะเป็นตัวกำหนดว่าการดำเนินธุรกิจจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด จึงเป็นสิ่งที่ผู้ให้บริการปรารถนาจะเกิดขึ้น แต่ทั้งนี้การบริการถือเป็นงานที่ไม่มีรูปธรรมชัดเจนแน่นอน และแม้จะมีนักวิชาการรวมถึงผู้บริหารต่าง ๆ พยายามที่จะสร้างและกำหนดมาตรฐานการบริการอย่างมีคุณภาพ แต่สุดท้ายแล้ว การที่จะประเมินผลของการให้บริการว่าดีหรือไม่ดีอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับความประทับใจและความพึงพอใจของลูกค้าเป็นสำคัญ ดังนั้นผู้ให้บริการจำเป็นต้องมีความพร้อมในการให้บริการและพัฒนาการบริการอยู่เสมอ (ภานุพงศ์ สือฤทธิ์, 2560 : 7) คุณภาพการให้บริการอิเล็กทรอนิกส์ (E-service Quality) จึงเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่นำมาประยุกต์ใช้สำหรับให้บริการผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในธุรกิจด้านต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อความสะดวกแก่ลูกค้า สมาชิก หรือแม้แต่พนักงานในองค์กรเอง ตัวอย่างเช่น การให้บริการตลาดนัดแรงงาน (Job Market Service) การให้บริการด้านการเดินทางและการท่องเที่ยว (Travel and Tourism Service) การให้บริการการติดต่อสื่อสาร (Communities Service) การให้บริการด้านการศึกษา (E-Learning Service) ธนาคารอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Banking Service) หรือการให้บริการชำระเงินออนไลน์ (Online Bill-Paying Service) เป็นต้น

คุณภาพการบริการที่ดีเป็นที่พึงพอใจต่อลูกค้า ย่อมมาจากส่วนประกอบหลายอย่างไม่ว่าจะเป็น ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด หรือทัศนคติที่ลูกค้ามีต่อบริการนั้น ๆ ซึ่งส่วนประสมทางการตลาดของสินค้านั้น โดยพื้นฐานจะมีอยู่ 4 ตัว ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด แต่ส่วนประสมทางการตลาดของตลาดบริการจะมีความแตกต่างจากส่วนประสมทางการตลาดของสินค้าทั่วไป กล่าวคือ จะต้องมีการเน้นถึงพนักงาน กระบวนการในการให้บริการ และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพซึ่งทั้งสามส่วนประสมเป็นปัจจัยหลักในการส่งมอบบริการ ดังนั้น ส่วนประสมทางการตลาดของการบริการจึงประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด พนักงาน กระบวนการให้บริการ และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ นอกจากนี้ทัศนคติของผู้บริโภคยังเป็นส่วนที่สำคัญ เนื่องจากการระบุว่สิ่งนั้นน่าพอใจหรือไม่พอใจ ดีหรือไม่ดี มีประโยชน์หรือไม่ ย่อมมาจากจากประสบการณ์ และความเชื่อของผู้ใช้บริการ (ชูชัย สมบัติไกร, 2553 : 11)

ดังนั้น ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและทัศนคติของผู้บริโภคจึงเป็นองค์ประกอบหลักที่ได้รับความนิยมในการวัดคุณภาพการบริการของสินค้าหรือการบริการที่ได้รับการยอมรับจากลูกค้า

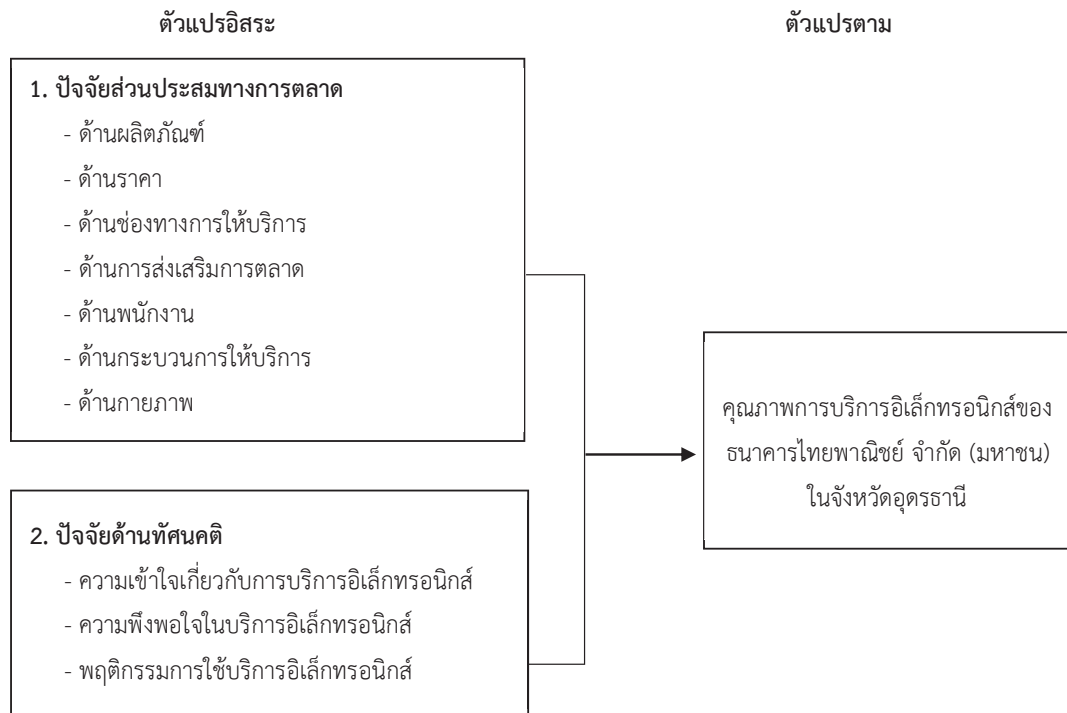
ในส่วนธนาคารไทยพาณิชย์ในจังหวัดอุดรธาณินั้น มีจำนวน 7 สาขา ได้แก่ สาขาอุดรธานี, สาขาถนนโพศรี (อุดรธานี), สาขาบักชี (อุดรธานี), สาขาโลตัสนาดี (อุดรธานี), สาขาโลตัส (อุดรธานี), สาขาเซ็นทรัลพลาซ่า (อุดรธานี) และสาขาถนนทหาร (อุดรธานี), เนื่องจากในจังหวัดอุดรธานีมีการเติบโตทางธุรกิจค่อนข้างมาก ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะพนักงานธนาคารไทยพาณิชย์ได้เห็นการเข้ามามีบทบาทของธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์หรือธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Business) อย่างรวดเร็ว โดยได้นำแอปพลิเคชัน SCB EASY มาให้บริการการตรวจสอบบัญชี การถอน โอนเงิน รวมทั้งการชำระค่าบริการต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมยุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก เห็นได้ชัดเจนคือธนาคารเป็นสถาบันการเงินที่ได้รับผลกระทบค่อนข้างมาก จึงทำให้ธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ มีนโยบายออกมารองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล (Digital) ธนาคารพาณิชย์บางสาขาต้องปิดตัวลง ลดพนักงาน เพื่อลดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น แล้วให้ความสำคัญกับการพัฒนาการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์แทน นั่นก็คือลดจำนวนพนักงาน แต่เพิ่มการนำเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาดำเนินการเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อคุณภาพการบริการของอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชัน ในสมาร์ตโฟนของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในอำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี เพื่อศึกษาถึงคุณภาพการให้บริการของธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อตอบสนองความต้องการผู้ใช้บริการให้มากที่สุด

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาคุณภาพการบริการของอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ตโฟน ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี
2. ศึกษาผลกระทบของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการและทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อคุณภาพการบริการด้านอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ตโฟน ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการและทัศนคติของผู้บริโภค ที่มีผลต่อคุณภาพการบริการของอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ตโฟนของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด ในเขต (มหาชน)อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี และเขียนเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาดและทัศนคติของผู้บริโภคมีผลต่อคุณภาพการบริการของอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ทโฟนของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด ในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี (มหาชน)

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ลูกค้าที่ใช้บริการด้านอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ทโฟนธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด มหาชน ในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากไม่ทราบจำนวนที่แน่นอนของลูกค้าที่ใช้บริการด้านอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ทโฟน ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี ดังนั้น จึงทำการคำนวณหาขนาดตัวอย่าง กรณีที่ไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ใช้ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ค่าความผิดพลาดสูงสุดที่จะเกิดขึ้นร้อยละ 5 โดยใช้สูตร Taro Yamane ดังต่อไปนี้ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2552 : 45)

$$n = \frac{Z^2}{4E^2}$$

เมื่อ n = จำนวนตัวอย่างหรือขนาดกลุ่มตัวอย่าง

Z = ค่าปกติมาตรฐานที่ได้จากตารางแจกแจงแบบปกติมาตรฐาน (Z Score) ขึ้นอยู่กับระดับความเชื่อมั่น ที่นักวิจัยกำหนดไว้คือ 95% นั่นคือ ความคลาดเคลื่อน (α) = 1 หรือ 0.05 - α / เปิดตารางค่า 0.975 = $2Z$ ได้ 1.96

E = สัดส่วนของความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้โดยกำหนดให้ค่าความคลาดเคลื่อน 5 % หรือ $E = 0.05$

สำหรับการศึกษานี้ต้องการระดับความเชื่อมั่นที่ 95% และยอมให้คลาดเคลื่อนในการเลือกตัวอย่างได้ 5 % แทนค่าได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างดังนี้

$$n = \frac{1.96^2}{4(0.05)^2}$$

$$n = 385$$

ดังนั้นขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 385 ตัวอย่าง และสำรองไว้ร้อยละ 10 ในกรณีที่แบบสอบถามไม่สมบูรณ์ เพราะฉะนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างจึงประมาณได้ 420 ตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่าง เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ลูกค้าที่ใช้บริการด้านอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ตโฟน ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี โดยการสุ่มตัวอย่างจำนวน 420 คน ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน (Multistage) โดยขั้นที่ 1 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) เพื่อให้ได้จำนวนตัวอย่างที่จะเก็บข้อมูลในแต่ละสถานที่ โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละสาขาที่ถูกเลือกให้มีจำนวนเท่ากันทั้งสิ้น 7 สาขา ได้แก่ ธนาคารไทยพาณิชย์ สาขาบึงสี อุดรธานี สาขาอุดรธานี สาขาถนนทหาร อุดรธานี สาขาเซ็นทรัลพลาซ่า อุดรธานี สาขาเทศบาล โสตส์นาดี อุดรธานี สาขาถนนโพศรี อุดรธานี และสาขาเทศบาล โสตส์ อุดรธานี โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละสาขาที่ถูกเลือก จำนวน 60 ตัวอย่างเท่า ๆ กัน และขั้นที่ 2 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความสะดวก (Convenience Sampling) โดยการแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง คือลูกค้าที่มาใช้บริการธนาคารไทยพาณิชย์แต่ละสาขาในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริการด้านอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ตโฟน ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามด้านคุณภาพบริการ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ และทัศนคติของผู้บริโภคที่มีผลต่อคุณภาพการบริการของอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ตโฟนของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ข้อมูลทุติยภูมิ เอกสารต่าง ๆ ได้แก่ รายงาน วารสาร ตลอดจนบทความต่าง ๆ ที่นำมาเป็นทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมจากห้องสมุดของทางมหาวิทยาลัย และเว็บไซต์งานวิจัยต่าง ๆ ซึ่งเป็นข้อมูลที่นำเชื่อถือและสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงในการวิจัยได้

3.2 ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการออกแบบสอบถาม และเก็บข้อมูลจากลูกค้าผู้ใช้บริการอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ตโฟนของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-กรกฎาคม 2562 ดังนี้

3.2.1 ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามเพื่อศึกษาคุณภาพการบริการ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ และทัศนคติที่มีต่อคุณภาพการบริการของอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์โฟนของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

3.2.2 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม

3.2.3 รวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3.2.4 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ แปลผล สรุปผล และเขียนรายงานการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติที่ใช้ในการวิจัยให้สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูล ดังนี้

4.1 การหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัยโดยตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (IOC : Index of Item Objective Congruence) มีเกณฑ์การให้คะแนนตามเกณฑ์ ดังนี้ (บุญใจ ศรีสถิตนรากร, 2555 : 72)

คะแนน +1 คือ แน่ใจว่าข้อความวัดความรู้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์

คะแนน 0 คือ ไม่แน่ใจว่าข้อความวัดความรู้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์

คะแนน -1 คือ แน่ใจว่าข้อความไม่สามารถวัดความรู้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์

โดยค่าดัชนีที่ยอมรับได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

ผลการหาค่าความตรงของเนื้อหาจากข้อความทั้งหมดจำนวน 47 ข้อ มีค่าความตรงของเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งถือว่าเป็นค่าดัชนีที่ยอมรับได้ทุกข้อ

4.2 การหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัยโดยตรวจสอบความเชื่อมั่น มาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) โดยการทดลองกับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คนกำหนดให้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทัศนคติมีค่าระหว่าง 0 ถึง +1 โดยค่าความเชื่อมั่นที่เข้าใกล้ 0 หมายความว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นต่ำ และค่าความเชื่อมั่นที่เข้าใกล้ 1 หมายความว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นสูง (ซูศรี วงศ์รัตน์, 2544 : 42) จากการหาความเชื่อมั่นพบว่าแบบสอบถามที่ได้มีความเชื่อมั่น 0.823 ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้

4.3 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการบริการ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ และทัศนคติของผู้บริโภควิเคราะห์โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.4 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทำนาย โดยใช้แก๊ซในบรรทัดที่ 1-6) correlation)

4.5 การทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและทัศนคติของผู้บริโภคที่มีผลต่อคุณภาพการบริการของอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์โฟนของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

สรุปผล

จากการดำเนินงานวิจัยผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยได้แสดงผลการวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 272 คน คิดเป็นร้อยละ 64.8 เพศหญิง จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 35.2 ส่วนใหญ่อายุ 40-49 ปี จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 25.2 รองลงมาอายุ 30 - 39 ปี จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 23.3 อายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 19.5 และอายุ 20-29 ปี จำนวน 62 คน อายุ 50-59 ปี จำนวน 50 คน อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 14.8 11.9 และ 5.2 ตามลำดับ มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 38.3 รองลงมาคือ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 18.1 อนุปริญญา/ปวส.

จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 17.9 และมีมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 56 คน มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 34 คน ประถมศึกษา จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3 8.1 และ 4.3 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 142 คิดเป็นร้อยละ 33.8 รองลงมาคือ ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ จำนวน 130 คิดเป็นร้อยละ 31.0 ประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 22.4 และ นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 12.9 ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 15,001-20,000 บาท จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 27.6 รองลงมาคือ 20,001-25,000 บาท จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 24.8 มากกว่า 25,000 บาท จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 23.8 และ 10,001-15,000 บาท จำนวน 85 คน 5,001- 10,000 บาท จำนวน 12 คน ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20.2 2.9 และ 0.7 ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระยะเวลาการเป็นลูกค้านานมาแล้ว 2 ปี จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 30.2 รองลงมาคือ 4 ปี จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 25.5 เวลา 1 ปี จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 19.0 และ 5 ปี จำนวน 60 คน 3 ปี จำนวน 37 คน 6 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 14.3 8.8 และ 2.1 ตามลำดับ

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพการบริการของอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ตโฟน
ของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

คุณภาพการบริการด้านอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ตโฟน	$\bar{x}$	<i>S.D.</i>	แปลผล
1. ผู้ให้บริการแอปพลิเคชันมีช่องทางให้ติดต่อขอความช่วยเหลือ กรณีเกิดปัญหาจากการใช้งาน	21.4	65.0	มากที่สุด
2. แอปพลิเคชันมีระบบรักษาความปลอดภัยในการทำธุรกรรมทางการเงิน	21.4	69.0	มากที่สุด
3. ไม่พบข้อผิดพลาดใด ๆ ในการใช้งานแอปพลิเคชัน	19.4	65.0	มาก
4. แอปพลิเคชันมีการปกป้องข้อมูลส่วนตัว และข้อมูลการใช้งานของท่าน	19.4	68.0	มาก
5. ระบบการทำงานของแอปพลิเคชันมีความน่าเชื่อถือเสมือนการทำรายการที่หน้าเคาเตอร์	17.4	61.0	มาก
6. ผู้ให้บริการแอปพลิเคชันแสดงความสนใจอย่างจริงจังในการแก้ไขปัญหาของท่าน	15.4	63.0	มาก
7. การทำงานของแอปพลิเคชันสามารถตอบสนองได้อย่างรวดเร็ว	15.4	66.0	มาก
8. การทำงานของแอปพลิเคชันมีเสถียรภาพ	15.4	67.0	มาก
9. ชื่อเสียงของธนาคารเป็นหลักประกันความน่าเชื่อถือของบริการธนาคารอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟน	12.4	61.0	มาก
10. ความมั่นใจในการใช้บริการแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนของธนาคาร	07.4	63.0	มาก
รวม	15.4	43.0	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ผลการศึกษาคุณภาพการบริการของอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ตโฟนของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่าข้อที่มีความคิดเห็นมากที่สุดคือ ผู้ให้บริการแอปพลิเคชันมีช่องทางให้ติดต่อขอความช่วยเหลือกรณีเกิดปัญหาจากการใช้งาน และแอปพลิเคชันมีระบบรักษาความปลอดภัยในการทำธุรกรรมทางการเงิน รองลงมาคือ ไม่พบข้อผิดพลาดใด ๆ ในการใช้งานแอปพลิเคชัน และแอปพลิเคชันมีการปกป้องข้อมูลส่วนตัว และข้อมูลการใช้งาน อยู่ในระดับมาก และความมั่นใจในการใช้บริการแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนของธนาคารอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

ด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	$\bar{x}$	<i>S.D.</i>	แปลผล
1. ด้านผลิตภัณฑ์	16.4	44.0	มาก
2. ด้านราคา	21.4	52.0	มากที่สุด
3. ด้านช่องทางการให้บริการ	18.4	47.0	มาก
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	13.4	48.0	มาก
5. ด้านพนักงาน	13.4	45.0	มาก
6. ด้านกระบวนการให้บริการ	05.4	55.0	มาก
7. ด้านกายภาพ	00.4	64.0	มาก
ภาพรวม	13.4	37.0	มาก

จากตาราง 2 พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดคุณภาพการบริการของอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ทโฟนของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อคุณภาพการบริการของอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ทโฟนของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ด้านราคาอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือด้านช่องทางการให้บริการ อยู่ในระดับมาก และด้านกายภาพ อยู่ในระดับมาก เป็นลำดับสุดท้าย

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านทัศนคติของผู้บริโภค

ด้านทัศนคติของผู้บริโภค	$\bar{x}$	<i>S.D.</i>	แปลผล
1. ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับการบริการ	16.4	46.0	มาก
2. ด้านความพึงพอใจในบริการ	11.4	45.0	มาก
3. ด้านพฤติกรรมการใช้บริการ	05.4	40.0	มาก
ภาพรวม	11.4	37.0	มาก

จากตาราง 3 พบว่าทัศนคติของผู้บริโภคที่มีผลต่อคุณภาพการบริการของอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ทโฟนของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ อันดับแรกคือ ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับการบริการ รองลงมา คือ ด้านความพึงพอใจในบริการและด้านพฤติกรรมการใช้บริการ ตามลำดับ

[illegible]

จากตาราง 4 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (correlation) ระหว่างตัวแปรทำนายต่าง ๆ พบว่า ตัวแปรทำนายทุกตัวมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่าง 0.25 ถึง 0.64 และพิจารณาว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่สูงที่สุด คือ ตัวแปรปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านกระบวนการให้บริการ กับตัวแปรปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านกายภาพ (รองลงมาคือ ตัวแปรปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านช่องทางการให้บริการ กับตัวแปรปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมตลาด ส่วนคู่ที่มีขนาดความสัมพันธ์กันต่ำที่สุด คือ ตัวแปรปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ กับ ตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดด้านกายภาพ ซึ่งไม่พบปัญหาตัวแปรมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันสูง (Multicollinearity) สามารถนำตัวแปรทำนายไปวิเคราะห์พหุคูณได้

[illegible]

*p < 0.05

จากตาราง 5 พบว่า ตัวแปรที่ร่วมส่งผลและทำนายคุณภาพการบริการของแอปพลิเคชันในสมาร์ตโฟนของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ได้ดีที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านช่องทางการให้บริการ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านพนักงาน และทัศนคติของผู้บริโภคด้านความเข้าใจเกี่ยวกับการบริการ จากการตรวจสอบความเป็นอิสระกันของตัวแปรอิสระ จะเห็นได้ว่าตัวแปรทุกตัวมีค่า VIF ไม่เกิน 10 จึงสรุปได้ว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กัน และเมื่อค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์การอธิบายที่มีการปรับให้มีความสอดคล้องในประชากรมากยิ่งขึ้นแล้ว พบว่าตัวแปรทำนายดังกล่าวสามารถอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพการบริการได้ ร้อยละ 54.2 และจากการศึกษาสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณ (β) ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณมาตรฐาน (β) สามารถเขียนสมการทำนายในรูปแบบของคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ} &= 0.425 + 0.177(\text{ผลิตภัณฑ์}) + 0.180(\text{ราคา}) + \\ &0.118(\text{ช่องทางการให้บริการ}) + 0.152(\text{การส่งเสริมการตลาด}) + \\ &0.136(\text{พนักงาน}) + 0.132(\text{ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริการ})\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน} &= 0.178(\text{ผลิตภัณฑ์}) + 0.217(\text{ราคา}) + 0.129(\text{ช่องทางการให้บริการ}) + \\ &0.169(\text{การส่งเสริมการตลาด}) + 0.141(\text{พนักงาน}) + 0.140(\text{ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับการบริการ})\end{aligned}$$

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการและทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อคุณภาพการบริการของอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ตโฟนของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานีจากการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาคุณภาพการบริการของอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ตโฟนของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.43 ซึ่งหมายถึงกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการบริการของอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ตโฟนของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี อยู่ในระดับมาก โดยกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าผู้ให้บริการแอปพลิเคชันมีช่องทางให้ติดต่อขอความช่วยเหลือ กรณีเกิดปัญหาจากการใช้งานอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการบริการของ ศราวุธ ยุตะวัน (2553) ที่กล่าวถึงการวัดคุณภาพในการบริการด้านเอาใจใส่ลูกค้า ซึ่งเป็นการดูแลและเอาใจใส่ให้บริการอย่างตั้งใจ เนื่องจากเข้าใจปัญหาหรือความต้องการของลูกค้าที่ต้องได้รับการตอบสนอง เน้นการบริการและแก้ปัญหาให้ลูกค้าอย่างเป็นรายบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพพร สะโบบาง (2553) พบว่าคุณภาพการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาแม่โจ้ อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน จากจำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านรูปลักษณ์ ด้านความไว้วางใจ ด้านการให้ความมั่นใจ และด้านการดูแลเอาใจใส่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริการของธนาคารที่มีความเอาใจใส่ ดูแล และสามารถตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการใช้บริการของลูกค้าได้ แสดงให้เห็นว่าคุณภาพการบริการเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการให้บริการของอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ตโฟนของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี เนื่องจากจะทำให้ลูกค้าเกิดความรู้สึกเชื่อมั่น ประทับใจ และไว้วางใจในการใช้บริการมากยิ่งขึ้น และผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและทัศนคติของผู้บริโภคที่มีผลต่อคุณภาพการบริการของอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ตโฟนของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาดบริการ

ที่กล่าวว่า ผลลัพธ์เป็นสิ่งที่ต้องสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้า ราคาเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการตัดสินใจซื้อหรือเลือกใช้บริการ ซึ่งหมายรวมถึงราคาในการซื้อหรือค่าธรรมเนียมในการใช้บริการสินค้านั้น ๆ ช่องทางการให้บริการที่ต้องสอดคล้องกับพฤติกรรมการใช้บริการของลูกค้า และอำนวยความสะดวกให้แก่ลูกค้า การส่งเสริมการตลาด ไม่ว่าจะเป็นการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ การตลาดผ่านทางสื่อต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่เป็นความพยายามจงใจให้เกิดความชอบสินค้าหรือบริการ และพนักงานต้องมีความสามารถในการแก้ปัญหา หรือให้คำแนะนำกับลูกค้าได้ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2541; ศราวุธ ยุตะวัน, 2553; วิเชียร วงศ์นิชชากุล และคณะ, 2553) สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกณรา ณ ถลาง และภูษิต วงศ์หล่อสายชล (2559)) ที่พบว่าปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการให้บริการของธนาคารออมสิน สาขาหนองหญ้าปล้อง อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรีในทิศทางเดียวกันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และยังสอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่า ปัจจัยด้านส่วนผสมการตลาดมีผลต่อคุณภาพการบริการของอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ตโฟนของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในอำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี นอกจากนี้ทัศนคติของผู้บริโภคด้านความเข้าใจในการบริการก็เป็นปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการบริการของอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ตโฟนของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี สอดคล้องกับของ วุฒิ สุขเจริญ (2555) ที่กล่าวว่า ทัศนคติต้องประกอบไปด้วยความเข้าใจที่เกิดจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ในการใช้บริการ จึงจะสามารถพิจารณาได้ว่าคุณภาพของการบริการนั้นเป็นอย่างไร

ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าการที่ลูกค้าตัดสินใจใช้ปัจจัยทางด้านใดมาเป็นเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพการบริการขึ้นอยู่กับ การได้รับความรู้ ความเข้าใจ การโฆษณา การบอกต่อ และประสบการณ์การใช้บริการทั้งในด้านตัวสินค้า และการบริการจากพนักงาน ในปัจจุบันส่วนผสมทางการตลาดจะต้องครอบคลุมทุกด้าน แต่องค์กรจะต้องศึกษาและมุ่งเน้นปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการบริการและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในเขตพื้นที่ธุรกิจนั้น ๆ ซึ่งแต่ละพื้นที่จะพิจารณาปัจจัยทางการตลาดที่แตกต่างกันออกไป เพื่อให้เกิดคุณภาพในการให้บริการและตอบสนองได้ตรงตามความต้องการของลูกค้า

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากผลการวิจัย ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการบริการของอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ตโฟนของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการให้บริการ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านพนักงาน และทัศนคติของผู้บริโภคด้านความเข้าใจเกี่ยวกับการบริการ ดังนั้นผู้ประกอบการสามารถนำผลการวิจัยไปวิเคราะห์และวางแผนทางการพัฒนาบริการ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพในการใช้งานที่ดียิ่งขึ้น มีราคาเหมาะสม มีช่องทางการให้บริการ และการส่งเสริมการตลาดที่หลากหลาย เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้รับบริการ หรือจะเป็นการจัดอบรมพนักงานให้มีความเชี่ยวชาญในการแก้ปัญหาให้ลูกค้า และการแนะนำบริการให้ลูกค้ามีความเข้าใจและสามารถใช้บริการได้อย่างสะดวก ปัจจัยเหล่านี้เป็นช่องทางเพื่อให้หน่วยงานนำไปวางนโยบายหรือแนวทางการประกอบธุรกิจ เพื่อให้ธุรกิจบริการนั้นมีคุณภาพและเป็นที่น่าไว้วางใจของลูกค้ามากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรขยายขอบเขตการศึกษาเปรียบเทียบกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการในเขตพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ และการศึกษาถึงคุณลักษณะและประสิทธิภาพการให้บริการของอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ตโฟน เพื่อนำผลการวิจัยไปปรับปรุงคุณภาพของบริการต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2552). สถิติสำหรับงานวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกษรา ณ ถลาง และภูษิต วงศ์หล่อสายชล. (2559). คุณภาพการให้บริการของธนาคารออมสินสาขานองนงนุชปาล้อง
อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- จิวิรส อินทร์บำรุง. (2553). ส่วนประสมทางการตลาดและทัศนคติของผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตแบงก์กิง บมจ. ธนาคารกรุงไทย
ในเขตอำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชูชัย สมितिไกร. (2553). พฤติกรรมผู้บริโภคทางการตลาด. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2544). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: เทพเนรมิตการพิมพ์.
- ภาณุพงศ์ ลือฤทธิ์. (2560). คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ในการสร้างความพึงพอใจของผู้ใช้งาน: กรณีตัวอย่างของ
แอปพลิเคชันกระเป๋าเงินบนโทรศัพท์มือถือ. การค้นคว้าอิสระ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาระบบสารสนเทศ
เพื่อการจัดการ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นพพร สะใบบาง. (2553). คุณภาพการให้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาแม่ใจ. วิทยานิพนธ์
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. เชียงราย: มหาวิทยาลัยแม่ใจ.
- บุญใจ ศรีสถิตนรากร. (2555). การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย :คุณสมบัติการวัดเชิงจิตวิทยา. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณพร หวลมานพ. (2558). พฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้ใช้แอปพลิเคชันเคโมบายแบงก์กิงพลัสของธนาคารกสิกรไทย
จำกัด (มหาชน) ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
สื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิเชียร วงศ์ณิชากุล และคณะ. (2553). หลักการตลาด (พิมพ์ครั้งที่ 4). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- วุฒิ สุขเจริญ. (2555). พฤติกรรมผู้บริโภค . กรุงเทพฯ: จีพีไอเบอร์พริ้นท์.
- ศราวุธ ยุตะวัน. (2553). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการธนาคารอิเล็กทรอนิกส์ ธนาคารกรุงเทพของลูกค้า
ในเขตพื้นที่จังหวัดยโสธร. วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป. อุบลราชธานี:
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2541). การบริหารการตลาดยุคใหม่. กรุงเทพฯ: ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์.

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่องสารในชีวิตประจำวัน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก

Development of Creative Thinking for Grade 6 Students on the Topic of Daily Life Chemicals by Using Stem Education and Graphic Organizers

ปรียา โคตรสาลี¹, ถาดทอง ปานศุภวัชร² และ อรุณรัตน์ คำแหงพล³

Preeya Krotsalee¹, Thardthong Pansupawat² and Arunrat Khamhaengpol³

Received : 22 ส.ค. 2562

Revised : 10 ต.ค. 2562

Accepted : 15 ต.ค. 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เรื่องสารในชีวิตประจำวัน ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 2) เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนอนุบาลเจริญศิลป์ จำนวน 32 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t-test ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิกเรื่องสารในชีวิตประจำวันมีประสิทธิภาพเท่ากับ 78.63/79.61 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนดไว้ 2) ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : สะเต็มศึกษา, ผังกราฟิก, ความคิดสร้างสรรค์

Abstract

The purposes of this study were to 1) develop and test efficiency of lesson plans based on STEM education and graphic organizers on the topic of daily life chemicals on the efficiency of 75/75, 2) compare creative thinking of students both before and after using the constructed material, 3) compare learning achievement of students both before and after using the constructed material, and 4) study

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
อีเมล: ppp538111@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

³ ดร., อาจารย์สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹ Master Student Master of Education Program in Science Teaching, Sakon Nakhon Rajabhat University,
Email: ppp538111@gmail.com

² Assistant professor Dr. Program in Science Teaching, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

³ Dr., Lecturer Program in Science Teaching, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

satisfaction of students toward lesson plans based on STEM education and graphic organizers. The sample of this study consisted of 32 grade 6 students at Anuban Charoensin School during academic year 2018. They were randomly selected by the cluster random sampling. The instruments included lesson plans based on STEM education and graphic organizers, creative thinking test, learning achievement test and satisfaction evaluation. The collected data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation, and t-test (dependent samples). The results of this study were as follows: 1) The efficiency of lesson plans based on STEM education and graphic organizers on the topic of daily life chemicals was 78.63/79.61 percent, which was higher than the expected criterion (75/75), 2) Creative thinking of students after learning was higher than that of before using the constructed material at significant level of .05, 3) Learning achievement of students after learning was higher than that of before using the constructed material at significant level of .05, and 4) Satisfaction of students toward lesson plans based on STEM education and graphic organizers was at the highest level.

Keywords : STEM education, Graphic organizers, Creative thinking

บทนำ

วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญมากในโลกปัจจุบัน และอนาคต เพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับมนุษย์ทั้งในชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพ เทคโนโลยี เครื่องมือเครื่องใช้และผลผลิตต่าง ๆ ที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้กับมนุษย์ วิทยาศาสตร์ช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาวิธีการคิด ทั้งการคิดที่เป็นเหตุเป็นผล การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลาย และสามารถตรวจสอบได้ วิทยาศาสตร์จึงเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Knowledge-based Society) นักเรียนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ มีความเข้าใจด้านเนื้อหา สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างสร้างสรรค์ มีเหตุผลและมีคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 1)

ไม่ว่าเวลาจะผ่านไปนานแค่ไหน วิทยาศาสตร์ยังคงมีบทบาทสำคัญต่อโลกปัจจุบันและอนาคตอยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคสมัยนี้ที่วิทยาศาสตร์ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตของมนุษย์ทุกคน ทั้งในด้านการดำเนินชีวิต การงานอาชีพ ข้าวของเครื่องใช้รวมถึงผลผลิตต่าง ๆ ที่ล้วนแต่จะต้องมีหลักวิทยาศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้องอยู่ตลอด ทุกอย่างล้วนเต็มไปด้วยความสะดวกสบายในการทำงานและการดำเนินชีวิตที่มีผลมาจากวิทยาศาสตร์ ความรู้ การคิด การวิจัยต่าง ๆ เรียกได้ว่า วิทยาศาสตร์เป็นตัวช่วยที่ทำให้เกิดเทคโนโลยีและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพสูงที่สุดสำหรับมนุษย์ วิทยาศาสตร์มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนในการเชื่อมโยงความรู้กับกระบวนการ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ พัฒนาวิธีการคิดที่เป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ โดยใช้กระบวนการในการสืบเสาะหาความรู้ การแก้ปัญหาที่หลากหลาย เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและเทคโนโลยี นำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีเหตุผล (ยุพา วรยศ และคณะ, 2551 : 5) เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต เป็นคนมีจิตวิทยาศาสตร์ และคุณธรรมจริยธรรม (นุศรา ทองนุ่น, 2549 : 1)

การคิดเป็นทักษะพื้นฐานที่มีความสำคัญยิ่ง เป็นจุดมุ่งหมายหลักทางการพัฒนาความสามารถของผู้เรียน ลักษณะการคิดที่ควรพัฒนาเด็กมี 8 ประการ ได้แก่ การคิดคล่อง การคิดหลากหลาย การคิดละเอียด การคิดชัดเจน การคิดกว้าง การคิดไกล การคิดลึกซึ้ง รวมทั้งการคิดอย่างมีเหตุผล ตลอดจนกระบวนการคิดระดับสูงสุด กระบวนการคิดที่สำคัญ ได้แก่ กระบวนการคิดแก้ปัญหา กระบวนการคิดสร้างสรรค์ กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 17) โดยเฉพาะอย่างยิ่งความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งถือว่าเป็นคุณลักษณะทางความคิดอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญต่อเด็ก เพราะจะทำให้

เด็กสามารถสร้างความคิด สร้างจินตนาการ สามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมที่กำหนดไว้ ความคิดสร้างสรรค์หรือพลังทางความคิดที่ทุกคนมีมาแต่กำเนิด หากได้รับการกระตุ้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ จะทำให้มีอิสระทางความคิด มีความคิดนอกกรอบ และสามารถหาหนทางในการที่จะสร้างสรรค์ การฝึกฝนให้นักเรียนสามารถคิดอย่างสร้างสรรค์ จึงเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยยกระดับความมั่นใจในตนเองและส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 : 26)

จากการบันทึกหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านมาผู้วิจัยพบว่า ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์นั้น นักเรียนยังขาดความมั่นใจในตนเอง ไม่สามารถตอบคำถามได้อย่างคล่องแคล่ว ใช้เวลานานในการคิดหาคำตอบ ลักษณะคำตอบไม่ชัดเจน ไม่ตรงประเด็น ไม่มีความหลากหลายรวมทั้งการสร้างสรรค์ชิ้นงานโดยส่วนใหญ่จะออกมาในรูปแบบเดียวกัน อีกทั้งยังขาดทักษะในการศึกษาค้นคว้า การคิดแก้ปัญหา ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาวิทยาศาสตร์ยังไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (โรงเรียนอนุบาลเจริญศิลป์, 2561 : 19) ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) พบว่านักเรียนโรงเรียนอนุบาลเจริญศิลป์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณญาณและมีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับร้อยละ 11.1 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) , 2557: 31)

การจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา (STEM Education) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการบูรณาการข้ามกลุ่มสาระวิชาระหว่าง 4 ศาสตร์ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ โดยนำจุดเด่นของธรรมชาติตลอดจนวิธีการสอนของแต่ละสาขาวิชามารวมกันเพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ทุกแขนงมาใช้ในการแก้ปัญหา การค้นคว้าและพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ในโลกปัจจุบัน ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านต่าง ๆ และสอดคล้องกับการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาวิชา และพัฒนาทักษะการคิด เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ (พรทิพย์ ศิริภักทรชัย, 2556 : 50-51) การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาทำให้นักเรียนมีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ที่ดีขึ้นและมีผลสัมฤทธิ์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 (ประเมศวร์ วงศ์ชาชม และกัญญารัตน์ โคจร, 2559 : 463-474) นักเรียนมีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ที่เพิ่มขึ้น (สุกัญญา เชื้อหลูปโพธิ์, อติยา บงกชเพชร และชมพูนุช วรางคณากุล, 2561: 119-132)

ผังกราฟิก เป็นการใช้แนวคิด ทฤษฎี กระบวนการทางสมองในการประมวลข้อมูล ช่วยพัฒนาสมองซีกซ้ายซีกขวาไปพร้อมกัน (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, 2544 : 126) แผนผังทางความคิดประกอบไปด้วยความคิดหรือข้อมูลสำคัญ ๆ ที่เชื่อมโยงกันอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งทำให้เห็นโครงสร้างของความรู้หรือเนื้อหาอันนั้น ๆ ที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ จำนวนมากเพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาสาระนั้นได้เร็วขึ้นและจดจำได้นาน (ทิศนา แวมมณี, 2545 : 2) ผังกราฟิกยังทำให้สามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับความรู้เดิมแล้วสร้างความหมาย ความเข้าใจ เนื้อหาสาระหรือข้อมูลช่วยให้การถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจเรื่องต่าง ๆ เป็นไปได้ง่าย รวดเร็ว ซึ่งจะทำให้จดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้อย่างถาวร การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับผังกราฟิก ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และผู้เรียนมีความคงทนในการเรียนรู้ (อาทิพย์ คนโทพรมราช, 2553 : 95)

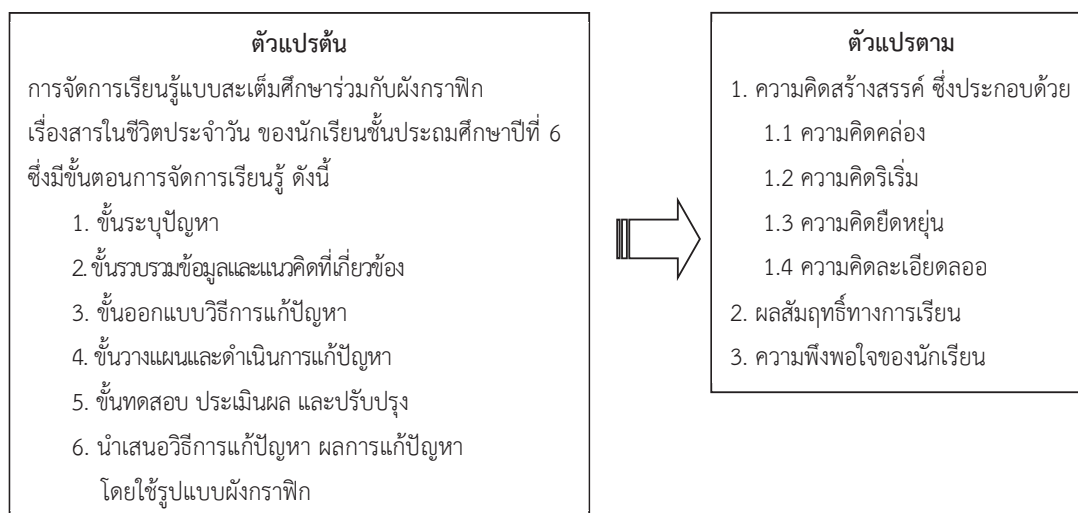
จากสภาพปัญหา หลักการ และเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน เนื่องจากความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญที่ควรพัฒนาให้เกิดขึ้นกับนักเรียน และความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาได้ด้วยการสอน การฝึกฝน การอบรมส่งเสริมอย่างเหมาะสม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก

วัตถุประสงค์

1. สร้างและหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
2. เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เรื่องสารในชีวิตประจำวัน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เรื่องสารในชีวิตประจำวัน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
4. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เรื่องสารในชีวิตประจำวัน

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแสดงกรอบแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ ตามแนวทางสะเต็มศึกษาของ (ศูนย์สะเต็มศึกษาแห่งชาติ, 2557 : 16-17) และแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ผังกราฟิกของ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2544 : 126) มาประยุกต์ใช้เป็นการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นระบุปัญหา 2) ขั้นรวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง 3) ขั้นออกแบบวิธีการแก้ปัญหา 4) ขั้นวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา 5) ขั้นทดสอบ ประเมินผล และปรับปรุง 6) นำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหา โดยใช้รูปแบบผังกราฟิก เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความคิดคล่อง 2) ความคิดริเริ่ม 3) ความคิดยืดหยุ่น 4) ความพึงพอใจของนักเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจของนักเรียน โดยแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังภาพประกอบ 1 ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนอนุบาลเจริญศิลป์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 จำนวน 2 ห้องเรียน นักเรียนทั้งหมด 65 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จำนวน 1 ห้อง มีนักเรียนจำนวน 32 คน โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยของการสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

แผนการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 8 แผน มีผลการประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 แสดงว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2.1 แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน แบบอัตนัย จำนวน 5 ฉบับ เป็นแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้วัดความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนทั้งก่อนและหลังเรียน โดยยึดแนวการสร้างและให้คะแนนแบบทดสอบตามการวัดความคิดสร้างสรรค์ของทอแรนซ์ (Torrance Test of Creative Thinking) มีผลการประเมินความสอดคล้องของแบบวัดความคิดสร้างสรรค์กับตัวชี้วัด จากผู้เชี่ยวชาญเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 แสดงว่ามีความสอดคล้องมากที่สุด

2.2.2 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ครอบคลุม 6 ด้าน คือ ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ มีค่าความยาก (p) อยู่ระหว่าง 0.37-0.77 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.20-0.53 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ เท่ากับ 0.80

2.2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เรื่องสารในชีวิตประจำวัน สร้างตามวิธีการวัดของลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งเป็นข้อคำถามที่มีลักษณะการตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผลและด้านประโยชน์ที่ได้รับ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เฉลี่ยเท่ากับ 1.00 แสดงว่ามีความสอดคล้องมากที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลอง รูปแบบกลุ่มเดียว คือ กลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One-Group Pretest-Posttest Design)

3.2 การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง ตามขั้นตอน ดังนี้

3.2.1 ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.2.2 ดำเนินการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สอนเอง พร้อมทั้งเก็บคะแนนระหว่างเรียน จากใบงาน และแบบทดสอบท้ายแผนการจัดการเรียนรู้

3.2.3 ดำเนินการสอบหลังเรียน โดยใช้แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดเดิมกับแบบทดสอบก่อนเรียน เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยค่าที (t-test) ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.2.4 ดำเนินการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิกกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา และขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมโดยพิจารณาค่า IOC ≥ 0.50 ขึ้นไป

4.2 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เรื่องสารในชีวิตประจำวัน โดยหาค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2

4.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และระดับความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยค่า t-test แบบไม่เป็นอิสระ (Dependent Samples)

4.4 วิเคราะห์และประเมินผลระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งเกณฑ์การแปลผลความพึงพอใจ แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	มีระดับคุณภาพ
4.50 – 5.00	หมายถึง มีระดับความพึงพอใจ มากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง มีระดับความพึงพอใจ มาก
2.50 – 3.49	หมายถึง มีระดับความพึงพอใจ ปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง มีระดับความพึงพอใจ น้อย
1.00 – 1.49	หมายถึง มีระดับความพึงพอใจ น้อยที่สุด

สรุปผล

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน คือ ผลการวิจัย และสรุปผลการวิจัย รายละเอียดดังนี้

1. ผลการวิจัย

1.1 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เรื่องสารในชีวิตประจำวัน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เรื่องสารในชีวิตประจำวัน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

การวิเคราะห์ข้อมูล	จำนวนนักเรียน (n)	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
กิจกรรมระหว่างเรียน	32	160	125.81	11.88	78.63
การวัดผลหลังเรียน	32	130	103.65	8.24	79.61

จากตาราง 1 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เรื่องสารในชีวิตประจำวัน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 75/75 พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยจากการทำใบงานและแบบทดสอบท้ายแผนในแต่ละแผนจำนวน 8 แผน คะแนนเต็ม 160 คะแนน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 125.81 คิดเป็นร้อยละ 78.63 มีคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน คะแนนเต็ม 130 คะแนน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 103.65 คิดเป็นร้อยละ 79.61 ดังนั้นการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ โดยเฉลี่ย 78.63/79.61 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่ตั้งไว้

1.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน โดยใช้สถิติ t-test ชนิด Dependent Sample ผลการวิเคราะห์ ดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียน
โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน

คะแนนความคิด สร้างสรรค์	จำนวนนักเรียน (n)	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t
ก่อนเรียน	32	100	43.69	9.29	28.08*
หลังเรียน	32	100	79.84	4.97	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่าวิกฤตของ t ที่ระดับ .05; df 31 = 1.684)

จากตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยรวมความคิดสร้างสรรค์ ทั้ง 4 องค์ประกอบก่อนเรียนและหลังเรียน เท่ากับ 43.69 และ 79.84 ตามลำดับ จากผลการวิเคราะห์ค่า t ปรากฏว่า ค่า t ที่ได้จากการคำนวณคะแนนรวมความคิดสร้างสรรค์ ทั้ง 4 องค์ประกอบ เท่ากับ 28.08 ซึ่งมากกว่าค่าวิกฤตของ t ที่ระดับ .05; df 31 = 1.684 แสดงว่า ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เรื่องสารในชีวิตประจำวัน มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน โดยใช้สถิติ t-test ชนิด Dependent Sample ผลการวิเคราะห์ ดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน (n)	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t
ก่อนเรียน	32	30	13.16	3.13	16.20*
หลังเรียน	32	30	23.81	3.27	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่าวิกฤตของ t ที่ระดับ .05; ค่า df 31 = 1.684)

จากตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน พบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียน เท่ากับ 13.16 และ 23.81 ตามลำดับ จากผลการวิเคราะห์ค่า t ปรากฏว่า ค่า t ที่ได้จากการคำนวณคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เท่ากับ 16.20 ซึ่งมากกว่าค่าวิกฤตของ t ที่ระดับ .05; df 31 = 1.684 แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการประเมินระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เรื่องสารในชีวิตประจำวัน โดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ ดังตาราง 4

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เรื่องสารในชีวิตประจำวัน

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้	4.74	0.36	มากที่สุด
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.66	0.49	มากที่สุด
ด้านสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้	4.57	0.50	มากที่สุด
ด้านการวัดและประเมินผล	4.67	0.51	มากที่สุด
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.72	0.37	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวมทุกด้าน	4.67	0.45	มากที่สุด

จากตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในแต่ละด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาลำดับ ดังนี้ 1) ด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 2) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 3) ด้านการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 4) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 และ 5) ด้านสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 โดยมีค่าเฉลี่ยรวมทุกด้าน เท่ากับ 4.67 แสดงว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมากที่สุด

2. สรุปผลการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ 78.63/79.61 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 75/75

2.2 ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เรื่องสารในชีวิตประจำวัน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เรื่องสารในชีวิตประจำวัน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เรื่องสารในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากการสร้างและหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก สามารถสรุปและอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ 78.63/79.61 หมายความว่าผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยจากการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเรียน ซึ่งเก็บจากคะแนนใบกิจกรรม/ใบงาน แบบสังเกตพฤติกรรมและแบบทดสอบที่เก็บระหว่างการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 78.63 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ คิดเป็นร้อยละ 79.61 แสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 75/75 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 เนื่องจากแผนการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เรื่องสารในชีวิตประจำวัน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีกระบวนการสร้างตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ และมีวิธีการที่เหมาะสม โดยศึกษาจากตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคผังกราฟิก จากนั้นทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้ ทักษะกระบวนการ กิจกรรมการเรียนรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ภาระชิ้นงาน เครื่องมือวัดผลและประเมินผล หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมโดยเน้นการนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตจริงรวมทั้งการพัฒนาระบบการหรือผลผลิตใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตและการทำงาน โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีอิสระในการแสดงความคิดเห็น เข้าใจการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม สามารถนำเสนอข้อมูลหรือข้อความที่ประมวลความรู้แล้วมานำเสนอในรูปแบบผังกราฟิกต่าง ๆ เพื่อเป็นการสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจง่ายและมีความชัดเจนยิ่งขึ้น และจากผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ สำหรับผู้เชี่ยวชาญทั้ง 8 แผน ได้ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.53 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นอยู่ในเกณฑ์ที่มีความเหมาะสมมากที่สุด จากนั้นได้ทำการปรับปรุงแก้ไขแล้วนำแผนการสอนไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพ ก่อนที่จะนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง จึงมีผลทำให้แผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ มีความสอดคล้องกับตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้ สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปันณวัฒน์ อินทร์เจริญ (2560 : 111-119) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับผังกราฟิก หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง สิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 76.80/78.73 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 75/75 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปุญญพัฒน์ โคตรบุตร, ต้นสกุล ศานติบุรณ์ และสมาน เอกพิมพ์ (2560 : 1306-1311) ได้ศึกษาการบูรณาการแนวคิดทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมและคณิตศาสตร์ (STEM) ในการเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ค่าประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา

มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.04/84.51 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุริยนต์ คุณารักษ์ (2561 : 35-44) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่องชีวิตกับสิ่งแวดล้อม โดยจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา มีประสิทธิภาพเท่ากับ 79.58/78.89 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 75/75

จากเหตุผลดังกล่าว จึงสนับสนุนได้ว่าแผนการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เรื่องสารในชีวิตประจำวัน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 75/75

2. ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับ ผังกราฟิก เรื่องสารในชีวิตประจำวัน พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยของความคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียนในแต่ละด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ดังนี้ 1) ด้านความคิดริเริ่ม เท่ากับ 16.84 และ 33.41 ตามลำดับ 2) ด้านความคิดคล่อง เท่ากับ 9.63 และ 16.63 ตามลำดับ 3) ด้านความคิดละเอียดลออ เท่ากับ 9.06 และ 14.97 ตามลำดับ 4) ด้านความคิดยืดหยุ่น เท่ากับ 8.16 และ 14.84 ตามลำดับ และความคิดสร้างสรรค์รวมเฉลี่ยทั้ง 4 ด้าน ก่อนเรียนและหลังเรียน เท่ากับ 43.69 และ 79.84 ตามลำดับ คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาโดยอาศัยกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ได้แก่ การระบุปัญหา รวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ออกแบบวิธีการแก้ปัญหา วางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา ทดสอบ ประเมินผล ปรับปรุง นำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหา (ศูนย์สะเต็มศึกษาแห่งชาติ, 2557 : 16-17) ในรูปแบบ ผังกราฟิกแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นการสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจง่ายและมีความชัดเจนยิ่งขึ้น นักเรียนมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น สามารถออกแบบผลงานได้อย่างสร้างสรรค์ เกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง สามารถนำเสนอข้อมูลหรือข้อความ ที่ประมวลความรู้แล้วมานำเสนอในรูปแบบผังกราฟิกต่าง ๆ เพื่อเป็นการสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจง่าย ชัดเจน และสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ ศิริภักทรชัย (2556 : 50-51) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEM Education เป็นการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัสสร ติตมา, มลิวรรณ นาคขุนทด และสิริณา กิจเกื้อกูล (2558 : 71-76) ได้ศึกษาแนวทางทรงส่งเสริม ความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEM Education เรื่องระบบ ของร่างกายมนุษย์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEM Education มีคะแนนความคิด สร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ ระหว่างเรียนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEM Education เพิ่มสูงขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประเมศวร์ วงศ์ชาวม และกัญญารัตน์ โจร (2559 : 463-474) ได้ศึกษาการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับโครงงานเป็นฐาน ผลการวิจัย พบว่านักเรียนที่ได้รับการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานมีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ดีขึ้น และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75

จากเหตุผลดังกล่าว จึงสนับสนุนได้ว่าความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับ ผังกราฟิก เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 3 ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาเน้นให้นักเรียนบูรณาการด้านเนื้อหาวิชาพร้อมกันกับหลักการและทักษะ กระบวนการคิด การออกแบบ และการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันที่นักเรียนสนใจ ส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น ในการเรียน ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง ทดลอง สังเกต ด้วยตนเองผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ส่วนการใช้ ผังกราฟิกก็เป็นเทคนิคที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ ได้จำนวนมาก ช่วยให้จดจำ และเชื่อมโยง

สิ่งต่าง ๆ ได้ง่าย รวดเร็ว และยาวนาน นักเรียนมีพัฒนาการด้านการตอบคำถาม การแสดงออกดีขึ้น รู้จักแบ่งหน้าที่ในการทำงานกลุ่ม เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่ม สามารถปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลงไปด้วยดี ได้พัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์จากการปฏิบัติทดลอง รู้จักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และสรุปองค์ความรู้ด้วยผังกราฟิกซึ่งจะให้นักเรียนจดจำเนื้อหาการเรียนได้ดีขึ้น การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิกจึงช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิกจึงช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โสภานันท์ มั่นเรือง และจิรินทร์ อุ่มไกร (2559 : 236-243) ได้ศึกษาพัฒนาการบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การศึกษาแบบสะเต็มศึกษา กรณีศึกษาโรงเรียนสุพรรณภูมิ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่พัฒนาขึ้น สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประเมศวร์ วงศ์ชาชม และกัญญารัตน์ โคจร (2559 : 463-474) ได้ศึกษาการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับโครงงานเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการพัฒนาจากกิจกรรมการเรียนรู้ข้างต้นในวาระรอบปฏิบัติการที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Clark (1991 : 37-38) ได้ศึกษาผังกราฟิกและโครงการห้องสมุดของโรงเรียน พบว่า ผังกราฟิกไม่เพียงแต่จะช่วยให้เด็กเรียนจดจำและแยกประเภทข้อมูล แต่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจแนวคิดที่ยาก ช่วยพัฒนาความคิด และแยกแยะการเชื่อมโยงระหว่างความคิด เครื่องมือเกี่ยวกับภาพเหล่านี้จึงส่งผลทางบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน นักเรียนที่ใช้งานผังกราฟิกบ่อย ๆ จะแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทางด้านการเขียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังนั้น ผังกราฟิกจึงช่วยส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน รวมทั้งยังช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนเมื่อผู้เรียนพอใจในการเรียนรู้ นักเรียนสามารถเปลี่ยนข้อมูลที่ยากให้จดจำได้ง่ายขึ้นในระยะยาว

จากเหตุผลดังกล่าว จึงสนับสนุนได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เรื่องสารในชีวิตประจำวัน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในแต่ละด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาลด ดังนี้ 1) ด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 2) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 3) ด้านการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 4) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 และ 5) ด้านสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 โดยมีค่าเฉลี่ยรวมทุกด้าน เท่ากับ 4.67 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือทำกิจกรรมจริงทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ได้ศึกษาหา ความรู้ด้วยตนเอง ได้สร้างชิ้นงาน และสามารถนำเสนอชิ้นงาน สรุปองค์ความรู้ออกมาในรูปแบบผังกราฟิก เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งภายในกลุ่มและนอกกลุ่ม ทำให้นักเรียนกล้าแสดงออก เกิดความมั่นใจ มีความสุข สนุกสนาน จากการเรียนรู้ รวมทั้งมีการวัดและประเมินผลควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อยู่เสมอ ใบงานในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกคิดวางแผน ออกแบบแก้ปัญหา และสร้างชิ้นงานอย่างมีเหตุผล ได้ทราบความก้าวหน้า ภูมิใจในผลงานทั้งของตนเองและผลงานของกลุ่ม จึงทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แรมจันทร์ พรหมปากดี (2559 : 101-111) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักร 7 ขั้น ร่วมกับผังกราฟิก เรื่อง พันธุกรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนมีความพึงพอใจเฉลี่ย 4.27 อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภวัฒน์ ทรัพย์เกิด (2559 : 81) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความคิดเชิงประมาณผลด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา วิชาการโปรแกรมและการประยุกต์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

โรงเรียนอนุกุลนารี พบว่านักเรียนพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้มากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วิรัตน์ จิตรศิลป์, 2561 : 87-97) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา เรื่องแรง การเคลื่อนที่ และพลังงาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบ สะเต็มศึกษา อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด

จากเหตุผลดังกล่าว จึงสนับสนุนได้ว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา ร่วมกับผังกราฟิก เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน โดยใช้การจัดการ เรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก ครูควรศึกษารูปแบบขั้นตอนของการทำกิจกรรม ให้เข้าใจ จัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างราบรื่น และมีประสิทธิภาพ

1.2 ครูควรมีการอภิปรายร่วมกันกับนักเรียนเพื่อให้นักเรียนรู้แนวทางหรือวิธีการในการทำกิจกรรม รวมถึง รู้จักการแบ่งหน้าที่ในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้สามารถทำกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและสำเร็จตามเวลาที่กำหนด

1.3 ครูควรยืดหยุ่นเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก ไปใช้กับเนื้อหาวิชาอื่น ๆ หรือใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาและวิจัยการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิกเพื่อพัฒนาทักษะอื่น ๆ เช่น ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ เป็นต้น

2.3 ควรมีการวิจัยและพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิก โดยร่วมมือกับครูผู้สอน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับสะเต็มศึกษาเพื่อช่วยกันออกแบบกิจกรรมสะเต็มศึกษาร่วมกับผังกราฟิกให้ชัดเจน และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545.

กรุงเทพฯ: ศูนย์สาธิตพัชร.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ พุทธศักราช 2551.

กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

ทิศนา ขมมณี. (2545). 14 วิธีสำหรับครูมืออาชีพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นุศรา ทองนุ่น. (2549). ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ เรื่อง วัสดุและสมบัติของวัสดุที่ได้รับการสอนแบบกระบวนการวิจัยโดยเน้นโครงงาน. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ปรเมศวร์ วงศ์ชาชม และกัญญารัตน์ โคจร. (2559). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับโครงงานเป็นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 10(ฉบับพิเศษ), 463-474.
- ปณณวัฒน์ อินทร์เจริญ. (2560). การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้
5 ขั้น ร่วมกับผังกราฟิก หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง สิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน*, 9(25), 111-119.
- บุญญพัฒน์ โคตรบุตร, ต้นสกุล ศานติบุรณ์ และสมาน เอกพิมพ์. (2560). การบูรณาการแนวคิดทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี
วิศวกรรมและคณิตศาสตร์ (STEM) ในการเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิทยาศาสตร์
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 1.
2-3 มีนาคม 2560. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 1306-1311.
- พิมพันธ์ เดชคุปต์. (2544). บรรยายภาคการเรียนการสอน : ปัจจัยสำคัญต่อประสิทธิภาพการสอน. *วารสารมิตรครู*, 32(12),
10-14.
- พรทิพย์ ศิริภักทราชัย. (2556). STEM Education กับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21. *วารสารนักรับทราบ*, 33(2), 50-51.
- ภัสสร ติตมา, มลิวรรณ นาคขุนทด และสิรินภา กิจเกื้อกูล. (2558). การจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEM Education
เรื่องระบบของร่างกายมนุษย์ เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสารราชพฤกษ์*,
13(3), 71-76.
- ยุพา วยศ และคณะ. (2551). *คู่มือครูวิทยาศาสตร์ ม.1 เล่ม 2*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- โรงเรียนอนุบาลเจริญศิลป์. (2561). *แบบบันทึกหลังแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ปีการศึกษา 2560*. สกลนคร: โรงเรียนอนุบาลเจริญศิลป์.
- แรมจันทร์ พรหมปากดี. (2559). การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้
7 ขั้น ร่วมกับผังกราฟิก เรื่อง พันธุกรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารวิชาการ
หลักสูตรและการสอน*, 8(22), 101-111.
- วิรัชขมา จิตรักศิลป์. (2561). การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา
เรื่องแรง การเคลื่อนที่ และพลังงาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน*, 10(27), 87-97.
- ศุภวัฒน์ ทรัพย์เกิด. (2559). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างการคิดเชิงประจักษ์ผลด้วยการจัดการเรียนรู้
แบบสะเต็มศึกษา วิชาโปรแกรมและการประยุกต์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลนารี. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ศูนย์สะเต็มศึกษาแห่งชาติ. (2557). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสะเต็มศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สะเต็มศึกษาแห่งชาติ.
- สุกัญญา เชื้อหลุยโพธิ์, ธิติยา บงกชเพชร และชมพูนุช วรางคนากุล. (2561). การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการออกแบบ
เชิงวิศวกรรมตามแนวคิดสะเต็มศึกษาเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เรื่องการเคลื่อนที่แบบหมุน ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*, 13(37), 119-132.
- สุรียนต์ คุณารักษ์. (2561). การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่องชีวิตกับสิ่งแวดล้อม โดยจัดการเรียนรู้
แบบสะเต็มศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน*,
10(27), 35-44.

- สุธาทิพย์ คนโทพรมราช. (2553). การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้ผังกราฟิกประกอบที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
วิทยาศาสตร์และความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการหลักสูตรและการเรียนรู้. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- โสภณ มั่นเรือง และจรินทร์ อุ่มไกร. (2559). การพัฒนาสื่อการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการศึกษาแบบ STEM Education กรณีศึกษา โรงเรียนสุพรรณภูมิ.
การประชุมวิชาการระดับชาติการจัดการเทคโนโลยีและนวัตกรรม ครั้งที่ 2. 30-31 มีนาคม 2559 มหาสารคาม:
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 236-243.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟิค จำกัด.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2557). รายงานการประเมินคุณภาพภายนอก
รอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน
คุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).
- Clark, J.H. (1991). *Using visual organizer to Focus on Thinking*. Washington, DC: American Council on
Education.

การพัฒนาคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลบางปะกอก 9

Services Quality Development of Bangpakok 9 Hospital

นิภารัตน์ อุเงิน¹ และ ชินโสณ วิสิฐนิติกิจา²Niparat Ou-ngern¹ and Chinnaso Visitnitikija²

Received : 8 ส.ค. 2562

Revised : 30 ต.ค. 2562

Accepted : 5 พ.ย. 2562

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการ ระดับความพึงพอใจในการให้บริการ เปรียบเทียบความพึงพอใจในการให้บริการจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล และหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการให้บริการกับความพึงพอใจในการให้บริการ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้รับบริการที่มาใช้บริการโรงพยาบาลบางปะกอก 9 จำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา นำข้อมูลที่รวบรวมได้ประมวลผลโดยใช้ค่าสถิติร้อยละและค่าเฉลี่ย t-test การวิเคราะห์แบบ ANOVA ใช้ F-test (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง อายุน้อยกว่า 30 ปี อาชีพรับจ้าง/พนักงานบริษัท การศึกษาปริญญาตรี รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 20,000 บาท ประเภทการรักษาเป็นคนไข้นอก (OPD) วิธีชำระค่าใช้จ่ายชำระเงินเอง มีความพึงพอใจในการให้บริการอยู่ในระดับมาก ผู้ตอบแบบสอบถาม เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประเภทการรักษา และวิธีชำระค่าใช้จ่าย แตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อการให้บริการไม่แตกต่างกัน คุณภาพการให้บริการมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการให้บริการระดับสูงมากในทิศทางบวก

ข้อเสนอแนะ ควรมีการปรับปรุงสถานที่ มีป้ายบอกทาง มีที่นั่งพัก มีจุดบริการน้ำดื่ม สถานที่จอดรถสะดวก รักษามาตรฐานการบริการ จัดให้มีการจัดฝึกอบรมเพิ่มความรู้ บริการรวดเร็ว เอาใจใส่ผู้มาใช้บริการ

คำสำคัญ : คุณภาพการบริการ, การพัฒนา, โรงพยาบาลบางปะกอก 9

Abstract

The purposes of this study were to determine the services quality development, the level of patients' satisfaction, comparison of patients' service satisfaction classified by personal information, and to study relationship between service quality and service satisfaction of Bangpakok 9 Hospital. A questionnaire was distributed to a group of sample consisted of 400 patients who received services at the hospital. Data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test (one-way ANOVA), and correlation.

Finding indicated that most of the respondents were female, age less than 30 years old, work at private enterprises, received a bachelor degree, earned average monthly income of less than 20,000 baht, being OPD patients, and paid for the services in cash. The overall opinion on service satisfaction was at

¹ นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต อีเมล: nita.shio15@gmail.com

² ดร. มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

¹ Master Student Master of Business Administration Program in Management, Kasem Bundit University
Email: nita.shio15@gmail.com

² Dr., Lecture in Kasem Bundit University

a high level. The respondents with different personal demographic data by sex, age, occupation, education, income, types of patient care, and payment method; were no differences in service satisfaction. It was also found that service quality at Bangpakok 9 Hospital correlated positively with patients' satisfaction in a high level. Suggestions from the study were that administrative officers should improve floor plans, such as direction signs, patient rest areas, refreshment service point, convenient parking areas, maintain service standards, arranging for knowledge training, fast services, and being responsive to the needs of patients.

Keywords : Service Quality, Development, Bangpakok 9 Hospital

บทนำ

จากกระแสความนิยมในการดูแลสุขภาพที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และจำนวนประชากรผู้สูงอายุที่เพิ่มสูงขึ้น และการที่ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเต็มรูปแบบ หรือมีประชากรที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ ในปี 2564 การสนับสนุนจากนโยบายภาครัฐ (Medical Hub) การเปิดเสรีทางการค้าหรือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC : Asean Economic Community) รวมถึงการส่งเสริมให้กลุ่มคนชาวต่างชาติมาท่องเที่ยวพักผ่อนเชิงสุขภาพในประเทศไทย ส่งผลให้ผู้ป่วยชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาใช้บริการรักษา ในประเทศ (Medical Tourism) และเข้ามาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) เพิ่มขึ้นทุกปี โดยเฉพาะชาวจีนและกลุ่ม CLMV (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจธุรกิจและเศรษฐกิจฐานราก, 2561 : 1) จึงทำให้ธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนเกิดการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น เพื่อรองรับความต้องการในการใช้บริการของกลุ่มคนดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่าโรงพยาบาลเอกชนเกิดขึ้นมาเพราะความจำเป็น ที่โรงพยาบาลของรัฐไม่สามารถให้บริการรักษาพยาบาลได้อย่างเพียงพอและทั่วถึง จากเดิมโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทยเป็นแค่สถานพยาบาลขนาดเล็ก มีเจ้าของเพียงคนเดียว การบริหารงานเป็นแบบครอบครัว แพทย์และบุคลากรทำงานเฉพาะช่วงนอกเวลางาน ไม่มีระบบควบคุมคุณภาพ และเปิดให้บริการเพียงบางเวลา ทว่า ทุกวันนี้โรงพยาบาลเอกชนพัฒนาจนกลายเป็นโรงพยาบาลหลายระดับตามความต้องการของผู้มาใช้บริการทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ (สมาคมโรงพยาบาลเอกชน, 2560 : ออนไลน์)

ธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนมีแนวโน้มรักษาระดับการเติบโตได้ดีต่อเนื่องในระยะ 1-3 ปีข้างหน้า โดยโรงพยาบาลขนาดใหญ่ที่มีเครือข่ายมากจะมีความได้เปรียบทั้งด้านต้นทุน บุคลากร และการเข้าถึงกลุ่มผู้ใช้บริการ ส่วนโรงพยาบาลขนาดกลางและเล็กที่ไม่มีสาขา (Stand Alone) จะทำธุรกิจได้ยากกว่า ยกเว้นรายที่เจาะลูกค้าเฉพาะกลุ่มหรือโรงพยาบาลเฉพาะทางด้านส่วนแบ่งตลาดผู้ป่วยจะมีการแข่งขันสูง เนื่องจากโรงพยาบาลขนาดใหญ่มีแนวโน้มเจาะกลุ่มคนไข้ในประเทศมากขึ้น ซึ่งจะกดดันโรงพยาบาลที่มีลูกค้าในประเทศเป็นฐานรายได้สำคัญ อย่างไรก็ตาม ยังมีโรงพยาบาลขนาดกลางและเล็กบางแห่งเพิ่มช่องทางการเข้าถึงเงินทุนผ่านการระดมทุนในตลาดหลักทรัพย์ฯ เพื่อใช้ในการปรับปรุง ขยายกิจการหรือเป็นเงินทุนหมุนเวียนสร้างความสามารถในการแข่งขัน รับมือกับรายได้ที่ลดลง โดยคาดว่าอัตรากำไรสุทธิของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนจะเติบโตในระดับเฉลี่ย 13-16% ต่อปี โดยมีปัจจัยหนุนจากการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง ได้แก่ 1) การเพิ่มขึ้นของกลุ่มชนชั้นกลางที่มีอำนาจซื้อสูง การเติบโตทางเศรษฐกิจและรายได้ของประชากร โดยเฉพาะในกลุ่มชนชั้นกลางจะหนุนความต้องการใช้บริการโรงพยาบาลเอกชนเพิ่มขึ้น โดยเมื่อพิจารณาอัตราการใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลต่อ GDP ของคนไทยยังอยู่ในระดับไม่สูงมากนัก เมื่อผนวกกับชนชั้นกลางในกลุ่มอาเซียน สะท้อนโอกาสในการเติบโตของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนของไทยยังมีอยู่อีกมาก 2) การขยายตัวของชุมชนเมือง องค์การสหประชาชาติ (United Nations) คาดว่าระดับความเป็นเมือง (Urbanization Rate) ของไทยจะเพิ่มขึ้นจาก 50.4% ปี 2558 เป็น 60.4% ในปี 2568 ซึ่งจะเพิ่มโอกาสในการขยายการให้บริการทางการแพทย์ไปสู่พื้นที่ต่างจังหวัดมากขึ้นในอนาคตเมื่อเทียบกับความต้องการใช้บริการในกรุงเทพฯ และปริมณฑลที่ค่อนข้างอิ่มตัว นอกจากนี้ ธุรกิจยังได้อานิสงส์จากนโยบายของรัฐบาล อาทิ นิคมอุตสาหกรรม โครงการระเบียงเขตเศรษฐกิจภาคตะวันออกและการเติบโต

ของชุมชนเมืองในกลุ่มประเทศ AEC จะทำให้จำนวนผู้ใช้บริการทางการแพทย์เพิ่มขึ้น 3) อัตราการเจ็บป่วยและเสียชีวิตจากโรคไม่ติดต่อร้ายแรง (Non-communicable diseases: NCD) ของคนไทยมีมากขึ้น อาทิ โรคหัวใจ โรคหลอดเลือดสมอง โรคมะเร็ง โรคเบาหวาน โรคปอดบวม โดยผู้ป่วยในไทยมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดโรคค่อนข้างมาก อาทิ มีอัตราการสูบบุหรี่สูง การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงถึง 6.5 ลิตรต่อคนต่อปี การบริโภคน้ำตาลสูงสุดในอาเซียน เป็นต้น ทำให้ความต้องการใช้บริการทางการแพทย์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง (พุลสุข นิลกิจรณานนท์, 2560 : ออนไลน์)

โรงพยาบาลบางปะกอก 9 เป็นโรงพยาบาลเอกชนขนาดใหญ่ 200 เตียง ในเครือของโรงพยาบาลบางปะกอก (BPK Group) ตั้งอยู่บนถนนพระราม 2 กรุงเทพมหานคร เริ่มให้บริการมาตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2546 ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพจากองค์กร JCI (The Joint Commission International) และ HA (Hospital accreditation) เพียงพร้อมด้วยศูนย์การแพทย์เฉพาะทางหลากหลายสาขา มีทีมแพทย์ผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันทางการแพทย์ และเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่ทันสมัย เพื่อรองรับต่อความต้องการของผู้ป่วย ให้บริการผู้ป่วยทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติจากทั่วโลก มีคู่แข่งชั้นในบริเวณใกล้เคียง คือ โรงพยาบาลนครธน และโรงพยาบาลบางมด

จากที่ได้กล่าวมาทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลบางปะกอก 9 เพื่อนำข้อมูลจากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการให้มีความเหมาะสม ต่อการให้บริการต่อไป

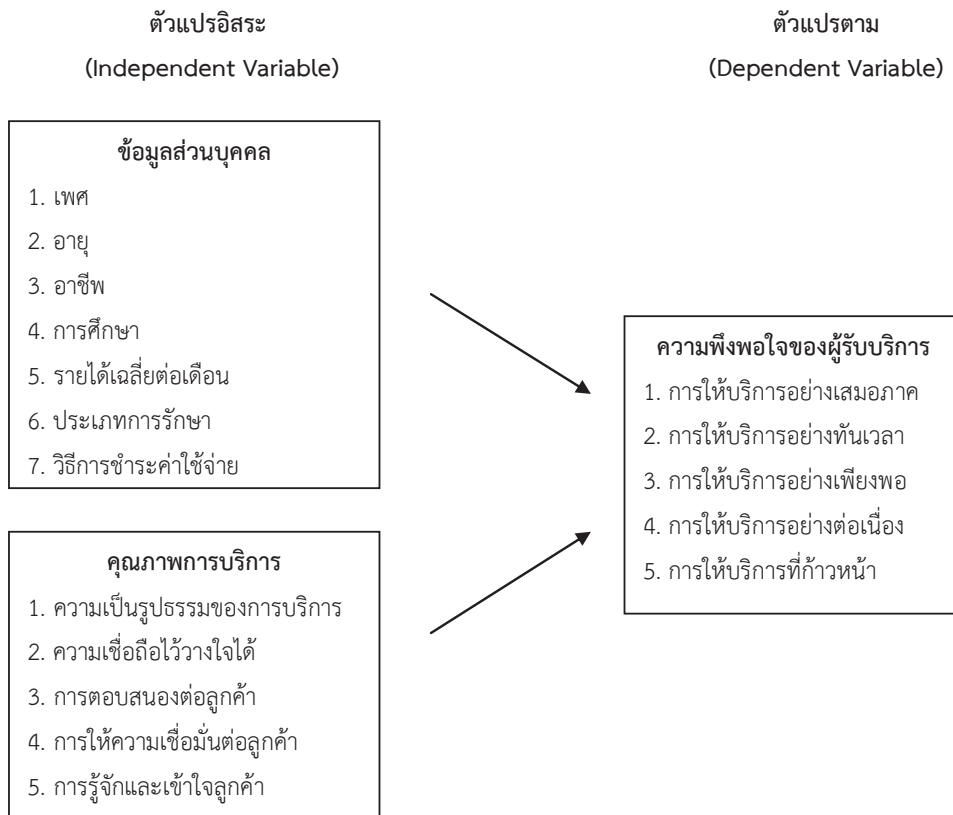
วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลบางปะกอก 9
2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในการให้บริการของโรงพยาบาลบางปะกอก 9
3. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในการให้บริการของโรงพยาบาลบางปะกอก 9 จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการให้บริการกับความพึงพอใจในการให้บริการของโรงพยาบาล

บางปะกอก 9

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแสดงกรอบแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีคุณภาพการให้บริการของ Parasuraman, Zeithaml and Berry (1988 : 129) มาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการให้บริการ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความเป็นรูปธรรมของการบริการ 2) ความเชื่อถือไว้วางใจได้ 3) การตอบสนองต่อลูกค้า 4) การให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า 5) การรู้จักและเข้าใจลูกค้า และทฤษฎีความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการของ Millet (1954 : 397-398) ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) การให้บริการอย่างเสมอภาค 2) การให้บริการอย่างทันเวลา 3) การให้บริการอย่างเพียงพอ 4) การให้บริการอย่างต่อเนื่อง 5) การให้บริการที่ก้าวหน้า โดยแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นผู้มารับบริการโรงพยาบาลบางปะกอก 9

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

เลือกตัวอย่างจำนวน 400 ราย ใช้การคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง (Sample size) แบบไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ของ W.G.Cochran ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้ศึกษาสร้างขึ้นเองมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

2.1 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้สร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.1.1 ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องรวมทั้งหลักการ และวิธีการสร้างแบบสอบถามเพื่อการวิจัย ตลอดจนกำหนดกรอบแนวความคิดการวิจัย โดยได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา

2.1.2 ศึกษาข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร บทความและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม

2.1.3 กำหนดประเด็นและขอบเขตของคำถามให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย

2.1.4 ดำเนินการสร้างแบบสอบถามฉบับร่าง

2.1.5 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอกับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบและเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อนำไปปรับปรุงในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์

2.1.6 ทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาได้เสนอแนะ

2.1.7 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity)

2.1.8 ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อทำการตรวจสอบอีกครั้งแล้วนำมาแก้ไขให้สมบูรณ์ ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2.1.9 นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะแล้ว ทดลองใช้ (Try-out) ด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) กับประชากรที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มบุคลากรในโรงพยาบาล และญาติผู้ป่วยที่เข้ามาใช้บริการ จำนวน 40 คน ระยะเวลาการเก็บแบบสอบถามตั้งแต่วันที่ 10-15 มีนาคม 2562

2.1.10 นำแบบสอบถามที่ผ่านการวิเคราะห์ จำแนกแล้วมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient)

2.2 โครงสร้างแบบสอบถามประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นการสอบถามในเรื่องเพศ อายุ อาชีพ การศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประเภทการรักษา วิธีการชำระเงินค่าใช้จ่าย การสร้างลักษณะคำถามเป็นลักษณะนามบัญญัติ (Nominal Scale) เป็นการวัดข้อมูลเพื่อจัดแบ่งข้อมูลออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามคุณสมบัติที่กำหนด โดยมีคำตอบให้เลือกหลายคำตอบ แต่ผู้ตอบสามารถเลือกตอบเพียงข้อเดียว ข้อมูลที่วัดได้ในระดับนี้ใช้สถิติอย่างง่ายในการคำนวณ คือ ค่าร้อยละ โดยในส่วนข้อมูลส่วนที่ 1 ประกอบด้วยจำนวนคำถามทั้งสิ้น 7 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลบางปะกอก 9 โดยเป็นลักษณะคำถามแบบค่าคะแนน แบ่งค่าคะแนนระดับความสำคัญออกเป็น 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert) แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นข้อคำถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ประกอบด้วยจำนวนคำถามทั้งสิ้น 25 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจในการให้บริการของโรงพยาบาลบางปะกอก 9 โดยเป็นลักษณะคำถามแบบค่าคะแนน แบ่งค่าคะแนนระดับความพึงพอใจออกเป็น 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert) แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นข้อคำถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ประกอบด้วยจำนวนคำถามทั้งสิ้น 18 ข้อ

ส่วนที่ 4 เป็นข้อมูลข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์

2.3 การตรวจแบบสอบถามที่สร้างขึ้นได้ส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบข้อความเนื้อหา ภาษา ความชัดเจน และความถูกต้อง ครบถ้วนตามประเด็นที่ศึกษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ดำเนินการทดสอบกับกลุ่มตัวแทนจำนวน 40 คน นำผลมาปรับปรุงอีกครั้งก่อนนำออกใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2.4 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นสำหรับการศึกษาวิจัยไปทำการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability)

2.4.1 การหาค่าความเที่ยงตรง โดยนำแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence Index ; IOC) (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2550 : 142)

โดยใช้สูตร $IOC = \sum \frac{R}{N}$

เมื่อ IOC หมายถึง ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of congruence) ข้อคำถามที่มีค่า IOC 0.67-1.00 มีค่าความเที่ยงตรงนำไปใช้ได้ ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.33-0.66 ต้องปรับปรุงแก้ไขไม่ได้ และข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.00-0.32 ต้องปรับปรุงตัดทิ้ง

R หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยค่า +1 หมายถึง ข้อคำถามสามารถนำไปใช้ได้ อย่างแน่นอน ค่า 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าจะใช้ได้ และ -1 หมายถึง ข้อคำถามไม่สามารถนำไปใช้ได้แน่นอน

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ทั้งนี้ผู้ศึกษาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 มาใช้เป็นข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ซึ่งได้ตรวจสอบแบบสอบถามแล้วเห็นว่าแบบสอบถามทุกข้อที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความเที่ยงตรงของเนื้อหาครอบคลุมในแต่ละด้าน และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย นำแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อหาค่า Validity และค่า IOC จะต้องไม่ต่ำกว่า 0.5 ในแต่ละข้อ ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบและนำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งผลการวัดค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ของคำถามมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ซึ่งมีความเที่ยงตรงใช้ได้โดยมีค่า IOC เท่ากับ 0.83

2.4.2 การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดสอบ (Pretest) กับประชากรที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างแต่มีไขกลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มบุคลากรในโรงพยาบาล และญาติผู้ป่วยที่เข้ามาใช้บริการ จำนวน 40 คน โดยการนำไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นเป็นรายข้อ (Item Analysis) หาความเชื่อมั่นรวม โดยใช้วิธีของ Cronbach (1984 : 161 อ้างอิงถึงใน กัลยา วานิชย์บัญชา, 2548) เพื่อให้เกิดความชัดเจนของข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์ยอมรับที่ค่ามากกว่า 0.70 เพื่อแสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นเพียงพอ ซึ่งผลการทดสอบได้ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.973

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้การศึกษามีความสมบูรณ์ ได้มีการดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมจากการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งตำรา เอกสาร และผลการศึกษาวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.2 ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มเป้าหมาย ใช้วิธี โดยแจกแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) รับกลับคืนมาด้วยตนเองจำนวน 400 ชุด ดำเนินการตรวจสอบความเรียบร้อย เพื่อให้แน่ใจว่าแบบสอบถามมีความสมบูรณ์ ครบถ้วน และสามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปได้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยการหาอัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ย t-test, F-test และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ โดยที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จะมีค่าระหว่าง $-1 < r < 1$ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2546 : 351) ค่า r เป็นลบ แสดงว่า x และ y มีความสัมพันธ์กันในทิศทางตรงกันข้าม ค่า r เป็นบวก แสดงว่า x และ y มีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกัน ค่า r มีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่า x และ y มีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันและมีความสัมพันธ์กันมาก ค่า r มีค่าเข้าใกล้ -1 แสดงว่า x และ y มีความสัมพันธ์กันในทิศทางตรงกันข้าม และไม่มีความสัมพันธ์กันมาก ค่า r=0 แสดงว่า x และ y ไม่มีความสัมพันธ์กันเลย ค่า r เข้าใกล้ 0 แสดงว่า x และ y ไม่มีความสัมพันธ์เลย เกณฑ์การแปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (ซูศรี วงศ์รัตน์, 2544 : 316) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง

0.80–1.00 แสดงว่ามีความสัมพันธ์ระดับสูงมาก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.60–0.79 แสดงว่ามีความสัมพันธ์ระดับสูง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.40–0.59 แสดงว่ามีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.20–0.39 แสดงว่ามีความสัมพันธ์ระดับน้อย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.01–0.19 แสดงว่ามีความสัมพันธ์ระดับน้อยมาก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0 แสดงว่าไม่มีความสัมพันธ์ในเชิงเส้นตรง

สรุปผล

การศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลบางปะกอก 9 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลบางปะกอก 9 ระดับความพึงพอใจในการให้บริการของโรงพยาบาลบางปะกอก 9 เปรียบเทียบความพึงพอใจในการให้บริการของโรงพยาบาลบางปะกอก 9 จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล และหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการให้บริการกับความพึงพอใจในการให้บริการของโรงพยาบาลบางปะกอก 9 โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลคือร้อยละ ค่าเฉลี่ย การทดสอบสมมติฐานแบบ t-test, F-test การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ ณ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

การศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลบางปะกอก 9 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุน้อยกว่า 30 ปี อาชีพรับจ้าง/พนักงานบริษัท ระดับการศึกษาปริญญาตรี รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 20,000 บาท ประเภทการรักษาคนไข้นอก (OPD) วิธีการชำระค่าใช้จ่ายชำระเงินเอง (เงินสด/บัตรเครดิต)

2. ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลบางปะกอก 9

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับระดับความสำคัญด้านคุณภาพการให้บริการ พบว่า ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก $\bar{x} = 3.93$, S.D. = 0.783 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 1 ภาพรวมคุณภาพการให้บริการ

คุณภาพการให้บริการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้	4.03	0.784	มาก
ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า	3.97	0.788	มาก
ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า	3.92	0.775	มาก
ด้านความเป็นรูปธรรม	3.88	0.778	มาก
ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า	3.86	0.792	มาก
สรุปรวม	3.93	0.783	มาก

จากตาราง 1 ผลการศึกษาพบว่าภาพรวมคุณภาพการให้บริการ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก โดยมีรายละเอียดดังนี้ ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ ($\bar{x} = 4.03$, S.D. = 0.784) ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า ($\bar{x} = 3.97$, S.D. = 0.788) ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า ($\bar{x} = 3.92$, S.D. = 0.775) ด้านความเป็นรูปธรรม ($\bar{x} = 3.88$, S.D. = 0.778) ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ($\bar{x} = 3.86$, S.D. = 0.792) ตามลำดับ

3. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้รับบริการโรงพยาบาลบางปะกอก 9 จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ตาราง 2 แสดงเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้รับบริการจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล	ความพึงพอใจของผู้รับบริการ		
	F	ค่า Sig.	ผลการทดสอบ
เพศ	0.044	0.834	ไม่แตกต่าง
อายุ	0.583	0.675	ไม่แตกต่าง
อาชีพ	1.356	0.240	ไม่แตกต่าง
ระดับการศึกษา	2.183	0.114	ไม่แตกต่าง
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	0.467	0.760	ไม่แตกต่าง
ประเภทการรักษา	0.505	0.478	ไม่แตกต่าง
วิธีการชำระค่าใช้จ่าย	2.119	0.097	ไม่แตกต่าง
ภาพรวมเฉลี่ย			ไม่แตกต่าง

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2-tailed)

จากตาราง 2 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ใช้บริการที่มี เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประเภทการรักษา และวิธีการชำระค่าใช้จ่ายที่แตกต่างกันมีผลต่อความพึงพอใจในการให้บริการของโรงพยาบาลบางปะกอก 9 ไม่แตกต่างกัน

4. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการให้บริการกับความพึงพอใจในการให้บริการ โรงพยาบาลบางปะกอก 9

ตาราง 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการให้บริการกับความพึงพอใจ

คุณภาพการให้บริการ	ความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการให้บริการ			ลำดับ
	r	ค่า Sig	ระดับความสัมพันธ์	
ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ	.759**	0.000	มีความสัมพันธ์สูง	1
ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้	.702**	0.000	มีความสัมพันธ์สูง	4
ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า	.742**	0.000	มีความสัมพันธ์สูง	3
ด้านความเชื่อมั่นต่อลูกค้า	.687**	0.000	มีความสัมพันธ์สูง	5
ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า	.758**	0.000	มีความสัมพันธ์สูง	2
ภาพรวมเฉลี่ย	.854**		มีความสัมพันธ์สูงมาก	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2-tailed)

จากตาราง 3 ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพการให้บริการมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการให้บริการของโรงพยาบาลบางปะกอก 9 ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ระดับความสัมพันธ์สูงทิศทางเดียวกัน ($r = .759$)

ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ ระดับความสัมพันธ์สูงทิศทางเดียวกัน ($r = .702$) ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ระดับความสัมพันธ์สูงทิศทางเดียวกัน ($r = .742$) ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า ระดับความสัมพันธ์สูงทิศทางเดียวกัน ($r = .687$) และด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า ระดับความสัมพันธ์สูงทิศทางเดียวกัน ($r = .758$) ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการให้บริการของโรงพยาบาลบางปะกอก 9 ระดับความสัมพันธ์สูงมากทิศทางเดียวกัน ($r = .854$)

อภิปรายผล

จากการศึกษาการพัฒนาคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลบางปะกอก 9 ผู้ศึกษามีประเด็นที่จะอภิปรายดังนี้

1. คุณภาพการบริการของโรงพยาบาลบางปะกอก 9 จากการศึกษาปัจจัยด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า และด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า พบว่าภาพรวมของโรงพยาบาลบางปะกอก 9 อยู่ในระดับความสำคัญมาก ประกอบด้วย ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ อาคารสถานที่สะอาดสวยงาม เป็นระเบียบ ปลอดภัย มีแสงสว่างเพียงพอ มีที่จอดรถ ร้านค้า ร้านอาหาร และที่นั่งพักสำหรับผู้มารับบริการ ในส่วนห้องน้ำมีความสะอาดและอยู่ในจุดที่อากาศถ่ายเทสะดวก มีป้ายประชาสัมพันธ์แจ้งจุดบริการต่าง ๆ ไว้ให้เห็นอย่างชัดเจน ในส่วนของเครื่องมือและอุปกรณ์มีความพร้อมสำหรับการให้บริการอยู่ตลอดเวลา และผู้ให้บริการมีบุคลิกภาพที่ดี การแต่งกายเป็นระเบียบและเหมาะสม ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ จัดเป็นโรงพยาบาลที่ได้รับการรับรองคุณภาพด้วยมาตรฐานระดับสากล (JCI) มีพยาบาลวิชาชีพและเจ้าหน้าที่เฉพาะทางเพื่อให้บริการ พร้อมด้วยเครื่องมือและอุปกรณ์ที่มีมาตรฐานและทันสมัย อีกทั้งยังมีการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว (One Stop Service) ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า สามารถเดินทางเพื่อมารับบริการได้ง่ายและสะดวก ได้รับการด้วยความสุภาพอ่อนโยนยิ้มแย้มแจ่มใสและเป็นมิตร มีการต้อนรับดูแลเป็นอย่างดี และมีการแจ้งลำดับขั้นตอนในการให้บริการเพื่อให้ได้รับการอย่างรวดเร็ว ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า มีเอกสารรับรองการจัดตั้งสถานพยาบาลจากหน่วยงานที่สามารถตรวจสอบได้ อีกทั้งมีศูนย์สำหรับการรักษาโรคเฉพาะทาง และมีการประเมินค่าใช้จ่ายและแจ้งสิทธิต่าง ๆ ให้ผู้รับบริการทราบก่อนการให้บริการจะมีการสอบถามข้อมูลของผู้รับบริการก่อนการรักษา เช่น ชื่อสกุล เพศ เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้ ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า ผู้รับบริการได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ พร้อมทั้งได้รับการดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี มีการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับโรคประจำตัวประวัติการแพทย์ของผู้รับบริการ และมีการติดตามผลหลังการเข้ารับบริการทุกครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพย์สุคนธ์ ศรีลาธรรม (2559 : 7) พบว่าคุณภาพบริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงดาว ภูครองจิตร (2558 : 605) พบว่าความคิดเห็นของผู้รับบริการเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาล โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ความพึงพอใจในการให้บริการของโรงพยาบาลบางปะกอก 9 จากการศึกษาปัจจัยด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค การให้บริการอย่างทันเวลา การให้บริการอย่างเพียงพอ การให้บริการอย่างต่อเนื่อง และการให้บริการที่ก้าวหน้าพบว่าภาพรวมของโรงพยาบาลบางปะกอก 9 อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ประกอบด้วย ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค มีการให้บริการแก่ผู้รับบริการแบบไม่เลือกปฏิบัติ ผู้รับบริการทุกคนมีความเท่าเทียมกัน โดยจัดลำดับการให้บริการด้วยระบบคิวตามลำดับก่อนหลัง แจ้งจำนวนผู้รอรับบริการก่อนหน้าให้ผู้รับบริการได้ทราบ ด้านการให้บริการอย่างทันเวลา มีแพทย์พร้อมให้การรักษาทลอด 24 ชม. เจ้าหน้าที่สามารถให้การรักษาโดยการปฐมพยาบาลเบื้องต้นได้ทันเวลาในกรณีผู้ป่วยฉุกเฉินหรือประสบอุบัติเหตุ กรณีที่ต้องมีการนอนพักรักษาที่โรงพยาบาล (Admit) ก็มีความพร้อมสำหรับการจัดเตรียมห้องพักไว้ให้บริการอยู่เสมอ ในส่วนของขั้นตอนการเบิกจ่ายและอุปกรณ์ต่าง ๆ หรือการรอรับยา รอชำระเงิน จัดอยู่ในเวลาที่สมควรไม่นานจนเกินไป ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ จัดเตรียมความพร้อมสำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้รับบริการที่ต้องการอุปกรณ์ช่วยเหลือ เช่น รถเข็นเตียงผู้ป่วย ในส่วนของสถานที่จอดรถก็มีให้บริการอย่างเพียงพอ พร้อมมีรถบริการรับส่งจากอาคารไปยังสถานที่จอดรถโดยไม่ต้องรอนาน สำหรับห้องน้ำก็มีจำนวนเพียงพอต่อผู้ใช้บริการ ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง มีจุดบริการต่าง ๆ ที่พร้อมให้บริการ

ตลอดเวลา เช่น ประชาสัมพันธ์ ฝ่ายบริการลูกค้า การเงินผู้ป่วย พร้อมเจ้าหน้าที่เภสัชกรที่คอยให้คำแนะนำปรึกษา และมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยอยู่ประจำจุดต่าง ๆ ในส่วนของลิฟท์หรือร้านค้าก็เปิดให้บริการตลอด 24 ชม. ด้านการให้บริการที่ก้าวหน้าในด้านของอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ มีการปรับปรุงดูแลเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการใช้งานอยู่เสมอ และเพิ่มการบริการให้ผู้ใช้บริการสามารถลงทะเบียนการเข้ารับการรักษาและตรวจสอบวันออกตรวจของแพทย์โดยช่องทางออนไลน์ พร้อมรับทราบสิทธิประโยชน์หรือโปรโมชั่นต่าง ๆ ผ่านระบบ QR CODE ได้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณณี วุฒิ และบุญศรี กิตติโชติพาณิชย์ (2560 : 48) พบว่าระดับความพึงพอใจต่อการให้บริการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ข้อมูลด้านเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประเภทการรักษา และวิธีการชำระค่าใช้จ่ายที่แตกต่างกัน มีผลต่อระดับความพึงพอใจในการให้บริการของโรงพยาบาลบางปะกอก 9 ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มะลิ ธีรบัณฑิตกุล และสุทธิพร มูลศาสตร์ (2557 : 38) พบว่าคุณภาพบริการพยาบาลแบบเน้นผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง ตามการรับรู้ของผู้รับบริการระหว่างกลุ่มที่มีความแตกต่างกันในด้านอายุ ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาวันนอน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. คุณภาพการให้บริการมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการให้บริการของโรงพยาบาลบางปะกอก 9 จากการศึกษาปัจจัยด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ ด้านความเชื่อมั่นต่อลูกค้า พบว่าภาพรวมมีความสัมพันธ์ระดับสูงมากทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพวรรณ จงสง่ากลาง, วรวรรณ สโมสรรุข และธนบรรณ อุทองมาก (2559 : 27) พบว่าการรับรู้คุณภาพบริการมิติการสร้าง ความมั่นใจ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระดับสูงมากกับมิติความน่าเชื่อถือและมิติการตอบสนอง และการรับรู้คุณภาพบริการ มิติการดูแลเอาใจใส่มีความสัมพันธ์ทางบวก กับมิติการตอบสนองและมิติการสร้าง ความมั่นใจในระดับสูงมากเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการให้บริการของโรงพยาบาลบางปะกอก 9 ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ควรมีการปรับปรุงสถานที่ในส่วนของสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้ผู้รับบริการได้รับความสะดวกสบาย เช่น จัดระเบียบสถานที่จอดรถและเพิ่มปริมาณสถานที่ให้เพียงพอต่อผู้ให้บริการ จัดระเบียบร้านค้าร้านอาหาร และปรับปรุงห้องน้ำให้อยู่ในที่ที่เหมาะสม มีอากาศถ่ายเทสะดวก และสะอาดอยู่เสมอ

1.2 ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ เพิ่มระบบการให้บริการแบบ One Stop Service เพื่อเพิ่มความรวดเร็ว และสะดวกสบายให้แก่ผู้รับบริการ

1.3 ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ควรจัดระบบการให้บริการที่มีความรวดเร็ว ปรับลดขั้นตอนในการให้บริการ เพื่ออำนวยความสะดวกในการรับบริการ และแจ้งระยะเวลาในการให้บริการให้ผู้รับบริการทราบ

1.4 ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า ผู้บริหารโรงพยาบาลควรให้ความสำคัญกับการบริหารโรงพยาบาล ให้ได้มาตรฐานการรับรองคุณภาพระดับสากล Joint Commission International (JCI) คือ องค์กรสากลจากประเทศ สหรัฐอเมริกาที่คอยตรวจสอบมาตรฐานคุณภาพและความปลอดภัย เพื่อให้การรับรองคุณภาพแก่โรงพยาบาลต่าง ๆ ในส่วนของ ผู้ให้บริการมีใบประกอบวิชาชีพจากสถาบันที่ตรวจสอบได้ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ และมีการประเมินค่าใช้จ่าย พร้อมแจ้งสิทธิการรักษาต่าง ๆ ให้ผู้รับบริการทราบ

1.5 ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า บุคลากรและเจ้าหน้าที่ที่มีการดูแลเอาใจใส่ผู้รับบริการอย่างทันท่วงที ไม่เลือกปฏิบัติ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้รับบริการ รวมทั้งมีการติดตามผล หลังจากรับบริการแล้ว

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของพนักงานระดับปฏิบัติการของโรงพยาบาลบางปะกอก 9 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพนักงานของโรงพยาบาลบางปะกอก 9 ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2546). *การวิเคราะห์ข้อมูลหลายตัวแปร*. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2548). *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2544). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่องานวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: เทพเนรมิตการพิมพ์.
- ดวงดาว ภูครองจิตร์. (2558). *คุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลเสลภูมิ สาขามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*. การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ครั้งที่ 1 “วิจัยเพื่อสร้างสรรค์ชุมชนและสังคม”. 22 มิถุนายน 2559. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์พระนครศรีอยุธยา หันตรา. 597-608.
- ทิพย์สุนันท์ ศรีลาธรรม. (2559). *คุณภาพบริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี*. วิทยานิพนธ์ สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานสายสาธารณสุข. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น.
- นพวรรณ จงสง่ากลาง, วรวรรณ สโมสรสุข และธนบรรณ อุทองมาก. (2559). *การรับรู้คุณภาพบริการของผู้มารับบริการโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ*. ปทุมธานี: โรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ.
- พูลสุข นิลกิจศรณนท์. (2560). *แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี2561-2563 ธุรกิจโรงพยาบาลเอกชน*. สืบค้นเมื่อ 22 พฤศจิกายน 2561, จาก https://www.krungsri.com/bank/getmedia/3308e1d8-3dd5-4799-848c-b9ffea862dbe/IO_Private_Hospital_2017_TH.aspx
- มะลิ ธีรบัณฑิตกุล และสุทธิพร มูลศาสตร์. (2557). *คุณภาพบริการพยาบาลแบบเน้นผู้ป่วยเป็นศูนย์กลางตามการรับรู้ของผู้รับบริการในหอผู้ป่วย โรงพยาบาลเชียงคำ จังหวัดพะเยา*. *วารสารกองการพยาบาล*, 41(3), 26-42.
- ศิริชัย พงษ์วิชัย. (2550). *การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจธุรกิจและเศรษฐกิจฐานราก. (2561). *ธุรกิจโรงพยาบาลเอกชน*. สืบค้นเมื่อ 13 ธันวาคม 2561, จาก <https://www.gsb.or.th/GSB-Research/>
- สมาคมโรงพยาบาลเอกชน. (2560). *เพราะจำเป็นจึงต้องมีโรงพยาบาลเอกชน*. สืบค้นเมื่อ 27 ธันวาคม 2561, จาก <http://www.thaiprivatehospitals.org/article-white/chapter-1/>
- สุวรรณมณี วุฒิ และบุญศรี กิตติโชติพานิชย์. (2560). *ความพึงพอใจของผู้มารับบริการต่อการให้บริการคลินิกครรภ์เสี่ยงสูงโรงพยาบาลราชวิถี*. *วารสาร สหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 2(1), 43-58.
- Millet, J. D. (1954). *Management in the public service: The quest for effective performance*. New York: McGraw-Hill.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., and Berry, L. L. (1988). *Delivery quality service: Balancing customer perceptions and expectations*. New York: The Free Press.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่าย การบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ วังหิน 1 สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

Factors Affecting Reading Habit of Grade 4-6 Students in Schools of Integrated
Educational Developing Management Network, Wang Hin 1 under Sisaket Primary
Educational Services Area Office 1

สุปราณี สายช่วย¹, ปกรณ์ชัย สุพัฒน์², เมธี วิสาพรหม³ และ จิตติมาภรณ์ สีหะวงษ์⁴

Supraanee Saichuay¹, Pakornchai Suphat², Methee Wisaprom³ and Jittimaporn Sihawong⁴

Received : 13 ส.ค. 2562

Revised : 31 ต.ค. 2562

Accepted : 5 พ.ย. 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่าน 2) เพื่อศึกษาสภาพของปัจจัยที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่าน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 362 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย ใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามในการเก็บข้อมูล สถิติที่ใช้คือการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างและส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียน โดยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และพรรณนาผลการค้นพบ ผลการวิจัยพบว่า

1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ เจตคติต่อการอ่าน สภาพแวดล้อมการอ่านที่บ้าน และลักษณะทางกายภาพของห้องสมุดและห้องเรียน สามารถอธิบายความแปรปรวนในนิสัยรักการอ่าน ได้ร้อยละ 40.5 ($R^2=0.405$) และ 2) สภาพของปัจจัยที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่าน มีดังนี้ เจตคติต่อการอ่าน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การสนับสนุนการอ่านของผู้ปกครอง สภาพแวดล้อมการอ่านที่บ้าน การสนับสนุนการอ่านของครู ลักษณะทางกายภาพของห้องสมุดและห้องเรียน และความพร้อมด้านสื่อ เทคโนโลยี โดยสรุป พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่มีความสอดคล้องตรงกันทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ เจตคติต่อการอ่าน สภาพแวดล้อมการอ่านที่บ้าน และลักษณะทางกายภาพของห้องสมุดและห้องเรียน

คำสำคัญ : นิสัยรักการอ่าน, ปัจจัย, การวิจัยแบบผสมผสาน

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

อีเมล: jumsupra@gmail.com.

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์สาขาวิชาหลัก อาจารย์สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

³ ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

⁴ ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

¹ Master student Program in Educational Research and Evaluation, Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University, Email: jumsupra@gmail.com.

² Assistant Professor Dr. Chairman of the Advisory Board in Educational Research and Evaluation, Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University

³ Dr., Advisor in Educational Research and Evaluation, Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University

⁴ Dr., Advisor in Educational Research and Evaluation, Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University

Abstract

This study was mixed method research and the purposes were 1) to study factors affecting reading habits and 2) to study the condition of factors affecting reading habits. The sample of this research consisted of 362 grade 4-6 students by using simple random sampling. The tool employed for data collection was a questionnaire and test statistic was multiple regression analysis. Using purposive random sampling, 8 key informants who involved in creating and promoting student reading habits were selected and an interview form was used to collect the data. Content analysis was employed to analyze the data and findings were presented in description. The results of the study were as follows:

1) Factors affecting reading habit were statistically significant at .01 level. They were attitude toward reading, home reading environment and physical characteristics of library and classroom. These factors could explain the variance of student reading habits for 40.5% ($R^2=0.405$) and 2) The condition of factors affecting reading habits, they were attitude toward reading, motivation for achievement, parent supporting reading, home reading environment, teacher supporting reading, physical characteristics of library and classroom, and media and technology readiness. In conclusion, the factors affecting reading habit of grade 4-6 students namely, attitude toward reading, home reading environment, and physical characteristics of library and classroom, were found both in qualitative and quantitative research of this study.

Keywords : Reading Habit, Factors, Mixed Method Research

บทนำ

การอ่านถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ และพัฒนาประเทศในระยะยาว ดังนั้นการสร้างวัฒนธรรมการอ่านสู่สังคมแห่งการเรียนรู้เป็นกลไกหนึ่งในการเพิ่มศักยภาพของคนให้มีความรู้ ความสามารถและการคิดอย่างสร้างสรรค์จนสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาสังคม และประเทศชาติให้มีขีดความสามารถและเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป (กระทรวงวัฒนธรรม, 2558 : 8) ซึ่งสอดคล้องกับ การอ่าน เป็นวัฒนธรรมในการแสวงหาความรู้ของประชากรทุกคน ปัจจุบันสังคมโลกเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และการแข่งขัน การอ่านจึงเป็นวิธีการที่จะช่วยให้ประชากรได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และแนวคิดใหม่ ๆ อันจะเป็นการพัฒนาตนเองและรู้จักปรับตัวให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ประเทศไทยตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว และ ให้การส่งเสริมสนับสนุน มาอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังมีหน่วยงานทุกภาคส่วนร่วมกันจัดกิจกรรมและณรงค์ส่งเสริมการอ่าน กอปรกับรัฐบาลได้กำหนดนโยบาย ปฏิรูปการศึกษาทั้งในด้านคุณภาพประสิทธิภาพ มาตรฐานและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยมุ่งแก้ปัญหาเรื่องคุณภาพ โอกาส และประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประเทศ โดยให้มีความเชื่อมโยงและส่งผลดี ต่อการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2561 : 1)

นิสัยรักการอ่านเป็นคุณลักษณะ เกี่ยวกับการอ่านที่ได้รับการฝึกฝนเป็นเวลานาน จนกระทั่งสภาพจิตใจเกิดความสนใจ ที่จะอ่านจิตใจจะถูกกระตุ้นให้อยากอ่านชอบที่จะอ่านและแสดงออกให้เห็นทางพฤติกรรม เช่น การใช้เวลาว่างในการอ่าน ลักษณะการอ่าน รู้จักเลือกหนังสืออ่าน มีสมาธิในการอ่าน มีทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน เป็นต้น (ปราณี รัตน์, 2541 : 10) และเนื่องจากนิสัยรักการอ่านจะเกิดขึ้นเองในตัวบุคคลยากมาก หากไม่ได้รับการส่งเสริม ปลุกฝังให้รักการอ่านจนเป็นนิสัย เพราะการอ่านไม่ใช่ทักษะที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ การอ่านไม่ใช่พรสวรรค์ที่ติดตัวมา โดยเฉพาะสำหรับบางคนและการอ่าน ไม่ใช่กรรมพันธุ์ แต่การอ่านเป็นสิ่งที่ต้องฝึกฝนต้องอ่านมาก ๆ จนกระทั่งเกิดนิสัยรักการอ่าน (ถาวร บุปผาวัน, 2546 : 17)

สรุปได้ว่าการอ่านและการมีนิสัยรักการอ่านมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ การพัฒนาตนเอง ตลอดชีวิต ดังคำกล่าวที่ว่า แม้โลกก้าวสู่ยุคแห่งการ “หลอมรวมสื่อ” แต่การอ่านยังคงเป็นทักษะสำคัญที่อยู่เบื้องหลังกระบวนการเรียนรู้ และบ่มเพาะคนให้ “เต็มคน” ทำให้เกิดศักยภาพในการทำมาหากินกับสิ่งที่ซับซ้อนได้ นี่คือประโยชน์ที่สำคัญอย่างยิ่งในการดำรงอยู่ในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ที่เต็มไปด้วยปรากฏการณ์ที่สลับซับซ้อนยิ่งกว่ายุคสมัยใด ๆ ที่ผ่านมา และเป็นสิ่งที่การพึ่งพิงวิทยุและดูโทรทัศน์ไม่สามารถเอื้ออำนวยให้เกิดขึ้นได้ หากมนุษย์ไม่สามารถเข้าใจความซับซ้อนก็จะไม่เข้าใจปัญหาและคิดวิธีแก้ปัญหาได้ตรงจุด ทำให้สะสมปัญหาในชีวิตการทำงาน และสังคม ส่งผลสู่สภาวะวิกฤตโดยรวมอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ด้วยเหตุนี้ ในการส่งเสริมให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้จึงควรส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมการอ่านควบคู่ไปด้วย จนกล่าวได้ว่า “นิสัยรักการอ่านคือรากฐานแห่งสังคมการเรียนรู้” (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.), 2557 : 4-5)

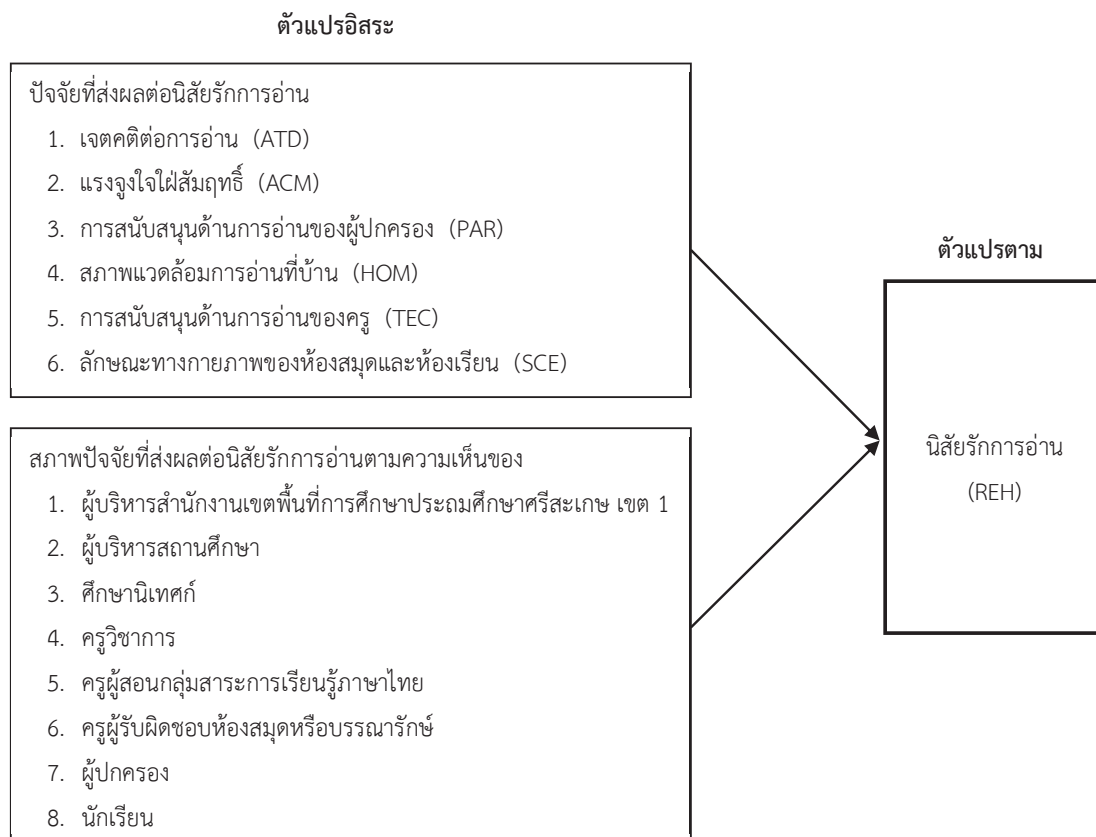
จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิสัยรักการอ่านของ สันติกา ดวงจิต (2552 : 125-126) ที่ได้ทำการศึกษาศักยภาพที่มีอิทธิพลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มี 9 ตัวแปร ตัวแปรที่ส่งผลในรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อนิสัยรักการอ่าน ส่งผลโดยตรงอย่างเดียว ได้แก่ ความเชื่อในความสามารถของตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเจตคติต่อการอ่าน ตัวแปรที่ส่งผลโดยทางตรงและโดยทางอ้อมได้แก่ การมุ่งอนาคตการควบคุมตน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การสนับสนุนการอ่านของผู้ปกครอง การสนับสนุนการอ่านของครู และการส่งเสริมการอ่านจากห้องสมุดโรงเรียน ซึ่งจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนมีหลายปัจจัย ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่าน โดยเลือกตัวแปรที่มีผู้ศึกษาวิจัยตั้งแต่ 8 คนขึ้นไป และมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมี 6 ตัวแปร คือ เจตคติต่อการอ่าน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การสนับสนุนการอ่านของผู้ปกครอง สภาพแวดล้อมการอ่านที่บ้าน การสนับสนุนการอ่านของครู และลักษณะทางกายภาพของห้องสมุดและห้องเรียน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาว่ามีตัวแปรใดบ้างเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาแบบบูรณาการวังหิน 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสานเพื่อสนับสนุนเพิ่มเติมผลการวิจัยในครั้งนี้ โดยมุ่งหวังว่าผลการวิจัย จะเป็นประโยชน์ต่อการปลูกฝังและส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ของนักเรียนเพื่อให้เป็นนิสัยติดตัวเด็กอย่างถาวรต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาแบบบูรณาการวังหิน 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจัยที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาแบบบูรณาการวังหิน 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

กรอบแนวคิด

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนมีหลายปัจจัย ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่าน โดยเลือกตัวแปรที่มีผู้ศึกษาวิจัยตั้งแต่ 8 คนขึ้นไป และมีนัยสำคัญทางสถิติ เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ วังหิน 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 สามารถเขียนกรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้นำการวิจัยแบบผสมผสานแบบแผนสามเส้า (Triangulation Design) มาใช้ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ โดยแยกกันดำเนินงานและให้ความสำคัญของวิธีการวิจัยทั้งสองอย่างเท่าเทียมกัน ใช้ช่วงระยะเวลาดำเนินการวิจัยในระยะเวลาเดียว และดำเนินการวิจัยไปพร้อม ๆ กัน ในปัญหาหรือคำถามการวิจัยประเด็นเดียวกัน โดยนำผลวิจัยที่ได้ทั้งสองวิธีมาเปรียบเทียบและเปรียบเทียบว่ามีส่วนใดที่ได้ผลเหมือนกันหรือคล้ายกัน และมีส่วนใดที่ได้ผลแตกต่างกัน ผลการวิจัยแต่ละวิธีการจะเป็นส่วนช่วยขยายหรือเพิ่มเติมเติมผลการวิจัยระหว่างกัน ซึ่งประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยในแต่ละแบบจะประกอบไปด้วย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในปีการศึกษา 2561 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาแบบบูรณาการวังหิน 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โรงเรียนจำนวน 19 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 737 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ วังหิน 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ได้มาจากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 259 คน แต่เนื่องจากการวิจัยนี้ต้องใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูล ต้องใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวนมากซึ่งไม่ควรน้อยกว่า 20 เท่าของตัวแปรอิสระ หรือตัวแปรทำนาย (ยูทง ไกรวรรณ, 2557: 134) จึงเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย จากจำนวนนักเรียนของแต่ละโรงเรียนในสัดส่วนร้อยละ 50 ได้กลุ่มตัวอย่าง 362 คน

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้างานวิชาการ ครูบรรณารักษ์ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้ปกครอง และนักเรียน จำนวนด้านละ 1 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 8 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา การสร้างและส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียน โดยเลือกโรงเรียนและนักเรียนที่มีผล O-Net สูงที่สุดในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม ตรงประเด็น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยยึดตามรูปแบบของ Likert (Summated rating scale) ฉบับที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่าน มีทั้งหมด 6 ตอน ตอนละ 10 ข้อ ได้แก่ แบบสอบถามเจตคติต่อการอ่าน มีค่าอำนาจจำแนก ถึง ระหว่าง 0.228 ถึง 0.748 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.742 แบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.295 ถึง 0.672 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.704 แบบสอบถามการสนับสนุนการอ่านของผู้ปกครอง มีค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.230 ถึง 0.624 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.758 แบบสอบถามสภาพแวดล้อมการอ่านที่บ้าน มีค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.304 ถึง 0.753 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.829 แบบสอบถามการสนับสนุนการอ่านของครู มีค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.373 ถึง 0.618 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.799 แบบสอบถามลักษณะทางกายภาพของห้องสมุดและห้องเรียน มีค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.356 ถึง 0.741 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.806 ฉบับที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับนิสัยรักการอ่าน จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.266 ถึง 0.628 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.842

2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ประเด็นคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจัยที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่าน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยการทำหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 19 ฉบับ จากนั้นนำหนังสือส่งเพื่อติดต่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 19 โรงเรียนเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและนัดหมายกำหนดเวลาในการเก็บข้อมูล จัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 362 ฉบับ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลตั้งแต่ 3 มกราคม 2562 – 26 กุมภาพันธ์ 2562

การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงคุณภาพ และสภาพปัจจัยที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่าน เพื่อกำหนดกรอบและแนวการสัมภาษณ์อย่างกว้าง ๆ โดยการสัมภาษณ์แบบ กึ่งโครงสร้าง (Semi – Structured Interview) ต่อความคิด หรือตามแนวคิดของผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ศึกษาพิเศษซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการอ่านของหน่วยงานต้นสังกัด ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบในด้านวิชาการ ครูบรรณารักษ์หรือครูผู้ทำหน้าที่บรรณารักษ์ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้ปกครอง และนักเรียน จำนวนบุคลากรด้านละ 1 คน รวมทั้งหมด 8 คน ซึ่งการเตรียมตัวในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการ ติดต่อล่วงหน้ากับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการโทรศัพท์ไปยังผู้ให้ข้อมูลเพื่อให้รู้กำหนด วัน เวลา ในการสัมภาษณ์ เมื่อถึงกำหนด เวลานั้นจัดเตรียมการสัมภาษณ์และอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แนวคำถาม สมุดบันทึก แฟ้มเก็บรวบรวมข้อมูล และเทปบันทึกเสียง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป มีขั้นตอนดังนี้

4.1 ทดสอบข้อตกลงเบื้องต้น เป็นการตรวจสอบลักษณะการแจกแจงแบบปกติ (Normality) โดยใช้แผนภาพ ความน่าจะเป็นปกติ (Normal Probability Plot)

4.2 การวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐานของปัจจัยที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่าน และวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่าน

4.3 วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณใช้การคัดเลือกแบบลำดับขั้น (Multiple Regression Analysis/Stepwise) เพื่อหาความสัมพันธ์และค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยแต่ละปัจจัยที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4-6

การวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และการพรรณนาผลการค้นพบ

สรุปผล

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ของตัวแปรที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านดังแสดงในตาราง 1 และตาราง 2

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของปัจจัยที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่าน

แหล่งความผันแปร	SS	d	MS	F
การถดถอย	157.427	3	52.48	81.372**
ความคลาดเคลื่อน	230.871	358	0.645	
รวม	388.298	361		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตาราง 1 พบว่า มี 3 ปัจจัย ได้แก่ เจตคติต่อการอ่าน สภาพแวดล้อมการอ่านที่บ้าน และลักษณะทางกายภาพ ของห้องสมุดและห้องเรียน ที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งแสดงดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่าน	B	S.E	Beta	R	R ²	F
เจตคติต่อการอ่าน (ATD)	0.537	0.055	0.439	0.570	0.325	173.685**
สภาพแวดล้อมการอ่านที่บ้าน (HOM)	0.229	0.045	0.221	0.61	0.374	107.254**
ลักษณะทางกายภาพของห้องสมุดและห้องเรียน (SCE)	0.191	0.044	0.186	0.637	0.405	81.372**
R ² =0.405 S.E=0.80305 F=81.372 Sig=0.000 a = -0.016						

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตาราง 2 พบว่าตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ วังหิน 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมี 3 ตัวแปร โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ เจตคติต่อการอ่าน (ATD) สภาพแวดล้อมการอ่านที่บ้าน (HOM) และลักษณะทางกายภาพของห้องสมุดและห้องเรียน (SCE) ตามลำดับ โดยตัวแปรทั้ง 3 ตัวนี้ร่วมกันพยากรณ์นิสัยรักการอ่าน ได้คิดเป็นร้อยละ 40.5 และสามารถเขียนสมการถดถอยได้ดังนี้

สมการถดถอยพยากรณ์นิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ วังหิน 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ในรูปคะแนนดิบได้ดังนี้

$$\hat{Y} = -0.016 + 0.537ATD + 0.229HOM + 0.191SCE$$

สมการถดถอยพยากรณ์นิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ วังหิน 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

$$Z = 0.439ATD + 0.221HOM + 0.186SCE$$

การวิจัยเชิงคุณภาพผลการค้นพบสภาพปัจจัยที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ วังหิน 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เจตคติต่อการอ่าน การสนับสนุนการอ่านของครู สภาพแวดล้อมการอ่านที่บ้าน และลักษณะทางกายภาพของห้องสมุดและห้องเรียน การสนับสนุนการอ่านของผู้ปกครอง และความพร้อมด้านสื่อ เทคโนโลยี

จากการวิจัยครั้งนี้พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่มีความสอดคล้องตรงกันทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ เจตคติต่อการอ่าน สภาพแวดล้อมการอ่านที่บ้าน และลักษณะทางกายภาพของห้องสมุดและห้องเรียน

อภิปรายผล

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ วังหิน 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ วังหิน 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมี 3 ตัวแปร คือ เจตคติต่อการอ่าน (ATD) สภาพแวดล้อมการอ่าน

ที่บ้าน (HOM) และลักษณะทางกายภาพของห้องสมุดและห้องเรียน (SCE) ตามลำดับ โดยตัวแปรทั้ง 3 ตัวนี้ร่วมกันพยากรณ์นิสัยรักการอ่าน ได้คิดเป็นร้อยละ 40.5 ส่วนอีก 3 ตัวแปร ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (ACM) การสนับสนุนการอ่านของผู้ปกครอง (PAR) และการสนับสนุนการอ่านของครูห้องเรียน (SCE) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับนิสัยรักการอ่าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แต่ไม่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่าน และสภาพปัจจัยที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ วังหิน 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เจตคติต่อการอ่าน การสนับสนุนการอ่านของครู สภาพแวดล้อมการอ่านที่บ้าน และลักษณะทางกายภาพของห้องสมุดและห้องเรียน การสนับสนุนการอ่านของผู้ปกครอง และความพร้อมด้านสื่อ เทคโนโลยีนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. เจตคติต่อการอ่าน ส่งผลทางบวกต่อนิสัยรักการอ่าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่านักเรียนที่มีเจตคติต่อการอ่านสูง ส่งผลให้นิสัยรักการอ่านที่สูงด้วย เพราะเจตคติมีทั้งด้านบวกและด้านลบ ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมที่แสดงออกของนักเรียน ถึงความรู้สึกนึกคิดต่อสิ่งที่ตนเองชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งถ้านักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการอ่านก็แสดงออกให้เห็นว่า นักเรียนมีความชอบการอ่าน โดยการบอกกล่าว หรือแสดงท่าทีเกี่ยวกับการแสวงหาความรู้ด้วยการอ่าน โดยอ่านเมื่อมีเวลาว่างเพื่อความบันเทิง จรรโลงใจ และการชื่นชมคุณค่าของความรู้จากการอ่าน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลำไย มากเจริญ (2556 : 30) พบว่าเจตคติเป็นตัวแรกที่สามารถทำนายนิสัยรักการอ่านของนักศึกษา เจตคติเป็นจิตลักษณะประเภทหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกมาในรูปของพฤติกรรม โดยที่บุคคลจะมีเจตคติที่ดีหรือไม่ดีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือสถานการณ์ใดสถานการณ์นั้นเป็นผลมาจากการที่บุคคลได้มีประสบการณ์กับสิ่ง ๆ นั้น จะเห็นได้ว่าผู้ที่มีเจตคติต่อการอ่านจะเป็นผู้ที่มีความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อการอ่าน ทำให้เด็กมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมรักการอ่าน และส่งผลให้เกิดพฤติกรรมหรือนิสัยรักการอ่าน และสอดคล้องกับคำกล่าวของ ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542 : 55-56) กล่าวว่า การสร้างนิสัยรักการอ่านมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ ซึ่งจะต้องเริ่มจากการสร้างความสนใจในการอ่านของเด็ก และส่งเสริมการอ่านตั้งแต่อนุบาล โรงเรียน การสร้างความสนใจในการอ่านมีความสำคัญมาก ควรเริ่มตั้งแต่ขณะที่เป็นทารกอยู่ในครรภ์ของมารดา จึงจะได้ผลดีต่อสมองของเด็กทารก และเมื่อเด็กเติบโตขึ้นมาก็ต้องปลูกฝังและสร้างความสนใจในการอ่านไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งมีนิสัยรักการอ่านเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียน ประสบความสำเร็จในชีวิต ในหน้าที่การงาน และมีนิสัยรักการอ่านไปจนชั่วชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้บริหาร ครูผู้สอนภาษาไทย ครูผู้รับผิดชอบงานห้องสมุด ผู้ปกครอง และนักเรียน โดยสรุปว่าเด็กที่มีลักษณะนิสัยรักอ่านจะต้องเป็นคนที่ชอบอ่านหนังสือ มีความรู้สึที่ดีต่อการอ่านและชอบอ่านหนังสือโดยที่ไม่ต้องมีใครบอกหรือไม่ถูกบังคับให้อ่าน

2. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นตัวแปรที่ค้นพบในการวิจัยเชิงคุณภาพที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สันติกา ดวงจิต (2552 : 126) พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลในรูปที่เป็นสาเหตุโดยตรงต่อนิสัยรักการอ่าน คือนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงย่อมมีความปรารถนาความต้องการอ่านให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือปรารถนาที่จะได้รับความสำเร็จในการอ่าน มีความเพียรพยายามที่จะอ่าน โดยไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรค เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอันสูงสุดที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Majid and Venus (2007 : 187-189) พบว่านิสัยรักการอ่านของนักเรียนเกิดจากแรงจูงใจในการอ่าน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์โดยมีเป้าหมายเพื่อความสำเร็จของตนเอง รวมถึงคำให้สัมภาษณ์ของผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ ครูผู้สอนภาษาไทย ครูผู้รับผิดชอบงานห้องสมุด และผู้ปกครอง ที่ว่าเด็กที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะมีลักษณะที่ต่อใฝ่เรียนรู้ อยากรู้ อยากเห็น มุ่งมั่นในการทำงาน มีความรับผิดชอบสูง มีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ มีความกระตือรือร้น ซึ่งเด็กในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 เป็นวัยเด็กประถมปลายซึ่งยังความสนุกสนานกับการเล่น ดังนั้นนักเรียนจะเกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ได้ ต้องได้รับคำแนะนำ จากครูและพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นผู้คอยชี้แนะ

3. การสนับสนุนการอ่านของผู้ปกครอง เป็นตัวแปรที่ค้นพบในการวิจัยเชิงคุณภาพที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Austin and Casselden (2010 : 113-135) กล่าวว่า ทักษะด้านการอ่าน

และการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจะไม่ประสบผลสำเร็จถ้าพ่อแม่ผู้ปกครองไม่ให้ความสำคัญ รวมทั้งผลการวิจัยของ Bano, Jabeen and Qutoshi (2018 : 42-59) พบว่าบทบาทของผู้ปกครองเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาความสนใจในการอ่านของเด็ก เนื่องจากกิจกรรมการอ่านที่ดีสามารถช่วยให้พวกเขาพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ผลการวิจัยได้รับการยืนยันว่าถ้าพ่อแม่มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาการอ่านหนังสือของเด็กในช่วงวัยเด็กก็จะสามารถพัฒนานิสัยรักการอ่านเป็นกิจกรรมประจำได้ดีขึ้น โดยแนะนำว่าพ่อแม่ควรมีบทบาทอย่างยิ่งในการพัฒนาเจตคติต่อการอ่าน ด้วยการจัดเตรียมเอกสารการอ่านและสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรกับการอ่านที่บ้าน ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 8 คน คือ การสนับสนุนการอ่านของผู้ปกครองเป็นปัจจัยที่สำคัญ เพราะเด็กสามารถรับรู้หรือได้รับการพัฒนาตั้งแต่อยู่ในครรภ์จนถึงวัยเด็ก ซึ่งเขาจะได้รับลักษณะนิสัยรักการอ่านได้เห็นแบบอย่างที่ดีในการอ่าน ส่วนผลการวิจัยเชิงปริมาณที่ได้ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยด้านการสนับสนุนการอ่านของผู้ปกครอง ไม่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนนั้น อาจมีผลเนื่องจากนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายการบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ วังหิน 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับผู้ปกครองโดยคิดเป็นร้อยละ 45.30 ซึ่งมากกว่าอาศัยอยู่กับพ่อแม่ โดยนักเรียนจะอาศัยอยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย ที่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุ เนื่องจากพ่อแม่ของนักเรียนเป็นวัยแรงงานต้องไปทำงานต่างถิ่น เพราะบริบทเป็นชนบทครอบครัวมีอาชีพเกษตรกร มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างยากจนเมื่อเสร็จสิ้นฤดูกาลทำนา พ่อแม่ก็จะไปทำงานในต่างถิ่นและโดยให้ลูก ๆ อาศัยอยู่กับปู่ย่า ตายาย จึงทำให้การดูแลเอาใจใส่ในการอ่านหนังสือหรือการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านจึงเป็นไปได้ยาก ซึ่งสอดคล้องกับ สันติกา ดวงจิต (2552 : 22) กล่าวว่า อาชีพของบิดามารดา เด็กที่มีสภาพร่างกายปกติ มีบิดามารดา เป็นแพทย์ พ่อค้า หรือข้าราชการ น่าจะมีความพร้อมในการอ่านเร็วกว่าเด็กที่มีบิดามารดาเป็นชาวนา ชาวไร่ ชาวนา หรือกรรมกร เพราะอาชีพเป็นพื้นฐานทางเศรษฐกิจและพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลในครอบครัว อันมีส่วนช่วยให้เด็กเกิดความพร้อมได้ และสอดคล้องกับ คำให้สัมภาษณ์ของศึกษานิเทศก์ ครูผู้สอนภาษาไทย และผู้ปกครอง จึงส่งผลให้ตัวแปรนี้มีความสัมพันธ์ถดถอยที่ไม่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียน

4. สภาพแวดล้อมการอ่านที่บ้าน ส่งผลทางบวกต่อนิสัยรักการอ่าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่านักเรียนที่มีสภาพแวดล้อมการอ่านที่บ้านดี ส่งผลให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านดีขึ้น ซึ่งสภาพแวดล้อมการอ่านที่บ้าน พ่อแม่ หรือผู้ปกครองทางบ้านนับเป็นผู้มีบทบาทต่อการเสริมสร้างนิสัยรักการอ่านของเด็กเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรดี นกเกษม (2556 : 115) พบว่าสภาพแวดล้อมการอ่านที่บ้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับนิสัยรักการอ่านของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพแวดล้อมการอ่านที่บ้าน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของบุคคล ซึ่งพัฒนาการของบุคคลนั้นมาจากปัจจัยสำคัญสองประการคือ พันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม เพราะฉะนั้นนิสัยรักการอ่านจะเกิดขึ้นได้ส่วนหนึ่ง ย่อมมาจากสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมรักการอ่าน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อาทิตยา เผ่าพงษ์คล้าย (2553 : 79) พบว่าสภาพแวดล้อมการอ่านที่บ้านมีความสัมพันธ์กับนิสัยรักการอ่านในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการอ่านที่บ้าน เป็นสิ่งสำคัญต่อการสร้างนิสัยรักการอ่านในเด็ก โดยครอบครัวต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้สัมผัสกับอ่านเสมอ โดยเริ่มต้นจากการอ่านหนังสือสำหรับเด็ก หรือหนังสือนิทานให้เด็กฟัง ตลอดจนการเตรียมหนังสือที่เด็ก ๆ ชอบวางไว้และหยิบอ่านได้ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนภาษาไทย ครูผู้รับผิดชอบงานห้องสมุด และนักเรียนที่ว่า สภาพแวดล้อมการอ่านที่บ้าน เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่าน โดยผู้ปกครองจัดหาหรือเอื้ออำนวยความสะดวกในการอ่าน เช่น มุมหนังสือ โต๊ะอ่านหนังสือ มีบรรยากาศที่เหมาะสมต่อการอ่านของบุตรหลาน

5. การสนับสนุนการอ่านของครู เป็นตัวแปรที่ค้นพบในการวิจัยเชิงคุณภาพที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรดี นกเกษม (2556 : 115) ที่ว่าการสนับสนุนการอ่านของครู เป็นสิ่งที่สำคัญในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียน ทั้งการเป็นแบบอย่างที่ดีในการอ่าน การอบรมสั่งสอน และการให้คำแนะนำในการอ่าน และสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 8 คน ที่กล่าวว่าครูเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียน เป็นผู้คอยแนะนำ

กำกับติดตาม สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อหรือให้เด็กอยากอ่านหนังสือ หรือสร้างเจตคติที่ดีต่อการอ่าน และสร้างแรงจูงใจให้กับเด็กนักเรียนได้ ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณซึ่งค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยไม่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่าน ทั้งนี้เนื่องจากสภาพบริบทของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ วัังหิน 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 เป็นโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ตั้งอยู่ในพื้นที่ชนบทมีปัญหาการขาดแคลนครู ครูไม่ครบชั้นเรียน และครูส่วนใหญ่มีชั่วโมงสอนเยอะในแต่ละวัน บางโรงเรียนต้องควบชั้นเรียนก็มี รวมทั้งแต่ละโรงเรียนจะไม่มีครูที่จบเอกบรรณารักษ์โดยตรงซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจการจัดห้องสมุดและกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้เด็กนักเรียน มีเพียงครูเอกอื่นที่มาทำหน้าที่บรรณารักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของครูวิชาการ ครูผู้สอนภาษาไทย และครูผู้รับผิดชอบงานห้องสมุด จึงทำให้การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของนักเรียนนั้นยังไม่เด่นชัดและทำให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านอยู่ในระดับปานกลาง

6. ลักษณะทางกายภาพของห้องสมุดและห้องเรียน ส่งผลทางบวกต่อนิสัยรักการอ่าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าลักษณะทางกายภาพของห้องสมุดและห้องเรียนที่ดี มีความเหมาะสมและเอื้อต่อการอ่านจะส่งผลให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านที่ดีด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จักรพันธ์ หลงสุข (2561 : 159) กล่าวว่าโรงเรียนจำเป็นต้องมีห้องสมุดที่น่าสนใจ นำเข้าไปอ่านหนังสือ ครูและบรรณารักษ์ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านต่าง ๆ ทำให้นักเรียนเข้าไปอ่านหนังสือและร่วมกิจกรรมการอ่าน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนเป็นสถาบันการสอนที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพฤติกรรมการอ่าน ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 8 คน ที่ว่าลักษณะทางกายภาพของห้องสมุดและห้องเรียนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่าน เพราะห้องสมุดและห้องเรียนถือเป็นแหล่งเรียนรู้หลักของแต่ละโรงเรียน ถ้าห้องสมุดและห้องเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ดีเอื้ออำนวยต่อการอ่านหนังสือ หนังสือที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัยของเด็ก จะทำให้สามารถดึงดูดความสนใจ และทำให้นักเรียนอยากเข้าไปอ่านหนังสือ ห้องเรียนก็เช่นกัน เพราะนักเรียนจะใช้เวลาอยู่ที่โรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ และสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง

7. ความพร้อมด้านสื่อ เทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์ สื่อมัลติมีเดีย อุปกรณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นอีกปัจจัยที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนที่ค้นพบในการวิจัยเชิงคุณภาพ เพราะทำให้นักเรียนได้เห็นภาพเคลื่อนไหว เสียง หรือลักษณะมัลติมีเดีย ซึ่งถือเป็นตัวกระตุ้นหรือสิ่งเร้าความสนใจให้กับนักเรียน ทำให้นักเรียนชอบที่จะอ่านและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสร้างเจตคติที่ดีต่อการอ่าน สามารถสร้างและส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียนได้ ซึ่งในปัจจุบันถือได้ว่าสื่อเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันเป็นอย่างมากสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 8 คน และสอดคล้องกับทฤษฎีการส่งเสริมการอ่านของ กรมวิชาการ (2545 : 78-79) ที่ว่าการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้เป็นกิจกรรมที่จูงใจสร้างความประทับใจให้แก่เด็กนักเรียนให้เกิดความกระตือรือร้นเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมไปในทางที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ ดังเช่น ทฤษฎีเกี่ยวกับสุนทรียภาพ การจัดกิจกรรมเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ต้องอาศัยความรู้และความงาม (ทั้งในด้านภาพ เสียง และความคิด) ช่วยทำให้น่าดู น่าฟัง เป็นที่ประทับใจดึงดูดให้ชมให้ฟังและจดจำไว้นาน ก่อให้เกิดจินตนาการและจรรโลงใจที่จะอ่าน และสอดคล้องกับคำกล่าวของ ธีรารักษ์ โพธิ์สุวรรณ (2560 : 2) ที่ว่าสื่อมีอิทธิพลต่อเด็ก ในด้านความรู้ โดยการส่งเสริมเนื้อหาเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ความรู้ การศึกษา ข้อคิดเห็น และความบันเทิงสำหรับเด็ก อิทธิพลของสื่อที่มีต่อเด็กด้านเจตคติ จะให้เด็กมีค่านิยม ความคิด ความเชื่อไปในทางที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมก็ได้ อิทธิพลของสื่อที่มีต่อเด็กด้านพฤติกรรม สื่อจึงมีความสำคัญกับการพัฒนาเด็ก ทั้งในด้านการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ การกล้าแสดงออก และสื่อเป็นผู้อำนวยความสะดวก ทัศนะ ประสบการณ์ เจตคติ ค่านิยม การเป็นต้นแบบ สร้างความเพลิดเพลินใจในการเรียนรู้ สามารถเสริมสร้างความเข้าใจในสิ่งที่ป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมได้ และสื่อยังมีความสำคัญต่อเด็กในการสร้างแรงบันดาลใจอีกด้วย

ผลการวิเคราะห์ผลการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ วัังหิน 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 พบว่าตัวแปรที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมี 3 ตัวแปร คือ เจตคติต่อการอ่าน สภาพแวดล้อมการอ่านที่บ้าน และลักษณะทางกายภาพของห้องสมุดและห้องเรียน โดยตัวแปรทั้ง 3 ตัวนี้ร่วมกันพยากรณ์นิสัยรักการอ่าน ได้คิดเป็นร้อยละ 40.5

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่มีความสอดคล้องตรงกันทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ เจตคติต่อการอ่าน สภาพแวดล้อมการอ่านที่บ้าน และลักษณะทางกายภาพของห้องสมุดและห้องเรียน ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ควรนำสารสนเทศเป็นแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 สำหรับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ควรเลี้ยงดูด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงวัย ในแต่ละสถานการณ์แวดล้อมต่อเนื่องกันตั้งแต่เกิด เพื่อให้เด็กมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี และมีนิสัยรักการอ่าน โดยจัดสภาพแวดล้อมที่บ้านที่เอื้อต่อการอ่านโดยครอบครัวต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้สัมผัสกับอ่านเสมอ โดยเริ่มต้นจากการอ่านหนังสือสำหรับเด็ก หรือหนังสือนิทานให้เด็กฟัง จัดเตรียมสถานที่สำหรับการอ่าน ตลอดจนการเตรียมหนังสือที่เด็ก ๆ ชอบวางไว้ และสามารถหยิบอ่านได้ตลอดเวลา โดยส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการอ่าน ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านที่ดีเพิ่มขึ้น

1.2 สำหรับครูหรือโรงเรียน โรงเรียนควรจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ห้องสมุดและห้องเรียนมีบรรยากาศที่เอื้อต่อนิสัยรักการอ่าน ซึ่งห้องสมุดโรงเรียนที่มีคุณภาพมีบทบาทต่อการสร้างและสนับสนุนนิสัยรักการอ่านของเด็ก ห้องสมุดควรมีบรรยากาศที่เป็นมิตรและเชิญชวนให้เด็กเข้าใช้ห้องสมุดเมื่อมีเวลาว่าง นอกจากนี้ การจัดให้เด็กได้เข้าใช้ห้องสมุดอย่างสม่ำเสมอ การจัดเวลาสำหรับอ่านหนังสือในห้องเรียน หรือช่วงพักกลางวัน การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ภาพการอ่านหนังสือของเด็ก รวมถึงจัดหาสื่อเทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์ สื่อมัลติมีเดีย ระบบอินเทอร์เน็ต ให้เด็กได้ ค้นคว้า สืบค้นข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว เพื่อเป็นการช่วยกระตุ้นให้เด็กอ่านหนังสือและส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของเด็กได้ดีเพิ่มขึ้น

1.3 สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียน หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา สามารถนำผลการวิจัยไปใช้วางแผน เพื่อกำหนดนโยบาย หรือให้การสนับสนุนในด้านปัจจัยความพร้อมด้านสื่อ เทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์ สื่อมัลติมีเดีย ระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ต เป็นต้น เพราะในปัจจุบันสื่อ เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก เพื่อเป็นการสนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ วังหิน 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ซึ่งเป็นการศึกษากลุ่มตัวอย่างในระดับอำเภอ ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาวิจัยในลักษณะนี้โดยขยายกลุ่มประชากรให้ใหญ่ขึ้น เช่น ทั้งระดับจังหวัด หรือระดับภูมิภาค เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2545). *แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
กระทรวงวัฒนธรรม. (2558). *แผนแม่บทส่งเสริมวัฒนธรรมการอ่านสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ของไทย พ.ศ. 2560-2564*.

- จักรพันธ์ หลงสุข. (2561). การศึกษาพฤติกรรมการอ่าน ปัจจัยที่ส่งเสริมพฤติกรรมการอ่านและแนวทางในการส่งเสริมการอ่าน
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7.
วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 12(2), 154-160.
- ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2542). สร้างเสริมนิสัยรักการอ่านให้เด็กได้อย่างไร. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ถาวร บุปผาพงษ์. (2546). ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาส
ทางการศึกษาในจังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ธีรารักษ์ โพธิ์สุวรรณ. (2560). สื่อกับการพัฒนาเด็ก สาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. สืบค้นเมื่อ
19 มีนาคม 2562, จาก <http://humaneco.stou.ac.th/UploadedFile/72202-14.pdf>
- ปราณี รัตน์. (2541). ตัวแปรคัดสรรที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดเชียงราย.
วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ยุทธ ไกรวรรณ. (2557). การวิเคราะห์สถิติหลายตัวแปรสำหรับงานวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลำไย มากเจริญ. (2556). พฤติกรรมรักการอ่านของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. วารสารวิชาการ
ศรีปทุม, 11(1), 30.
- วรรดี นกเกษม. (2556). ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดสตูล.
วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและประเมิน. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สันติกา ดวงจิต. (2552). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดศรีสะเกษ.
วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.). (2557). รักการอ่าน ฐานสังคมเรียนรู้. กรุงเทพฯ:
สมมิตร พรินต์.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2561). คู่มือการดำเนินงานกิจกรรมโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและการพัฒนา
ห้องสมุด. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ..
- อาทิตยา เฝ้าพงษ์คล้าย. (2553). นิสัยรักการอ่าน สภาพแวดล้อมทางการอ่านที่โรงเรียนและที่บ้าน ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้น โรงเรียนสาธิตสังกัดมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Austin, M. and Casselden, B. (2010). A Server into the Reading Attitudes and Personal Reading Habits of
Year 2 Children. *The school Librarian*, 58(3), 133-135.
- Bano, J., Jabeen, J. and Qutoshi, S. B.. (2018). Journal of Education and Educational Development, 5(1), 42-59.
Retrieved from <http://journals.iobmresearch.com/index.php/JEED/index>
- Majid, S. and Venus, T. (2007). Understanding the Reading Habits of Children in Singapore. *Journal of
Education Media & Library Science*, 45(2), 187-189.

กลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

The Strategies for Preventing Sexual Harassment of Students in Schools under the Secondary Educational Service Area Offices in the Northeast Region of Thailand

วิเชียนศักดิ์ ทิพสิงห์¹ และ วสันิกา ฉลากบาง²

Wichiansak Thipsing¹ and Wannika Chalabang²

Received : 19 มี.ค. 2562

Revised : 26 ก.ย. 2562

Accepted : 27 ก.ย. 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และระยะที่ 2 การพัฒนากลยุทธ์ กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาพหุกรณีโรงเรียนต้นแบบการป้องกันการคุกคามทางเพศในสถานศึกษา จำนวน 18 คน ใน 3 โรงเรียน ๆ ละ 6 คน ทั้งสองกลุ่มเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

กลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศในสถานศึกษา มี 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการกำหนดและใช้บทลงโทษ อย่างเข้มข้น 2) ด้านการจัดการความรู้แก่นักเรียน 3) ด้านการป้องกันแบบมีส่วนร่วม และ 4) ด้านการสร้างจิตสำนึก และความรับผิดชอบแก่ครู องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย วิธีดำเนินการ และตัวชี้วัด

คำสำคัญ : กลยุทธ์, การคุกคามทางเพศ, การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียน

Abstract

The purpose of this study was to develop the strategies in sexual harassment prevention of students in schools under the secondary educational service area offices in the northeast region of Thailand. The research was divided into 2 phases as follows: phase 1 the development of the research's conceptual framework and phase 2 the strategies development. The target group consisted of 5 experts and 18 key informants in the multi-case studies of sexual harassment prevention in 3 schools, 6 in each school, both groups were chosen by purpose sampling. The research instrument was a semi-structured interview form, using content analysis and data analysis.

¹ นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร อีเมล: wichiansak21@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹ Doctoral Student Program in Educational Administration and Development, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University, Email: wichiansak21@gmail.com

² Assistant Professor, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

The study found that there were 4 strategies of sexual harassment prevention in schools:

- 1) the determination and usage of penalties actively 2) the knowledge management for students
- 3) the participatory prevention and 4) the creation of awareness and responsibility for teachers. The components of the strategies were vision, mission, goal, implementation and indicator.

Keywords : Strategy, Sexual harassment, Sexual harassment prevention of students

บทนำ

ปัจจุบันการคุกคามทางเพศในสถานศึกษาถือว่าเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่ง ที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน การคุกคามทางเพศจัดเป็นการใช้ความรุนแรงประเภทหนึ่ง เพราะเป็นการละเมิดสิทธิของนักเรียนในเรื่องเพศ ไม่ว่าจะเป็นคำพูด สยดา การไต่ถามที่ รวมไปถึงการบังคับให้เพศสัมพันธ์และการข่มขืน ซึ่งนำไปสู่ความสูญเสียแก่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการกระทำดังกล่าว ทั้งการบาดเจ็บทางร่างกายและสภาพจิตใจ ตลอดจนการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข การคุกคามทางเพศมีหลายลักษณะตามเกณฑ์ที่นำมาใช้ในการพิจารณา การคุกคามทางเพศในสถานศึกษาในงานวิจัยนี้เน้นที่การกระทำของครูอาจารย์ต่อนักเรียน ซึ่งมีทั้งการคุกคามเพื่อแลกกับผลประโยชน์และการสร้างสภาพแวดล้อมที่ไม่พึงประสงค์ โดยการคุกคามอาจแสดงออกได้ทั้งทางวาจา ท่าทาง และการสัมผัสร่างกาย ปัญหาการคุกคามทางเพศในสถานศึกษา ไม่ได้เพิ่งเกิดขึ้นแต่มีมาตลอดและไม่เคยถูกหยิบยกขึ้นมาแก้ไขอย่างจริงจัง ทำให้สังคมไทยตกอยู่ในยุคที่เด็กนักเรียนถูกทำร้าย ถูกกระทำทารุณกรรมทั้งทางร่างกาย จิตใจ และทางเพศจากผู้ใหญ่หรือผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า (เจนวิทย์ นวลแสง, ภัทรภรณ์ เกษตรสาระ และอชิรญา ภูพงศกร (2559 : 333) แม้นักเรียนจะได้เรียนรู้วิชาเพศศึกษาแต่แทบไม่มีโอกาสได้เรียนรู้วิธีการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศ โดยเฉพาะนักเรียนหญิง ซึ่งถือว่าเป็นเพศที่อ่อนแอกว่า ทำให้มีโอกาสที่จะถูกคุกคามทางเพศได้มากกว่านักเรียนชาย นักเรียนที่มีอัตราเสี่ยงจะตกเป็นเหยื่อของการถูกคุกคามทางเพศมักจะเป็นเด็กเล็กและเด็กที่มีปัญหาครอบครัว เนื่องจากเด็กเล็กไม่สามารถดูแลตัวเองได้ดี และมักจะเชื่อในคำพูดหรือถ้อยคำหวานล่อของผู้ใหญ่ได้ง่าย ส่วนเด็กที่มีปัญหาครอบครัวนั้น ก็ขาดการเอาใจใส่จากพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือผู้ที่เลี้ยงดู และมักมีปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว โดยส่วนมากเด็กกลุ่มนี้จะขาดความอบอุ่นทำให้เชื่อคนง่ายเมื่อมีคนอื่นเข้ามาทำดีด้วยหรือเสนอสิ่งของให้ ยิ่งไปกว่านั้นผู้ที่กระทำการคุกคามทางเพศกว่าร้อยละ 80 เป็นบุคคลที่เด็กเหล่านั้นรู้จักและใกล้ชิดด้วย เช่น เพื่อนบ้าน ครู หรือแม้กระทั่งบุคคลในครอบครัว (อนงค์ลักษณ์รัตนา โพธิ์ชัย, 2552 : 2)

การคุกคามทางเพศ หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมที่ส่อไปในทางเพศที่เป็นการบังคับ ใช้อำนาจที่ไม่พึงปรารถนา ด้วยวาจา ข้อความ ท่าทาง แสดงด้วยเสียง รูปภาพ เอกสารข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือสิ่งของลามกอนาจารเกี่ยวกับเพศ หรือการกระทำอย่างอื่นในทำนองเดียวกัน ทำให้ผู้ที่ถูกคุกคามได้รับความเดือดร้อน รำคาญ หรืออับอาย รวมทั้งรู้สึกถูกละเมิดและไม่มีความปลอดภัยทางเพศ

จากสถานการณ์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ปัญหาเด็กถูกคุกคามทางเพศเป็นปัญหาสังคมที่สำคัญประการหนึ่ง ถึงแม้ว่าปัจจุบันจะมีมาตรการทางกฎหมาย ลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างรุนแรงก็ตาม แต่เหตุการณ์ดังกล่าวยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเป็นข่าวที่สร้างความสะเทือนใจต่อผู้คนในสังคมมากขึ้นเรื่อย ๆ การคุกคามทางเพศเป็นความรุนแรงที่ไม่ได้เกิดขึ้นกับเด็กเล็กเท่านั้น แต่ยังเกิดขึ้นกับวัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 13-19 ปี ซึ่งส่วนมากกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา และจากการติดตามข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ คนในวัยนี้ไม่ใช่เฉพาะนักเรียนหญิงที่ถูกคุกคามทางเพศในรูปแบบต่าง ๆ แต่สถานการณ์ที่ผ่านมาปรากฏว่านักเรียนชายในวัยนี้จำนวนไม่น้อยก็ตกเป็นผู้เสียหายจากการถูกคุกคามทางเพศ โดยเฉพาะการคุกคามทางเพศจากบุคคลในสถานศึกษา ซึ่งถือเป็นความรุนแรงรูปแบบหนึ่ง เป็นภัยใกล้ตัวที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา และเป็นทวีปภักษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง

ทุกครั้งที่เกิดเหตุการณ์ เพราะเกิดขึ้นในสถาบันการศึกษาที่มีหน้าที่บ่มเพาะและถ่ายทอดความรู้ ความเชื่อ ซึ่งสังคมไว้วางใจว่าควรเป็นสถานที่ที่มีความปลอดภัยสูง และปกป้องลูกหลานของประชาชนได้ (สิริลักษณ์ บัญชาศักดิ์, 2552 : 3)

ในปัจจุบันเราได้รับทราบข้อมูลจากสื่อหลาย ๆ ทาง ว่ายังมีผู้กระทำการคุกคามทางเพศเด็กในความปกครองอยู่เรื่อย ๆ รวมทั้งการถูกคุกคามทางเพศของนักเรียนจากข้าราชการครูที่เป็นผู้ดูแล โดยอาศัยโอกาสจากการที่ผู้ปกครองและนักเรียนไว้วางใจว่าเป็นครู สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550 : 1) ได้เปิดเผยสถิตินักเรียนที่ถูกคุกคามทางเพศในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2549 - มีนาคม 2550 พบว่ามี 66 ราย โดยเป็นการกระทำจากผู้บริหารและข้าราชการครูในโรงเรียนจำนวน 7 ราย ส่วนที่เหลืออีก 59 ราย เป็นการกระทำจากบุคคลในครอบครัวและคนที่รู้จัก และสถิติการคุกคามทางเพศนักเรียนในปี พ.ศ. 2556 - 2560 จากศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน (สุริยา ช้องเสนาะ, 2561 : 2) ได้สรุปไว้ ดังตาราง 1

ตาราง 1 สถิติการคุกคามทางเพศเด็กนักเรียนระหว่างปี 2556-2560

การถูกคุกคามทางเพศ	พ.ศ. 2556	พ.ศ. 2557	พ.ศ. 2558	พ.ศ. 2559	พ.ศ. 2560
เด็กกับเด็ก	100	93	28	12	10
ครู/บุคลากรทางการศึกษากับเด็ก	21	7	5	12	8
บุคคลอื่นกับเด็ก	194	54	36	20	33
บุคคลในครอบครัวกับเด็ก	-	-	38	22	17
อื่น ๆ	4	13	-	-	-
รวม	319	167	107	66	68

จากตาราง 1 สถิติการคุกคามทางเพศเด็กนักเรียนระหว่างปี พ.ศ. 2556-2560 จากศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีเด็กนักเรียนที่ถูกครู/บุคลากรทางการศึกษาคูคามทางเพศ รวมจำนวน 53 ราย ดังนี้ พ.ศ. 2556 จำนวน 21 ราย พ.ศ. 2557 จำนวน 7 ราย พ.ศ. 2558 จำนวน 5 ราย พ.ศ. 2559 จำนวน 12 ราย และ พ.ศ. 2560 จำนวน 8 ราย แต่สถิติเด็กนักเรียนที่ถูกคุกคามทางเพศกับความเป็นจริงอาจจะแตกต่างกัน จากการเสวนานักวิชาการ เรื่อง “ปัญหาหรือต้นเหตุ : ธรรมชาติกับเรื่องเพศในโรงเรียนไทย” (ไทยโพสต์, 2561 : 8) แสดงให้เห็นว่า จำนวนนักเรียนที่ถูกคุกคามทางเพศมีมากกว่านี้ และเด็กที่เจอสถานการณ์นี้ส่วนใหญ่ไม่สามารถหันไปพึ่งพาใครได้ ไม่ว่าจะเป็นครูหรือภาครัฐเอง ทำให้ยอดนักเรียนที่ถูกคุกคามทางเพศเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการซ้ำเติมจากสังคม ส่งผลให้ผู้ที่ถูกคุกคามไม่กล้าออกมาเปิดเผยความจริงเพราะอับอาย รวมทั้งความกลัวผู้คุกคามทางเพศที่มีอำนาจสูงกว่า และความรู้สึกไม่ได้รับความยุติธรรม ขณะเดียวกันเมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้น คณะผู้บริหารของครูสภามักให้มีการตั้งคณะกรรมการสอบสวนซึ่งเป็นข้าราชการด้วยกัน ขณะที่ผู้เสียหายไม่ได้มีส่วนร่วมในการสอบสวน แต่กลับถูกให้เก็บเรื่องไว้อย่างเงียบ ๆ และไม่มีท่าทีว่าจะแก้ปัญหาหรือทำให้ข้อเท็จจริงปรากฏขึ้นอย่างจริงจัง ดังนั้นการคุกคามทางเพศนักเรียนจึงถือเป็นปัญหาสำคัญที่สังคมจะต้องช่วยกันหาวิธีช่วยเหลือ รวมถึงการหามาตรการป้องกันอย่างเร่งด่วน การคุกคามทางเพศในสถานศึกษามีลักษณะที่ครูใช้อำนาจความเป็นครูกับศิษย์ที่เป็นผู้น้อยให้อินยอมหรือปกปิดเรื่องราว อาศัยความไว้นื้อเชื่อใจและความไร้เดียงสาของเด็กเป็นโอกาสในการเข้าถึงและเกิดการคุกคามทางเพศขึ้น แม้จะดูเหมือนว่ามีลักษณะแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกันมากกว่า แต่ที่จริงแล้วก็เป็นการใช้อำนาจของความเป็นครูอาจารย์แสวงประโยชน์ทางเพศจากนักเรียน ถึงแม้ว่าจะมีข้อกำหนดด้านจริยธรรมทางเพศของครูใน พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 มาตรา 94 หมวด 6 ว่าด้วยวินัย

และการรักษาวินัย ระบุว่า “ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่กระทำการล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้เรียนหรือนักศึกษา ไม่ว่าจะอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของตนหรือไม่ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง” (สารสนเทศสุขภาพไทย, 2555 : 1) และประมวลกฎหมายอาญามาตรา 285 ระบุว่า “ถ้าการกระทำผิดตามมาตรา 276 มาตรา 277 ทวิ มาตรา 277 ตร มาตรา 278 มาตรา 279 มาตรา 280 มาตรา 282 หรือมาตรา 283 เป็นการกระทำแก่ผู้สืบสันดาน ศิษย์ซึ่งอยู่ในความดูแล ผู้อยู่ในความควบคุม ตามหน้าที่ราชการ ผู้กระทำต้องระวางโทษหนักตามที่ระบุไว้ในมาตรานั้น ๆ หนึ่งในสาม” (สุริยา ช้องเสนาะ, 2561 : 6) เห็นได้ว่า มีการระบุไว้เพียงว่าต้องไม่กระทำการอันเป็นการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ ลวนลาม แทะโลม หรือกระทำการใด อันไม่เหมาะสมทางเพศต่อผู้เรียน ข้าราชการอื่นหรือบุคคลที่มาติดต่อราชการเท่านั้น

เบญจพร ปัญญา และดวงแข รักไทย (2550 : 6) กล่าวว่า ผลกระทบที่เกิดจากการคุกคามทางเพศในเด็ก นอกจากผลกระทบทางร่างกาย เช่น การอักเสบในช่องคลอดแล้วยังส่งผลกระทบทางจิตใจ ซึ่งในระยะแรกเด็กจะมีอาการ หวาดกลัว ตกใจง่าย เียบ ซึม นอนไม่หลับ ฝันร้าย ส่วนในระยะยาวจะทำให้เด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ มีปัญหา การปรับตัว ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาบุคลิกภาพและพัฒนาการทางจิตใจ เช่น สูญเสียความไว้วางใจขั้นพื้นฐานต่อบุคคลอื่น และสังคมรอบข้าง สร้างสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่นได้ยาก ขาดทักษะทางสังคม มีปัญหาในการแสดงความรักความผูกพัน กับผู้อื่น ความนับถือตนเองเสียไป รวมทั้งความรู้สึกผิดและความละอายในใจจะนำไปสู่อาการซึมเศร้า บางรายอาจรุนแรง ถึงกับพยายามฆ่าตัวตาย หรือบางคนอาจหนีออกจากบ้านแล้วหันมาใช้ยาเสพติด และในบางกรณีอาจเกิดบุคลิกภาพแปรปรวน มีพฤติกรรมทางเพศที่ผิดปกติ โดยมีพฤติกรรมสำส่อนทางเพศ หรือกลายเป็นคนเก็บกด ผลดังกล่าวแม้จะมากหรือน้อยก็ล้วนแต่ เป็นผลเสียต่อเด็กที่ถูกกระทำทั้งสิ้น โดยเฉพาะผลกระทบด้านจิตใจซึ่งทำให้เด็กมีสภาพจิตใจและบุคลิกภาพที่ผิดปกติ อันจะเป็น อุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตของเด็ก นอกจากนี้ ดวงพร เพชรคง (ม.ป.ป. : 3-4), กุลญาณินทร์ ศรีดาชาติ (2554 : 35-38), พรวิภา วิทยารักษ์ (2554 : 47), Boland (2002 : 16), Anita and Dorothy (2003, : 118-119), และ Dziech et al. (2008 : 23) กล่าวถึง ผลกระทบที่เกิดกับเด็กที่ถูกคุกคามทางเพศไว้สอดคล้องกันว่า ความรุนแรงนั้นจะมากหรือน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับบุคลิกของเด็ก และประเภทของการถูกกระทำ ดังนี้ 1) กรณีที่ไม่รุนแรง เช่น การให้เด็กดูอวัยวะเพศ ไขคำพูดลามก แทะโลม อาจมีผลให้เด็กมีปัญหาด้านอารมณ์ และจิตใจชั่วคราว ใจสั่น หัวใจวาย รุสีกผิด กระวนกระวาย กลัวถูกรังเกียจ ระแวงผู้ใหญ่และคนแปลกหน้า สนใจเรื่องเพศผิดปกติ หรือชอบจับคำอวัยวะเพศของผู้อื่น 2) กรณีที่รุนแรง หากผู้ล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กเป็นผู้ปกครอง หรือญาติใกล้ชิด หรือเมื่อเด็กถูกกระทำโดยวิธีรุนแรง อาจมีผลต่อเด็กด้านต่าง ๆ ดังนี้ 2.1) ด้านร่างกาย เด็กผู้ที่ถูกคุกคามทางเพศ ร่างกายมักจะได้รับความกระทบกระเทือน และเกิดอาการบาดเจ็บที่ไม่รุนแรง ถึงขั้นรุนแรงมากจากการใช้กำลังขู่ขู่ โดยเฉพาะผู้ถูกคุกคามที่เป็นเด็ก บางรายมีร่างกายที่บอบช้ำเนื่องจากการถูกทำร้าย บางรายอาจจะติดเชื้อจากบาดแผล ปัญหาโรคติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ บางรายอาจถูกทำร้ายอย่างรุนแรงจนเสียชีวิต หรือการตั้งครรภ์ 2.2) ด้านอารมณ์ เด็กจะสะท้อนจิตใจจนเป็นเหตุให้ฝนราย ซึมเศร้า กังวล กริตรอง หรือพยายามทำร้ายตัวเองหรือฆ่าตัวตาย หวาดกลัวผู้ล่วงละเมิดทางเพศ หรือผู้ที่มักจะมีลักษณะคล้ายผู้ล่วงละเมิด หรือบางกรณีก็อาจคลอเคลียกับบุคคลดังกล่าวนี้มากผิดปกติ 2.3) ด้านพฤติกรรม บุคคลที่ภายหลังจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศ อาจส่งผลให้มีพฤติกรรมและบุคลิกภาพที่เปลี่ยนแปลงไป โดยอาจมีการเรียนที่แย่ลง บางคนอาจหนีจากโรงเรียน หนีออกจากบ้าน หรือประชดชีวิตด้วยการหันมาใช้สารเสพติด ขาดบริการ ทางเพศ ถ้าหากเกิดการถูกล่วงละเมิดทางเพศหรือการทารุณทางเพศเป็นประจำ หรือเป็นระยะเวลานานในวัยเด็ก ทั้งนี้จากการ ศึกษาพบว่า เมื่อโตขึ้นพฤติกรรมทางเพศอาจผิดปกติไปด้วย อาจมีแนวโน้มจะเป็นอาชญากร และก่ออาชญากรรมทางเพศได้ บางคนอาจกลายเป็นคนที่ลักษณะยั่ววน มีพฤติกรรมที่สำส่อนทางเพศหรืออาจกลายเป็นคนที่เก็บกด ซึ่งเกิดปัญหาต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม กล่าวได้ว่า ผลกระทบที่เกิดจากการถูกคุกคามทางเพศของนักเรียนประกอบด้วยปัญหาทางการศึกษา ปัญหาทางจิตใจ และมีพฤติกรรมที่หลีกเลี่ยงจากกลุ่มคน แม้ว่าจะมีประสบการณ์การคุกคามทางเพศที่มีความรุนแรง แตกต่างกัน นักเรียนที่ถูกคุกคามทางเพศอย่างรุนแรงจะมีแนวโน้มได้รับผลกระทบหลายประการ และส่งผลให้เกิดการคิด

ฆ่าตัวตายในที่สุด ส่วนนักเรียนที่ถูกคุกคามทางเพศที่ไม่รุนแรง ส่วนใหญ่จะมีพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงเพื่อป้องกันการถูกคุกคามทางเพศซ้ำ

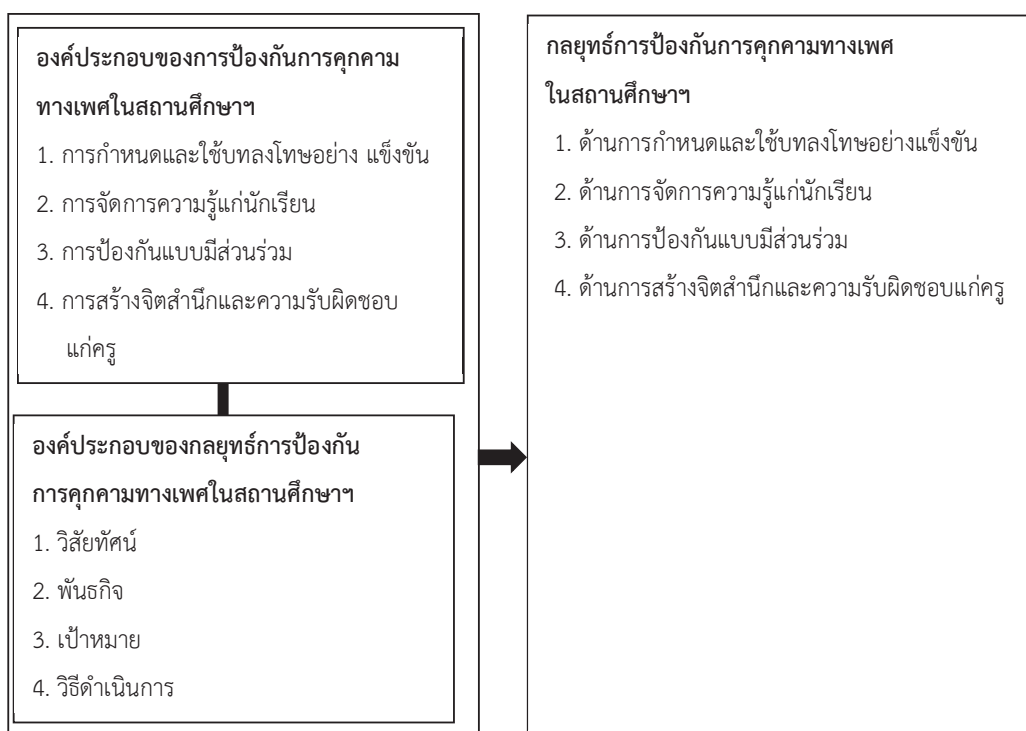
จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ถ้าสามารถป้องกันการคุกคามทางเพศ โดยเฉพาะต่อนักเรียนได้แล้วจะทำให้นักเรียนรอดพ้นจากการตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงและใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข การป้องกันปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทุกสถานศึกษาต้องร่วมกันแก้ไขปัญหาการคุกคามทางเพศ โดยเสริมสร้างวัฒนธรรมไม่ยอมรับความรุนแรงทางเพศทุกรูปแบบ ร่วมสร้างมุมมองใหม่ต่อผู้ถูกระทำ ความรุนแรงทางเพศ ไม่ตีตรา และต้องสร้างเสริมพลังอำนาจให้ผู้ถูกระทำสามารถก้าวผ่านปัญหาไปได้ ขณะเดียวกันก็ต้องสร้างเสริมความเข้าใจทุกระดับถึงสาเหตุและแนวทางการป้องกันตัวเองจากการถูกคุกคามทางเพศ ตลอดจนมีการวางแผนเพื่อกำหนดกลยุทธ์และวิธีดำเนินการที่เหมาะสม กลยุทธ์ในการป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษาที่ได้ถือว่าเป็นสารสนเทศที่เป็นประโยชน์สำหรับการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายที่เน้นการปฏิบัติที่เป็นไปได้ เพื่อให้ผู้กำหนดนโยบายใช้ประกอบการตัดสินใจในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศในสถานศึกษาทุกระดับต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนากลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กรอบแนวคิด

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ไว้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และระยะที่ 2 การพัฒนากลยุทธ์ รายละเอียดดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาการวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ 1) องค์ประกอบของการป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา มี 4 ด้าน ประกอบด้วย 1.1) ด้านการกำหนดและใช้บทลงโทษอย่างเข้มข้น 1.2) ด้านการจัดการความรู้แก่นักเรียน 1.3) ด้านการป้องกันแบบมีส่วนร่วม และ 1.4) ด้านการสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบแก่ครู และ 2) องค์ประกอบของกลยุทธ์ ประกอบด้วย 2.1) วิสัยทัศน์ 2.2) พันธกิจ 2.3) เป้าหมาย 2.4) วิธีดำเนินการ และ 2.5) ตัวชี้วัด

2. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

2.1 กลุ่มเป้าหมายผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยการสัมภาษณ์เพื่อให้ข้อมูลในประเด็น ดังนี้ 1) ประเภของการคุกคามทางเพศในสถานศึกษา 2) สถานการณ์/สภาพการณ์ที่นำไปสู่การคุกคามทางเพศในสถานศึกษา 3) ลักษณะของนักเรียนที่มักจะเป็นเหยื่อของการคุกคามทางเพศในสถานศึกษา 4) บุคลากรในโรงเรียนและบทบาทในการป้องกันการคุกคามทางเพศในสถานศึกษา และ 5) สิ่งที่นักเรียนควรปฏิบัติเพื่อป้องกันตัวเองจากการถูกคุกคามทางเพศ ประกอบด้วย 1) อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา มีวุฒิปริญญาเอกทางด้านสังคมสงเคราะห์ จำนวน 1 คน 2) นักสังคมสงเคราะห์หรือผู้ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการเด็ก จำนวน 2 คน และ 3) ผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก หรือมีวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ จำนวน 2 คน

2.2 กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาพหุกรณีโรงเรียนต้นแบบการป้องกันการคุกคามทางเพศในสถานศึกษา โดยการให้สัมภาษณ์ในประเด็น ดังนี้ 1) ประเภของการคุกคามทางเพศในสถานศึกษา 2) สถานการณ์/สภาพการณ์ที่นำไปสู่การคุกคามทางเพศในสถานศึกษา 3) ลักษณะของนักเรียนที่มักจะเป็นเหยื่อของการคุกคามทางเพศ 4) บุคลากรในโรงเรียนและบทบาทในการป้องกันการคุกคามทางเพศในสถานศึกษา และ 5) สิ่งที่นักเรียนควรปฏิบัติเพื่อป้องกันตัวเองจากการถูกคุกคามทางเพศ จำนวน 18 คน ใน 3 โรงเรียน ๆ ละ 6 คน ประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน 2) รองผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่มงานกิจการนักเรียน หรือหัวหน้างานปกครอง จำนวน 1 คน 3) ครูแนะแนว และครูที่ปรึกษา จำนวน 2 คน และ 4) ตัวแทนนักเรียน จำนวน 2 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่จะใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured interview form) เพื่อเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 กลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยประเด็นในการสัมภาษณ์มีดังนี้ 1) ประเภของการคุกคามทางเพศในสถานศึกษา 2) สถานการณ์/สภาพการณ์ที่นำไปสู่การคุกคามทางเพศในสถานศึกษา 3) ลักษณะของนักเรียนที่มักจะเป็นเหยื่อของการคุกคามทางเพศ 4) บุคลากรในโรงเรียนและบทบาทในการป้องกันการคุกคามทางเพศในสถานศึกษา และ 5) สิ่งที่นักเรียนควรปฏิบัติเพื่อป้องกันตัวเองจากการถูกคุกคามทางเพศ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์โดยพัฒนาข้อคำถามจากรายละเอียด

เนื้อหา ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้คำถามที่ครอบคลุมการป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายผู้ทรงคุณวุฒิและกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาพุทธิโรงเรียนต้นแบบการป้องกันการคุกคามทางเพศในสถานศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้ 1) ประสานผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ให้ข้อมูลเพื่อสอบถามความสมัครใจและเต็มใจในการให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย 2) ขออนุญาตจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ไปยังผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ให้ข้อมูลเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ 3) ส่งแบบสัมภาษณ์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ให้ข้อมูลทราบล่วงหน้า 4) สัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่ที่นัดหมาย โดยจดบันทึก บันทึกเสียงด้วยเครื่องบันทึกเสียงถ่ายภาพ และรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง 5) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และบันทึกด้วยเครื่องบันทึกเสียงมาถอดคำพูดแล้วพิมพ์เป็นเอกสาร

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และจัดหมวดหมู่ตามประเด็นต่าง ๆ เพื่อนำผลที่ได้มาประกอบการจัดทำร่างกลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา แล้วจัดประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert group meeting) จำนวน 9 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์ต่อไป

สรุปผล

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปผลการวิจัย ดังนี้

กลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศในสถานศึกษา มี 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการกำหนดและใช้บทลงโทษอย่างเข้มข้น 2) ด้านการจัดการความรู้แก่นักเรียน 3) ด้านการป้องกันแบบมีส่วนร่วม และ 4) ด้านการสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบแก่ครู องค์ประกอบของกลยุทธ์ มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย วิธีดำเนินการ และตัวชี้วัด เพื่อให้เกิดการผสมผสานระหว่างองค์ประกอบของการป้องกันการคุกคามทางเพศในสถานศึกษา และองค์ประกอบของกลยุทธ์ฯ รวมทั้งสนองตอบวัตถุประสงค์การวิจัยในเรื่องนี้ได้เหมาะสม ผู้วิจัยจึงอธิบายกลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ดังนี้ วิสัยทัศน์ของกลยุทธ์ฯ คือ นักเรียนทุกคนต้องได้รับการส่งเสริมและดูแลให้เป็นคนดีมีคุณภาพ

กลยุทธ์ที่ 1 ด้านการกำหนดและใช้บทลงโทษอย่างเข้มข้น มีพันธกิจซึ่งระบุขอบเขตการดำเนินงาน ว่าส่งเสริมสนับสนุนการเพิ่มหรือใช้บทลงโทษครูที่กระทำการคุกคามทางเพศนักเรียนในสถานศึกษา และเป้าหมายของกลยุทธ์นี้มุ่งเน้นให้สถานศึกษาทุกแห่งกำหนดขอบเขต ทิศทาง ปรับและใช้หลักสูตรการป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษาให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพและบริบทของตนเอง มีการลงโทษและเพิ่มโทษครูที่ประพฤติผิดทางเพศกับนักเรียนอย่างจริงจัง มีการดำเนินการโดยส่งเสริมสนับสนุนให้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย วิธีดำเนินการ และการบริหารงานที่ชัดเจน เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมสร้างความตระหนักรู้ เข้าใจ ยอมรับและใช้กระบวนการบริหารเชิงบูรณาการในองค์กรการศึกษา และสามารถวัดผลการดำเนินงานได้จากตัวชี้วัดของการปฏิบัติในองค์กรการศึกษา ดังนี้ 1) ครูที่กระทำความผิดทางเพศในสถานศึกษาอย่างร้ายแรงต้องได้รับบทลงโทษสถานหนัก และให้ดำเนินการตามกระบวนการของกฎหมายอาญาทันที 2) ในกรณีที่ครูกระทำความผิดทางเพศไม่ร้ายแรง ผู้บังคับบัญชาต้องดำเนินการทางวินัยและลงโทษการกระทำนั้นอย่างจริงจัง 3) หลักในการ

พิจารณากำหนดโทษต้องคำนึงถึง 3.1) หลักนิติธรรม 3.2) หลักโนธรรม 3.3) หลักความเป็นธรรม และ 3.4) นโยบายของทางราชการ อย่างเท่าเทียมกันทุกครั้งในทุกปีการศึกษา โดยไม่มุ่งเน้นไปที่หลักใดหลักหนึ่ง

กลยุทธ์ที่ 2 ด้านการจัดการความรู้แก่นักเรียน มีพันธกิจซึ่งระบุขอบเขตการดำเนินงาน ว่าสร้างความรู้ความเข้าใจในการป้องกันการคุกคามทางเพศในสถานศึกษาแก่นักเรียน และเป้าหมายของกลยุทธ์นี้มุ่งเน้นให้นักเรียนทุกคนได้รับการจัดการความรู้ในการป้องกันการคุกคามทางเพศในสถานศึกษาตามขั้นตอนอย่างเหมาะสม รวมถึงมีการจัดสภาพแวดล้อมภายในบริเวณอาคาร สถานที่ต่าง ๆ ให้มีความปลอดภัย นักเรียนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ สอดคล้องกับหลักการป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา มีการดำเนินการโดยส่งเสริมสนับสนุนการให้ความรู้ในการป้องกันตัวเองจากการถูกคุกคามทางเพศที่ถูกต้องแก่นักเรียน โดยมีระบบการทำงาน วางแผนงาน และแนวทางในการป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษาอย่างครอบคลุมและทั่วถึง และสามารถวัดผลการดำเนินงานได้จากตัวชี้วัดของการปฏิบัติในองค์กรการศึกษา ดังนี้ 1) ครูทุกคนต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถ สะสมความรู้เกี่ยวกับทักษะการป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบอยู่เสมอ 2) ครูทุกคนต้องมีบทบาทในการจัดการความรู้เรื่องการป้องกันการคุกคามทางเพศต่อนักเรียนในสถานศึกษา หรือในชั้นเรียนร่วมกับนักเรียน อย่างน้อย 1 ครั้ง/สัปดาห์ 3) ครูทุกคนมีกลไกการแนะแนวที่ดี ในการป้องกันการคุกคามทางเพศต่อนักเรียนในสถานศึกษา 1 ครั้ง/สัปดาห์ ในคาบโฮมรูม

กลยุทธ์ที่ 3 ด้านการป้องกันแบบมีส่วนร่วม มีพันธกิจซึ่งระบุขอบเขตการดำเนินงาน ว่าส่งเสริม สนับสนุนหน่วยงานองค์กรภาครัฐ เอกชน ทีมสหวิชาชีพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และครอบครัว ให้ร่วมป้องกันการคุกคามทางเพศนักเรียนในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และเป้าหมายของกลยุทธ์นี้มุ่งเน้นให้ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนทั้งในและนอกสถานศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในแนวทางปฏิบัติและมาตรการการป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา มีการดำเนินการโดยส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงาน องค์กร ภาครัฐ เอกชน ทีมสหวิชาชีพ ครอบครัว ฯลฯ ให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษาอย่างเหมาะสม และสามารถวัดผลการดำเนินงานได้จากตัวชี้วัดของการปฏิบัติในองค์กรการศึกษา ดังนี้ 1) ผู้บริหารและครูทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาในการป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา 2) บุคลากรในสถานศึกษาทุกคนร่วมกันดำเนินการตามโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ ครบถ้วน และต่อเนื่องภาคเรียนละ 1 ครั้ง 3) บุคลากรในสถานศึกษาร่วมบูรณาการกับหน่วยงานภายนอก เช่น ตำรวจ ทหาร ทีมสหวิชาชีพ เจ้าหน้าที่ปกครอง ในการดูแล พิทักษ์ ปกป้อง และคุ้มครองนักเรียนไม่ให้ถูกคุกคามทางเพศตลอดปีการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 4 ด้านการสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบแก่ครู มีพันธกิจซึ่งระบุขอบเขตการดำเนินงาน ว่าพัฒนาศักยภาพครู และผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการทำงานด้านการป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา และเป้าหมายของกลยุทธ์นี้มุ่งเน้นให้สถานศึกษาทุกแห่งมีการมอบหมายหน้าที่ให้ครูรับผิดชอบในแต่ละมาตรการป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนอย่างชัดเจน มีการดำเนินการโดยส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีการนำผลการประเมินผลการปฏิบัติงานมาใช้ปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง และสามารถวัดผลการดำเนินงานได้จากตัวชี้วัดของการปฏิบัติในองค์กรการศึกษา ดังนี้ 1) ครูทุกคนต้องมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบในการให้การศึกษา มีการแทรกทักษะการป้องกันตัวให้นักเรียนกรณีถูกคุกคามทางเพศอย่างน้อย 1 ครั้ง/สัปดาห์ 2) ครูทุกคนต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่พึ่งของนักเรียนอบรม/ซักถามปัญหาต่าง ๆ จากนักเรียนนอกชั่วโมงเรียน อย่างน้อย 1 ครั้ง/สัปดาห์ 3) ครูทุกคนต้องมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้นักเรียนรู้จักนำทักษะมาใช้ป้องกันตัวเอง จากการถูกคุกคามทางเพศในสถานศึกษา ปีการศึกษาละ 1 ครั้ง

จากที่กล่าวมาข้างต้น กลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งได้มาจากการสังเคราะห์ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเอกสาร

และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และการศึกษาพหุกรณีสถานศึกษาด้านแบบระบบช่วยเหลือนักเรียนด้านการป้องกันการคุกคามทางเพศ ผู้วิจัยนำมาจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย วิธีดำเนินการ และตัวชี้วัด ดังนี้ 1) วิสัยทัศน์ ภายในปี 2565 นักเรียนทุกคนต้องได้รับการส่งเสริมและดูแลให้เป็นคนดีมีคุณภาพ 2) พันธกิจ ประกอบด้วย 2.1) ส่งเสริม สนับสนุนการเพิ่มหรือใช้บทลงโทษครูที่กระทำการคุกคามทางเพศนักเรียนในสถานศึกษา 2.2) สร้างความรู้ความเข้าใจในการป้องกันการคุกคามทางเพศในสถานศึกษาแก่นักเรียน 2.3) ส่งเสริม สนับสนุนหน่วยงาน องค์กรภาครัฐ เอกชน ทีมสหวิชาชีพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และครอบครัว ให้ร่วมป้องกันการคุกคามทางเพศนักเรียนในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ 2.4) พัฒนาศักยภาพครู และผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการทำงานด้านการป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา 3. เป้าหมาย ประกอบด้วย 3.1) สถานศึกษาทุกแห่งกำหนดขอบเขต ทิศทาง ปรับและใช้หลักสูตรการป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษาให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพและบริบทของตัวเอง มีการลงโทษและเพิ่มโทษครูที่ประพฤติผิดทางเพศกับนักเรียนอย่างจริงจัง 3.2) นักเรียนทุกคนได้รับการจัดการความรู้ในการป้องกันการคุกคามทางเพศในสถานศึกษาตามขั้นตอนอย่างเหมาะสม รวมถึงมีการจัดสภาพแวดล้อมภายในบริเวณอาคาร สถานที่ต่าง ๆ ให้มีความปลอดภัย นักเรียนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ สอดคล้องกับหลักการป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา 3.3) ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนทั้งในและนอกสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจในแนวทางปฏิบัติและมาตรการการป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา 3.4) สถานศึกษาทุกแห่งมีการมอบหมายหน้าที่ให้ครูรับผิดชอบในแต่ละมาตรการการป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนอย่างชัดเจน 4) วิธีดำเนินการ ประกอบด้วย 4.1) ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย วิธีดำเนินการ และการบริหารงานที่ชัดเจน เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมสร้างความตระหนักรู้ เข้าใจ ยอมรับและใช้กระบวนการบริหารเชิงบูรณาการในองค์กรการศึกษา 4.2) ให้ความรู้ในการป้องกันตัวเองจากการถูกคุกคามทางเพศที่ถูกต้องแก่นักเรียน โดยมีระบบการทำงาน วางแผนงาน และแนวทางในการป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษาอย่างครอบคลุมและทั่วถึง 4.3) ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงาน องค์กร ภาครัฐ เอกชน ทีมสหวิชาชีพ ครอบครัว ฯลฯ ให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษาอย่างเหมาะสม 4.4) ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีการนำผลการประเมินผลการปฏิบัติงานมาใช้ปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง 5) ตัวชี้วัด ประกอบด้วย 5.1) ครูที่กระทำความผิดทางเพศในสถานศึกษาอย่างร้ายแรงต้องได้รับบทลงโทษสถานหนัก และให้ดำเนินการตามกระบวนการของกฎหมายอาญาทันที 5.2) ในกรณีที่ครูกระทำความผิดทางเพศไม่ร้ายแรง ผู้บังคับบัญชาต้องดำเนินการทางวินัยและลงโทษการกระทำความผิดอย่างจริงจัง 5.3) หลักในการพิจารณากำหนดโทษต้องคำนึงถึง (1) หลักนิติธรรม (2) หลักโมฆธรรม (3) หลักความเป็นธรรม และ (4) นโยบายของทางราชการ อย่างเท่าเทียมกันทุกครั้งในทุกปีการศึกษา โดยไม่มุ่งเน้นไปที่หลักใดหลักหนึ่ง 5.4) ครูทุกคนต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถ สละสมความรู้เกี่ยวกับทักษะการป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบอยู่เสมอ 5.5) ครูทุกคนต้องมีบทบาทในการจัดการความรู้เรื่องการป้องกันการคุกคามทางเพศต่อนักเรียนในสถานศึกษา หรือในชั้นเรียนร่วมกับนักเรียน อย่างน้อย 1 ครั้ง/สัปดาห์ 5.6) ครูทุกคนมีกลไกการแนะแนวที่ดีในการป้องกันการคุกคามทางเพศต่อนักเรียนในสถานศึกษา 1 ครั้ง/สัปดาห์ ในคาบโฮมรูม 5.7) ผู้บริหารและครูทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาในการป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา 5.8) บุคลากรในสถานศึกษาทุกคนร่วมกันดำเนินการตามโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบครบถ้วน และต่อเนื่องภาคเรียนละ 1 ครั้ง 5.9) บุคลากรในสถานศึกษาร่วมบูรณาการกับหน่วยงานภายนอก เช่น ตำรวจ ทหาร ทีมสหวิชาชีพ เจ้าหน้าที่ปกครอง ในการดูแล พิทักษ์ ปกป้อง และคุ้มครองนักเรียนไม่ให้ถูกคุกคามทางเพศ ตลอดปีการศึกษา 5.10) ครูทุกคนต้องมิจิตสำนึกและความรับผิดชอบในการให้การศึกษา มีการแทรกทักษะการป้องกันตัวให้นักเรียนกรณีถูกคุกคามทางเพศอย่างน้อย 1 ครั้ง/สัปดาห์ 5.11) ครูทุกคนต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่พึ่งของนักเรียน อบรม/ซักถาม

ปัญหาต่าง ๆ จากนักเรียนนอกชั่วโมงเรียน อย่างน้อย 1 ครั้ง/สัปดาห์ 5.12) ครูทุกคนต้องมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้นักเรียนรู้จักนำทักษะมาใช้ป้องกันตัวเองจากการถูกคุกคามทางเพศในสถานศึกษา ปีการศึกษาละ 1 ครั้ง

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยเสนอผลการอภิปรายการวิจัย ดังนี้

1. กลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศในสถานศึกษา มี 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการกำหนดและใช้บทลงโทษอย่างเข้มข้น 2) ด้านการจัดการความรู้แก่นักเรียน 3) ด้านการป้องกันแบบมีส่วนร่วม และ 4) ด้านการสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบแก่ครู สอดคล้องกับ กิ่งดาว ศรีวรรณท์ และคณะ (2546 : 34-36), อัมพร ชำรงลักษณ์ (2552 : 36-55), เดชนันต์ คุณ (2555 : 108-110), สุริยา พ้องเสนาะ, 2561 : 3-6, Balick (2010 : 16-22), และ Hill (2011 : 28-32) ที่กล่าวถึงกลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศในสถานศึกษาแต่ละด้าน ดังนี้ 1) ด้านการกำหนดและใช้บทลงโทษอย่างเข้มข้น เป็นการกำหนดและใช้บทลงโทษแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เกี่ยวกับการคุกคามทางเพศ ในสถานศึกษา เป็นการใช้กฎหมายเพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษายำเกรงและยึดถือปฏิบัติ เพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงตน รักษาชื่อเสียงและภาพลักษณ์ที่ดีของตนเองและองค์กร โดยต้องไม่ละเมิดหลักสำคัญทางศีลธรรม ศาสนา และประเพณี ตลอดจนไม่กระทำการใดอันอาจเป็นการเสื่อมเสียและไม่ไว้วางใจให้เกิดแก่องค์กรหรือราชการ 2) ด้านการจัดการความรู้แก่นักเรียน ต้องเกิดจากการผสมผสานการทำงานของบุคลากรภายในสถานศึกษา กล่าวคือ จะต้องมีความรู้ความเข้าใจ และมุ่งมั่นที่จะพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้นำแห่งการเรียนรู้ พัฒนา และเอื้ออำนวยให้บุคลากรภายในสถานศึกษาพัฒนากระบวนการจัดการความรู้การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษาไปพร้อมกันด้วย นอกจากนี้กระบวนการในการจัดการและให้ความรู้แก่นักเรียนต้องมีขั้นตอนดำเนินงานอย่างเหมาะสม บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษามีความเข้าใจและสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาต้องมีคุณภาพรองรับการจัดการความรู้และการให้ความรู้ได้อย่างเหมาะสม และเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนได้ใช้ระบบสารสนเทศอย่างทั่วถึง เพื่อการให้ความรู้แก่นักเรียนมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายของโรงเรียน 3) ด้านการป้องกันแบบมีส่วนร่วม เป็นแนวปฏิบัติของผู้บริหารและครูในการป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีการให้ความรู้ ความเข้าใจ และสร้างความตระหนักในเรื่องเพศแก่นักเรียน โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรในสถานศึกษาจะต้องร่วมมือกับผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่ มูลนิธิ ทีมสหวิชาชีพ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการป้องกัน ช่วยสอดส่อง สังเกตว่ามีเหตุการณ์อะไรบ้างที่สื่อแว่วว่าอาจจะมี การคุกคามทางเพศขึ้นในสถานศึกษา รวมทั้งการร่วมกันสร้างกลไกการป้องกันเด็กนักเรียนจากการถูกคุกคามทางเพศ และ 4) ด้านการสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบแก่ครู การมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบสำหรับความเป็นครูนั้น เป็นสิ่งที่ครูทุกคนควรพึงมีติดตัวอยู่ตลอดเวลา การตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของครูในการป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา ครูและบุคลากรในสถานศึกษาทุกคนควรร่วมกันปฏิบัติด้วยความจริงใจ มีความรับผิดชอบอย่างเต็มความสามารถ รวมทั้งการใช้หลักธรรม หลักจรรยาบรรณวิชาชีพครู เพื่อการปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับภาพลักษณ์ของความเป็นครูที่ดี

2. กลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศในสถานศึกษา มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) วิสัยทัศน์ 2) พันธกิจ 3) เป้าหมาย 4) วิธีดำเนินการ และ 5) ตัวชี้วัด ทั้ง 5 องค์ประกอบนี้มีความเกี่ยวข้องกับการทำงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ในปัจจุบันมักเป็นการทำงานอย่างมีกลยุทธ์เพราะกลยุทธ์ หมายถึง แนวทางการดำเนินงานให้บรรลุเป้าประสงค์ขององค์กรที่กำหนดไว้ โดยคำนึงถึงทรัพยากรที่มีอยู่ และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมตามบริบทขององค์กร สอดคล้องกับ วิโรจน์ สารรัตน์ (2543 : 44), ประชุม รอดประเสริฐ (2547 : 22) และเรืองวิทย์ เกษสุวรรณ (2551 : 103-104) ได้กล่าวถึงความสำคัญ

ของกลยุทธ์กับการบริหารว่า กลยุทธ์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญเพราะเป็นเครื่องมือบังคับทิศทางในการบริหารองค์กร และเป็นข้อมูล ที่ผู้บริหารพิจารณาใช้เพื่อการตัดสินใจและสั่งการ ดังนั้น กลยุทธ์จึงมีความสำคัญต่อการบริหารเพราะ 1) กลยุทธ์จะช่วยทำให้ ผู้บริหารทราบว่าจะทำอะไร ทำอย่างไร และใช้ปัจจัยชนิดใดบ้าง นอกจากนี้กลยุทธ์จะช่วยให้ผู้บริหารปฏิบัติงานต่าง ๆ อย่างมี ความมั่นใจ เพราะกลยุทธ์เป็นทั้งแผนงาน เครื่องชี้ทิศทาง และหลักประกันที่ผู้บริหารทุกระดับชั้นจะต้องยึดถือ 2) กลยุทธ์จะช่วย ให้บุคลากรทุกระดับชั้นในองค์กร ได้เข้าถึงภารกิจของหน่วยงานที่ตนเองสังกัด รวมทั้งวิธีการปฏิบัติภารกิจให้ประสบผลสำเร็จ และกลยุทธ์ยังช่วยให้การประสานงานระหว่างหน่วยงานเป็นไปได้อย่างขึ้น 3) กลยุทธ์ก่อให้เกิดเป้าหมายในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการบริหารงานทุกชนิด การบริหารงานโดยมีเป้าหมายจะทำให้ประหยัดทั้งการเงิน เวลา และบุคลากร รวมถึงพลังความสามารถหรือศักยภาพของบุคลากรในองค์กรด้วย นอกจากนี้ยังทำให้การทำงานของบุคลากร เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุถึงเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพด้วยเช่นกัน 4) กลยุทธ์ที่ดีจะช่วยสนับสนุน ส่งเสริม การใช้อำนาจของผู้บริหารให้เป็นไปโดยถูกต้อง มีเหตุผล และมีความยุติธรรม อันจะนำมาซึ่งความเชื่อถือ ความจงรักภักดี และความมีน้ำใจในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา และ 5) กลยุทธ์จะช่วยให้เกิดการพัฒนาทางด้านการบริหาร เพราะกลยุทธ์ จะพัฒนาผู้บริหารงานหรือผู้ใช้ให้มีความสามารถในการแปลความ และสามารถทำให้กลยุทธ์เป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้ นอกจากนี้กลยุทธ์ จะพัฒนาผู้บริหารให้รู้จักคิดทำกลยุทธ์ขึ้น แทนที่จะคิดปฏิบัติตามกลยุทธ์แต่เพียงอย่างเดียว

กล่าวได้ว่า กลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แต่ละกลยุทธ์มีอาจทำได้โดยกลุ่มบุคคลหนึ่งบุคคลใด องค์กรหนึ่งองค์กรใด หรือระดับหนึ่งระดับใดเท่านั้น แต่ควรเป็นการทำงานร่วมกันของทุกฝ่ายในสังคมที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องแตกต่างกันไปตามบทบาท ของตน ดังนี้ 1) ผู้ปกครอง มีส่วนสำคัญในการช่วยป้องกันการคุกคามทางเพศโดยสนับสนุนให้เด็กพูดคุยเกี่ยวกับการใช้ชีวิต ในโรงเรียน รวมทั้งดูแลสภาพทางร่างกายและจิตใจที่เด็กได้รับ สร้างความไว้วางใจให้เด็กกล้าที่จะเล่าเรื่องราวต่าง ๆ กับผู้ปกครอง และผู้ปกครองควรเป็นตัวอย่างโดยการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม 2) ครูและเจ้าหน้าที่ของโรงเรียน มีบทบาทในการป้องกันการ คุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษาโดยการสร้างหลักสูตรการเรียนการสอนเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศเชื่อมกับ สิทธิมนุษยชน หรือหน่วยงานอื่น ๆ และใช้วิธีการสอนแบบต่าง ๆ เชื่อมโยงกับเรื่องนี้ รวมทั้งควรมีการรวบรวมแหล่งข้อมูลสำหรับ นักเรียนที่อาจประสบกับการคุกคามทางเพศ เช่น บทความ เว็บไซต์ และสายด่วน ทำรายการและแหล่งข้อมูลที่สามารถเข้าถึงได้ ในชั้นเรียนหรือสำนักงาน นอกจากนี้การสร้างสภาพแวดล้อมที่น่าไว้วางใจในชั้นเรียน สำนักงาน ห้อง หรือมุมต่าง ๆ ในโรงเรียน เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการป้องกันการคุกคามทางเพศ หรือนักเรียนจำเป็นต้องรู้จักบุคคลที่สามารถปรึกษาเกี่ยวกับการคุกคาม ทางเพศได้ 3) ผู้บริหารและคณะกรรมการโรงเรียน สามารถป้องกันการคุกคามทางเพศได้โดยกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการคุกคาม ทางเพศที่มีความชัดเจน เข้าใจง่าย และเข้าถึงได้ มีการเปิดเผยนโยบายในสถานที่ที่เข้าถึงได้ในโรงเรียน และพิมพ์ลงในคู่มือ นักเรียน รวมทั้งควรมีการสนทนา การฝึกอบรม และการประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับนโยบายในการวางแผนและการลงโทษ สำหรับการคุกคามทางเพศในโรงเรียน ทั้งนี้ควรมีการจัดอย่างแพร่หลายและเหมาะสมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน 4) องค์กรและหน่วยงานอื่น ๆ เช่น องค์กรต่อต้านการค้ามนุษย์และทารุณกรรมเด็ก มูลนิธิพิทักษ์สิทธิเด็ก สำนักหรือหน่วยงาน ด้านกฎหมาย ทีมสหวิชาชีพ กระทรวงศึกษาธิการ หรือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ฯลฯ ควรจัดโครงการ ฝึกทักษะต่าง ๆ เกี่ยวกับการป้องกันการคุกคามทางเพศให้แก่เด็กและเยาวชน รวมถึงมีการพัฒนาโครงการให้ความรู้และความเข้าใจ เกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษา บทบาททางเพศ ภัยทางเพศ และการป้องกันตนเองจากสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการถูกคุกคามทางเพศ และควรพัฒนาโครงการดังกล่าวสู่กลุ่มนักเรียนทุกระดับ เพื่อให้เด็กนักเรียนมีแนวทางในการปฏิบัติตนที่เหมาะสม และมีพฤติกรรม การป้องกันการคุกคามทางเพศได้ก่อนเข้าสู่วัยรุ่น นอกจากนี้ต้องมีกฎหมายและบทลงโทษเกี่ยวกับความผิดทางเพศในสถานศึกษา อย่างชัดเจน โดยบทลงโทษในกฎหมายนั้นคือผลร้ายที่ผู้กระทำผิดต้องได้รับ เนื่องจากกระทำการที่กฎหมายที่ใช้ขณะนั้น บัญญัติว่าเป็นความผิด และผลร้ายที่ผู้กระทำผิดได้รับ คือ โทษที่กฎหมายกำหนดไว้ การลงโทษต้องเป็นการก่อให้เกิดความทุกข์ ทรมานแก่บุคคลผู้ฝ่าฝืนกฎหมายและต้องกระทำโดยรัฐเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 คณะผู้บริหาร ครู และบุคลากรในสถานศึกษาจะต้องร่วมมือกับผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่ มูลนิธิ ทีมสหวิชาชีพ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา ควรศึกษาและทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับหลักการปฏิบัติในแต่ละกลยุทธ์เพื่อที่จะนำไปใช้ในการป้องกันการคุกคามทางเพศในสถานศึกษาได้อย่างถูกต้อง

1.2 ควรมีการกระจายและจัดตั้งศูนย์เฝ้าระวังการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษาจากส่วนกลาง มาสู่เครือข่ายและโรงเรียนตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศครั้งต่อไป ควรศึกษากับกลุ่มที่เคยมีประสบการณ์การถูกคุกคามทางเพศ (กรณีได้รับอนุญาต) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดลึกซึ้ง และชัดเจนตรงตามเป้าหมายที่ต้องการศึกษา เพื่อนำไปสู่การหากลยุทธ์ซึ่งเป็นมาตรการป้องกันและแนวทางการแก้ไขมิให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าวกับเหยื่อรายใหม่อีก

2.2 ควรทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมหรือพัฒนา เพื่อนำกลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศในสถานศึกษาที่ได้ไปสู่การปฏิบัติจริงในทุกสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กิ่งดาว ศรีวรรณ และคณะ. (2546). การสำรวจทางระบาดวิทยาสุขภาพจิตของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: สถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- กุลญาณินทร์ ศรีดาชาติ. (2554). การเลือกแปดรับข่าวสารเรื่องเพศศึกษาผ่านสื่อมวลชน สื่อบุคคลของนักเรียนมัธยมต้น ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเพศศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจนวิทย์ นวลแสง, ภัทรารักษ์ เกษตรสาระ และอชิรญา ภู่งศกร. (2559). ความรับผิดชอบและการเยียวยาผู้เสียหายจากการคุกคามทางเพศ ศึกษากรณีประเทศไทย สหพันธ์รัฐเยอรมนี และเครือรัฐออสเตรเลีย. วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย, 8(2), 325-368.
- ดวงพร เพชรคง. (ม.ป.ป.). การล่วงละเมิดทางเพศ : บทความใช้เพื่อการนำออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา รายการเจตนารมณ์กฎหมาย. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- เดชอนันต์ คุณ. (2555). มาตรการลงโทษทางวินัยเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา. วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.
- เบญจพร ปัญญา และดวงแข รักไทย. (2550). การทารุณทางเพศในเด็ก: รายงานผู้ป่วย 16 ราย. วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย, (7)3, 138-163.
- ประชุม รอดประเสริฐ. (2547). การบริหารโครงการ. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.
- พรวิภา วิภาณราชย์. (2554). การคุกคามทางเพศต่อสตรีในที่ทำงาน. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2551). การนำนโยบายไปปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- ไทยโพสต์. (2561). ล่วงละเมิดทางเพศสถานศึกษาเป็นข่าวแค่ 5%. กรุงเทพฯ: หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ จำกัด.
- วิโรจน์ สารัตนะ. (2543). กระบวนการนโยบายทางการศึกษา จากระบบการเมืองสู่ระบบราชการ ปัญหาอุปสรรคและแนวทางพัฒนา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ์.

- สารสนเทศสุขภาพไทย. (2555). 6 ภัยทางเพศในสถานศึกษาถึงเวลาต้องแก้ไขอย่างเป็นระบบ. สืบค้นเมื่อ 21 มีนาคม 2561, จาก http://www.hiso.or.th/hiso/picture/reportHealth/ThaiHealth2009/thai2009_17.pdf
- สิริลักษณ์ บัญชาศักดิ์. (2552). การประยุกต์ใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสม ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์ สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพ. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุริยา ช้องเสนาะ. (2561). เด็กนักเรียนกับการถูกล่วงละเมิดทางเพศ. วารสาร *Hot Issue*, 8(1), 1-8.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). การล่วงละเมิดทางเพศนักเรียน. ที่ ศธ 04001/106/2550.
- อนงค์ลักษณ์รัตนา โพธิ์ชัย. (2552). ความคิดเห็นของครูที่มีต่อบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหการล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาในเขตอำเภอฟาน จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- อัมพร อารังลักษณ์. (2552). รายงานวิจัย เรื่อง การคุกคามทางเพศในโรงเรียนมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Anita, R. and Dorothy, L. (2003). *Childhood Sexual Abuse, Disorder Eating, Alexithymia, and General Distress: A Mediation Model*. University of Illinois at Urbana-Champaign.
- Balick, D. (2010). *Harassment Free Hallways: How to Stop Sexual Harassment in School*. Washington D.C.: American Association of University Women Educational Foundation.
- Boland, M. L. (2002). *Sexual Harassment: Your Guide to Legal Action*. Naperville, Illinois: Sphinx Publishing.
- Dziech, B. et al. (2008). *Sexual Harassment on Campus*. Chicago Illinois: University of Illinois Press.
- Hill, C. (2011). *Crossing the Line: Sexual Harassment at School*. Washington, DC: AAUW.

บทความวิชาการ

การสังเคราะห์ความรู้ด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ตามแนวคิดบูรณาการเนื้อหาและภาษา (CLIL)

The knowledge synthesis of English Teaching Based on Content and Language Integrated Learning Approach (CLIL)

สุจินตา คำเงิน¹, ลำไย สีหามาตย์² และ เกศราพรหม พันธุ์ศรีเกตุ คงเจริญ³

Sujinta Khamngoen¹, Lumyai Seehamat² and Ketsaraphan Punsriket Khongjaroen³

Received : 26 ก.ค. 2562

Revised : 10 ต.ค. 2562

Accepted : 15 ต.ค. 2562

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์ และนำเสนอความรู้ด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามแนวคิดบูรณาการเนื้อหาและภาษา หรือที่เรียกว่า CLIL (Content Language Integrated Learning) เพื่อประโยชน์ต่อครูผู้สอนภาษาอังกฤษและครูผู้สอนเนื้อหาวิชาอื่น ๆ ที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางให้นักเรียนเรียนรู้ภาษาตามธรรมชาติ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สุขศึกษา ภูมิศาสตร์ และศิลปะ นอกจากนี้บทความยังเสนอองค์ประกอบ ทั้งสี่ด้าน (4Cs) ของ CLIL อันได้แก่ เนื้อหา (Content) การรู้คิด (Cognitive) การสื่อสาร ด้านภาษา (Communication) และวัฒนธรรม (Culture) การจัดสาระการเรียนรู้ในระดับที่เหมาะสม (Hard CLIL หรือ Soft CLIL) ประโยชน์ของ CLIL ในการจัดการเรียนการสอน บทบาทครูและบทบาทนักเรียน การประเมินผลการเรียนรู้ อีกประการหนึ่งบทความนี้นำเสนอตัวอย่างการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด CLIL ในต่างประเทศ โดยการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิด CLIL นี้ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาด้านภาษาอังกฤษที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาผู้เรียนต่อไป

คำสำคัญ : แนวการจัดการเรียนการสอน, ภาษาอังกฤษ, การเรียนรู้แบบบูรณาการเนื้อหาและภาษา

Abstract

The purposes of this article are to synthesize the knowledge and to present the idea based on Content and Language Integrated Learning Approach or CLIL with the teachers of English and those who teach contents in courses using English as the medium to learn the language naturally such as Sciences, Mathematics, Health education, Geography and Arts. Furthermore, this article also present the components of 4Cs of CLIL including Content, Cognition, Communication and Culture, the proportion of learning management (Hard CLIL or Soft CLIL), the benefits of CLIL, teachers and students' roles, evaluation and

¹ นิสิตระดับปริญญาเอก หลักสูตรการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

อีเมล: sujinta151@gmail.com

² อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

³ อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

¹ Doctoral Student Doctor of Education Program in Curriculum and Instruction, College of Education, University of Payao
Email: sujinta151@gmail.com

² Lecturer, Curriculum and Instruction, College of Education, University of Payao

³ Lecturer, Curriculum and Instruction, College of Education, University of Payao

assessment. In addition, this article has presented the examples of Content and Language Integrated Learning Approach used in many countries that we can apply for English teaching and learning in the future.

Keywords : approach, English, Content and Language Integration

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายเร่งปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งระบบให้สัมพันธ์เชื่อมโยงกัน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสริมสร้างสมรรถนะและทักษะการใช้ภาษาอังกฤษของผู้เรียน ให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและเป็นเครื่องมือในการแสวงหาองค์ความรู้เพื่อพัฒนาตน อันจะนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดแนวปฏิบัติในการปฏิรูปการเรียนการสอน เพื่อให้ดำเนินการไปสู่เป้าหมาย (สถาบันภาษาอังกฤษ, 2557 : 1) โดยปรับจุดเน้นการเรียนการสอนให้เป็นไปตามธรรมชาติของการเรียนรู้โดยเน้นการสื่อสาร (Communicative Language Teaching : CLT) ปรับการเรียนการสอนจากการเน้นไวยากรณ์มาเป็นเน้นการสื่อสารที่เริ่มจากการฟัง ตามด้วยการพูด การอ่าน และการเขียนตามลำดับ การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้คำนึงถึงธรรมชาติการเรียนรู้ภาษา กระบวนการเรียนการสอนควรมีลักษณะเป็นการเรียนรู้ตามธรรมชาติที่ใกล้เคียงกับภาษาแรก (L1) คือภาษาไทย ที่เริ่มเรียนรู้จากการฟัง และเชื่อมโยงเสียงกับภาพเพื่อสร้างความเข้าใจ แล้วจึงนำไปสู่การเลียนเสียง คือ การพูด และนำไปสู่การอ่านการเขียนในที่สุด การจัดการเรียนการสอนจึงควรเป็นการสอนเพื่อการสื่อสารอย่างแท้จริง (สถาบันภาษาอังกฤษ, 2557 : 3)

นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังมีนโยบายในเรื่องการยกระดับด้านภาษาอังกฤษของผู้เรียน โดยมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนในทุกระดับชั้น โดยจัดให้มีโครงการพิเศษ ห้องเรียนพิเศษและรายวิชาที่เน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสศึกษาเรียนรู้และใช้ภาษาอังกฤษมากขึ้นอย่างเข้มข้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ชุมชน และสังคม อันจะนำไปสู่การสร้างประชากรให้มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเพื่อการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และการประกอบอาชีพในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้ดำเนินการขยายโครงการพิเศษด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษได้แก่ 1) International Program (IP) เป็นการจัดการเรียนการสอนด้วยหลักสูตรนานาชาติ สำหรับผู้เรียนที่มีความสามารถ ทางวิชาการสูง มุ่งจัดการเรียนการสอนให้ได้คุณภาพของโรงเรียนนานาชาติ 2) English Program (EP) เป็นการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ โดยจัดการสอนเป็นภาษาอังกฤษในวิชาต่าง ๆ สัปดาห์ละไม่น้อยกว่า 18 ชั่วโมง โดยครูชาวต่างชาติเจ้าของภาษา / หรือผู้มีคุณสมบัติเทียบเท่าเป็นผู้สอน ยกเว้นภาษาไทย และรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไทยและศิลปวัฒนธรรมไทย 3) Mini English Program (MEP) เป็นการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษเช่นเดียวกับ EP แต่นักเรียนเรียนวิชาต่าง ๆ เป็นภาษาอังกฤษไม่น้อยกว่า 15 ชั่วโมง โดยครูชาวต่างชาติเจ้าของภาษา / หรือผู้มีคุณสมบัติเทียบเท่าเป็นผู้สอน ยกเว้นภาษาไทยและรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไทยและศิลปวัฒนธรรมไทย 4) English Bilingual Education (EBE) เป็นการจัดการเรียนการสอนแบบสองภาษา (ไทย-อังกฤษ) ในวิชาวิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา (ยกเว้นประวัติศาสตร์และศาสนา) และศิลปะ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มโอกาสและเวลาในการเรียนรู้และใช้ภาษาอังกฤษของนักเรียนในโรงเรียนทั้งขนาดเล็ก และขนาดกลางที่ขาดความพร้อมในการจัดหาครูต่างชาติมาสอน จัดการเรียนการสอนโดยครูไทยที่ได้รับการพัฒนาและเตรียมความพร้อมอย่างเป็นระบบ และ 5) English for Integrated Studies (EIS) เป็นรูปแบบที่พัฒนาขึ้นเพื่อเพิ่มทักษะภาษาของนักเรียน ทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ด้วยการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นภาษาอังกฤษโดยครูประจำวิชาที่เป็นครูไทย

จากลักษณะรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมและยกระดับความสามารถด้านภาษาอังกฤษให้กับนักเรียนนั้น การจัดการเรียนการสอนแบบสองภาษา (EBE) และการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบบูรณาการ (EIS) นั้นเป็นรูปแบบการพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับโรงเรียนที่มีความพร้อมน้อย ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด CLIL (Content and Language Integrated Learning) ซึ่งหมายถึง การเรียนรู้แบบบูรณาการเนื้อหา (content) และภาษา (Language) เป็นแนวคิดที่ให้ผู้เรียนเรียนเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สุขศึกษา ภูมิศาสตร์ และศิลปะ ไปพร้อมกับเรียนรู้ภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศที่เป็นภาษาที่ผู้เรียนสนใจ การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด CLIL (Content and Language Integrated Learning) ได้รับความนิยมในประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรปที่จัดการเรียนการสอนด้วยภาษาที่สอง (English as a Second Language : ESL) หรือภาษาต่างประเทศที่ 2 (English as a Foreign Language : EFL) ในประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการ หรือประเทศที่ใช้ภาษาประจำชาติเป็นของตนเอง (L1) และพบว่าในประเทศอังกฤษก็มีการใช้ CLIL (Content and Language Integrated Learning) สำหรับการสอนภาษาต่างประเทศ และการสอนนักเรียนที่มาจากประเทศอื่น

การเรียนการสอนตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้บูรณาการเนื้อหาและภาษา หรือ CLIL (Content and Language Integrated Learning) นั้นเป็นแนวคิดที่จะช่วยพัฒนาให้นักเรียนเกิดความสามารถทางด้านภาษาดีขึ้น โดยเป็นแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่สนับสนุนให้ครูใช้ภาษาต่างประเทศเป็นสื่อกลางในการดำเนินการเรียนการสอน ซึ่งครูสามารถนำเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสาระการเรียนรู้อื่น และการเรียนภาษาเข้าด้วยกัน ดังนั้นจึงส่งผลให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษได้อย่างเป็นธรรมชาติ และส่งเสริมให้ครูและนักเรียนสามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนสามารถถ่ายโอนความคิดในรูปแบบของภาษา จากการนำเนื้อหาสาระวิชาอื่นมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดการบรรลุเป้าหมายของการใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสารได้

วัตถุประสงค์

เพื่อสังเคราะห์ และนำเสนอองค์ความรู้ด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามแนวคิดบูรณาการเนื้อหาและภาษา หรือที่เรียกว่า CLIL (Content Language Integrated Learning)

CLIL คืออะไร

CLIL เป็นชื่อย่อของ Content Language Integrated Learning โดย David Marsh นักการศึกษาชาวสโลวัก เป็นวิธีสอน ได้ชี้ว่าเป้าหมายของวิธีสอน (Methodology) ที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และศิลปะผ่านภาษาต่างประเทศ (Marsh, 2002 : 65) ได้ระบุว่า CLIL เป็นแนวการสอนที่มุ่งเน้นสองทาง อันได้แก่ ความรู้ทางภาษาและความรู้ทางเนื้อหาวิชา เป็นการสอนภาษาควบคู่กับการสอนเนื้อหาโดยมุ่งเน้นในเรื่องการสื่อความหมาย การใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร ซึ่ง Brown (2015) ได้กล่าวว่า การมีเป้าหมายที่มากกว่าการสอนคือการจัดการเรียนรู้ภาษาอย่างมีความหมาย อันจะนำไปสู่การเรียนรู้และการจดจำที่ยาวนาน ส่วน Stevie (2016 : 28) ได้ให้คำจำกัดความของ CLIL ว่าเป็นการสอนวิชาต่างๆให้กับนักเรียนโดยผ่านการใช้ภาษาที่เป็นภาษาที่ไม่ใช่ภาษาแม่ เช่น ถ้าสอนในห้องเรียนของนักเรียนจีนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ 2 (English as a Second Language : ESL) จะต้องสอนภาษาอังกฤษโดยไม่ใช้ภาษาจีนเลย ในการสอนคำศัพท์ ไวยากรณ์และความรู้ทางภาษาศาสตร์ให้ใช้ได้แต่ภาษาอังกฤษเท่านั้น และต้องช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ภาษาตามแนวธรรมชาติ ไม่ใช่สอนแค่เนื้อหาวิชาแต่ต้องสอนให้นักเรียนได้รับความรู้ด้านภาษาด้วย

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด CLIL ได้ใช้อย่างแพร่หลายในยุโรปมาเป็นศตวรรษแล้ว เพื่อเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ภาษากับเด็กวัยรุ่นให้จบจากโรงเรียนโดยมีความสามารถในการสื่อสารได้หลายภาษา CLIL เคยถูกใช้พัฒนาทักษะการพูดของนักเรียนที่มีความสามารถเป็นเลิศด้วย (Cimermanova, 2017 : 1) และ Marsh ยังได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดการ

เรียนรู้ CLIL ว่า เป็นการเปิดโอกาสให้วัยรุ่นใช้ภาษาต่างประเทศอื่นๆได้อย่างเป็นธรรมชาติ โดยพวกเขาเชื่อมโยงกับกฎของการใช้ภาษา แต่ไปมุ่งเน้นที่เนื้อหาวิชาแทน

CLIL มีเป้าหมายในการเรียนรู้ภาษาควบคู่กับเนื้อหาวิชา ในส่วนของเนื้อหาวิชานั้น มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาความคิดของผู้เรียน ส่วนการเรียนรู้ภาษานั้นก็เพื่อพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารตามเป้าหมายทางภาษาที่กำหนดไว้ Pica (2002) กล่าวว่า CLIL ไม่ได้มีความหมายแค่การสอนภาษาต่างประเทศ แต่หมายถึงการสอนผ่านภาษา ภาษาที่ต้องการความรู้ในเนื้อหาวิชา ด้วยกระบวนการที่ซับซ้อน รวมถึงการพัฒนาความคิด (Cognition) ความตระหนักในด้านวัฒนธรรมและเพิ่มแรงจูงใจให้ผู้เรียนด้วย เพราะว่าการสอนนี้ส่งเสริมการเรียนรู้ตามสภาพจริงและความท้าทายของการเรียนรู้ (Doiz, Lasagabaster & Sierra, 2014; Lasagabaster & Linguarum, 2015) นอกจากนี้ Bailey (2015 : 418) ได้ให้ความคิดเห็นว่า CLIL เกี่ยวข้องกับหลักการต่าง ๆ ดังนี้

1. ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด CLIL ตะหนักถึงการสอนหลากหลายวิชาในโรงเรียนผ่านภาษาต่างประเทศ หรือสามารถใช้ภาษาต่างประเทศที่ 2 นั้นได้
2. เป็นการสอนตามสถานการณ์ที่วิชาหรือส่วนของวิชา ถูกสอนเป็นภาษาต่างประเทศโดยการกำหนดเป้าหมายสองอย่าง คือ การเรียนรู้เนื้อหา (Content) และการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (Language)
3. CLIL มักถูกใช้เป็นตัวศัพท์ที่ครอบคลุมแนวการสอนที่หลากหลาย เช่น การเรียนสองภาษา การศึกษาหลายภาษา แต่สิ่งใหม่สำหรับ CLIL คือ มีความยืดหยุ่นมากขึ้นในการใช้สองภาษาในห้องเรียนเพื่อช่วยในการสอน

ความหมายของ CLIL ในประเทศต่าง ๆ ในยุโรป

CLIL เป็นแนวการจัดการเรียนรู้สองภาษา (Bilingual Education) สภาการศึกษาแห่งยุโรปได้ระบุว่า ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด CLIL คือการใช้ภาษาเป็นสื่อกลางในการเรียนรู้เนื้อหาสาระและเนื้อหาสาระที่ถูกใช้เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับการเรียนภาษา ในทวีปยุโรปมีการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด CLIL ในหลายประเทศ โดยมีชื่อเรียกต่างกัน (Umbrella Term) ดังนี้

- 1) ประเทศสวีเดน ใช้คำว่า Immersion
- 2) ประเทศอังกฤษ ใช้คำว่า Bilingual Education
- 3) ประเทศลัตเวีย ใช้คำว่า Multilingual Education
- 4) ประเทศสเปน ใช้คำว่า Integrated Curriculum
- 5) ประเทศออสเตรีย ใช้คำว่า Language Across the Curriculum
- 6) ประเทศฟินแลนด์ ใช้คำว่า Language-enriched Instruction

องค์ประกอบของ CLIL (The basic components of CLIL)

องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด CLIL หรือที่เรียกว่า The 4Cs (Coyle, Hood & Marsh, 2010 : 41) นั้น เป็นองค์ประกอบสำคัญของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ควรคำนึงในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่

1. เนื้อหาสาระ (Content) หมายถึง เนื้อหาสาระ (Content Matters) ที่จะนำมาจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ไม่ใช่เพียงนักเรียนจะได้ความรู้และทักษะจากเรื่องที่เรียนเท่านั้น แต่นักเรียนจะสร้างความรู้ ความเข้าใจได้ด้วยตนเอง พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเนื้อหาที่ครูนำมาเรียนจะต้องเกี่ยวข้องกับความรู้และกระบวนการคิด เพื่อให้ให้นักเรียนได้ตีความ วิเคราะห์ และเข้าใจเนื้อหา

2. การรู้คิด (Cognition) หมายถึง กระบวนการเรียนรู้และทักษะการคิด (Learning and Thinking Process) ที่จะทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ ซึ่งนักเรียนจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ภาษาจากภาษาที่สอง มาสู่ภาษาในรูปแบบของตนเอง

3. การสื่อสารด้านภาษา (Communication) หมายถึง การเรียนรู้และการใช้ภาษา (Language Learning and Using) ซึ่งเกี่ยวข้องกับบริบทและสิ่งแวดล้อมของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับภาษาและบริบททางวัฒนธรรมในสังคมนั้น เน้นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างการใช้ภาษาต่างประเทศในบริบทนั้น ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ที่ส่งเสริมต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียนและทักษะการใช้ภาษาของนักเรียน ทั้งการพูดและการเขียน

4. วัฒนธรรม (Culture) หมายถึง การส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้และเข้าใจในวัฒนธรรมที่หลากหลายและกับผู้อื่น (Developing intercultural understanding and Global Citizenship) ซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ความหลากหลายของวัฒนธรรมและภาษา ส่วนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด CLIL ตามแนวคิดของ Skeet (2011 : 58) ได้เสนอแนวคิดใหม่ของ 4 Cs ดังนี้

4.1 ความร่วมมือ (Collaboration) เป็นความร่วมมือระหว่างครูด้วยกัน ทั้งครูที่เป็นครูที่สอนเนื้อหาและครูที่สอนภาษา และยังเป็นความร่วมมือของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในบทเรียน ได้แก่ การทำโครงการ การแก้ปัญหาร่วมกัน และการทำภาระงานต่าง ๆ เป็นต้น

4.2 ทางเลือก (Choices) ได้แก่ การให้ความสำคัญกับบุคลิกลักษณะของผู้เรียน ความแตกต่างของรูปแบบการเรียนรู้ (Learning Style) ของผู้เรียน สมรรถนะทางภาษาที่แตกต่างกัน และการเลือกแนวทางในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

4.3 ความสามารถในการสร้างสรรค์ (Creativity) เป็นสิ่งที่เห็นได้อย่างชัดเจนจากกระบวนการสอนที่มีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนการสอนต้องเป็นไปในทางสร้างสรรค์และครูต้องสร้างสภาวะแวดล้อมการจัดการเรียนรู้ ต้องกล้าลองและพร้อมที่จะออกจากแนวการสอนเดิม มีการสังเกตรับรู้เรียนอย่างหลากหลาย นอกจากการสังเกตในด้านภาษาและเนื้อหาที่เรียนแล้ว แต่ให้สังเกตการเชื่อมโยงความรู้ของนักเรียนแต่ละคน ให้มั่นใจว่านักเรียนไม่ได้รับเพียงแค่ภาษาแต่เข้าใจเนื้อหาสาระที่เรียนด้วย

4.4 การเชื่อมโยง (Connection) ต้องมีการเชื่อมโยงกับความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้เรียน สถานการณ์ในชีวิตจริง และเชื่อมโยงกับสื่อต่างๆที่มีอยู่จริงในชีวิตประจำวัน

การจัดสาระในการจัดการเรียนรู้ Hard CLIL และ Soft CLIL

ในการจัดสาระและน้ำหนักของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด CLIL นั้น ควรคำนึงถึงเป้าหมายของการเรียนรู้ว่าจะมุ่งไปในด้านเนื้อหา (Hard /Strong CLIL) หรือภาษา (Soft/Weak CLIL) โดย Ball (2009 : 37-38) ได้จำแนก CLIL เป็น 5 ประเภท ได้แก่

- 1) การสอนด้วยภาษาที่สองทั้งหมด (Total Immersion)
- 2) การสอนด้วยภาษาที่สองบางส่วน (Partial Immersion)
- 3) การสอนเป็นรายวิชา (Subject Course)
- 4) การสอนในชั่วโมงภาษาโดยบูรณาการเนื้อหาสาระ (Language classes based on thematic units)
- 5) การสอนในชั่วโมงภาษาโดยเน้นเนื้อหาสาระ (Language class with greater use of content)

ส่วน Bentley (2009 : 6) ได้จำแนก CLIL ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

- 1) การสอนด้วยภาษาที่สองบางส่วน (Partial Immersion) โดยจัดสอนจำนวนครึ่งหนึ่งของหลักสูตร
- 2) การสอนเป็นหน่วย (Subject-led/modular) 15 ชั่วโมงต่อหนึ่งภาคเรียน
- 3) วิชาละ 45 นาที หนึ่งครั้งต่อสัปดาห์ (Language-led)

นอกจากนี้ Dale and Tanner (2012, : 4-5) ได้แบ่ง CLIL เป็น 2 ประเภทคือ

- 1) การสอนเนื้อหาหลักด้วยครูวิชาหลักที่ใช้ภาษาที่ 2 ได้ เช่น สอนเนื้อหาวิชาภูมิศาสตร์โดยครูผู้สอนภูมิศาสตร์ที่ใช้ภาษาที่สองได้ มีเป้าหมายให้นักเรียนรู้เนื้อหาเป็นเป้าหมายแรก และเรียนรู้ภาษาเป็นเป้าหมายรอง

2) การสอนเนื้อหาบูรณาการโดยครูผู้สอนภาษา มุ่งเน้นให้นักเรียนพัฒนาทักษะทางภาษาโดยใช้เนื้อหา มีเป้าหมายให้นักเรียนรู้ภาษาเป็นลำดับแรก และรู้เนื้อหาเป็นเป้าหมายรอง ในส่วนนี้จะเกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผล ผู้เรียนว่าจะดำเนินไปในลักษณะใด

การจำแนกประเภทของ CLIL ส่วนใหญ่ นักการศึกษาได้จำแนกตามสัดส่วนของการเน้นเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ว่าจะเน้นในด้านเนื้อหาหรือภาษานั้น ดังที่ Paraja (2014 : 47) ได้ให้สัดส่วนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาษาแม่ (Mother tongue) หรือ L1 และภาษาที่สองที่ใช้สอน (Target Language) หรือ L2 ว่าให้ใช้ L1/L2 ในอัตราส่วน 75%/25% เป็นขั้นเริ่มต้นของการใช้ CLIL ในการจัดการเรียนรู้ แม้ว่าในกรณีนี้จะมีการใช้ L2 น้อยแต่ถูกมองว่าเป็น “วิธีเพิ่มคุณค่ามากกว่า” การกำหนดบริบทการเรียนรู้” ส่วน Cimermanova (2017 : 3) ได้แบ่งประเภทของ CLIL เป็นสองประเภทใหญ่ ๆ ตามปริมาณการใช้ภาษาดังนี้

1. การเพิ่มภาษาเข้าไปในสาระการเรียนรู้/วิชา (Additive) แบ่งออกย่อยเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ระดับต่ำ (Low exposition) ใช้ภาษาประมาณ 5-15 % และระดับกลาง (Medium exposition) ใช้ภาษาประมาณ (15-50%)
2. การใช้ภาษาในการจัดการเรียนรู้ในสาระวิชานั้น ๆ (Immerse) ใช้ภาษาในการจัดการเรียนรู้ 50-100% ทั้งนี้การเลือกใช้ CLIL ในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละโรงเรียนต้องคำนึงถึงเป้าหมายการจัดการศึกษาของโรงเรียน ความพร้อม ความเหมาะสม และศักยภาพของครูและนักเรียนมาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาด้วย

ประโยชน์ของ CLIL ในทางการศึกษา

ในการสอนภาษาที่สอง (ESL)หรือภาษาต่างประเทศที่สอง(EFL) ในโรงเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด CLIL นั้น Cimermanova (2017 : 2) ได้กล่าวถึง มุมมองเชิงบวกและประโยชน์ของ CLIL ดังนี้

- 1) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดประสบการณ์ในการสื่อสารในภาษาต่าง ๆ
- 2) เป็นการขยายวงคำศัพท์ และการใช้ภาษาในวิชาต่าง ๆ เช่น วิชาคณิตศาสตร์ ใช้คำว่า Add (บวก), Subtract (ลบ), Multiply (คูณ), Divide (หาร) เป็นต้น

- 3) เป็นการใช้ภาษาที่สองในการทำกิจกรรม
- 4) เป็นการเปลี่ยนทัศนคติของการเรียนภาษา
- 5) เป็นการเพิ่มและเติมเต็มหลักสูตรที่มีอยู่เดิม

Cimermanova (2017 : 3) ได้ให้มุมมองในด้านประโยชน์ต่อนักเรียนที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด CLIL ดังนี้

- 1) นักเรียนได้เรียนรู้ภาษาตามบริบทของงาน
- 2) ภาษาถูกใช้ในการสื่อความหมายในบริบทและสถานการณ์ที่เป็นธรรมชาติ
- 3) สมาชิกของนักเรียนมุ่งไปที่การสนทนาเกี่ยวกับเนื้อหาสาระมากกว่าการใช้ภาษา จึงไม่มีความกังวลในการใช้ภาษา และมีการปฏิสัมพันธ์ในสถานการณ์จริง

- 4) ความรู้พื้นฐานและประสบการณ์มีความจำเป็นในการเรียนรู้
- 5) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาสมรรถนะการสื่อสารภาษาต่างประเทศอื่นได้ดี

นอกจากนี้ประโยชน์จากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด CLIL ก็คือการเอื้อให้ผู้เรียนเรียนรู้ภาษาที่สอง หรือภาษาต่างประเทศได้โดยไม่ต้องเพิ่มเวลาในหลักสูตร แม้ว่าครูต้องปรับรูปแบบการสอนเพื่อจุดประสงค์ในการแก้ไขความขาดแคลน ครูเจ้าของภาษา เมื่อเปรียบเทียบกับทักษะของเจ้าของภาษาที่แท้จริง (Bailey, 2015 : 419) ส่วน Graddol (2006 : 118) ได้กล่าวถึง CLIL ว่า ครูต้องปรับกระบวนการสอนและวิธีสอนเพื่อให้มั่นใจว่านักเรียนจะเข้าใจเนื้อหาที่สอนได้ ครูต้องปรับโดยใช้สื่อและออกแบบการสอนภาษาให้มากขึ้นเพื่อส่งเสริมและความเหมาะสมกับกระบวนการทัศนในการสอนนักเรียน ภาวะความสามารถ (Mixed-ability) ซึ่งจะมีความเกี่ยวข้องกับการงาน ใบความรู้ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการทำงานกลุ่ม

การนำ CLIL ไปใช้อย่างถูกต้องจะนำไปสู่การลดการพุดของครูให้น้อยลง และนักเรียนพุดมากขึ้นเกิดบรรยากาศการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในส่วนของครูก็จะมีทักษะการป้องกันปัญหาทางภาษาและกระบวนการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ไม่ได้ให้ความรู้สึกว่าเป็นกิจวัตรประจำวันที่น่าเบื่อ

บทบาทของครูและนักเรียนตามแนวการสอน CLIL

บทบาทของครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด CLIL มี 2 บทบาท ได้แก่

1) ครูประจำวิชาหรือครูที่สอนเนื้อหาวิชา (Content Teacher) โดยนำการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด CLIL มาใช้ในการพัฒนาศักยภาพด้วยการสอนเนื้อหาวิชาผ่านภาษาเป็นสิ่งที่ท้าทายที่ครูต้องเผชิญ โดยครูควรใช้พจนานุกรมออนไลน์ในการค้นหาคำศัพท์ ศึกษาหนังสือเกี่ยวกับไวยากรณ์ เพื่อฝึกการตั้งคำถามที่เกี่ยวข้องกับการคิดขั้นสูง ควรใช้รูปภาพ แผนภูมิ และแผนภาพช่วยในการสอน

2) ครูที่เป็นครูภาษาและนำเนื้อหาสาระเข้ามาสอน ก็ต้องรู้จักการใช้สื่อออนไลน์ หนังสือเรียนภาษาอังกฤษ หรือหนังสือเรียนของภาษานั้น ๆ ให้ครูเน้นในเรื่องของคำศัพท์เฉพาะของบทเรียน ใช้สื่อการจัดการเรียนรู้ที่สนับสนุนและส่งเสริมการคิดขั้นสูง และหาคำตอบในคำถามที่คาดว่านักเรียนจะถามเกี่ยวกับเรื่องหรือเนื้อหาที่จะสอน

ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง CLIL ครูผู้สอนภาษาและครูผู้สอนเนื้อหา ควรทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน วางแผนหลักสูตรด้วยกัน จึงจะได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่ายในด้านที่ครูแต่ละคนมีความเชี่ยวชาญแตกต่างกัน (Stevie, 2016 : 1) นอกจากนี้ Bentley and Phillips (2007) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่จัดการเรียนรู้ตามแนวคิด CLIL พบว่านักเรียนชาวสเปนที่มีอายุ 14-15 ปี ที่เรียนวิชาวิทยาศาสตร์เป็นภาษาอังกฤษ นักเรียนตอบคำถามที่ว่าอะไรช่วยให้คุณเรียนวิทยาศาสตร์เป็นภาษาอังกฤษได้ดี นักเรียนให้ข้อคิดเห็นว่า การให้คำศัพท์ และแผนภาพในใบความรู้ การให้คำอธิบายมากขึ้น การใช้คำศัพท์ง่าย ๆ ในการอธิบาย การใช้เกม ในกรณีที่คำศัพท์ยากให้ใช้ภาษาสเปนช่วยด้วย ให้เขียนคำศัพท์ยากเป็นภาษาสเปนในด้านข้างของใบความรู้ ให้ใช้รูปภาพมากขึ้น เพิ่มรายการคำศัพท์ ในกรณีที่คำศัพท์ยากมาก ๆ ควรแปลเป็นภาษาสเปนเลย และนักเรียนยังให้ข้อเสนอแนะลำดับความสำคัญในการสร้างความเข้าใจในบทเรียนว่าสิ่งที่ทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนมากที่สุดคือการอธิบายของครู คิดเป็น 56% รองลงมาคือ การแปล 49% การใช้รูปภาพ 38% เพื่อน 36% การใช้แผนภาพและคอมพิวเตอร์ 19% และการใช้รายการคำศัพท์ 18% ตามลำดับ จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าครูยังเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความเข้าใจในเนื้อหาบทเรียน และเพื่อนก็เป็นส่วนสำคัญในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ในห้องเรียน

การประเมินผลในการจัดการเรียนรู้ตามแนว CLIL

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด CLIL เป็นการสอนที่มุ่งเน้นสองทาง (Dual focus) เป็นการสอนทั้งรายวิชาหรือบางส่วนของวิชาด้วยภาษาต่างประเทศ (L2) ที่มีเป้าหมายสองทาง อันได้แก่การสอนเนื้อหาสาระวิชา (Content) และการสอนภาษา (Language) (Marsh, 2002 : 231) ดังนั้นการประเมินผล (Assessment) จึงเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพราะการประเมินผลจะสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการทราบว่าการเรียนเข้าใจในเนื้อหาสาระในรายวิชานั้น ๆ หรือไม่ หรือต้องการประเมินในด้านการใช้ภาษา การประเมินผลตามแนวการจัดการเรียนรู้ CLIL มี 2 ลักษณะ ได้แก่ การประเมินผลด้านภาษา (Language assessment) ว่านักเรียนมีคุณภาพอยู่ในระดับใด เนื้อหาทางภาษาที่เรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ (Learning assessment) เป็นการประเมินผลกระบวนการจัดการเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ของนักเรียนและการพัฒนาโอกาสทางการเรียนรู้ของนักเรียน นอกจากนี้การประเมินผลยังนำไปที่บทบาทของผู้เรียนและการปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน เพื่อครูจะนำไปพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเองต่อไป

การประเมินผลระหว่างเรียน ไม่ได้ดูจากผลความสำเร็จหรือความล้มเหลว แต่ดูจากความตระหนัก ความมั่นใจ การเป็นผู้เข้าใจตนเองโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือในการทำงาน (Ross, 2005 : 319) สอดคล้องกับ Black and

William (1998 : 89) ที่กล่าวว่า การประเมินผลคือการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป นอกจากนี้ Rea-Dickins (2004 : 1) ได้เขียนจากประสบการณ์การสอนภาษาในประเทศอังกฤษว่า การสอนมีความเกี่ยวข้องกับ การประเมิน ในการเลือกเนื้อหา การจัดลำดับเนื้อหา การใช้สื่อการเรียนรู้ และการกำหนดภาระงาน ครูจะต้องคำนึงถึง จุดแข็ง จุดอ่อนของทางเลือกต่าง ๆ ในการสอนด้วย ครูตัดสินใจในการเลือกลักษณะต่าง ๆ ข้างต้นจากประสบการณ์ ความเข้าใจ ในเรื่องการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาสมรรถนะด้านภาษา และตัดสินใจว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่ดีที่สุดในการสอน นอกจากนี้ครูจะต้อง ทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในเรื่องของความก้าวหน้าของผู้เรียน การประเมินตัดสินผลการเรียนตลอดจนพฤติกรรมที่สะท้อน ให้เห็นในภาพรวม

จะเห็นได้ว่าการประเมินผลในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด CLIL เน้นการประเมินผลระหว่างเรียน ไม่ได้ประเมิน เพื่อตัดสินผลการเรียน เป็นการประเมินโดยครูจะได้ทราบความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียน การให้ข้อมูลสะท้อนกลับ เพื่อให้ นักเรียนพัฒนาตนเองได้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งเป็นการประเมินวิธีสอน และการจัดกิจกรรมการสอนของครูเอง เพื่อครูจะได้นำไปปรับใช้และพัฒนาการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด CLIL ในต่างประเทศ

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด CLIL ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในทวีปยุโรปโดยสภาการศึกษายุโรป ได้กำหนด 5 ทักษะทางภาษาที่จำเป็นต้องพัฒนาในการสอนภาษาและสามารถใช้ได้ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด CLIL ได้แก่ การฟัง เพื่อความเข้าใจ การพูด การอ่าน การเขียน และการปฏิสัมพันธ์และการสื่อสาร ในปี ค.ศ. 2008 มีการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด CLIL ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในประเทศเชคเพียง 8% เท่านั้น แต่มีอัตราการเพิ่มขึ้นเป็น 24% ในปี ค.ศ. 2011 ส่วนในสโลวาเกีย CLIL ก็กลายเป็นแนวการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับความนิยมอย่างหลากหลาย คณะรัฐมนตรีและคณะกรรมการ ด้านการศึกษาได้พูดถึง CLIL กันมาก แต่แนวคิดถึงความเป็นไปได้ที่จะนำ CLIL สู่ห้องเรียนจะต้องวิเคราะห์อย่างลึกซึ้งว่าจะนำไป ประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ในประเทศอย่างไร

CLIL ในประเทศสโลวาเกีย

CLIL ได้เริ่มเข้ามาในสโลวาเกีย ในปี 2012 มีการประยุกต์ใช้ CLIL ในโรงเรียน โดยเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ และศึกษาความสำเร็จของประเทศที่เคยใช้ CLIL แล้ว และได้สนับสนุนผลการวิจัยของ Lasagabaster and Sierra (2009) and Dalton-Puffer (2011 : 183-184) ว่าในการจัดการสอน CLIL นั้นมีการสื่อสารภาษาต่างประเทศ (Target Language) ในห้องเรียนน้อยกว่า 50% ภาษาที่ถูกบังคับใช้คือ ภาษาอังกฤษ การบูรณาการภาษาแบบ CLIL ยังใช้ไม่แพร่หลาย บทเรียน CLIL ถูกจัดลงในตารางสอนรายวิชา เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลปะ พลศึกษา โดยแยกส่วนจากการสอนภาษาเลย หลักของการสอน CLIL และการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ (EFL) เป็นความเป็นไปได้ในการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ ด้วยภาษา (L2) นั้นๆ

CLIL ในประเทศอิตาลี

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด CLIL ของประเทศอิตาลี ได้เริ่มขึ้นหลังจากมีการเปลี่ยนหลักสูตรการศึกษาแห่งชาติ สำหรับนักเรียนที่มีอายุ 3-14 ปี ในปี ค.ศ. 2013 เป็นแนวทางในการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ 2 (ESL) ในชั้นเรียนของประเทศ อิตาลี โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา โดยมีแนวทางการจัดการศึกษาให้ครูและโรงเรียนให้อาชนะการแยกส่วนวิชา หรือการจัด วิชาแยกออกจากกัน โดยการรวมเข้าหรือบูรณาการเข้าด้วยกันและให้ความสำคัญกับการเรียนภาษาและวัฒนธรรมที่หลากหลาย สร้างสถานการณ์ให้นักเรียนใช้ภาษาต่างประเทศที่ 2 และที่ 3 แทนการใช้ภาษาอิตาลี นอกจากนี่ยังประกาศว่าเป็นหน้าที่ ของครูที่จะช่วยให้นักเรียนรู้และเข้าใจในภาษาแม่ ตลอดจนภาษาถิ่นของประเทศด้วย ในการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน มีหลักการสำคัญที่ครูจะต้องปฏิบัติตาม ดังนี้ 1) ไม่มีเหตุผลที่ครูจะไม่ใช้ภาษาอังกฤษในห้องเรียน 2) การสอนด้วยภาษาอังกฤษ

ในเวลา 10 นาที วันละสามครั้ง มีประสิทธิภาพมากกว่าการสอนหนึ่งชั่วโมง สองถึงสามครั้งต่อสัปดาห์ 3) ภาษาอังกฤษสามารถใช้ในการทบทวนบทเรียนที่ถูกต้องในแนวทางที่น่าสนใจและสนุกสนาน

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด CLIL ในชั้นเรียนของประเทศอิตาลี ครูใช้ CLIL ในด้านต่าง ๆ (Bailey, 2015 : 419-450) ดังนี้

- 1) การออกคำสั่งในห้องเรียน (Classroom Command) เช่น open your book, please stand up, be quiet, listen เป็นต้น
 - 2) การปฏิสัมพันธ์ในสังคม (Social Interaction) การทักทาย การขอบคุณ การกล่าวลา เช่น Good morning/ afternoon, Thank you, Well done! Have a nice weekend. เป็นต้น
 - 3) การถามและตอบคำถามของนักเรียน (Pupils' answers and questions) ภาษาเพื่อการขออนุญาตต่าง ๆ เช่น Can I go to the toilet, please? Can I give this to...? Can I work with....? เป็นต้น
 - 4) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน (Interaction among the pupils) เช่น Can I have that...,please? What's wrong? Is this correct? เป็นต้น
 - 5) การอุทานตามธรรมชาติ (Natural Exclamations) เช่น Stop it! Oh,no! Please be quiet! เป็นต้น
- นอกจากนี้ยังพบว่าครูนำการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด CLIL มาใช้อย่างหลากหลายในหลาย ๆ วิชา อาทิ คณิตศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ศิลปะและดนตรี วิทยาศาสตร์ และการใช้สอนบูรณาการกับภาษาอิตาลี (Bailey, 2015 : 419-450)

CLIL ในประเทศญี่ปุ่น

ในประเทศญี่ปุ่นนั้นมีการสอนภาษาอังกฤษที่หลากหลาย ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา 24 แห่ง จัดการสอนตามแนวหลักสูตรนานาชาติ IB (International Baccalaureate) เป็นภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ในระดับอุดมศึกษา บางมหาวิทยาลัยได้จัดหลักสูตรปริญญาและปริญญาสำหรับนักศึกษาที่ต้องการเรียนเฉพาะภาษาอังกฤษ หลักสูตรเหล่านี้มีผู้สอนจำนวนน้อยที่เป็นเจ้าของภาษา ส่วนการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมนั้นเป็นการสอนโดยครูชาวญี่ปุ่นเอง มีความเป็นไปได้เล็กน้อยที่ครูญี่ปุ่นเหล่านี้จะสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษ เพราะประสบปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษ ครูญี่ปุ่นส่วนใหญ่มีระดับการใช้ภาษาอังกฤษในระดับ A2 คือผู้ใช้ภาษาขั้นเริ่มต้น (Basic User) ตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษของสหภาพยุโรป (The Common European Framework of Reference for Languages : CEFR) เพราะฉะนั้นการสอนโดยใช้ Hard/Strong CLIL เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยากมาก การนำ CLIL ไปใช้ได้จริงโดยไม่ทำให้เกิดความยุ่งยาก คือการใช้ Weak/Soft CLIL Ikeda (2013 : 12) ได้จัดทำโครงการวิจัยนำ CLIL ไปใช้สอนในโรงเรียนมัธยมในเมืองวาโก เขตไซตามะ โรงเรียนได้จัดสอนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาอายุ 16-18 ปี เป็นแผนการเรียนพิเศษ โดยให้นักเรียนมีโอกาสได้เรียนรู้ภาษาต่างประเทศมากขึ้น โดยเรียนวิชาภาษาอังกฤษ 9 ครั้ง และเพิ่มภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน สเปน จีน 2 ครั้ง ต่อสัปดาห์ ซึ่งมากกว่าห้องเรียนปกติที่เรียนภาษาอังกฤษจำนวน 6 ครั้งต่อสัปดาห์ ในการวิจัยครั้งนี้ได้ให้นักวิจัยและครูผู้สอนมีการจัดประชุมหลาย ๆ ครั้ง เพื่อพัฒนาหลักสูตร ศึกษาเกี่ยวกับหลักการ แผนการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และเทคนิคการสอนในชั้นเรียนร่วมกัน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนสามารถพัฒนาผลงานด้านการเขียนดีขึ้น ทั้งในด้านการใช้คำศัพท์ และการใช้ไวยากรณ์ทางภาษาที่ซับซ้อนขึ้น

CLIL ในประเทศไทย

การจัดการเรียนรู้ตามแนว CLIL ในประเทศไทย มีจัดการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดนี้ โดย ปราณภา โหมตหิรัญ (2559: 144) ได้จัดทำโปรแกรมอบรมครูเพื่อสอนภาษาอังกฤษด้วยเนื้อหาอาเซียนและแนวคิด CLIL ที่มีต่อเนื้อหาความรู้ทัศนคติ และการนำความรู้ไปใช้ในกิจกรรมการสอนภาษาอังกฤษของครูภาษาอังกฤษมัธยมศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งประเทศไทย ซึ่งผู้วิจัยได้ทำคู่มือและชุดฝึกอบรมเพื่อนำเสนอการสอนภาษาอังกฤษด้วยเนื้อหาอาเซียนและแนวคิด CLIL ซึ่งเป็นแนวคิดการสอนที่บูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับภาษา มี 4 องค์ประกอบ คือ เนื้อหา การสื่อสาร ทักษะคิดและวัฒนธรรม (Coyle,

Hood & Marsh, 2010) เพื่อนำชุดฝึกและคู่มือครูไปใช้ในการฝึกอบรมครูประจำการสังกัดองค์กรส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และทำการวิจัยศึกษาผลของโปรแกรมอบรมครูที่มีต่อความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับเนื้อหาความรู้อาเซียนและแนวคิด CLIL และการนำความรู้ไปใช้ในการสอนภาษาอังกฤษของผู้เข้าอบรม คู่มือและชุดฝึกที่จัดทำขึ้นประกอบด้วย 4 โมดูล ใช้เวลาโมดูลละ 1 ชั่วโมง 30 นาที แต่ละโมดูลเริ่มฝึกอบรมโดยการบรรยาย ตั้งประเด็นให้ผู้เข้าอบรมอภิปรายและนำเสนอ และให้ผู้เข้าอบรม ร่วมกิจกรรมการสอนภาษาอังกฤษด้วยเนื้อหาอาเซียนและแนวคิด CLIL และการนำความรู้ไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน ที่เกี่ยวกับการใช้เนื้อหาอาเซียนและแนวคิด CLIL ของครูภาษาอังกฤษมัธยมศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แห่งประเทศไทย โดยผลการวิจัยที่เป็นผลที่ได้ชัดคือ การสร้างทัศนคติที่ดีต่อ การจัดการเรียนการสอนของครู และการสร้าง ทัศนคติในการเรียนภาษาอังกฤษของผู้เรียน เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถบูรณาการความรู้ เนื้อหาอาเซียนเข้าไปด้วยกับการฝึกทักษะ ทำให้นักเรียนตื่นตัวและมีส่วนร่วมกับกิจกรรมในบทเรียน

นอกจากนี้ยังมีการใช้แนวคิด CLIL ในการจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา โดย อาทิตย์ ศรีจันทร์ตร (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลของการสอนตามแนวทฤษฎีบูรณาการเนื้อหาและภาษา (CLIL) ที่มีต่อความสามารถในการฟัง-พูด และความสนใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถ ในการฟัง-พูด และความสนใจในการเรียน ภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการสอนตามแนวทฤษฎีบูรณาการเนื้อหาและภาษา (CLIL) กับการสอนแบบเดิม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนตามแนวทฤษฎีบูรณาการเนื้อหาและภาษากับนักเรียน ที่ได้รับการสอนแบบเดิม มีความสามารถในการฟังและพูดแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความสนใจ ในการเรียนภาษาอังกฤษแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนที่ได้รับการสอนตามแนวทฤษฎีบูรณาการ เนื้อหาและภาษามีความสามารถในการฟัง-พูดหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และมีความสนใจในการเรียนภาษาอังกฤษหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังพบว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนว CLIL เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย หลายเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนใช้ภาษาอังกฤษ ในการสื่อสาร ทำกิจกรรมการเรียนรู้จากเนื้อหาสาระในวิชาอื่น ๆ อย่างหลากหลาย นักเรียนมีโอกาสฝึกทักษะฟัง-พูดภาษาอังกฤษ ได้มาก ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพจากประสบการณ์ตรง และสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง จนเกิดเป็นทักษะในการสื่อสาร ทำให้เข้าใจความหมายในบทเรียน นักเรียนมีความกล้าแสดงออกมากขึ้น กล้าพูด มีความมั่นใจ ในการสื่อสารภาษาอังกฤษมากขึ้น

บทสรุป

การจัดการเรียนรู้ตามแนว CLIL เป็นการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเนื้อหา (Content) สาระรายวิชาเข้ากับภาษา (Language) โดยมีเป้าหมายพัฒนาผู้เรียนให้เรียนรู้ภาษาผ่านเนื้อหาสาระวิชาต่าง ๆ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเผชิญกับสถานการณ์ จริงในการใช้ภาษา เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดประสบการณ์ในการสื่อสารในภาษาต่าง ๆ จากรายวิชาที่หลากหลาย ทั้งยังเป็นการขยายวงคำศัพท์ และการใช้ภาษาในวิชาในชีวิตประจำวัน พัฒนาทักษะทางภาษาด้วยการใช้ภาษาที่สอง หรือภาษา ต่างประเทศ เป็นสื่อในการทำกิจกรรมในชั้นเรียน เป็นการเปลี่ยนทัศนคติของการเรียนภาษา เป็นการเพิ่มและเติมเต็มหลักสูตร เดิมที่มีอยู่แล้ว โดยครูผู้สอนต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ที่เรียกว่า 4Cs อันได้แก่ เนื้อหาสาระ (Content) การรู้คิด (Cognition) การสื่อสารด้านภาษา (Communication) และวัฒนธรรม (Culture) การประเมินผลในการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิด CLIL เน้นการประเมินผลระหว่างเรียน ไม่ได้ประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน เป็นการประเมินความก้าวหน้า ทางเรียนของนักเรียน และประเมินวิธีสอนและการจัดกิจกรรมการสอนของครู เพื่อครูจะได้นำไปปรับใช้และพัฒนา ด้านการสอนให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้การบริหารจัดการของสถานศึกษาที่จะนำการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด CLIL มาใช้นั้น จะต้องคำนึงถึงเป้าหมายการจัดการศึกษาของโรงเรียน ความพร้อม ความเหมาะสม และศักยภาพของครูและนักเรียนมาเป็นเกณฑ์ ในการพิจารณาว่าจะจัดแบบใด จะมีการจัดสัดส่วนแบบใด และจะมีการพัฒนาความพร้อมของครูและนักเรียนในด้านใดบ้าง

เอกสารอ้างอิง

- ปราณภา โหมดหิรัญ. (2559). ผลของโปรแกรมอบรมครูเพื่อสอนภาษาอังกฤษด้วยเนื้อหาอาเซียนและแนวคิด CLIL ที่มีต่อ
เนื้อหาความรู้ ทักษะและการนำความรู้ไปใช้ในกิจกรรมการสอนภาษาอังกฤษของครูภาษาอังกฤษ มัธยมศึกษา
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งประเทศไทย. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 44 (3), 114-130.
- สถาบันภาษาอังกฤษ. (2557). *คู่มือการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแนวใหม่ตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษ
ระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- อาทิตย์ ศรีจันทร์ดร. (2560). ผลของการสอนตามแนวทฤษฎีบูรณาการเนื้อหาและภาษา (CLIL) ที่มีต่อ ความสามารถ
ในการฟัง-พูดและความสนใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสารศาสตร์การศึกษา
และการพัฒนามนุษย์*, 1(2), 174-186.
- Bailey, N. (2015). Attaining Content and Language Integrated Learning (CLIL) in the Primary School Classroom.
American Journal of Educational Research, 3(4), 418-426.
- Ball, P. (2009). *Does CLIL work?*, in D.Hill and P.Alan (eds), *The Best of Both Worlds : International
Perspectives on CLIL*. Norwich Institute of Language Education : Norwich.
- Bentley, K and Phillips. (2007). *Teaching Sciences in CLIL*. unpublished raw data.
- Bentley, K. (2009). *The TKT Course : CLIL Module*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Black, P. and William, D. (1998). Assessment and classroom learning. *Assessment in Education*,
5(1), 1-74.
- Brown, H.D. (2015). *Teaching by Principles : An Interactive Approach to Language Pedagogy*. White Plains,
New York: Pearson Education.
- Cimermanova, I. (2017). *A Dialogue between the Language and Subject Teachers*. Retrieved April 5, 2019,
from https://www.researchgate.net/publication/322992382_CLIL-
- Coyle, D., Hood, P. and Marsh, D. (2010). *CLIL: Content: Content and Language Integrated Learning*.
Cambridge: Cambridge University Press.
- Dale, L. and Tanner, R. (2012). *CLIL A CLIL Activities : A Resource for Subject and Language Teachers*.
Cambridge : Cambridge University Press.
- Dalton-Puffer, C. (2011). Content and Language Integrated Learning : From Practice to Principle?, *Annual
Review of Applied Linguistics*, 31(8), 182-204.
- Doiz, A., Lasagabaster, D., and Sierra, J.M. (2014). CLIL and motivation: the effect of individual and
contextual variables. *The Language Learning Journal*, 42(2), 209-224.
- Graddol, D. (2006). *English Next*. London: British Council Publications.
- Ikeda. (2013). Does CLIL Work for Japanese Secondary School Students? Potential for the “Weak” of CLIL.
International CLIL Research Journal. 2(1), 2013.
- Lasagabaster, D. and Linguarum, P. (2015). *The impact of type of approach (CLIL versus EFL)
and methodology (Book-based versus project work) on motivation*. *Porta Linguarum*23. 41-57.
- Lasagabaster, D, and Sierra, M. J. (2009). Language attitudes in CLIL and Traditional EFL Classes. *International
CLIL Research Journal*, 1(2), 4-17.
- CLIL – a Dialogue between the Language and Subject Teachers.

- Marsh, D. (2002). *Content and Language Integrated Learning : The European Dimension /Actions , Trends and Foresight Potential*. Retrieved April 5, 2019, from <http://Europa.eu.int/comm/education/languages/index.html>
- Paraja, K. (2014). *Focus on CLIL : a qualitative evaluation of content and language integrated learning (CLIL) in Polish secondary education*. Newcastle upon Tyne: Cambride Scholars Publishing.
- Pica, T. (2002). Subject-Matter Content : How Does It Assist the International and Linguistic Needs of Classroom Language Learner?. *The Modern Language Journal*, 86(1), 1-19.
- Rea-Dickins, P. (2004). Understanding teachers as agents of assessment. *Editorial : Language Testing*, 21(3), 249-258.
- Ross, S.J. (2005). The Impact of Assessment Method on Foreign Language Proficiency Growth. *Applied Linguistics*, 26(3), 317-342.
- Skeet, J. (2011). *Reflections on CLIL*. Retrieved April 5, 2019, from <http://clilreflections.blogspot.hk/2011/12/8-cs-of-clil.html>
- Stevie, D. (2016). *Teaching Techniques for CLIL Teacher's Soul*. Retrieved April 7, 2019, from <https://www.fluentu.com/blog/educator/clil-teaching/>

การจัดวางความคิดทางการเมืองในเพลงชาตินิยมหลังรัฐประหาร 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 Political Installation in Nationalism Music after Coup d'état on 22nd May 2014

ชิษณุพงศ์ อินทร์แก้ว¹ และ เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี²

Chitsanupong Intarakaew¹ and Chalerm Sak Pikulsri²

Received : 28 ส.ค. 2561

Revised : 28 ก.พ. 2562

Accepted : 11 พ.ย. 2562

บทคัดย่อ

บทความเรื่องการจัดวางความคิดทางการเมืองในเพลงชาตินิยมหลังรัฐประหาร 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 เป็นส่วนหนึ่งในวิทยานิพนธ์เรื่องเพลงชาตินิยมหลังรัฐประหาร 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจความทรงจำของประชาชนกับสังคม ซึ่งดนตรีเป็นวรรณกรรมชนิดหนึ่งที่มีอิทธิพลอย่างมากในการสร้างความหมายในสังคม

ภายหลังจากเหตุการณ์รัฐประหารได้เกิดรัฐบาลใหม่ภายใต้การนำของ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้มีการกำหนดนโยบายเพื่อเดินหน้าประเทศไทย ซึ่งมีภารกิจหลัก คือ การคืนความสุขให้ประเทศไทย สร้างความสามัคคีเพื่อนำไปสู่ยุทธศาสตร์ชาติ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยบทเพลงได้เข้ามามีบทบาทในการสื่อสารทางการเมือง เชื่อมโยงกับบริบททางสังคมในแต่ละช่วงเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินนโยบายของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ

บทความเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีต่อดนตรี โดยใช้กรอบแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ โดยใช้ดนตรีในการสื่อความหมายผ่านแนวคิดของการสร้างความหมาย (Semiology and Signification) แนวคิดเรื่องการประกอบสร้างความจริงทางสังคม (The Social Construction of Reality) ซึ่งดนตรีได้เข้าไปมีบทบาทในการประกอบสร้างความจริงอย่างเป็นระบบในการแย่งชิงพื้นที่ทางความทรงจำของสังคม

คำสำคัญ : ดนตรี, การประกอบสร้างความจริง, สังคม

Abstract

This article “Political Installation in Nationalism Music after Coup d'état on 22nd May 2014” is part of the thesis “Nationalism Music after Coup d'état on 22nd May 2014.” This article aims to study the understandings of the Thai people and society on the music as a sort of literary works that has a great influence on society's meanings.

After the enforced coup d'état, a new government was formed under Gen. Prayut Chan-o-cha, who acted as both the Prime Minister and the Head of National Council for Peace and Order (NCPO).

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

อีเมล: priginword@windowslive.com

² รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹ Master Student Master of Fine and Applied Arts Program in Music, Faculty of Fine and Applied Arts, Khon Kaen University, Email: priginword@windowslive.com

² Associate Professor of Fine and Applied Arts Program in Music, Faculty of Fine and Applied Arts, Khon Kaen University

The new government set a new policy for moving Thailand forward. The main mission under the policy was to recover happiness for the Thai people and to strengthen the unity of the nation in order to form the national strategy, namely *stability, prosperity and sustainability*. The anthems of that government played an important role in political communication. They were linked to the social context in each period of time in order to correspond to the implementation of the government policy.

For this reason, the objective of this article is to identify the relationship between people's memory and social phenomena toward music. Several concepts and theories, especially *Semiology and Signification* and *the Social Construction of Reality*, are discussed. Songs and music are employed to construct such reality systematically in order to catch the memory of the society.

Keywords : Music, Social Construction of Reality, Society

บทนำ

เพลงชาตินิยมหลังรัฐประหาร 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 โดยบทเพลงที่ได้ประพันธ์คำร้องจาก พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา มีคุณลักษณะทางดนตรีพิเศษแตกต่างไปจากเพลงชาตินิยมในยุคก่อน กล่าวคือมีคุณลักษณะทางดนตรีที่ไม่ได้กระตุ้นเร้าอารมณ์ให้รู้สึกฮึกเหิม หรือมีลักษณะของเพลงมาร์ชเหมือนเช่นที่เพลงชาตินิยมหรือเพลงปลุกใจในอดีต โดยพบว่ามีคุณลักษณะทางดนตรีที่ร่วมสมัยมากขึ้น อาจเรียกได้ว่ามีคุณลักษณะทางดนตรีในรูปแบบของเพลงสมัยนิยม (popular music) มีทำนองที่นุ่มนวล อ่อนโยน โรแมนติก แต่ภายในเนื้อหาของบทเพลงยังเป็นไปเพื่อสร้างความรู้สึกรักชาติ สามัคคี อีกทั้งยังมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับนโยบายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่ได้กำหนดนโยบายจากรัฐบาลของ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา อีกด้วย

เมื่อดนตรีได้ถูกนำไปจัดวางหรือการนำเสนอดนตรีถูกจัดวางในตำแหน่งที่เหมาะสม ทั้งทางวัฒนธรรมและพื้นที่ทางความคิด เพื่อให้เกิดพลังและอำนาจในการสื่อสารอย่างสมบูรณ์ โดยทั่วไปของการจัดวางของดนตรีดังกล่าว สามารถกระตุ้นอารมณ์และความรับรู้ของผู้คนได้ และสิ่งที่สลับซับซ้อนอย่างแยบยลภายใต้การจัดวางดนตรีในพื้นที่และเวลานั้นย่อมมีความหมายในมิติต่าง ๆ

วัตถุประสงค์ของบทความฉบับนี้สะท้อนให้เห็นการจัดวางความคิดทางการเมืองผ่านดนตรี โดยมีเพลงเป็นเครื่องมือสื่อสารทางการเมือง ซึ่งได้เลือกเอาเพลงชาตินิยมหลังรัฐประหาร 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ที่ได้ประพันธ์คำร้องจากฝ่ายรัฐ โดยมีเนื้อหาที่มุ่งเน้นไปในทิศทางของลัทธิอนุรักษนิยม นอกจากนั้นเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการจัดวางชุดความรู้ที่สอดคล้องกับนโยบายจากรัฐที่ถูกจัดวางไว้ในเนื้อหาของเพลง สร้างความหมายให้เกิดขึ้นในสำนึกร่วมของสังคม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการบ้านเมืองให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐ และเพื่อสนับสนุนรัฐบาล

บทความนี้มุ่งชี้ให้เห็นถึงการทำความเข้าใจแนวคิดต่าง ๆ ที่ว่าด้วยการครอบงำอำนาจ เพื่อการศึกษาถึงการก่อร่างและการจัดวางวิธีคิด การมองโลก ตลอดจนวัฒนธรรมที่ถูกครอบงำจากอำนาจนำ ผ่านการสนับสนุนจากสถาบันต่าง ๆ ของฝ่ายรัฐ เพื่อนำไปสู่การทำความเข้าใจการจัดวางอำนาจทางการเมืองในบทเพลงชาตินิยม

กรอบแนวคิด

ดนตรีเป็นผลงานสร้างสรรค์ของมนุษย์ มนุษย์ถูกหล่อหลอมโดยสิ่งแวดล้อม (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2560 : 60) เพลงชาตินิยมถือได้ว่าเป็นเครื่องมือสื่อสารทางการเมืองรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเนื้อหาของเพลงจะถูกใช้เพื่อสร้างอุดมการณ์ชาตินิยม เพื่อเอื้อประโยชน์ในการบริหารประเทศของฝ่ายรัฐบาล โดยหลังจากการรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557

ได้เกิดการเผยแพร่เพลงชาตินิยม ซึ่งมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับนโยบายของฝ่ายรัฐบาล จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าการนำเอาอุดมการณ์ ความคิดทางการเมืองนำไปจัดวางไว้ในเพลงชาตินิยม

การจัดวางความคิดทางการเมือง

มนุษย์ไม่ได้มีองค์ความรู้หรือความเข้าใจต่อสรรพสิ่งมาตั้งแต่กำเนิด แต่ความรู้ต่าง ๆ นั้นเกิดขึ้นได้ผ่านประสบการณ์ที่ต้องอาศัยประสาทสัมผัสทั้ง 5 และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นนั้นเป็นการเพิ่มเติมความรู้ให้กับมนุษย์อันติโอ กรัมสกี (Antonio Gramsci) ไม่เชื่อว่าสรรพสิ่งรอบตัวเรานั้นมีอยู่จริง เพราะกรัมสกีไม่เชื่อว่าสรรพสิ่งจะมีอยู่จริงอย่างสมบูรณ์ เขามองว่า สรรพสิ่งรอบตัวเรานั้นเป็นผลผลิตจากการสร้าง และให้ความหมายโดยสังคม (Socially constructed) (วัชรพล พุทธรักษา, 2561 : 75) กรัมสกีได้แบ่งชนชั้นในโครงสร้างทางสังคม ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ชนชั้นผู้ถือครองทรัพย์สินและปัจจัยการผลิต หรือชนชั้นปกครอง (Dominant classes) และกลุ่มคนที่ถูกกดขี่ หรือมีสถานะรองโดยเปรียบเทียบกับชนอีกกลุ่มชนชั้นหนึ่ง (Subaltern/Subordinate classes) (วัชรพล พุทธรักษา, 2561 : 167)

โครงสร้างส่วนบนนี้เป็นกลุ่มชนชั้นปกครองที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายต่าง ๆ เพื่อการดำเนินแนวทางของประเทศและสังคม ในการกำหนดนโยบายนั้นมักมีทิศทางอำนาจต่าง ๆ เพื่อสร้างเครื่องมือ ในการกระทำให้ประชาชนและสังคมดำเนินไปให้สอดคล้องกับนโยบายที่โครงสร้างส่วนบนของสังคมได้กำหนด จะเห็นได้ว่าโครงสร้างส่วนล่างที่มีสถานะรองลงมานั้น จะต้องดำเนินตามกรอบนโยบายที่ได้ถูกกำหนดไว้

นอกจากนี้กรัมสกียังได้อธิบายถึง วิธีการตีความหรือค้นหาความหมายทางสังคม การเมือง โดยได้อธิบายไว้ผ่านแนวคิดทฤษฎี อย่างเช่น การครองอำนาจ (Hegemony) โครงสร้างส่วนบน (Superstructure) สามัญสำนึก (Common sense) การทำสงครามยึดพื้นที่ความคิด (War of position) กลุ่มประวัติศาสตร์ (Historical bloc) คติชน (Folklore) การสร้างเจตจำนงร่วมประชาชาติ (National-popular collective will) เป็นต้น เหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยการตีความเฉพาะผ่านบริบทและสื่อกลางในการส่งผ่านความหมายทางการเมือง เช่น วรรณคดี บทความ ข้อเขียนในหนังสือพิมพ์ นิติสาร การศึกษา ภาษา เป็นต้น (วัชรพล พุทธรักษา, 2561 : 82) โดยแนวคิดทฤษฎีของกรัมสกี มีขึ้นเพื่อพยายามทำความเข้าใจว่าชนชั้นผู้มีอำนาจได้จัดวางความคิดในเรื่องนั้น ๆ อย่างไร เช่น ความชอบธรรม ความยุติธรรม ความเสมอภาค เสรีภาพ ฯลฯ เอาไว้ให้กับสังคมอย่างไร ซึ่งแนวคิดทฤษฎีของกรัมสกีสามารถเผยให้เห็นถึง ความสัมพันธ์ที่สลับซับซ้อนที่ซ่อนอยู่ภายใต้ฉากหน้าของสังคมต่าง ๆ เพื่อทำความเข้าใจความสัมพันธ์ทางสังคมที่ถูกออกแบบ และจัดวางโดยชนชั้นปกครองในบริบทประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา

การสร้างความหมายในบทเพลง

ดนตรีกับมนุษย์เป็นสิ่งที่อยู่ร่วมกันมาตั้งแต่อดีต ดนตรีเกิดจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์ ดนตรีเกิดขึ้นจากแรงบันดาลใจของมนุษย์ที่พยายามสะท้อนจินตภาพของตนเอง และสภาพสังคมที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาออกมา พร้อมกับสะท้อนแนวคิด อุดมการณ์ออกมาอย่างต่อเนื่อง โดยในคำร้องของเพลงเต็มไปด้วยวาทกรรม

คำว่า “discourse” ซึ่งถูกแปลเป็นภาษาไทยใช้อย่างแพร่หลายในวงวิชาการว่า “วาทกรรม” มีความหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เรียกว่า “ภาษา” เป็นอย่างมาก โดยในทางภาษาศาสตร์ คำว่า discourse มีความหมายว่า “การใช้ภาษาในการพูดหรือเขียนเพื่อที่จะผลิตความหมายหนึ่งๆ ขึ้นมา การให้ความหมายเช่นนี้ ทำให้เห็นว่า ภาษาถูกรับรู้ในฐานะที่เป็นองค์ประกอบที่สามารถกระทำการบางอย่างได้ด้วยตัวมันเอง (พงศ์ปริดา ลิ้มวัฒนะกุล, 2558 : 19) วาทกรรมก็คือภาษาที่สามารถสร้างความหมายให้กับสรรพสิ่งได้นั่นเอง

ความรู้ต่าง ๆ ที่เราคิดว่าเป็นธรรมชาติ หรือเป็นสิ่งที่เห็นจริงอยู่แล้ว หรืออยู่ลอย ๆ แต่ในความเป็นจริงแล้วล้วนแต่มีสถาบันหนุนหลัง เพื่อทำให้ความคิด หรือชุดความรู้เหล่านั้นกลายเป็นความจริงขึ้นมา โดยวาทกรรมจะทำหน้าที่เชื่อมโยงกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจเสมอ ในความเข้าใจของฟูโกต์ (Michel Foucault) วาทกรรมถือเป็นความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

ที่ถูกนิยามว่าเป็นความจริง ภายใต้กรอบความรู้แบบหนึ่งด้วยปฏิบัติการของความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ในการนิยามความหมาย ทั้งนี้การนิยามความหมายอาจมีหลายรูปแบบ เช่น การใส่ร้ายป้ายสี การสร้างชุดความรู้ทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น ในการสร้างวาทกรรมไม่ใช่เป็นเพียงแค่คำพูดเท่านั้น (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2555 : 57-61) นอกจากนั้นไม่มีความสัมพันธ์เชิงอำนาจใดที่ปราศจากความเชื่อมโยงกับสนามของความรู้ และไม่มีความรู้ใด ที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ในเวลาเดียวกัน (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2555 : 27) พูโกต์พยายามชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับอำนาจ ซึ่งได้ให้ความสำคัญในการวิเคราะห์บทบาทของสถาบันทางสังคมต่าง ๆ และบริบททางสังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปฏิบัติการของวาทกรรม

การก่อรูปของวาทกรรม (Discursive formation) เต็มไปด้วยความสัมพันธ์ระหว่างวาทกรรมกับสิ่งที่อยู่ภายนอกจากตัวมัน และยังมีความสัมพันธ์ระหว่างวาทกรรมหนึ่ง ๆ กับบริบทหรือเงื่อนไขของการเมืองและเศรษฐกิจที่ส่งผลให้วาทกรรมนั้น ๆ ก่อรูปขึ้นมาได้ด้วย วัตถุของความรู้จึงเป็นผลผลิตของการบรรจบกันขององค์ประกอบ ทั้งที่อยู่ภายใน และภายนอกที่มาปะทะสังสรรค์กัน ในแง่นี้วัตถุของความรู้จึงเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่สร้างไม่ได้มีแก่นสาระโดยธรรมชาตินอกเหนือหรือพ้นไปจากการก่อรูปของวาทกรรม แต่มันเป็นผลผลิตของปฏิบัติการจำนวนมาก พูโกต์ (Michel Foucault) ให้ความสำคัญกับ “ปฏิบัติการของวาทกรรม” (Discursive practice) โดยชี้ว่า ปฏิบัติการต่าง ๆ ของวาทกรรมก็คือ การแยกตัวออกมาอย่างเป็นเอกเทศของสนามวัตถุความรู้ มันคือการนิยามของกฎหรือหลักการที่ขอบธรรมสำหรับตัวตนของความรู้ และมันคือการสถาปนาบรรทัดฐานให้แก่การสร้างมโนทัศน์และทฤษฎีต่าง ๆ กล่าวดังนั้นแล้วปฏิบัติการของวาทกรรมแต่ละปฏิบัติการจะวางอยู่บนการทำงานของกฎที่กำหนดว่าจะอะไรจะถูกกันออกไป และอะไรที่ถูกเลือก (แก่งกิจ กิติเรียงลาภ, 2562 : 20 - 21) วาทกรรมจะสามารถสร้างความรู้ขึ้นได้จากการผลิตซ้ำ จากการสนับสนุนของสถาบันต่าง ๆ ทำการประกอบสร้างเป็น “ความจริง” ในประวัติศาสตร์ของช่วงเวลานั้น ๆ ทำให้มีผลต่อการรับรู้ในมโนทัศน์ของมนุษย์

วาทกรรม คือ กระบวนการผลิตสร้างความหมาย และอัตลักษณ์ให้กับมโนทัศน์ใดมโนทัศน์หนึ่ง แล้วใช้อำนาจในการทำให้ความหมายและอัตลักษณ์ที่สร้างขึ้นมากลายเป็น “ความรู้” และ “ความจริง” โดยมีสถาบันแบบเป็นทางการคอยสนับสนุนรองรับปฏิบัติการของวาทกรรมนั้น เพื่อให้สังคมรับรู้ยอมรับความหมาย และอัตลักษณ์ดังกล่าวในรูปแบบของความรู้และความจริง

ดังนั้น บทเพลงหรือดนตรีจึงเป็นสุนทรียศาสตร์ที่เต็มไปด้วยพลังในการสื่อสาร เป็นภาษาแห่งอารมณ์ สามารถสร้างความหมายจากการผลิตวาทกรรมในบทเพลง เพื่อกระตุ้นการรับรู้ของผู้ฟัง บทเพลงยังเป็นสื่อทางความคิดที่มีกระบวนการทางสุนทรียศาสตร์ที่สร้างความหมายให้เกิดขึ้นในสังคม

ดนตรีมีส่วนต่อความทรงจำขั้นพื้นฐานของสังคมไทย

ความทรงจำถูกสร้างขึ้นใหม่ด้วยตรรกะที่ร้อยเรียงเข้าด้วยกันอย่างมีเอกภาพ และได้รับความชอบธรรม ด้วยการสนับสนุนจากข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ความทรงจำที่ปรากฏอยู่ในสังคมเป็นผลมาจาก การเลือกสรรของผู้มีอำนาจและสร้างกลไกหรือวิธีการที่ใช้ควบคุมในสังคม ความทรงจำจึงมิใช่การมีจิตสำนึกร่วมทางสังคมของประชาชนที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติแต่อย่างใด หากเป็นพื้นที่ของการต่อสู้ในการนิยามความหมาย และสร้างปฏิบัติการทางสังคมแบบหนึ่งเพื่อค้ำจุนความทรงจำนั้น ๆ ให้คงอยู่

พื้นที่แห่งความทรงจำยังได้ครอบคลุมบริบทของพื้นที่และเวลา ทั้งพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ ภูมิทัศน์ พรมแดนของประเทศ บุคคลในประวัติศาสตร์ อนุสาวรีย์ อาคาร ภาษา วรรณกรรม คำขวัญ พิพิธภัณฑสถาน ศิลปะ สัญลักษณ์ ศาสนา ดนตรี ฯลฯ เหล่านี้ได้ประกอบสร้างขึ้นเป็นปฏิบัติการทางความหมาย และได้เกิดการจัดวางในพื้นที่ทางความทรงจำขั้นใหม่ ซึ่งจะเชื่อมโยงกับพื้นที่ทางความทรงจำของสมอง และกลายเป็นสามัญสำนึก หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นชุดความรู้ที่ครอบงำมนุษย์ภายในสังคมนั้น พื้นที่แห่งความทรงจำ ยังทำหน้าที่ในการบรรจุร่องรอย ก่อรูปของสำนึกร่วมที่มีเจตจำนงแห่งความทรงจำชุดเดียวกัน ซึ่งเป็นความทรงจำที่ผู้มีอำนาจได้เลือกและคัดสรรมา เพื่อสร้างสามัญสำนึก หรือความรูปรูปแบบทั่วไปที่คนในสังคมรับรู้

และเข้าใจ โดยชุดความรู้ที่นั่นไม่จำเป็นต้องค้นคว้าหาคำตอบ ความทรงจำชนิดนี้จะถูกบันทึกซ้ำ ๆ ในร่องรอยของพื้นที่แห่งความทรงจำว่า “มันคือความจริง”

ดนตรีได้ถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือจากชนชั้นปกครอง เพื่อเผยแพร่ถ่ายทอดชุดความรู้ชุดใดชุดหนึ่ง ดนตรีจัดได้ว่าเป็นความรู้สึนึกคิดของผู้คนในยุคสมัยนั้น ๆ ที่บทเพลงได้ตั้งขึ้นตามจังหวะของวิถีชีวิต กล่าวได้ว่าเมื่อมีการนำดนตรีไปจัดวางไว้ที่ใด ดนตรีจะทำการบันทึกประวัติศาสตร์สังคมไว้ด้วย ดนตรียังมีส่วนอย่างมากในการสร้างวัฒนธรรม พร้อมขับเคลื่อนวัฒนธรรม ดังนั้นดนตรีจึงจัดได้ว่าเป็นวรรณกรรมประวัติศาสตร์ชนิดหนึ่งที่ต้องทำการศึกษาเพื่อเข้าใจสิ่งที่อยู่ภายใต้เสียงนั้นที่ถูกซ่อนไว้อย่างแยบยล

ศีลธรรม ถือได้ว่าเป็นบรรทัดฐานที่สำคัญทางสังคม โดยศีลธรรมจะยึดโยงกับวัฒนธรรม วัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดบรรทัดฐาน ความดีงาม ซึ่งเหล่านี้นั้นจะกลายเป็นศีลธรรมขั้นพื้นฐานของสังคม ศีลธรรมจะถูกใช้เป็นเครื่องมือในการกล่อมเกล้าผ่านการสร้างคุณธรรม การเสียสละ ความกล้าหาญ ความรักของคนไทย สิ่งเหล่านี้ได้ถูกผลิตซ้ำผ่านกลไกทางอำนาจต่าง ๆ จากโครงสร้างส่วนบน ทั้งการเป็นเพลงกล่อมเด็กที่ให้ระลึกถึงบุญคุณความดี สร้างแนวคิดเรื่องความกตัญญูกตเวที หรือแม้กระทั่งดนตรีที่พูดถึงการเสียสละของบรรพบุรุษของวีรชนคนกล้า สิ่งเหล่านี้จะถูกเชื่อมโยงกันจนถูกบันทึกในความทรงจำ หรือสามัญสำนึกว่า “คนดี คนที่ชาติบ้านเมืองต้องการ” นอกจากนี้ ยังพบว่ามีการสร้างศัตรูร่วมกันขึ้นมา เพื่อชี้ให้เห็นภัยอันตราย สร้างความหวาดกลัว เพื่อกระตุ้นความรักชาติ สิ่งเหล่านี้จะไม่มีการถูกวิพากษ์วิจารณ์ หากใครที่ไม่คิดแบบนี้จะกลายเป็น “คนอื่น” ในสังคมไทย

ดนตรีในฐานะเครื่องมือสื่อสารทางการเมือง

ในประวัติศาสตร์โลกมีการใช้บทเพลงเพื่อการสื่อสารทางการเมืองเกิดขึ้นอยู่ตลอดมา ดนตรีและบทเพลงเป็นส่วนหนึ่งของการสื่อสารทางการเมืองที่เราเห็นกันทั่วโลก ทุกฝ่ายใช้เพลงเป็นเครื่องมือทางการเมืองเสมอมา นอกจากนี้ยังมีเพลงชาติที่เป็นการสื่อสารทางการเมืองที่ชัดเจนที่สุดอีกชุดหนึ่ง เช่นเพลงชาติในหลายประเทศ ซึ่งถือเป็นผลพวงของการต่อสู้ทางการเมืองที่เกิดขึ้น

ในช่วงปี ค.ศ. 1975 ประเทศลาวได้เกิดเหตุการณ์สำคัญทางการเมือง ดนตรีได้เข้าไปมีบทบาทสำคัญในการต่อสู้กับภัยคุกคามจากลัทธิล่าอาณานิคมจากประเทศมหาอำนาจ พัฒนาการของดนตรีในช่วงเวลานี้ได้ปรากฏให้เห็นถึง เพลงที่ใช้ปลุกเร้าที่มีวัตถุประสงค์ในการโฆษณาชวนเชื่อ ให้ประชาชนชาวลาวลุกขึ้นมาต่อสู้ ขับไล่ฝรั่งเศสและอเมริกา พร้อมทั้งเผยแพร่แนวคิดการปฏิวัติสังคมตามกรอบคิดของระบอบสังคมนิยม (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2560 : 67) นอกจากจะเป็นเครื่องมือสื่อสารอุดมการณ์ ความเชื่อแล้ว ดนตรียังช่วยบันทึกประวัติศาสตร์สังคมเอาไว้

สำหรับประเทศไทยนั้น การสื่อสารทางการเมืองของประเทศไทยมักจะนึกถึง เพลงปลุกใจเป็นหลัก และหากมองย้อนกลับไปพบว่า มีหลายช่วงเวลาที่มีการใช้เพลงเป็นเครื่องมือทางการเมืองครั้งสำคัญ เช่น ในยุคของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม โดยผู้ที่มีบทบาทสำคัญ คือ หลวงวิจิตรวาทการเป็นคนหนึ่งที่ต้องยอมรับถึงความเก่งในการแต่งเพลงปลุกใจในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เพลงต้นตระกูลไทย และอีกหลายบทเพลงของหลวงวิจิตรวาทการที่นิยมเปิดในช่วงเวลารัฐประหาร นอกจากนั้น ยังปรากฏการสื่อสารทางการเมืองที่ใช้บทเพลง เช่น ฝ่ายพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ซึ่งได้เติบโตอย่างมากหลังจากเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ได้มีเพลงสหาย เพลงภูพานปฏิวัติ เพลงพรรคคอมมิวนิสต์ที่ยิ่งใหญ่ เป็นต้น หรือในช่วงปี พ.ศ. 2516 – พ.ศ. 2519 เป็นช่วงที่กิจกรรมของนักศึกษาเพื่อ普及ปรากฏเพลงที่สื่อสารทางการเมืองอีกชุดหนึ่ง คือการสื่อสารผ่านเพลงเพื่อชีวิต ดังนั้นเราจึงเห็นบทบาทของเพลงตลอดมา การใช้เพลงเป็นเครื่องมือทางการเมืองจึงไม่ใช่เรื่องแปลกใหม่ในสังคม

เพลงชาตินิยามหลังรัฐประหาร 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557

ในช่วงหลังจากการรัฐประหารปี พ.ศ. 2557 ผู้นำการรัฐประหารได้พยายามสร้างบุคลิกผ่านบทเพลง ซึ่งต่อมาได้มีการยืนยันจากทางรัฐบาลว่า บทเพลงดังกล่าวได้ถูกประพันธ์เนื้อร้องจาก พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) หลายบทเพลง โดยบทเพลงมีการสื่อความหมายไปในทิศทางเดียวกัน ยังพบว่าทหรรณในบทเพลงที่สอดคล้องกับนโยบายของฝ่ายรัฐ หรือกล่าวได้ว่าเนื้อหาของบทเพลงถูกจัดวางเนื้อหาของเพลงให้สัมพันธ์กับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่ได้ถูกกำหนดนโยบายจากรัฐบาลเดียวกันนี้ เพื่อเป็นการปรับทัศนคติสังคมไทยให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

หลังจากการรัฐประหารศูนย์รวมอำนาจ อำนาจการปกครองทั้งหมดของประเทศได้ตกอยู่ภายใต้การนำของ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) หลังจากนั้นท่านได้มีการส่งสารไปยังสังคมในรูปแบบต่างๆ ทั้งการประกาศอย่างเป็นทางการ ผ่านช่องทางที่มีการควบคุมสื่อจากฝ่ายคณะรักษาความสงบแห่งชาติ นอกจากนี้ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ยังได้สื่อสารในรูปแบบของบทเพลง บทเพลงดังกล่าวได้มีการอ้างว่าเป็นบทประพันธ์คำร้องจาก พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา สถานะของท่าน พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา จึงถือได้ว่าได้ทำหน้าที่ผู้ส่งสาร โดยได้มีการนำเอาความคิด ความเชื่อ และอุดมการณ์ ของตนเองสื่อสารไปยังกลุ่มประชาชนในประเทศ และสังคม ผ่านบทเพลงที่ทางคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) โดยมีสถาบันหลักทางสังคมคอยสนับสนุนในการเผยแพร่

มนุษย์ไม่ได้มีองค์ความรู้หรือความเข้าใจต่อสรรพสิ่งมาตั้งแต่กำเนิด แต่ความรู้ต่าง ๆ นั้นเกิดขึ้นได้ผ่านประสบการณ์ที่ต้องอาศัยประสาทสัมผัสทั้ง 5 และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นการเพิ่มเติมความรู้ให้กับมนุษย์ สรรพสิ่งรอบตัวเรานั้นเป็นผลผลิตจากการสร้างและให้ความหมายโดยสังคม (Socially constructed) (วัชรพล พุทธรักษา, 2561 : 75) เนื่องจากเพลงเข้าถึงผู้คนได้ง่ายและสามารถเปิดซ้ำได้บ่อยครั้ง และถือว่าเป็นกลวิธีที่ชาญฉลาดที่ใช้เพลงมานำเสนอเนื้อหาในการสื่อสารทางการเมือง ซึ่งการสื่อสารของ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ผ่านบทเพลงของเขามีหลายประเด็นและหลายแง่มุมที่น่าสนใจ พร้อมการเน้นสาระสำคัญไว้อย่างแยบยล

หากมองกลับไปเพลงแรกสุด จะเห็นได้ว่าเพลงคืนความสุขให้ประเทศไทย เป็นเพลงที่ทรงพลังในการสื่อสารมากที่สุด เนื่องจากมีความแปลกใหม่ แล้วออกมาถูกที่ถูกเวลา ขณะที่เนื้อร้องสัมผัสสวยงามและคุณลักษณะทางดนตรีเป็นรูปแบบของดนตรีร่วมสมัย ทำให้สามารถจดจำได้ง่าย จึงเป็นเพลงที่สังคมให้การตอบรับอย่างดีมาก ทำให้คนจำนวนมากคล้อยตามและสามารถร้องตามได้อย่างติดปาก ต้องยอมรับว่าเพลงคืนความสุขให้ประเทศไทย นับว่าเป็นเพลงที่มีกระแสสูงสุดอาจเป็นเพราะในช่วงเวลานั้นประชาชนรู้สึกว่าการประเทศแตกแยก พร้อมกับเชื่อว่า พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา จะสามารถเข้ามาแก้ไขปัญหาความไม่สงบภายในประเทศได้ นำความสุขกลับคืนมาและท่านจะอยู่ในตำแหน่งไม่นาน อีกทั้งบทเพลงดังกล่าวยังสื่อสารได้ตรงกับความคาดหวังของประชาชนต่อการรัฐประหารว่า เข้ามาด้วยความจำเป็น เพื่อเข้ามาแก้ปัญหาในระยะสั้น ๆ แต่หลังจากนั้นสังคมรู้สึกว่าการรัฐประหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ไม่ใช่สิ่งที่สังคมอยากเห็นในตอนแรก ในส่วนของเพลงต่อ ๆ มานั้นประชาชนไม่ได้มองแบบเดิมจึงทำให้เพลงต่อ ๆ มาได้รับความนิยมน้อยลง

บทเพลงถัดมา ด้านเนื้อหาของเพลงค่อนข้างซ้ำ โดยในภาพรวมกล่าวถึง อดีตที่ขมขื่นและความจำเป็นที่ต้องเข้ามาแก้ไขปัญหา ขอเวลาในการทำงาน และบ้านเมืองจะดีขึ้นถ้าทุกคนรักชาติ โดยมีศูนย์กลางอยู่ที่ พล.อ.ประยุทธ์ที่เข้ามาเป็นฮีโร่แก้ปัญหา เป็นผู้เสียสละเข้ามาทำให้บ้านเมืองดีขึ้น ถึงแม้ในด้านดนตรีจะมีการสร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมดนตรีร่วมสมัย โดยการนำเอาคุณลักษณะทางดนตรี (The musical feature) ที่มีลักษณะร่วมสมัยในเวลานั้น ๆ เข้ามาใช้ประกอบเพลงก็ยังไม่ค่อยได้รับความนิยมเท่ากับเพลงคืนความสุขให้ประเทศไทย

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในเนื้อหาของเพลงชาตินิยมหลังรัฐประหาร 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557

หลังจากการรัฐประหาร เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 รัฐบาลโดยการนำของ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้กำหนดแผนพัฒนาประเทศหรือแนวทางในการเดินนำประเทศที่เรียกว่ายุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ได้เกิดวาทกรรม “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยวาทกรรมดังกล่าวนี้จัดได้ว่าเป็นแผนการพัฒนาประเทศที่ถูกกำหนดวิสัยทัศน์จากรัฐบาล ซึ่งเมื่อศึกษาเนื้อหาของเพลงชาตินิยมหลังรัฐประหาร 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ที่ได้ประพันธ์เนื้อร้องจากท่าน พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชาจะพบได้ว่ามีเนื้อหาของเพลงที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ดังนั้นบทเพลงชาตินิยมหลังรัฐประหาร 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 จึงเป็นเครื่องสื่อสารทางการเมืองรูปแบบหนึ่งที่ย่อในการผลิตซ้ำเพื่อสร้างความหมายในสังคมไทย และเป็นการสร้างพื้นที่ทางความคิดทางการเมืองให้เกิดในสังคมไทย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการประเทศ

1) การประกอบสร้างความจริงทางสังคมผ่านบทเพลง

ความรู้ต่าง ๆ ที่เราคิดว่าเป็นธรรมชาติ หรือเป็นสิ่งที่เห็นจริงอยู่แล้ว หรืออยู่ลอย ๆ แต่ในความเป็นจริงแล้วล้วนแต่มีสถาบันหนุนหลัง (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2555 : 57) เพื่อทำให้ความคิด หรือชุดความรู้เหล่านั้นกลายเป็นความจริงขึ้นมา โดยวาทกรรมจะทำหน้าที่เชื่อมโยงกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจเสมอ คำร้องในบทเพลงชาตินิยมหลังรัฐประหาร 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 จะพบว่าคำร้องในบทเพลงพบวาทกรรมที่ยึดโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยเฉพาะวิสัยทัศน์และเป้าหมายการพัฒนาประเทศ

การสร้างวาทกรรมยังเป็นปฏิบัติการของการนิยาม ให้ความหมาย ซึ่งได้จัดจำแนกคนให้เป็นคนอื่น โดยใช้สถาบันหลักเพื่อมาตอกย้ำแนวคิด อุดมการณ์นั้น ๆ เพื่อให้เห็นความแตกต่างนั้นชัดเจนขึ้น (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2555 : 61) เนื้อหาของเพลงพยายามที่จะตอกย้ำให้เห็นคุณลักษณะของคนที่ได้นิยามไว้ พร้อมทั้งยังได้ยกภาพของผู้ประพันธ์ คือ พล.อ.ประยุทธ์ เป็นภาพสะท้อนของวีรบุรุษ หรือเป็นต้นแบบของคนดีตามที่ได้นิยามไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ นอกจากนั้นยังได้สร้างภาพสะท้อนคู่ตรงข้ามอย่างชัดเจน เพื่อชี้ให้เห็นศัตรูที่พยายามทำลายประเทศ พร้อมชี้ให้เห็นว่าประเทศชาติมีภัยจึงจำเป็นต้องมีวีรบุรุษเข้ามาแก้ไข ในบทเพลงต่อ ๆ มานี้จะยังจะพบได้ว่าเนื้อหาจะตระหนักให้เห็นถึงความยากเย็นในการแก้ไขปัญหานี้ ปัญหาหนักมาก จึงจำเป็นต้องใช้เวลาในการแก้ไข พร้อมกับขอการสนับสนุนจากประชาชน เพื่อเดินหน้าไปยังแผนที่ได้วางไว้ โดยเนื้อหายังยึดโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

การก่อรูปของวาทกรรม (Discursive formation) เองก็เต็มไปด้วยความสัมพันธ์ระหว่างวาทกรรมกับสิ่งที่อยู่ภายนอกจากตัวมัน และยังมีความสัมพันธ์ระหว่างวาทกรรมหนึ่ง ๆ กับบริบทหรือเงื่อนไขของการเมืองและเศรษฐกิจ ที่ส่งผลให้วาทกรรมนั้น ๆ ก่อรูปขึ้นมาได้ด้วย (เก้งกิง กิติเรียงลาภ, 2562 : 20) วาทกรรมจึงเป็นความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่ถูกนิยามว่าเป็นความจริง ภายใต้กรอบความรู้แบบหนึ่ง ด้วยปฏิบัติการของความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ในการนิยามความหมาย (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2555 : 60) การก่อรูปขึ้นของวาทกรรมนั้น วาทกรรมจะสามารถสร้างความรู้ขึ้นได้จากการผลิตซ้ำ โดยการสนับสนุนของสถาบันต่างๆ ประกอบสร้างกลายเป็น “ความจริง” ในประวัติศาสตร์ของช่วงเวลานั้น ๆ ทำให้มีผลต่อการรับรู้ในโนทัศน์ของมนุษย์

จะเห็นว่าเมื่อบทเพลงได้เกิดขึ้นในช่วงแรก ในขณะที่บริบททางสังคมกำลังถูกให้ความหมายในกระแสหลักอีกแบบหนึ่ง ได้มีการชี้ให้เห็นถึงภัย และความรุนแรงทางการเมืองที่เกิดขึ้นในประเทศ การเข้ามาของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) สังคมได้รับรู้แนวคิด อุดมการณ์ ผ่านบทเพลงที่ได้สื่อสารออกมาจากการยืนยันว่า หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้ประพันธ์ขึ้น ขณะนั้นสังคมได้เกิดวาทกรรมที่ก่อรูปขึ้นมาชุดหนึ่ง และต่อมาวาทกรรมในบทเพลงถูกให้ความหมายที่เชื่อมโยงกับบริบททางสังคม ซึ่งต่อมาจะเห็นได้ว่า ความหมายของวาทกรรมของเพลงไม่สอดคล้องกัน จึงทำให้เพลงต่อ ๆ มาได้รับความนิยมน้อยลง และกลายเป็นว่ารัฐบาลได้ใช้เพลงต่อ ๆ มาเพื่อยึดเวลา และต่อเวลาในการอยู่ในอำนาจการบริหารประเทศต่อไป

จากการวิเคราะห์วาทกรรมในเพลงทั้งหมดนั้น สิ่งที่ผู้ประพันธ์เพลงกำลังจะสร้างความหมายให้กลายเป็นความจริงนั้น จะยึดโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งแสดงให้เห็นถึงประเทศมีภัยคุกคามภายในประเทศมีความไม่สงบ จำเป็นต้องสร้างความสามัคคี ปองดองเพื่อคืนความสุขกลับมาอีกครั้ง โดยมีคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เป็นศูนย์กลางของอำนาจในการจัดการแก้ไขปัญหา ตามวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง”

2) ความสัมพันธ์กันระหว่างบทเพลงกับบริบททางสังคม

วิธีการอธิบายปรากฏการณ์ทางการเมืองนั้นจำเป็นต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับมนุษย์ และความสัมพันธ์ทางสังคมในเชิงประวัติศาสตร์ โดยประวัติศาสตร์ไม่ได้หมายถึงเพียงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไปแล้วในอดีต แต่ประวัติศาสตร์คือ ชุดของความสัมพันธ์ทางสังคมที่ถูกกำหนดโดยโครงสร้างทางสังคมในบริบทต่าง ๆ (วัชรพล พุทธิรักษา, 2561 : 80) บทเพลงชาตินิยมหลังรัฐประหาร 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ที่ได้มีการประพันธ์คำร้องจากท่าน พล.อ.ประยุทธ์ จะสามารถพบได้ว่าเนื้อหาของบทเพลงมีการยึดโยงกับยุทธศาสตร์ชาติที่ถือเป็นนโยบายที่ถูกกล่าวถึงอย่างมากจากตัวของท่านนายกรัฐมนตรี และยังพบว่าเนื้อหาของเพลงดังกล่าวสอดคล้องกับบริบททางสังคมในช่วงเวลาที่ได้เผยแพร่บทเพลงนั้น ๆ อีกด้วย

ในการศึกษาจากแนวคิดวาทกรรม ที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นเป็นการแสดงให้เห็นถึงการจ้องอำนาจทางการเมืองจากโครงสร้างส่วนบนที่มีความสัมพันธ์กับชนชั้นผู้มีสถานะรอง ในการปฏิบัติการทางวาทกรรมเผยให้เห็นความสัมพันธ์ที่ซ่อนอยู่ภายใต้วาทกรรม ซึ่งจากแนวคิดดังกล่าวเป็นการเผยให้เห็นว่า โครงสร้างส่วนบนของสังคมเป็นกลุ่มคนที่ใช้การจ้องอำนาจเพื่อครอบงำทางความคิด ในการทำสงครามยึดพื้นที่ทางความคิด (War of position) ได้ประกอบสร้างจนกลายเป็นสามัญสำนึก (Common sense) ในสังคม กล่าวได้ว่าเป็นการประกอบสร้างประวัติศาสตร์สังคมในพื้นที่ทางความคิดกระแสหลัก โดยรัฐบาลของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้เลือกใช้บทเพลงเป็นสื่อกลางในการสื่อความหมายทางการเมืองไปยังสังคมและประชาชน

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ยุทธศาสตร์ชาติได้ถูกพูดถึงบ่อยครั้งในยุคของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) จนกระทั่งยุทธศาสตร์ชาติถูกเขียนขึ้นในรัฐธรรมนูญ 2560 หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 65 โดยได้บันทึกเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ

โดยที่มาตรา 65 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว โดยในการจัดทำ การกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และสาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ และกฎหมายดังกล่าวต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึงด้วย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

วิสัยทัศน์ คือ ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน พร้อมกับยกระดับศักยภาพของประเทศในหลายมิติ พัฒนาค้นในทุกมิติทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561 : 2) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เป็นเสมือนกับภาพฝันในการพัฒนาประเทศที่ได้วางนโยบายจากรัฐบาลเพื่อกำหนดกรอบและแนวทางในการพัฒนาหน่วยงานของรัฐที่ต้องทำตามเพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์

ภาพประกอบ1 วิสัยทัศน์ประเทศไทย 2580 (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561 : 3)

3) ท่อนสำคัญในเพลงชาตินิยามหลังรัฐประหาร 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557

เพลงคืนความสุขให้ประเทศไทย (6 มิถุนายน พ.ศ. 2557) เราจะทำสัญญา ขอเวลาอีกไม่นาน แล้วแผ่นดินที่งดงามจะคืนกลับมา เราจะทำอย่างซื่อตรง ขอแค่เธอจงไว้วางใจและศรัทธา แผ่นดินจะดีไม่ช้า ขอคืนความสุขให้เธอประชาชน

เพลงเพราะเธอคือประเทศไทย (22 ธันวาคม พ.ศ. 2558) แต่มีเพียงสองมือ กับหนึ่งลมหายใจ พลังคงไม่พอ จะสร้างฝันให้เป็นไป แต่หากเราพร้อมมือต่อเติมลมหายใจ วันที่หัวนั้นคงไม่ไกลเพื่อประเทศไทยของทุกคน

เพลงความหวังความศรัทธา (26 ตุลาคม พ.ศ. 2559) ขอเพียงจริงใจ ขอเพียงสามัคคี ตั้งมั่นในความดีตลอดไป ขอเพียงเชื่อมั่น ขอเพียงมีพลังใจ สิ่งที่ยิ่งใหญ่ จะกลายเป็นจริง

เพลงสะพาน (4 มีนาคม พ.ศ. 2560) ฉันพร้อมจะเป็นสะพาน เพื่อให้เธอข้ามไป ปลายทางที่ฝัน จะพาล้างฝั่งที่ตั้งใจ ฉันพร้อมจะเป็นสะพาน เพื่อให้เธอข้าม สู่ความร่มเย็นสดใส วันนั้นอีกไม่ไกล สิ่งที่ยิ่งใหญ่จะกลายเป็นจริง

เพลงใจเพชร (9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561) ทำใจให้เป็นเพชรแท้ ไม่แพ้อะไรสักอย่าง วันนี้เราเคียงข้าง อุปสรรคก็ไร้ความหมาย บทเรียนสอนไม่เหมือนในวันวาน ความฝันของเราต้องการ ต้องสร้างมันด้วยกันจึงยั่งยืน

เพลงสู้เพื่อแผ่นดิน (10 เมษายน พ.ศ. 2561) ฉันยังมีความหวัง เชื่อว่าวันพรุ่งนี้จะต้องดีกว่าเดิม สิ่งที่เรามุ่งหมายในวันที่เราริเริ่ม จับมือกันเดินข้ามมา มองด้วยใจ ด้วยความจริง จะเห็นว่ามันดีกว่า ไม่ไกลหรอกหนา มองไปข้างหน้า ทุกวันต้องดีขึ้นไป

เพลงในความทรงจำ (10 มกราคม พ.ศ. 2562) ต้องทำอย่างไรเพื่อประเทศไทย ต้องทำอย่างไรไม่ให้ซ้ำเดิม คำตอบอยู่ในใจคิดให้ดี ที่กินที่นอนแผ่นดินของเรา สร้างตัวขึ้นมาคือที่นี่ เส้นทางต่อจากนี้จงตรงดูในดีด้วยหัวใจ

เพลงวันใหม่ (4 มีนาคม พ.ศ. 2562) วันใหม่ของไทยกำลังจะมาให้ชื่นใจ ให้เราแก้ไขวันวานที่เคยผิดพลาด คืบหน้าที่เราต้องรวมพลัง อย่าให้ใครเข้ามาทำให้ไทยต้องถูกทำร้าย วันใหม่ของไทยจะต้องเรืองรองสดใส เมื่อเราทุกคนได้ทำหน้าที่ที่ภูมิใจ แผ่นดินนี้บ้านเรานี้ ต้องรักชาติ ต้องรักษากันเอาไว้ ด้วยหัวใจไทยทุกคน

แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กันระหว่างยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กับเพลงชาตินิยมหลังรัฐประหาร 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ที่ได้ถูกประพันธ์คำร้องขึ้นโดย พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งเป็นการสื่อสารทางการเมืองโดยมีบทเพลงเป็นสื่ออีกรูปแบบหนึ่ง ที่มีบทบาทในการชี้้นำให้เกิดประสิทธิภาพ ในการเดินนโยบายจากฝ่ายรัฐ โดยจะเห็นได้ว่ารัฐเป็นโครงสร้างส่วนบนหรือชนชั้นปกครอง มีอำนาจในการจัดวางอำนาจความคิดทางการเมือง และประชาชนทุกคนเป็นผู้มีสถานะรองที่ต้องดำเนินตามกรอบเงื่อนไขของนโยบาย

ดังนั้นเมื่อนำเอาท่อนสำคัญในบทเพลงแต่ละเพลงมาวิเคราะห์ เปรียบเทียบกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี จะพบได้ว่า มีวาทกรรมที่สอดคล้องกัน ดังที่ปรากฏในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่ว่าประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประชาชนมีความสุข พัฒนานคนให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ

วิธีการนำเสนอของเพลง มีการใช้ภาษาและรูปแบบของดนตรีที่เรียบง่าย มีพลัง ไม่ซับซ้อน หรือยากต่อการตีความ และนำไปบรรเลง โดยรูปแบบของดนตรีก็ใช้รูปแบบของเพลงสมัยนิยม (Popular music) มีลักษณะโครงสร้างเป็นสังคีตลักษณ์แบบ 2 ตอนย้อนกลับ เช่นเดียวกับรูปแบบของเพลงสมัยนิยม การเคลื่อนที่ของทำนองนิยมใช้ทิศทางที่คงที่ โดยเสียงจะเคลื่อนที่รอบโน้ตหลัก มีการใช้เสียงประสานและเครื่องดนตรีที่มีคุณลักษณะเสียงที่เฉพาะเพื่อสร้างสีสันเสียง (Tone Color) ในบทเพลง ด้านการใช้เสียงประสานมีการใช้คอร์ด I – V, V – I เป็นส่วนใหญ่ในการส่งอารมณ์ของเพลงจากวรรคไปยังอีกวรรค นอกจากนั้นยังพบการใช้คอร์ด ii, iii, iv, VI ซึ่งเป็นคอร์ดที่สื่ออารมณ์ถึงความโรแมนติก อีกทั้งยังนำรูปแบบและลักษณะของเพลงที่กำลังได้รับความนิยมในช่วงเวลานั้นเข้ามาใช้ในการประพันธ์เพลง

สรุป

มนุษย์ถูกหล่อหลอมด้วยวัฒนธรรม วัฒนธรรมคือความสัมพันธ์ทางสังคมที่ถือปฏิบัติกันสืบต่อมา ได้ส่งผ่านความคิดสู่ปฏิบัติการในสิ่งต่าง ๆ ทุกสรรพสิ่งในโลกนี้ไม่ได้มีความหมายในด้านภาษาโดยกำเนิด ทุกสรรพสิ่งได้ถูกก่อร่างจากการให้ความหมาย จากชุดความรู้ต่าง ๆ โดยมีสถาบันหนุนหลังเพื่อทำให้ชุดความรู้เหล่านั้นกลายเป็นความจริงในประวัติศาสตร์

จากบทความข้างต้นที่ได้กล่าวไว้จะเห็นได้ว่า บทความนี้ได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กันระหว่างบทเพลงและนโยบายของรัฐบาลที่มีความยึดโยงกัน เพื่อจัดวางความคิดทางการเมืองผ่านบทเพลง เพื่อสร้างความหมายต่อการรับรู้ของสังคม โดยบทเพลงที่มีการเผยแพร่จากฝ่ายรัฐได้มีการถูกจัดวางชุดความรู้ทางการเมืองเข้าไปด้วย ซึ่งได้ซ่อนรูปอยู่ในรูปแบบของเนื้อหาของบทเพลง ทั้งนี้บทเพลงชาตินิยมหลังรัฐประหาร 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ได้มีการประพันธ์คำร้องจาก พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา มีเนื้อหาที่สอดคล้องกับนโยบายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยบทเพลงดังกล่าวถูกนำเสนอในรูปแบบที่เป็นสมัยใหม่ ตามยุคสมัยนิยมในช่วงเวลาที่มีการเผยแพร่ และเพลงที่ได้เผยแพร่จากฝ่ายรัฐยังเป็นชุดความรู้หนึ่งที่เต็มไปด้วยอุดมการณ์ ความคิดทางการเมืองที่สื่อสารไปยังสังคม เพื่อสร้างความจริงภายใต้กรอบความรู้แบบหนึ่ง

เมื่อศึกษาวาทกรรมในบทเพลงแล้ว จะเห็นการจัดวางอำนาจความคิดทางการเมืองจากฝ่ายรัฐ หรือชนชั้นปกครองที่ได้ใช้บทเพลงเป็นอีกหนึ่งสื่อ ในการสื่อสารทางการเมืองในนัยยะต่าง ๆ ในช่วงเวลา และบริบททางสังคมต่างๆ ตามที่ได้มีการเผยแพร่บทเพลงออกมา ซึ่งวาทกรรมในเพลงจะทำหน้าที่เชื่อมโยงกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจเสมอ คำร้องในบทเพลงชาตินิยมหลังรัฐประหาร 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 จะพบว่าคำร้องในบทเพลงปรากฏบวาทกรรมที่ยึดโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยเฉพาะวิสัยทัศน์และเป้าหมายการพัฒนาประเทศ

บทเพลงชาตินิยมหลังรัฐประหาร 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 จึงถือได้ว่าเป็นการถูกจัดวางอำนาจทางการเมืองจากฝ่ายรัฐที่ใช้ความสุนทรีย์ทางดนตรีเข้ามาประกอบสร้างความจริง จากการศึกษาคุณลักษณะทางดนตรีจะพบได้ว่าการนำเอาแนวคิดทฤษฎีทางดนตรีอย่างวัฒนธรรมดนตรีร่วมสมัย หรือดนตรีสมัยนิยม (Popular music) ในการสร้างสรรค์บทเพลง เพื่อแย่งชิงพื้นที่ทางความคิด สร้างความทรงจำตามที่รัฐต้องการ

เอกสารอ้างอิง

- เก่งกิจ กิติเรียงลาภ. (2562). *เขียนชนบทให้เป็นชาติ*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี. (2560). ดนตรีลาวเดิมยุคจินตนาการใหม่ตั้งแต่ปีคริสต์ศักราช 1986. *วารสารดนตรีรังสิต*, 12(2), 59-74.
- พงศ์ปริดา ลิ้มวัฒนะกุล. (2558). *วาทกรรมการพัฒนาการเมืองของสภาพัฒนาการเมือง*. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วัชรพล พุทธรักษา. (2561). *อันโตนิโอ กรัมสกี กับการจัดวางความคิดทางการเมือง ปรัชญาปฏิบัติ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการปลดปล่อยมนุษย์*. กรุงเทพฯ: สมมติ.
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (ฉบับย่อ)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2555). *คิดอย่างมีเชล ฟุโกต์ คิดอย่างวิพากษ์: จากวาทกรรมของอัตบุคคล ถึงจุดเปลี่ยนของอัตตา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ภาคผนวก

หลักเกณฑ์การเสนอบทความ

หลักเกณฑ์การเสนอบทความ เพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

เอกสารฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นคู่มือในการเขียนบทความสำหรับผู้ที่มีความประสงค์ในการส่งบทความเข้าร่วมตีพิมพ์ลงวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยจะกำหนดทั้งรูปแบบและแนวทางในการพิมพ์บทความ ซึ่งจะใช้ในการจัดทำวารสารฯ ในแบบรูปเล่ม ดังนั้น เพื่อเป็นการควบคุมคุณภาพและเพื่อให้การจัดทำเอกสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว ผู้ส่งบทความควรพิมพ์บทความตามรูปแบบและแนวทางที่กำหนดอย่างเคร่งครัด โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลเบื้องต้นของวารสาร

1.1 ชื่อวารสาร : วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Journal of Roi Et Rajabhat University

1.2 เลขมาตรฐานสากลประจำวารสาร (International Standard Serial Number – ISSN)

ISSN 1905-6036 (Print)

ISSN 2673-0731 (Online)

1.3 วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการ ผลงานวิจัย บทความทางวิชาการ บทความทั่วไป บทความวิจารณ์หนังสือ ที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาสังคม เป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการของนักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา บัณฑิตศึกษา

1.4 ประเภทผลงานที่ตีพิมพ์ ประกอบด้วย บทความวิชาการ/บทความปริทัศน์ บทความวิจัย

1.5 ขอบเขตเนื้อหา ประกอบด้วย สาขาภาษาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ บริหารธุรกิจ การจัดการทั่วไป การตลาด นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม ส่งเสริมการเกษตร สิ่งแวดล้อม ศิลปกรรม สารสนเทศศาสตร์ และสาขาที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมสหวิทยาการ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

1.6 กำหนดพิมพ์เผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ (มกราคม-เมษายน พฤษภาคม-สิงหาคม และ กันยายน-ธันวาคม)

2. นโยบายการพิจารณาการรับบทความ

2.1 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และต้องไม่อยู่ในกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่นใด

2.2 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องเป็นบทความที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพทางวิชาการ และมีประโยชน์ในเชิงทฤษฎีหรือเชิงปฏิบัติ สารบทความและแนวการเขียนต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวารสาร โดยผ่านการพิจารณาและให้ความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ จำนวนอย่างน้อย 2 ท่าน ขึ้นไปต่อบทความ และเป็นผู้มีผลงานทางวิจัยอย่างต่อเนื่อง โดยใช้การประเมินแบบไม่เห็นกันทั้งสองฝ่ายระหว่างผู้นิพนธ์และผู้ประเมิน (Double-Blinded)

2.3 กองบรรณาธิการอาจส่งผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้เขียนแก้ไข เพิ่มเติม หรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี

2.4 กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตรวจแก้ไขรูปแบบบทความที่ส่งมาตีพิมพ์

2.5 การยอมรับเรื่องที่ตีพิมพ์เป็นสิทธิ์ของกองบรรณาธิการ และกองบรรณาธิการจะไม่รับผิดชอบในเนื้อหาหรือความถูกต้องของเรื่องที่ส่งมาตีพิมพ์ทุกเรื่อง

3. รูปแบบการเขียนบทความผลงานวิจัยฉบับเต็ม (Full Paper)

3.1 การเตรียมต้นฉบับ จัดพิมพ์แบบ 1 คอลัมน์ มีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสันขนาด A4 ($8\frac{3}{4} \times 11\frac{3}{4}$ นิ้ว = 21×29.7 ซม.)

เว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบน 3.18 เซนติเมตร ด้านล่าง ขวามือ และซ้ายมือ 2.5 เซนติเมตร

3.1.2 เค้าโครงหน้ากระดาษ ระยะขอบบน ขนาด 3.18 ซม. ระยะขอบซ้าย ขวา ล่าง ขนาด 2.5 ซม.**3.1.3 ตำแหน่งของแท็บหยุด** ตั้งค่าเริ่มต้นที่ 1.5 เซนติเมตร และตั้งเพิ่มขึ้นจุดละ 0.5 เซนติเมตร

3.2 รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ใช้รูปแบบอักษร TH Sarabun PSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด ระยะระหว่างบรรทัดเป็นแบบบรรทัดเดี่ยว (Single Space) โดยใช้ขนาด ชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการจัดวางตำแหน่งดังนี้

3.2.1 ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด 18 Point ชนิดตัวอักษรตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย**3.2.2 ชื่อเรื่อง** (ภาษาอังกฤษ) ขนาด 16 Point ชนิดตัวอักษรตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย

3.2.3 ชื่อผู้เขียน (ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ขนาด 12 Point ชนิดตัวอักษรหนา แบบเอียง ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้ายได้ชื่อเรื่อง เว้น 1 บรรทัด

3.2.4 หัวข้อใหญ่ในบทความ ขนาด 14 ชนิดตัวอักษรหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย ก่อนขึ้นหัวข้อต่อไป เว้น 1 บรรทัด จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และจัดย่อหน้าเป็นแบบกระจายแบบไทย

3.2.5 หัวข้อย่อย เว้นระยะห่างตามลำดับของแท็บหยุด ขนาด 16 Point ชนิดตัวอักษรตัวปกติ**3.2.6 การอ้างอิงในเนื้อหา ให้จัดพิมพ์ดังนี้**

1) การเขียนอ้างอิงโดยระบุ ชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ของเอกสาร ไว้หน้าข้อความเพื่อบอกแหล่งที่มา

1.1) ภาษาไทย

ชื่อ สกุล (พ.ศ. : หน้า)

1.2) ภาษาอังกฤษ

นามสกุล, อักษรตัวแรกของชื่อต้น. อักษรตัวแรกของชื่อกกลาง. (ค.ศ. : หน้า)

2) การเขียนอ้างอิงโดยระบุ ชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ของเอกสาร ไว้หลังข้อความเพื่อบอกแหล่งที่มา

2.1) ภาษาไทย

(ชื่อ สกุล, พ.ศ. : หน้า)

2.2) ภาษาอังกฤษ

(นามสกุล, อักษรตัวแรกของชื่อต้น. อักษรตัวแรกของชื่อกกลาง, ค.ศ. : หน้า)

3.2.7 ท้ายกระดาษ แทรกอ้างอิงท้ายเรื่อง ประกอบด้วย

ข้อมูล สังกัดผู้นิพนธ์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ครบถ้วนทุกคน

1) นักศึกษาหลักสูตร สาขาวิชา สถาบันการศึกษา อีเมล ขนาด 12 Point ชนิดตัวอักษรธรรมดาแบบเอียง ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย (กรณี : นิสิต หรือนักศึกษา)

2) ตำแหน่งทางวิชาการ อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชา สถาบันการศึกษา ขนาด 12 Point ชนิดตัวอักษรธรรมดาแบบเอียง ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย (ข้อมูลที่ปรึกษาวินิจฉัย)

3.3 จำนวนหน้า ต้นฉบับควรมีความยาวไม่เกิน 10 หน้า**4. การเรียงลำดับเนื้อหาต้นฉบับ**

เนื้อหา ภาษาไทยที่มีคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ควรแปลเป็นภาษาไทยให้มากที่สุด (ในกรณีคำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นคำเฉพาะที่แปลไม่ได้หรือแปลแล้วไม่ได้ความหมายชัดเจนให้ทับศัพท์ได้) และควรใช้ภาษาที่ผู้อ่านเข้าใจง่าย ชัดเจน หากใช้คำย่อต้องเขียนคำเต็มไว้ครั้งแรกก่อน เนื้อหาต้องเรียงลำดับดังนี้

4.1 บทความวิจัย

บทความวิจัยจัดเป็นเอกสารทางวิชาการประเภทเดียวกับรายงานการวิจัย (Research report) มีสาระและรูปแบบการนำเสนอที่คล้ายคลึงกัน โดยบทความวิจัยเป็นเอกสารทางวิชาการที่นักวิจัยเขียนขึ้นในรูปบทความวิชาการเพื่อนำเสนอข้อค้นพบ เชิงประจักษ์และหรือนวัตกรรมที่เป็นผลงาน บทความวิจัยมีการเรียงลำดับเนื้อหาที่สำคัญดังนี้

4.1.1 ชื่อเรื่อง ควรสั้นและกะทัดรัด ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

4.1.2 ชื่อผู้เขียนและที่อยู่ ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงาน หรือสถาบัน ที่อยู่ หรือ Email ของผู้เขียน เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

4.1.3 บทคัดย่อ ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Abstract) เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง อ่านแล้วเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 250 คำ หรือ 15 บรรทัด โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษา

4.1.4 คำสำคัญ เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3 คำ โดยให้คำสำคัญภาษาอังกฤษตรงกับคำสำคัญภาษาไทย แต่ละคำคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (comma)

4.1.5 บทนำ เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาและเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ให้ข้อมูลทางวิชาการ พร้อมทั้งจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องอย่างคร่าว ๆ มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาและการวิจัยนั้นด้วย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

4.1.6 วัตถุประสงค์ ใช้ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา

4.1.7 กรอบแนวคิดและสมมติฐาน ระบุ กรอบแนวคิดของงานวิจัย พร้อมทั้งทฤษฎี แนวคิดที่นำมาสร้างกรอบแนวคิดและสมมติฐาน(ถ้ามี)

4.1.8 วิธีดำเนินการวิจัย ควรอธิบายวิธีดำเนินการวิจัย โดยมีหัวข้อดังนี้

- 1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กล่าวถึงกลุ่มประชากร วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ที่มาของกลุ่มตัวอย่าง แหล่งที่มาของข้อมูล
- 2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 4) การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1.9 สรุปผล สรุปผลที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับอาจแสดงด้วยตาราง แผนภาพประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ถ้าแสดงด้วยตาราง ควรเป็นตารางแบบไม่มีเส้นขอบตารางด้านซ้ายและขวา หัวตารางเป็นแบบธรรมดาไม่มีการระบายสี และขีดเส้นคู่ กรณีตารางยังไม่สิ้นสุดให้ขีดด้วยเส้นเดี่ยว และเมื่อสิ้นสุดตารางให้ขีดด้วยเส้นคู่ ตารางควรมีเฉพาะที่จำเป็น ไม่ควรมีเกิน 5 ตาราง สำหรับรูปภาพประกอบควรเป็นรูปภาพ ขาวดำ ที่ชัดเจนและมีคำบรรยายใต้รูป กรณีที่จำเป็นอาจใช้ภาพสีได้

4.1.10 อภิปรายผล การอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงไร และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยตามหลักการหรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิม

4.1.11 กิตติกรรมประกาศ ระบุสั้นๆ ว่าได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย และความช่วยเหลือจากองค์กรใดหรือใครบ้าง

4.1.12 ข้อเสนอแนะ

- 1) ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
- 2) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

4.1.13 เอกสารอ้างอิง เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อน แล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศหากผู้เขียนมีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนแรกแล้วตามด้วย และคณะ หรือ and others (เอกสารอ้างอิงภาษาไทยให้แปลเป็นภาษาอังกฤษ ควบคู่กัน)

4.2 บทความวิชาการ

บทความวิชาการเป็นการนำเสนอความรู้ ความคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานทางวิชาการที่เชื่อถือได้ในเรื่องนั้น ๆ โดยมีหลักฐานทางวิชาการอ้างอิง มีการวิเคราะห์ วิจัย เพื่อให้ผู้อ่านเห็นประเด็นสำคัญอันเป็นสาระประโยชน์ที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอแก่ผู้อ่าน ซึ่งอาจจำเป็นต้องใช้ประสบการณ์ส่วนตัว หรือประสบการณ์และผลงานของผู้อื่นมาใช้ มีการเรียบเรียงเนื้อหาสาระอย่างเหมาะสม เพื่อช่วยให้ผู้อ่านเกิดความกระจ่างในความรู้ความคิดที่นำเสนอ อ้างอิงทางวิชาการและใช้แหล่งอ้างอิงทางวิชาการอย่างถูกต้อง เหมาะสมตามหลักวิชาการ และจรรยาบรรณของนักวิชาการ มีการอภิปรายให้แนวคิด แนวทาง

ในการนำความรู้ ความคิดที่นำเสนอไปใช้ให้เป็นประโยชน์ หรือมีประเด็นใหม่ ๆ ที่กระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความต้องการสืบเสาะหาความรู้หรือพัฒนาความคิดในประเด็นนั้น ๆ ต่อไป บทวิชาการมีการเรียงลำดับเนื้อหาที่สำคัญดังนี้

4.2.1 ชื่อเรื่อง ควรสั้นและกะทัดรัด ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้หน้าชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

4.2.2 ชื่อผู้เขียนและที่อยู่ ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงานหรือสถาบัน ที่อยู่ หรือ Email ของผู้เขียน เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

4.2.3 บทคัดย่อ ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Abstract) เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง อ่านแล้วเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 250 คำ หรือ 15 บรรทัด โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ กรอบแนวคิดและสมมติฐาน(ถ้ามี) กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษา

4.2.4 คำสำคัญ เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3 คำ โดยให้คำสำคัญภาษาอังกฤษตรงกับคำสำคัญภาษาไทย แต่ละคำคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (comma)

4.2.5 บทนำ เขียนจุดให้ผู้อ่านเกิดความสนใจในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งสามารถใช้วิธีการและเทคนิคต่าง ๆ ตามแต่ผู้เขียนจะเห็นสมควร เช่น อาจใช้ภาษาที่กระตุ้น จูงใจผู้อ่านหรือยกปัญหาที่กำลังเป็นที่สนใจขณะนั้นขึ้นมาอภิปราย หรือตั้งประเด็นคำถามหรือปัญหาที่ท้าทายความคิดของผู้อ่านหรืออาจจะกล่าวถึงประโยชน์ที่ผู้อ่านจะได้รับจากการอ่าน เป็นต้น

4.2.6 เนื้อหา การจัดลำดับเนื้อหาสาระ ผู้เขียนควรมีการวางแผนจัดโครงสร้างของเนื้อหาสาระที่จะนำเสนอ และจัดลำดับเนื้อหาสาระให้เหมาะสมตามธรรมชาติของเนื้อหาสาระนั้น การนำเสนอเนื้อหาสาระควรมีความต่อเนื่องกัน เพื่อช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจสาระนั้นได้โดยง่าย

4.2.7 สรุปผล ควรมีการสรุปประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความนั้น ๆ ซึ่งอาจทำในลักษณะที่เป็นการย่อ คือ การเลือกเก็บประเด็นสำคัญๆ ของบทความนั้นๆ มาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ท้ายบท

4.2.8 เอกสารอ้างอิง บทความทางวิชาการ เป็นงานที่เขียนขึ้นบนพื้นฐานของวิชาการที่ได้มีการศึกษา ค้นคว้าวิจัยกันมาแล้ว และการวิเคราะห์ วิจารณ์อาจมีการเชื่อมโยงกับผลงานของผู้อื่นจึงจำเป็นต้องมีการอ้างอิงเมื่อนำข้อความหรือผลงานของผู้อื่นมาใช้ โดยการระบุให้ชัดเจนว่าเป็นงานของใคร ทำเมื่อไร และนำมาจากไหน เป็นการให้เกิดเกียรติเจ้าของงาน การอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อน แล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศหากผู้เขียนมีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนแรกแล้วตามด้วย และคณะหรือ and others

4.3 บทวิจารณ์หนังสือ

บทวิจารณ์หนังสือ เป็นการพิจารณาหนังสือเรื่องนั้นๆ โดยละเอียดเพื่อประเมินคุณค่า ออกมาเป็นข้อเขียน เป็นบทความที่วิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาสาระ คุณค่าและคุณภาพของหนังสือ บทความ โดยบทวิจารณ์หนังสือจะต้องบอกรายละเอียดของหนังสือ ได้แก่ ชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ ครั้งที่พิมพ์ จำนวนหน้าและเลข ISBN ให้ชัดเจนด้วย โดยใช้หลักวิชาการและดุลพินิจอันเหมาะสม บทวิจารณ์หนังสือ ประกอบด้วย

4.3.1 ชื่อเรื่อง ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน ควรตั้งชื่อเรื่องที่เรียกร้องความสนใจของผู้อ่าน และสื่อ ความหมายได้ชัดเจน เช่น ตั้งชื่อตามชื่อหนังสือที่ต้องการวิจารณ์ ตั้งชื่อตามจุดมุ่งหมายของเรื่อง ตั้งชื่อ ด้วยการให้ประเด็นชวนคิด ชวนสงสัย

4.3.2 ชื่อผู้เขียนและที่อยู่ ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงานหรือสถาบัน (ภาควิชา คณะ มหาวิทยาลัย) ที่อยู่ หรือ E-mail ของผู้เขียน เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

4.3.2 บทนำ เป็นการเขียนนำเกี่ยวกับเรื่องที่จะวิจารณ์ เช่น ถ้าเป็นการวิจารณ์วรรณคดีต้อง บอก ชื่อวรรณคดีผู้แต่ง ประเภท ความเป็นมาของเรื่อง และอาจเขียนอธิบายและจูงใจทำให้ผู้วิจารณ์ สนใจวรรณคดีเรื่องนี้

4.3.3 เนื้อเรื่อง เป็นส่วนแสดงความคิดเห็นและรายละเอียดในการวิจารณ์ โดยนำเสนอจุดเด่น และจุดบกพร่องของเรื่องอย่างมีหลักเกณฑ์และมีเหตุผล หากต้องการเล่าเรื่องย่อของวรรณคดี หรือ วรรณกรรม ที่นำมาวิจารณ์ควรเขียนเล่า

เรื่องอย่างสั้นๆ เพราะการวิจารณ์ไม่ใช่การสรุปเรื่อง แต่เป็นการแสดงความคิดเห็นของผู้วิจารณ์ที่มีต่อวรรณคดีหรือวรรณกรรม เรื่องนั้น ผู้เขียนต้องการสื่อความหมายอะไร มายังผู้อ่านหนังสือและสื่อให้ชัดเจนหรือไม่อย่างไร ถ้าประเด็นในการวิจารณ์มีหลายประเด็น ควรนำเสนอ ตามลำดับ เพื่อให้ผู้อ่านบทวิจารณ์เข้าใจง่ายไม่สับสน ในกรณีที่วรรณคดีหรือวรรณกรรมเรื่องนั้นมีจุดเด่น และจุดด้อย ควรเขียนถึงจุดเด่นก่อนแล้วจึงกล่าวถึงจุดด้อย เพื่อให้เกียรติผู้เขียน และแสดงให้เห็นว่าการ วิจารณ์คือการสร้างสรรค์ไม่ใช่การทำลาย

4.3.4 บทสรุป เป็นย่อหน้าสุดท้ายของบทวิจารณ์ เป็นการเขียนสรุปความคิดทั้งหมดที่วิจารณ์ และให้แง่คิดหรือข้อสังเกตที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน นอกจากนี้บทสรุปยังช่วยให้ผู้อ่านได้ทบทวนประเด็นสำคัญของเรื่องและความคิดสำคัญของผู้วิจารณ์แม้ว่าผู้อ่านอาจจะไม่ได้อ่านบทวิจารณ์ทั้งบท แต่ได้อ่าน บทสรุปก็สามารถทราบเรื่องของวรรณคดีหรือวรรณกรรมที่นำมาวิจารณ์รวมทั้งความคิดเห็นของผู้วิจารณ์ ที่มีต่อวรรณคดีหรือวรรณกรรมเรื่องนั้นได้

4.4 บทความปริทัศน์

เป็นงานทางวิชาการที่ประเมินสถานะล่าสุดทางวิชาการเฉพาะทางที่มีการศึกษาค้นคว้า มีการวิเคราะห์องค์ความรู้ทั้งทางกว้างและทางลึกอย่างทันสมัย โดยให้ข้อมูลวิพากษ์ที่ให้เห็นแนวโน้มที่ควรศึกษาและพัฒนาต่อไป ผู้เขียนควรตรวจสอบเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทความที่นำเสนออย่างละเอียด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อหาที่ใหม่ที่สุด บทความปริทัศน์ต้องนำเสนอพัฒนาการของเรื่องที่นำเสนอ ข้อมูลที่นำเสนอจะต้องไม่จำเพาะเจาะจงเฉพาะผู้ที่อยู่ในสาขาของบทความเท่านั้น แต่ต้องนำเสนอข้อมูลที่ผู้อ่านในสาขาอื่นๆ หรือนิสิตนักศึกษาในระดับสูงสามารถเข้าใจได้ บทความปริทัศน์เป็นการนำเสนอภาพรวมของเรื่องที่นำเสนอโดยในหน้าแรกของบทความปริทัศน์จะประกอบด้วย

4.4.1 ชื่อเรื่อง ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน ควรตั้งชื่อเรื่องที่เรียกร้องความสนใจของผู้อ่าน และสื่อ ความหมายได้ชัดเจน

4.4.2 ชื่อผู้เขียนและที่อยู่ ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงานหรือสถาบัน (ภาควิชา คณะ มหาวิทยาลัย) ที่อยู่ หรือ E-mail ของผู้เขียน เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

4.4.2 คำสำคัญ ระบุความสำคัญของเรื่อง (keywords) จำนวนไม่เกิน 5 คำ

4.4.3 ส่วนของเนื้อหาของบทความ ต้องมีบทนำ (introduction) เพื่อกล่าวถึงความน่าสนใจ ของเรื่องที่นำเสนอก่อนเข้าสู่เนื้อหาในแต่ละประเด็น

4.4.4 บทสรุป (conclusion) เพื่อเป็นการสรุปเรื่องโดยย่อให้เข้าใจว่า เรื่องที่ได้นำเสนอมีความน่าสนใจและความเป็นมาอย่างไร พร้อมขมวดปมเรื่องที่นำเสนอ พร้อมข้อเสนอแนะจากผู้นิพนธ์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว สำหรับให้ผู้อ่านได้พิจารณาประเด็นที่ น่าสนใจต่อไป ผู้นิพนธ์ควรตรวจสอบเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทความที่นำเสนออย่างละเอียด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อหาที่ใหม่ที่สุด บทความปริทัศน์ต้องนำเสนอพัฒนาการของเรื่องที่นำเสนอ ข้อมูลที่นำเสนอ จะต้องไม่จำเพาะเจาะจงเฉพาะผู้อ่านที่อยู่ในสาขาของบทความเท่านั้น แต่ต้องนำเสนอข้อมูลที่ซึ่งผู้อ่าน ในสาขาอื่นหรือนิสิตนักศึกษาในระดับสูงสามารถเข้าใจได้

5. การส่งบทความ

กำหนดการรับบทความ สามารถส่งบทความถึงกองบรรณาธิการ ได้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ผ่านระบบลงทะเบียนออนไลน์ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/reru>

6. ติดต่อสอบถามข้อมูล

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อาคารเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 ชั้น 7

113 หมู่ 12 ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 45120

เบอร์โทรศัพท์ 0 4355 6231, 0 4355 6001-8 ต่อ 1027 โทรสาร 0 4355 6231, 0 4355 6009

เว็บไซต์ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/reru> Email : reru.journal101@gmail.com

ชื่อเรื่องภาษาไทย

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ

ชื่อ สกุลผู้เขียน (ภาษาไทย)¹, ชื่อ สกุลที่ปรึกษา/ผู้ร่วมวิจัย² และ ชื่อ สกุลที่ปรึกษา/ผู้ร่วมวิจัย³ชื่อ สกุล ผู้เขียน (ภาษาอังกฤษ)¹, ชื่อ สกุล ที่ปรึกษา/ผู้วิจัยร่วมคนที่ 1² and ชื่อ สกุล ที่ปรึกษา/ผู้วิจัยร่วมคนที่ 2³

บทคัดย่อ

ใส่เนื้อหา.....กำหนดให้จำนวนคำ ไม่เกิน 250 คำ....

คำสำคัญ : คำที่1, คำที่ 2, คำที่ 3

Abstract

ใส่เนื้อหา.....

Keywords : คำที่1, คำที่ 2, คำที่ 3

บทนำ

ใส่เนื้อหา.....

วัตถุประสงค์

1. ใส่เนื้อหา.....

2. ใส่เนื้อหา.....

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

ใส่เนื้อหา.....

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแสดงกรอบแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎี.... ของ (ปี: เลขหน้า) และแนวคิดของ ... (ปี: เลขหน้า) มาประยุกต์ใช้เป็น ชื่อต้นตัวแปรต้น..... ที่ด้าน ได้แก่ 1) ด้าน..... 2) ด้าน..... และชื่อต้นตัวแปรต้น..... ที่ด้าน ได้แก่ 1) ด้าน..... 2) ด้าน..... โดยแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังภาพประกอบ ...

วิธีดำเนินการวิจัย

ใส่เนื้อหา.....

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ใส่เนื้อหา.....

¹ ข้อมูลสังกัด ผู้นิพนธ์ (หากเป็นนักศึกษา ข้อมูลประกอบด้วย นักศึกษาหลักสูตร สาขาวิชา สถาบัน และ อีเมล (ข้อมูลภาษาไทย)² ข้อมูลสังกัด ที่ปรึกษา หรือ ผู้ร่วมวิจัย คนที่ 1 (ข้อมูลประกอบด้วย ตำแหน่งทางวิชาการ และสังกัด) (ข้อมูลภาษาไทย)³ ข้อมูลสังกัด ที่ปรึกษา หรือ ผู้ร่วมวิจัย คนที่ 2 (ข้อมูลประกอบด้วย ตำแหน่งทางวิชาการ และสังกัด) (ข้อมูลภาษาไทย)¹ ข้อมูลสังกัด ผู้นิพนธ์ (ข้อมูลภาษาอังกฤษ)² ข้อมูลสังกัด ที่ปรึกษา หรือ ผู้ร่วมวิจัย คนที่ 1 (ข้อมูลภาษาอังกฤษ)³ ข้อมูลสังกัด ที่ปรึกษา หรือ ผู้ร่วมวิจัย คนที่ 2 (ข้อมูลภาษาอังกฤษ)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ใส่เนื้อหา.....

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เริ่มเนื้อหา.....

2.1 ใส่เนื้อหา.....

2.2 ใส่เนื้อหา.....

2.3 ใส่เนื้อหา.....

2.4 ใส่เนื้อหา.....

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เริ่มเนื้อหา.....

3.1 ใส่เนื้อหา.....

3.2 ใส่เนื้อหา.....

3.3 ใส่เนื้อหา.....

3.4 ใส่เนื้อหา.....

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เริ่มเนื้อหา.....

4.1 ใส่เนื้อหา.....

4.2 ใส่เนื้อหา.....

4.3 ใส่เนื้อหา.....

4.4 ใส่เนื้อหา.....

สรุปผล

ใส่เนื้อหา.....

1. ใส่เนื้อหา.....

1.1 ใส่เนื้อหา.....

1.2 ใส่เนื้อหา.....

2. ใส่เนื้อหา.....

2.1 ใส่เนื้อหา.....

2.2 ใส่เนื้อหา.....

อภิปรายผล

ใส่เนื้อหา.....

1. ใส่เนื้อหา.....

1.1 ใส่เนื้อหา.....

1.2 ใส่เนื้อหา.....

2. ใส่เนื้อหา.....

2.1 ใส่เนื้อหา.....

2.2 ใส่เนื้อหา.....

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ใส่เนื้อหา.....

1.2 ใส่เนื้อหา.....

1.3 ใส่เนื้อหา.....

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1.1 ใส่เนื้อหา.....

1.2 ใส่เนื้อหา.....

1.3 ใส่เนื้อหา.....

เอกสารอ้างอิง (ไม่ต้องระบุประเภท ให้เรียงลำดับตามพยัญชนะ กรณีสั่งอ้างอิงภาษาไทย ให้แปลเป็นภาษาอังกฤษ คู่กับภาษาไทยก่อนนะคะ)

หนังสือ

ชื่อ สกุล. (พ.ศ.) ชื่อหนังสือ (พิมพ์ครั้งที่ ครั้งที่พิมพ์ ใช้กรณี พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป). จังหวัด: สำนักพิมพ์.

วารสาร

ชื่อ สกุล. (พ.ศ.) ชื่อหนังสือ (พิมพ์ครั้งที่ ครั้งที่พิมพ์ ให้ระบุ กรณีพิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป). จังหวัด: สำนักพิมพ์.

วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์

ชื่อ สกุล. (พ.ศ.) ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์. วิทยานิพนธ์ ชื่อปริญญา ชื่อเต็ม สาขาวิชา. จังหวัดที่ตั้งสถาบัน: ชื่อสถาบันการศึกษา.

ชื่อ สกุล. (พ.ศ.) ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์. ดุษฎีนิพนธ์ ชื่อปริญญา ชื่อเต็ม สาขาวิชา. จังหวัดที่ตั้งสถาบัน: ชื่อสถาบันการศึกษา.

สื่อออนไลน์

ชื่อ สกุล. (พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. สืบค้นเมื่อ วัน เดือน ปี, จาก URL ที่ใช้สืบค้น

รายงานการประชุม

ชื่อ สกุล. (พ.ศ.). ชื่อหัวข้อ หรือเรื่องการประชุม. ชื่อการประชุม สมัย ครั้งที่ ครั้งที่. วัน เดือน ปี. สถานที่จัด: สำนักพิมพ์. เลขหน้า.

สัมภาษณ์

ชื่อ สกุล. (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์). สัมภาษณ์. ตำแหน่งผู้ถูกสัมภาษณ์.

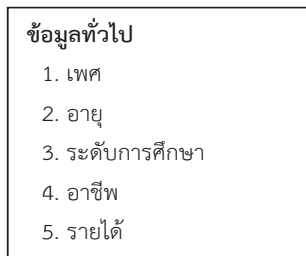
ตัวอย่างตาราง

ตาราง ลำดับของตาราง ชื่อตาราง หากมากกว่า 1 บรรทัด ให้ชื่อตารางตรงกับบรรทัดแรก

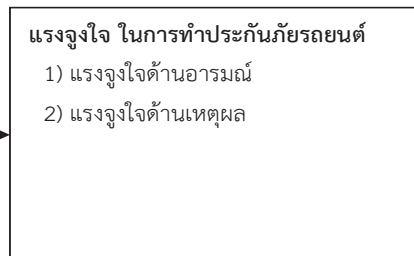
ระบบ	ชื่อ สกุล	ระดับความคิดเห็น	หมายเหตุ
1. การบริหารงาน	สิงหา อยู่สุข	มากที่สุด	
2. การรับรู้	มินา สุขเจริญ	น้อยที่สุด	

ตัวอย่างภาพประกอบ

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบ ลำดับของภาพประกอบ ชื่อภาพประกอบ หากมากกว่า 1 บรรทัด ให้ชื่อภาพประกอบตรงกับบรรทัดแรก

